
inches
4 3 2 1 0
centimeters
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 (A) 12 13 14 15
L* 39.12 65.43 49.87 44.26 55.56 70.82 63.51 39.92 52.24 97.06 92.02 87.34 82.14 72.06 62.15
a* 13.24 18.11 -4.34 -13.80 9.82 -33.43 34.26 11.81 48.55 -0.40 -0.60 -0.75 -1.06 -1.19 -1.07
b* 15.07 18.72 -22.29 22.85 -24.49 -0.35 59.60 -46.07 18.51 1.13 0.23 0.21 0.43 0.28 0.19
D50 Illuminant, 2 degree observer
Density
0.04 0.09 0.15 0.22 0.36 0.51
Golden Thread
16 (M) 17 18 (B) 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30
49.25 38.62 28.86 16.19 8.29 3.44 31.41 72.46 72.95 29.37 54.91 43.96 82.74 52.79 50.87 L*
-0.16 -0.18 0.54 -0.05 -0.81 -0.23 20.98 -24.45 16.83 13.06 -38.91 52.00 3.45 50.88 -27.17 a*
0.01 -0.04 0.60 0.73 0.19 0.49 -19.43 55.93 68.80 -49.49 30.77 30.01 81.29 -12.72 -29.46 b*
0.75 0.98 1.24 1.67 2.04 2.42
Colors by Munsell Color Services Lab
Don Williams

Regt° E 2 posposto all'E 3
clough A.
LIPR
Ln XVIII 429860
Kircher, A.
2 vols.
95

ATHANASII KIRCHERI Soc. JESU
ARS MAGNA SCIENDI
Sive
COMBINATORIA
Quâ ad omnium Artium Scientiarumque cognitionem brevi adquirendam, ampliſsima porta recluditur;
quod uti Inventum novum est, ita quoque ejuſdem ſubsidio uſuque inſtructus, quilibet, de quavis re propoſita,
infinitis pœnè rationibus diſputare, omniumque ſummariam quandam cujuſlibet Doctrinæ notitiam obtinere poterit.
Theologia
Physica
Logica
Mathematica
Politica
S.S. Interpres
Controversiæ
Rhetorica
Concionatoria
Ratione
Uſu et Experientia
Alphabeta Artis
B. Bonitas
M. Magnitudo
D. Durati
P. Poten
S. Sapie
Vi. Virtus
Ve. Veritas
G. Gloria
= Differentia
Concord.
Contrar.
Princip.
Medium
Finis
Æ Æqualit.
Minorit.
Δ Deus
Angelus
Cœlum
Elementa
Homo
Bruta
Vegetabil.
Mineralia
Prædicamen
His Cognitionis humanæ
ſumma continetur.
Μηδεν
καλλιον ἤ πάντα
ειδέναι.
AMSTELODAMI 1669.

ATHANASII KIRCHERI
E Soc. JESU

ARS MAGNA SCIENDI,

In XII Libros Digeſta,

QUA

NOVA & UNIVERSALI METHODO

Per Artificioſum Combinationum contextum de omni re propoſita plurimis & prope infinitis rationibus diſputari, omniumque ſummaria quædam cognitio comparari poteſt.

AD

Auguſtiſſimum Rom. Imperatorem

LEOPOLDUM PRIMUM,

Juſtum, Pium, Felicem.

AMSTELODAMI,

Apud JOANNEM JANSSONIUM à WAESBERGE,

& Viduam ELIZEI WEYERSTRAET. ANNO CIↃ IↃC LXIX. *Cum Privilegiis.*

[1669] Syst # 3826849

Axc 34:1

JOANNES PAULUS OLIVA,

Societatis Jeſu Præpoſitus Generalis.

CVm Tomum primum Artis Combinatoriæ P. Athanaſii Kircheri, noſtræ Societatis Sacerdotis, aliquot ejuſdem Societatis Theologi recognoverint, & in lumen edi poſſe probaverint, poteſtatem facimus, ut typis mandetur, ſi iis, ad quos pertinet, ita videbitur: cujus rei gratia has literas manu noſtra ſubſcriptas, ſigilloque noſtro munitas damus Romæ 1. *Septembris* 1665.

JOAN. PAULUS OLIVA.

JOANNES PAULUS OLIVA,

Præpoſitus Generalis Societatis Jeſu.

CVm Secundam partem Artis Combinatoriæ P. Athanaſii Kircheri, noſtræ Societatis Sacerdotis, aliquot ejuſdem Societatis Theologi recognoverint, & in Lucem edi poſſe probaverint, facultatem concedimus ut typis mandetur, ſi ita iis, ad quos pertinet, videbitur. Datum Romæ 19. *Julii* 1666.

JOAN. PAULUS OLIVA.

Imprimatur, ſi videbitur Reverendiſſ. Patr. Mag. Sacr. Palat. Apoſt.
OTTAVIANUS PATRACENSIS Epiſc. Vicegerens.

Imprimatur, Fr. HYACINTHUS Libell. Sacr. Palat. Apoſt. Mag.

LEOPOLDUS D. G. ROMAN: IMPERATOR
SEMPER AUGUSTUS, GERMANIÆ, HUNGARIÆ, BOHEM:
ETC. REX. ARCHIDUX AUSTRIÆ. DUX BURGUNDIÆ.

LEOPOLDO I.
ROMANORUM IMPERATORI,
Semper Auguſto, Juſto, Pio, Felici.

Vitam & Felicitatem precatur Athanaſius Kircherus è Soc. JESU.

NIhil, quam omnia ſcire, divinius eſſe, CÆSAR SACRATISSIME, Plato pronunciavit, ſcitè ſanè, & pereleganter: Uti enim Scientia intellectum illuſtrat, expolit mentem, Veritates venatur æternas; ita ex pulcherrimarum rerum amore mox concipit, paritque filiam altiſſimarum rerum exploratricem Sapientiam, quæ humanæ beatitudinis limites longè ſupergreſſa, ſuos Angelicis jungit Choris, & ad ultimum Divinitatis provecta Thronum Divinæ conſortes naturæ facit poſſeſſores. Et quoniam à diviniori Mundi Curia ſua captat conſilia, & ad inconcuſſam mundanæ adminiſtratio-

nis normam & exemplar, ſua tum Ethicæ, tum Politicæ doctrinæ confirmat dictamina: Hinc per eam Reges regnant, Jura Legeſque Imperiorum conſtituuntur, Religione firmantur populi, ſanitas ſtabilitur Orbis Terrarum. Hujuſmodi Artem, Scientiarum omnium inveſtigatricem FERDINANDI III. Parentis TUI Sapientiſſimi, dum inter vivos ageret, Imperio inceptam, jam tandem ſuis abſolutam numeris, ante Auguſtum depono Solium Sacræ Majeſtatis TUÆ; & quam Ille fama duntaxat perceperat; eam TU GLORIOSISSIME CÆSAR, tanquam Magnæ Mentis TUÆ Capacitati debitam, veluti Genuinus Paternæ GLORIÆ Hæres, TUI ex aſſe JURIS feciſti; nec immerito; cum Virtutum eximiarum ſummam, quantumcunque verna & vivida Indolis TUÆ lætitia potuit, ita adimpleveris, ut in magnarum Cogitationum moliminibus, quæ in Mundi bonum alto premis pectore, gygantæos hucuſque paſſus feciſſe videaris; dum in vires ſummis rebus maturas exurgis, tanta famæ celebritate & claritudine, ut videatur aliquid à fortuna TUA majus Romanum exſpectare Imperium, quàm ipſum TIBI dederit; tantâ prudentia & fortitudine, ut id adeptus com-

compoſueris citius, quam Æmuli Tui ſtruendis technis diſtenti id adverterint; tanto denique Religionis ardore, ut neſcire videaris poſſe, quod poſſe non debuiſti; adeóque vel ipſi hoſtes Tui nil ingerant ſæpius, quàm Nominis Tui dotes, in quo omnia ad æternitatem conſpirant, imperio nobiliſſimo, & indole nobiliori; neque hoc mirum alicui videri debet: Habent enim Divinos Regiæ Mentes impetus, quales in Heroibus extitiſſe ſcribit Ariſtoteles, cujuſmodi in Te motus & inſtinctus eſſe qui neget, non is tam Tuæ iniquus Gloriæ, quàm infeſtus Divinæ, in utramque ingratus habeatur. Deus eſt, profectò, Deus eſt, qui Tibi Cæsar in ætatis Vere conſtituto, parem tot rebus providendis, obeundis, perficiendis, animum dedit, quibus vel tentandis vix humana vita par foret. Habes hunc authorem captandorum Conſiliorum, hunc exequendorum ducem & præſidem; hic in dubiis perplexiſque lucem objicit Menti Tuæ, ut non tam de incertis æſtimare ſapienter, quàm præſaga quadam mente proſpicere futura videaris. Cum itaque tanta Scientiæ plenitudine polleas; Certè Tu unus Tutor legendus eras, qui hanc meam *Sciendi Artem*,
partum

partum & novum & rarum, pro ingenii Tui ſagacitate non tantùm judicare poſſes, ſed & eundem adverſus Obtrectatorum contentionem, Authoritate confirmare Tua, & amplitudine potentiæ, tutum illius novitati adferre præſidium. Quod dum facis, Ars Magna interim Cæſareo approbata judicio, inoffenſo pede Mundi fines percurrat, Leopoldi Cæſaris narret Magnalia, cujus patrocinio revixit, cujus imperio reſtituta eſt. Vale Cæsar, Chriſtiano Orbi diu ſuperſtes. E Collegio Romano. Soc. Jesu.

LECTORI
BENEVOLO S.

CEleberrima nullo non tempore Raymundum Lullum inter & Peripatum, acerrimis agitata velitationibus lis fuit & controverſia: Siquidem iis, quæ in ea Arte, quam Magnam & Inventivam Veritatis vocat, pollicitus eſt, tantâ Orbem admiratione complevit, ut vix ullus ex Academicis palæſtris adeò reconditæ doctrinæ avidus ſectator inventus ſit, qui ſuas in ea aut explicanda, aut confutanda, ingenii vires non impenderit; Nonnulli vaſtiſsimis in eam conſcriptis Commentariis obſcura quævis cimmeriiſque involuta tenebris penitiſsimè ſe dilucidaſſe non ſine Reip. Litterariæ emolumento crediderunt; at hoc egerunt, ut tenebris tenebras adderent. Quidam Thraſonico ſpiritu tumentes, Artem intimè ſe callere potius jactitarunt, quàm opere compleverunt. Non defuerunt, qui cùm reconditiora Artis latibula aut non penetrarent, aut ægrius Artem in uſum aliquem humanum hucuſque deſideratum converti poſſe judicarint, deſperationis impetu in tranſverſum acti, Authorem mille opprobriorum generibus exploſum, veluti impoſturæ & ψευδοτεχνίας crimine obnoxium publicis ſcriptis condemnarint; adeò quidem, ut celeberrimum dogma in aperta factionis diſcrimina divulſum, complures neque ignobiles hujus doctrinæ fautores defenſoreſque alacerrimos; plures econtrà, non dicam novæ doctrinæ ſequaces, quin imò faſtuoſiſsimos cavillatores, acerrimoſque Antagoniſtas invenerit. Qui Authoris ſectantur dogmata Lulliſtæ, eum miris encomiorum titulis non in Cœlum tantùm efferunt, virum ſanctitate & religione plenum, utpote qui exoticam quandam, atque ab omni humani conſortii neceſsitudine remotam vitam in monte Randa egerit, ubi divinarum rerum contemplatione abſorptus admirandum hoc doctrinæ genus veriùs ſupernâ luce, & Spiritus Sancti dictamine, quàm intenſo ſtudio & inſitâ ingenii ſagacitate & labore comparaverit, eum vel ex hoc capite πανεπίστημον καὶ θεοδίδακτον aſſeverantes; quæ Nicolaus Cauſsinus in ejuſdem vita eleganti & terſo ſtylo deſcripta, fautor Lulli, amplius proſequitur. Surrexerunt tamen poſteris temporibus nonnulli ægrioris animi Ariſtarchi, qui ſeverioribus obeliſcis Virum innocentem invadentes, adeò indignis modis pupugerunt, ut præter impoſturæ & ſycophantiæ piaculum, eum de hæreſeos quoque & Necromantiæ nefando crimine imprudentius accuſare non ſint verecundati. Ego in tam perplexo

Factiones Lullianæ.

Lulli perſecutiones.

** negotio

negotio dubius & anceps cuinam parti ſubſcribam, neſcio. Hoc ſcio, Lullum hominem DEO deditum & S.R. Eccleſiæ propagandæ zelo ardentiſſimum, (uti ejus relicta poſteritati monumenta ſat ſuperque teſtantur) virum fuiſſe. Sed progredior ad propoſitum nobis ſcopum, quod eſt doctrinæ Lullianæ examen. Non ignoro, Nicolaum Eimericum primum omnium fuiſſe, qui (an ignorantiâ an livoris œſtro percitus id egerit, neſcio) ad ducentas ex ejus monumentis Orthodoxæ fidei contrarias (ut ipſe quidem putabat) propoſitiones compilando, Gregorio XI. Avenione tunc temporis reſidenti oblatas, Cenſuræ Eccleſiaſticæ ſubdiderit, obtentâque per ſubreptionem Bullâ Pontificiâ, Authorem unà cum Libris tanquam hæreſeos nota infamem publico judicio condemnârit. Doctrina Lulli, condemnata, per ſubreptitiam bullam. *Quæ quidem ſententia iniquior, uti eorum qui Lullo favebant, animos vehementer ſuccendit; ita nullum non lapidem moverunt, ut injuſtæ condemnationis cauſas, & damnatæ doctrinæ propoſitiones perperam expoſitas ad incudem revocarent; quod tandem operâ Bernardi Ermengandi Ord. Præd. Provincialis per duodecim peritiſſimos SS. Theologiæ Doctores à ſe in hunc finem coactos, ea, qua par fuit, æquitate præſtitum fuit.* Lullus reſtituitur Authoritate Apoſtolica. *Unde anno 1419. Martini V. Pontificis authoritate, Alemannus tit. S. Euſebii S. R. E. Cardinalis re maturè conſiderata, agitatæ cauſæ pendentem litem nova impetrata Bullâ, per Bernardum Caſtelli Epiſcopum in favorem Lulli tandem decîdit, Bullamque Eimerici à Gregorio XI. doloſè extortam, veluti ſubreptitiam, vanam, irritamque ab omnibus haberi voluit; quam deinde Concilium Tridentinum Hiſpanorum ſollicitatione per novos ad id delectos Theologos poſt recognitam cauſam, ratam habuit confirmavitque, Libroſque Lullianos veluti ab omni hæreſios ſuſpicione alienos tutò legi poſſe indulſit.* Caroli V. Cæſaris privilegium in favorem Lulli. *Acceſſit hiſce ampliſſimum Caroli V. Cæſaris in favorem Artis Lullianæ privilegium, cum cæteris Pontificum indultis, ad quæ, cùm Lulli monumentis paſſim annexa ſint, Lectorem remitto.*

Tanto itaque favore Bullarum factum eſt, ut deinceps paulò mitiori oculo Lulliana dogmata aſpicerentur, compluresque laudabili curioſitate inſtimulati, dum Artis Principia paulò profundiùs rimarentur, tantum abeſt, ut quicquam in iis veritati abſonum, ut potius ceu fœcunda quædam omnium Artium & Scientiarum ſeminaria deprehenderint, unde veluti ex Equo quodam Trojano ingens mox Commentatorum turba emerſit, quamvis vix ullus inventus ſit, qui ex abſtruſæ artis caligine, tum propter ineluctabilem ejus difficultatem, tum ob inconditum obſcurumque dicendi genus, plenè ſe evolvere valuerit.

Qua-

AD LECTOREM.

Quapropter cùm in Artis experimento non ſine temporis jactura fruſtraneo conatu occuparentur multi, tum magna auctoritate ſpectatiſſimi Principes; tum in omni literaturæ genere illuſtres Viri; Quos inter merito primum locum obtinet Sapientiſſimus FERD. III. Cæſar; meum tandem de doctrina Lulliana judicium, hiſce quæſitis; Num dicta Ars eum quem in acquiſitione ſcientiarum ſpondet Lullus, uſum cum deſiderato fructu præſtare poſſit? Num ſi nonnihil ad eam addiſcendam temporis impenderint, operæ pretium ſe facturos judicem, & utrum alia promptior & ad operandum expeditior methodus inveniri poſſit? *iteratis à me precibus obnixè efflagitare non ſunt dedignati. Quorum laudabili Curioſitati pro mea tenuitate ingenii conſulturus, ut nonnullam Arti pæne conclamatæ lucem adferrem, Artem Magnam Lulli ſine mora aggreſſus, à fronte ad calcem uſque ſingula annotando, ſingula cum ſingulis combinando, ſumma mentis reflexione pervolvi. Sed ut quod res eſt, fatear, iter tot impeditum ſcopulis, tot ſpinis & tribulis implicatum, tot ſalebris & ſenticetis horridum reperi, ut parum abeſſet, quin ex deſperato labore & calamum & animum abjicerem; Hinc enim me deterrebat terminorum ad principia reducibilium inopia; illinc Alphabeti non niſi ex* IX *literis concinnati oppidò macilenta digeſtio, fruſtranei laboris metum incutiebat; ibi ad Artis penetralia aditus verè labyrinthæi mirè me dubium ancipitemque reddebant; illic conglobata propoſitionum terminis inuſitatis involutarum temerè & ſine methodo & luce digeſtarum copia, fluctuantis animi impetum mirè torquebant; Vicit tamen abditi ſtudii tricas aſſidua comes mentis conſtantia, mitigavit labores inexhauſtos incogniti ſtudii ardens deſiderium, difficultates ſubegit omnes inſitus mihi à natura ad ſtudia illa ob impenetrabilem difficultatem pæne derelicta promovenda affectus ſane incenſiſſimus. Reiterata itaque Lectione, ſingulorumque intima expenſione peracta, altius tandem mihi lumen affulſit, advertique id quod vulgò ferebatur, ſub principiis Lullianis, veluti ſub rudi quodam Sileno ingentia Scientiarum cimelia latere, quorum expenſione Reſpub. mire locupletari poſſet; Methodus tantùm & applicatio practica facilem & probabilem principiorum ad omnes artes & ſcientias adaptationem deſiderare videbatur, ſine quibus nullam Artis addiſcendæ ſpem ſupereſſe comperiebam.*

Author conſulitur circa artem Lullianam.

Difficultas in arte Lulliana.

Novâ itaque Artis Ichnographia in chartam conjecta, novi operis conſilium inivi, in quo remotis omnibus difficultatibus & impedimentis, facilem, claram & expeditam methodum exhiberem, quam Opus hoc,

Quid Author in hoc Opere præſtiterit.

quale-

qualecunque tandem illud ſit, complectitur. Sed operis ideam evolvamus.

Idea Operis & digeſtio. Lib. I. Methodus Lulliana.

Ut ergò Lector, quid Lullus, quid ego in inſtauranda Arte præſtiterim, uberius cognoſceret, In Primo ſtatim Libro Lullianam methodum præmittendam duxi, cui meam in eodem Libro parallela quadam comparatione oppoſitam expoſitamque ſubjunxi; Alphabeta Lulliana novis adinventis Characteribus ſigniſque ad faciliorem in exercitio Artis progreſſum immutavi; terminos qui ad ſingula principia quovis modo revocari poterant, juxta ſolitas Combinationis leges ad formam ſyllogiſticam reduxi, reductas paradigmatis, ubique appoſitis, quod unicè deſiderabatur, ſtabilivi.

Liber II. principia explicat.

In Secundo Libro Lector omnia principia, magna paradigmatum varietate expoſita reperiet.

Lib. III. & IV. Combinatoriam Artem docet.

Cùm verò hæc ſine Combinatoriæ Artis amuſſi ad intentum de qualibet re ratiocinandi ſcopum, Lectorem nequaquam pertingere poſſe viderem; in Tertio & Quarto Libro fusè de Lulli methodo noſtris principiis applicata, & de Combinatoriæ Artis legibus præceptiſque egi; ubi & modum rationemque qua propoſitam quamvis materiam in innumeras propoſitiones & argumenta dilatatam traducere quilibet poſſit, oſtendi; Tabulas novas Combinatorias, quæ Artis præſtantiam oſtenderent, condidi.

Et cum fieri non poſſe viderem, ut Tiro Artis noſtræ fretus ſubſidio in Scientiarum, quarum principia, objecta ſubjectaque neſciret, applicatione ſperato cum fructu progrederetur; hinc ſtatim Libro Quinto, omnium Artium & Scientiarum Synopſin expoſui, atque Anatomici ſectatus veſtigia, ſingulas Artes & Scientias in ſua membra minutim diſtribui, ne quicquam quod in Artis aſſecutione Lectorem removere poſſet, reliquiſſe viderer.

Cùm præterea ſine prototypo, (cujus perpetuo intuitu rectè operaretur Tiro,) quodpiam picturæ genus ſcitè adumbrare, requiſitiſque colorum differentiis adornare, difficile futurum judicarem; hinc ante omnia Theologicam facultatem Artis noſtræ penicillo ſecundum omnes partes, utpote quæ principem inter ſcientias locum obtinet, deſcribendam duxi, quod in Sexto Libro quàm fuſiſſimè præſtitum eſt.

Reſtabat Artis noſtræ in reliquis Artibus & Scientiis procedendi modus & ratio, quem Septimus Liber, qui totus paradigmaticus eſt, fuſe demonſtrat; ſiquidem in Metaphyſicis, Logicis, Phyſicis, Medicis, Mathematicis, Juridicis, Canonicis, Aſceticis, Rhetoricis quæſtionibus ea præſtat ſpecimina, quæ Tironi aſſiduo ad innumeras alias deducendas fili Ariadnæi loco eſſe poſſint; Inveniet & ibidem

novam

novam ſcribendorum Librorum rationem & methodum, hoc problemate contentam: Dato quolibet argumento & ſubjecto, illud juxta Artis noſtræ regulas in Sectiones, titulos, capita, paragraphos, adeò ſcitè diſtribuere, ut inde ſcripturus ſine ullo aliorum librorum uſu, & ſine ulla capitis defagatione, inexhauſtam ſcribendi dicendique materiam nanciſcatur. *Quæ res uti à nemine hucuſque tradita eſt, ita dici vix poteſt, quantum extemporanea in operibus conſcribendis delineatione facilitatis juxta atque utilitatis adferat. Multa denique longa hujus Artis exercitatione detexi, prorſus paradoxa & ultra fidem humanam admiranda, quæ cum in calce Operis recenſuerim, hic iis diutius immorari nolui. Ad pragmaticam denique applicandæ Artis rationem quod attinet, Lector non hic novas ſententias expectet, ſed in Scholis & cathedris tritiſſimas, & ad mentem D. Thomæ, cæterorumque Scholaſticorum, juxta Artis regulas deductas. Terminos quoque, quos in ſuis argumentis demonſtrandis, barbaris planè & ab auribus Scholaſticorum alienis utitur Lullus, in uſitatos paſſim & nulli non notos conſultius (ne quicquam occurreret, quod Tironem ab artis noſtræ exercitatione alienum reddere poſſet,) convertimus.*

Habes itaque Lector paucis meum de Lullianæ Artis doctrina emendanda reſtituendaque conſilium; In quo ſi non exſpectationi Literatorum ſatisfeciſſe videbor, meam in omnium Artium difficillima & abſtruſiſſima explicanda, ingenii imbecillitatem excuſes velim, memor iſtius; in magnis, non dicam tentaſſe, ſed voluiſſe tantum ſufficere; Si verò nonnihil hac mea opera lucis, conclamatæ pænè Arti attuliſſe, æqui rerum Cenſores judicaverint, id totum ſupernorum Patri Luminum, totiuſque inexhauſtæ Lucis fonti & ſcaturigini acceptum ferent. Vale Lector & conatibus meis fave.

R. P. FRANCISCI MACEDO
A S. Auguſtino Provinciæ Luſitaniæ Theologi,

DE HOC

OPERE JUDICIUM.

Librum quem R. P. *Athanaſius Kircher* Soc. JESU Artem Magnam Sciendi inſcripſit, & legi attentè, & diligenter recognovi: nihil inveni, in quo offenderem: omnia in tanta mole Operis explicata (ea vis eſt methodi) reperi. Imo filum ad illum quaſi Labyrinthum Artis Lullianæ permeandum, & evadendum, cujus difficultates hactenus terrebant ab ingreſſu animos, aptiſſimum legendo ſum expertus; Magni eſt ingenii partus in illa capaciſſima doctrinarum Athanaſii mente conceptus, ac dignus, quem Magna parens Authorum Societas inter pulchros & mirabiles, quos ſolet edere, fœtus recipiat & tueatur. Quod ſi cui mea huic Operi commendatio uſui eſſe poteſt: Ego inventionem ingenioſam, diſpoſitionem aptam, methodum facilem, eruditionem eximiam, elocutionem propriam in eo deprehendo. Multarum & maximarum rerum notitiam, omnium pænè quæ præceptis traduntur diſciplinarum cognitionem, innumera ad probandas ſingularum poſitiones argumenta, & idonea ad eaſdem illuſtrandas paradigmata, & miram in tanta varietate concordiam admiror. Et ita apud me ſtatuo; Authorem aliis, quæ multa edidit in lucem, operibus, multum famæ collegiſſe; ſed & hoc plurimum gloriæ collecturum: quæ in Societatem, cui tantos iſtos profectus debet, parentem haud dubiè redundabit. Illud confirmo, hoc opus diligenter lectum & accurate recognitum, cùm Heterodoxis, & qui ſibi nimium ſcire & ſapere videntur hominibus, multum de arrogantia detracturum; Orthodoxis verò, qui ſapientiâ & modeſtia juxtà pollent, non parum emolumenti allaturam. Hoc meum eſto de Opere judicium, qui ut minus rectè judicem, liberè ſanè ſoleo judicare. Romæ in Collegio de propaganda fide. 6. Kal. Martias Anno MDCLXI.

F. FRANCISCUS *à S. Auguſtino Macedo Theologiæ Profeſſor & Lector Jubilatus in Collegio de propaganda fide controverſiarum & in Almæ Urbis Academia Sacræ Hiſtoriæ Lector & S. Officii Qualificator.*

R. P. THO-

R.P. THOMÆ DE LEON,

S. Theol. in Granatenſi Acad. Profeſſoris,

DE

ARTE MAGNA JUDICIUM.

R. P. ATHANASII Kircheri *Soc. noſtræ propter eximiam doctrinæ & reconditæ eruditionis famam ubique Terrarum ſatis noti Librum de Arte Combinatoriâ legi, quâ potui diligentia; Et ſepoſito jure amicitiæ, quâ glorior, & amotâ auctoris apud eruditos quoſque præclara exiſtimatione, quoniam cenſuræ operis præjudicare poterant; Primo agnovi operis inſtitutum & finem: eſt Prædicamentum univerſale & methodum catholicam pro diſciplinis omnibus tradere; quod olim & nunc tentatum à multis, ab omnibus doctis deſideratum. Prædicamentum Ariſtotelis multis magnis ingeniis diſplicuit, adeò quod indignum tanto Philoſopho rati fuerint. Et poſt D. Thomam ſic cenſentem paſſim de illo tenuia proferuntur. Superinducta fuit ſuperioribus ſæculis decantatiſſima Ars Lullii barbaro ævo nata, ſed bona mente concepta, idcirco mirabiliorem apud aliquos plauſum nacta; apud alios mirabilem cum indignatione deſpectum, propter rudem verborum corticem, neque uberes ex tanto conatu proventus; obtinuit tamen illius lectio in nonnullis Academiis. Illa ars ſubinde in prima hujus Libri parte, ita à ſua nocte in apertam lucem extrahitur, ut amplius refuga diei, & inimica lucis judicari non poſſit, nihil luculentius in hac parte à quantolibet magno viro expectari poterat: ſed quantum interſit inter lucem & tenebras, ſolum dijudicare poterit, qui contulerit hæc ſcripta Taraconenſi Commentatore Raymundi, Majoricenſibuſque. Petrus Gregorius illis multo eruditior eſt, ſed ſolum excolit primam faciem, & conſpectum doctrinæ in penitiora non penetrat, & cum omnia ex Lullio habeat, ex invidia fuit quod nec ſemel ipſius meminerit, per quem profecerit. Demum noſter Athanaſius per Combinationem, analyſim, analogiam miro auctuario locupletem & ditiorem facit methodum, & ni fallor longo intervallo ſuperat, qui magna in hac parte præſtitiſſe putantur. Uſum Artis, qui deeſt in brevi, ſed accurata expoſitione Auguſtini Nunez Delpadillo in diffuſo digeſto Juonis Pariſini, & aliis, plane exponit vel rudibus. Idcirco librum digniſſimum exiſtimo qui publice imprimatur ad communem utilitatem, cum alias neque bonis moribus, neque fidei Catholicæ in ullo abſonet. Ita judicabam. Romæ in Domo Profeſſorum Societatis* JESU. *Die* 18. *Septembris, Anno* 1661.

THOMAS de LEON.

IDEA

IDEA
ARTIS MAGNÆ
SCIENDI.

Lib. I. Iſagogicus.
II. Expoſitio Principiorum.
III. Methodus Lulliana.
IV. Ars Combinatoria.
V. Diviſio Scientiarum.
VI. Ars Analytico-ſynthetica.
VII. Theologia Combinata.
VIII. Metaphyſicæ, Phyſicæ, Logicæ, & Medicinæ paradigmata continet.
IX. Paradigmata Ethicæ & Jurisprudentiæ exhibet.
X. Paradigmata Aſceticæ, Controverſiarum Fidei, & Rhetoricæ monſtrat.
XI. Paradigmata ex Jure Canonico, Theologia Poſitiva & Morali offert.
XII. Doctrinam variam, varioſque modos & methodos ad faciliorem hujus Artis uſum tradit.

PARADIGMATA SCIENTIARUM,

Quibus Ars noſtra applicatur.

1. *Theologiæ Scholaſticæ.*
2. *Theologiæ Poſitivæ.*
3. *Theologiæ Moralis.*
4. *Theologiæ Aſceticæ.*
5. *Controverſiarum.*
6. *Metaphyſicæ.*
7. *Phyſicæ.*
8. *Medicinæ.*
9. *Logicæ ſive Dialecticæ.*
10. *Juris Civilis.*
11. *Juris Canonici.*
12. *Politicæ.*
13. *Ethicæ.*
14. *Mathematicæ.*
15. *Rhetoricæ ſive human. litterar.*

Quibus univerſæ Encyclopædiæ ambitus abſolvitur.

O. A. M. D. G. V. Q. M.

ARTIS

ARTIS MAGNÆ SCIENDI,
SIVE
COMBINATORIÆ,
LIBER PRIMUS ISAGOGICUS,
QUO

Ars Magna Lulliana examinatur, Commiſſi ab eo defectus indicantur, Artis Magnæ ſtructura nova exponitur, Elementa & principia declarantur, Canones & præcepta præſcribuntur, Totius tandem Artis methodus & ratio ob oculos curioſi Lectoris per varia paradigmatum ſpecimina ponitur.

PARS I.

De Artis Magnæ, ſive Combinatoriæ, modo, definitione, inventione, propagatione.

CAPUT I.

Quid ſit Ars Magna Sciendi, ſeu Combinatoria.

ARtem Magnam, ſive Combinatoriam, felici Numinis ductu, auſpicamur; Artem, inquam, artium, Scientiarum officinam, fœcundum mentium ſeminarium, totius humanæ cognitionis clavem, quâ ad rerum omnium, quæ ſub intellectûs notitiam, cognitionemque, quovis modo pertinent, aditus patet ampliſſimus; unde eam non meliori, quàm Artis Magnæ nomine, indigitandam duximus. Artem inſcribimus Combinatoriam, quia ſagaci mentis ſcrutinio, omnia ſingulis, & ſingulis ſingula, aptè comparat, pulchrè componit, & exactè diſtribuit, in abſolutiſſimum humanæ mentis ædificium. Hæc eſt Diaphanti nobilis Mathematici τέχνη ἐπιζδλικὴ, quâ ex paucis, iiſque lumine natutæ notis principiis, altiſſima quævis Arithmeticæ, & Geometriæ ſacramenta aperit, tantâ mentis fæcunditate, quantâ nobis monumenta ejus ſat, ſuperque demonſtrant. Noſtra verò methodus, non facilis tantùm, expedita, & obvia; ſed & univerſalis eſt, quæ non unius artis freta molimine ſuperbit, ſed per artificioſum Combinationum contextum, cum univerſa Encyclopædia arctiſſimum conjugium meditari videtur, artificio prorſus admirabili, per doctrinam ſcilicet ordinum, circuloſque methodicos ad naturæ exemplar fabricatos, quorum adminiculo non tantùm inveniendæ, tradendæque Polypædiæ methodus

Artis præſtantia.

thodus univerſa comparatur, ſed & artes quælibet, ſive ſcientiæ, omneſque rerum abditiſſimarum rationes, à natura ſumptis exordiis, per varios aſcenſus, deſcenſuſque, & circuitus animorum, tradi & inveſtigari poſſint. Cujus quidem univerſam gloriam ab ipſo veſtibulo ſpectandam protinus exhibere operæ pretium non duxi, tum quòd illius ambitum, atque latè exporrectam ditionem, nemo perluſtret facilè, niſi ingreſſus altiùs vel ad ipſa uſque penetralia mentem direxerit ſuam; tum quòd ejuſdem fulgor, atque infanda acies, ita omnes perſtringat animi nervos, omnemque exuperet dicendi facultatem, robur, & copiam, ut nullum ſit adeò fæcundum ingenii flumen, nulla tam ſtudioſè affectata oratio, quæ veræ laudis hujuſmodi, ſpeciem vel magnitudinem, comprehendat. Unde præſtat, eam non tam, longè quæſitis encomiis, proſequi; quàm, quod in Ægyptiorum myſteriis fieri ſolebat, ſolo ſilentio, Numinis inſtar, venerari, contenti ſcilicet uſus illius imagine rudiuſcula, dum ſeſe Silenus hic prorſus aperiat, radioque divinitatis repentino cuncta perfundat. Sed, ut ad propoſitum nobis inſtitutum revertamur: ſcire te velim, Lector, totius hujus inventionis rationem, velut duobus Cardinibus verſari, quorum primus eſt ipſa Combinatio principiorum inter ſe, quod fit per Syntheſim, quam compoſitionem vocant, nihilque aliud eſt, quàm complurium principiorum prædicatorumque ad unitatem reductio, vel ex unitate in multitudinem rerum, haud ſecus ac fontis in innumeros rivos deducti diffuſio, quam analyſin ſive reſolutionem dicimus. Alter Cardo eſt, Ars Analogica, quâ per diverſas ſimilitudinum umbras minima in maximis, media in infimis, ſupremiſque, ſuprema in mediis, infimiſque; verbo: omnia in omnibus ſuo modo eſſe deprehendimus, adeòque nihil in univerſa natura rerum eſſe, quod non omnibus, & ſingulis, ſub certa proportione, & analogia reſpondeat; eo ordine, & progreſſu, ut, qui eam exacte calluerit, illi in artium, & ſcientiarum encyclopædia intimè penetranda quoad noſtras regulas nihil denegatum eſſe videatur. Hiſce duabus Combinatoriæ, & Analogicæ artis alis, in altum contemplationis pelagus, longè ſublimiori carpento, quàm quo olim Triptolemum uſum ferunt, delatus, rerum ſingularum imagines, & ſimilitudines, conſenſuum, diſſenſuumque leges longè firmiſſimas animadvertens, eaſdem ſimul & unitate vidi & multitudine regi, agentium rerum paſſibiliumque Sympathiâ prognatas, cauſarum antipathiâ diſſolvi celeriter, interituſque viciſſitudinem operire. Particularium quoque rerum rationes, ſub generalium quorundam principiorum cortice expreſſas latere; quorum cognita diſtinctione, particularium non latet diſtinctio, adeoque cujuſvis artis conſtitutionem ex propriorum à communibus differentia oriri, protinus mihi innotuit; ubi enim prius multorum intellexi communionem, non prius deſiſtendum eſſe ratus ſum, quàm omnes in eo, quæ ſpeciebus clauduntur, differentias eruiſſem; diſſimilitudinum plurimas in multitudinem rerum umbratiles imagines, non prius in aſpectum, lucemque propatulam duci poſſe expertus ſum, niſi prius cuncta, quæ cognitione quâdam perfruuntur, intra unam cognitionem, proprietatemque concluſa, unius generis eſſentiâ veſtiantur. Atque hæc eſt Ars noſtra Combinatoria, quam in hoc opere Mundo pollicemur; quæ per novem Erotematicas propoſitiones, octodecim principia, tum abſoluta, tum reſpectiva, cum novem ſubjectis totius naturæ ambitum includentibus, eâ methodo componimus, diſponimuſque, ut inde innumerabilium totius Encyclopædiæ longè latèque exporrectis terminis, veritatum irrefragabilium notitia obtineatur. Quæ omnia in ſequentibus fuſiùs patebunt.

CAPUT II.

Utrum Ars generalis ad facilem omnium ſcientiarum acquiſitionem dari poſſit.

CUm teſte Platone, *μηδὲν γλύκυον ἢ πάντα εἰδέναι*, *nil dulcius ſit, quàm omnia ſcire*, hominique à Natura ſciendi igniculi ſint inſiti; certè fruſtrà potentia daretur, niſi reduceretur in actum; niſi, inquam, intellectus à potentia, uſu, & conſuetudine variè excultus, ſucceſſu temporis non omnia ſciret, id eſt, ad congruam rerum omnium notitiam quantum fieri poteſt pertingere poſſet; non video, quomodò hoc humanæ adverſetur conditioni, & quare id intellectui denegatum videatur, dummodò humanæ ſcientiæ limites non tranſcendamus. Quis non videt in omnibus rebus unum ſemper reperiri genus, in quo ſpecies omnes participant, concordantque? unde plenè cognito genere, ſpecierum notio aliquomodo latere non poteſt; haud ſecus ac fluminum in varias rivorum propagines deductorum partitiones

An detur ſcientia univerſalis.

nes

nes facilè cognoſci poſſunt, ſi à fonte alveum ſecuti, ad ſectionis diverticula perrexerimus. Quis abſonum reputabit unico inſtrumento diverſa diverſarum artium opera perfici? An non ex unica elementorum natura ad innumerorum mixtorum notitiam pertingimus? Quis neſcit, unicâ vegetativæ naturæ efficaciâ innumeras plantarum, arborumque ſpecies ſubſiſtere? unico ſenſuum ſubſidio, innumerarum rerum cognitionem nobis paratam, unicâ mentis operâ ad artium, inventionumque arcana ſacramenta nobis aditum patere, quis ignorat? An non unico in ſuppoſito res corporeas, incorporeaſque in homine conſpirare advertimus? An non omnia, quæ in naturæ majeſtate fulgent, tantis virium, proprietatumque diſcriminibus diſſita, mirâ tamen concordiâ nexa, unico Mundi ambitu, influxuque teneri, & ſuſtentari conſtat? quin & hæc omnia, unico ſupremæ mentis intellectu creata reguntur, & conſervantur. Juſtitia omnem virtutum harmoniam complectitur, felicitas omnium bonorum influxum; Tandem in una Chriſti hypoſtaſi divina, & humana natura concordant. Cùm itaque communes, rerum particularium in ſe rationes contineant, quis dubitabit, niſi ἄλογος, mentem hominis, rationis ductu ad omnium dictarum rerum ſcientiam ſeſe extendere poſſe, tantò faciliùs, quantò methodus ea tradendi fuerit expeditior, & via ad progrediendum planior? Unde quicunque noverit, quomodò in uno multa, & unum in multis; negotium confectum habebit. Hanc Artem innumeri tentarunt quidem, ſed paucis conceſſum fuit, hanc adire Corinthum. Quidam per Dialecticæ, aut Logicæ veluti aptiſſimum ſciendi inſtrumentum, id confici poſſe ſperârunt. Alii per varias artium, ſcientiarumque Syntaxes; nonnulli per methodicos Metaphyſicarum ſpeculationum contextus: Non defuerunt, qui eam ſub allegoricis mentis circulis ad naturæ pantamorphæ ſimilitudinem fabricatis, id peragi poſſe exiſtimarunt. Et quamvis omnes hi, laude digniſſimo conatu, fæcundam hanc unitatis ſcientificæ artem aggreſſi ſint; pauci tamen eâ methodo illam executi ſunt, quæ aut ſitibundis ingeniis ſatisfacere poſſet, aut facilitatem cum promptitudine junctam haberet. Verùm ut hæc omnia pateant, ſit.

CAPUT III.

De Viris illuſtribus, qui artem de omnibus diſputandi profeſſi ſunt.

VTi intellectus humanus ſciendi deſiderio impulſus, nullum non lapidem movet, ut ad eximiam rerum omnium notitiam pervenire brevi via poſſit; ſic non defuerunt, præteritis ſæculis, Viri doctrinâ, ac ſapientiâ illuſtres, qui continuo labore, & aſſiduâ mentis meditatione ad eam tandem artem pertigerunt, quâ de omnibus, quantumvis difficillimis quæſtionibus propoſitis, rationem darent. Atque in Academicis diſceptationibus, de qua re quiſpiam audire vellet, ad artis à ſe inventæ amuſſim ſe diſſerturos pollicerentur: quorum nonnullos ex priſca ac ſui temporis ſchola prodiiſſe refert Quintilianus, quibus Cicero adnumerat Coracem, Lyſiam Siculum, Gorgiam Leontinum Socratis æmulum, Thraſymachum Chalcedonium, Prodicum Chium, Protagoram Abderiten, à quo Enathlus artem didiciſſe fertur, quam Hippias Ellius decem millibus denariorum vendidit. Gorgiæ verò, ob inſignem de omnibus dicendi facultatem, primam ſtatuam ex ſolido auro in templo Apollinis Delphici poſitam fuiſſe, Valerius Maximus refert: In quonam verò Ars Gorgiana conſiſteret, Cicero innuit, dum mirabilem illius artem exprimit in dicendo, & rerum, ſcientiarumque copiam ei adfuiſſe demonſtrat; ait enim, eum paria paribus adjuncta, & ſimiliter diſtincta protuliſſe; Itemque contrariis contraria relata, quæ ſuâ ſponte, etiamſi id non ageres, caderent plerumque numeroſè primum inveniſſe. Verùm, hæc omnia, uti temporum oblivione ſepulta ſunt, ita nullam nobis ejus acquirendæ, methodique conſtitutæ memoriam reliquerunt.

Non defuerunt tamen poſterioribus ſæculis, Viri omni ſcientiarum genere conſpicui, qui artem hanc ſummo ſtudio excoluerunt; Quos inter primum non immerito locum obtinet Raymundus Lullus, quem alii ob excellens ingenii, quo præſtitit, lumen θεοδίδακτον, ſive divinitus illuminatum Doctorem appellant. Opus is compoſuit ſtylo incompto quidem, eoque rudi, impolitoque; ſed non ſpernendæ ſubtilitatis; quam *Artem Magnam*, alii *Januam artium*, & *Scientiarum*; quidam *Artem Magnam Lullianam*; alii *Artem inventivam veritatis*, ab Authore indito nomine vocant, in qua novâ à ſe excogitata methodo, ad omnem ſcientiam aditum idiotis etiam, quin & ætati impuberi

Quinam hanc artem excoluerint.

Lullus.

puberi parat; In quem uti vaſtiſſimos ediderunt Commentarios Lupetus, Lavineta, Corn. Agrippa, Jordanus aliique, ita ſupervacaneum eſſe ratus ſum, illam hoc loco fuſiùs deſcribere, cum ejus principia in ſequenti Capite ad incudem revocaturus, quid de ea ſentiendum ſit, demonſtraturus ſim.

Gregorius Tholoſanus.

Hujus methodum, pari paſſu ſecutus Petrus Gregorius Tholoſanus, nobilis ſcriptor, in Cadurcenſi Academia publicus Juris Civilis Profeſſor, opus condidit hoc titulo ſuperbiens; *Syntaxes artis mirabilis*, per quas de omni re propoſita multis & propè infinitis rationibus diſputari, aut tractari, omniumque ſummaria cognitio haberi poteſt. Opus quidem ſplendidum & innumera rerum, ſcientiarumque varietate refertum; ſed quomodo per Lulliana principia, ad earum congeſtarum undique ſcientiarum acquiſitionem, facili, brevi, expeditaque methodo perveniri poſſit, uti non tradidit, ita in curioſorum animis, non niſi ardentiſſimum tantoperè deprædicatæ artis deſiderium, accenſamque ſitim reliquit.

Syntaxes artis mirabilis.

Cornelius Gemma.

Huic Synchronus Medicinæ in Academia Lovanienſi Regius Profeſſor Cornelius Gemma, politioris literaturæ, nec non Phyſiologicæ artis Vir Conſultiſſimus, Artem Cyclognomicam Mundo exhibuit, quâ, methodo à Lulliana prorſus differenti, per Analyticæ, ac Syntheticæ artis principia, rationem univerſalem de omnibus, per concatenatos Cyclorum intellectualium nexus, diſputandi; verbo, omnium ſcientiarum notitiam exhibere pollicetur, eamque ſtylo eleganti, florido, nec non verborum, ſcientiarumque varietate tumido, non ſine ingenii commendatione proponit: Sed uti rerum dicendarum multitudine, & copiâ, Lectorem tantùm non obruit; ita luxuriantis ſtyli petulantiâ abreptus, non parum faceſſit negotii viris etiam non ex infima ingeniorum claſſe, ut intentam methodum, ejuſque, quæ ad conſequendam ſcientiarum deſideratam notitiam conducit, applicationem plenè intelligant. Omnium proximè ad Lullianæ artis penetralia acceſſit Petrus Hieronymus Sanchez, in libro, quem Methodum mirificam & facilem ad omnes ſcientias facilè acquirendas, commentariiſque in artem brevem appoſitè ſanè concinnatam inſcripſit, quem & nos in multis ſecuti ſumus.

Ars Cyclognomica.

Petrus Sanchez.

Ivo Capuccinus.

Secutus eſt hoſce Ivo Capuccinus Pariſinus, Vir non religione minus, quàm doctrinâ omnigenâ celeberrimus; qui præterlapſis annis novum opus, quod Digeſtum Sapientiæ vocat, ſummo ſanè, & improbo labore conditum, duobus ingentibus tomis, Orbi literario obtulit. Et quamvis non diffitear, id opus eſſe immenſa eruditione refertum, omnium ſcientiarum complexu turgidum; utpote in quo tum divini verbi præcones, tum Oratoriæ facultatis Candidati uberrimam, ad aſſumptorum argumentorum amplificationem, exornationemque, præparatum ſibi Cornucopiæ, dicam melius, *Polyantheam* novam, ſumma rerum varietate inſtructam, inveniant; In eo tamen laudabili ſanè inſtituto, omnium opinione facilior, expeditiorque methodus ad id, quod intenditur, conſequendum, deſiderari videtur. Non nego eum dicto in Opere univerſam rerum ſeriem ad octodecim principia Lulliana, partim abſoluta, partim reſpectiva, reduxiſſe quidem; ſed, quod hucuſque unicè quæſitum fuit, neſcio, quo fine impulſum omiſiſſe; dum deſiderata ad ſcopum obtinendum applicatione neglecta, aut ſaltem, non niſi jejunè indicata, regulisque artis non niſi extremis digitis attrectatis, dicta octodecim principia, applicatione plus æquo difficili, iis præſertim, quibus ad artis genuinæ conſecutionem animus ardet, per brevem, expeditam, paratamque rationem pertingendi, in promiſcuam rerum varietatem traduxit; uti enim Theologica Canonicis, Medica Phyſicis, Phyſica Mathematicis, Metaphyſica Ethicis, Hiſtoricis Politica, Sacra profanis nullo ordine commiſcuit; ita rerum Chaos evitare non potuit, quo huic arti nil magis contrarium eſſe poteſt. Cum enim Artis Lullianæ Scopus ſit, dato quocunque ſubjecto, propoſita quacunque ex artium Encyclopædia deprompta quæſtione, de illa amplè, & ubertim diſputare; particularia ſcientiarum principia, ex univerſalibus principiis demonſtrare; non video, quomodò hoc, niſi admodum operoſè, & ab homine in ſcientiis jam provecto, per methodum in Digeſto Sapientiæ deſcriptam, præſtari poſſit? Hoc tamen ad operis eximii commendationem addo; ſi quis omnia in Digeſto Sapientiæ confuſè, & promiſcuè coacervata, ad particulares ſcientiarum Claſſes reduceret, futurum, ut is tantorum locorum, authoritatumque ſubſidio, tandem intentum artis ſcopum proximè attingeret; Unde & fateor, opus iſtiuſmodi non exiguo emolumento ad artis perfectionem fuiſſe, uti paulò poſt oſtendam, ubi prius meum de Arte Lulliana judicium, & quid in ea deſideretur, aperuero. Succeſſit huic ultimo loco R. P. Sebaſtianus Izquierdo modo digniſſimus Hiſpaniæ Societatis JESU Aſſiſtens, qui ingentem tomum, quem Pharum ſcientiarum inſcribit, Reip. litterariæ bono edidit, in quo tametſi methodo ad artium & ſcien-

P. Sebaſtianus Izquierdo.

ſcientiarum compendioſam acquiſitionem utitur à Lulliana diverſâ. Opus tamen admirabile, & omni laude dignum eſt, vera intellectus humani idea. Verumtamen ſicuti per Metaphyſicos & abſtractos intellectualium combinationum receſſus abditas ad ſcientiarum conquiſitionem ſemitas ἀκριβεστέρως indagat, ita quoque non cuivis datum eſt hanc adire Corinthum, niſi is inſigni Metaphyſicæ, abſtractarumque conitionum πανοπλία inſtructus fuerit, ut proinde aliquando Herculei ingenii virum extiturum confidam, qui recluſas ſub eo latentes gazas ad uſum convertat, mediocrium quoque ingeniorum capacitati accommodet.

Caput IV.

Quid ſit Ars Lulliana, in quo potiſſimum conſiſtat; & quid ab Orbe literario in ea deſideretur.

Scopus Artis Lullianæ eſt, methodum docere, per quam magna attributorum, propoſitionum, quæſtionum, & argumentationum Copia, eâ utentibus ſubminiſtretur. Differt à Dialectica, quia hæc quadruplici problematum genere, id eſt, problemate definitionis, proprii, generis, & accidentis, univerſum Ariſtotelicæ Dialecticæ ambitum, magnâ topicorum diverſitate abſolvit. Differt ab Arte inveniendi, quam *Ariſtoteles l.* 1 *Top.* proponit, quoniam ibi Ariſtoteles reſpicit tantum ad inventionem Syllogiſmorum, & omnia refert ad tres locos generales; id eſt, ad antecedentia, conſequentia, & repugnantia, qui ſunt termini, uti in Scholis loquuntur, ſecundæ intentionis quoad denominationem. Sed Ars Lulliana, præterquam quod ſyllogiſmorum inventionem doceat, aliarum quoque Orationum, enarrationum, accuſationum, & omninò cujuſvis generis attributorum, magnam quoque locorum copiam, & varietatem ſuppeditat. Differt à Rhetorica, quia hæc in tribus cauſarum generibus, demonſtrativo, deliberativo & judiciali verſatur; hæc autem Ars nulli adſtricta generi, ad quodvis ens pertinet, & omnia ſcientiarum principia complicat.

In quo Conſiſtat ars Lulliana.

Cùm itaque jam dudum diverſi non Philoſophiæ tantùm periti, ſed & Principes Viri, curioſitate quadam perculſi, de Lulliana arte meum judicium exquiſiverint, ut tam laudabili eorum curioſitati quovis mòdo ſatisfieret, Lulli de Arte Magna librum aggreſſus, omnia Artis principia ad incudem revocata, ſingulari ſtudio, & ſumma mentis indagine diſcutere, nec non mea jam dudum concepta artis principia ad ea, veluti ad Lydium lapidem examinare conatus ſum; Inveni tandem vera eſſe, quæ de ea fama ſparſerat, ejuſque aſſumpta principia per Combinatoriæ Artis amuſſim, omnibus artibus, & ſcientiis applicari poſſe, ut inde illud, quod tantopere ab omnibus quæſitum fuit, tandem cum inſigni literatorum emolumento emergat. Multa tamen in ea detecta ſunt, quæ, niſi emendata, exactiori methodo tradantur, vix ulli uſui eſſe poſſint. Quorum primum eſt, ſtylus barbarie plenus, & vix ullius latinitatis veſtigia obtinens, unà ſummæ obſcuritati junctus, quæ vel prima fronte obvium ab ejus lectione Artiſtam deterrere poſſet. Alterum eſt, quod omnia, ad novem primos Alphabeti characteres, veluti ad rerum aſſumptarum ſigna quædam revocat, excepta prima litera A, quæ nota eſt Dei Opt. Max. reliquæ ordine literæ, primò ſingulis novem attributis abſolutis, deinde totidem reſpectivis applicentur. His iiſdem, deinde novem quæſtionum faciendarum circumſtantias, atque rurſus iiſdem prima novem Naturæ totius ſubjecta attribuit. Ita ut literæ B. primò, quæſtioni, utrum; Secundò, Bonitatis eſſentialis principio; Tertiò, ſubjecto, qui Deus eſt; Quartò, Principio relativo differentiæ cum omnibus iis prædicatis, quæ tum ad bonitatem, differentiamque, tum ad ſubjecti aſſumpti rationem quomodolibet reduci poſſunt, reſpondeant; Quintò, Virtutibus; Sextò, Vitiis oppoſitis; quæ quidem ratio tot difficultatibus implexa, tot tricis involuta eſt, ut divinam memoriam, imaginationemque, ad ſingula eorum, quæ ad unamquampiam literam pertinent, probè memoranda, habere neceſſe ſit: Atque adeò experientiâ propriâ didicerim fieri non poſſe, ut quiſpiam cum tot reflexionibus mentis, cum tanta prædicatorum, ſubjectorumque farragine, de qualibet re exactè diſceptandi promptitudinem acquirat, niſi aliis ſubſidiis ſit inſtructus; cum plerumque mens in mediorum ad aliquid demonſtrandum aſſumptione hæreat, in electione eorundem ceſpitet, dubitet, vacillet, & quomodo aut quibus rationibus propoſitæ quæſtioni occurrendum ſit, Artiſta determinare neſciat, quæ quidem tantò majori difficultate implicantur, quantò in Theoricis & Scholaſticis ſtudiis fuerit rudior, inex-

inexpertiorque; adeóque ἀδύνατον ſit, ut quiſpiam in ulla facultate quicquam laude dignum præſtet, niſi priùs ſcientiam, de qua tractat, eximiè calleat, Dialecticæ quoque inſtitutionem non ignoret. Quomodò enim cujuſpiam diſciplinæ ignarus, ſolo hoc exiguo principiorum apparatu appropriata, aptaque ad id, quod in ea ſcientia demonſtrandum proponitur, media proprio, uti dici ſolet, marte invenire queat, non capio. Verùm ut propoſitum Artis Lullianæ inſtitutum propiùs intueamur, paucis totalis rei finem ob oculos pono Curioſi Lectoris.

PARS II.

Expoſitio brevis Principiorum Artis Lullianæ.

CAPUT I.

De Theoricis Artis elementis, & Alphabeto, quod & Lexicon dicitur.

VT Lectori differentia inter Artem, quâ nos in ſcientiarum Combinata doctrina utimur, & Artem, quam Lullus tradit, luculentius patefiat; hîc primo loco totius Lullianæ Artis ſeriem, & elementa, unà cum regulis exponenda duxi; iis enim in apertum deductis, Lectorem vera eſſe, quæ dixi, compertuum, nihil dubito. Commentatores ſupracitati, ceu ſimiæ, veri imitatores Lulli, ut Artem ſupra omnes cœlos extollerent, multa ad Artis dignitatem, & excellentiam conteſtandam, confinxiſſe potius, quàm revera eam ita ſe habere, tradidiſſe videntur; fortè Alchymiſtas, & Aſtrologos in hoc ſectati, quorum illi, qui ad ſui nunquam viſi lapidis deprædicandam excellentiam, hi ad Aſtrologiæ divinarum, humanarumque rerum, ut ajunt, dominatricis, ineffabiles virtutum influxus ſimplicioris ingenii hominibus perſuadendos, quid non excogitant? quos caſus non mentiuntur? Ita prorſus Lulliſtæ, miros, & prorſus paradoxos de hac Arte caſus referunt, de quibus tamen ingens eſt apud Hiſtoricos, etſi illi adeò memorandæ Artis, inventum Mundo demonſtratum, non neſcire debebant, ſilentium; Siquidem impuberes hac arte fretos, omnium ſcientiam conſecutos, de qualibet re propoſita ſcitè, & eleganter diſſeruiſſe, nec non in Viros doctiſſimos evaſiſſe, dicere non verecundantur. Impuberes ego intelligo pueros, qui duodecim aut quatuordecim annorum ætatem non excedunt, quos conſtat abſtractioris intellectus operationibus (quæ hujus Artis conſultum decent) eſſe ineptiſſimos, nec judicio ad metaphyſicos conceptus, ſimiliaque ſubtilioris materiæ argumenta pertractanda, ſufficienti pollere; niſi forſan dicant, picarum, pſittacorumque more, ſine judicio omnia effutiiſſe potius, quàm cum vera ratione diſſeruiſſe, quod facilè ipſis conceſſero; Nam ſi ego, qui Arti Lullianæ ex profeſſo ſtudui, omnia artis arcana modumque in ea procedendi exactè pervidi, in praxim tamen eam redigendi ingentes difficultates, non obſtante quod literarum ſtudiis ritè pertractandis à teneris unguiculis aſſuetus, non exiguum (abſit verbis jactantia) ſcientiarum apparatum Deo dante adeptus ſim; nihilominus in Artis Lullicæ applicatione ubique adhuc locorum, non tam, quid dicere, & ſentire; quàm quomodò mentis meæ conceptus per dictæ artis applicationem, in medium proferre debeam, neſcius, ubique perplexum me inveniam: Quid de pueris nullo adhuc rerum uſu, & exercitatione inſtructis ſentiendum ſit, Lectori judicio pollenti æſtimandum relinquo.

Poſt impuberis ætatis pueros referunt Petrum Daguinum Mediatum, & Jacobum Januarium, Viros Agrippa teſte, tota Italia celeberrimos, quorum prior cum 37 ætatis anno vix prima hauſiſſet literarum elementa, ſex duntaxat menſibus huic artificio incumbens, omnibus doctiſſimis Viris miraculo eſt habitus; Alter autem, cùm ſeptem peregiſſet luſtra à literis penitus alienus, tantùm hac arte profecit, ut nulli doctorum hominum ſit poſtponendus. Mirum eſt, hominem nec rei Grammaticæ quidem, multò minus Dialecticæ, Phyſicæ, Metaphyſicæ, Mathematicæ, Theologiæ peritum omnium harum ſcientiarum perfectionem ad miracula uſque, hujus artis ope, non niſi paucorum menſium ſpatio conſecutum fuiſſe. Credat id, qui volet, qui novit, quanto labore

bore nobis, vel unius ſcientiæ totius vitæ ſpacio comparatæ, perfecta poſſeſſio conſtet, is mera hæc commenta & *affanias*, niſi forſan infuſam hîc ſcientiam innuant, de qua nihil nobis conſtat, reperiet.

Addunt hiſce eximios fuiſſe eâdem hac arte fretos, Ferdinandum Cordubam, Jacobum Stapulenſem, Carolum Bovillum, Petrum, & Jacobum cognomine Canterios, Germanos Friſones, cum unica ſorore pueros decennes, in omni genere diſciplinæ diſſerentes; de quibus uti nihil nobis conſtat, nec ulla quidem Artis Lulliæ in libris Petri Stapulenſis, aut Caroli Bovilli de iſtiuſmodi methodo Scintilla elucet, ita meritò ea ſuperiùs indicatis commentis adnumeranda ſunt. Non neſcio, fuiſſe Petrum Stapulenſem, Bovillum, ſimileſque Viros omnigenâ eruditione conſpicuos quidem, ſed antequam ad artis hujus arcana admitterentur, quâ tamen plurimum adjuti feliciùs uberiùſque deinde philoſophati ſunt. Novi quoque, poſſe puerum paucorum dierum ſpacio ex aſſumptæ artis principiis ita inſtitui, ut de propoſito ſibi themate, nonnihil reſpondeat, ſed ut de difficillimis quæſtionibus, tum Theologicis, tum Philoſophicis, Mathematiciſque ad Rhombum reſpondeat, difficultateſque ex tenebris in lucem per continuatam Syllogiſmorum conſecutionem ſine hæſitantia, eruat: hic Rhodus, hic ſaltus. Verum hæc omnia ita ſe habere, uti dixi, ex artis recondita conſtitutione, quam jam ordimur, ſat, ſuperque patebit.

Ars Lulliana duplex. Theorica & Practica.

Eſt itaque Ars Lulliana duplex, *Theorica* & *Practica*. Illa Alphabetum, ſive prima Artis elementa conſiderat; hæc ad praxin reducit, multiplici regularum traditione, per intellectorum jam elementorum theoriam.

Alphabetum quodnam hujus artis.

Alphabetum eſt plurium & diverſorum hujus artis terminorum, in unum collectio, cujus quælibet litera, varia ſub diverſis uno ſuo nomine repræſentatis ſignificata habet, & continet in ſe literas novem ſignificantes, videlicet B C D E F G H I K. quarum ſignificata ſunt in multiplici differentia; Nam quædam ſunt principia abſoluta, uti Bonitas, Magnitudo, Duratio, Potentia, Cognitio, Voluntas, Virtus, Veritas, Gloria. Alia ſunt relativa; ut Differentia, Concordantia, Contrarietas, Principium, Medium, Finis, Majoritas, Æqualitas, Minoritas; Quæ omnia ſunt principia primativa, eò quod unumquodque in ſe ipſo id eſt, quod ſupremum in ſuo genere, imò principium omnium aliorum entium ſub tali eſſe conſideratum.

Principia.

Sunt etiam fateor, vera & realia & neceſſaria, quia de quolibet ente verè, realiter, & neceſſariò prædicantur, id eſt, per ſe ſunt talia, abſque ulla interveniente intellectûs operatione, ipſiſque poſitis, quidquid ponitur eſt, ipſiſque remotis removentur omnia. Sunt generaliſſima, & tranſcendentalia, quia verſantur circa omnia, & in ipſis omne id, quod eſt, comprehenditur. Abſoluta ita dicuntur, quia nullum reſpectum dicunt; Bonitas enim eſt tantùm bonitas &c. Reſpectiva verò, pluralitatem, & multitudinem arguunt; ex qua mutua exurgit ad ea, quæ differunt, relatio.

Quæſtionum ſignificata.

Sunt etiam in hac arte ſignificata, quæ quæſtiones dicuntur ſeu regulæ, ſuntque circumſtantiæ quædam rerum examinandarum, cujuſmodi ſunt, Utrum, Quid, Quare, Quomodò, Ex quo, Quantum, Quale, Ubi, Quando, Cum quo; quibus intellectus, ad aptè, & debito modo reſpondendum dirigitur.

Subjecta attributionis.

In Arte pariter novem conſiderantur ſubjecta attributionis, ad quæ cuncta in latitudine entium occurrentia reduci poſſunt; uti ſunt, Deus, Angelus, Cœlum, Homo, Imaginativa, Senſitiva, Vegetativa, Elementativa, Inſtrumentativa; Nullum enim in natura rerum ens eſt, quod non ad unum horum revocari poſſit.

Significata virtutum & vitiorum.

Sunt & alia ſignificata in hac arte, Virtutes, uti Juſtitia, Prudentia, Fortitudo, Temperantia, Fides, Spes, Charitas, Patientia, Pietas, cum totidem peccatis, ſeu vitiis, ut ſunt Avaritia, Gula, Luxuria, Superbia, Acedia, Invidia, Ira, Mendacium, Inconſtantia. De his omnibus agitur in Arte explicitè, ubi & de eorum oppoſitis agitur. Cùm teſte Philoſopho, oppoſitorum eadem ſit ratio, & diſciplina; Implicitè verò, de iis quæ quovis modo ad ea reduci poſſunt. Alphabetum verò ſuprà expoſitum, & ordine & modo, qui ſequitur, ſubjungitur.

TABU-

TABULA

Totius Artis Alphabetariæ à Lullo concinnatæ.

Alphabetum.	Quæſtiones.	Principia abſoluta.	Principia reſpectiva.	Subjecta.	Virtutes.	Vitia.	
B.	Utrum.	Bonitas.	Differentia.	Deus.	Juſtitia.	Avaritia.	Hæc omnia unicâ literâ B. ſignificantur.
C.	Quid.	Magnitudo.	Concordantia.	Angelus.	Prudentia.	Gula.	Hæc omnia unicâ literâ C. ſignificantur.
D.	Quare.	Duratio.	Contrarietas.	Cœlum.	Fortitudo.	Luxuria.	Hæc omnia unicâ literâ D. ſignificantur.
E.	Quomodo.	Potentia.	Principium.	Homo.	Temperantia.	Superbia.	Hæc omnia unicâ literâ E. ſignificantur.
F.	Ex quo.	Cognitio.	Medium.	Imaginativa.	Fides.	Acedia.	Hæc omnia unicâ literâ F. ſignificantur.
G.	Quantum.	Voluntas.	Finis.	Senſitiva.	Spes.	Invidia.	Hæc omnia unicâ literâ G. ſignificantur.
H.	Quale.	Virtus.	Majoritas.	Vegetativa.	Charitas.	Ira.	Hæc omnia unicâ literâ H. ſignificantur.
I.	Ubi.	Veritas.	Æqualitas.	Elementativa.	Patientia.	Mendacium.	Hæc omnia unicâ literâ I. ſignificantur.
K.	Quando.	Gloria.	Minoritas.	Inſtrumentativa.	Pietas.	Inconſtantia.	Hæc omnia unicâ literâ K. ſignificantur.

Hanc Tabulam, ut quis cum promptitudine, & ſine ulla hæſitantia diſcernere poſſit, memoriæ impreſſam habere neceſſe eſt, unà cum omnibus, quæ ad dicta revocari poſſunt. Hiſce peractis proceditur ad Figuras Artis practicas; quarum prima Figura A dicitur, & indicat de Deo primariò, ejuſque prædicatis; eſtque illa, quæ ſequitur.

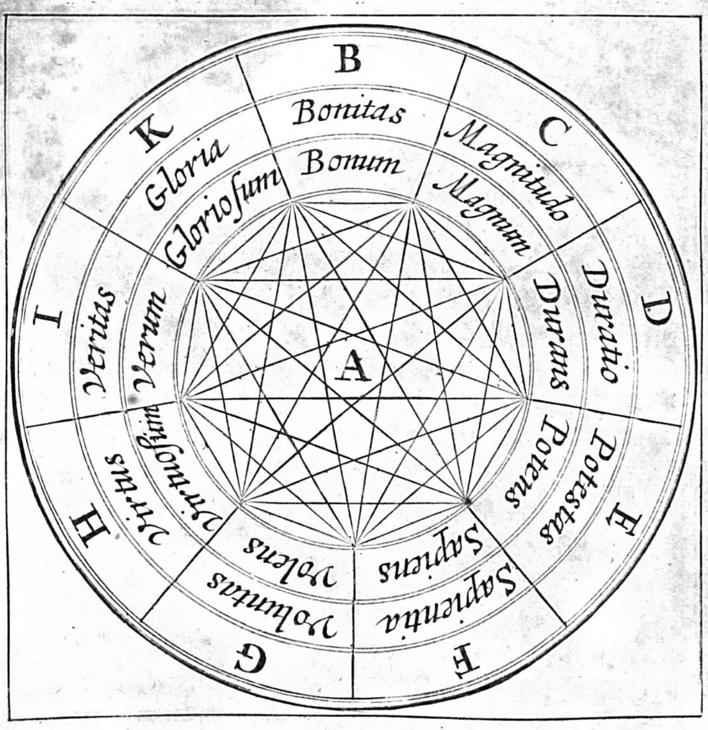
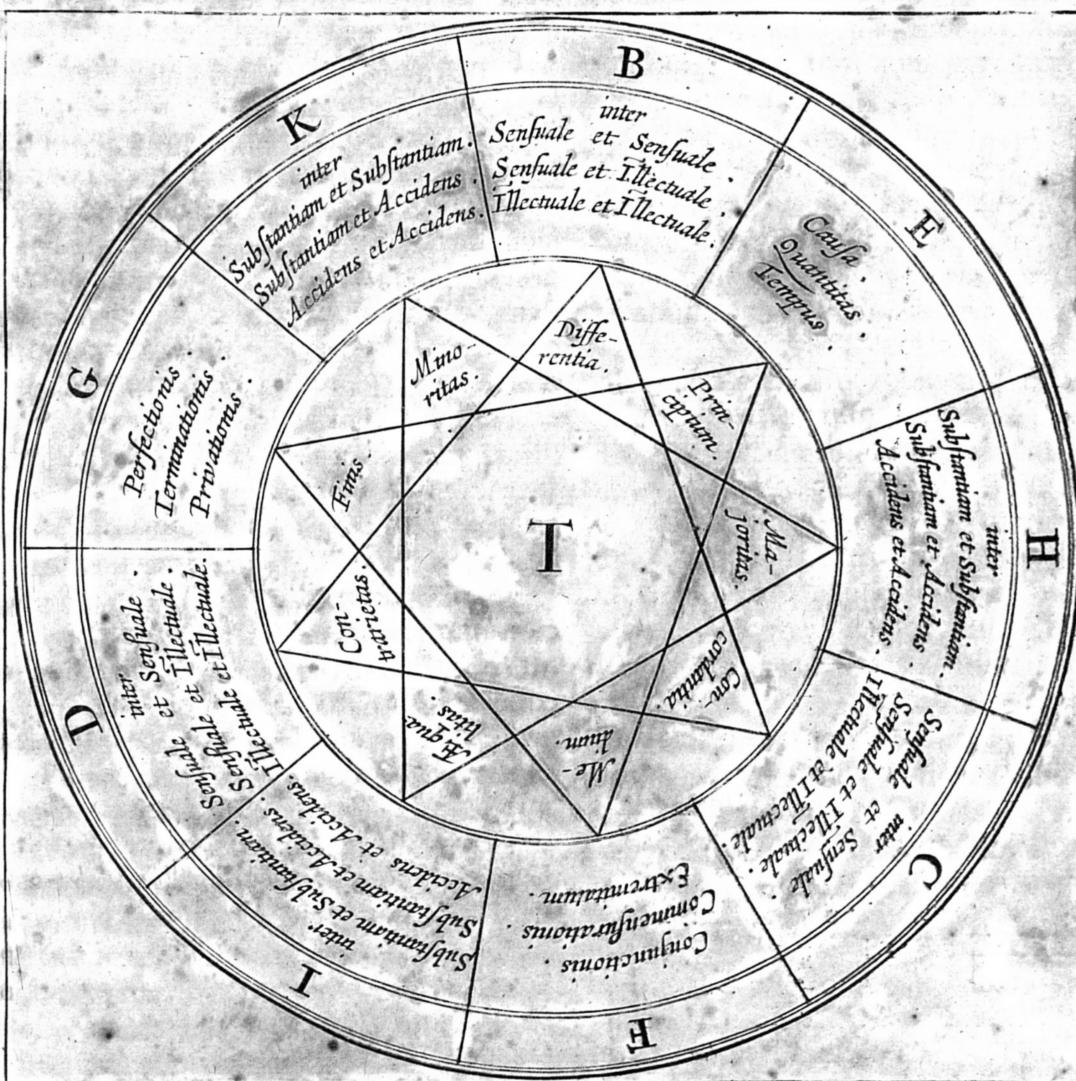

Figura dividitur in novem partes, in quarum ſingulis una ex ſupradictis Alphabeti literis ponitur; Deinde in ſecundo circulo ſignificata ponuntur literarum, id eſt, novem principia eſſentialia, concreta, & abſtracta, ex quorum diviſionum punctis ſingulis ad reliqua ordine poſita diviſionum puncta lineæ trahuntur, & emergit multiplex triangularis juxta combinationis leges, conſtitutio, qua innuitur principium quodcunque aſſumptum in Divinis, de alio quovis ordine prædicari poſſe; quemadmodum poſtea fuſiùs declarabitur in praxi; Et uti principia hæc abſoluta, tranſcendentalis cujuſdam eminentiæ elatione fulgent, ita inter ſe ſemper convertuntur, adeò ut de prædicato ſubjectum, & contrà de ſubjecto prædicatum fiat, Cyclica quadam demonſtratione per terminos, uti dixi, convertibiles, quorum ope Lullus non ſolùm Divinæ eſſentiæ unitatem, Triademque, ſed & cæteros fidei articulos oſtendere conatur. Unde non incongruè hanc primam Figuram circularem eſſe voluit, tum ad ſupramundanæ ſphæræ nullis limitibus terminatæ archetypon ſignandum, tum ad circulares humanæ mentis in ratiocinando motus ſcitè exprimendos; ſunt enim tres gradus, quibus veluti per ſcalam quandam aſcendendo, deſcendendoque intellectus ex unitate in multitudinem diffunditur, ex multitudine in unitatem iterum refuſus. Primus gradus eſt ſpecificus; Secundus ſubalternus; Tertius verò generaliſſimus; in quibus vel per aſcenſum contra-

contrahuntur, vel per deſcenſum diſtrahuntur omnia; per ſpecificum ex individuis aſcendimus in ſpecies, ex ſpeciebus in genera, & ex his in genera univerſaliſſima, & ex his denique per hæc in ultimas rerum numericas differentias deſcendimus; & ſunt præcipua hujus Artis Sacramenta; Ita Bonitas V.G. quæ gradum habet generaliſſimum ad contrahendum, vel diſtrahendum, ſpecificatur ratione illorum principiorum, quibus contrahendo nectitur, vel à quibus diſtrahendo removetur. Idem de omnibus novem principiis eſſentialibus dicendum eſt.

Notandum verò, principium ſubalternatum magni eſſe ambitus, ſiquidem omnia illa, quæ indicantur inter principium omninò generale, & principium omninò ſpecificum, juxta ultimam ſuam ſpecificationem dicuntur principia ſubalternata. Sed de his plura in Metaphyſica Combinata.

Secunda Figura T. literâ ſignata, quam Lullus in Arte ſua ponit, continet principiorum relativorum enneadem; & ſunt Differentia, Concordantia, Contrarietas, Principium, Medium, Finis, Majoritas, Æqualitas, Minoritas; quæ trina triangulorum implicatione comprehenduntur, uti in præſenti ſigno apparet. Deinde alia in circumferentia loculamenta diſtinxit, in quibus continentur ſingulis principiorum triadibus tres propriæ ſpecies generales, V. G. Uni trigono principiorum relativorum, quæ ſunt Differentia, Concordantia, Contrarietas, in ambitus loculamentis, ſenſuale & ſenſuale, ſenſuale & intellectuale, intellectuale & intellectuale, univerſales rerum diſtinctiones annexas habet; quibus oſtenditur, trina differentiarum poſitione diſtinctionem rerum totius naturæ exhauriri; ſiquidem differentia, quæ datur inter ſenſuale, & ſenſuale, corporeæ & ſenſibilis naturæ longè latèque exporrectum ambitum reſpicit; quæ inter ſe variè comparata, ſingula ingentem rerum ſcitè diſtinguendarum materiem, ſive numericos, ſive ſpecificos, genericoſque gradus reſpicias, ſuppeditant; verbi gratia, ſenſibile, & ſenſibile, diſtinctionem inter Cœlum, & Terram, inter pyrum, & pinum, inter Petrum, & Joannem &c. præbent.

1. Species trigoni quid contineat.

Altera primi trigoni ſpecies, eſt differentia inter ſenſibile & intellectuale, qua nova diſtinctionis ratio fundatur, dum materiale cum immateriali, ſenſibile cum intellectuali, corporeum cum incorporeo comparatur, cujuſmodi eſt differentia inter animam

2. Species trigoni.

mam & corpus, inter formam & materiam, inter ſubjecta corporea, & virtutes eorundem materiales, inter hominem denique, & Angelum, Deumque multiplici diſtinctionum combinatione aſſignatur.

3. Trigoni ſpecies. Tertia primi trigoni ſpecies generalis, eſt differentia inter intellectuale & intellectuale, cum multiplici diſtinctionum ratiocinio, inter animam & Angelos, inter Angelos & Angelos, inter ordines & ordines Hierarchicos, inter nos denique & Deum facto. Hiſce enim in notitiam veniet, quomodò ſingula differant, concordent, & inter ſe contrarientur, unde propoſitio univerſalis naſcitur: omne ens eſt vel ſenſibile tantùm; vel ſenſibile & intellectuale, vel intellectuale Angelicum vel divinum; vel ſenſibile intellectuale divinum, uti Chriſtus; quorum differentiæ novemplici diſtinctionum genere explanantur, de quibus omnibus & ſingulis in ſequentibus.

2. Principiorum trias. Secunda principiorum Trias triangulo, Principii, Medii, Finiſque comprehenditur, cujus ſpecies ſingulis apicibus angulorum correſpondentes ſunt, Cauſa, Quantitas, Tempus. Cauſa competit principio; eſt enim omnis cauſa principium, ſed non contrà, cum principium, quàm cauſa latiùs extendatur, & ex novem prædicamentis accidentalibus patet, quæ principia, non tamen cauſæ dicuntur, excepta ſola ſubſtantia, cui inhærent. Nam omne genus generaliſſimum accidentale in ſua coordinatione eſt principium, prout mediante ſubſtantia principiat omnia contenta ſub eo, non tamen cauſa dici poteſt, eò quod illi nulla competat activitas per ſe, ſed ratione ſubſtantiæ, ad cujus ſpecificationem teſte Ariſtotele omnia ſpecificantur, & individuantur accidentia: Sed revertamur ad ſpecies trigoni ſecundi explicandas, quæ ſunt Cauſa, Quantitas, Tempus. Cauſa duplex eſt; *per ſe* & *per accidens*; per ſe ſunt quatuor, *Materialis*, *Formalis*, *Efficiens*, *finalis*: Cauſa per accidens eſt *Caſus* & *Fortuna*; Unde ingens reſultat de Cauſis varietas, & multitudo; Idem de Quantitate, & Tempore, quæ uti omnia ad principium, Medium & finem reducuntur, ita non ſpernendam argumentorum copiam ſuppeditant, præſertim ſi novem ſubjectis applicentur; V.G. An Deus, Angelus, Cœlum, Elementa, Homo &c. principia ſint & Cauſæ, vel quid, aut quomodo cauſent, quorum omnium applicationem Ars docet, etiamſi confusè & intricatè; ſed de his uberrimè in ſequentibus.

Cauſa multiplex.

Medii ſpecies. Porrò Medium pariter principium generaliſſimum ſuas ſpecies habet, & tres ſunt; *Medium Conjunctionis*, *Menſurationis*, *Extremitatum*. Medium conjunctionis inveſtigatur in omni re, quam ambitu ſuo ens tranſcendens complectitur, neque Creaturis tantùm, ſed & Deo ad intra competit. Medium menſurationis & Extremitatum, omnibus magnitudine pollentibus rebus convenit; Datur enim in omnibus rebus non tantùm quantis, Medium reſpectu extremorum, ſed in Moralibus, & Phyſicis. *Finis* principium generale, tres ſpecies habet: prima eſt, *finis perfectionis*, cujus gratia aliquid fit, ſiquidem teſte Philoſopho, finis & bonum convertuntur, & alibi, finis eſt optimum rei; atque ideò in eſſentialiter ſubordinatis conſideratur; Nam ille finis, qui eſt per primam intentionem, nobilior & perfectior eſt illo, qui eſt per ſecundam, ut patet in fabro, qui intendit clavum per ſecundam intentionem, & pecuniam per primam, & intendit pecuniam per ſecundam, & panem ex ea per primam & ſecundam, ut vivere per primam & ſecundam, & Deum intelligere & amare per primam, & ſic Deus eſt finis perfectiſſimus, & per primam intentionem unicè deſideratus; Deus enim, teſte Dionyſio, omnia ad ſe ipſum tanquam ultimum finem convertit; & Ariſtoteles 4. Phyſ. *Omne bonum ſecundum ſe, & ſuam naturam, finis eſt*. Altera *finis* ſpecies eſt *terminationis*, quia omne Ens creatum ſuis terminatur limitibus; In Deo verò conſideratur, in quantum ii, qui eo fruuntur, jam terminum appetitus conſecuti dicuntur. *Finis* verò *privationis* creatis rebus potiſſimum competit; Nam unamquamque rem, quæ in præteritum tranſit, tandem finiri & conſumari neceſſe eſt, ut vita, morte; viſus, cœcitate; urbes & Regna, vaſtitate; in Deo locum tantùm habet denominativè, in quantum reprobi ordinati ad ipſum, viſione privantur.

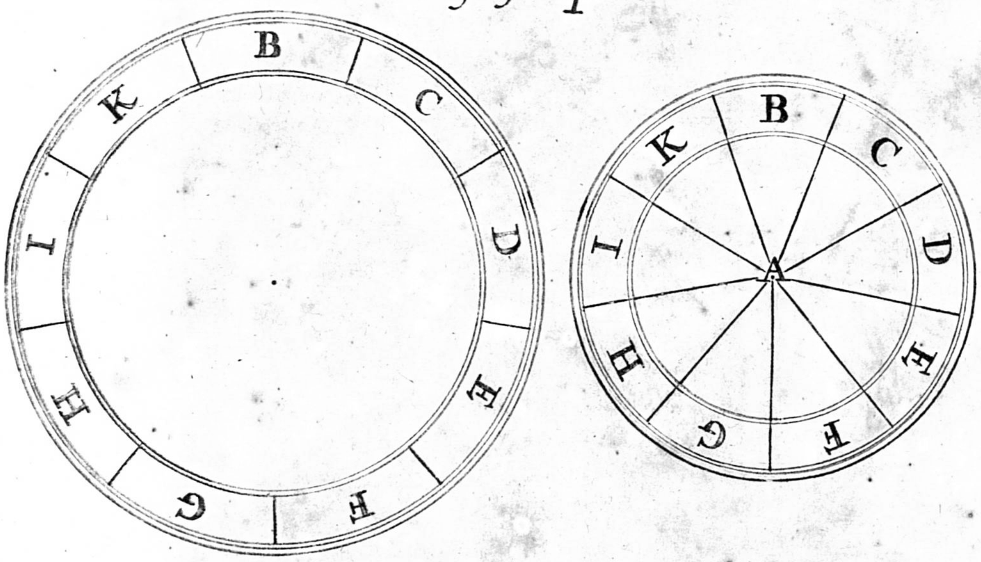
Principium finis ejuſque ſpecies.

Trigonus Tertius continet in ſe tria pariter principia reſpectiva, quæ ad omnia extenduntur; & ſunt, *Majoritas*, *Æqualitas*, *Minoritas*: Nam *Majoritas* per omnia novem ſubjecta, per omnia prædicamenta, per omnes ſcientias, & res Mundi deducitur; Eſt enim magnitudo in Deo eſſentialiter, in reliquis creatis participativè. *Æqualitas* pariter & Deo & Creatis competit; *Minoritas* verò ſolum Creatis, juxta gradus dignitatis & excellentiæ, quibus unum alterum excedit, competit. Habent verò recenſita principia tres ſpecies; vel enim comparatur ſubſtantia cum ſubſtantia, vel ſubſtantia cum accidente, vel Accidens cum accidente, qua comparatione, uti ſemper Majoritas, Æqualitas, Minoritas intervenit, ita hæc omnem quoque rerum creatarum ambitum meritò exhauriunt. Verùm hæc omnia in ſequenti tabula expreſſa vide.

Trigonus III. ejuſque contenta.

Trigo-

fig. 4.

Trigonus I. principiorum Relativorum.	Differentia	Inter	Senſibile & ſenſibile.	Inter	Cœlum & Terram, Elementum & Minerale, Lapidem & Plantam, Plantam & Animal.
	Concordantia		Senſibile & intellectuale.		Animam & Corpus, Subjecta & Virtutes naturales, inter Hominem & Angelum.
	Contrarietas		Intellectuale & intellectuale.		Animam & Angelum, inter Angelum & Angelum, inter Angelum & Deum.
Trigonus II. principiorum Relavorum.	Principium cujus ſpecies		Cauſa	Conſiderat	Quadruplex Cauſarum genus.
			Quantitas		Quæcunque ad quantitatem, magnitudinem & extenſionem rerum quovis modo revocari poſſunt.
			Tempus		Quæ ad durationem rerum reſpiciunt, & temporum conditionem.
	Medium cujus ſpecies		Conjunctionis.	Inveſtigat ea.	Conjunctionem ſubjecti & prædicati, unionis rationem, & modos.
			Menſurationis.		Medium in omni quanto, centrum figurarum, centrum magnitudinis, gravitatis, & virtutis.
			Extremitatum.		Diſtantiam ab extremis, proportionem medii ad extrema, media cœlorum, & Elementorum.
	Finis cujus ſpecies		Pefectionis.	Indagat examinanda.	Omnia ea, quæ ad finem conſequendum conducunt, & quæcunque ad bonitatem revocantur.
			Terminationis.		Quæcunq; ad terminum adepti finis reducuntur, ut gaudium, fruitio, ſubjectio.
			Privationis.		Omnes negationes, & privationes; omnia adverſa & mala, tam in phyſicis quàm moralibus.
Trigonus III. principiorum Relativorum.	Majoritas.	Quibus comparatur	Subſtantia ſubſtantiæ, juxta novem ſubjecta univerſalia, & principia eſſentialia.		
	Æqualitas.		Subſtantia accidenti, juxta novem prædicamentorum ſeriem.		
	Minoritas.		Accidens accidenti, juxta novem prædicamentorum accidentalium conditionem.		

Atque hæc ſunt prima Artis Lullianæ fundamenta hiſce duabus figuris comprehenſa, quibus & totius Artis theoriam exprimit; quæ profectò niſi alia methodo tradantur, fieri non poſſe videtur, ut Tyro quiſpiam ex his ſolis ad aliquam ſcientiarum notitiam perveniat, cùm procedat per principia omnium abſtractiſſima, & non niſi prius, quàm optimè inſtructum, & ad abſtractiones aſſuefactum intellectum requirat; quod in pueris, & tyronibus aliiſque, qui vix extremis labris ſcientiarum principia deguſtarunt, arduum, & perquam difficile eſſe videtur, niſi aliis modis, & rationibus ad captum eorum accommodatis, in formandis juxta artis regulas propoſitionibus, ratiociniiſque ritè adornatis juventur, & promoveantur, quod nos facturos pollicemur, ubi prius Lullianæ Artis praxin expoſuerimus.

Difficultas in dictis.

CAPUT II.

De praxi præmiſſæ Theoriæ à Lullo præſcriptæ.

LUllus præmiſſa Theoria procedit ad praxin, quam oſtendit in figura, quam tertiam appellat, ex prima & ſecunda figura compoſitam, ſoliſque creatis rebus applicat; Eſt autem Tabella triangularis, in qua principia eſſentialia per binas ſingulas literas indicantur, uti in ſequenti figura patet.

§. I.

Figura Tertia Lulliana.

Conſtat hæc Figura 36 Cameris, ſeu loculamentis, & in ea ad propoſitiones formandas triplici modo, deſcenſivo, tranſverſo, & diagonali, id eſt, vel ex L in M.

 vel

vel ex L in N, vel M in N, procedditur. In prædictis tribus modis, unum principium

L

Bc	cd	de	ef	fg	gh	hi	iK
Bd	ce	df	eg	fh	gi	hK	
Be	cf	dg	eh	fi	gK		
Bf	cg	dh	ei	fK			
Bg	ch	di	eK				
Bh	ci	dK					
Bi	cK						
BK							

M

per literam B. indicatum, de notat ſubjectum reſpectu omnium aliorum, eo quod prædicatur ab iis; literæ verò adjectæ huic, prædicatum deſignant; quid porrò literæ ſignificent, jam ex ſuperiùs tradito Alphabeto conſtat; ſiquidem juxta Lullum in unaquaque Camera ſecundum ſignificata literarum, 24 quæſtiones, 12 propoſitiones, & totidem media formari poſſunt: quomodò verò hæc applicentur, non niſi paucis explicat; verbi gratia, B C. indicat hìc propoſitionem, Bonitas eſt magna, eò quod informata ſit à magnitudine; & BD. Bonitas eſt durans, quia informatur à duratione; & B E. Bonitas eſt potens, quia informatur à potentia, & ſic de cæteris ordine propoſitionibus per binas ſingulas literas indicatis, uti ex ſequenti Tabella patet, in qua literæ in ſingulis Cameris occurrentes exponuntur.

BB. Bonitas eſt bona.
BC. Bonitas eſt magna.
BD. Bonitas eſt durans.
BE. Bonitas eſt potens.
BF. Bonitas eſt ſapiens.
BG. Bonitas eſt appetitiva.
BH. Bonitas eſt virtuoſa.
BI. Bonitas eſt vera.
BK. Bonitas eſt glorioſa.

CD. Magnitudo eſt durans.
CE. Magnitudo eſt potens.
CF. Magnitudo eſt ſapiens.
CG. Magnitudo eſt volens.
CH. Magnitudo eſt virtuoſa.
CI. Magnitudo eſt vera.
CK. Magnitudo eſt glorioſa.

DE. Duratio eſt potens.
DF. Duratio eſt ſapiens.
DG. Duratio eſt volens.
DH. Duratio eſt virtuoſa.
DI. Duratio eſt vera.
DK. Duratio eſt glorioſa.

EF. Potentia eſt ſapiens.
EG. Potentia eſt volens.
EH. Potentia eſt virtuoſa.
EI. Potentia eſt vera.
EK. Potentia eſt glorioſa.

FG. Sapientia eſt volens.
FH. Sapientia eſt virtuoſa.
FI. Sapientia eſt vera.
FK. Sapientia eſt glorioſa.

GH. Voluntas eſt virtuoſa.
GI. Voluntas eſt vera.
GK. Voluntas eſt glorioſa.

HI. Virtus eſt vera.
HK. Virtus eſt glorioſa.

IK. Veritas eſt glorioſa.

CONSECTARIUM I.

Ex his patet, Figuras in Arte Lulliana nil aliud eſſe, quàm terminorum mixtionem ſeu compoſitionem; conjunguntur autem in aliqua Figura ſubinde duæ, interdum tres, vixque ad plura ſe extendit, cùm tres termini ad Syllogiſmum ſufficiant. Hinc oriuntur duæ figuræ, quarum priori duæ literæ tantùm competunt, uti eſt præſens, & conſtat novem Columnis, quia novem ſunt literæ Alphabeti Lulliani, & quælibet litera ſuam habet Columnam; ut B. Columnam primam; C. ſecundam, & ſic deinceps. In prima Columna ſunt novem cellulæ, quia litera B. conjungitur cum ſemetipſa, & cum octo ſequentibus. In ſecunda Columna ſunt cellæ octo, quia litera C. cum ſemetipſa connectitur & cum ſeptem ſequentibus. In tertia Columna ſunt ſeptem cellulæ; in quarta ſex; in quinta quinque; in ſexta quatuor; in ſeptima tres; in octava duæ; in nona una: nulla enim cellula eſt, in qua litera prior Alphabeti ſubjiciatur poſteriori, ne bis eadem literarum conjunctio ponatur: V. G. nulla eſt cellula C B. in ſecunda Columna, quia eſſet eadem cum cellula B C. quæ ponitur in prima.

Expoſitio Figur. III. Lulli.

Quælibet Cella multa attributa, & propoſitiones continet; quælibet enim litera ſumitur vel ex prima, vel ex ſecunda Columna Alphabeti; undè oriuntur quatuor modi hujus figuræ; Nam in quavis cellula vel accipitur utraque litera ex prima Alphabeti Columna, vel prima litera accipitur ex prima Columna Alphabeti, & ſecunda ex ſecunda; vel è contra prima litera ſumitur ex ſecunda Columna, & ſecunda litera ex prima; quælibet autem literarum in eadem Columna Alphabeti multos ſignificat terminos: ut B. bonitatem, bonum, bonificans, bonificatum, bonificabile, bonificationem: quælibet deníque litera vel attribuitur, vel ſubjicitur ſecundæ; Verbi gratia: in cellula B C. continentur hæc attributa, ut ſequitur.

BC.

B C.	Bonitas magna.	Concordia differens.	Magnitudo differentiæ.	Viri boni conſentiunt.
	Bonitas magnitudinis.	Bonitas concordiæ.	Differentia exigua.	Concordia eſt bona.
C B.	Magnitudo bona.	Concordia differentiæ.	Bonitas magnifica.	Differentia eſt magna.
	Magnitudo bonitatis.	Concordia differens.	Magnitudo eſt bona.	Magnitudo differt.
	Differentia concordantiæ.	Bonitas concordiæ.	Res differentes in quibuſdam concordant.	
	Concordia differentiæ.	Conſenſus bonorum.	Concordes interdum diſſentiunt.	

CONSECTARIUM II.

Ex his patet ſecundò, B C. non tantùm in hac tabula denotare Bonum, Magnum; ſed inſuper quæſtionem, Utrum, Differentiam, Deum, Juſtitiam, Avaritiam, & hæc omnia per literam B. deſignata. Per C. verò annotantur Quid, Concordantia, Angelus, Prudentia, Gula; quæ quidem omnia ſimul in unum confuſa uti inextricabiles difficultates pariunt, ita veriùs tormentum, quàm ullum ingeniis emolumentum adferre nemo non videt.

Tertiò patet ex hac Tabella, quàm Tyroni difficile ſit futurum, hiſce ſolis, & non niſi pauculis inſtructum, ſibi de omnibus diſceptandi notitiam polliceri; tametſi enim omnia in ea implicitè, & virtute, quæ in natura rerum exiſtunt, contineantur; arduum tamen omninò ne dicam ἀδύνατον exiſtimo, ab eo qui non exercitatus eſt in theoricis ſcientiis, in hac Arte quidquam laude dignum præſtari poſſe: ſi enim quærat quiſpiam Artiſta; An arbor ſit bona? Reſpondebit affirmativè. Quare? ex eo, quod bonitas ſit magna, ſit durabilis, ſit potens, &c. quid tum? nihil dicis, hoc enim primò noramus; niſi itaque per alios terminos, qui naturam arboris proximè reſpiciunt, propoſitam quæſtionem demonſtraveris, nihil novitate dignum præſtabis. At ex tempore cum induſtria novos, & appropriatos, quibus id probetur, terminos invenire, pueri non eſt, nec inexperti, ſed Viri Philoſophi, jam in paleſtra ſcholaſtica diu multumque exercitati. Non ignoro ingentem rerum, argumentorum, quæſtionumque farraginem in Arte Magna Lulli exhiberi; ſed quod ſemper improbavi, ſine applicatione & methodo facili, quam omnes deſiderant: Accedit ſtylus barbarus, obſcuritaſque in explicando inextricabilis; Unde mirum non eſt, Artis exercitationem adhuc latere, & à nemine hucuſque fuiſſe plenè comprehenſam. Fateor tamen inſtitutum Lulli admirandum & ingenioſiſſimum; ſi fuiſſet, qui applicationis methodum facilitati junctam tradidiſſet. Quæritur itaque in hac Arte modus facilis, & expeditus, quo, ad quamvis propoſitam quæſtionem ſine hæſitatione reſpondeas, quem in noſtra Arte nos Deo dante traditurος pollicemur; Ubi & aliam tabulam uberiorem, & ad quæſtiones formandas commodiorem nos exhibituros confidimus. Sed procedamus ad quartam Figuram.

§. II.

De Figura quarta Lulliana.

Quarta Figura Lullianæ Artis tribus circulis conſtat, quorum ſuperior eſt immobilis ſeu fixus; duo verò interiores ſunt mobiles ut in præſenti Figura apparet.

Verùm hoc loco ſolùm primas ſeptem revolutiones ad Lectoris directionem apponam eo modo, quo ex circulis extractæ ſunt, ut Combinationis ratio facilius intelligatur.

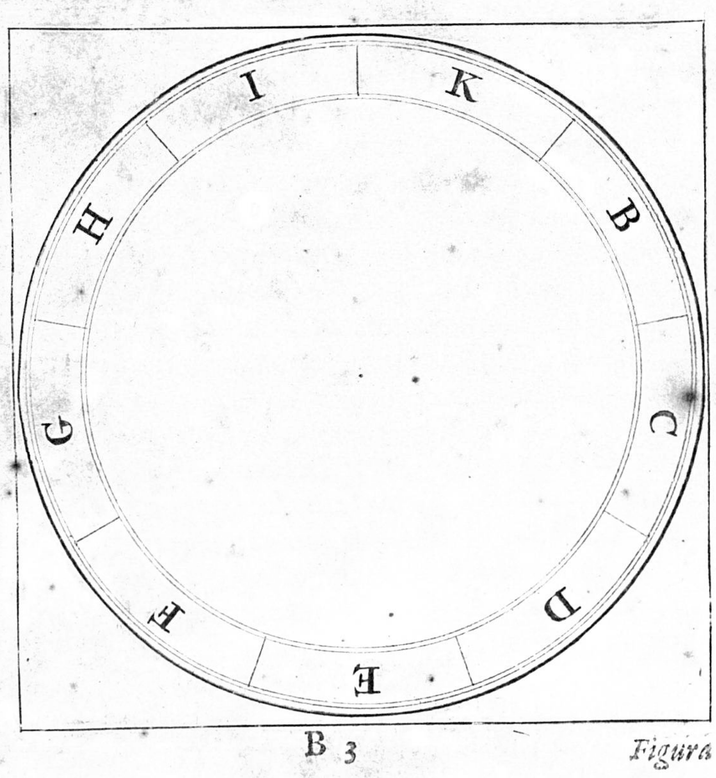

Figura quarta Lulliana.

Revolutio Prima.	Secunda.	Tertia.	Quarta.	Quinta.	Sexta.	Septima.
B C D	B D E	B E F	B F G	B G H	B H I	B I K
B C E	B D F	B E G	B F H	B G I	B H K	
B C F	B D G	B E H	B F I	B G K		
B C G	B D H	B E I	B F K			
B C H	B D I	B E K				
B C I	B D K					
B C K						

Geneſis harum Columellarum hæc eſt: Si immobilis circuli exterioris literæ B. ad medii circuli literam C. applicueris, & deinde inferioris circuli literis ordine à D. incipiendo, literis B C. admoveris, naſcetur prima Columna ſeptem Camerarum. Hoc peracto, ſi B. ſubmoveris D. in ſecundo circulo, & in tertio circulo literam E. admoveris literis B D. ex revolutione circuli infimi naſcetur Columna ſecunda. Si iterum B. in ſecundo circulo E. & in tertio circulo iis admoveris literam F; ex revolutione hujus circuli naſcetur tertia Columna: & ſic de cæteris; Et ſunt 28. quæ per 3. multiplicata dant 84. & hæc iterum multiplicata per 3. dant 252. Cameras, totidem videlicet ſedes argumentorum. Atque hæc eſt methodus à Lullo præſcripta, pulchra ſanè, & quæ ingenium ſapiat, ſi terminorum reducibilium applicationem clariùs & ἀμεθοδέρως docuiſſet. Quod ut fiat, nos aliam tabulam combinatoriam in ſequentibus exhibebimus, qua quæcunque intra hanc Artem deſiderari poſſunt, continentur. Sed jam ad praxin ejus procedamus.

Duplicem hujus figuræ praxin præſcribit Lullus, una, quæ fit per circulorum revolutionem; Altera per Tabulam; per circularem figuram omnes quæſtiones ſcibiles, & peregrinas determinari, & examinari poſſe putat, & ad concluſionem formandam plures rationes adduci; atque in hac conſiſtit, ut termini impliciti reducantur ad terminos explicitos, quæ ſunt octodecim principia partim abſoluta, partim reſpectiva, & novem ſubjecta, de quibus primo loco.

Secundò per Tabulam, quam generalem vocat, & ut ſuprà diſtinguit, ex trium circulorum revolutione conficitur cum addito T. quæ reſpectiva principia poſt ſe denotat ſumenda, & eſt illa quæ ſequitur.

TABULA *Generalis Lulli.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
b c d t	c d e t	d e f t	e f g t	t g h t	g h i t	h i k t
b c t b	c d t c	d e t d	e f t e	f g t f	g h t g	h i t h
b c t c	c d t d	d e t e	e f t f	f g t g	g h t h	h i t i
b c t d	c d t e	d e t f	e f t g	f g t h	g h t i	h i t k
b d t b	c e t c	d e t d	e g t e	f h t f	g i t g	h k t e
b d t c	c e t d	d f t e	e g t f	f h t g	g i t h	h k t i
b d t d	c e t e	d f t f	e g t g	f h t h	g i t i	h k t k
b t b c	c t c d	d t d e	e t e f	f t f g	g t g h	h t h i
b t b d	c t c e	d t d f	e t e g	f t f e	g t g i	h t h k
b t c d	c t d e	d t e f	e t f g	f t g h	g t h i	h t i k
c d t b	d e t c	e f t d	f g t e	g h t f	h i t g	i k t h
c d t c	d e t d	e f t e	f g t f	g h t g	h i t h	i k t i
c d t d	d e t e	e f t f	f g t g	g h t h	h i t i	i k t k
c t b c	d t c d	e t d e	f t e f	g t f g	h t g h	i t h i
c t b d	d t c e	e t d f	f t e g	g t f h	h t g i	i t h k
c t c d	d t d e	e t e f	f t f g	g t g h	h t h i	i t i k
d t b c	e t c d	f t d e	g t e f	h t f g	i t g h	k t h i
d t b d	e t c e	f t d f	g t e g	h t f h	i t g i	k t h k
d t c d	e t d e	f t e f	g t f g	h f g h	i t h i	k t i k
t b c d	t c d e	t d e f	t e f g	t f g h	t g h i	t h i k

Hæc

Hæc eſt celebris illa Tabula Lulliana, quod ſubjectum eſt, in quo intellectus, ut ille dicit, ſe facit univerſalem, & quod intelligit, & abſtrahit ab ipſo multa particularia omnium materiarum, diſcurrendo per principia, applicando cuilibet quæſtioni 20 rationes, declarandoque ſuam quæſtionem, & à qualibet Camera ipſius Columnæ abſtrahitur una ratio. Tabula habet ſeptem Columnas, in quibus implicantur 84 Columnæ explicatæ in præcedentibus. In ipſa Tabula T. ſignificat, quod literæ, quæ præcedunt T. pertinent ad primam Figuram; & quæ T. ſequuntur, pertinent ad ſecundam Figuram. Per Tabulam, uti ait Lullus, intellectus aſcenſivus & deſcenſivus fit: Aſcenſivus eſt, quandò aſcendit ad priora, & generaliora; Deſcenſivus verò quandò ex univerſalibus deſcendit ad particularia. Eſt & Copulativus, quia adjungit Columnam. *V. Gr.* B C D. cum C D E. & ſic de cæteris. Hiſce deinde jungit aliam praxis methodum, quam vocat multiplicationem quartæ Figuræ, & hiſce ſubjectis regulis de inventione principiorum, & regularum, quas applicare docet novem ſubjectis univerſalibus: Apponit tandem his 100 formarum applicationem; quibus omnibus ritè cognitis, ait; quemvis ad omnium notitiam pervenire poſſe; praxin arcanumque, ab omni obſcuritate ſolutam in III. Libro demonſtro; quia etſi quandoque myſteria ſub ipſo latentia prodat, adeò tamen obſcurè & confuſè ea proponit, ut quid velit, niſi ab exercitatiſſimo intelligi vix poſſit; ne itaque hoc loco & in principio hujus operis ſtatim caliginem Lectori offundam, arcanæ methodi elucidationem conſulto in Lib. III. diſtulimus. Noſtrum enim eſt, non Lullianam methodum hoc loco docere, ſed principiis ab eo mutuatis novam condere, multò Lullianâ faciliorem, expeditioremque; quod jam dante Deo nos præſtituros confidimus.

ARTIS MAGNÆ SCIENDI, *SIVE* COMBINATORIÆ, LIBER SECUNDUS.

QUO

Nova methodus Lulliana facilior, aptior atque expeditior in meliorem formam reducitur.

PARS I.

Modus & ratio novæ doctrinæ exponitur.

CAPUT I.

De Cauſa, & Occaſione novæ methodi.

Difficultatem Lullianæ methodi in tribus conſiſtere, ſuprà docuimus; quorum primum in Alphabeto novem literarum B C D E F G H I K conſiſtit, quarum unaquæque diverſa rerum ſignificata notat; Verbi gratia: B. notat Bonitatem, Utrum, Deum, Differentiam, Juſtitiam, Avaritiam. C. alia, uti ſuprà ex Alphabeto Lulliano patuit; quæ res dici non poteſt, quantam in Tyronum animis confuſionem in tanta ad novem hæc principia abſoluta, cæterorumque reducibilium terminorum implicitorum multitudine pariat. Secunda difficultas in hoc conſiſtit, quod difficillimum, & perarduum ſit, terminos ſex Enneadum ad ſuas ſingulis congruas literas, earumque ſignificata reducere. Tertia eſt, quod divinam memoriam habere oporteret, qui regulas, terminos, propoſitiones, diſtinctiones, definitiones, Figurarum inter cætera ſignificationem, tot converſiones Figurarum, centumque formarum poſitiones, perfectè, & ſine confuſione menti impreſſas teneat, & cum ſperato fructu ad aliquid in Arte præſtandum, pertingat; Unde ipſemet Lullus apertè fatetur, neminem ad Artis perfectionem pertingere poſſe, niſi & ſubtiliſſimo ingenio, tenaciſſima memoria, & naturali quadam mentis ſagacitate imbutus fuerit; Hanc ſummam penetrandæ artis difficultatem, cum plures mihi propoſuiſſent, tum in excellenti dignitatis gradu conſtituti, tum ex celebrioribus Academiis Viri, omni literarum genere ornatiſſimi, & num ad faciliorem methodum, tam intricatum negotium redigi poſſet, à me quæſiſſent; ego verò à natura ita comparatus ſim, ut nihil laude dignius exiſtimem, quàm conclamata penè, quæ in Scholis paſſim in omni ſcientiarum genere occurrunt, argumenta, ad incudem revocare; & ſi quidem ingenii Vires non deficiant, novo inventionum cumulo adornare, ita & artem Lullianam nova methodo, eaque commodiori exornatam bono publico exhibere, ut inventum ſublime, quod ab illuminato Lullo, laudabili conatu inceptum fuit, meâ operâ compleatur. Ab ovo itaque rem ordiamur.

CAPUT

CAPUT II.

De modo & ratione Artis novæ, & de novis Alphabetis, quæ ſingulis differentibus Enneadum claſſibus attributa ſunt.

CUm itaque proprio experimento, difficultates in Arte Lulliana ſuprà deſcriptas didiciſſem, ſeriò mecum penſitavi, quî ingenioſi Viri inventa nonnullum tandem in Republica Literaria uſum obtinerent. Ad confuſionem itaque vitandam, & ad omnia majori cum diſtinctione dilucidanda, primò Characteres Lulli mutavimus; id eſt, nova Alphabeta præſcripſimus: Enneades tamen, tum erotematum, ſive quæſtionum, tum principiorum, tàm abſolutorum, quàm relativorum, eo ordine, quo eas Lullus poſuit, veluti unicum totius Artis fundamentum, paucis immutatis, retinuimus, Figuris tantùm alio modo diſpoſitis; undè differentes à Lullo, & Circuli, & Pinaces, ſeu Abaci Combinatorii emerſerunt. Prædicata quoque ſingulis triadibus literarum propria, veluti media quædam argumentandi adjunximus, ne quicquam deeſſet, quod negotio, omni ex parte ſummam facilitatem conciliaret. Quæ omnia ordine proſecuturus, ea, qua licebit, brevitate perſtringam.

CAPUT III.

De Enneade Erotematica, ſive de Quæſtionibus.

CUm nihil ſine Quæſtione in negotio Literario confici poſſit, rectè primo loco Enneadem Erotematicam poſuimus, tanquam primum omnium fundamentum.

Lullus hanc Enneadem communi Alphabeto ſuo, non ſine confuſione Legentium inſeruit, ita ut B. literæ tribuat quæſtionem Utrum: C. Quid: D. de quo: & ſic de cæteris ordine quæſtionum circumſtantiis, uti ex Alphabeto ejus ſuprapoſito patet. Nos ad confuſionem vitandam, peculiari Alphabeto hanc Enneadem, videlicet per novem numerorum naturali ordine procedentium, Figuras exornabimus; ita ut per 1. quæſtio An: per 2. Quid: per 3. Cur, per 4. Quantum, & ſic de cæteris, ſint indicatæ. Retinemus autem hic Enneadem Erotematicam, ſive quæſtionariam, ſed ordinem tantùm permutavimus; Enneas ſequitur unico Verſiculo comprehenſa.

1. 2. 3. 4. 5.
An. Quid. Cur. Quantum. Quî.
6. 7. 8. 9.
Quale. Ubi. Quando. Quibuſcum.

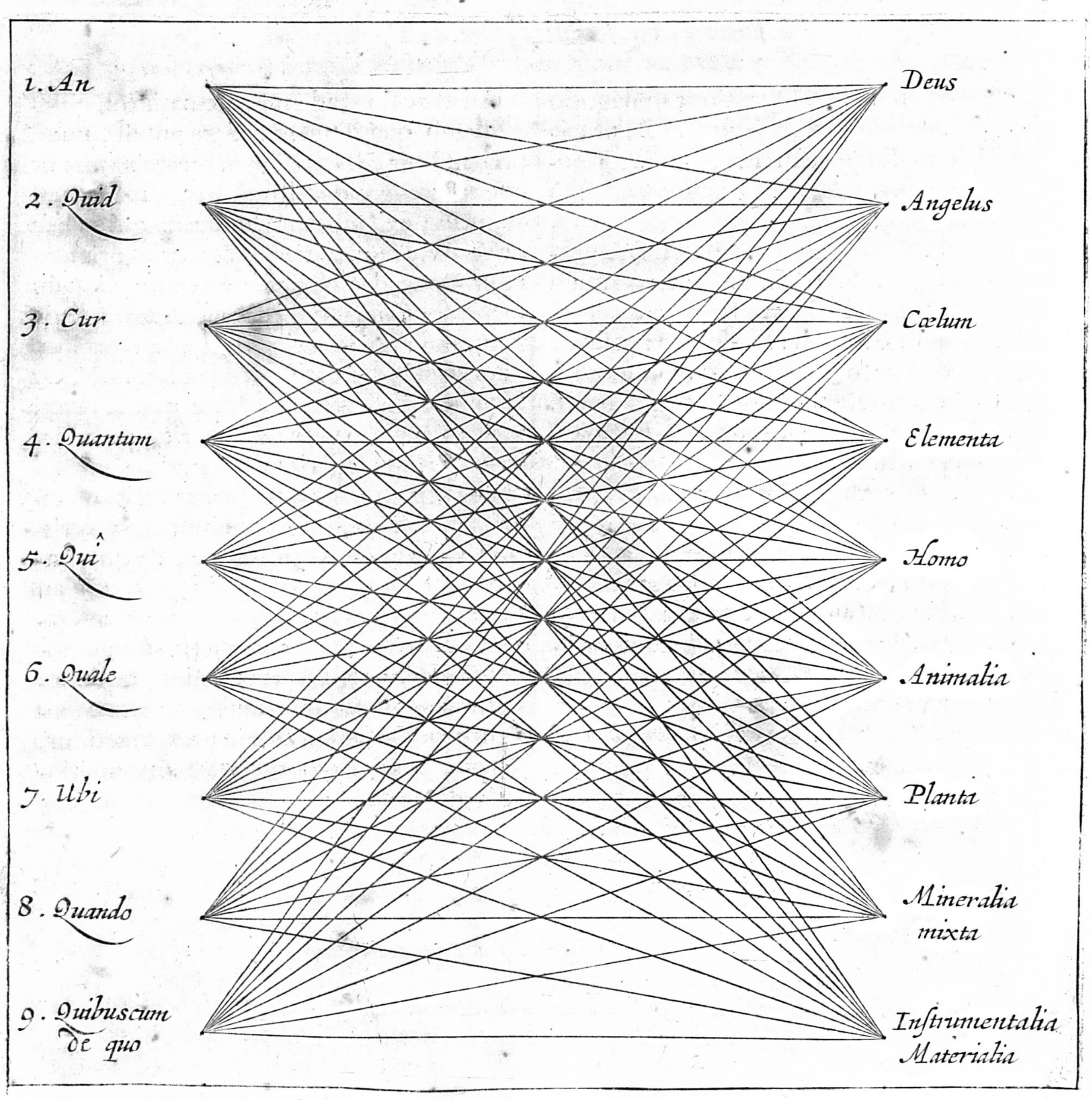
Ad hanc Enneadem Erotematicam, quidquid ſub quæſtionem cadere poteſt, comprehenditur, ita ut nihil in rerum natura ſit cognoſcibile, quod non hac quæſtionum Enneade exhauriatur; unde magni in hac nova Arte momenti eſt, & meritò primum inter Enneades paulò ante expoſitas locum meretur; Cum inquiſitio rerum ante omnia naturaliter ſibi inſita habeat harum quæſtionum circumſtantias; ut ſi de Platone V. G. inquiſitio facienda ſit, Ante omnia quæri ſolet; An Plato verè talis fuerit, qualis deſcribitur: quid fuerit, quid egerit; Cur Plato vocatus; quantus, & qualis fuerit; quando, ubi, quomodò, quibuſcum vixerit. Hoc pacto in omni quæſtione, de quacunque re inſtituta, procedendum eſt. Quam Enneadem, qui ritè calluerit, is innumerabiles ſibi argumentorum, rationumque novarum ſedes præparatas inveniet, ad diſceptationem propoſitam, multis variiſque modis urgendam, uti poſteà in praxi videbitur. Sed jam ſingulorum principiorum definitiones, diviſiones, diſtinctiones ordine deſcribamus.

CAPUT IV.

De definitione principiorum Erotematicæ Enneadis, & de Regulis obſervandis in quæſtionibus.

Omnis quæſtio neceſſariò prærequirit ſubjectum aliquod, circa quod diſceptatio inſtituatur. Talia ſubjecta nos in præcedentibus, novem ſtatuimus cum Lullo, & ſunt: Deus, Angelus, Cœlum, Elementa, Homo conſtans anima & corpore, Animalia, & quæ totum comprehendunt naturæ ambitum, Plantæ, ſive vegetabilis natura, Mineralia, & quæcunque ex his mixta oriuntur, denique Materialia, ſive Inſtrumentalia: Ad quæ novem ſubjecta, quidquid univerſâ Mundi Machinâ continetur, revocatur. Horum autem ſubjectorum natura & ratio ſciri non poſſunt, niſi per prævium quæſtionum hîc poſitarum examen; neque hæc omnia cognoſci poſſunt, niſi per novem principiorum eſſentialium, tàm abſolutorum, quàm relativorum acceſſionem. Atque hoc Enneadum quaternario, vera illa à Pythagora intenta Tetractios notitia perfectè acquiri poteſt. Quæ omnia unico typo hîc exhibenda duxi.

Typus univerſalis, omnibus de quacunque re propoſita quæſtionibus formandis, aptus.

TABU-

TABULA *Significationis Quæſtionum.*

1. *An.*		Poſſibilitatem, & exiſtentiam.
2. *Quid.*		Quidditatem.
3. *Cur.*		Cauſalitatem.
4. *Quantum.*		Quantitatem, Multiplicitatem.
5. *Quî. quomodo.*	Connotat, rei	Modalitatem.
6. *Quale.*		Qualitatem.
7. *Ubi.*		Localitatem.
8. *Quando.*		Temporalitatem.
9. *Quibuſcum. de quo.*		Inſtrumentalitatem

CAPUT V.

De Regulis Quæſtionum.

Quæſtio hîc dicitur, non dubitativa propoſitio, ſed ipſum ſignum quæſitivum, ſive ipſe terminus, per quem quærimus. Regulam verò dicimus, rectam rationem reſpondendi ad quæſtionem; Regulâ ſiquidem dirigitur intellectus, ut aptè definire poſſit. Diſtinguuntur autem hæ quæſtiones inter ſe; quarum aliæ ſunt eſſentiales, quibus de eſſentia rei quæritur; aliæ accidentales, quibus quæritur de aliquo accidente rei, & neceſſariò præcedit, ne in cæteris perperam tempus teratur.

REGULA I.

Per quæſtionem; An *vel* Utrum?

Quæſtio *An*, vel *Utrum*, ſemper poſſibilitatem rei implicitam habet; Unde ſemper ſub dubio reſpondendum eſt, vel affirmativè, vel negativè, vel diſtinctivè.

	Quæritur itaque primò.	Subjecta univerſalia.		*Reſpondetur per dubitationem, affirmationem, vel negationem.*
An ſit	Simpliciter, an conditionaliter.	Deus.	Per	Dubitationem; quando dubii rei effectus proponuntur, ſi in alterutram partem rationes produci poſſint, ſi propoſitiones ſibi invicem fidem abrogantes, adferantur.
	Per ſe, an in alio ſubjecto.	Angelus.		
	Per compoſitionem partium.	Cœlum.		
	Per additionem.	Elementa.		Affirmationem; Si exhibitæ rei, neceſſitas, contingentia, authoritas, tum ex ſacris, tum ex profanis hyſtoriis adfertur.
	Poſſibiliter.	Homo.		
	Impoſſibiliter.	Animal.		
	Neceſſariò.	Planta.		Negationem; cum impoſſibilitas, authoritate, ratione, experimento, probatione facti, vel artificioſâ, vel conjecturali oſtenditur.
	Contingenter.	Minerale.		
		9. Prædicamenta.		

REGULA II.

De

Quid. Quis. Quæ. Quod.

Habita cognitione, quòd res propoſita, verè, & realiter ſit, rectè Reſpondetur, quid ſit illa res, atque adeò quæſtio ſtatim quidditatem, ſeu definitionem rei explicat.

Quæritur itaque.

Subjecta univerſalia.

Quæritur itaque	Verb. Gr.	Subjecta univerſalia
Quid illa res ſit in ſe, quid in alio? Quid in ſe formaliter, id eſt, per formam? Quid in ſe ſit eſſentialiter, ratione ſui eſſe? Quid eſſentialiter, id eſt, cum alio? Quid agat, quid patiatur? Quid ſit contentivè, an ut totum reſpectu partium? Quid compoſitivè, id eſt, quam habeat mixtionem materiæ & formæ? Quid eminenter, reſpectu entium Mundi? Quid virtualiter in eſſe reali? Quid virtualiter in eſſe cognito? Quid potentialiter, reſpectu actionum, & objectorum? Quid unitivè, reſpectu generationis? Quid indenticè, ratione ſpeciei? Quid per dominium, ratione rerum ſibi ſubditarum? Quid per influxum, ratione Cœli, & Aſtrorum? Quid per mixtionem, ratione Elementorum? Quid per modum perficientis ſubſtantialiter, vel accidentaliter?	*Verb. Gr.* Quid ſit	Deus. Angelus. Cœlum. Elementa. Homo. Animal. Planta. Minerale. 9. Predicamenta.

EXEMPLUM I.

Ut ſi quæratur.

Quid ſit homo? — ℞. Eſſe Animal rationale.

Quid in ſe formaliter? — ℞. Quod omnem operationem à forma rationali obtineat.

Quid homo eſt in ſe eſſentialiter? — ℞. Eſſe compoſitionem ex materia & forma rationali.

Et ſic de cæteris, quæ in ſequentibus fuſiùs declarabuntur.

EXEMPLUM II.

Quid ſit in alio?

An ut:
1. Forma accidentalis ſive ſubſtantialis in materia?
2. Pars in toto?
3. Totum in ſuis partibus?
4. Inferius in ſuperiori?

An ut:
5. Potentiâ, ſeu virtute in alio?
6. Locatum in loco?
7. Cauſa in effectu, & contra?
8. Principiatum in ſuo principio?

EXEMPLUM III.

Quid Deus in ſe? — ℞. Eſſe ſuum eſſe.

Quid in alio? — ℞. Dominus, Creator, Omnipotens, Salvator.

Quid in ſe in formaliter? — ℞. Eſſe bonum, magnum, æternum, verum &c,

Quid eſſentialiter, & coëſſentialiter? — ℞. Eſſe per ſe, & eſſentialiter, eſſe trinum per notionales actus.

Hoc pacto actio & paſſio in Deo non eſt prædicamentalis, ſed perfectiva; ſic primum principium activum, in Deo paternitas eſt, filiatio paſſivum generationis principium.

Quid contentivè? — ℞. Eſſe omnia in omnibus, complecti omnia abſque fine & termino.

Quid compoſitivè? — An compoſitionem aliquam admittat?

Quid eminenter? — ℞. Omnium eminentiſſima perfectione continere omnes perfectiones creaturarum.

Quid potentialiter? — ℞. Eſſe omnipotentem.

Quid unitivè? quid identicè? — ℞. Eſſe unum ſimplex perfectum, unitate eſſentiali. Et ſic de cæteris.

RE-

REGULA III.

De Cur, Quare.

Quæſtio, (*Quare*) meritò quidditatem ſequitur, & involvit intra ſe omnem Cauſalitatem, & clavis dicitur, quâ portæ ſcientiarum aperiuntur.

Quæritur itaque.

Quæſtiones		Reſolutio
Quare res eſt propoſita?	Reſolvitur tertia quæſtio per	Cauſam efficientem.
Quare eſt hoc, & non aliud?		Cauſam motivam ſeu impellentem ſeu finalem.
Quare eſt ab hoc?		Cauſam materialem.
Quare eſt hujus?		Cauſam formalem.

Quæritur verbi gratia.

Quare Chriſtus ſit & dicatur Paſtor bonus? ℞. Per cauſam efficientem hujus paſtoratus, quæ eſt præordinatio, & unctio ad hujus genus muneris.

Quare voluerit eſſe Paſtor bonus? id eſt, quæ cauſa motiva? ℞. Quia purus Dei amor, beneplacitum, & voluntas Dei fuit.

Per cauſam materialem. ℞. Quia nos gubernat, nutrit, defendit, lupos coërcet, oves tuetur.

Per cauſam formalem. ℞. Quia nutrit pabulo ſpirituali carnis ſuæ, regit verbo ac Spiritu ad vitam æternam conſequendam.

Per cauſam finalem. ℞. Quia gloria Dei, & Chriſti indè conſequitur. &c.

REGULA IV.

De Quæſtione Quantum.

Quæritur in hac Regula de *quantitate abſoluta*, vel *comparativa*; *continua*, vel *diſcreta*, quæ ita generaliter hoc loco accipitur, ut quamlibet formalitatem, uti finitum, & infinitum, comprehendat.

Quæritur itaque primò. Num res, quæ proponitur, ſit extenſivè, vel intenſivè quanta; ſitnè longa, lata, profunda, & hujus regula eſt *quantitas*.

Secundò quæritur de multitudine, & fit per ſignum *Quot:* cujus regula eſt *multitudo*.

Tertiò quæritur de ordine, & fit quæſtio per ſignum *Quotus*, cujus regula eſt *Ordo*.

Quartò quæritur de multiplicatione, & fit per ſignum *Quotuplex*, cujus regula eſt *multiplicitas*.

Quintò quæritur de diſtributione, & fit per ſignum *Quoties*, cujus regula eſt *diſtributio*.

REGULA V.

De Quæſtione Quî, *vel* Quomodò.

Involvit hæc quæſtio omnem modalitatem, ſive varios eſſendi modos.

Quæritur itaque, quomodò *res propoſita ſit in alio?*

An ut
1. Genus in ſpecie?
2. Species in individuo?
3. Species in genere?
4. Individium in ſpecie?
5. Pars in toto integrali?
6. Totum in partibus?
7. Accidens in ſubjecto?
8. Forma in materia?
9. Cauſa in efficiente?
10. In Cauſa finali? in Loco?

An ut
11. In Tempore?
12. In Vaſe?
13. In Gubernatore?
14. Secundùm quandam præcellentiam?
15. Forma naturalis, ut immortalitas in anima, ratio in homine?
16. In Commixtione?
17. Cognitum in cognoſcente?
18. Pictum in pictura?
19. Æquivocè?
20. Æquivocum & analogum in æquivocato & analogato?

REGULA VI.

De Quæſtione, Quale.

Quæſtio, *Quale*, de duplici *qualitate* inſtituitur, & eſt regula dirigens intellectum ad cognoſcendas qualitates alicui ſubjecto inexiſtentes; eſtque *ſubſtantialis*, vel *accidentalis*, vel *moralis*. Subſtantialis qualitas eſt illa, quæ immediatè profluit ab eſſentia rei, uti riſibilitas in homine, hinnibilitas in equo &c: uti patet ex hoc ſyllogiſmo.

Omne præſcindens à quocunque poſteriori realiter identificatur cum omni incluſo in eo.

Sed homo in quantum homo præſcindit à quocunque poſteriori.

Ergo realiter identificatur cum omni incluſo in eo.

Sed riſibilitas proprietas hominis includitur in homine.

Ergo identificatur cum eo realiter.

Major eſt vera; Minor pariter vera eſt, per reduplicationem factam, quâ id ſolum ponitur, quod eſt de eſſentia rei: quoad ſecundam conſequentiam etiam patet; nam homo in quantum homo, habet potentiam ad actum ridendi, nec Deus poſſet dare ei illam proprietatem, ſi ejus incapax eſſet. Hinc patet, omnes proprietates immediatè à forma rei emanantes, eſſe eſſentiales & ſubſtantiales; tunc tamen accidentium numero jungi, quando ad actum externum ordinantur, & pro termino habent actum extrinſecum, videlicet ridendi; & talis qualitas non modò diſtinguitur realiter juxta mentem *D. Thomæ* à ſubjecto, ſed etiam eſſentialiter à genere ſubalterno; ſubſtantialis verò & intrinſeca juxta *Scotum* formaliter. Accidentalis verò qualitas ſivè communis pluribus convenit, ut albedo, nigredo; ut in qualitatibus elementaribus ſiccitas terræ appropriatur igni; & caliditas ignis, aëri; & aquæ humiditas, aëri; & terræ, aquæ frigiditas. In Deo verò qualitas, ſivè proprietas, eſt prorſus ſubſtantialis, alterius ordinis à prædicamentali; ſiquidem, quæcunqne in eo attributa conſiderantur magnitudinis, infinitudinis, æternitatis &c: Sunt ei propria ſubſtantialiter, & indentificata cum ipſa natura, & eſſentia Dei; in quantum verò notionales actus concernunt, Paternitas eſt propria Patri; Filiatio, Filio; Spiritui Sancto verò, Spiratio paſſiva propria eſt.

Quæritur itaque primò de quocunque ſubjecto propoſitio.

Quale id ſit intrinſecè & eſſentialiter?	℞. Per omnes eas, quæ eſſentiam rei conconcernunt, qualitates.
Quale ſit, in quantum accidentibus ſubjectum eſt?	℞. Vel quantitate extenſiva vel intenſiva.
Quale ſit quoad actionem & paſſionem?	℞. Eſſe quale ſuſcipiendo omnes qualitates, ſivè primas elementares, ſivè ſecundas, ſivè tertias, ſivè intrinſecas ſivè extrinſecas operationes, ſivè à ſenſibus dependentes.
Qualem reſpectum, ſive relationem dicat ad alia?	℞. Comparando qualitates ſingulas ad alias conſiderando, & combinando eas cum reſpectu unius ad aliud.
Quale ſit in loco, tempore, ſitu, habitu?	℞. Juxta eas conditiones, quas circumſtantiæ loci, temporis, ſitus, habitus, requirunt.
Quale ſit moraliter?	℞. Eſſe quale per virtutes morales, & oppoſita iis vitia.

REGULA VII.

De Ubi.

Quæſtio de, *Ubi*, *localitatem* rei involvens triplex eſt: *Immenſurativa*, *Definitiva*, *Circumſcriptiva*; gratia cujus unumquodque ſupponitur ratiocinio per regulas magnitudinis, & durationis, & ſecundùm judicium in iis repertum reſpondendum eſt ad quæſtionem *de Ubi*. Ut ſi quæratur, ubi eſt Deus? Videndum eſt primò, quid ſit Deus ſecundùm præmiſſas quæſtionum regulas; quo facto; Reſpondeo. Deum eſſe ubique, eò quod ſit ens immenſum, quo majus excogitari non poteſt, ac magis rebus omnibus, quàm res ipſæ ſibi ipſis, intrinſecum; Et ſic eſt in quolibet indiviſibili puncto non tanquam ens comprehenſum à loco, ſed tanquam ens comprehendens, & locum, & omnia, quæ naturæ ambitu concluduntur. Quomodo Deus ſit.

Angelus verò eſt in loco definitivè, quia ejus localitas non eſt immenſè, ſed ſuis finibus Angelus quomodo in loco.

bus & terminis à Deo conſtitutis clauditur, totus in toto, & totus in qualibet parte, ubi enim operatur, ibi eſt; ſi enim eſt in Oriente, non eſt in Occidente; ſi in hoc loco, non eſt in alio; quæ de Anima rationali pari ratione intelligenda ſunt.

Homo verò corporeus circumſcriptivè in loco eſt, & talis locus eſt habitudo locantis ad rem locatam, id eſt, loci, ad hominem locatum. Homo, & res corporeæ.

Quæritur itaque.

Ubi ſit res propoſita?	℞. Per definitionem loci.
Quantum ubi habeat?	℞. Per tres ſpecies, uti, per immenſurativam in Deo: per definitivam in Angelis: per circumſcriptivam in corporeis rebus.
Quale ubi habeat?	℞. Per Figuras locantis & locati.
Quamdiu ibi duret?	℞. Per moram locati in loco mutabili, in Angelis & homine, immutabili in Deo, qui eſt in ſe ipſo ſine loco.
An ſpatium imaginarium ſit in loco?	℞. Neg. per nullibi, quia ubi non eſt locus, ibi removentur omnia quæ ad locum pertinent, uti alibi, ibi, alicubi. &c.

REGULA VIII.

De Quæſtione Quando.

Quæſtio de *Quando* interrogat de *duratione* rei ſecundùm ejus permanentiam; eſtque triplex; videlicet *æterna*, *æviterna*, *temporalis*; quarum prima Deo; ſecunda Angelis, Animabus, Mundo; Tertia generationi, & corruptioni obnoxiis rebus convenit. Nam ſi quæratur de Deo, quando ſit; poſtquam examinaſti, primò, quid ſit, & de quo ſit; deinde quando ſit, ubi ſit, ſecundùm judicium in eis inventum, reſpondendum eſt; & quoniam eſt ens ubique præſens, & immenſum, quo majus excogitari non poteſt; ergò æternum eſſe infe-res, & quod duratio ejus ſit interminabilis vitæ, tota ſimul & perfecta poſſeſſio, & hoc pacto omnem amplectitur durationem in ſe ſemper exiſtentem, & ſic totius temporis defluxus ad eum comparatus, non eſt, niſi inſtantaneum in æternitate momentum.

3. Species durationis. Æterna duratio.

Æviterna verò duratione omnes immediati primæ cauſæ effectus menſurantur, uti Angeli, Animæ, & cætera tempori ſubjecta entia, quoad initium ſaltem, non verò, quoad terminum. Æviterna.

Temporali denique duratione omnia reliqua, tempori ſubjecta, & generationi & corruptioni obnoxia, uti animalia, plantæ, & ex elementorum mixtura compoſita corpora. Temporalis.

Quæritur itaque.

Quando res propoſita ſit aut fuerit?	℞. Per circumſtantias temporis, annos, menſes, ſeptimanas, horas, minnuta, &c.
Quanto tempore permanſerit in tali & tali ſtatu?	℞. Tali monarchia, tot & tot annis, ſub talis Regis, Principis imperio, tanto tempore.
Sub quali conditione temporis fuerit?	℞. Tempore felici vel infelici, ſub tali & tali Rege, dominio, principatu, imperio.

REGULA IX.

De Quæſtione Cum quo, *&* de quo.

Quæſtio, *cum quo*, annexam habet inſtrumentalitatem, dùm quæritur, cum quo inſtrumento res agat; eſt autem triplex *inſtrumentum*, quo omnia peraguntur; *Naturale*, *Morale*, *Artificiale*. Naturale inſtrumentum, ut ita dicam, quo Deus agit, eſt intellectus divinus, quo generat Filium, Pater verò & Filius voluntate producunt Spiritum Sanctum. Pater & Filius & Spiritus Sanctus omnes producunt creaturas, & humanitas Chriſti inſtrumentum fuit divinitatis ad humani generis redemptionem. In Angelis pari paſſu inſtrumenta agendi ſunt intellectus & voluntas, ut & in homine, in ſingulis ſuo modo. Inſtrumenta Moralia in homine

Inſtrumentum triplex. Naturale quodnam.

Morale. homine ſunt virtutes morales, quibus Creatura rationalis dirigit ſuos actus. Artificiale. Inſtrumenta Artificialia, pro externarum operationum varietate, varia ſunt; Alia ſiquidem ſunt militis, alia agricolæ; alia aurificis, alia textoris ſunt inſtrumenta; alia Medici, alia Mathematici, alia aliarum artium.

Quæritur itaque.

Cum quo res propoſita operetur? ℞. Juxta prædictæ diviſionis triplicis inſtrumenti rationes; naturales, morales, inſtrumentales.

Quod ſit inſtrumentum operationum ejus? ℞. Vel juxta internas, vel externas rationes inſtrumenti.

Qualenam ſit inſtrumentum? ℞. Cognitionis internæ, vel externæ ſive factionis.

Materialitas. Hiſce jungunt nonnulli quæſtionem, *De quo*; quæ quæſtio materialitatem implicitè ſignat, & materiam, ex qua aliquid fit, indicat: Ad quam tripliciter reſpondetur; vel enim res propoſita eſt non ab aliquo, nec de aliquo, ut Deus. Secundò non de aliquo, ſed ab aliquo, ut creatum omne, Angelus, anima. vel eſt de aliquo, & ab aliquo, cujuſmodi ſunt omnia corporea, generata, producta, facta, formata; Fit autem aliquid ex alio, ut ex materia ſenſibili, vel ex materia ſpirituali.

Unum ex alio fit, vel Materialiter. Ex materia ſenſibili variè aliquid fit vel *Materialiter* mutata forma, ut dum ex materia, forma educta conſtituit animal.

Converſivè. Vel *converſivè*, ut dum cibus & potus in ſubſtantiam aliti convertuntur; metallum unum in aliud; lapis in calcem.

Commixtivè. Vel *commixtivè*, ut dum ex aqua, & melle fit hydromel. &c.

Aggregativè. Vel *aggregativè*, ut dum ex calce, lignis, lapidibuſque fit domus.

Compoſitivè. Vel *compoſitivè*, ut dum ex anima & corpore fit homo, ex forma & materia compoſitum.

Ex materia ſpirituali fit aliquid ex alio, cum de aliqua re inſtituitur tractatio, uti hujus operis ſunt artes, & ſcientiæ; vel quando imagines ſeu phantaſmata apprehenſa, vel notiones rerum conſtituunt diſcurſum, vel ſermonem, vel conſilium. Denique complectitur hæc quæſtio materiam primam & ſecundam. Verùm de hac quæſtionum Enneade in ſequentibus ex profeſſo & didacticè agetur.

CAPUT VI.

De Alphabetis novis, ab hujus Authore operis poſitis.

CUm Lulli Alphabetum, id eſt, Enneadem literarum B C D E F G H I K. uti magna rerum multitudine confuſum, ita maximo Artiſtæ impedimento, in diſcriminandis tot regulis, principiis, quæſtionibus, ſubjectis, virtutibus, vitiis, futurum cognoſcerem; literas alio modo diſponendas exiſtimavi, ut quivis ſtatim ex litera principium eſſentiale cognoſceret; ſiquidem Bonitatem initiali ſua litera, B. ſignavimus; Magnitudinem initiali litera M; Durationem litera initiali D; & ſic de cæteris, ut in ſubjecto ſchemate patet.

TABULA *Alphabetorum Artis noſtræ.*

Columna prima. *Alphabetum primum Erotematicum.*	Columna ſecunda. *Alphabetum principiorum abſolutorum.*	Columna tertia. *Alphabetum principiorum reſpectivorum.*	Columna quarta. *Alphabetum principiorum univerſalium.*
1. An.	1. B. Bonitas.	1. ═ Differentia.	1. △ Deus.
2. Quid.	2. M. Magnitudo.	2. ♡ Concordantia.	2. 👼 Angelus.
3. Cur.	3. D. Duratio.	3. ●○ Contrarietas.	3. ◎ Cœlum.
4. Quantum.	4. P. Potentia.	4. α Principium.	4. □ Elementa.
5. Quî.	5. S. Sapientia.	5. ⊙ Medium.	5. 🚶 Homo.
6. Quale.	6. Vo. Voluntas.	6. ω Finis.	6. 🐂 Animalia.
7. Ubi.	7. Vi. Virtus.	7. M Majoritas.	7. 🌲 Plantæ.
8. Quando.	8. Ve. Veritas.	8. Æ Æqualitas.	8. ⬠ Mineralia & omnia mixta.
9. Quibuſcum.	9. G. Gloria.	9. Mi. Minoritas.	9. ⁝⁝⁝ Materialia; Inſtrumentalia.

Nam

Nam viſâ literâ principium latere non poteſt; ſic hæ tres literæ B. M. D. indicant Bonitatem magnam eſſe durabilem; ſic M. Vi. Vo. notant, magnam vim Voluntatis eſſe, & ſic de cæteris.

Figuræ ſeu characteres quibus notantur, principia reſpectiva.

Præterea ad principia reſpectiva luculentius exprimenda alia ſigna ordinavimus, ut ea, ſi literis, tabuliſque alicubi intermiſceantur, principia reſpectiva, ab abſolutis, melius dignoſcerentur; ac primò quidem *Differentiæ principium* ſignavimus binis lineolis parallelis, hoc pacto = uti in ſecunda Columna patet: *Concordantiam* ♡ Figurâ cordis, quæ conjunctionem, concordantiam, unionem indicat; *Contrarietatem* verò ſeu *Oppoſitionem* expreſſimus ſigno Aſtronomis uſitato, & quod oppoſitionem Aſtrorum notat, ut ſequitur ●○ ubi unus circellus niger, alter albus contrarietatem notat. *Principium* notavimus litera Græca, α, Alpha, *Medium* circulo cum centro ⊙. *Finem* per ω Omega exhibuimus, uti videre eſt in ſecunda Columna. *Majoritatem* per magnam M. A. ſuffixum, ut diſtinguatur contra magnitudinem abſolutum principium. *Æqualitatem* per diphtongum Æ, initialem æqualitatis literam; *Minoritatem* per, Mi, minuſculum cum adjuncta i litera. Sed hæc vide in Schemate tertiæ Columnæ.

Signa ſubjectorum univerſalium.

Subjecta verò univerſalia ſingula propriis ſignis ſignanda rati ſumus, ita ut per △ *Deus tri-unus*; per Figuram alatam *Angelus*; per circulos *Cœlum*; per ⊡, *Elementa*; per ſignum humanum, *Homo*, & quæ ad hominem quovis modo ſpectare poſſunt; per *Quadrupedem*, animalia quadrupedia, aquatica, volatilia, inſecta; per *Arborem* plantæ, arborum, fruticumque genera & ſpecies; per *Saxum* Mineralia, & omnia mixta; per ⁝⁝⁝ novem *Prædicamenta* accidentalia; inſtrumentalia quoque, materia prima & ſecunda, & quæcunque huc revocari poſſunt, deſignantur, uti ex quarta Columna patet.

Atque ad hanc trinitatem Enneadum, quicquid cognoſcibile eſt, reducitur, ſuntque fæcunda quædam totius ſcientiæ humanæ & divinæ ſeminaria, quemadmodum ſuo loco, & tempore demonſtrabimus.

Horum naturæ principiorum uſum ad omnium notitiam primò per circulos, deinde quoque per tabulas combinatorias, quas græcè ἐπιζευκτικὰς vocant, exhibebimus. Quod antequam præſtemus, primò ſingula harum Enneadum principia explicabimus; ut tranſcendentalis eorum ratio, & longè, latèque in omnem naturæ ambitum exporrecta latitudo, luculentius pateſiat.

PARS II.

De definitione principiorum abſolutorum, quæ ſunt B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Nota B. M. D. P. &c. nil aliud ſignificare, quàm initiales literas. Bonitatis magnitudinis, durationis; ut Lectorſtatim ex initiali litera prædicata ſive principia cognoſceret.

CAPUT I.

De definitione Bonitatis.

Cum principium demonſtrationis ſit definitio rei, ab iis, quibus ignoratis artem & ſcientiam ignorare neceſſe eſt, ordiemur

Quid ſit bonitas.

Definitio *Bonitatis* ſic ſeſe habet: *Bonitas eſt ens, ratione cujus bonum eſt bonum*; ſic bonum eſt eſſe, & malum non eſſe; & quoniam omnis bona definitio conſtat ex genere & differentia; in prædicta definitione ens loco generis ponitur, non tamen tanquam contrahibile ad Bonitatem; Bonitas enim, non ſolum abſtrahit ab ente, ſed ab ipſa entitate; ideò ab ipſa formalem prædicationem ſuſcipere non poteſt; ſed dicitur tantùm de bonitate ens, denominatione extrinſeca. Alii definiunt bonitatem, quaſi ſit ens boni, fons, & origo omnis boni, eſſentiæ, & actionum, quæ privatione non ſeparantur in eodem ſubjecto & tempore.

Quotuplex bonitas.

Bonitas eſt duplex: *Increata*, que eſt bonitas ſimpliciter, & per ſe abſolutè eſſentialis & neceſſaria, à qua omnia participativè bona ſunt, uti Deus.

Increata bonitas.

Creata.

Creata iterum duplex eſt: *Entitativa*, & *Moralis*, vel *ſubſtantialis* & *accidentalis*; In quantum entitativa eſt, ſub ſe comprehendit omne id, quod quovis modo & actu eſt; & ad hanc omnia entia naturæ revocantur, & cum unitate convertitur.

Moralis. Moralis Bonitas illa eſt, quæ ex pluribus actibus à voluntate elicitis, prout recto rationis dictamini conformes ſunt, cauſatur, cui opponuntur vitia & peccata.

Accidentalis. Accidentalis eſt, à quà omne, quod actu eſt bonum determinatur, uti ſunt accidentia cujuſcunque generis; atque hæc eſt diviſio bonitatis omnium generaliſſima.

Sunt itaque omnia vel bona vel mala, vel adiaphora: & adiaphora bona vel mala eſſe poſſunt; ut Otium, Voluntas, Voluptas &c.

Bona finis, ſive propter finem. Sunt & alia bona Finis, alia propter Finem; alia ſimpliciter, & ſunt facultates nanaturales, ſine quibus natura operari non poſſet.

Bona animi. Sunt iterum alia bona neceſſaria, uti Vita, prudentia, libertas, parentes, virtutes. Non neceſſaria, uti honores, omnes actiones liberæ, quæ commodum aliquod adferre poſſunt.

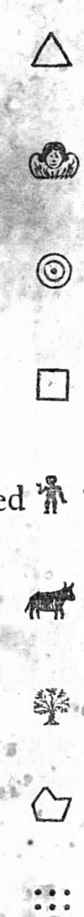
Bona corporis. Sunt etiam bona corporis, uti ſanitas, pulchritudo, omnis corporeæ eſſentiæ perfectio. Bona animi ſunt omnes virtutes, & actiones imminentes privatæ malitiâ; uti Sapientia. Externa bona ſunt, fortunæ, uti divitiæ, potentia, dignitates.

Eſt itaque bonitas abſtractum quid, & principium generaliſſimum, primitivum, verum & neceſſarium, quia omnia in quantùm ſunt, bona ſunt, utpote ſine qua bonitate omnia eſſent mala.

Et quoniam bonitas parum in hac arte præſtaret, niſi & termini, qui ad eam quovis modo reduci poſſunt, aſſignarentur: illos dico nihil aliud eſſe, quàm prædicata illa, quæ ad bonitatem revocari poſſunt; & hæc ingentem nobis propoſitionum ſyllogiſmorumque materiam præbent; vocantur etiam Comparata, & Synonima; quorum alia ad bonitatem entitativam, alia ad moralem, accidentalemque bonitatem pertinent. Quæ omnia hoc loco eo ordine proponemus, ut prima Columna ſemper Majorem in Syllogiſmo propoſitionem denotet, ſecunda verò Minorem cum Concluſione.

I. COLUMNA.

Reducibiles termini Compoſiti ad Bonitatem Entitativam ſeu ſubſtantialem.

Major.				Minor.	Concluſio.	
Omne eſſe neceſſarium, *				Deus.		
Omnis eſſentia per ſeipſam exiſtens,						
Omne ens abſolutum, *						
Omne indiviſum in ſe, & à ſe, & à quolibet alio,				Angelus.		
Omnis ſubſtantia ſimpliciter ſimplex, *						
Omnis actus convertibilis cum ſubſtantia, *				Cœlum.		
Omnis emanatio intrinſeca,						
Omne neceſſariam eſſendi rationem habens, *				Elementa.		
Omnes facultates tum intrinſecæ, tum extrinſecæ,	Bonum eſt. Bona eſt.				Talis Tale eſt	
Omne quod actualitatem eſſendi habet,		Sed		Homo, natura cœleſtis.		Ergo.
Omne eſſe, & eſſentia,	Bonæ Bona ſunt				Talia ſunt.	
Omne unitate eſſentiæ ſuæ gaudens, ſive quod unum eſt,				Natura ſenſitiva.		
Omne quod verè & realiter exiſtit, & ſubſiſtit,						
Omne quod perfectione requiſitâ conſtat,				Vegitativa.		
Omne ens agens, operans, cauſans aliquid,				Mineralia.		
Omnes facultates naturales, tum intrinſecæ, tum extrinſecæ,						
Omnia accidentia & qualitates,				9. Pedicamenta.		

Nota ex his compoſitis terminis nonnullos eſſe qui non niſi Deo competant & ſunt aſteriſco notati. Reliqui indifferenter omnibus ſubjectis univerſalibus applicari poterunt.

II. Co-

II. COLUMNA.

Reducibiles termini Compoſiti qui ad Bonitatem Moralem ſpectant, ad ſyllogiſticam formam reducti.

Major.

Omne
- quod Acceptabile.
- quod Appetibile.
- quod Perfectum.
- quod Æquum & juſtum.
- quod Beatitudinem & felicitatem cauſat.
- Benignum, beneficum, benevolum.
- Diffuſivum ſui.
- Communicativum.
- quod Commodum, & emolumentum refert.
- Congruum, & conveniens.
- Fructuoſum, & utile.
- Deſiderabile.
- Dei donum.
- Dignum, & honorificum.
- Liberale, & munificum.
- Felix, proſperum, & fortunatum.
- Honeſtum, decorum, civile.
- Nobile, magnificum, pacificum.
- Perfectum, pulchrum.
- Rationabile.
- Sanctum, & Religionem concernens.
- Tranquillum, quietum, morigerum.
- Salutiferum.

Eſt Bonum

Minor.

Subjectæ Virtutes Morales.

Sed omnis
- Juſtitia.
- Fortitudo.
- Temperantia.
- Continentia.
- Magnanimitas.
- Prudentia.
- Fides.
- Spes.
- Charitas.
- Sinceritas.
- Æquanimitas.
- Longanimitas.
- Patientia.
- Caſtitas.
- Simplicitas.
- Fidelitas.
- Pietas.
- Clementia.
- Religio.
- Liberalitas.
- Miſericordia.
- Contemptus Mundi.

Talia ſunt.

Concluſio.

Ergo.

Nota terminos hoſce qui majoris propoſit. ſubjectorumq; prædicatorumq; rationem habent, omnibus & ſingulis minoris propoſitionis ſubjectis, indifferenter applicari poſſe, uti ex combinatione patet.

III. COLUMNA.

Termini compoſiti ad Bonitatem Naturalem reducibiles, ad formam ſyllogiſticam reducti.

Major.				Minor. *Virtutes Naturales.*	Concluſio.
Omne	quod eſt.			Eſſentia rerum.	
	quod vitali motu gaudet.			Vita rerum.	
	quod ſufficientiam ſui eſſe habet.			Perfectio rerum.	
	quod fæcunditate naturali gaudet.			Vis ſpermatica ſive ſeminalis.	
	quod beatitudine naturalium bonorum gaudet.			Proſperitas rerum.	
Omnia	ſine quibus natura operari non poteſt.			Vires & proprietates Elementorum, mineralium, plantarum, animalium.	
	quibus natura rerum perficitur.			Qualitates rerum.	
	quibus rationalis creatura perficitur.	Bonum eſt. / Bona ſunt.	Sed	Facultates animæ.	Talis eſt. / Tales ſunt. Ergo Bona ſunt.
Omnis altiſſimarum rerum cognitio.				Sapientia.	
Omne quo veritas attingitur.				Scientia.	
Omnia	quibus magnum emolumentum in genus humanum redundat.			Artes tàm liberales quàm illiberales.	
	quibus natura ſenſitiva conſervatur in ſuo eſſe.			Facultates vitalium membrorum; concoctiva, digeſtiva, expulſiva, locomotiva.	
	quibus naturales potentiæ objecta ſua attingunt.			Omnes ſenſus externi; Viſus, auditus, olfactus, ſapor, tactus.	
	quibus internæ potentiæ & facultates cognoſcibilia attingunt.			Omnes potentiæ internæ; intellectus, voluntas, memoria, inſtinctus.	

Nota in hac Columna non ſingulos terminos cum ſingulis combinari, ſed cum majoris & minoris propoſitionis terminis parallelò ſibi correſpondentibus tantum.

IV. Co-

IV. COLUMNA.

Oppoſita reducibilibus ad Bonitatem Moralem terminis, ſub ſyllogiſtica forma.

Major.

Omne / Nullum

- Repudiandum.
- Inappetibile.
- Imperfectum.
- Iniquum, & injuſtum.
- Beatitudine carens.
- Ferum, malignum, immite.
- Tenax, & avarum.
- Liberalitate carens.
- Incommodum, damnoſum.
- Incongruum, & inconveniens.
- Inutile, & pernicioſum.
- Inamabile.
- Peccatum, & vitium.
- Indignum, vile, contemptibile.
- Illiberale, & immunificum.
- Infelix, & infortunatum.
- Inhoneſtum, indecorum, incivile.
- Ignobile, vile, abjectum.
- Turbulentum, ſeditioſum, perduelle.
- Imperfectum, turpe, deforme.
- Rectæ rationi repugnans.
- Virtutum & religionis expers.
- Intranquillum, inquietum, incongruum.
- Inſalubre.

Malum eſt. / Bonum eſt.

Minor. *Oppoſita Virtutibus Vitia.*

Sed Omnis / Nulla

- Injuſtitia.
- Timiditas.
- Intemperantia.
- Incontinentia.
- Puſillanimitas.
- Imprudentia.
- Hæreſis.
- Deſperatio.
- Odium.
- Duplicitas.
- Perturbatio.
- Impatientia.
- Luxuria.
- Doloſitas.
- Infidelitas.
- Impietas.
- Inclementia.
- Atheiſmus.
- Illiberalitas.
- Avaritia.
- Crudelitas.
- Amor ſæculi.

Concluſio

Mala eſt. / Bona eſt. Ergo &c.

Haud abſimili modo per contrariorum aſſumptionem, de oppoſitis ad bonitatem ſubſtantialem pertinentibus rebus argumentabere: ut,

Bonitatis expoſitio.

Bonitas eſt ens, ratione cujus bonum agit bonum, & ſic bonum eſt eſſe, & non eſſe malum eſt. Bonitas itaque principium eſt, extra quod nulla alia res principium eſſe poteſt; adeoque omne eſſe per ſe exiſtens, eſſentialiter eſt bonum; quæ bonitas conſideratur ab infimo gradu entis per ſe, uſque ad ultimum, & ſupremum bonum, quæ eſt ſuprema & infinita bonitas, principium ſupremum omnium aliorum bonorum, bonitatum, entiumque, movens omnia cætera bona, tanquam Finis ultimus omnium, nullo indigens alio præter ſe ipſum.

REGULA I.

Omnes hi termini ad Bonitatem reducibiles in propoſitione habent locum ſubjecti, Bonum verò prædicati locum ſuſtinet; ut ſi quiſpiam oſtendere velit, Juſtitiam bonam eſſe, is multis variiſque modis jam Majorem paratam habebit; Nam quemcunque ex poſitis terminis in II. Columna, & IV. aſſumpſerit, ille ſemper habebit Majorem propoſitionem omnifariàm digeſtam; Minor autem ſemper erit illud, quod probandum aſſumitur, uti hîc Juſtitia, ut ex ſequenti patet.

Omne acceptabile, appetibile & conveniens bonum eſt.
Omnis juſtitia eſt acceptabilis, appetibilis, & conveniens.
Ergo omnis juſtitia bona eſt.

Per contra verò ſic:

Nullum inacceptum, inappetibile, & inconveniens, bonum eſt.
Omnis injuſtitia eſt inaccepta, inappetibilis, & inconveniens.
Ergo nulla injuſtitia bona eſt.
Ergo intrinſecè mala.

Axiomata Bonitatis.

1. Una eſt Bonitas, natura & eſſentia, eaque increata, Deus; reliqua bona ſunt participativè aut per creationem.
2. Tot ſunt ſpecies mali, quot & boni, & contrà; ea quæ de uno affirmativè, de contrario negativè dicta cenſentur, & contrà.
3. Bonitati ineſt bonum eſſe & bonum facere, & in eadem bonitate id, quod Bonum fieri poteſt.
4. Bonum mali eſt remedium, malum verò morbus.
5. Bonum amplexandum eſt, malum fugiendum.
6. Bonum & ſtudioſum fieri poteſt animal, naturâ, moribus, conſuetudine, ratione, doctrina; naturâ, cum naſcitur; moribus, cum imitatur; ratione cum docetur, & ratiocinatur.

Recapitulatio.

Habes itaque hîc in quatuor Exemplis, quorum unumquodque iterum in tres Columnas diſtribuitur, ſpecimen, ut modum ex bonitate rerum argumentandi diſcat Tyro; quorum primum prædicata ad Bonitatem entitativam reducibilia; Secundum oppoſita ſive contraria eorum; Tertium Virtutes morales; Quartum naturales Virtutes continet; & ſunt ſubjecta, de quibus reducibiles termini in prima Columna prædicantur; & prima quidem Columna ſemper vim habet propoſitionis Majoris, & ſedes ſunt Mediorum; Tertiæ verò, & quartæ Columnæ termini aſſumuntur pro Minori propoſitione. Sed quoniam de iis in ſequentibus copioſior dabitur dicendi materia, hîc iis non immorabimur.

CAPUT II.

De definitione Magnitudinis.

Magnitudo eſt id, ratione cujus Bonitas, Æternitas &c. magna ſunt. Vel Magnitudo eſt extenſio, vel intenſio cujuſcunque rei, ex qua magna dicitur; Dicitur & magni plenitudo, vel magni extenſio, ſine qua omnia eſſent parva, ejuſque privatio magna eſſet parvitas; eſtque principium univerſale, generaliſſimum, primitivum & neceſſarium, cùm nullum in rerum natura ens ſit, quod non ſuas habeat magnitudinis rationes, quæ vel in extenſione, uti in rebus corporeis; vel in intenſione, quæ incorporeis competunt, conſiſtunt.

Varia magnitudo, increta, creata.

Eſt autem *Magnitudo* vel *increata*, vel *creata*; illa Deo, hæc creatis rebus competit; Eſt & *ſubſtantialis*, vel *accidentalis*. *Subſtantialis*, ſive *entitativa* eſt ſufficientia cujuslibet rei ſecundùm ſuam capacitatem, ſive eſſe magnum, cuique rei conſentaneum.

Accidentalis, molis, & virtutis.

Accidentalis iterum duplex eſt; *Magnitudo molis, & virtutis*; Illa corporeis rebus quantitate affectis, hæc incorporeis rebus uti dictum eſt paulò ante, convenit.

Potentialis, Actualis.

Alia *magnitudo* eſt *potentialis*, alia *actualis*; Illa eſt, quæ dicitur in fieri, hæc in eo quod eſt; Eſt iterum *magnitudo* alia *perfecta*, alia *imperfecta*; illa dicitur comporum magnitudo, quæ in tribus dimenſionibus conſiſtit; hæc dicitur ratione alterius corporis magis abſoluti; ſic linea minor eſt ſuperficie, & hæc corpore.

Magnitudo corporum trina.

Dividitur quoque *magnitudo* in ea, quæ ſunt corporis, animæ, & externorum. *In Corpore* magnitudo, proceritas, & proportionata craſſitudo. *In Anima*, magnanimitas, audacia. *In externnis bonis*, opes, dominatio, imperium conſideratur.

Quomodò verò hæc applicari poſſint, ſequens tabula oſtendit.

TABU-

TABULA Applicatoria Magnitudinis.

Termini reducibiles compoſiti ſunt ſequentes ad formam ſyllogiſticam reducti.

Omne ſive naturalibus terminis clauſum, ſive termini expers, magum eſt.
Sed talia ſunt. Ergo, magna ſunt.

Major.

Omne
- B. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
- vel extenſione vel intenſione infinita pollens. *
- quod extenſionis ſuæ terminos neſcit. *
- quod extenſione vel intenſione qualicunque pollet.
- quod aliquem ſublimitatis gradum obtinet.
- quod unitate vel eſſentiali vel ſubſtantiali gaudet.
- individui eſſentiam habens.
- totum reſpectu partium.
- univerſale genericè vel ſpecificè conſideratum.
- ſummitatis eminentiam obtinens.
- quod dignitate & majeſtate excellit.
- in perfectionis ſtatu conſtitutum.
- compoſitum materia & forma conſtans.
- elementaribus qualitatibus conſtitutum.
- quod amplitudine quadam præpollet.
- quod copiam & abundantiam habet.
- quod ſufficientem ſecundùm eſſe ſui capacitatem habet.
- quod plenitudinem perfectionis poſſidet.
- quod bonorum qualiumcunque copiam poſſidet.
- quod pondere, numero, & menſura conſtat.
- quod terminis extenſionis ſuæ gaudet.
- quantum, & corpus ſolidum.
- quod fæcunditate gaudet.
- bonum corporis, & animæ.
- virtutibus, & viribus potens.
- quod dominio gloriatur.

Magnum eſt

Minor.

Sed
- △
- Angelus Homo.
- Infinitum.
- Finitum.
- Omnis ſuperioritas.
- Ens unum, verum, bonum.
- Indiviſibile ratione ſui eſſe.
- Omnia corpora naturalia.
- Secundæ intentiònes.
- Omnis dignitas.
- Omnis poteſtas, regia Majeſtas.
- Omnis corporum integritas.
- Homo, brutum, plantæ, mixta.
- Omnia mixta.
- Omnis Magiſtratus & ſuperioritas.
- Omne ubertate bonorum gaudens.
- Omne quod perfectione gaudet.
- Opes, & divitiæ.
- Mundus & omnia in Mundo contenta.
- Omnes diſtantiæ & intervalla corporum.
- Omne lineis, ſuperficiebus terminatum, ſive trina dimenſione conſtans.
- Omnis vis ſpermatica.
- Omnes potentiæ naturales.
- Omne naturale corpus.
- Omnis potentia divina & humana.

Concluſio.

Talis / Tale eſt.
Talia ſunt
Ergo.

Hiſce Columnis termini majoris & minoris propoſitionis parallelò ſibi correſpondent.

Notan-

Notandum primò, hoc loco, non omnia hîc media dici poſſe de omnibus ſubjectis, uti omne compoſitum, menſuratum, & ſimilia nec Deo, nec Angelo, nec Animæ convenire; neque omnia animata inanimatis; Unde ea media ſeligenda ſunt, quæ aſſumpto ſubjecto quopiam ei propriè convenire poſſunt. Uti ſunt propoſitiones parallelò ſibi correſpondentes.

Notandum ſecundò; cum oppoſitorum eadem ſit ratio, pari proceſſu dabitur argumentandi ingens campus, per oppoſitorum aſſumptionem V. G.

Omne inextenſum magnum eſſe non poteſt.
Sed punctum eſt inextenſum:
Ergo punctum magnum eſſe non poteſt.

Poſuimus hîc duas Columnas; prima terminos ſeu prædicata magnitudinis ſimplicis. Secunda compoſitos terminos continet, & quemcunque ex iis elegeris, ſemper Majorem in ſyllogiſmo propoſitionem paratam habebis, unà cum medii inventione, ad id, quod propoſitum fuit, in Minori propoſitione de ſubjecto aliquo in Columna tertia poſito, vel qualicunque ad id reducibili demonſtrandum.

Actiomata Magnitudinis ſunt.

1. Omne intenſum perfectius eſt ſuo extenſo, quia illud incorporeis, hoc corporeis propriè competit.
2. Magnum & parvum contraria non ſunt, ſed diſſimilia, referuntur enim ad aliquod.
3. Omnis eſſentia magnitudinis ſpiritalis, quæ ſola intenſione gaudet, in partes dividi non poteſt, quia impertibilis; contrarium dicendum de extenſis.

CAPUT III.

De Duratione.

DUratio nihil aliud eſt, quàm rei cujuſcunque in ſuo eſſe permanentia; quod enim perſeverat in eo quod eſt, durare dicitur; eſtque principium generaliſſimum, univerſale, primitivum, & neceſſarium, utpote ſine quo nihil exiſteret; & ſi duratio non eſſet, nihil eſſet, nec poni poſſet, eſtque triplex.

Duratio æterna. *Æterna*, & Deo propriè competit; quia ipſe Deus eſt; ſiquidem interminabilis vitæ eſt tota ſimul exiſtens, ac perfecta poſſeſſio.

Æviterna Angelis, animabus, materiæ convenit, & reperitur in immediatis effectibus primæ cauſæ, qui principium habent ſine fine. Æviterna.

Temporalis eſt generabilium corruptibiliumque duratio, quæ ſemper eſſe nequit, ſed ad certum uſque tempus durat. Temporalis.

Termini Compoſiti reducibiles ad Durationem, in formam ſyllogiſticam reducti.

Omne B. M. S. Po. Vo. Vi. Ve. G. durat.
Sed talia ſunt.
Ergo durant.

	Major.			Minor.		Conclusio.
Omne	principium non habens finem.	Durat, id eſt, Durabilem permanentiam habet.	Sed	Æternitas.	Tale eſt. Tales ſunt. Talia ſunt.	Ergo durant.
	quod tempore tranſigitur.			Ætas omnis.		
	quod in natura rerum eſt.			Ens.		
	quod perſeverantiam habet in actionibus.			Conſtantia.		
	quod firmiter perſiſtit.			Conſiſtentia.		
	quod actualem eſſendi ſtatum habet.			Exiſtentia. rerum.		
	quod per ſe ſubſiſtit.			Suppoſitum, perſona, hypoſtaſis.		
	firmitudine pollens.			Omne robur & fortitudo.		
	locomotivâ potentiâ expers.			Omnia inanimata.		
	quod difficulter diſſolvi poteſt.			Omnia corpora naturalia firmiter nexa.		
	quod immortalitatis dono gaudet.			Angeli, animæ.		
	quod in eſſe ſuo perſeverat.			Cœli & naturæ operationes.		
	ſtabile, & firmum in eſſe, & operari.			Omnia Elementa eorumque operationes.		
	quod integræ ſanitatis ſtatu gaudet.			Omnia corpora temperata ſine ἀκρασία humorum.		
	quod nunc, & præſentiâ fruitur.			Omnes hiſtoriæ, quaquarum Veritas ſcriptis manet.		
	antiquum, & præteritum.					
	quod fide in Deum, conſtat.			Fides, Fidelitas, Spes, Charitas.		
	quod vivit.			Omnes ſenſitivæ & vegetativæ ſubſtantiæ.		
	quod futurorum bonorum ſpe gaudet.			Spes.		
	nobile, & perfectum.			Virtus.		

In hac Colomna majoris & minoris propoſitiones non promiſcuè applicandæ, ſed eæ tantùm, quæ parallelò ſibi correſpondent.

Per contrariorum ſive oppoſitorum aſſumptionem ſic argue.

Nullum temporale eſt durans, vel ſemper durabile, ſive æternum.
Sed omne quod generationi ſubeſt, eſt temporale.
Ergo non eſt æternum.
Haud ſecus in omnibus aliis procedes.

Axiomata.

1. Omne immobile & æternum, nobilius, perfectius, copioſius & ſtabilius eſt æviterno vel mobili.
2. Omne æviternum nobilius, perfectius & ſtabilius eſt temporali & ſucceſſivo.
3. Omne temporale, quò perfectius cæteris paribus, eò ſtabilius, & firmius eſt per ſe loquendo.
4. In omni duratione quatuor ſunt. *Nunc. Anteà. Poſteà. Semper.*

Semper, & *Nunc*, Deo tantùm competunt.
Ante, *Nunc* & *Poſtea*, Angelis, Animabus, & rebus incorruptibilibus.
Ante & *Nunc*, rebus corruptibilibus conveniunt.

5. Tantò omnis res eſt diuturnior, quantò ejus cauſa efficiens efficacior.

Horum Axiomatum unumquodque in Syllogiſmo Majoris propoſitionis locum habere poteſt. Minoris verò locum obtinent univerſalia ſubjecta; uti in exemplo.

Omne Ens immobile & æternum perfectius & nobilius eſt æviterno, & temporali.
Sed. Deus eſt Ens immobile & æternum.
Ergo. perfectior & nobilior eſt Angelo æviterno, & temporali.

Pari pacto æviternum eſt nobilius quoad durationem temporali, homine, bruto, &c. Et ſic gradatim deſcendendo ſemper ſuperius durabilius inferiori eſſe oſtendes.

CAPUT III.

De Potentia.

Potentia eſt principium generaliſſimum, primitivum, ſubſtantiale, neceſſarium, utpote ſine qua nullum Ens agere aut operari poſſet; & dicitur id, quo omnia ad operandum apta ſunt; Eſtque triplex.

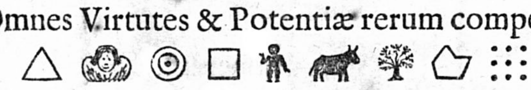
Potentia triplex.

Increata, uti Dei potentia infinita, ex qua omnis potentiæ origo manat, & à qua omnia participativè potentia ſunt; vel permiſſivè, vel effectivè.

Creata ſeu *Finita* iterum quadruplex eſt. Vel *Naturalis*, comprehendens omnes naturalium rerum virtutes, & facultates. *Præternaturalis* omnia ea, quæ à Deo, intelligendo ſano modo, fortuna, caſu, fato, neceſſitate dependent; uti miracula, prodigia, oracula, &c. *Politica*, & *Moralis* omnem poteſtatem Monarchiam, Ariſtocraticam, Democraticam & privatum cujuſvis dominium continens. *Extrinſeca*, *Intrinſeca* pertinentia ad eam. Extrinſeca robur, arma &c. Intrinſeca, omnes voluntariæ actiones.

Termini Compoſiti reducibiles ad Potentiam in forma Syllogiſtica.

Omnes Virtutes & Potentiæ rerum competunt ſubjectis univerſalibus.

Major.			Minor.		Concluſio.
Omnis vis, & Virtus.	Potens eſt, id eſt, ad agendum potentiam habet.	Omnis / Sed / Omne	Vires Naturales.	Talis / Tale eſt.	Ergo.
Omne quod agere poteſt.			Actu exiſtens per ſe.		
Omne efficientiam habens.			Cauſæ & Principia.		
Omne quod potentia naturali operatur.			Facultates naturales.		
Omne authoritate pollens.			Dominium.		
Omne quod dignitatis excellentia eminet.			Præſidium.		
Omne quod divitiis & opibus abundat.			Poteſtas Regia.		
Omne dominatione excellens.			Principatus.		
Omne poteſtatem qualemcunque obtinens.			Celſitudo.		
Omne fortitudinis gloria prævalens.			Heros Archiſtrategus.		
Omnis qui juriſdictione eminet.			In dignitate conſtitutus.		
Omnis libertate gaudens.			Manumiſſi.		
Omnis qui poteſt præcipere, jubere.			Reges.		
Omnis Principatus honore fulgens.			Principes.		
Omnis imperio triumphans.			Imperatores.		

Omnes propoſitionum termini in hac tabula parallela comparatione inſtitui debent.

Axio-

Per Oppoſita ſic argue.

Nihil incognitum cognoſcitivo principio ſubjicitur.
Ignorantia talis eſt. Ergo.

Axiomata.

1. Naturalia ſunt rationibus inveſtiganda.
   Moralia uſu comparanda.
   Divina, per oracula ſacra intelligenda.
2. Cuilibet Naturæ intellectuali proprium eſt, intelligere ſecundùm modum ſuæ ſubſtantiæ.
3. Omnis homo naturaliter ſcire deſiderat.
4. Ars, ſeu inſtrumentum ſciendi Logica eſt.
5. De Cognitione ſemper concluditur affirmativè ſecundùm perfectionis rationem comparativam; uti omnis intellectus melior, durabilior, nobilior, perfectior eſt ratione; Ratio, æſtimativâ; æſtimativa, ſenſu; ſenſus, inſtinctu. Ratio eſt quia æſtimativa eſt propter intellectum; ſenſus communis, propter æſtimativam; inſtinctus brutorum, propter ſenſum.

CAPUT VI.

De Principio appetitivo.

APpetitus eſt incitatio vel impetus quidam manans à naturali facultate, cujus vi vel per ſe, vel aliunde res ad aliquid excitatur, eſtque principium generale, primitivum & neceſſarium, ſine quo nihil eſt amabile, nil deſiderabile, nil odibile, cujus diviſio ſequitur.

Appetitus eſt vel
- Rationalis, ſive voluntas triplex eſt.
  - Divina. Hæc iterum duplex eſt; Signi vel beneplaciti; Hæc iterum vel abſoluta vel conditionalis, vel permiſſiva.
  - Angelica.
  - Humana.
- Irrationalis.
  - Naturalis facultas quintuplex eſt: Attractrix, Retentrix, Alteratrix, Concoctrix, Expultrix; quibus jungitur Sympathia & Antipathia rerum.
  - Senſualis appetitus, ſive animalis duplex eſt.
    - Concupiſcibilis, vel Boni, ut amor, deſiderium, gaudium. vel Mali, ut odium, abominatio, triſtitia.
    - Iraſcibilis appetitus; uti ſpes, deſperatio, ira, impetus, furor, audacia.

Termini Compoſiti ad principium Appetitivum reducibiles, in formam ſyllogiſticam reducti.

Omne B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. eſt appetibile.

Sed ſunt B.M.D.P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Ergo.

Major.			Minor.		Concluſio.
Omne quod allicit.			Amor & dilectio.		
Omne quod bene afficit.			Glorioſum.		
Omne quod erigit.			Gaudium & deſiderium.		
Omne quod ob abſentiam boni affligit.			Concupiſcentia.		
Omne quod lætificat exhilaratque.			Cupiditas.		
Omne quod gratum & acceptabile eſt.			Libertas, licentia.		
Omne quod extollit.			Liberum arbitrium.		
Omne quo ad amandum incitamur.	Appetibile eſt, & Volibile.	Sed	Spes & confidentia.	Talia ſunt.	Ergo ſunt appetibilia.
Omne eſſe & eſſentia rerum qua ſumus.			Omne pulchrum.		
Omnis propagatio qua in eſſe producimur.			Generatio.		
Omne ſine quo nulla ſubſtantia agere poteſt.			Lux, Vita, Calor, Eſſe.		
Omne quo ad agendum ſtimulamur.			Facultates ac Vires naturales unicuique propriæ.		
Omne quo ab agendo malè removemur.			Metus, triſtitia, formido.		

Termini ſimplices.	*Oppoſita.*
Amor.	Odium.
Deſiderium.	Nullum deſiderium.
Benevolentia.	Malevolentia.
Dilectio.	Averſio.
Amicitia.	Inimicitia.
Gaudium.	Triſtitia.
Liberum arbitrium.	Illiberum.
Spes.	Deſperatio.
Voluntas.	Noluntas.
Concupiſcentia.	Inconcupiſcentia.
Conſuetudo.	Inſuetum.
Cupiditas.	Nulla cupiditas.
Audacia.	Metus.
Libertas.	Prohibitio.

Axiomata.

1. Quò majus eſt bonum, eò Voluntas, quæ id appetit, eſt præſtantior; ut Deus eſt magis amabilis Angelo, Angelus homine, homo bruto &c. Præſtantior enim eſt Charitas Dei, qua amatur propter ſe, Charitate erga proximum, qua diligitur Deus.
2. Omne quod appetitur propter ſe, præſtantius eſt eo, quod appetitur propter aliud: Præſtantior enim Charitas Dei, qua amatur propter ſe, Charitate erga proximum, qua diligitur Deus.
3. Omnia moventur propter bonum, tanquam appetitûs finem: ut ſaxum appetit centrum, ut quieſcat; planta ut vireat, & vegetet; brutum ut ſentiat; & ſic de cæteris.

CAPUT VII.

De Principio Virtutis.

VIrtus hoc loco conſiderata, eſt principium generale primitivum, & neceſſarium, quo non exiſtente, omnia vitioſa forent; & definitur, facultas bonarum rerum, conciliatrix, & conſtitutrix, vis benefica rerum bonitate affectarum; atque ideò omnium, & per omnia; eſtque ratio, cur bonum, magnum, durabile &c. vigoroſum ſit, & virtutibus, viribuſque ad operandum neceſſariis inſtructum.

Virtus

Axiomata.

1. Omnis poteſtas à Deo eſt, vel permiſſivè, vel effectivè.
2. Omne ſempiternum, abſtractum, & neceſſarium, actus eſt, non paſſiva potentia.
3. Potentia in actu ſemper melior eſt, quàm potentia in fieri.
4. Potentiæ ſignum eſt, tendere ad eſſe; impotentiæ, ad non eſſe.
5. Nihil poteſt eſſe ſimul in actu formali, & potentia formali, eodem tempore.
6. In malis actus malus, & ideò pejor potentia.
7. Nulla eſt in natura rerum potentia paſſiva, cui non correſpondeat quæpiam potentia activa.
8. Potentia, naturalis aptitudo, & impotentia ſunt qualitatis ſpecies.

Omnia hæc Axiomata iterum immenſam ſuggerunt argumentorum varietatem; quæ ſuo loco oſtendetur fuſius.

CAPUT V.

De Sapientia, & Cognitione, ſive de Principio cognoſcitivo abſoluto.

SApientia eſt cognoſcitivum principium generaliſſimum, primitivum, neceſſarium, utpote ſine quo nihil ſciri poteſt. Et definitur in Arte principium, quo unumquodque cognoſcit ea, quæ ad conſervationem ſui ſunt neceſſaria; ſine hac enim nulla ſcientia daretur, ſed omnia forent ignorabilia, & non ſcirentur, atque adeò fruſtrà à Deo Mundus creatus fuiſſet.

Eſt autem *cognitio* primò *increata*; & *Sapientia æterna* dicitur Deus Opt. Max. cognitio ſupereſſentialis, ſubſtantialis, neceſſaria. Altera *creata* eſt, quæ in ſequentes ramos ſe diffundit. Varia diviſio cognitionis.

Cognitio Creata quintuplex eſt.

- Intellectualis competit Angelis, & eſt ſine diſcurſu, uti & infuſa ſcientia.
- Rationalis eſt, vel:
  - Speculativa.
    - Realis.
      - Metaphyſica, & de rebus ſupernaturalibus agit.
      - Phyſica de Naturalibus rebus.
      - Matheſis de demonſtrativis ſcientiis, Arithmetica, Muſica, Geometria, Aſtronomia.
    - Rationalis.
      - Grammatica.
      - Dialectica.
      - Rhetorica.
      - Poëtica.
      - Hiſtorica.
      - Juriſprudentia.
        - Jus divinum.
        - Naturale.
        - Gentium.
        - Pontificium.
        - Civile.
        - Jus conſuetudinis.
        - Honeſtatis.
        - Neceſſitatis.
        - Poſitivum.
  - Practica.
    - Activa.
      - Politica.
        - Monarchica.
        - Ariſtrocratica.
        - Democratica.
      - Ethica.
      - Oeconomica.
    - Factiva.
      - Mechanica Illiberalis, ut:
        - Militia.
        - Venatio.
        - Lanificium.
        - Agricultura.
        - Et omnes artes.
      - Liberalis, ut:
        - Architectura.
        - Pictura.
        - Sculptura.
- Æſtimativa eſt cognitio ex diſtinctione reali, & collatione eorum, quæ apprehenduntur.
- Senſualis ſeu phantaſtica, quæ naſcitur ex ſenſibus tam exterioribus, quàm interioribus, ex propria objecti apprehenſione.
- Inſtinctiva propriè brutis, & ſuo modo plantis, & inanimatis rebus ob Sympathicas & Antipathicas actiones cauſata competit, & inſtinctus ſive naturalis ad agendum inclinatio & impetus dicitur.

Termini ad Cognitionem reducibiles.

Ad Sapientiam ſive Cognoſcitivum principium revocantur omnia Entia rationalia & intellectualia, uti Deus, Angelus, Homo. Secundò: Omnes Artes liberales & illiberales. Tertiò: Omnia quæ doctrinam & ſapientiam ſapiunt. Quartò: Omnes gradus ſcientiæ, ut Doctor, Magiſter. Quintò: Omnes ſcientiæ particulares in ſuprapoſito diviſionis ſchematiſmo comprehenſæ. Termini ſequuntur.

Termini Compoſiti reducibiles ad cognitionem, in formam ſyllogiſticam redacti.

Major.			Minor.	Concluſio.	Termini ſimplices.
Omne quod ſcientificum eſt.			Ars liberalis quæcunque.		Ars qualiſcunque.
Omne quod ſub certitudine demonſtrationum conſideratur.			Omnis ſcientia.		Conjectura. Certitudo.
Omnes conjecturales ſcientiæ, & divinatrices.			Aſtrologia, Medicina.		Commemoratio. Conſilium.
Omne quod à cauſis naturalibus, & neceſſariis dependet.			Prædictio Aſtrologica quæ circa Agriculturam, Medicinam, Nauticam occupatur.		Contemplatio. Conſcientia. Divinatio. Doctrina.
Omne quod conſilio, & prudentia peragitur opus.			Omnis conſultatio, deliberatio.		Diligentia. Experientia. Electio.
Omne quod per diſtinctiones declaratur.			Logica, Metaphyſica.		Fides. Gradus omnes Doctorum.
Omne quod ſapientiæ titulo gaudet.	Cognoſcitivo principio ſubjicitur.	Sed	Theologia. Phyſica. Talia ſunt.	Ergo cognitionis principio ſubſunt.	Induſtria. Inſtinctus.
Omne quod experientiâ duce invenitur.			Omnes artes novæ, uti Typographia, novi Mundi detectio, bombardaria.		Intelligentia. Interpretatio. Juriſperitia. Lex.
Omnes induſtriæ, & inventiones rerum.			Theologia myſtica, Cabala.		Opinio. Ordo.
Omnis intelligentia circa ſublimes res.			Leges & ſtatuta, legiſlatio.		Prophetia. Neceſſitas. Peritia.
Omnis lex, & juriſperitia.			Ethica, Politica, Oeconomica.		Prænotio. Providentia.
Omnis legiſlatio.			Mathematica, Arithmetica, Geometria.		Prudentia. Præſagium.
Omne quod rationis innititur dictamini.			Tales ſunt operationes animalium mirificæ, in nidis conſtruendis, in educendis pullis, in tranſmigrationis tempore ſeligendo. In inanimatis, appetitus ad melius eſſe.		Ratio. Regulæ. Præſcriptum. Sagacitas. Inventio rerum.
Omne quod ſagaciter veritatem indagat.					
Omnes inſtinctus, & inclinationes naturales brutorum, plantarum, mineralium.					Sapientia. Scientia.
Omnes habitus.			Uti naturalis & ſupernaturalis, theologicus.		Senſus. Ratio.

Omnes propoſitiones in hac tabula parallela comparatione inſtitui debent.

Per

- Virtus alia eſt,
  - Spiritalis; eſtque quintuplex.
    - *Superintellectualis*; eſt incognita nobis Dei Virtus; ut Virtus miraculorum per Angelos, & homines; & præſtigia per dœmones permiſſiva.
    - *Intellectualis*; ſunt Sapientia, ſcientia, prudentia, & quæ ad cognitionem referuntur.
    - *Rationalis*; Continentia, manſuetudo, fortitudo, juſtitia, liberalitas.
    - *Moralis*; quæ mores formandos ſpectat.
    - *Theologica*, uti Fides, Spes, Charitas, gratia, & chariſmata Dei, quæ dirigunt animam ad Deum intrinſecè.
  - Corporibus inſita; & quintuplex eſt.
    - *Animalis*, iterum triplex: Senſitiva, & hæc interior vel exterior; illa quinque ſenſus exteriores, hæc interiores amplectitur. Motiva iterum eſt vel Naturalis, vel appetitiva.
    - *Vegetalis* autem eſt, quæ operatur, & conſiſtit in generatione, auctione & nutritione, quæ fiunt mediante virtute attractiva, retentiva, digeſtiva, expulſiva.
    - *Mineralis* conſiderat omnes illas virtutes, quæ unicuique propriæ ſunt.
    - *Elementalis*, quadruplex; Calefactiva, ſiccativa, humectativa, frigefactiva.
    - *Cœleſtis*, uti omnes influxus, ac proprietates ſiderum.

Termini Compoſiti reducibiles ad Virtutem ſub forma Syllogiſtica comprehenſi.

Termini ſimplices.	*Oppoſita.*	Major.		Minor.	Concluſio.
Activum.	Paſſivum.	Omne activum, ſive omne quod operatur.	Propria vi pollet ad agendum.	Sed talia ſunt.	 Ergo.
Unio.	Diſunio.	Omne quod fortitudine pollet & robore.			
Inſtrumentum.		Omne generationis principium.			
Potentia agendi & patiendi.		Omne quod potentiam ad agendum habet.			
Fortitudo.		Omnes facultates naturales.			
Dignitas.		Omnes Virtutes morales, quæ ſoli homini competunt: uti & ſequens.			
Generatio.		Omnis habitus ſupernaturalis & naturalis.			
Nobilitas.					
Omnis potentia.					
Honeſtas.					
Laus, honor.					
Vis.					
Natura.					
Operatio.					
Virtus.					

REGULA.

De actu reſpectu habitus ſemper concluditur affirmativè, de habitu verò negativè; uti omnis actus bonus, melior eſt, & appetibilior ſuo habitu; ratio; quia ſic habitus ſe habet per modum formæ, ejus verò actus eſt operatio; forma verò, teſte Ariſtotele, eſt propter operationem, & non contrà. & 2. Metaph. Actus eſt melior potentiâ; & Cicerone teſte: Omnis virtutis laus in actione conſiſtit.

Axiomata.

1. Omnis Virtus rei, juxta objecta menſuratur.
2. Omnis Virtus minor cedit majori cæteris paribus.
3. Nulla Virtus corporea ſine corporis diſpoſiti beneficio & organis operari poteſt; ut viſiva ſine oculo, calor ſine igne.
4. Omnis Virtus corporea ita ſe habet in corpore, ut in cera imago.
5. Vis unita fortior.

CAPUT

CAPUT VIII.

De Principio Veritatis.

VEritas ſecundùm Peripateticos eſt adæquatio rei ad intellectum ; Secundùm nos Veritas ratio eſt, quâ omnia vera ſunt ; Nam ſi Veritas non eſſet, omnia falſa eſſent, quod implicat. Eſt itaque Veritas principium generale, primitivum & neceſſarium ; hoc ipſo enim quod quidpiam eſt, etiam verum eſt.

Veritas alia eſt
- *Increata* Veritas Deus eſt totius Veritatis fons & origo non ſecus ac Sol & lumen lucis fontes.
- *Creata* triplex eſt,
  - Rei. — Rei Veritas eſt in eſſentia, moribus, actionibus.
  - Intellectus. — Veritas intellectus eſt conformitas rei ad intellectum.
  - Orationis. — Eſt conformitas rei ad intellectum oratione vel propoſitione expreſſa.

Termini Compoſiti reducibiles ad Veritatem Syllogiſtica forma expreſſi.

Major.			Minor.		Concluſio.
Omne quod adæquationem & rectitudinem intellectualem nactum eſt.			Omnes operationes intellectus per Logicam rectitudinem conſecutæ.		
Omne quod rectæ rationis dictamine approbatur.			Omnes Virtutes morales quæ per rationis rectæ dictamen approbantur.		
Omne quod authoritate legitima confirmatur.			Omnes leges & ſtatuta quæ publicâ authoritate fulciuntur & confirmantur.		
Omne quod teſtimonio aut jurejurando vero ſtabilitur.			Omnes confirmationes, Juriſdictiones, teſtamenta, & ſimilia juris acta.		
Omne quod eſſe & eſſentiam habet.	Verum eſt. Vera ſunt.	Sed	Omnia ſubjecta univerſalia cum omnibus ad ea reducibilibus quæ eſſentiam propriam habent.	Talia ſunt.	Ergo vera ſunt.
Omnis definitio rerum.			Omnis quidditas, materia & eſſentia rerum, quæ definitione cognoſcitur.		
Omnis fides ſupernaturalis.			Omnis orthodoxa doctrina, articuli, Sacramenta &c.		
Omnis lex aut ſtatutum, quod obligat.			Omnes Regulæ, conſtitutiones, præcepta, ceremoniæ obligantes.		
Omnia poſitiva & quæcunque actualitatem eſſendi dant.			Omnia Entia.		
Omnes formales actiones eſſendi			Omnes formæ ſubſtantiales, & accidentales rerum.		

REGULA

De Ente poſitivo reſpectu privativi, aut minus poſitivi ſemper concluditur affirmativè ; Contrà negativè de privativo aut minus poſitivo. Ut omne poſitivum perfectius eſt Ente privativo. Sic omne videns perfectius eſt non vidente, lumen tenebris, juſtum injuſto. Omnis Vita melior, major, durabilior, potentior, notior, deſiderabilior, virtuoſior, verior, glorioſior eſt morte, & privatione.

Axiomata.

1. Veritas ob repugnantium argumentorum difficultatem rejicienda non eſt.
2. Veritas odium parit.
3. Veritas ſuper omnia tandem adverſa eminet.
4. Veritas in omnibus quærenda.
5. Veritas ſimplicitatis amica.

CAPUT IX.

De Principio Gloriæ.

GLoria eſt principium generale, primitivum, neceſſarium, quia ſine gloria omnia laboribus, vituperiis & pœnis eſſent expoſita. Definitur autem Gloria, ratio, qua omnia ſuo modo glorioſa ſunt, id eſt, omnia fine ſuo & quiete ſua gloriantur. Alii ſtrictius definiunt Gloriam, multorum bonorum ore celebratam laudationem, quando quis habet, vel habere exiſtimatur, quod plures, vel omnes probi expetunt, quæ de hominibus tantùm dicta ſunt; prior univerſalior eſt, & omnia complectitur.

Dividitur autem in Adæquatam, & Inadæquatam; ſive in Increatam & Creatam; Prior eſt in ultimo termino Deus benedictus, ad quem omnia ordinata ſunt, & quem omnia ceu ultimum finem appetunt. Poſterior eſt delectatio, & boni fruitio, quâ unumquodque quieſcit, uti Lapis quieſcit & gloriatur in quiete, centri adeptione; Minerale quodvis in appropriata ſibi fodina; Arbor in fructificatione; Planta in ſemine, florum, foliorumque poſſeſſione; Animal in conſervationis vitæ ſuæ, ſuæque propagationis ſpeciei ſtatu; in divitiis dives; in ſplendore & luce, ratione cujus quod primò latebat, cum laude apparet.

Eſt autem Gloria Creata Vera & Falſa. Illa iterum vel Perpetua vel temporalis. Perpetua in ſeculo futuro & Vita æterna Beatis & Angelis: Temporalis in hoc ſeculo mutationibus obnoxia, eaque vel Eſſentialis vel Activa eſt. Falſa vel inanis gloria, vel ratione rei, à qua ſumitur, vel ratione ejus qui exhibet, vel occaſione ejus, qui eam ſibi uſurpat. Ratione rei eſt, ſi non ſit, ſi ignominioſa & vituperio potius digna. Ratione exhibentis, ut ſi dæmon, ſi improbus, ſi ſceleſtus eam proferat. Ratione accipientis, ut ſi ſit indignus, ſi eam ſibi uſurpet immeritus, ſi ſuperbus eam ambiat, ſi ſuis meritis non Divinæ gratiæ adſcribat.

Termini Compoſiti ad Gloriam reducibiles forma Syllogiſtica expreſſi.

Major.

Omne {
- B. M. D. P. S. V. V. V. G.
- quod gaudio afficit.
- Magnificum.
- honorabile, honorificum.
- quod tanquam finis appetitur.
- quo ad perfectum ſtatum homine dignum perducimur.
- cum labore parta fruitio.
- quod quieta bonorum juſtorum poſſeſſione gaudet.
- quod felicitatem confert.
- quod potentia quieta pollet.
- quod inventa veritate cum gaudio fruitur.
- ſua ſorte contentum.
- virtuoſè operans.
- quod veritate fulget.
- quod in eſſe ſuo conſervatur.
- quod vitali motu præſtat.
- quod naturæ ſuæ quiete fruitur.

} Glorioſum eſt.

Minor.

Sed {
- Beatitudo tum naturalis tum ſupernaturalis talis eſt.
- Omnis famæ nominiſq; celebritas talis eſt.
- Omnis vera dignitas talis eſt.
- Omne bonum tale eſt.
- Omnis ſapientia & ſcientia talis eſt.
- Omne egregium facinus tale eſt.
- Omnes divitiæ juſtæ tales ſunt.
- Omnis honor & dignitas tranquilla tutè durans talis eſt.
- Omnis principatus rebus benè geſtis partus talis eſt.
- Omnis nova rerum inventio talis eſt.
- Omnis ad proſpera æquè ac adverſa ſuſtinenda promptus talis eſt.
- Omnis laudabilis conatus talis eſt.
- Omnes ſcientiæ & diſciplinæ tales ſunt.
- Omnia novem univerſalia ſubjecta iiſque adnexa talia ſunt.
- Omne vivens tale eſt.
- Univerſa natura, quæ pro fine habet eſſe ſui fruitionem & conſervationem, talis eſt.

}

Concluſio.

Ergo Glorioſa ſunt.

Omnes denique, quibus alacritas eſt in facie, in mente lætitia, jubilatio in Corde, in ratiocinativa ſolatium, in anima gaudium, jucunditas in ſpiritu eſt, vera gloriæ laude potiuntur.

Axiomata.

1. Omnis felicitas & beatitudo melior, ſufficientior, durabilior, potentior, notior, deſiderabilior, virtuoſior, verior & glorioſior delectatione & gaudio; quia felicitas eſt perfectiòr quàm delectatio, cum hæc quiddam ſit ad felicitatem conſequens.

PARS III.

Definitio, Diviſio, Applicatio Principiorum Reſpectivorum.

CAPUT I.

De Differentia Principio generaliſſimo.

EXpoſitis principiis abſolutis, procedimus ad principiorum Reſpectivorum expoſitionem, ut quid ex iis in Arte noſtra emolumenti nobis emanare poſſit cognoſcatur.

Lullus hæc diſtinxit in tres triangulos, nos iis tricis potius quàm methodicis traditionibus neglectis ea quæ & Artem ſine confuſione promovere, & ad majorem facilitatem deducere poſſunt, hoc loco docebimus. Sunt itaque novem Principia Reſpectiva, ut ex præcedentibus apparuit: *Differentia*, *Concordantia*, *Oppoſitio*, *Principium*, *Medium*, *Finis*, *Majoritas*, *Æqualitas*, *Minoritas*, quæ hiſce ſignis exhibemus: =. ♡. •○. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. Vocantur Reſpectiva, quia intrinſecè reſpectu ſui relationem dicunt ad aliud, & pluralitatem quandam important. Sed hæc omnia luculentius patebunt in ſequentibus Expoſitionibus.

Principia Reſpectiva.	*Alphabetum.*
Differentia.	=
Concordantia.	♡
Oppoſitio ſeu Contrarietas.	•○
Principium.	α
Medium.	⊙
Finis.	ω
Majoritas.	M
Æqualitas.	Æ
Minoritas.	Min.

Differentia primum principium reſpectivum generaliſſimum, ſubſtantiale, primitivum & neceſſarium eſt, omnes differentias includens, quia ſine hac omnia eſſent idem, omnia unum, omnia indiſtincta, quod eſt impoſſibile: ſiquidem non ad conceptuum tantùm Metaphyſicorum varietatem à confuſione vindicandam, ſed & ſubſtantiam à ſubſtantia, genera à ſpeciebus, & à ſpeciebus individua, rerumque naturalium claſſes, unum ab alio, & ſingula à ſingulis ritè diſtinguenda, differentia ordinata eſt. Habent autem ſe diſtinctio & differentia, ſicuti ſuperius ad inferior; Nam ubicunque eſt differentia, ibi eſt diſtinctio, non contrà: Nam inter conceptus quidditativos datur diſtinctio, differentia tamen ibi locum non habet. Unde in Arte definitur claritas abſque omni confuſione conceptuum; hâc enim bonitas à magnitudine, duratione, potentia, & quæcunque ad ea revocantur, diſtinguuntur.

3. Species differentiæ.

Sunt autem tres ſpecies Differentiæ. Prima inter *Corporeum* & *Corporeum*, uti inter hominem & equum; inter *Plantam*, & *Lapidem*, inter Cœlum & Terram. Secunda inter *Corporeum* & *Intellectuale*; ut inter hominem & Angelum, inter animam & corpus, inter formam & materiam, inter ſenſus exteriores & interiores. Tertia inter *Intellectuale* & *Intellectuale*; ut inter animam & animam, Angelum & Angelum, inter Angelum & animam, inter Deum, Angelum, hominis animam.

Origo differentiarum.

Quæ quidem ſpecies ad omnem confuſionem vitandam novemplici diſtinctionum ſerie explanandæ ſunt; quas antequam aſſignemus, duo præſupponenda ſunt: Quorum prius eſt, quod omnis diſtinctio vel differentia ab extremis denominationis ſeu ſpecificationis exordium ſumit: Nam ſi Extrema, entia rationis fuerint, tunc diſtinctionem rationis intervenire neceſſe eſt; ſi formaliter verò inter Extrema occurrerit, inde mox diſtinctio naſcetur formalis; & ſi Extrema realia fuerint, realis; & ſic de reliquis diſtinctionum gradibus idem ſtatuendum eſt.

Differentia non jungitur alteri ſine mutatione totius.

Alterum præſupponendum eſt, quod Differentiæ ſeu diſtinctioni non poteſt adjungi major aliqua differentia, quin mox quoque ipſa varietur diſtinctio; ſiquidem ex Ariſtotele conſtat, ſpecies definitionis & formas rerum numero comparari, cui ſicuti non poteſt addi unitas, ſine eſſentiali numeri variatione; ita quoque differentiæ, & diſtinctioni nulla vel major vel minor differentia addi poteſt, ſine variatione Extremorum, uti poſtea ex praxi patebit.

Termini

Termini ad Differentiam reducibiles.

Simplices Termini.

1. Aliud Aleitas.
2. Alterum alteritas.
3. Conferentia.
4. Confuſio ex pluribus.
5. Diſcordia.
6. Diſcretio.
7. Diſparitas.
8. Diſtinctio.
9. Diſſimilitudo.
10. Diverſitas.
11. Diviſio.
12. Remotio.
13. Tranſpoſitio.

Termini Compoſiti ad Differentiam reducibiles, forma ſyllogiſtica expreſſi.

Major.

Omne quod reſpectum dicit ad aliud.
Omne quod tendentiam ad alterum dicit.
Omne quod per diſpares gradus in unum coaleſcit.
Omne mixtum ex pluribus.
Omnis Antipathia & Sympathia rerum.
Omne quod re vel ratione ab alio ſeparatur.
Omne diſparatum ſive quoad ſe, ſive quoad aliud.
Omne quod re vel ratione diſtinguitur.
Omne quod comparationem involvit.
Omne quod diſſimile ſive quoad ſe, ſive quoad aliud comparatum eſt.
Omne quod diverſitatem admittit.
Omne diviſioni ſubſtans.
Omne quod re vel ratione ab alio removeri poteſt.
Omne compoſitum.

} Diſtinctione differt, vel

{ Ratiocinante. vel Ratiocinata.
Formali.
Modali.
Reali.
Numerica.
Specifica. ſeu Eſſentiali.
Generica.
Se, totis ſubjectiva.
Se totis objectiva. }

Sed

Minor.

Talia ſunt

Concluſio.

Ergo.

EXPLICATIO
Novem Diſtinctionum.

Diſtinctio rationis. 1. *Diſtinctio Rationis ratiocinantis* eſt, quando V. G. intellectus de intellectu identicè prædicatur; In hac enim propoſitione: Intellectus Divinus eſt intellectus; intellectus in ſubjecto, ab intellectu in prædicato diſtinguitur purâ intellectus operatione; qui eſt primus gradus diſtinctionis.

Formalis. 2. *Diſtinctio Formalis* tum datur, quando additum alteri variat rationem conſtituti, & reſultat, quando aliquid dicitur de uno, & negatur de altero; & talis contradictio in eodem non eſt nominis tantùm, ſed nominis & rei: in divinis enim dicitur aliquid de intellectu, quod non dicitur de Voluntate; ut Pater formaliter generat filium intellectu, non voluntate; ratio bonitatis formaliter diſtinguitur à ratione magnitudinis, durationis, potentiæ &c. Et hujuſmodi diſtinctio non tantum inter formalitates reperitur, ſed & inter conceptus intrinſecos, videl. inter eſſentiam, materiam, quidditatem, ſimplicitatem & exiſtentiam.

3. *Diſtinctio Modalis* eſt, quando unum ſuperadditum alteri non variat rationem conſtituti; ut finitudo, excellentia, contingentia; homines enim dicuntur finiti quidem, ſed non differunt per finitudinem; dicuntur excellentes, non tamen per excellentiam diſtinguuntur. Modalis.

Realis. 4. *Diſtinctio Realis* eſt etiam in Divinis, quia perſonæ verè & realiter diſtinguuntur inter ſe; Pater enim operatur reſpectu Filii, & Filius reſpectu Spiritus Sancti; has enim actiones ſuppoſuimus.

Numerica. 5. *Diſtinctio Numerica* eſt reſpectu individuorum; in Divinis hæc Diſtinctio locum non habet, cùm in iis non niſi tres diſcretionis numeri ſint, qua numerum ternarium conſtituunt, & ſic differt ab omni alio numero ad extra. Individua vero alicujus ſpeciei non differunt ſpecie, ſed numero.

Specifica. 6. *Diſtinctio Specifica* ſeu eſſentialis, quæ intervenit inter diverſa ſpeciei animalia; ut inter Socratem & Bovem major eſt differentia, quàm inter Socratem & Platonem; Nam illa dicuntur habere diverſam eſſentiam, quorum ſpecies ſunt diverſæ.

Generica. 7. *Diſtinctio Generica* vocatur, quando diſtinctio cadit inter illa, quæ genere ſubalterno differunt; nam plus differt Angelus & Leo, quàm Leo & aſinus. Sed Leo & aſinus differunt ſpecie, Ergo Angelus & Leo differunt genere non generaliſſimo, ſed ſubalterno, in quantum tum Angelus, tum Leo ſubſtantia eſt.

Se totis ſubjectiva. 8. *Diſtinctio ſe totis ſubjectiva* eſt, quando diſtinguitur res genere generaliſſimo tantum, uti decem prædicamenta, quæ diſtinguuntur genere generaliſſimo, ſecundùm totam eorum ſubjectionem, quia quæcunque differunt genere ſubalterno, conveniunt in genere generaliſſimo, videlicet in ſubſtantia; quæ verò differunt genere generaliſſimo ſeu ſe totis ſubjectiva, non conveniunt in aliquo limitato, ſed ſolùm in ente tranſcendentali.

Se totis objectiva. 9. *Diſtinctio ſe totis objectiva* eſt inter differentias individuatas; omnia enim extra prædicationem entis eam admittunt præter illa, quæ ens formaliter non includunt; uti ſunt differentiæ ultimæ individuales, quæ in omnibus individuis ſpecierum non inveniuntur, ut ſunt Petreitas, Pauleitas &c. quæ uti tantum non identitatem dicunt, ita in aliquo tertio ſubjici non poſſunt; ſi enim ens in ſuis rationibus includerent, illæ neceſſariò ſuis propriis rationibus diſtinguerentur, & ſic daretur progreſſus in infinitum, quod abſurdum eſt.

Atque hæ ſunt diſtinctiones, quæ totam differentium rerum latitudinem menſurant, ita ut nihil in rerum natura ſit, quòd non ſub unam vel plures harum diſtinctionem cadat; ſunt tamen eo ordine hìc collectæ, ut prima ſit omnium minima, ſecunda major primâ; tertia major ſecundâ; quarta major tertiâ; quinta major quartâ; ſexta major quintâ, ſeptima major ſextâ; octava major ſeptimâ; nona major octavâ.

EXEMPLUM I.

De Diſtinctione Rationis.

Ubicunque inter Extrema interveniunt entia rationis, ibi datur diſtinctio rationis.
Sed in Deo interveniunt entia rationis quo ad nos, ut in hac propoſitione; Intellectus Dei eſt intellectus, & ſimilia.
Ergo. in Deo datur diſtinctio rationis, quoad nos.
Datur enim diſtinctio ſubjecti à prædicato etiam in propoſitionibus identicis, teſte Ariſtotele.

EXEMPLUM II.

De Diſtinctione formali.

Ubicunque dantur diverſæ formalitates, ibi datur diſtinctio formalis.
Sed in Deo dantur diverſæ formalitates.
Ergo, &c. Major certa eſt. Minor probatur.
Ubicunque dantur conceptus formaliter differentes, ibi dantur formalitates differentes.
Sed in intellectu & voluntate Dei dantur diverſi conceptus formales: Pater enim non voluntate ſed intellectu generat; Bonitas non eſt formaliter magnitudo, Duratio, Potentia, & ſic de cæteris.
Ergo.

EXEMPLUM III.

De Diſtinctione Modali.

Quandocunque aliquod ſuperadditum alteri non variat rationem conſtituti quo ad partes in recto, tunc datur diſtinctio modalis.
Sed quando v.g. unio ſuperadditur partibus, tunc illa non variat rationem conſtituti, ut ſupra.
Ergo datur diſtinctio modalis.

EXEMPLUM IV.

De Diſtinctione Reali.

Ubicunque dantur plures res ratæ & incommunicabiles, ibi datur diſtinctio realis.
Sed in Deo dantur tres res ratæ & incommunicabiles, Pater, Filius & Spiritus Sanctus.
Ergo.
Atque hæc quadruplex diſtinctionis ratio non creatis tantùm rebus, ſed & Deo convenit; Cæteræ verò quinque diſtinctiones, Numerica, Generica, Specifica, ſe totis ſub- Quæ diſtinctiones Deo conveniant.

jectiva

jectiva, & ſe totis objectiva, Deo non conveniunt, ſed talia prædicamentis competunt.

EXEMPLUM V.

De Diſtinctione ſe totis ſubjectiva.

Ubicunque diviſio fit entis in ſua inferiora, ibi datur diſtinctio realis ſe totis ſubjectiva.
Sed quandocunque ens dividitur in ſubſtantiam & Accidens, ibi Ens dividitur in ſua inferiora.
Ergo.

EXEMPLUM VI.

De Diſtinctione Generica.

Ubicunque datur Diviſio generis generaliſſimi in ſua genera ſubalterna, ibi datur diſtinctio realis generica.
Sed quandocunque dividitur ſubſtantia in corpus animatum & inanimatum, in vivens ſenſibile & inſenſibile, in animal rationale & irrationale, Diviſio fit generis generaliſſimi in ſua genera ſubalterna.
Ergo etiam datur diſtinctio realis generica.

EXEMPLUM VII.

De Diſtinctione Specifica.

Quandocunque diviſio fit ſpecierum in individua, ibi neceſſariò reſultat Diſtinctio realis ſpecifica.
Sed quandocunque homo dividitur in Petrum & Paulum, ibi fit diviſio ſpeciei in individua.
Ergo.

Ubi vides, tantò eſſe majorem differentiam inter has diſtinctiones propoſitas, quantò ab Ente rationis magis receſſerint, uti paulò ante docuimus. Nota quoque prædicatum ſemper latius patere debere ſubjecto, vel ſaltem eidem æquipollere, ad conſtituendam propoſitionem definitivam & apodicticam.

Poſitis Univerſalibus Diſtinctionum rationibus nihil reſtat, niſi ut paulò magis ad particularia deſcendentes, & varios quoque Diſtinctionum terminos in Scholis uſitatos Arti noſtræ applicare doceamus; quos ſi quis probè calluerit, ei nihil in quibuſcunque quæſtionibus etiam difficillimis diſſolvendis denegatum eſſe, dicere auſim, memor illius paſſim in Scholis triti: qui benè diſtinguit, benè docet. Primò itaque de diſtinctionibus, poſtea quoque de diviſione dicemus, omnia, formâ ſyllogiſtica, proſecuturi, ut Tyro ingentem argumentandi ſylvam præparatam inveniat. N. B.

Triplex in Scholis datur Diſtinctio: Realis, Modalis, Rationis; & hæc iterum duplex eſt: Rationis ratiocinantis, vel Rationis ratiocinatæ. Singulas definiamus.

EXEMPLUM I.

Diſtinctionis Realis.

Quandocunque extrema ita conſtituta ſunt, ut unum ſine altero eſſe poſſit, & unum ab altero ſeparari, illa utique diſtinguuntur realiter. Diſtinctio realis quando unum ſive altero eſſe poteſt.
Sed Anima & corpus; Petrus & Paulus; Subſtantia & Accidentia communia ita ſunt conſtituta, ut unum ſine alio eſſe poſſit, & unum ab altero ſeparari.
Ergo diſtinguuntur realiter.

EXEMPLUM II.

Diſtinctionis Modalis.

Quandocunque intelligitur proxima quædam Entitas ultimò determinans ſubjectum, ſine quo eſſe non poſſit, tum datur diſtinctio Modalis. Modalis diſtinctionis exemplum.
Sed Seſſio reſpectu ſedentis eſt talis Entitas ultima determinativa ſubjecti, ſine quo eſſe non poteſt, in quantum ſub tali ſitu eſt.
Ergo inter ſedentem & ſeſſionem datur diſtinctio Modalis.

EXEMPLUM III.

Diſtinctionis Rationis Ratiocinantis.

Quandocunque intellectus dividit in plura rem ſimpliciſſimam ſine fundamento fingendi diſtinctionem, ibi datur diſtinctio Rationis ratiocinantis, ſive puræ rationis, ut Scholæ loquuntur.
Sed quando intelligitur idem eſſe diſtinctum à ſe ipſo res ſimpliciſſima dividitur in plura ſine fundamento.
Ergo. quando idem eſſe diſtinctum à ſe ipſo intelligitur, tum datur diſtinctio Rationis ratiocinantis.

EXEMPLUM IV.

Diſtinctionis Rationis Ratiocinatæ ſive formalis.

Quandocunque intellectus rem ſimpliciſſimam diſtinguit in plures cum fundamento, tunc datur diſtinctio Ratienis ratiocinatæ, ſive ut Scoto placet, formalis.

Sed quando in Deo diſtinguimus Bonitatem, Magnitudinem, Sapientiam, Potentiam, Durationem, intellectum, diſtinguimus rem ſimpliciſſimam in plures cum fundamento.

Ergo. inter Bonitatem, Magnitudinem, Durationem, Potentiam, Sapientiam & Intellectum in Divinis datur diſtinctio Rationis ratiocinatæ ſive formalis.

Ex hiſce naſcuntur in Scholis varii diſtinctionum termini, ſine quorum notitia nemo quidquam in ſtudio Philoſophico præſtiterit. Ne itaque quidquam Arti noſtro deſit, illos paucis exponam. Neceſſarium eſt, in omni ſcientia, ut data quadam propoſitione, quæ duplicem ſenſum habet, illam per ſequentes terminos enodemus.

Diſtinguitur aliquid primò
- *Materialiter.* Cum Prædicatum aliquod dicitur convenire alicui ratione ſubjecti per comparationem ad materiam; ut album eſt dulce.
- *Formaliter.* Cum Prædicatum aliquod convenit alicui formæ, aut per modum formæ, aut per figuram; ut album diſgregat viſum.

Diſtinguitur aliquid 2.
- *Reduplicativè.* Quandò in propoſitione reſpicitur forma tantùm.
- *Specificativè.* Quandò materia tantùm reſpicitur; ut Muſicus eſt faber. Nam Muſicus in quantum Muſicus, ſive ſpecificativè ſive materialiter, eſt faber, verum eſt. Reduplicativè ſive formaliter, falſum: quia faber poteſt eſſe ſine Muſica.

Diſtinguitur aliquid 3.
- *Formaliter.* Quando aliquid afficit aliud per ſuam entitatem; uti facit calidum calore ſuo informando ſubjectum.
- *Efficienter.* Quando non per entitatem immediatè, ſed mediante alio afficit ſubjectum; uti ignis efficit manum calidam, non per entitatis ſuæ poſitionem in manu, ſed per calorem productum in manu.

Diſtinguitur aliquid 4.
- *Formaliter.* Quando Ens continet eandem formam, quæ eſt in effectu à ſe producto; ut fit in cauſis Univocis.
- *Eminenter*, Vel Virtualiter. Quando Agens non habet in ſe formam, quæ eſt in aliquo producto, ſed virtute eam continet; uti piper calefacit ſtomachum, in quo tamen nulla caloris forma proditur.

Diſtinguitur aliquid 5.
- *In actu ſignato.* Quando ſignificatur tantùm terminus actionis; ut fit, quando definio diviſionem alicujus rei, dicitur diviſio in actu ſignato.
- *In actu exercito.* Quando ad praxin proceditur; ut cum divido aliquod totum, tunc dicitur in actu exercito; & ſic de omnibus aliis.

Diſtinguitur aliquid 6.
- *Actu.* Quando res actu exiſtit & ſimpliciter.
- *Potentia.* Quando eſt in fieri, ideſt, poteſt eſſe.

Diſtinguitur aliquid 7.
- *Adæquatè.* Quando ſecundùm omnia, quæ res quæpiam continet, diſtinguitur: ita Deus eſt adæquatum objectum Theologiæ.
- *Inadæquatè.* Quando partialiter tantùm; uti Incarnatio Chriſti inadæquatum objectum eſt Theologiæ.

Diſtinguitur aliquid 8.
- *Collectivè.* Quando accipiuntur partes ſimul.
- *Diſtributivè.* Quando ſingillatim accipiuntur.

Ut: Materia & forma dicuntur cauſare tantùm diſtributivè non collectivè.

Diſtinguitur aliquid 9.
- *Directè.*
- *Indirectè.*

Uti: Intellectus cognoſcit ens directè, negationes indirectè. In Moralibus voluntas vult delectationem actus mali directè, malitiam indirectè.

- *Extenſivè.*
- *Intenſivè.*

Uti: Si quis ſtudeat ſine magno conatu per horam, & alius per quadrantem cum magno conatu; hic intenſivè plus ſtudet; ille extenſivè.

Multa

Multa hoc loco dici poſſent de aliis terminis; cujuſmodi ſunt:

Quo, & Quod.	Immediatione ſuppoſiti, & immediatione Virtutis.
Per ſe, & per accidens.	Redicaliter proximè, ſeu formaliter.
Ordine intentionis, ordine executionis.	Prior prioritate temporis, prioritate naturæ, ordinis, originis, nobilitatis.
Prædicamentaliter & prædicabiliter.	Neceſſariò ſimpliciter, & ſecundùm quid.
Primariò & ſecundariò.	Principaliter, & inſtrumentaliter.
Habitualiter, actualiter.	Eſſentialiter, accidentaliter vel integraliter.
Implicitè & explicitè.	Adhæſivè, intenſivè, informativè, demonſtrativè.

Quos quidem, omnes terminos hoc loco fuſiùs explicare poſſemus; Verùm quia illi paſſim noti ſunt, eoſque Logicæ Combinatæ reſervamus, iis explicandis non immorabor.

Et quoniam omnis diſtinctio naſcitur ex diviſione rerum: Primò Diviſiones rerum examinandæ ſunt, ut integram habeas Differentiarum realium notitiam, quas hîc apponimus: ſine harum enim exacta cognitione fruſtrà in Philoſophia laboraveris.

Schema totalis diviſionis rerum.

Omnis itaque Diviſio eſt,

- Generis in ſpecies. — Ut Animal in hominem & brutum.
- Specierum in individua. — Ut Homo in Petrum & Paulum.
- Totius in partes. — Ut Corpus humanum in caput, manus, pedes.
- Cauſæ in effectus. — Ut Efficiens homo in filios & filias quas generat.
- Subjecti in accidentia.
- Virtutis in operationes.
- Subſtantiæ in ſuas potentias.
- Abſoluti in ſua comparata.
- Unius in attributiones varias.
- Mixti in ea ex quibus fit.
- Compoſiti in ea ex quibus componitur.
- Continui in continuantia,
- Diſcernentis in ſua diſcreta.
- Suppoſiti ſeu ſubjecti in materiam & formam.
- Termini in ea quæ ad eum concurrunt.
- Stirpis ſeu familiæ in ſuos affines & cognatos.
- Artis in inſtrumenta, in ſubjectas ſibi materias & partes.

Exempla argumentandi ex Diviſione rerum.

I.

Diviſio generis in ſpecies realis eſt.

Quandocunque fit diviſio generis in ſpecies, tunc neceſſariò reſultat differentia realis.

Sed quandocunque animal dividitur in Rationale & Irrationale, diviſio fit generis in ſpecies.

Ergo quandocunque animal dividitur in Rationale & Irrationale, neceſſariò reſultat differentia realis.

II.

Specierum in individua realis.

Quandocunque fit diviſio ſpecierum in individua, tunc neceſſariò reſultat differentia realis.

Sed quandocunque homo dividitur in Joannem & Paulum, fit diviſio ſpeciei in individua.

Ergo quandocunque homo dividitur in Paulum & Joannem, illic neceſſariò reſultat differentia realis.

III.

III.

Totius in partes, realis.

Quandocunque fit diviſio totius in partes, tunc neceſſariò reſultat differentia realis.

Sed quandocunque corpus v. g. humanum dividitur in caput, collum, brachia, manus, pedes, fit diviſio totius in partes.

Ergo quandocunque corpus v. g. humanum dividitur in caput, collum &c. tunc neceſſariò inter partes reſultat differentia realis.

IV.

Cauſæ in ſuos effectus, realis.

Quandocunque diviſio fit cauſæ Efficientis in ſuos effectus, tunc neceſſariò reſultat differentia realis.

Sed quandocunque varii, Dei, Angeli, Hominis, Solis, Elementorum effectus cognoſcuntur, tunc fit diviſio cauſæ Efficientis in ſuos effectus.

Ergo quandocunque varii, Dei, Angeli, Hominis &c. effectus cognoſcuntur, tunc neceſſariò reſultat inter illos differentia realis.

V.

Mixti in Elementa, realis.

Quandocunque fit diviſio Mixti in ea, ex quibus fit, ibi neceſſariò reſultat differentia realis.

Sed quandocunque planta quæpiam reſolvitur in quatuor elementa, ibi datur diviſio Mixti in ea, ex quibus fit.

Ergo quandocunque planta quæpiam aut Minerale reſolvitur in quatuor elementa, neceſſariò inter illa reſultat differentia realis.

Sed hæc Tyroni ad methodi notitiam ſufficiant. Siquidem pari paſſu in reliqua diviſionum ſerie progredieris, quod Exemplis hiſſe præmiſſis minimè difficile futurum ſpero; ubi nota, duo ſemper in unaquaque diviſione membra occurrere, quorum prius ſubjicitur ſemper in Majori, alterum in Minori, uti ex quinque his Exemplis patet.

CAPUT II.

De Principio Reſpectivo Concordantiæ.

Concordantia eſt Principium Reſpectivum omninò generale in ſua coördinatione, primitivum & neceſſarium; quia ſine illa omnia eſſent diſcordia, diſſoluta, inconvenientia, quod dici non poteſt; cùm nihil in natura rerum inveniatur, quod non cum aliquo in aliquo concordet. Eſt primò Concordantia in Deo per Divinarum Perſonarum in unitate Eſſentiæ Concordantiam; eſt in Angelis per diverſas operationes in una eſſentia concordantes; eſt & in homine, in brutis, in plantis, elementis, Cœlo, Mineralibus, artificialibus, ut poſteà videbitur.

Concordantia contraria via incedit ad differentiam.

Dividitur autem Concordantia eâdem diviſione, quâ Differentiam diviſimus; contrariâ tamen ratione; quemadmodum enim unum, vel totum dividitur in partes diſtinctas; ita diſtinctæ partes iterum reducuntur ad unum vel totum, in quo concordare dicuntur; ita ut quemadmodum unum diviſum diſtinguitur in partes diviſas, ita diviſæ partes concordant in uno vel toto diviſo; ut in ſequenti typo videre eſt.

Concordant itaque

1. Species in Genere.
2. Individua in ſpecie.
3. Partes in toto.
4. Potentiæ in ſubſtantia.
5. Comparata in abſolutis.
6. Attributiones variæ in uno.
7. Simplicia in Mixto.
8. Effectus in cauſis.
9. Accidentia in ſubjecto.
10. Operationes in Virtute.
11. Simplicia in Compoſito.
12. Continuantia in Continuo.
13. Componentia in Compoſito, &c.

Unde ſic argumentandum.

I.

Concordantiæ ſpecierum in genere.

Quandocunque eſt Coadunatio ſpecierum in genere aliquo, tunc neceſſariò reſultat concordantia diverſorum in uno.

Sed quandocunque homo, & brutum revocantur ad animal, ibi eſt concordantia ſpecierum in genere.

Ergo quandocunque homo, & brutum revocantur ad animal, tunc neceſſariò reſultat concordantia diverſorum in uno.

II.

Specierum in individuis.

Quandocunque convenire cognoſcuntur individua in una ſpecie, tunc neceſſariò reſultat concordantia diverſorum individuorum in uno.

Sed quandocunque Petrus & Paulus convenire cognoſcuntur in homine, ſivè humana natura, tunc convenire cognoſcuntur individua in una ſpecie.

Ergo quandocunque Petrus & Paulus convenire cogitantur in homine, tunc neceſſariò reſultat concordantia diverſorum individuorum in uno.

III.

Partium in toto.

Quandocunque partes diverſæ in toto convenire cogitantur, tunc neceſſariò reſultat Concordantia diverſarum partium in uno.

Sed quandocunque manus, pedes, caput, integro ſeu toti coadunantur, tunc partes conveniunt in toto.

Ergo quandocunque manus, pedes, caput, integro ſeu toti coadunantur, tunc neceſſariò reſultat Concordantia partium in toto, integro, ſeu uno integrato.

Haud ſecus procedes in reliquis ordine Concordantiæ ſpeciebus.

Termini Compoſiti reducibiles ad Concordantiam ſub forma ſyllogiſtica.

I.

Idem.

Ubicunque eſt Concordantia ſpecifica vel generica, ibi eſt identitas generica vel ſpecifica.

Sed quandocunque plura individua in una ſpecie vel plures ſpecies in uno genere conveniunt, ibi datur Concordantia vel generica vel ſpecifica.

Ergo quandocunque plura individua in una ſpecie vel plures ſpecies in uno genere conveniunt, ibi datur identitas vel generica vel ſpecifica.

Termini ſimplices.

Idem.
Simile.
Æquale.
Propinquum.
Proportionatum.
Par.
Conjunctum.
Unum.
Conveniens.
Conſonum.

II.

Ubicunque intervenit Concordantia inter aliquos, ibi datur neceſſariò aliqua ſimilitudo morum, aut temperamenti.

Simile.

Sed hoc fit in Amicitia, quâ ſimilis ſimili gaudet.

Ergo in Amicitia datur ſimilitudo morum, aut temperamenti. Ergo Concordantia.

III.

Ab Æquali.

Ubicunque eſt Concordantia congrua, ibi eſt æqualitas & paritas.

Sed in Democratico Statu eſt Concordantia congrua, quâ omnia communibus votis & ſuffragiis peraguntur.

Ergo in Democratico Statu eſt æqualitas & paritas.

IV.

Ab Harmonia.

Ubicunque Conſona diſſonis aptè & peritè miſcentur, ibi eſt Concordantia harmonica.

Sed in omni harmonica proportione ſive vera, ſive analoga, conſona diſſonis aptè miſcentur.

Ergo in omni harmonica proportione ſive vera, ſive analoga, eſt Concordantia harmonica.

Ad hæc revocantur omnia, quæ unionem dicunt, ut Matrimonia; quæ convenientiam dicunt, ut pacta & contractus; quæ paritatem dicunt, ut amicitia, pax; omnia Abſtracta, univoca, univerſalia; omnes propoſitiones univerſales; omnes unitates ſeu congregationes; uti Conventus, Urbs, populus, plebs.

Unde ſic argumentaberis.

1.

Ubicunque eſt unio duorum individua, ibi eſt concordantia.

Matrimonium eſt unio maris & fœminæ in Societate individua. A matrimonio.

Ergo eſt concordantia.

2.

Ubicunque eſt mutua convenientia, ibi eſt concordantia.

In pactis & contractibus eſt mutua convenientia. A Contractibus.

Ergo eſt concordantia.

3.

Ubicunque eſt paritas, ibi eſt concordantia.

In amicitia eſt paritas reciprocæ benevolentiæ. Ab amicitia.

Ergo in amicitia eſt concordantia.

4.

Ubicunque fit abſtractio per intellectum ab inferioribus, ibi eſt concordantia. Ab abſtractis.

Sed hoc fit in univerſalibus.

Ergo in omnibus univerſalibus eſt concordantia inferiorum cum ſuperiori.

CAPUT III.

De Principio Reſpectivo Contrarietatis ſeu Oppoſitionis.

CONtrarietas eſt principium omninò generale primitivum & neceſſarium, ad quam omnes contrarietates reducuntur; ſine qua omnia uniformia eſſent, omnia eadem, quod dici non poteſt; Conſtat enim totius Mundi Machina ex contrariis, ex lite & amicitia, ex pace & diſcordia, ex diſſonis & conſonis, quam quidem contrarietatem nulla res in natura rerum effugere poteſt. Dicuntur & oppoſita, quaſi contra ſe poſita; quæ ſubinde ſubſtantiâ, interdum re ſola & ratione, nonnunquam ſola ratione diſtincta ſunt, de quibus ſuprà dictum eſt. Ubi notandum, omnia à natura in identitate facta eſſe, in oppoſitione verò nulla; quodlibet à natura factum & conſtitutum eſt in ſeipſo, nihil autem in oppoſito. Deus unumquodque in proprio naturalique loco condidit, in quo ſtabilitum & eſſe *natum* eſt; quod autem naturale eſt, idem eſt; quod verò violentum & contra naturam, oppoſitum eſſe cenſetur. Exempli gratia; Igni ſurſum tendere ei eſt naturale, deorſum tendere violentum: Contrà Terræ deorſum tendere, eſt ei naturale, ſurſum verò, violentum, & contra naturam; Naturale autem & violentum oppoſita ſunt: Unde fit, ut omnia à natura in identitate, pace, amore, & concordia ſint ſita, nihil verò oppoſitum; Si verò à natura ſint, nulla eſt oppoſitio, ut proinde oppoſitio omnis ſit ab intellectu; quod enim rebus ipſis naturale eſt, earum eſt identitas; quod verò iſtis vim infert, quodque præter naturam eſt, earum eſt oppoſitio: At Natura cunctis eſt naturalis, ſingula in appropriato loco conſtituit, nullis eſt violenta, neque res ipſas è ſedibus ſuis transfert: Intellectus autem ſolus vim cunctis infert rebus, rerum omnium è ſedibus ſuis tranſlator; omnia ſiquidem quæ extra intellectum ſubſiſtunt, ab invicem diſtant, ſuntque ſeparata, atque hæc eorum pax & identitas eſt; ubi verò ab intellectu hauriuntur, conjuncta in eo ſunt & ſimul fiunt; hæc autem conjunctio ſimulque oppoſitio eorum eſt differentia & oppoſitio, ut vel hoc ipſo ex indiviſibili intellectus natura ejuſdem immortalitas concludatur. Intellectus itaque res omnes dirimit, diſtinguit, unum ab altero ſeparat, rerum chaos confuſum & indiſtinctum pulchrè explicat, rerum omnium diſcrimen, totiuſque differentiæ & oppoſitionis judex, univerſæ Naturæ lux; In intellectu enim dum duo ſimul ob impatientem ejus naturam recipi nequeunt, rerum omnium diſtinctio, differentia & numerus naſcitur; Nam multitudinem non apprehendit ut multitudinem unam, id eſt ſimul totam, ſed uti multas unitates: Alia quippe eſt unitas unius multitudinis, alia multarum unitatum ratio; & poſtquam per intellectum tranſierunt omnia in memoriam condita, tunc in priſtinum revocantur naturæ per conceptas ſpecies, chaos.

Oppoſitio eſt ab intellectu. — *Immortalitas intellectus.*

Dialectici quatuor tantùm ſtatuunt oppoſitorum ſpecies: Contrariorum, contradicentium, ſubcontrariorum & ſubalternatorum; Nos verò in hac Arte ad omnia generale totius oppoſitionis nomen extendimus; ad ea, inquam, cuncta, quæ quovis modo contra ſeſe, aut contra naturam, intellectumve ſtatuuntur, quæque quomodolibet ad alterutrum referuntur, quæ origine ſua adverſum ſe collocantur; Nam tametſi pleraque entium nullam naturæ aut contrarietatem aut pugnantiam ſortita eſſe videantur, oppoſita tamen ad invicem comparata mutuæ relationis cauſa vocantur; unitas enim & numerus neque contraria neque pugnantia ſunt; eſt enim unitas pars omnis numeri; nullum autem contrarium ſui contrarii aut initium eſt, aut pars eſt; dicuntur tamen & unitas & numerus duo invicem oppoſita veluti extrema quædam converſa in ſemet, ſeque ſpectantia. Idem de intellectu & natura, de actu & potentia & ejus objecto, de principio & fine, de materia & forma, & ſimilibus ſentiendum eſſe ſcias, uti in ſequenti ſchemate patet.

Oppoſitorum ratio quotuplex.

Tabula Oppoſitionis.

Oppoſita		Oppoſita	
Perfecta.	*Imperfecta.*	*Perfecta.*	*Imperfecta.*
Lux.	Tenebræ.	Veritas.	Falſitas.
Actus.	Potentia.	Albedo,	Nigredo.
Forma.	Materia.	Unitas.	Diviſio.
Dies.	Nox.	Propinquitas.	Diſtantia.

Quicunque noverit artem oppoſitorum, is per analogiam quandam facilè univerſam Oppoſitorum rationem ad duo tantùm reduxerit. Eſt enim duorum quorumcunque oppoſitorum aliud perfectius, aliud minus perfectum. Omnia igitur quæ perfectionem quandam præ ſe ferunt, in una parte ſtatuenda ſunt, uti Lux, Actus, forma, dies, Veritas,

Ars oppoſitorum utiliſſima.

Veritas, Albedo, Unitas, Propinquitas; Ex adverſo verò imperfecta; uti Tenebræ, Potentia, Materia, Nox, Falſitas &c. Hoc pacto perfecta omnia ſub unius oppoſiti ratione, imperfecta verò pariter ſub unius oppoſiti ratione conſideranda ſunt; ſic enim univerſa oppoſita ſub duobus tantùm oppoſitis ſpectantur. Exempli gratia, Lux & tenebræ ſibi invicem opponuntur; & lux quidem ex perfectiori genere, tenebræ verò perfectæ lucis privatio, ex imperfectiorum numero exiſtunt, ad quæ omnia revocari poſſunt ſecundùm analogiam quandam. Quemadmodum enim Lux actus eſt, & tenebræ potentia, ita omnis forma Lux quædam & actus eſt, omnis verò materia, tenebræ & potentia quædam eſt. Hoc pacto dies & Lux, & actus & forma dici poſſunt, cujus oppoſitum eſt nox, quæ ſub ratione tenebrarum, potentiæ & materiæ conſiderari poſſit. Haud ſecus Veritas lux quædam eſt, & actus & forma, & dies, cujus oppoſitum eſt falſitas, quæ tenebrarum, potentiæ, materiæ, noctis, falſitatis rationem habet. Haud ſecus de innumeris aliis ratiocinari licet, uti in ſchemate ſuprà poſito patet.

CONSECTARIUM.

Ex hiſce oppoſitorum rationibus naſcitur Tetragoniſmus Logicus, quo oppoſita ſingula quadruplici affirmationis vel negationis genere enumerantur; adeoque affirmatio per negationem, negatio per affirmationem dici queant; quæ eſt pulchra in Logicis propoſitionibus variè enunciandis inventio; quam proinde nonnullis Exemplis, (præpoſitis primò axiomatis) dilucidandam cenſuimus. 1. Quæcunque dici poſſunt de uno oppoſitorum, & de altero, dici poſſunt, oppoſitâ ratione.

2. Quæcunque ſubſtantiâ diverſa ſunt, & re & ratione variantur.
3. Quorumcunque res eſt varia, horum eſt & ratio diverſa.
4. Quorumcunque ratio eſt unica, horum res & ſubſtantia eſt una.
5. Quæcunque reipſa conjuncta ſunt, & ſubſtantiâ conjuncta eſſe oportet.
6. Quorum ſubſtantiæ conjunctæ ſunt, per unionem modalem, ea & re & ratione diſtincta ſunt.

Exemplum ex Moralibus.

Singula legenda ſunt ordine tranſverſali juxta 4. Columnas.

1. Omne laudabile, laude dignum eſt.	1. Et vituperio indignum.	1. Omne verò vituperabile laude indignum.	1. Et vituperio dignum eſt.
2. Virtus, bonis & ſtudioſis Virtus eſt.	2. Malis verò vitium.	2. Sed vitium malis Virtus eſt.	2. Bonis autem vitium.
3. Eligunt ſtudioſi & probi virtutem.	3. Et vitia fugiunt.	3. Reprobi autem virtutem vitant.	3. Et vitium proſequuntur.
4. Scientia, Doctis eſt amica.	4. Indoctis inimica.	4. Ignorantia, ignaris eſt amica.	4. Doctis inimica.

Haud ſecus in omnibus quacunque ratione oppoſitis procedere poteris. Verùm ut luculentius hujus rei ſpecimen videas, hîc oppoſitorum propriorum ſchemata unicuique ſcientiæ propria ponere viſum eſt, ut quomodò ea deinde in Univerſali rerum notitia acquirenda applicari poſſint, eluceſcat.

Oppoſita unicuique Scientiæ propria tum latè tum ſtrictè ſumpta.

Oppoſita *In Dialectica.*		Oppoſita *In Rhetorica.*		Oppoſia *In Ethica.*	
Univerſale.	Particulare.	Orator.	Auditor.	Virtus.	Vitium.
Affirmativum.	Negativum.	Suaſio.	Diſſuaſio.	Medium.	Extremum.
Verum.	Falſum.	Lex.	Uſus.	Abundans.	Deficiens
Poſſibile.	Impoſſibile.	Conſilium.	Temeritas.	Æquum.	Iniquum.
Neceſſarium.	Contingens.	Conſultus.	Inconſultus.	Juſtum.	Injuſtum.
Cathegoricum.	Hypotheticum.	Judex.	Judicandus.	Bonum.	Malum.
Cathegorema.	Syncathegorema.	Accuſatio.	Defenſio.	Utile.	Inutile.
Terminus.	Propoſitio.	Diſpoſitio.	Indiſpoſitio,	Delectabile.	Abominabile.
Subjectum.	Prædicatum.	Inventio.	Mentis hebetudo.	Honeſtum.	Inhoneſtum.
Diviſio.	Definitio.	Elegantia Concinnitas.	Inconcinnitas.	Eligendum.	Fugiendum.
Suppoſitio.	Demonſtratio.	Memoria.	Oblivio.	Laudabile.	Vituperabile.
Major.	Minor.	Venuſtas.	Invenuſtas.	Amabile.	Odibile.
Extremum.	Medium.	Exordium.	Narratio.	Pulchrum.	Deforme.
Contraria.	Subcontraria.	Confirmatio.	Confutatio.	Decorum.	Indecorum.
Contradictoria.	Subalterna.	Diviſio.	Concluſio.	Rationabile.	Irrationabile.
Convertibile.	Inconvertibile.	Conventio.	Controverſia.	Humanum.	Inhumanum.
Genus.	Species.	Conveniens.	Inconveniens.	Voluntarium.	Invitum.
Differentia.	Proprium.	Honeſtum.	Turpe.	Societas.	Solitudo.
Subjectum.	Accidens.	Benevolum.	Malevolum.	Gratia.	Inurbanitas.
Commune.	Singulare.	Beneficum.	Maleficum.	Continentia.	Incontinentia.
Scientia.	Opinio.	Dociles	Indociles.	Conſtantia.	Inconſtantia.
Scientia.	Ignorantia.	Attenti.	Inattenti.	Honor.	Vituperium.
Fides.	Ratio.			Felix.	Infelix.

Oppoſitorum ratio in *Mathematica, Arithmetica.*

Unitas.	Numerus.
Par.	Impar.
Perfectum.	Imperfectum.
Æquale.	Inæquale.
Primum.	Compoſitum.
Unum.	Multa.
Additio.	Subtractio.
Diviſio.	Multiplicatio.

In Geometria.

Magnitudo.	Terminus.
Rectum.	Curvum.
Circumferentia.	Centrum.
Linea.	Punctum.
Corpus.	Superficies.
Diviſibile.	Indiviſibile.
Æquidiſtans.	Coincidens.
Perpendiculum.	Obliquum.

In Muſica.

Conſonantia.	Diſſonantia.
Proportio.	Diſproportio.
Grave.	Acutum.
Aſcenſus.	Deſcenſus.
Iſophonum.	Polyphonum.
Vox inferior.	Vox ſuperior.

Oppoſitorum ratio in *Aſtronomia.*

Polus Arcticus.	Polus Antarcticus.
Cœlum.	Terra.
Radius.	Umbra.
Æquinoctialis.	Zodiacus.
Horizontalis.	Verticalis.
Hemiſpheriũ ſuperius.	Hemiſpheriũ inferius.
Longitudo.	Latitudo.
Elevatio.	Depreſſio.
Æquinoctiũ.	Solſtitium.
Stellæ errantes.	Stellæ inerrantes.
Directio.	Retrogradatio.
Concentricum.	Excentricum.
Æſtas.	Hyems.
Sol.	Tenebræ.
Ver.	Autumnus.
Oriens.	Occidens.
Meridies.	Septentrio.
Prope.	Diſtans.
Lux.	Tenebræ.
Dies.	Nox.
Eccliplis Solis.	Ecclipſis Lunæ.
Nodus aſcendens.	Nodus deſcendens.

Oppoſitorum ratio in *Medicina.*

Sanum.	Ægrum.
Calor.	Frigus.
Humor.	Siccitas.
Cor.	Cerebrum.
Digeſtio.	Indigeſtio.
Cholera.	Phlegma.
Sanguis.	Melancholia.
Spiritus.	Caro.
Nervus.	Os.
Diſtributio.	Indiſtributio.
Appetitiva.	Attractiva.
Retentiva.	Expulſiva.
Subtile.	Groſſum.
Alens.	Non alens.
Impinguans.	Macerans.
Dulce.	Amarum.
Sapidum.	Inſipidum.
Suave.	Fætidum.
Rarum.	Spiſſum.
Leve.	Grave.
Album.	Nigrum.
Clarum.	Confuſum.

Oppoſitorum ratio *In Phyſica.*	
Forma.	Materia.
Efficiens.	Finis.
Cauſa.	Effectus.
Prius.	Poſterius.
Immobile.	Mobile.
Quies.	Motus.
Simplex.	Compoſitum.
Simile.	Diſſimile.
Surſum.	Deorſum.
Dextrum.	Siniſtrum.
Ante.	Poſt.
Leve.	Grave.
Rarum.	Spiſſum.
Actio.	Paſſio.
Intellectus.	Senſus.
Homo.	Brutum.
Præſens.	Præteritum.
Naturale.	Violentum.
Simplicia.	Elementa.
Ignis.	Aqua.
Aër.	Terra.
Generatio.	Corruptio.
Augmentatio.	Diminutio.
Latio.	Alteratio.
Anima.	Corpus.
Intellectus.	Memoria.
Actus.	Potentia.
Vis.	Operatio.
Somnus.	Vigilia.
Vita.	Mors.

Oppoſitorum ratio *In Metaphyſica.*	
Ens.	Non Ens.
Unum.	Multa.
Infinitum.	Finitum.
Potens.	Impotens.
Immateriale.	Materiale.
Abſtractum.	Concretum.
Exemplar.	Effigiatum.
Veritas.	Imago.
Quidditas.	Quod, quid eſt.
Idem.	Hoc aliquid.
Tranſcendens.	Individuum.
Per ſe.	In alio.
Propter ſe.	Propter aliud.
Principium.	Finis
Supramundanum.	Mundanum.
Mens.	Abſtractio.
Æquale.	Inæquale.
Bonum naturæ.	Malum naturæ.
Verum.	Falſum.
Magnum.	Parvum.
Idem.	Diverſum.
Diſtinctum.	Indiſtinctum.
Præciſum.	Non præciſum.
Angelus.	Dæmon.
Principium.	Principiatum.
Eſſe.	Non eſſe.

Oppoſitorum ratio *In Theologia.*	
Unum indiſtinctum.	Multa.
Æternum.	Temporale.
Increatum.	Creatum.
Infinitum.	Finitum.
Omnium cauſa.	Effectus.
Bonitas.	Malitia.
Pax.	Diſcordia.
Amor.	Odium.
Status.	Prolapſio.
Lux.	Tenebræ.
Fœcunditas.	Infœcunditas.
Pietas.	Impietas.
Sui communicatio.	Sui negatio.
Gratia.	Peccatum.
A nullo.	Ab aliquo.
A quo omnia.	A quo nihil.
Miſericordia.	Juſtitia.
Neceſſitas.	Contingentia.
Unitas.	Trinitas.
Gignens.	Genitum.
Spirans.	Procedens.
Creator.	Creatura.
Ubique.	Alicubi.
Immenſum.	Terminatum.
Semper & nunc.	Ante, nunc poſt.

Atque in his novem Columnis veluti in Chao quodam omnia ſcientiarum ſemina continentur, innumerorum ratiociniorum fætura, quæ probè exculta in ingentes fructus in omni ſcientia conſequendos pulluleſcat. Verùm ne quicquam ſine Exemplis expoſuiſſe videamur, huc nonnulla apponam, ut Tyro in Arte noſtra ſine impedimento & offendiculo progredi poſſit.

Exem-

Exempla Oppoſitorum in Metaphyſica, & primò,

De Ente, & non Ente, ſeu nihilo.

Omne quod concipi poteſt intellectu, eſt, vel non eſt; Ens igitur primum omnium notiſſimum, non ens verò ignotiſſimum; Ens autem intellectui notiſſimum ita probatur.

Ens. 1. Illud concipitur primò ab intellectu tanquam notiſſimum, quo nil prius nil ſimplicius eſt.

Sed Ente nihil prius & ſimplicius eſt.

Ergo Ens primò concipitur ab intellectu tanquam notiſſimum.

Majorem probabis per oppoſitum, *Non Ens*, hoc pacto:

Non Ens. Si quid prius & ſimplicius ab intellectu conciperetur tanquam notiſſimum, illud aliud non eſſet, quàm non ens.

Sed impoſſibile eſt, id eſſe prius & ſimplicius, quod non eſt.

Ergo illud quod prius & ſimplicius ab intellectu concipitur tanquam notiſſimum aliud eſſe non poteſt, quàm Ens, minime autem, non Ens.

Aliter.

Illud primum concipitur ab intellectu, quod eſt principium primum operationum & proprietatum, & actum eſſendi habet.

Sed talis eſt eſſentia unicuique rei propria.

Ergo.

Majorem probabis per oppoſitum ejus, *Non eſſentiam*, ſic:

Si primum quod concipitur ab intellectu, non eſt primum principium operationum & proprietatum, illud neceſſariò erit quiddam nullum eſſendi actum habens.

Sed hoc eſt abſurdum.

Ergo. Neque erit poſterius quid actum eſſendi conſequens; quia fieri non poteſt, ut quod conſequitur actum eſſendi, primum principium ſit operationum, cùm id ſemper rem actuale eſſe habentem præſupponat.

Vides itaque, quomodo per oppoſitum negativum, oppoſitum affirmativum, per imperfectum verò perfectum probari poſſit modo quodam univerſali & demonſtrativo. Jam videamus, quomodo Ens unum demonſtrare valeamus. Sic itaque perge.

Unum. 2. Omne indiviſum in ſe, & diviſum à quolibet alio unum eſt.

Omne Ens ſubſtantiale eſt indiviſum à ſe, & diviſum à quolibet alio.

Ergo omne Ens ſubſtantiale unum eſt.

Majorem per oppoſitum ita probabis.

Si omne indiviſum in ſe, & à quolibet alio non eſt unum, ergo id erit ſimul & unum & multa. Multa.

Sed hoc eſt abſurdum. Eſſet enim in ſeipſo diviſum, quod in Ente ſubſtantiali impoſſibile eſt.

Et probatur.

Ubicunque eſt eſſendi indiviſibilitas, ibi eſt quidditas unius.

Sed in Ente ſubſtantiali eſt eſſendi indiviſibilitas.

Ergo quidditas unius. Ergo unum neceſſariò indiviſibilitas. (loquimur autem ſemſemper de Ente & uno tranſcendentali) Unitas enim nihil ſupra Ens, niſi ſolam negationem diviſionis ponit.

3. Aliud per *Infinitum* & *Finitum*.

Omne quod infinitum eſt, omni termino caret. Infinitum.

Deus omni termino caret.

Ergo eſt infinitus.

Minor probatur per oppoſitum *(Finitum)*. Finitum.

Si Deus omni termino non careret, ergo foret limitatus.

Sed hoc eſt impoſſibile.

Ergo quod infinitum eſt omni termino caret.

4. Aliud per *Potentiam* & *Impotentiam*.

Omne potens, potentiam habet ad actum eſſendi. Potens.

Sed omne Ens habet potentiam ad actum eſſendi, quæ eſt actualis exiſtentia ejus.

Ergo omne Ens potentiam habet ad actum.

Major probatur per oppoſitum *(Impotens)*.

Si omne potens potentiam non habet ad actum, Ergo fruſtranea erit potentia, quæ non reducitur in actum, ergo impotens. Impotens.

Sed hoc abſurdum eſt in Philoſophia.

Ergo omne potens potentiam habet ad actum. Ergo minime impotens.

Sed hæc ex multis pauca ſufficiant; in reliquis enim oppoſitis idem procedendi modus eſt.

Exemplum Oppoſitorum

In Theologia.

Unum. Multa. Quidquid eſt neceſſariò & eſſentialiter unum, id eſſe multa non poteſt.

Sed Deus eſt neceſſariò & eſſentialiter unus.

Ergo multa eſſe non poteſt.

Æternum. Temporale. Quidquid eſt æternum, id temporale eſſe non poteſt.
Sed Deus eſt æternus.
Ergo.

Increatum. Creatum. Quidquid eſt increatum, id creatum eſſe non poteſt.
Sed Deus eſt increatus.
Ergo.

Infinitum. Finitum. Quidquid eſt infinitum, id finitum eſſe non poteſt.
Sed Deus eſt infinitus.
Ergo.

Majorem ſemper probabis per unum ex iis, quæ abſolutis terminis opponuntur, uti in præcedentibus Exemplis Metaphyſicis patuit, & paulò inferius patebit.

Vel aliter.

Omnium Cauſa. Omnium cauſa à nullo eſt.
Sed Deus eſt omnium cauſa.
Ergo.

Major Probatur.

Si omnium cauſa non eſt à nullo, ergo ab aliquo.
Effectus. Ergo effectus alterius cauſæ, quod eſt impoſſibile.

Sed hæc omnia fuſius proſequemur in Theologia Combinata; Quare modum procedendi in paucis oſtendiſſe ſufficiat.

Exemplum Oppoſitorum

In Ethica.

Virtus. Vitium. Omnis Virtus eſt appetibilis.
Nullum vitium eſt appetibile.
Ergo nullum vitium eſt virtus.

Aliter.

Omnis virtus eſt laudabilis.
Juſtitia eſt virtus.
Ergo eſt laudabilis.

Probatur Major.

Si virtus non eſt laudabilis, ergo illaudabilis, ergo fugienda, ergo vitium.
Sed hoc eſt abſurdum.
Ergo.

Mediocre. Extremum. Omne mediocre eſt virtuoſum.
Liberalitas eſt mediocris inter avaritiam & prodigalitatem.
Ergo liberalitas eſt virtuoſa; quia virtus in medio conſiſtit.

Abundans. Deficiens. Omnia Extrema ſunt vitioſa.
Omne abundans & deficiens ſunt extrema.
Ergo vitioſa.
Omne bonum amplexandum.
Ergo omne malum fugiendum. Et ſic de cæteris.

Haud ſecus in reliquis oppoſitis tibi procedendum eſſe ſtatuas.

Exempla Oppoſitorum

In Arithmetica & Geometria.

Unitas. Numerus. Omnis unitas denotat indiviſibilitatem in multa.
Nullus numerus denotat indiviſibilitatē in multa.
Ergo nullus numerus ut multitudo eſt unitas.

Impar. Par. Omne impar inæqualitatem ſignat.
Omnis ſeptenarius eſt impar.
Ergo omnis ſeptenarius inæqualitatem ſignat.
Si non. Ergo impar erit par; quod eſt impoſſibile.

Perpendiculare. Obliquum. Omnis linea conſtituens in plano quopiam duos angulos rectos, non eſt obliqua.
Linea quædam ſuper aliam normaliter incidens eſt perpendicularis conſtituens duos anlos rectos.
Ergo non eſt obliqua.

Æquidiſtans. Angulare. Omnis linea recta non inclinata ad alteram eſt æquidiſtans ab altera æquidiſtante.
Omnis linea recta angulum rectum conſtituens cum altera non eſt inclinata.
Ergo omnis linea recta angularis eſt æquidiſtans.

Curvum.

Curvum. Rectum. Omnis linea non ex æquo ſua interjacens puncta, eſt curva.
Omnis linea circularis non ex æquo ſua interjacet puncta.
Ergo omnis linea circularis eſt curva.

Innumera hiſce ſimilia ex Arithmetica demonſtrativè deduci poſſent. Sed hæc ſufficiant. Reliqua Lector videat in Arithmetica & Geometria Combinata.

Ex Muſica.

Conſonantia. Diſſonantia. Omnis conſonantia eſt proportionata & concors diverſarum vocum unio jucundè auribus accidens.
Nulla diſſonantia ut ſic eſt proportionata & concors vocum unio.
Ergo nulla diſſonantia eſt conſonantia.

Grave. Acutum. Omne grave ſeu barytonum remittit.
Omne acutum ſeu oxytonum intendit.
Ergo oxytonum non poteſt eſſe barytonum; ſive acutum non poteſt eſſe grave.

Aliter.

Omne Barytonum eſt remiſſivum ſoni.
Omnis Vox hypate eſt barytona.
Ergo omis Vox hypate eſt remiſſiva ſoni. Si non; eſſet ſimul barytona & oxytona; quod eſt impoſſibile.

Eadem prorſus ratione in Aſtronomicis, Medicis, Dialecticis, & Rhetoricis procedendum tibi eſſe ſcias. Verùm hæc omnia ſuo tempore & loco innumeris Exemplis, dante Deo, demonſtrabuntur.

Habes hîc Lector modum & rationem paucis deſcriptam, qua ex Oppoſitorum Arte, innumeris argumentis ad ratiocinandum inſtrueris; tanta quippe varietate incedit hæc Oppoſitorum Ars, ut non incongruè Proteus quidam Dialecticus audire mereatur; adeoque nihil illi, qui eam callet, in omnibus rationalis ſcientiæ dogmatis rectè comprobandis denegatum videatur.

CAPUT IV.

De Principio Reſpectivo Cauſæ.

CAuſa principium eſt generaliſſimum, primitivum, neceſſarium, ſine quo nullus in rerum natura effectus foret, & eſt, id à quo aliquid fit, & in eo implicitè continentur omnia principia generica, ſpecifica & particularia in partibus ſubſtantiæ diffuſa; ut ordinem naturæ examinanti patebit; & ad ipſum reducuntur omnes termini, A Quo; uti Agens, Potentia, & omnis ratio cauſalis: ut Efficiens, Formalis, Materialis & Finalis; omnes actus originis, ut inchoare, incipere, & omne antecedens, præcedens, denique omnia prædicamenta.

Notandum autem hoc loco, omnes cauſas eſſe principia, ſed non contrà, uti in novem prædicamentis patet, quæ principia quædam ſunt, ſed Cauſarum ratio ipſis non competit, niſi ratione ſubſtantiæ cui inſunt. Unde reſultant hæ Regulæ.

1. De cauſa reſpectu ſui principii ſimpliciter dicti ſemper reſpondetur affirmativè ſub ratione majoris perfectionis; Contrà ſemper negativè ſub ratione minoris perfectionis. V. G. Omnis Subſtantia melior, major, durabilior, potentior, perfectior &c. eſt omni accidente, eò quòd ſit cauſa omnium accidentium in triplici genere cauſæ; Videlicet; Efficientis, Materialis & Finalis, uti patet de Efficiente, in Deo, & Creatura; de Formali, in Anima reſpectu corporis.

2. Omnis cauſa Finalis, & Efficiens eſt nobilior, & perfectior effectu, quia eſt independens, Effectus verò dependens & ſubordinatus.

3. Omnis cauſa eſt prior ſuo effectu; ſubaudi fundamentaliter, non formaliter, cum ſit relativa.

4. Omne principium eſt primum in ſuo genere.

Dividitur itaque primò omnis Cauſa in *Increatam* & *Creatam*; illa Deus Opt. Max. eſt omnium cauſa, vel effectivè vel permiſſivè, in quo omnes cauſæ Cauſarum, & primordialia Cauſarum genera complicantur. Creata iterum multiplex eſt: Efficiens, Formalis, Materialis, Finalis, aut Exemplaris.

Efficiens eſt, ad cujus actionem ſequitur effectus; ut ignis calefaciendo aquam, eam reddit calidam.

Efficiens Creata iterum vel Univerſalis, vel Particularis; Illa eſt Sol unà cum Planetis inferiorum omnium productrix cauſa. *Particularis* verò eſt, quæ unum tantùm effectum producit, ut homo generando hominem, Leo Leonem, arbor arborem, quæ iterum eſt ſubordinata vel eſſentialiter vel accidentaliter. *Subordinata eſſentialiter* eſt, quæ ſine alia cauſa agere non poteſt; uti Luna ſine reliquis Planetis, homo ſine Sole. *Subordinata accidentaliter* eſt; ut motus lapidis per baculum.

Formalis cauſa eſt, quæ dat eſſe rei intrinſecum per ſe ipſam; uti anima rei animatæ cauſa eſt, & diſtinguitur ab Efficiente & Finali, quæ dant extrinſecè eſſe rei; eſtque vel eſſentialis, vel accidentalis: Illa omnibus formis ſubſtantialibus; hæc accidentalibus, uti qualitatibus activis competit.

Materialis cauſa eſt, quæ recipit formam & conſervat eam, quia præter animam rationalem nulla res habet eſſe in ſe, ſed in alio, videlicet in materia; ſiquidem corrupto materiali ſubjecto deſtruuntur & formæ, durantque tam diu, quàm diu durant in recepta materia: quod idem de accidentibus dicendum eſt, quæ nec eſſe, nec conſervari naturaliter poſſunt ſine materia ſecunda cui inhærent.

Finalis cauſa eſt, quæ incitat & movet agens ad agendum, nempe alicujus gratia: Sic Sanitas infirmum movet ad ſumendam medicinam, tanquam Sanitatis cauſativam: ſic finis ædificii eſt bona & commoda habitatio.

Cauſa verò finalis, judicii, omniumque Magiſtratuum, eſt Juſtitia. Eſtque iterum vel Impulſiva; &, ut bona inde reſultent, intenditur: vel ſubordinata; uti in mendico, qui intendit pecuniam, & per pecuniam panem.

Exemplaris ſecundùm Platonicos, eſt idea in mente divina: dicitur & cauſa finalis impropria & metaphorica.

Sunt & aliæ cauſarum ſubdiviſiones: In cauſam proximam, uti Sol: In remotam, uti homo in ordine ad generationem. Eſt & cauſa per ſe, & per accidens. Cauſa per ſe propriâ virtute producit effectum; per accidens, alteri conjuncta: uti inſtrumentum in manu Artificis: Quæ iterum multiplex eſt: aut à caſu vel à fortuna: vel ab occaſione, vel exemplo. Alia cauſa in actu, alia in potentia, quæ cauſare poteſt, etiamſi actu non cauſet: uti Doctor eſſe poteſt, etiamſi non doceat, & ſic de reliquis.

Sunt itaque eſſentialia principia quatuor dictæ cauſæ.

Efficiens cauſa, à Qua.
Formalis cauſa, per quam.
Materialis cauſa, in qua.
Finalis cauſa, propter quam, & cujus gratia.

Termini reducibiles ad Principium ſeu Cauſalitatem in formam ſyllogiſticam diſpoſiti & combinati.

	Principia.		Principiata.		Subjecta.		
	Bonificans.		Bonificati.		△		
	Magnificans.		Magnificati.				
	Durare faciens.		Durabilis.				
	Potentificans.		Potentificati.				
	Cognoſcens.		Cognoſcibilis.				
	Volens.		Volibilis.				
	Virtutem præſtans.		Virtutem accipientis.				
	Verificans.		Verificati.				
	Glorificans.		Glorificati.		◎		
	Eſſe.		Exiſtentis.				
	Subſtantia.		Accidentium.				
	Producens.		Producti.				
	Agens.		Paſſi.		□		
	Initians.		Initiati.				
	Genus.		Specierum.				
Omnis Omne Omnia	Species.	Principium eſt reſpectu	Individuorum.	Sed		Talia ſunt	Ergo.
	Cauſans.		Effectuum.				
	Imprimens.		Impreſſi.				
	Impellens.		Impulſi.				
	Generans.		Generati.				
	Influens.		Influxi.				
	Eligens.		Electi.				
	Origo.		Originati.				
	Obligans.		Debiti.				
	Prius.		Poſterioris.				
	Antecedens.		Conſequentis.				
	Abſolutum.		Relativi.				
	Acquirens.		Acquiſibilis.		⬠		
	Prædicamenta.		Reſpectu eorum quæ in eis continentur.				
	Dominans.		Subditorum.				
	Elementa.		Elementatorum.		⁙		

In hoc Combinatorio Abaco ea ſolum eligenda ſunt, quæ ſingulis ſubjectis propriè competunt: Genus enim & Species in quantum principia ſunt phyſica, Deo non competunt, uti nec Angelis, quod in ſubjectis aliis pariter tibi obſervandum eſſe ſcias.

Habes ergo hîc 270. Syllogiſmos, qui de Principio reſpectivo concludunt demonſtrativè; quos quidem innumeris aliis modis per enneadem quæſtionariam variare poteris, uti ſuo loco patebit; ut vel hinc hujus Artis Combinatoriæ immenſam fæcunditatem colligas. De principiorum verò varietate & diviſione vide uberius tractatum in ſequenti libro de Theologia Combinata.

CAPUT V.

De Principio Reſpectivo Medii.

Via ad finem medium eſt. Eſt ergo Medium id, quod eſt principio & fini interjectum, & utriuſque naturam redolet; dici quippe poteſt antecedentium finis, & conſequentium principium: Eſt principium reſpectivum, generale, primitivum, neceſſarium, ſine quo nulla rerum daretur conjunctio, nullus nexus, aut unio, ſed omnia vacua, quod foret abſurdum: Eſt enim Medium ſubjectum, per quod finis in principium, & principium in finem reciproca quadam actione influit. Eſtque triplex.

Medium triplex.

Primò. *Medium Conjunctionis*, quod extrema inter ſe nectit: Eſtque vel ſubſtantiale, vel Accidentale, vel Rationis. Prius inter ſubſtantias duas reperitur; ut inter Creaturam & Deum; Chriſtus θεάνθρωπος medium eſt inter Deum & hominem. Secundum, inter omnes compoſitiones rerum, quarum unio materiæ & formæ medium eſt. Tertium eſt rationis, uti medium eſt medium in qualibet propoſitione inter extremos terminos.

Secundò. *Medium Relationis:* ut dilectio eſt medium inter diligentem & dilectum; & complectitur (.are.) medium inter (.tivum.) & (.bile.) uti beneficare inter beneficatum & beneficabile, & ſic de cæteris.

Tertiò. *Medium Extremorum:* ut Liberalitas eſt medium inter prodigalitatem & avaritiam in Moralibus: Medium in quantitate, punctum inter extrema. Ordinis, ut binarius medium eſt inter 1. & 3. Dignitatis, uti Cherubini inter Seraphin & Thronos. Principatus, inter Dominationes & Poteſtates. Archangeli, inter Virtutes & Angelos. Angelus, inter Deum, & Hominem. Analogum medium, eſt Simia inter hominem & aliud quodlibet brutum. Zoophytum, inter animal & plantam. Spongia, inter plantam & inanimatum. Generica Subſtantia, inter corporeum & incorporeum. Corpus inter animatum & inanimatum. Vivens, inter ſenſitivum & inſenſitivum. Animal, inter hominem & brutum. Species, inter individua; & ſic de innumeris aliis, ut in Schemate patet.

Scala Mediorum.

Extremum.	Medium.	Extremum.
	Supernaturale.	
Deus.	Chriſtus.	Homo.
	Subſtantiæ Creatæ.	
Deus.	Angelus.	Homo.
Seraphin.	Cherubin.	Throni.
Dominationes.	Principatus.	Poteſtates.
Virtutes.	Archangeli.	Angeli.
	Genericum.	
Spirituale.	Subſtantia.	Corporeum.
Vivens.	Corpus.	Inanime.
	Vivens.	
Senſitivum.	Planta.	Inſenſitivum.
Homo.	Animal.	Brutum.
	Analogum.	
Homo.	Simia.	Brutum.
Animal.	Zoophytum.	Planta.
Planta.	Spongia.	Inanime.
	Accidentale.	
Color albus.	Viridis.	Niger.
	Logicum.	
Terminus manor.	Medius.	Minor.

Extremum.	Medium.	Extremum.
	Phyſicum.	
Forma.	Unio.	Materia.
	Morale.	
Avaritia.	Liberalitas.	Prodigalitas.
Præteritum.	Præſens.	Futurum.
Potentia.	Actus.	Potentia.
Non eſſe.	In fieri.	Eſſe.
Generatio.	Generatum.	Corruptio.
	Geometricum.	
Extremum.	Medium.	Extremum.
Circum-	Centrum.	-ferentia.
Cœ-	Terra.	-lum.
	Aſtronomicum.	
Polus Arcticus.	Æquinoctialis.	Antarcticus.
Luna. Venus. Mercurius.	Sol.	Mars. Juppiter. Saturnus.
	Geographicum.	
Zona frigida & temperata Borealis.	Torrida.	Temperata & frigida Auſtralis.
	Medicum.	
Salubria.	Alexipharmaca.	Deleteria.

Revocantur autem ad Medium omnia inſtrumenta: Omnia Moralia: Omnia intelligibilia: Omnis habitus poſitivus & privativus: Omnia membra corporis: Omnes operationes: Omnes menſuræ: Omnia Sacramenta & Præcepta Legis.

Termini

Termini reducibiles ad Medium ex præcedenti Schemate in formam ſyllogiſticam redacti & inter ſe combinati.

Medium Supernaturale.

1. Ubicunque dantur duo extrema, ibi datur & medium conjunctionis utraque connectens.
Sed inter Deum & hominem datur Chriſtus utrâque naturâ, Divinâ & humanâ ſubſiſtens.
Ergo Chriſtus eſt medium Conjunctionis connectens & continens in ſe Divinam & humanam naturam.

Medium Angelicum.

2. Quandocunque datur tranſitus ab actu puriſſimo increato ad potentiam paſſivam, ibi neceſſariò eſt medius actus purus creatus.
Sed talis medius actus eſt intellectus Angelicus.
Ergo intellectus Angelicus eſt medium inter intellectum Divinum, actum puriſſimum, & humanam potentiam paſſivam.

3. Ubicunque datur illuminatio activa & paſſiva, ibi datur & medium.
Sed in Cherubinis, Principatibus & Archangelis datur illuminatio activa & paſſiva; ſuperiores enim illuminant medios, & hi ſibi ſubditos.
Ergo Cherubini, Principatus & Archangeli ſunt media trium Hierarchiarum.

Medium Genericum.

Quandocunque dantur differentiæ Genericæ, inter illas datur quoque medium.
Sed inter Subſtantiam, Corpus, Vivens, Animal, dantur differentiæ genericæ: ſcilicet Spirituale & corporeum: animatum, inanimatum: ſenſitivum, inſentivum: rationale, irrationale.
Ergo Spirituale, Corpus, Vivens, Animal, ſunt media.

Medium Logicum.

Ubicunque dantur duo termini extremi, ibi datur & medium.
In omni propoſitione dantur duo termini extremi.
Ergo in omni propoſitione datur medium.

Phyſicum.

In omni generatione quando ab eo quod fuit, ad id, quod eſt, datur tranſitus, ibi neceſſario quoque datur medium.
Sed privatio eſt tranſitus ab eo quod fuit, ad id, quod eſt.
Ergo privatio inter tria principia eſt medium, id eſt, inter materiam & formam.

Medium Morale.

Ubicunque eſt exceſſus & defectus, inter illa datur & medium.
Inter liberalitatem dantur exceſſus prodigalitatis, & defectus avaritiæ.
Ergo liberalitas eſt medium inter prodigalitem & avaritiam.

Medium Arithmeticum.

Ubicunque ſunt duo numeri impares proximi, ibi datur inter illos medius par.
Sed 1. & 3. 3. & 5. &c. ſunt numeri impares proximi.
Ergo dantur inter illos medii numeri pares, videlicet 2. & 4.

Geometricum.

Ubicunque dantur extrema, ibi datur medium.
In Circulo dantur extrema.
Ergo in circulo datur medium, videlicet centrum.

Aſtronomicum ab eventu.

Ubicunque datur oppoſitio Aſtronomica, ibi datur medium.
Sed in omni Ecclypſi datur oppoſitio Aſtronomica, nimirum Solis & Lunæ mediante terra, vel Solis & terræ mediante Lunâ.
Ergo in omni Ecclypſi datur medium.
Quod argumentum idem quoque valet in omni oppoſitione Planetarum.

Habes hîc Lector nonnulla Exempla, ut ex iis, quomodò in reliquis procedendum ſit, videas. Datur enim in omni æquatione, connexione, concluſione, menſuratione, participatione, actione, perfectione Medium. Quæ omnia fuſiùs ſuo tempore & loco demonſtrabuntur.

CAPUT VI.

De Principio Reſpectivo Finis.

Sine principio finis nullus foret appetitus.

FInis eſt generale principium primitivum & neceſſarium, ſine quo nullus in natura rerum eſſet appetitus, nihil bonum, nulla actio, nullus volitæ rei ad terminum conſequendum impulſus. Eſt igitur Finis id, in quo principium quieſcit; quieſcunt autem principia in fine, propter quem ſunt, & eſt finis ultimus Deus benedictus in ſæcula, cujus gratiâ omnia ſunt; Sub hoc autem fine ſunt alii innumerabiles fines, in quibus principia ſubſtantiæ quieſcunt, quando attingunt illud propter quod ſunt. Eſt itaque Finis quadruplex.

Primò. *Finis perfectionis*, ut Beatitudo, eſt finis vitæ humanæ, ad quam revocantur omnia, quæ perfectionem, bonitatem, magnitudinem &c. reſpiciunt.

Secundò. *Finis terminationis*, eſt quies adepta in loco naturali; ſiquidem locus, ad quem movetur res, eſt finis illius motus, ut lapis deorſum cadens. Ad hunc revocantur omnes terminatæ res, omnes appetitus naturales, qui tendunt ad quietem tanquam ad finem. Ad hunc revocatur finis extremi, qui eſt vel ſubſtantiæ, ut generationis finis eſt homo: vel accidentis, ut finis corporis quanti eſt extenſio partium extra partes: vel temporis; ſic temporis finis eſt motus ſucceſſivus rerum: vel loci; ſic loci finis eſt, eſſe alicubi: vel qualitatis; ſic caloris & frigoris finis eſt alterare ſubjecta.

Tertiò. *Finis privationis* eſt deſtructio rerum; ut mors eſt finis vitæ. Huc revocantur omnes corruptiones & privationes tam naturales, quàm morales, & artificiales.

Quartò. *Finis intentionis*, eſt id, ad quod quidpiam dirigitur; ut finis Medicinæ eſt ſanitas; finis Juris Juſtitia.

Sunt & fines ſecundarii, qui naturaliter in ſuis principiis quieſcunt. Hoc pacto metalla quietem habent in ſuo fine, qui eſt ſub fine hominis; quoniam ſi non eſſet homo, principia illa finem non haberent, in quo quieſcerent: Sic totus Mundus in hominis gratiam conditus eſt. Pari pacto homo, qui eſt finis ſubſtantialis animæ & corporis, eſt Subſtantia, qui eſt finis Subſtantialis formæ & Materiæ.

Fines accidentales ſunt hujuſmodi; ut meritum eſt finis virtutum acquiſitarum; & gratia Dei finis virtutum gratuitò datarum.

Termini Compoſiti reducibiles ad Finem forma ſyllogiſtica propoſiti, & inter ſe combinati.

1. Omne quod ſub cognitionem cadit, finis rationem habet.
   Omnis ſcientia ſub cognitionem cadit.
   Ergo finis rationem habet.
2. Id ad quod omnia tendunt, is rerum omnium ultimus finis eſt.
   Deus eſt, ad quem omnia tendunt.
   Ergo Deus finis eſt rerum omnium.
3. Quod ab omnibus appetitur, finis eſt voluntatis noſtræ.
   Bonum eſt quod appetitur ab omnibus.
   Ergo finis eſt voluntatis noſtræ.
4. Omnis terminus in quem intrinſecè tendimus, finem aliquem reſpicit.
   Omnes actiones humanæ tales ſunt.
   Ergo omnes actiones humanæ ad finem aliquem tendunt; cum nulla actio ſit ſine termino.
5. Omne quod complementum habet, finis rationem habet.
   Omnis perfectio complementum habet.
   Ergo omnis perfectio finis rationem habet.
   Ergo omne terminabile finis rationem habet. Quod & de omni conſumptibili & conſumabili dici poteſt.
6. Omne quod extremi rationem habet, id finis rationem habet.
   Omne terminabile extremi rationem habet.
7. Omne quod naſcitur, finem habet, ſcilicet per corruptionem.
   Omnia generabilia talia ſunt.
   Ergo finem habent.

Termini ſimplices.

Cognoſcibile.
Appetibile.
Acceptabile.
Conſumabile.
Conſumptibile.
Extremum.
Complebibile.
Oblectabile.
Perfectibile.
Terminabile.
Proponibile.
Quies.
Status.
Scopus.
Sententia judicialis.

8. Omne

8. Omne cujus gratia aliquid fit, finis rationem habet.
Omnia in natura rerum alicujus gratia fiunt: Nihil enim fruſtra fit, aut factum eſt.
Ergo omnia finis rationem habent.

9. Si non eſſet finis in rebus conſtitutus, daretur proceſſus in infinitum; ergo nulla quies, nullus ſtatus, nullus determinatus ſcopus rerum.
Sed hæc omnia abſurda ſunt.
Ergo neceſſariò in rebus finis eſt.

10. Omne objectum cognoſcibile, finis eſt cognoſcitivi, ſive cognoſcentis.
Omne quod intelligitur, eſt objectum cognoſcibile.
Ergo omne quod intelligitur, eſt finis cognoſcitivi, ſive cognoſcentis.

Omnis potentia ſive (*tivum*) pro fine habet objectum .*bile*.	Sed Omne	Bonificativum.	Eſt agens, ſive, ſunt agentia ſub ratione potentiæ.	Ergo pro fine habent objectum .*bile*.	Id eſt,	Bonificabile.
		Magnificativum.				Magnificabile.
		Durare factivum.				Durificabile.
		Potentificativum.				Potentificabile.
		Intellectivum.				Intelligibile.
		Volitivum.				Volibile.
		Virtutificativum.				Virtutificabile.
		Verificativum.				Verificabile.
		Glorificativum.				Glorificabile.

Quæ Lulliano more ad unum Syllogiſmum reducuntur hoc pacto.
Omne, *tivum*, pro objecto finali habet, *bile*.
Omne Agens ſub ratione potentiæ eſt, *tivum*.
Ergo omne Agens ſub ratione potentiæ pro objecto finali habet, *bile*.

CAPUT VII.

De Principio Reſpectivo Majoritatis.

DIſtinguitur Majoritas à Magnitudine, quod hæc ſit principium abſolutum omnium Entium magnitudines in ſe complicans ſine ullo reſpectu; illa verò ſit principium Reſpectivum, in quantum in ordine ad alia inferiora comparativè deſcendit; & uti id omnium Entium ordinibus convenit, ita ad omnia inferiora Majoritatis rationem habet; ac proinde generale & neceſſarium, utpote ſine quo omnia æqualia forent, quod eſt impoſſibile.

Majoritas duplex. Eſt autem Majoritas primò duplex: *Subſtantialis & Accidentalis*: Illa eſt, ſubſtantialis pars ſubſtantiæ: Hæc communicata quædam imago & ſimilitudo ſubſtantialis Majoritatis. Quemadmodum enim Bonitas major eſt per ſuum effectum, quàm per ſimilitudinem & extra communicatam magnitudinem; ita Majoritas per ſuam eſſentiam ſimpliciter eſt pars ſubſtantialis; ſicuti Bonitas communicata pars accidentalis; unde ſi Majoritas non eſſet pars ſubſtantialis ſubſtantiæ, Bonitas non eſſet major per eſſentiam, quàm Bonitas per accidens, cùm non haberet, de quo ſuam ſimilitudinem ſubſtantialem reciperet.

His ita præmiſſis ita Majoritatem hanc per omnium rerum genera, Entiumque gradus deducemus, ut magna, quæ inde pullulat argumentorum fætura luculentius patefiat.

Omne Ens, non Ente.	Majus aut Major eſt	Quia melius eſt eſſe, quàm non eſſe; quia eſſe, bonum eſt; non eſſe, malum.
Omne Poſitivum, Negativo.		Quia poſitivum affirmat aliquam bonitatem, quam negat negativum.
Omnis eſſentialis proprietas, accidente communi.		Quia proprietas perficit eſſentialiter, Accidens verò omninò accidentaliter.
Omne Accidens reale, intentionali.		Quia illud realem exiſtentiam habet, hoc objectivam tantùm, & ſine intellectu non exiſtit.
Omne genus generaliſſimum, genere ſubalterno.		Quia illud latiùs ſeſe extendit, quàm hoc.
Omne genus, ſpecie ſua.		Quia ad plura ſe extendit, & quia eſſentialiter perficit ſpecies ſuas.
Omnis ſpecies, ſuis individuis.		Quia individuis perfectam eſſentiæ rationem confert.

Omnis

Omnis Efficiens Cauſa, ſuo effectu.	Major aut Majus eſt.	Quia ratione originis prior eſt; ita Cauſa finalis major eſt materiali, & major Finalis Efficiente in creatis Formali, Materiali.
Omnis finis, mediis.		Quia finis eſt propter ſe, medium verò ad finem, ſcilicet ad aliud.
Omnis Forma, Materiâ.		Quia forma perficit eſſentialiter materiam, Materiâ paſſivè tantùm ſe habente.
Omnis qualitas activa, paſſivâ.		Quia activa dominatur, paſſiva ſubjicitur.
Omnis actus, habitu.		Quia excellentia virtutis in operatione conſiſtit, non in habitu.
Omnis actus, potentiâ.		Quia actus actu eſt, potentia verò in fieri.
Omne neceſſarium, contingente.		Quia illud ita eſt, ut non eſſe non poſſit, hoc verò poteſt eſſe & non eſſe.
Omne poſſibile, impoſſibili.		Quia illud habet potentiam ad eſſe, minimè verò impoſſibile.
Omne Deo Vicinius, quàm remotius.		Quia illud excellentius, quàm hoc.
Omnis perfectio Deo ſimilior, quàm diſſimilior.		Quia illud majorem bonitatem habet, quàm hoc.
Omnis Virtus Theologica, Morali.		Quia illud nobilius objectum habet, quàm hoc.

Ex his neceſſariò concluditur.

Deus.

1. Deum Optimum Maximum ſine ulla comparatione majorem eſſe omnibus Entibus in univerſitate rerum contentis, cujus comparatione omnia nihil ſunt.

Ordo rerum.

Angelus verò major homine.
Homo major bruto.
Brutum majus plantâ.
Planta major Minerali.
Minerale quodvis, majus materiâ primâ, quæ propè nihilum.

Angelus.

2. Seraphini majores ſunt Cherubinis.
Cherubini Thronis.
Throni, Dominationibus.
Dominationes, principatibus.
Principatus, Poteſtatibus.
Poteſtates, Virtutibus.
Virtutes, Archangelis.
Archangeli, Angelis.
Angeli, Hominibus.

Cœlum.

3. Cœlum continens majus contentis.
Firmamentum, ſive Cœlum fixarum, majus Saturnino.
Saturninum, majus Jovio.
Jovium, majus Martio.
Martium, majus Solari.
Solare, majus Venereo, Mercuriali, Lunari.
Lunare, majus Cœlo Elementari.
Elementare, majus Terreno globo.

Elementa quoad Virtutes.

4. Ignis major humido, quia activior.
Humidum majus ſicco, quia perficit ſiccum ut ſubſiſtat.

Homo quoad Dignitatem.

5. Homo unus altero major eſt virtute, dignitate, ſcientiâ, ſapientiâ.
Rex, major Principe.
Princeps, major Comite.
Comes, major Barone.
Baro, major nobili.
Nobilis, major ruſtico.
Dives, Paupere.

Ratione verò Scientiæ & Virtutum, quæ ſunt bona eorum.

Sapiens omnibus præſtat.
Theologus, major Philoſopho.
Philoſophus, major Philologo.
Philologus, major Grammatico.
Ethicus, major Philoſopho, & Philologo.
Architectus, Murario.
} Ratione Objecti.

Monarchia, major Ariſtocratiâ.
Ariſtocratia, Democratiâ.
Democratia, Oeconomiâ.
His omnibus major eſt vir quà Theologicis, quà moralibus virtutibus quàm optimè inſtructus.
Contrà unus homo vitioſus altero, oppoſitis modis.

Ratione bonorum corporis.

Unus homo major eſt altero, pulchritudine, proportione, robore, ſanitate, talentis naturalibus, voce, pectore.

Quoad bonum fortunæ.

Unus homo major altero, Honore, dignitate, famâ, & celebritate nominis, favore Magnatum, & ſimilibus: Eſt enim in his omnibus Majoritas comparata ad alias Majoritates.

Animalia bruta juxta ſpecies, quoad quantitatem.

6. Quadrupedia majora volatilibus, quoad quantitatem molis.
Natatilia majora quadrupedibus & volatilibus.
Omnia hæc majora inſectis præter dracones.

Quoad dotes naturales ſive qualitates.

Leo, fortitudine.
Elephas, ingenio.
Equus, alacritate.
Tygris, velocitate.
Canis, fidelitate.
Vulpes, aſtutiâ.
Bos, tolerantiâ laborum.
Pecus, ſimplicitate.
Capra, ſalacitate.
Aſinus, ſegnitie.
} Major eſt reliquis animantibus.

Volatile unum altero majus eſt.

Uti.

Aquila, volatu & fortitudine.
Accipiter, rapacitate.
Gallina, fæcunditate.
Gallus, ſalacitate.
Columba, ſimplicitate.
Hirundo, prænotione temporum.
Ciconia, philoſtorgiâ.
Luſcinia, cantu.
Regulus, aſtutiâ.
Pavo, pulchritudine & varietate pennarum.
Upupa, criſtæ varietate.
Anſer, ſtoliditate; & ſic de cæteris.

Natatilium unum altero majus eſt.

Uti.

Balæna, Corporis mole.
Delphinus, amore hominum.
Lucius, rapacitate.
Rana piſcatoria, doloſâ induſtriâ.
Sepia, malignitate.
Polypus, mirâ transformatione; & ſic de reliquis naturis & proprietatibus procedendum tibi eſſe putes.

Inſectorum pariter unum altero majus eſt. Uti.

Vipera, aſtutiâ.
Aſpis, mirâ induſtriâ.
Serpentum, vermiumque miræ virtutes, & proprietates.

Vegetativa natura.

7. Una Plantarum major eſt altera, vel mole, vel figurâ, vel virtute.

Sic.

Arbores, majores plantis.
Frutices, herbis.
Herbæ, graminibus.
Plantæ Salutiferæ, inſalutiferis majores.
Plantæ fructiferæ, ſterilibus.
Floridæ, majores infloridis.
Altæ, majores humilibus.
Ramoſæ, majores iis, quæ ſine ramis.
Specificæ qualitates plantarum, majores elementaribus.
Calidæ, majores frigidis.
Calido-humidæ, majores frigido-ſiccis.
Sunt & aliæ plantæ majores aliis.

Facultate {
Calefactivâ.
Rarefactivâ.
Condenſativâ.
Humectativâ.
Laxativâ.
Stipativâ.
Mollificativâ.
Indurativâ.
Purgativâ.
Siccativâ.
Inciſivâ.
Penetrativâ.
Conglutinativâ.
Sanativâ &c.

Mineralia.

Mineralium aliud majus altero.

Aurum,	Argento.
Argentum,	Cupro.
Cuprum,	Stanno,
Stannum.	Ferro.
Ferrum,	Plumbo.
Plumbum,	Hydrargyro.
Hydrargyrum,	reliquis lapidibus.

Hoc pacto lapides varias inter ſe Majoritatis differentias habent, uti & varii ſucci minerales.

Eodem pacto procedes in materialibus, & inſtrumentalibus, artificialibus, ſive aggregatis per accidens, & in omnibus majoritatem reperies comparativè ſumptam.

Datur & Majoritas reſpectu principiorum abſolutorum.

			Uti.	
Omnis	Bonitas.	In ſuo genere major eſt alterâ in ſuo genere: uti,	Increata,	Creatâ.
	Ma.		Angelica,	Humanâ.
	Du.		Humana,	Senſitivâ.
	Po.		Senſitiva,	Plantali.
	Sa.		Plantalis,	Minerali.
	Vo.		Subſtantialis,	Accidentali.
	Ve.		Ergo.	
	Vi.			
	Gl.			

Atque hæc de Majoritate Sufficiant.

CAPUT VIII.

De Principio Reſpectivo Æqualitatis.

Eſt Æqualitas Principium Subſtantiale generaliſſimum, primitivum & neceſſarium; utpote ſine quo nulla daretur concordantia, eſtque ſubſtantialis; utpote in qua ſuſtentantur æqualitates accidentales, & in qua fines concordantiæ, bonitatis & magnitudinis quieſcunt, & ſunt partes eſſentiales Subſtantiæ. Ita homo ſub æqualitatis principio generat hominem bonum & magnum; Accidentaliter verò ſumitur, cum exceſſus & defectus diverſarum qualitatum ad æqualitatem reducitur, ut quando Medicus graduat medicamenta anaticè ſive ad pondus æquale.

Princi-pium ſine quo nil foret æquale alteri.

Dividitur autem in *Increatam* & *Creatam*. *Increata* invenitur in Sacroſancta Triade, in qua perſonarum eſt ſumma æqualitas, reſpectu perfectionum Divinarum, in natura & eſſentia ſumma conſubſtantialitas.

Creata iterum eſt multiplex: *Subſtantialis*, & *accidentalis*. *Subſtantialis*, eſt fundata in ipſa eſſentia totius ſubſtantiæ reſpectu perfectionis; uti in Angelo, eſt perfecta voluntatis & intellectus in eſſendo æqualitas; Et in corporeis, omnes partes, reſpectu, ſubſtantiæ, æquales ſunt in eſſendo. *Accidentalis æqualitas*, eſt vel intenſionis, vel extenſionis, vel menſurationis; vel ratione temporis, loci, finis, habitus, qualitatis, numeri, ætatis, conſiderantur. Quemadmodum enim ſe habent principium, & finis, ad Medium; ita Majoritas, & Minoritas, ad Æqualitatem.

Termini compoſiti reducibiles ad Æqualitatem in formam ſyllogiſticam redacti & combinati.

Termini Simplices.

Æquale, Æquum.
Juſtum.
Simile.
Proportionatum.
Menſuratum.
Ponderatum.
Par.

Quandocunque unicuique datur, quod ſuum eſt, in eo ibi datur æqualitas.
Juſtitia commutativa dat unicuique quod ſuum eſt.
Ergo in Juſtitia datur æqualitas.
Quandocunque menſuratur aut ponderatur quidpiam ſub æqualitate proportionis, ibi datur æqualitas.
Hoc fit in Medicinalibus.
Ergo.
Omnia quæ ſunt ſine exceſſu & defectu, æqualia ſunt.
Hoc fit in omni menſura, & pondere.
Ergo in iis eſt æqualitas.

Eodem modo argumentare de æqualitate intenſionis qualitatum, temporum, locorum, ſituum, habituum, proportionum, ætatum, aliorumque, quæ uſus docebit; Quæcunque enim ad concordantiam reducuntur, reducuntur & ad æqualitatem.

CAPUT

CAPUT IX.

De ultimo Principio Reſpectivo Minoritatis.

Principium ſine quo nil minus altero, neque privatio.

MInoritas eſt generale principium & neceſſarium, quia ſine illa nulla accideret privatio, nihil daretur minus altero, nullum malum aut imperfectum, dicitque omnem defectum à bonitate, magnitudine, duratione, potentia &c. & in omnibus creatis locum habet, Deo ſolo minoritatis omnis experte: quot enim modis dicitur majoritas, tot & minoritas.

Termini ſimplices.

Termini compoſiti reducibiles ad Minoritatem.

Parvitas ſeu exiguitas. Omnis defectus à Majoritate, Magnitudine, bonitate, eſt minoritatis effectus.

Inferioritas. Omne inferius reſpectu ſuperioris minus quid eſt. Ergo.

Indigentia. Omnis neceſſariarum rerum defectus minoritati ſubjacet.

Sed Indigentia omnis, & inopia, talis eſt.

Ergo.

Miſeria. Omnis boni deficientia minoritatem habet.

Sed tales ſunt omnes afflictiones, calamitates, & miſeriæ.

Ergo.

Servitus. Omne quod alterius dominio ſubjicitur, minoritatis rationem habet.

Talis eſt omnis ſervitus.

Ergo.

Inopia. Omne rerum neceſſitate preſſum minoritatis rationem habet.

Omnis inops, & pauper, talis eſt.

Ergo.

Subjicibilitas. Omne quod alteri ſive ethicè, ſive phyſicè, ſive logicè ſubjicitur, minoritatis rationem habet.

Sed talis eſt ſervitus, ſubjecta Logica.

Ergo.

Obligatio. Omne quod obligatur ad aliquid præſtandum eſt minoritas.

Tale eſt debitum, æs alienum & cætera.

Ergo.

Defectus. Omne quod à debito ordine recedit, minoritatem habet.

Omnis defectus, tum in genere naturæ, tum moris, talis eſt.

Ergo.

Infirmitas. Omnis virium defectus minoritatis rationem habet.

Omnis infirmitas, morbus, & ſanitati contraria, talia ſunt.

Ergo.

Fragilitas. Omne malè connexum, compactumque minoritatis rationem habet.

Talis eſt omnis res fragilis.

Ergo.

Impotentia. Omne ad agendum ineptum minoritatis rationem habet.

Talis eſt omnis impotentia.

Ergo.

Imperfectio. Omne à perfectione debita declinans minoritatis rationem habet.

Tale eſt omne imperfectum.

Ergo.

Vacuitas. Omnis locus carens corpore, minoritatis rationem habet.

Tale eſt omne vacuum.

Ergo.

Inſufficientia. Omne quod facultate ad operandum deſtituitur, minoritatis rationem habet.

Talis eſt omnis inſufficientia.

Ergo.

Omnes privationes. Omne quod bono aliquo orbatur per tranſitum unius ad aliud, minoritatem habet.

Omnes privationes tales ſunt.

Ergo.

Atque hæc ſunt, quæ de octodecim, tum abſolutis, tum reſpectivis principiis, eo ordine, quo ea Lullus deſcripſit, dicenda putavi: Ex quibus Lector innumeras ex omni ſcibili reperiet argumentorum ſedes, aditusque paulatim ad veram Artis methodum aperitur, uti ex ſequentibus patebit.

PARS IV.

De novem Subjectis Univerſalibus, quæ ſunt :

Deus. Angelus. Mundus,Cœlum. Elementa. Homo. Natura ſenſiva. Vegetativa. Inanimata. Accidentia.

PRÆFATIO.

Antequam ad ſubjectorum Univerſalium, quæ in Arte noſtra Combinatoria conſiderantur, expoſitionem calamum convertamus, totius prius corporei incorporeique Entis ſive ſubſtantiæ diviſionem ſubdiviſionemque hîc ob oculos Curioſi Lectoris ponendam duxi, ut veluti in ſpeculo quodam omnium Entium naturali ſerie propullulantium ordines, quos fuſiſſimè in ſecuturis ſcientiarum Syntagmatis deſcripturi ſumus, unico intuitu expoſitos ſibi contemplaretur. Quod quidem ſcitiùs pulchriùſque haud quaquam fieri poſſe arbitratus ſum, quàm per arborei typi ſimilitudinem, tum ad methodum tradendam, tum ad firmioris memoriæ ſubſidium accommodatam. Quemadmodum enim Arbor per radices è terra veluti ex ſpermaticæ facultatis abyſſo exorta paulatim in truncum, deinde in innumerorum ramorum identidem ſubdiviſorum fæturam expanſa, mirum in modum vividæ indolis lætitiam uberrimo fructuum proventu exhibet; ita univerſum Naturæ ambitum, ſive rerum creatarum complexum haud incongruè Arbori comparaverim, quæ ex nihilo per omnipotentis Dei creativam Virtutem emergens primò in chaoticum Ens, hinc in varias entium differentium gradus expanſa, atque in varios generum ſpecierumque velut ramos quoſdam diviſa, ab infimo per medios uſque ad ſummum, atque adeo ſapientiſſimi Conditoris ſupramundanæ mentis verticem, ex ordine rerum creatarum aſcendendo, quam Philoſophi ſatis mirari non poſſunt, pertingit.

Sed ejus explicemus ramos. Scopus ſive truncus recto tramite in altum tendens verticem ita diſponitur, ut à radice incipiens, ab Ente inquam tranſcendentali rerum principio, per genus generaliſſimum, ut cum Logicis loquar, ad genera ſubalterna, & hinc ad ſpecies & individua, per ramorum diviſionem expanderetur, eo artificio diſpoſita, ut à ſummo ad unum uſque laterali ordine deſcendentes generum ſpecierumque differentiæ reciproca quadam prædicatione, nunc ſubjecti, modò prædicati rationem haberent; dextræ quidem per propoſitiones univerſales affirmativas, quas particula, Omne, *indicat; oppoſitæ verò hiſce in altero latere differentiæ reciproca quadam prædicatione de ſe dicerentur, ſed per propoſitiones univerſales negativas, quas particula,* Nullum, *indicat; adeoque ex ſingulis innumeri rerum demonſtrandarum Syllogiſmi oriantur, quibus univerſa Naturæ ſeries ex entium ſubdiviſione ſubordinationeque rectà demonſtretur; pulchra proinde totius Dialecticæ Epitome & Anacephaleoſis. Verùm cum hæc luce meridiana clariùs in ipſa Arbore luceſcant, ſupervacaneum eſſe ratus ſum, iis diutius immorari; cum Lector uberrimos ejus fructus faciliori negotio ipſa praxi, ſit percepturus, quàm ego copioſis verborum ambagibus non facilè deſcripſerim. Propoſitum itaque nobis ſcopum proſequamur.*

CAPUT

CAPUT I.

De primo Subjecto univerſali, qui Deus eſt.

PRimum Artis noſtræ Combinatoriæ ſubjectum eſt Deus Opt. Max. objectum, inquam, adæquatum, circa quod intenta mentis acie, quantum humani ingenii imbecillitati licet, exponendum, totum verſatur Theologorum ſtudium & induſtria. Verùm de hoc ſubjecto omnium digniſſimo in ſequenti libro, quæ Theologia Combinata inſcribitur, uberrimè ſumus pertractaturi. In quo Lector omnia ea quæ ad id quovis modo revocari poterunt, expoſita reperiet.

CAPUT II.

De ſecundo Subjecto univerſali, qui eſt Angelus.

Subjectum II. de Angelica natura.

SEcundum Subjectum *Angelus* eſt, cujus operationes & proprietates quomodo per Artis noſtræ applicationem innoteſcant, tum dicemus, ubi priùs Angelicæ actionis rationem per varias ſubdiviſiones præmiſerimus.

Primò itaque quoad Angelos, conſiderantur in iis proprietates, quæ ſunt vel negativæ vel affirmativæ.

Negativæ ſunt, quæ compoſitionem materialem, locum omnem & tempus, quibus res corporeæ omnes & componuntur & menſurantur, amovent; uti ſunt ſimplicitas in Angelis, ſed limitata; æviternitas & illocalitas.

Affirmativæ ſunt, limitatio ſpiritualis, qua à Deo illimitato diſtinguuntur, motus celeritas, ſumma vis intellectus, ſumma vis voluntatis.

In ſpecie Angeli dividuntur in bonos & malos. In Angelis bonis conſiderantur cauſæ, effectus, proprietates & diſtinctio. Cauſa efficiens bonitatis Angelorum, gratioſa Dei electio, tum eidem ſubordinatur ſemper voluntas & conſenſus permanendi in ſanctitate & juſtitia; Propria ſunt, bonum virtutis & bonum conditionis. Bonum virtutis reſpectu intellectus & voluntatis; reſpectu intellectus eſt ſumma claritas & veritas notitiæ; reſpectu voluntatis ſummus appetitus & impetus in ſummum bonum, & conſequenter boni à primo deſcendentis. Bonum conditionis eſt felicitas, quæ eſt gloria & gaudium.

Angelorum ſtatus.

Effectus Angelorum.

Effectus bonorum Angelorum ſunt vel reſpectu Dei vel Creaturarum; illi glorificationem & executionem juſſorum Divinorum pro fine habent; hi omnium rerum curam, ſuntque vel Generales vel Speciales.

Officia Angelorum.

Generales ſunt, primò ordines Entium ſine confuſione conſervare; Elementorum temperamenta curare; uti inundationes, ventorum impetum, peſtiferas exhalationes cohibere.

Speciales ſunt, vel ex parte hominum bonorum vel malorum. Ex parte hominum bonorum curant bona vel animi, vel corporis, vel fortunæ.

Animi bona, quibus promovendis invigilant, ſunt, illuſtrare intellectum, inſpirare bona, à tentationibus diaboli liberare, voluntatem ad actiones bonas movere, virtutis ſtudium implantare, Deum amare, conſenſum in peccatum impedire.

Bona corporis, quibus conſervandis aſſiſtunt, ſunt, totius vitæ ſtatum moderari, ab omni periculo vitæ defendere, in morte diabolum repellere, & poſt mortem in paradiſum introducere.

Bona fortunæ, quæ promovent, ſunt, temporalium rerum copiam promovere, contra noxas defendere, pericula amovere.

Effectus verò reſpectu malorum hominum ſunt; peccata illorum punire, juſtitiam Dei per peccata irritatam exequi, vel temporali vel æterna pœna.

Diſtinctio Angelorum ſumitur primò ex gradibus ſuperiorum & inferiorum, qui novem ſunt Chori Angelorum.

Novem Chori Angelorum dividuntur in tres Hierarchias: & ſunt,

Hierarchia	Chori		Quorum officium eſt	
1.	Seraphin.	Quorum officium eſt	Illuminare & inflammare inferiora.	Deo perpetuò adſiſtere.
	Cherubin.		Scientiam infundere.	
	Throni.		Tranquillitatem curare.	
2.	Dominationes.		Dominari omnibus poteſtatibus adverſis.	Naturam univerſalibus legibus & dictaminibus diſponere & gubernare.
	Poteſtates.		Modum tradere exactionis boni & legitimi.	
	Principatus.		Notionem indere ducendi & gubernandi.	
3.	Virtutes.		Virtutibus animi invigilare.	Particularium rerum hominumque cuſtodiæ curam habere.
	Archangeli.		Nunciare.	
	Angeli.		Cuſtodire.	

Hi omnes ratione præſidii diſtinguuntur: dum alii,

- Cœlorum globis verſandis, conſervandis, influxibus promovendis in Mundi bonum impendunt operam.
- Elementorum virtutibus præſunt.
- Terreno Globo. / Singulis Entium gradibus. / Regnis. / Provinciis. / Urbibus. / Hominibus. } Præſident & adſiſtunt.

De Dæmonum Effectibus.

Pari ratione conſiderantur in Dæmonibus Cauſa, effectus, propria, diſtinctio.

Conditiones dæmonum. Cauſa efficiens malitiæ; ſunt contemptus Dei, & ſummus honoris vertex, quem à primo inſtanti creationis ſuæ ambibant.

Propria ſunt: depravatio intellectus & voluntatis; intellectu quidem perpetuò confuſi perplexique, de Deo diviniſque judiciis dubitant. Voluntate verò, irrevocabili odio & livore erga Deum, Angelos, & omnes creaturas, maximè Electos, & tandem erga ſe ipſos feruntur, cum extrema infelicitate, ignominia & dolore.

Effectus dæmonum. Effectus Dæmonum ſunt, vel veri, vel præſtigioſi. Veri ſunt, erga Deum perpetua de eo calumnia cum divini nominis deteſtatione; erga creaturas omnes tam rationales, quàm irrationales, erga has, dum omnes evertere cuperent, & totum Mundum perdere; erga illos felices homines, animas eorum pervertere, potentiam intellectivam, volitivam & executivam depravare & impedire, corpus humanum mille modis lædere; bona omnia peſſundare, honorique & famæ nocere, obſidere mentes & corpora hominum.

Potiſſimùm autem effectus Dæmonum eluceſcunt erga bonos, electos, & juſtos, quos mille modis tentare ſolent in fide, pœnitentia, bonis operibus; erga reprobos verò, dum illos in incepta malæ vitæ conditione confirmant, ab omni bono abducunt, atque ad mala innumera perducunt, quod innumeris modis præſtant per præſtigiatrices & divinatrices artes: quæ ſunt:

- Necromantia. } Qua conſulentibus ſe per mortuorum corpora reſponſa dant.
- Augurium & Sortilegium. } Quo per aves & ſortes futura oſtendunt.
- Pyromantia. / Aëromantia. / Hydromantia. / Geomantia. } Quibus per elementorum { Ignis. / Aeris. / Aquæ. / Terræ. } Diverſa ſigna, reſponſum iis de futuris eventibus eos conſulentibus, exhibent.

Quibus

Quibus accedunt Aſtrologia Conſultoria, qua per cœli inſpectionem per ſigna de re furto ſublata reſponſum dant.

Variæ ſpecies divinationum.

Zoomantia, qua volucrum animaliumque moras, motus, nutus Magis ſigna præbent. Subinde quoque per varia inſtrumenta, ut cribra, pelves, ſpecula, fumum, futura denuntiant. Verbo; Dæmones nihil non aſſumunt, ad animas à Deo abducendas; dum per varias Superſtitiones, veneficia, collyria, unguenta, philtra, annulos, imagines characteriſticas, amuleta, numeros, ſonos, Sacrificia, purificationes, ſolitudines, ſortes, ligationes, ſuſurrationes, imaginationes horrendas, animi exceſſus, conſecrationes, devotiones, ſomnia, cerimonias, miris modis mortalium pectora agitant, poſſident, & ſui juris faciunt; atque adeo per ipſum S S. Altaris Sacramentum in ſuæ malitiæ executionem Deique contemptum aſſumunt, in omnibus divinitatis quandam ſimiam præ ſe ferentes.

Si quis verò fabuloſam de fictitiis Gentilium Diis Theologiam hiſce jungere velit, habebit uberrimam de omnibus diſputandi materiam.

Termini abſtracti reducibiles ad Angelos.

Bonitas.
Magnitudo.
Duratio.
Potentia.
Intellectus ſive ſapientia ſumma.
Voluntas ſive appetitus boni.
Virtus ſumma in operando.
Veritas in notitia.
Gloria in felicitatis ſtatu.
Simplicitas.
Non contineri loco.
Æviternitas.
Motus.
Forma.
Effectus ratione Dei.
Effectus ratione Angelorum.
Effectus inter ſeſe.
Effectus erga homines tam bonos quàm malos.
Effectus ratione dæmonum per artes magicas,
Diſtinctio.

Quæ omnia examinabuntur per quæſtiones.

An.	Uti; An Angelus ſit, & an Bonus. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
Quid.	Uti; Quid ſit Angelus ejuſque Bonitas. M. D. P. S. V. V. V. G.
Cur.	Cur à Deo ſit conditus, & in quem finem.
De quo.	An ex nihilo.
Quantum.	Quantus ſit Potentiâ. B. M. D. P. S. V. V. V. G.
Quî.	Quomodo operetur, moveatur, loquatur, intelligat, velit, illuminet, ſe transformet.
Quale.	Qualis ſit in Potentia, Bonitate, Voluntate, Virtute, Gloria.
Ubi.	Quis ſit locus Angeli, & quomodo in loco ſit, agat, operetur.
Quando.	An ab æterno ſit, quando operationes ejus potiſſimùm exerat.
Quibuſcum.	Quibus inſtrumentis utatur, quibus artibus, ad boni perſuaſionem.

Hiſſe addi poſſunt Principia Reſpectiva: An, quomodo, quare &c. differant, concordent, contrarientur, principient, medient, finiant, majores, æquales, minores ſint. Quales ſint ratione præſidii orbium cœleſtium, elementorum, hominum, animalium, plantarum, mixtorum, metallorum. An plures ſint Angeli in diverſas Mundi plagas diſtributi; ubi de Angelis firmamenti, planetarum ſingulorum; de igneis, aëreis, aqueis, terreſtribus, ſubterreſtribus uberrimus diſputandi campus.

Quæſituro itaque cuipiam, An Angeli verè exiſtant; Reſpondebis authoritate & congruentiâ; hoc pacto: & primò quidem authoritate:

An Angeli exitant.

Id verè & indubitatè exiſtit, cujus Sacræ literæ nobis veritatem compluribus locis demonſtrant.

Sed Angelos eſſe, compluribus locis demonſtrant S S. literæ.

Ergo Angeli verè & indubitatè exiſtunt.

Congruentiâ ſic probabis.

Ubicunque ſunt duo extrema, quorum unum ſpiritualis ſubſtantia infinitè perfecta omnium conditrix, alterum corporeo-intellectuale eſt, ibi datur & media creatura & completa ſubſtantia inter purè ſpirituale infinitum & corporeo-intellectualem.

Sed datur Deus & corporeo-intellectualis creatura Mundo concluſa, videlicet homo ex corpore & anima incompleta ſubſtantia compoſitus.

Ergo & media & completa ſubſtantia intellectualis, finita, creata, per ſe ſubſiſtens, qui eſt Angelus.

Iterum,

Iterum.

In rerum natura datur ſubſtantia purè materialis ſeu corporea, & mixta ex ſpirituali & corporea, id eſt, homo; ergo datur & purè intellectualis creata.

Sed hæc alia eſſe non poteſt, quàm Angelus. Ergo.

Quibus ſuppoſitis, jam nonnulla exempla ponamus eorum terminorum, qui ad Angelos reducuntur.

Quæritur itaque, quid ſit Angelica ſubſtantia? Reſpondeo, eſſe creatam ſubſtantiam intellectualem, incorpoream, completam. Quod ita probo per principia.

Per bonitatem.

1. Omnis *bonitas* incorporea completa per ſe ſubſiſtens & finita, eſt ſubſtantia creata, intellectualis completa.

Omnis Angelus eſt *bonitas* quædam incorporea per ſe ſubſiſtens & finita.

Ergo Angelus eſt ſubſtantia intellectualis completa, finita.

Per magnitudinem.

2. Omnis *magnitudo* incorporea ſubſiſtens, & omnis quantitatis extenſivæ expers, eſt ſubſtantia intellectualis creata, completa, finita.

Sed Angelus talis eſt. Ergo.

Per Durationem.

3. Omne quod ſubſiſtit completè, & *æviternâ* duratione per ſolum eſſe & eſſentiam ſuam durat, eſt ſubſtantia intellectualis, incorporea, creata.

Angelus talis eſt. Ergo.

Per Potentiam.

4. Quandocunque effectus producitur ſolâ immediatione ſuppoſiti, & ſummâ intellectus & voluntatis vi, ibi neceſſariò ſumma *potentia* agentis.

Sed in Angelis ſolâ immediatione ſuppoſiti & ſummâ intellectus & voluntatis vi & efficaciâ globi cœleſtes moventur, & omnia corporalia localiter moveri poſſunt, unde & incomprehenſibiles effectus producuntur.

Ergo iis ineſt ſumma potentia.

Per cognitionem.

5. Omne quod non per ſpecies externas ſed connaturales *intelligit*, eſt ſubſtantia intellectualis, completa, incorporea.

Angelus talis eſt. Ergo.

Pari pacto Angeli definitionem urgebis per reliqua principia eſſentialia, cæteraque iis annexa attributa; quæ fuſiùs ſuo tempore & loco in Metaphyſica combinata demonſtrabuntur. Reliqua verò ad materiam Angelicam ſpectantia, in reſolutionis typo contenta, per terminos principiorum tam abſolutorum, quàm reſpectivorum, quos ſuprà poſuimus, unicuique principio tum abſoluto, tum reſpectivo propria demonſtrabo.

CAPUT III.

De Mundo & Cœlo.

Subjectum III. de mundo & Cœlo.

Mundus eſt corporea moles, Cœlos, elementa, mixta & quidquid tandem rerum eſt, intra ſe perfectione, connexione, ordine abſolutiſſimo complectens, tertium Artis noſtræ ſubjectum, ad quod omnia quæ exiſtunt revocantur, tanquam magnæ machinæ partes integnantes ad totum: cujuſmodi ſunt: magnum illud & prope infinitum expanſum, quod Cœlum dicitur, & in eo innumerabilis globorum multitudo, qui juxta ſtabilitas Dei leges archetypas ope intelligentiarum per motus unicuiq; congruos & appropriatos in bonum totius naturæ agitantur.

Globi ab Angelis moventur.

Dividitur autem Mundus principaliter in tres partes; primò in Cœlum Cœlique globos potiſſimam Mundi partem. Secundò in in Elementa. Tertiò in Mixta, quæ quadruplici Entium ordine, gradu entitativo, vegetativo, ſenſitivo, rationali abſolvitur.

Termini ſeu prædicata eſſentialia ſunt.

B.	Quæ omnia examinabuntur per quæſtiones.	*An.*	An Mundus Cœlumque verè exiſtat? An B. M. D. P. S. V. V. V. G? An = ♡ ●○ α ⊙ ω M Æ Mi?
M.		*Quid.*	An Cœli ex materia formave compoſiti; An corruptibilis vel incorruptibilis eſſentiæ; an animati?
D.		*Cur.*	Quem in finem Mundus Cœlique conditi ſint? Reſpondeo per B & G.
P.		*Quantum.*	Utrum Mundus cum Cœlis infinitus ſit; an plures Mundi ſint? quot Cœli & Aſtra?
S.		*Quale.*	An incorruptibiles, animati, compoſiti; an ex elementis?
Vo.		*Quomodo.*	An diverſis motibus operentur; an per influxus inferiora gubernent; An propria forma, an per intelligentias moveantur Aſtra? An per excentricos & concentricos circulos?
Vi.		*Ubi.*	An Mundus & Cœli in loco ſint? & an ſit extra eos ſpacium imaginarium?
Ve.		*Quando.*	An in tempore conditus; utrum ab æterno exſtiterit?
G.		*Quibuscum.*	Quibus modis, inſtrumentis & rationibus inferiorem creaturam gubernet? An Cœli differant, concordent, contrarientur, principient, medient, finiant? majoritatem, Æ. Min. admittant? Denique An, quomodo, quantum, qualiter, cur, ubi, quomodo differant Cœli, & quem reſpectum ad ſe dicant? hoc pacto.

1. An

= 1. An differant inter ſe Aſtra.

♡ 2. In quo concordent.

⊶ 3. In quo contrarientur; & an qualitatibus corruptivis Aſtræa corpora ſint imbuta.

α 4. Quodnam & qualenam ſit principium Aſtrorum activitatis in inferiora.

⊙ 5. Quomodo & utrum unum Aſtrum agat in alterum per influxus & virtutes ſpecificas ſingulis inditas.

ω 6. Quis ſit finis omnium harum actionum.

M 7. An unum altero majus ſit, in B. M. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Æ 8. An æqualitas conſtituatur inter ea, & qualiſnam illa ſit.

Min. 9. An Minoritas concedatur in Aſtris.

Deinde hæc omnia examinabis per motus unicuique proprios, circa axin, in excentrico, circulari, diurno, annuo, obliquo, ſpirali, progreſſus, retrogreſſus, & cætera, & quem ob finem tanta diverſitas naturæ iis ſit indita.

Sed jam omnium dictorum paradigma quoddam proponamus; ex quo Lector Curioſus facilè intelligat, quomodo principiis Artis noſtræ, aliarum propoſitarum quæſtionũ ſtatus examinari & comprobari poſſint.

Quæſituro itaque, utrum Mundus ſit æternus: ſic negativam ſententiam per omnia Artis noſtræ principia confirmabis.

1. Solus Deus æternus. Ergo nihil aliud ex creatis rebus æternum eſſe poteſt. Coincideret enim quoad bonitatem durationis infinitæ cumDeo, quod eſt impoſſibile.

Per B. 2. Omnis *bonitas* participativè bona eſt limitata.
Mundus eſt *bonitas* participativè bona.
Ergo eſt limitatus. Ergo non æternus.

3. Omnis effectus, qui à bono eſſentiali ad extra profluxit, æternus eſſe non poteſt.
Sed Mundus eſt effectus, qui à bonitate Dei ad extra profluxit.
Ergo Mundus æternus eſſe non poteſt.

Probatur Major.
Solus Deus æternus eſt. Ergo nihil aliud ex creatis rebus æternum eſſe poteſt. Coincideret enim quoad bonitatem durationis infinitæ cum Deo, quod eſt impoſſibile.

P. B. Omne *participativè bonum*, æternum eſſe non poteſt.
Mundus eſt *bonum quoddam participativè*.
Ergo æternus eſſe non poteſt.

Ratio Majoris eſt. Quia bonitas participata eſt finita; æternitas autem eſſentialis eſt infinita; Nullum autem finitum poteſt eſſe æternum: Ergo & Mundus non poteſt eſſe infinitus, nec æternus.

Per M. Omne quod habet *partes quantitativas* & *rationes compoſitionis*, id æternum eſſe non poteſt.
Mundus habet partes quantitativas, & compoſitus eſt. Ergo æternus eſſe non poteſt.

Omne quod implicat *tempus*, æternum Per D.
eſſe non poteſt. Eſt enim æternitas negatio temporis.
Sed mundus implicat *tempus*.
Ergo æternus eſſe non poteſt.

Omne quod *variis mutationibus obnoxium* Per D.
eſt, æternum eſſe non poteſt.
Mundus variis mutationibus obnoxius eſt.
Ergo. Eſt enim æternitas interminabilis totius vitæ ſimul & perfecta poſſeſſio, quæ in mundum non cadunt.

Omne quod habet *potentiam limitatam*, Per P.
æternum eſſe non poteſt.
Mundus habet *potentiam limitatam*.
Ergo æternus eſſe non poteſt. Quia æternitas eſt ipſa Dei omnipotentia.

Nullum quod *intellectus* & *cognitionis* eſt Per S.
expers, id æternum eſſe poteſt. Foret enim ex ſeipſo, ſine præcognito fine.
Sed Mundus eſt *intellectus* & *cognitionis* expers. Ergo æternus eſſe non poteſt.
Quia æternitas eſt ipſaDei omniſcientia.

Omne quod implicat contradictionem, Per Vo.
id æternum eſſe non poteſt.
Sed Mundum Dei *voluntate* ab æterno conſtitutum implicat contradictionẽ.
Ergo æternus eſſe non poteſt. Quia bonitas Dei, quæ eſt perfectio voluntatis infinita, eſt ipſa æternitas, cum qua creaturam coincidere impoſſibile eſt.

Si Mundus eſſet æternus, multò magis Per Vi.
virtutes eſſent æternæ.
Sed nulla *virtus* creata eſt æterna, nec eſſe poteſt.
Ergo nec illud, quod inde ſequitur. Quia æternitatis efficacia eſt major mundo.

Si Mundus eſt æternus, æternitas non eſt Per Ve.
æternitas.
Sed hoc eſt abſurdum.
Ergo & id, quod inde ſequitur.

Si Mundus æternus foret, omnia in eo *glo-* Per Gl.
riarentur tanquam in ultimo fine.
Sed non omnia in mundo gloriantur tanquam in ultimo fine.
Ergo Mundus æternus non eſt.

Per Principia Reſpectiva ſic inſtitutum aſſumptum probabis.

1. Omne quod dependens eſt & tempora- Per =
le, id æternum eſſe non poteſt.
Mundi forma eſt dependens & tempori ſubjecta.
Ergo Mundus non eſt æternus.

Vel aliter.
Æternitas *differt* à Mundo.
Ergo mundus non eſt æternus. Si enim non differt, vel eſt æqualis, vel inæqualis. Non æqualis, quia alias Mundus eſſet ipſe Deus, quod eſt abſurdum. Ergo inæqualis; ergo non æternus.

Per ♡ 2. Omne quod *concordat* cum corruptibilibus, æternum eſſe non poteſt.
Mundus concordat cum corruptibilibus.
Ergo non eſt æternus. Quia æternitas & immenſitas ſimul ſunt & unum.

Per •○ 3. Omne quod è *contrariis* compoſitum eſt, æternum non eſt.
Mundus compoſitus eſt ex *contrariis*.
Ergo non eſt æternus. Quia nihil quod æternum, compoſitum eſſe poteſt.

Per α 4. Omne *principiatum* æternum eſſe non poteſt.
Mundus eſt *principiatus*.
Ergo æternus eſſe non poteſt. Quia æternitas omni caret principio.

Per ⊙ 5. Ubicunque non eſt *medium* participationis inter finitum & infinitum, ibi æternum eſſe non poteſt.
Mundus inter finitum & infinitum *medium* participationis eſſe non poteſt.
Ergo. Quia æternitas non admittit ſucceſſionem.

Per ω 6. Ubicunque eſt *finis* & conſumatio, ibi æternum eſſe non poteſt.
Mundus teſte S. Scriptura finem habebit & conſumationem.
Ergo Mundus æternus eſſe non poteſt. Quia æternitas caret fine.

Per M 7. Omne quod definitum ſuæ magnitudinis eſſe habet, id æternum eſſe non poteſt.
Mundus definitum magnitudinis ſuæ eſſe habet.
Ergo æternus eſſe non poteſt.

Per Æ. 8. Omne quod non habet conſtantem & firmam æqualitatis ſuæ ſtatum, ſed continuæ mutabilitati ſubſtat, id æternum eſſe non poteſt.
Mundus non habet conſtantem & firmam æqualitatis ſuæ ſtatum propter continuam rerum mutabilitatem.
Ergo æternus eſſe non poteſt. Quia ſola æternitas eſt æqualis ſemper ſibi in immutabilitate.

Per Min. 9. Omne *minus* Deo æternũ eſſe non poteſt.
Mundus eſt *minor* Deo.
Ergo æternus eſſe non poteſt.

Vides igitur, quanta facilitate per octodecim principia noſtra univerſalia, æternitatis Mundi impoſſibilitas demonſtretur. Verùm ut & Lector videat, quomodò amplius hæc eadem propoſitio per novem ſubjecta univerſalia probari poſſit, exempla ſupponimus.

Æternitatis Mundi impoſſibilitas demonſtratur per novem ſubjecta univerſalia.

Per △ 1. Omnis effectus *Dei* ad extra æternus eſſe non poteſt.
Mundus eſt effectus *Dei* ad extra.
Ergo æternus eſſe non poteſt. Quia ſolus Deus eſt æternus.

2. Omne quod Mundo continetur, æternum eſſe non poteſt. Per
Angelus continetur Mundo, ejuſque incola eſt.
Ergo *Angelus* non eſt æternus.

3. Quod eſt pars Mundi, id æternum eſſe non poteſt. Per ◎
Cœlum eſt pars Mundi.
Ergo *Cœlum* æternum eſſe non poteſt.

4. Nulla principia, æterna eſſe poſſunt. Per □
Omnia *Elementa* ſunt principia Mundi.
Ergo nulla *Elementa* æterna eſſe poſſunt.

5. Omnis pars Mundi limitata & ſenſibilis æterna eſſe non poteſt, Per
Homo eſt pars Mundi limitata & ſenſibilis.
Ergo non eſt æternus.

6. Nullum *ſenſitivum* æternum eſſe poteſt. Per
Omne animal eſt *ſenſitivum*.
Ergo nullum animal æternum eſſe poteſt.

7. Nullum *vegetabile* æternum eſſe poteſt, cum ſit pars Mundi. Per
Omnis arbor eſt *vegetabilis* & pars Mundi.
Ergo nulla arbor æterna eſſe poteſt.

8. Nullum *minerale* ſeu mixtum tam perfectum, quam imperfectum æternum eſſe poteſt. Per
Omnia metalla ſunt *mineralia*.
Ergo æterna eſſe non poſſunt, propter innumeras, quas habent, tranſmutationes.

9. Nullum *accidens* æternum eſſe poteſt. Per ⁝⁝⁝
Sed novem prædicamenta ſunt *accidentia*, quæ ſubſtantiam perficiunt.
Ergo æterna eſſe non poſſunt.

Si porrò æternitatis Mundi impoſſibilitatem per novem prædicamenta, aut per Enneadem Erotematicam adſtruere velis, facies hoc pacto.

1. Omnis *Subſtantia* Mundo contenta æterna eſſe non poteſt, quia eſt limitata. Per Subſtantiam.
Omnia Entia ſive ſint, vivant, ſentiant, intelligant, ſunt Mundo contenta. Ergo.

2. Quodcunque profluit à ſubjecto quopiam limitato, aut illud *perficit*, id eſſe æternum non poteſt. Per Qualitates.
Omnes *qualitates* ſive intrinſecæ ſive extrinſecæ profluunt, aut perficiunt ſubjectum limitatum.
Ergo æternæ eſſe non poſſunt.

3. Nullum per *extenſionem quantitativam* terminatum æternum eſſe poteſt. Per Quantitatem.
Omne corpus per extenſionem quantitativam eſt limitatum. Ergo.

4. Nullum quod *ad aliud* reſpectũ dicit prædicamentalem, æternum eſſe poteſt. Per Relationem.
Omnes *Relationes* prædicamentales tales ſunt.
Ergo. Quia correlativa ſunt ſingularium rerum mutuæ affectiones. Quæ æternæ eſſe non poſſunt.

5. Omne

Per actionem. 5. Omne quod habet ſuum *terminum*, æternum eſſe non poteſt.
Omnis *actio* habet ſuum *terminum*.
Ergo.

Per paſſionem. 6. Omne quod ab alio *patitur*, æternum eſſe non poteſt.
Omnes *paſſiones* tales ſunt.
Ergo.

Per ubi. 7. Omne *locatum* ſeu loco contentum, æternum eſſe non poteſt.
Omnia *corpora* locata ſunt, ſive loco contenta. Ergo.

Per quando. 8. Omne quod *temporis mutationibus* ſubjacet, æternum eſſe non poteſt.
Omnia quæ in Mundo ſunt *temporis mutationibus* ſubſunt. Ergo.

Per ſitum. 9. Omne quod certam rationem *ſituationis* habet, æternum eſſe non poteſt.
Omnia Mundi corpora, & actiones extrinſecæ, uti ſedere, ſtare, jacere, certam *ſituationis rationem* habent.
Ergo.

Per habitum. Omne quod *vetuſtate conſumitur*, æternum eſſe non poteſt.
Omnis habitus vetuſtate conſumitur. Omnia ſiquidem ſicut veſtimenta veteraſcent.
Ergo æterna eſſe non poſſunt.

Si itaque Mundus foret æternus, foret & infinitus; quod eſt contra fidem; & ſi foret infinitus, omnes partes Mundi pariter eſſent infinitæ; cum omnes partes infiniti ſub ratione infiniti concipiantur, uti ſcholæ docent. Sed hoc quàm abſurdum ſit, quis non videt? Mundus itaque æternus eſſe non poteſt.

Habes hîc Lector Exemplum ſeu Paradigma, quo æternitatis Mundi impoſſibilitas per 18 principia noſtra, & per novem ſubjecta univerſalia 36 ſyllogiſmis comprobatur; ut vel ex hoc exiguo ſpecimine, Artis noſtræ in inveniendis mediis fæcunditatem luculenter intuearis. Quod itaque de una hac quæſtione dictum fuit, de innumeris aliis quibuſcunque dici poteſt.

Quæſtiones de Cœlo.

Quod de Mundo Paradigma dedimus, id pari ratione de Cœlorum natura & proprietate dari poteſt. Conſtat autem Cœlum Expanſo illo æthero & Aſtris, quæ in eo ad leges ab Authore conſtitutas ope intelligentiarum circa Terram circumvolvuntur.

Ex quo deducimus primò Cœlum triplex tantum eſſe, ſublunare, ſiderium, empyreum. Secundò Cœlum minimè ſolidum eſſe, ſed inſtar auræ lenis, quem Ætherem vocant. Tertiò Cœlum & Aſtra corruptioni & alterationi eſſe obnoxia. (Natura Cœli.) Quartò Aſtra non diſtingui à materia ſublunari radicaliter. Quintò, Aſtra præter primas & ſecundas qualitates ſpecificis quoque qualitatibus quibus in inferiora agunt, prædita eſſe. Sextò omnia Aſtra Athmoſphæras proprias habere ex liquido & ſolido conſtituta, & quælibet ſuo proprio centro gaudere. Septimò omnia partim propriâ, partim alienâ luce gaudere. Octavò Aſtra omnia quantumvis innumerabilia, ſpecie tamen, qualitatibuſque inter ſe ſpecificis diſtingui. Nonò Aſtra & in inferiora & in ſe invicem influere ad bonum univerſi. Decimò Terram in medio fixam omnium influxibus ſubjectam eſſe. Quæ omnia per Artis noſtræ Combinatoriæ principia, maxima Argumentorum varietate, in noſtra Coſmographia & Aſtronomia Combinatoria Deo dante nos oſtenſuros pollicemur.

CAPUT IV.

De natura Elementari, quod eſt quartum ſubjectum univerſale.

(Principium, ſeu ſubjectum naturæ elementorum.) Elementa ſunt principia componentia omnem corpoream naturam, ſive Cœlum & Aſtra, ſive ſublunarem Mundum ſpectes; omnia ſiquidem ex prima illa chaotica maſſa, in qua involuta jacebant, omnipotentis Dei virtute in diſtinctos rerum ordines entiumque gradus prodierunt; ut proinde gratis Cœlum quintum quoddam elementum fingamus.

(Elementorum qualitates.) Sunt autem ſecundùm omnium philoſophorum ſententiam quatuor Elementa: Ignis, Aër, Aqua, Terra. Differunt tamen inter ſe, quod ignis ſe habeat per modum principii activi. Aqua per modum principii paſſivi. Reliqua duo, Terra & Aër, per modum reſultantiæ. In Arte noſtra Generali, pro Igne ſumitur omnis calor ſive formalis, ſive virtualis, ſive analogicus quovis modo ſumtus. Pro Aqua omne quod liquidum eſt. Pro Aëre omnis tenuis & ſubtilis ſubſtantia, quæ ad aquæ liquorem ſimilitudinem & analogiam quandam obtinet. Pro Terra, omne ſolidum, durum, molle non liquidum quacunque ratione conſideratur. Agitur autem primò de Elementis in genere, deinde in particulari.

(Compoſitio elementorum.) Elementa ſunt principia, quæ ad omnium rerum materialem compoſitionem concurrunt: ſiquidem fieri non poteſt, ut mixto dato, id non ſit conſtitutum ex calido, humido, frigido, ſicco: quemadmodum enim

unum elementum ſine alio eſſe non poteſt, ita nullum mixtum aſſignari poteſt, non mutua elementorum conſpiratione conſtitutum. Imprimis verò in Elementis conſiderari debent: qualitas, motus, figura, locus, proprietas, forma, effectus, immutatio, alteratio, contrarietas, mixtio; qualitates deinde ſingulis propriæ, & ſunt calor, humiditas, frigiditas, ſiccitas, & quæ ex his primis naſcuntur, ſecundæ. ut ſequitur.

Primæ.		*Secundæ.*	
Calor.	Frigus.	Denſitas.	Raritas.
Humiditas.	Siccitas.	Durities.	Mollities.
		Groſſities.	Subtilitas.
		Ariditas.	Lubricitas.
		Lentor.	Friabilitas.
		Aſperitas.	Lenitas.

Porrò Elementorum naturam & proprietatem per Artis noſtræ principia hoc pacto demonſtrabis.

Per principia Abſoluta.

Per B. 1. Omne ſine quo corporea natura eſſe non poteſt, id eſt neceſſariò magnum *bonum,* in natura.
Elementa ſunt talia.
Ergo ſunt magnum *bonum* in natura.

Per M. 2 Omne quod per omnem corpoream ſubſtantiam ſeſe *extendit,* illud eſt ſummè magnum.
Elementa ſunt talia.
Ergo elementa ſunt magna; Quia complicant totam ſubſtantiam corpoream. Quæ deinde per inductionem probanda ſunt: Sunt enim in Cœlis, Aſtris, homine, brutis, plantis, Mineralibus.

Per D. 3. Omne ſine quo Corporea natura ſubſiſtere non poteſt, eſt neceſſariò maximè *durabile.*
Talia ſunt Elementa.
Ergo. Quia ſine elementis non haberent res corporeæ permanentiam.

Per P. 4. Illud eſt ſummæ *potentiæ*, ſine quo corporea natura operari non poteſt.
Elementa ſunt talia.
Ergo elementa ſunt ſummæ *potentiæ.*

Per S. 5. Omne illud, quod ad compoſitionem corporum concurrit, concurrere non poteſt ſine *inſtinctiva quadam cognitione*: id eſt appetitu innato & naturali quod ſemper intelligo in ſimilibus.
Talia ſunt Elementa. Quia gravitas Terræ mixta figit ut ſubſiſtant; ignis calore præſtat, ut conſerventur; &c.
Ergo ad compoſitionem corporum ſine *inſtinctiva cognitione* concurrere non poſſunt.

6. Omne quod diſponit ad optimum finem naturæ, id *appetitum naturalem* habet ad id præſtandum. Per Vo.
Elementa ſunt talia. Quia naturalem locum ipſis debitum appetunt. Uti lapis fertur deorſum in Terram, ignis ſurſum. Ergo.

7. Illud ſumma *virtute* pollet, ſine quo nihil corporeum agere poteſt. Per Vi.
Sine Elementis nihil corporeum agere poteſt.
Ergo Elementa magna *virtute* pollent.

8. Illud ſine quo nihil corporeum exiſtere & operari poteſt illud ſummæ *veritatis* rationes habet. Per Ve.
Sine Elementis nihil corporeum exiſtere & operari poteſt.
Ergo Elementa ſummæ *veritatis* rationes habent.

9. Illud quod in operibus ſuis *quietem* invenit, illud ejus eſt ſumma *gloria*. Per Gl.
Elementa in mixtis quietem ſuam inveniunt.
Ergo in mixtis gloriantur.

Per Principia Reſpectiva.

1. Illa inter ſe differunt, quorum unum ab altero *ſeparari* poteſt. Per =
Sed unum Elementum ab altero *ſeparari* poteſt.
Ergo inter ſe differunt. Minor probatur per experimenta chymica.

2. Illa quæ *convenientiam* quandam ad invicem habent, illa *concordare* quoque dicuntur. Per ♡
Sed elementum aqueum partim cum aëre, partim cum terra; ignis partim cum aëre, partim cum terra, qualitatibus *conveniunt*: Aqua enim humiditate cum aëre & frigiditate cum terra; ignis caliditate cum aëre & ſiccitate cum terra convenit.
Ergo *concordant.*

3. Omnia quæ in uno & eodem ſubjecto ſimul exiſtere non poſſunt, ſub eodem gradu intenſiſſimo *contraria* ſunt. Per ●-○
Calor ignis & humiditas aquæ, aëris præterea humiditas & ſiccitas terræ ſimul eſſe non poſſunt. Ergo.

4. Omnia *principiantia* neceſſariò habent principiata, quæ ſunt corpora mixta. Per α
Elementa ſunt *principiantia,*
Ergo habent principiata, quæ ſunt mixta.

5. Omnia quæ ab extremis æquè participant, *mediantia* ſunt. Per ⊙
Inter elementa Aër ab igne calorem, ab aqua humiditatem; Terra ab igne ſiccitatem, ab aqua humiditatem æquè participant.
Ergo *Media* ſunt inter ignem eſt aquam.

6. Omnia

Per ω 6. Omnia quæ bonum naturæ in omnibus *appetunt*, illa optimi finis rationem habent.

Elementa bonum naturæ in omnibus appetunt, in mixtorum compoſitione.

Ergo.

Per M & Mi. 7. Omnia quæ per *exceſſum* & *defectum* ſe habent ad invicem, *majoritatem* aut *minoritatem* habent.

Elementa talia ſunt.

Ergo. Quia ignis calor excedit calorem aëris, & calor aëris deficit à calore ignis. Item humiditas aquæ excedit humiditatem aëris; & frigiditas Terræ, & ſiccitas ignis ſiccitatem Terræ.

Ergo unum reſpectu alterius majus aut minus eſt.

Per Æ. 8. Ubicunque datur *medium* inter exceſſum & defectum, ibi datur *æqualitas*.

Sed in mixtione Elementari dari poteſt *medium*,

Ergo æqualitas. Quia in nonnullis mixtis poſſunt eſſe tot caloris gradus, ſi ultimum gradum excipias, quot frigiditatis; & tot ſiccitatis, quot humiditatis. Quæ omnia per inductionem temperamentorum oſtendi poſſunt. Et luculenter oſtenditur in argenti vivi mirabili natura.

Si quis verò jam ulterius hæc omnia diſcutere cupiat, is id nullo pænè negotio præſtiterit per Enneadem Erotematicam.

1. Unde ſint Elementa. An ex aliis prævijs componantur. Quid propriè ſint Elementa. — Compoſitio elementorum.
2. Quomodo operentur. Quomodo in ſe invicem agant. — Operatio.
3. Cur à natura, & in quem finem conſtituta. — Finis.
4. Quanta & quota ſint; quibus ſingula qualitatibus imbuta. — Quantitas.
5. Qualia ſint Elementa quoad naturam, eſſentiam, proprietates. — Qualitas.
6. Quiſnam proprius ſit elementorum locus & ſitus. — Locus & ſitus.
7. Quando potiſſimum vires ſuas exerant. — Virium communicatio.
8. Quibus modis & rationibus effectus ſuos in omnibus rebus præſtent. — Modus & ratio communicandi ſe.

Quæ omnia denuò per octodecim principia eſſentialia; & novem naturæ ſubjecta, nec non novem prædicamenta deduci poſſunt. Verbi gratiâ.

1. Utrum in Deo & Angelis nonnulla elementorum ratio concipi poſſit, tropicè contra veteres nonnullos. — An Deus componi poſſit.
2. Utrum Cœleſtia omnia, ſtellæ omnes & ſingulæ ex quatuor elementis ſint conſtitutæ. — Cœlum.
3. Utrum ipſa elementa ſimplicia corpora ſint; utrum elementata. — Elementa.
4. Quomodo humanum corpus ex elementis conſtitutum ſit; ubi de temperamentorum diverſitate & varietate. — Homo.
5. Qualem ſingula animalia temperamenti, ex elementorum conſtitutione, rationem habeant. — Animalia.
6. Qualis herbarum plantarumque conſtitutio elementaris. — Plantæ.
7. Qualis Mineralium metallorumque compoſitio. — Mineralia.
8. Quænam ſit forma ſingulorum elementorum, & an detur forma mixti. — Forma elementorum.
9. Quomodo qualitates elementorum in mixto inexiſtant. An formaliter, an virtute; an actu, an potentia; an fractè, an irrefractè? — Qualitates in mixtis.
10. Quomodo in ſe invicem tranſmutentur elementa.

Verùm cum hæc omnia demonſtrare non ſit hujus loci; ea oportunius Phyſicæ noſtræ Combinatoriæ reſervavimus: in qua, quæcunque ad hanc materiam quovis modo revocari poſſunt, mirifica quadam methodo demonſtrata reperies. Sufficiat interim hic modum tantùm applicationis demonſtraſſe.

CAPUT V.

De Homine, ejuſque natura, proprietate, eſſentia, & eſt quintum ſubjectum univerſale.

Subjectum V. naturæ rationalis. QUemadmodum homo finis rerum omnium, Mundi majoris epitome & compendium, digniſſimumque totius corporeæ creaturæ objectum eſt, ita ampliſſimum quoque de ſe philoſophandi campum in hac Arte aperit; ut proinde non ſine ratione medium inter ſubjecta locum obtinuiſſe videatur, ab omnibus utrimque ſubjectis participans. (Homo Medium) Conſideratur autem potiſſimum homo, vel Theologicè, vel Metaphiſicè, vel Phyſicè, vel Ethicè, vel Politicè. (inter ſubjecta & univerſalia.) Theologia in homine conſiderat primò finem in creatione & redemptione eluceſcentem. (Varia conſideratio hominis I. Theologicè conſideratur.) Secundò habitus ſupernaturales, in quantum videlicet, per fidem, ſpem, charitatem, & cætera Spiritus Sancti chariſmata, Sacramentorumque uſum capax eſt æternæ felicitatis, quæ in æterna Dei viſione conſiſtit, ad quam & conditus eſt. Metaphyſica & Logica hominem (Logicè conſideratur.)

nem conſiderant in quantum animam habet intellectu & voluntate prædictam, ſive in quantum eſt animal rationale immortale, dum per varias operationes intellectus diſcurſuſque definit, dividit, diſtinguit, dijudicat, quæ in Mundo ſunt omnia. Phyſica verò eum, in quantum compoſitum naturale eſt ex materia & forma, conſiderat. Eſt enim homo ſubjectum, cui data ſunt principia interna & externa tum eſſendi tum cognoſcendi. Interna ſunt facultates ſuperiores, intellectus, memoria, voluntas; inferiores, id eſt, principia ſubintelligendi, ſenſus tam interni, quàm externi, & denique ſubſerviendi, cujuſmodi ſunt appetitus & voluntas; cujus objectum eſt liber naturæ, cujus lectione per intellectum omnia fiunt. Conſiderat & phyſiologia in homine ingenium, ætatem, valetudinem, inſtitutionem, in quantum omnis ſcientiæ capax eſt, imò & earundum inventor; ubi de gradibus cognitionis, ſcientiarumque encyclopedia ingens datur philoſophandi materia. Medicus hominem potiſſimum conſiderat, in quantum ſanabilis eſt; in cujus finem omnia ei, quæ in quadruplici entium genere continentur, ſubſerviunt.

Phyſicè conſideratus homo. — *Quæ conſtituant hominem?* — *Phyſiologicè conſideratur.* — *Medicè conſideratur.*

Ethica hominem conſiderat in quantum virtutum capax eſt per actus morales à voluntate elicitos & rectæ rationi corformes, quibus ad felicitatem pertingat. Politica hominis, tum in publica, tum privata rerum adminiſtatione, prudentiam, leges, conſtitutiones publico ſalutiferas, ſub conſideratione Monarchica, Ariſtocratica, Democratica, Oeconomica, conſiderat. Quæ omnia ſuo tempore & loco, Deo adſpirante per mirificos Combinatoriæ Artis contextus in noſtra Anthropologia Combinata demonſtrabuntur. Verùm jam exempla ſubjungamus, ut applicatio noſtrorum principiorum luculentius pateſiat.

Ethicè conſideratur. — *Politicè conſideratur.*

Diximus Suprà, Hominem vel Theologicè, vel phyſicè vel Ethicè conſiderari poſſe; in quantum per habitus ſupernaturales capax eſt felicitatis æternæ; meritò quiſpiam quærere hoc loco poſſet, quomodo v. g. homo per habitum ſupernaturalem fidei, eidem infuſum, ſalutem conſequatur; & quomodò id per noſtræ Artis principia oſtendi poſſit. Sit itaque.

Exemplum primum Combinatorium.

Per fidem ſalvari hominem, de fide eſt, quia ſine fide impoſſibile eſt, placere Deo; atque id ipſum per octodecim principia noſtra hoc pacto demonſtramus.

Per B. Ubicunque eſt habitus ſupernaturalis infuſus divinitus, ibi eſt ingens *bonum*, quo ſalvari homo poteſt.
Fides eſt *habitus ſupernaturalis* divinitus homini infuſus.
Ergo eſt ingens *bonum*, quo ſalvari poteſt homo.

Ubicunque eſt *ſufficientia* ad vitam æternam conſequendam, ibi eſt *magnum* quid, quo homo ſalvari poteſt. Per M.
In fide viva & vera eſt *ſufficientia* &c.
Ergo.

Ubicunque eſt habitus ſupernaturalis *permanentiæ*, ibi eſt ſpes ſalutis æternæ. Per D.
In fide *perſeverantibus* uſque ad finem, eſt habitus ſupernaturalis *permanentiæ* ſaltem in iis qui non deſperant.
Ergo iis eſt ſpes firma ſalutis æternæ.

Ubicunque eſt confidentia in Deum dilectioni Dei & proximi juncta, ibi eſt *poteſtas* vitæ æternæ. Per P.
In vera fide talia ſunt.
Ergo.

Ubicunque eſt lumen *intellectus* ſupernaturale, ibi eſt *cognitio* deducens ad conſecutionem æternæ felicitatis. Per S.
In fide eſt *lumen intellectus* ſupernaturale.
Ergo in fide eſt *cognitio* deducens ad conſecutionem æternæ felicitatis.

Ubicunque eſt *appetitus ſummi boni*, ejuſque fruendi voluntas, ibi eſt cognitio ad boni ſummi fruitionem deducens. Per Vo.
In fide viva & vera eſt talis appetitus.
Ergo.

Ubicunque eſt *virtus* ſupernaturalis infuſa, ibi eſt virtus ſalutifera. Per Vi.
Fides eſt *virtus* ſupernaturalis infuſa.
Ergo ſalutifera.

Ubicunque eſt ſubſtantia rerum *ſperandarum* & argumentum non apparentium, ibi eſt ſumma *veritas* ſalutifera. Per Ve.
Fides eſt ſubſtantia &c.
Ergo ſumma veritas ſalutifera.

Ubicunque eſt *gloria* fidelium, ibi eſt ſpes æternæ gloriæ. Per G.
In fide conſiſtit *gloria* fidelium.
Ergo ſumma ſpes æternæ gloriæ.

Per Principia Reſpectiva.

1. Ubicunque eſt *unitas* indiviſa, ibi *differentia* diviſiva eſſe non poteſt. Per =
In fide eſt *unitas* indiviſa: Eſt enim unus Deus, una fides, unum baptiſma.
Ergo *differentia* in fide eſſe non poteſt.

2. Ubicunque eſt *unio* fidelium per fidem ibi eſt *concordantia* per fidem. Per ♡
In Eccleſia eſt *unio* fidelium per fidem.
Ergo ibi eſt *concordantia*, extra quam nulla ſalus.

3. Ubicunque eſt *diſſenſio* circa veram fidem, ibi eſt *contrarietas* omnem ſalutem excludens. Per ●-○

Inter

Inter paganos, Hæreticos, Schiſmaticos eſt *diſſenſio* circa veram fidem.
Ergo ibi eſt *contrarietas* omnem ſalutem excludens.

Per α 4. Ubicunque eſt *authoritas* revelantis Dei, qua ad credendnm impellimur, ibi ſunt *principia* fidei.
In ſacris literis nobis proponitur revelantis Dei *authoritas*.
Ergo in iis ſunt *principia* fidei.

Per ☉ 5. Illud, ſine quo homo ſalvari non poteſt, illud quoque neceſſarium eſt medium ad ſalutem conſequendam.
Fides talis eſt.
Ergo.

Per ω 6. Illud, ſine quo Deo placare non poſſumus, id medium eſt ad *finem ultimum* conſequendum, quæ eſt vita æterna.
Sine fide impoſſibile eſt placere Deo.
Ergo.

Per M 7. Ubicunque eſt varia habitus ſupernaturalis *intenſio*, ibi eſt *Majoritas* & Minoritas.
In fidelibus ſunt varii gradus excellentiæ fidei.
Ergo in iis datur fidei majoritas & minoritas.

Per Æ. 8. Ubicunque datur *æqualitas* fidei & charitatis, ibi eſt æqualitas meritorum.
In Electis, licet non omnibus, eſt talis æqualitas.
Ergo.

Hoc de fide ſalutifera paradigma propoſitum, ſi juxta Enneadem Erotematicam diſcutias, inde denuò ingens emanabit diſceptandi materia.

V.G. 1. An fides fuerit in Chriſto, an in Angelis, dæmonibus, damnatis, in infidelibus. *An in Chriſto fides.*

2. Quid propriè fides ſit; in quo conſiſtat; quid mereatur; an infuſa, an acquiſita. *Quiddites fidei.*

3. Cur Deus per fidem hominem ſalvare voluerit. *Ratio hominem ſalvandi per fidem.*

4. Quanta fides eſſe debeat ad ſalvandum hominem. *Intenſio fidei.*

5. Qualis eſſe debat fides ſalutifera; an ſola fides juſtificet, contra Hæreticos; an fides informis conducat ad vitam; an fides ſola charitate formata. *Qualitas fidei.*

6. Quomodò homo per fidem ſalvetur, quam diſpoſitionem requirat. *Salus per fidem.*

7. Ubi ſit vera fides: utrum in una ſola Romana Catholica Eccleſia, an & in aliis infidelium congregationibus; ubi de primatu Eccleſiæ & Pontificis ampla ſuggeritur materia. *Eccleſia quænam vera.*

8. Quomodo potiſſimum actus fidei exercendi. *Exercitium fidei.*

Quibus mediis ad veram fidem pertingere infidelis quiſpiam poſſit. *Media.*

His poſitis procedamus ad alterum Exemplum.

Exemplum ſecundum Phyſicum.

Quærenti itaque, an Anima, pars compoſiti naturalis in homine, ſit verè ſubſtantia incorporea ſpiritualis? ℞. affirmativè contra Veteres nonnullos & Recentiores, & hoc pacto probamus. *Diſurſus de animæ ſpiritualitate.*

B. Omne illud *bonum*, quo vivimus, movemur, intelligimus, volumus, illud corporeum & materiale eſſe non poteſt.
Anima talis eſt.
Ergo corporea eſſe non poteſt. Ergo Anima ſubſtantia ſpiritualis eſt.

M. Omne illud quod definitivum ubi habet, eſtque *totum* in *toto*; & totum in qualibet parte corporis, illud corporeum eſſe non poteſt.
Anima talis eſt.
Ergo.

D. Omne quod ſeparatum à corpore *æviternæ durationis* ſtatum habet, id eſt, compoſito diſſoluto remanet per ſe exiſtens, illud corporeum eſſe non poteſt.
Anima talis eſt. Ergo.

P. Omne id quod *potentiam* habet ad omnes humanas operationes ſeſe extendendi, corporeum eſſe non poteſt.
Anima talis eſt.
Ergo.

S. Omne quod naturali *facultate* ſua *intellectiva*, ab omni materia abſtracta entia indiviſibiliter attingit, id corporeum eſſe non poteſt.
Anima talis eſt.
Ergo.

Vo. Omne quod perfectæ liberæque *voluntatis arbitrio* gaudet, id corporeum eſſe non poteſt.
Anima talis eſt.
Ergo.

Vi. Illa *vis*, quæ intelligendo omnia fit, & quæ omnia movens ipſa non movetur, corporea eſſe non poteſt.
Talis eſt *vis* Animæ.
Ergo.

Ve. Omne quod *veritatem* rerum definiendo, dividendo, diſtinguendo, indiviſibili mentis facultate ſcrutatur, id corporeum eſſe non poteſt.
Anima talis eſt. Ergo.

G. Omne quod pro *gloria* ſua & fine ultimo bonum ſummum appetit, illud corporeum eſſe non poteſt.
Anima talis eſt. Ergo.

Omnis

= Omnis anima quæ poſt ſeparationem, ſubſiſtere non poteſt, ea quoque ſpiritualis eſſe non poteſt.
Sed tales ſunt animæ brutorum. Ergo.
Quia educuntur ex potentia materiæ: quod non fit in anima rationali, quæ à Deo creata corpori infunditur; ergo ſola anima rationalis ſpiritualis ſubſtantiæ eſt.

♡ Ubicunque eſt *convenientia* in uno aliquo naturæ gradu, ibi eſt *concordantia*.
Sed omnes animæ junctæ corporibus, ſive in ſenſitivo & vegetabili naturæ gradu *conveniunt*.
Ergo ibi eſt *concordantia*.

⊸ Illud *contrarietati* ſubjacet, quod contrariis affectibus & paſſionibus agitatur.
Anima corpori juncta talis eſt.
Ergo.

α Illud eſt formale omnium operationum *principium*, quo omnes actiones tam intrinſecæ quàm extrinſecæ in aliquo ſubjecto cauſantur.
Anima omnes in homine ſive intrinſecas ſive extrinſecas actiones cauſat.
Ergo Anima eſt *principium* omnium operationum.

⊙ Illud eſt *medium*, quod inter ſpiritualis & corporeæ naturæ confinia principem locum habet.
Anima juncta corpori talis eſt. Ergo.

ω Illud eſt *finis*, propter quod omnia condita ſunt.
Propter principalem hominis partem, videlicet Animam omnia condita ſunt.
Ergo Anima rationalis eſt *finis* omnium.

M Ubicunque eſt perfectio *major*, ibi *majoritas* reſultare neceſſe eſt.
Sed Anima rationalis *perfectior* eſt animâ ſenſitiſiâ, hæc vegetabili.
Ergo & *majoritatem* inter animas reſultare neceſſe eſt.

Æ. Ubicunque eſt eſſentia & proprietas eadem, ibi eſt *æqualitas*.
Sed omnes animæ rationales eandem eſſentiam & proprietates habent.
Ergo inter animas rationales datur æqualitas quoad eſſentiam.

COROLLARIA.

Sentiarum contrariarum de anima reprobatio.

1. Hinc ſequitur, hallucinari omnes eos, qui animæ eſſentiam definiêrunt per motum aut quietem, & Platonem ſecuti, αὐτοκίνητον ſe ipſa mobilem dixerunt. Exſibilandi quoque Democritus & Leucippus, qui animam igneæ naturæ eſſe, & ex igneis atomis conflatam aſſeverârunt; Si enim igneum corpus eſt, quomodò ſpiritualis ſubſtantia? Si αὐτοκίνητος ſive ſeipſam movens, minimè diſtinguetur à brutis, cùm ſpiritus vitales & animales in utroque ſint. Secundò Anima per ſyncopem vacuato ſpiritu interiret; Tertiò ſequeretur animam nutriri, creſcere. Eſt ergo Anima in corpore principium motus, non mota, uti ex ſerie moventium & mobilium patet.

2. Perperàm quoque philoſophati ſunt, qui ad cognitionem & perceptionem rerumque ſenſum reſpexerunt, cum arbitrarentur, ſimile non niſi à ſimili cognoſci & percipi, animam ex iiſdem quibus res, quas ſenſit & cognoſcit, principiis conſtare, arbitrati ſunt. Si ergo anima ideo eſt, quia ex omnibus ſuum ſibi cognatum & ſimile percipit; Ergo ex quatuor elementis conflabatur; quod abſurdum, quis non videt?

3. Errarunt pariter omnes, qui cum conſiderarent, animam per totum diffundi corpus, illam minutiſſimum quoddam corpus, quod ſubitò ſe ab una parte in aliam promovere poſſet, dixerunt.

4. Erravit Galenus, qui animam κρᾶσιν corporis aſſerit, ſive ex quatuor elementorum contemperatione conflatam, quem plerique hujus temporis Athei ſequuntur. Hinc enim ſequeretur primò, animam rationalem à brutorum forma non diſtingui. Secundò plures eſſe in compoſito formas ſubſtantiales. Tertiò eſſe accidens, quod adeſſe & abeſſe poſſit. Quartò animam pro ætate creſcere, pro loci victuſque ratione mutato temperamento mutari; quæ omnia abſurda ſunt.

Quæ quidem omnia per Erotematicam Enneadem fuſius & diſtinctius deduci poſſunt, non in genere tantùm, ſed in particulari de toto homine, in quantum ex materiali & ſpirituali conſtat; Quare hic tantum generalia quædam ad applicationis rationem oſtendendam, tradidiſſe ſufficiat. Quæ omnia per Enneadem Erotematicam, ut dixi, deduci fuſiſſimè poſſunt.

CAPUT VI.

De Senſitiva Natura, quæ Sextum Subjectum in Arte noſtra conſtituit.

Subjectum VI. Naturæ ſenſitivæ. SUbjectum ſextum eſt Natura Senſitiva; & definitur Senſitiva Natura omne id, quod vivit & ſenſit, & loco movetur, & ſic comprehendit lato modo omne animal irrationale, ſive brutum.

Dividitur autem ſenſitiva natura in quatuor genera; quorum unumquodque perfectum in ſuo genere; quorum prius Quadrupedia; alterum Volatilia; tertium Aquatilia; quartum Inſecta comprehendit. His nonnulla adjiciunt Zoophyta, ſive plantanimalia.

Eſt autem animal quadrupes omne id, quod quaternis pedibus graditur, ſenſu & vitâ præditum, & in ſuo genere perfectum eſt, quia non ex utri, ſed ſemine ſimilis ſibi natum ſanguine pollet, & corpore integro, membriſque omnibus ad naturæ munia obeunda neceſſariis inſtruitur, & viviparum eſt; quorum quidem variæ ſunt differentiæ, ſi habitum corporis, ſive aliam & aliam membrorum conſtitutionem ſpectes.

Et primò quidem ſi pedes ſpectes.

Pedes. Alia enim pedem ſolidum habent; ut Equus, Aſinus, Elephas.

Alia ſunt biſulca, id eſt, quæ ungulam fiſſam habent; ut bos, cervus, caper.

Alia quæ multifidos pedes habent, & in plures partes diſſectos, ut urſus, canis, ſimia, vulpes, felis, & innumera alia.

Si capitis formam ſpectes.

Caput. Sunt alia ſine cornibus, ſicuti omnia, quæ ſolidâ ungulâ pollent; Equus, aſinus, Elephas.

Alia binis cornibus inſtructa; ut Bos, cervus, caper, & omnia quæ bifidâ ungulâ gaudent.

Alia quaternis cornibus, uti nonnulli Arietes, alia unico cornu gaudent; ut Rhinoceros, & nonnulla Indiæ animalia, quorum cornua ſunt vel curua, retorta, repanda, recta, tortuoſa.

Si operationes ſpectes.

Actiones. Sunt alia ruminantia, alia non ruminantia. Ruminantia ſunt illa omnia, quæ cornibus inſtruuntur, & illa pariter dentibus carent in ſuperiori parte rictus.

Si fœtus ſpectes.

Sunt alia multorum fœtuum; uti canes, feles; alia pauciorum, ut Equus, Elephas, & innumera alia. Fœtus.

Si humores ſpectes.

Sunt alia, quæ bile abundant; ut canis, leo; alia ſanguine, ut Equus, bos; alia phlegmate, uti ovillum genus; alia atrâ bile, uti aſinus. Humores.

Si cutim ſpectes.

Omnia pilis veſtita ſunt, præter Rhinocerotem & huic ſimilia, Elephantumque, qui non niſi rariſſimis pilis inſtruitur. Cutis.

Si colores.

Alia ſunt nigri; alia albi; alia fuſci, rubri, flavi; alia mixti; alia variegati & in varias maculas diſtincti coloris. Color.

Si denique inclinationes ſpectes, tot ſunt differentiæ, quot ſpecies.

Secunda animalium diviſio Volucres continet. Sunt autem aves animalia perfecta in ſuo genere; binis pedibus multifidis, alis quoque pennis plumiſque inſtructa, quibus volando ſe promovent, ſi manucodiatas excipias, quæ eò quod pedibus perperam carere dicantur, Apodes vocantur. Quorum omnium corpora ſicuti & quadrupedum, ex iiſdem humoribus quatuor, horumque legitima commixtione, ac partibus quoque ſimilaribus & diſſimilaribus conſtant; membra quoque vitalia iis eadem ſunt, quæ in quadrupedibus, exceptis renibus & veſica. Volucrum diviſio.

Differentia Volucrum primò conſideratur ratione partus; Sunt enim omnes oviparæ; ovum verò ſecluſum incubantium volucrum calore excluditur in animal volatile juxta ſpeciem ſuam. Partus.

Secundò ratione victus; Sunt aliæ volucres carnivoræ, uti omnia accipitrum, corvorum, milvorumque genera, & hæ omnes, quibus natura dedit ungues fortes ad rapinam exercendam aptos. Aliæ vermiculis inſectiſque vivunt; aliæ muſcis, cœteriſque inſectis; Aliæ herbis; aliæ frugibus, aliæ ſeminibus, baccis, uvis, ficubus, cœteriſque frugibus. Victus.

L Tertiò.

Volatus. Tertiò. Ratione volatus: ſunt aliæ alti volatus; aliæ mediocris; aliæ perpetuò terræ vicinis locis affixæ hærent.

Situs. Quartò. Ratione ſitus: ſunt aliæ quæ montibus, quæ planis, quæ ſylvis, quæ deſertis & ſolitudinibus; aliæ quæ aëre, aliæ quæ aquis gaudeant. Si tempus. Sunt aliæ nocturnæ, aliæ diurnæ. Medium quid inter animalia quadrupedia & volucres veſpertilio eſt. Tempus.

Color. Quintò. Ratione coloris: Sunt aliæ nigri, albi, viridis, flavi, unius coloris; aliæ binorum miſtione colorum ornantur; aliæ innumeris coloribus veſtiuntur, ut pavones, Upupa, pſittacus.

Caput. Sextò. Ratione capitis: Sunt aliæ criſtatæ, ut Alauda & upupa; aliæ ſine criſtis.

Molis corporis. Septimò. Ratione molis, quarum tot ſunt differentiæ quot ſpecies.

Tertia diviſio eſt Aquatilium.

Diviſio Aquatilium. Eſt autem animal aquaticum perfectum in ſuo genere, quod ſenſu & vita præditum eſt, & in aqueo elemento degit, cujus naturam & temperamentum obtinet.

Perfecta. Suntque vel perfecta, vel imperfecta. Perfecta ſunt omnia illa, quæ ſanguine pollent, & branchiis ſquamiſque integuntur, teſtis cruſtiſque carent. Quorum maxima eſt differentia.

Partus. Si enim primò conſiderentur piſces ratione partus; ſunt alii vivipari, ut ceti, balenæ, phocæ; Alii Ovipari, ut reliquæ piſcium ſpecies.

Amphibia. Alii perpetuò ſub aquis degunt; alii amphibii partim terra partim aquis vivunt; uti Hippopotamus, Lutra, Phoca, Rana, Crocodilus &c. & quaternis inter aquatica pedibus conſtant, ſpirant, dormiunt, aliaſque operationes habent ſimiles quadrupedibus.

Cutis. Alii ſunt ſquamati; alii glabri ſine ſquamis.

Sunt & alii ſanguinei, uti omnia perfecta, & propriè dicuntur piſces: Alii exangues, uti omnia quæ exanguia vocant phyſici.

Aquatilia alia ſunt cruſtacea ſeu teſtacea, uti omnia conchylia, cruſtacea, teſtacea, oſtrea. Alia ſine cruſta aut teſta, uti anguillæ, polypi, ſepiæ cæteraque exanguia.

Pleraque ſine pedibus, uti omnes piſces, nonnulla multis pedibus inſtructa; ut cancri, polypi, teſtudines, & ſunt medium quid inter piſces & exanguia.

Sunt & iſchtyophyta medium quid inter plantas & aquatica animalia, uti ſpongiæ, & cætera.

Quarta diviſio inſectorum in ſuas ſpecies.

Imperfectiora animalia, quæ utplurimum inſecta dicuntur nomine generali, ſunt illa, quæ vita & ſenſu pollent, ſanguine carent, & corpus inciſuris diſtinctum habent; tribuſque potiſſimum partibus conſtant, capite, ventre & intermedio aliquo ſpacio; quorum omnium infinitæ ſunt ſpecies; Nullum enim elementum eſt, excepto igne, quod non ſibi particulare aliquod generet; omnia tamen ex putri; vel à calore cœleſti in ambientem aërem diffuſo; vel ex materia mixti, uti cadaveribus; vel à calore mixti putreſcentis originem ſuam trahunt, quæ quidem non vi propria ſed calore inſito, qui materiam diſponit formamque ſubſtantialem producat, concurrente cœleſtis caloris influxu, generantur. Inſecta.

In Inſectorum diviſione primò conſideranda ſunt illa, quæ pennis carent, & continent omnia illa animalia, quæ partim ex putri, partim coitu generantur, uti mures, ranæ, bufones, & caudatæ lacertæ, quæ quadrupedum more quaternis conſtant pedibus; deinde omne ſerpentum vermiumque genus; quæ utplurimum ex terreſtribus mixtis originem habent.

Alia ſunt alis, vel binis, vel quaternis veſtita; quorum aliqua alas habent vaginulâ incluſas, uti ſcarabæi bruchi &c. alia ſine vagina liberas, ut omnia muſcarum genera; Altera differentia eſt, vel à mutatione formæ: ſunt enim, quæ ex vermibus ſeu erucis in volatilia inſecta evadunt, ut bombyx, papilio & ſimilia: Iterum alia à membrorum conſtitutione; ſunt enim alia cruſtata, alia mollia, alia ſine pedibus, alia quaternis ſeniſque pedibus, alia mille pedibus, ut nonnullæ erucæ; alia glabra, alia aſpera: quædam ventricoſa, quædam in longum producto corpore; omnia partim vel reptatione, vel gradu, ſaltuque vel volatu ſe de loco in locum promovent. Atque hæc eſt Epitome, qua totius ſenſitivæ naturæ rationem paucis exponendam duximus. Origo inſectorum.

Si quis verò ſingulorum rationes, proprietates, & admirandas virtutes uberius tractare deſideret, is adeat Zodiologiam noſtram Combinatam ſive XII. Lib. Mundi Subterranei, & inveniet forſan ibidem à nemine huc uſque tradita, utpote novis experimentis comperta. His itaque præmiſſis, ut de omnibus & ſingulis ingentem combinandi materiam acquiras, ſingula ordine per Enneadem Erotematicam examinanda ſunt; deinde omnia ritè juxta octodecim Artis noſtræ principia deduces,

duces, & te ingentem philoſophandi campum reperturum nihil dubites. Sed ne exemplo hoc ſubjectum præteriiſſe videamur, illud ſubjungimus.

Sunt non pauci, qui, dum animalia nonnulla mira quadam induſtria, in nidis conſtruendis, in alendis pullis, in quærendo ſibi victum, in affectatione loquelæ, ſimilibuſque ingenii dotibus inſtructa vident; hinc animalia ratione & judicio quodam pollere dicunt; quibus quidem ex noſtris principiis facilè contrariam ſententiam ſuadebis, hoc pacto.

Quæritur itaque. An animalia nonnulla ratione prædita ſint? Reſpondeturnegativè, Et ſic probatur.

Nulla forma ſubſtantialis educta è potentia materiæ, ratione uti poteſt.
Omne animal, excepto homine, habet formam ſubſtantialem eductam è potentia materiæ.
Ergo nullum animal irrationale ratione uti poteſt. Si enim ratione uteretur, illa neceſſariò formam haberet ſpiritualem, corruptoque animalis compoſito, ſeparatim per ſe ſubſiſteret, & conſequenter immortalis foret; quæ omnia abſurda ſunt.
Nulla forma circumſcriptibilis loco, & commenſurabilis partibus materialis compoſiti, ratione uti poteſt.
Omne brutum tale eſt.
Ergo.
Nulla forma educta è potentia materiæ, atque quæ unà cum corporis corruptione interit, ratione uti poteſt,
Sed omne brutum tale eſt.
Ergo.

Haud ſecus in aliis procedes, quod facillimè fiet, ſi argumenta, quæ paullò ante de hominis anima ſeparatum eſſendi ſtatum obtinente diximus, inverteris. Eſt itaque in brutis, dum ingenioſè operari videntur, ſola inſtinctiva quædam cognitio, ſive inſtinctus ipſe à forma animalis emanans, eidem à natura inditus, tum ad rectè operandum, tum ad conſervationem ſpeciei, quæ ſine hujuſmodi naturæ ſenſitivæ dotibus conſervari non poſſet. Inſtinctus in animalibus ratio.

CAPUT VII.

De Natura Vegetativa; quod eſt Subjectum ex univerſalibus Septimum.

Subjectum VII. Vegetabilium.

VEgetabile Corpus eſt perfectè mixtum, anima & vita præditum; duabuſque partibus conſtat; corpore externo & ſenſibili, & anima quæ vitam ſubminiſtrat; corpus animatum ſenſus expers; cujuſmodi ſunt plantæ, quæ virtute animæ è terra naſcuntur, vivunt, virent, aluntur, & augentur, quæ naturæ vegetabilis operationes tales ſunt, ut ſine anima eæ concipi non poſſint; generantur autem, uti omnia alia, ita & hæc ex calido & humido, calore in humido tanquam ſubjecto hærente; quod naturæ ſuæ maximè convenit, attrahit, alterat, atque in ſui ſubſtantiam vertit; Calidi verò & humidi defectu corruptio plantarum ſequitur, quæ fit vel nimio calore, frigore, ſiccitate, humiditate tum extrinſecè tum intrinſecè advenientε; Suntque vegetabilis naturæ innumeræ ſpecies; vel enim primò aliæ ſub arborea, alia ſub fruticum, alia ſub herbacea ſubſtantia conſiderantur, quarum differentiæ ſumuntur vel à loco; ſunt enim aliæ terreſtres, aliæ aquaticæ. Terreſtres iterum dividuntur vel in urbanas & domeſticas, quæ hortis aluntur; vel Agreſtes, quæ in montibus, vallibus, planitiebus, cryptis, deſertis, arenoſis & ſaxoſis locis ſedem ſuam fixerunt. Aquaticæ verò ſunt, quarum in aquis, puteis, fontibus, vel in mari minoribuſve aquis, vel in mollioribus ripis, aut in ſtagnanti paludoſoque humo, ortus eſt. Pro diverſitate itaque locorum, aliæ iterum vel locis calidis, aliæ frigidis, quædam apricis aut umbroſis locis gaudent; quæ quidem eo fine à natura diverſis locis deſtinatæ ſunt, ut unaquæque reperiret in loco ſibi proprio alimentum naturæ ſuæ ex appropriato ſolo proportionatum. Si tempus conſideres, ſunt aliæ vernales, quædam æſtivæ, nonnullæ autumnales, aliæ denique hybernales, quæ quidem dictis temporibus proveniunt, ob diverſam ſeminis conſtitutionem naturalem, dum aliæ majori, minori aliæ caloris tum nativi, tum extrinſeci cœleſtis vigore imbuuntur. Dividuntur quoque in fœcundas & ſteriles; aliæ in ſalutiferas & venenoſas; in eſui aptas, & ineptas; in ſymphaticas & antipathicas. Figura quoque differre cernuntur; ſunt ramoſarum arborum innumeræ ſpecies, uti & herbarum; quarum aliæ ſtolonibus inſtructæ, aliæ ſerpentes per terram ſine ullo thyrſi ſubſidio. Si porrò folia, flores, fructus ſingularum ad ſingulas combinabimus, major iterum inde earum varietas,

Species vegetabilium innumeræ.

Diviſio vegetabilium.

rietas, quàm hoc loco eam deſcribere queamus, emerget. Quare qui hæc omnia curioſiùs deſcripta deſiderat, is Phytologiam noſtram Combinatam ſuo tempore, in qua mira quadam arte, omnium & ſingularum differentias, naturas & proprietates, atque in medicina uſum, deſcriptas reperiet, adeat.

Hæc verò omnia juxta octodecim principia univerſalia & novem quæſtionum circumſtantias examinabuntur, modo in præcedentibus indigitato. V.G. Quæſituro an plantæ animatæ ſint, id eſt, vera & reali anima conſtent. Reſpondetur affirmativè; & hoc pacto probabis.

Per {
- B. Omne *ens* corporeum & *perfectum* mixtum, quod *vivit, creſcit, alitur*, neceſſariò *animatum* eſt.
- M. Omne illud ens corporeum, quod ſecundùm naturæ ſuæ gradum ſeſe *extendit* ad vitales operationes, *animatum* eſt.
- D. Omne id, in quo *durant* opera corporum animatorum, id *anima* carere nequit.
- P. Omne quod *potentiam* habet ad effectus vitalium operationum, illud neceſſariò *animatum* eſt.
- S. Omne quod *inſtinctiva cognitione* naturæ ſuæ conveniente attrahit, alterat, alitumque in ſui ſubſtantiam convertit, id *animam* habere neceſſe eſt. Intelligo vero hic inſtinctivam cognitionem, pro appetitu naturali cujuſcunque rei; quam Lullus impropriè inſtinctivam cognitionem vocat; uti lapidis ad centrum.
- Vo. Omne quod *appetitum* innatum habet ad certum locum & ſitum, in quo commodius vivit & alitur, id neceſſariò *animatum* eſt.
- Vi. Omne quod *virtute* alitiva cœtera animalia nutrire poteſt, id *animam* habere neceſſe eſt; Siquidem nil aliud nutrire poteſt, niſi id primò vitam habuerit.
- Gl. Omne quod *gloriatur* in vitalibus operationibus creſcendoque folia, fructus, flores producit, id *animam* habere neceſſe eſt.

} Plantæ tales ſunt. } Ergo.

Per {
- = Omnia quæ ſpecificis formis *vitalibus* differunt, animata ſunt.
- ♡ Omnia quæ *concordant* in eodem *vegetabili* naturæ gradu, animata ſunt.
- ●○ Omnia corpora vegetativa, quæ *contrariis* qualitatibus, lite & amicitia, ſympathia & antipathia agitantur, *animata* ſunt.
- α Omnia quæ *principia* ſunt & cauſæ vegetabilis facultatis, *animata* ſunt.
- ⊙ Omnia quæ *medium* naturæ locum tenent, inter naturam ſenſitivam & corpora ſilentia, *animata* ſunt.
- ω Omnia quæ animalium per ſui nutrimentum conſervationem pro *fine* habent, *animata* ſunt.
- M Ubicunque datur majoritas, æqualitas, & minoritas *vitalium* effectuum, ibi *animam* intervenire neceſſe eſt.

} Plantæ tales ſunt. } Ergo.

Quæſituro verò, utrum Plantæ ſint B. M. D. P. S. Vo. Ve. Vi. G. Reſpondebis affirmativè, & probabis, hoc pacto.

- B. Omne quod *vivit*, creſcit, alitur, *bonum* eſt.
- M. Omne quod ſecundùm naturæ ſuæ exigentiam creſcendo *perficitur*, *magnum* eſt.
- D. Omne quod in virtutis ſuæ perfectione *perſiſtit*, *durabile* eſt.
- P. Omne quod mirificis virtutibus pollet, *potens* eſt.
- S. Omne quod inclinatione naturali congruum ſibi *alimentum* attrahit, *inſtinctu cognoſcitivo* præditum eſt.
- Vo. Omne quod certis locis *gaudet*, alia odit, tanquam naturæ contraria, id appetitivo ſuo modo amore & odio pollet.
- Vi. Omne quod *proprietatibus* mirificis inſtruitur, *virtuoſum* eſt.
- G. Omne quod florum fructuumque amænitate *afficit*, *glorioſum* eſt.

} Plantæ tales ſunt. } Ergo.

Per Enneadem verò Erotematicam ita aſſumptum thema urgebis.

1. An planta potius agat ſpecificis an elementaribus qualitatibus?
2. Quid ſint ſpecificæ qualitates in plantis, quid operentur? Specificæ qualitates.
3. Cur à natura conſtitutæ ſint? & cur tanto rerum apparatu inſtructæ? Cur nonnullæ facilè corrumpantur?
4. Quanto tempore durent, & quare aliæ aliis brevioris vitæ? Quomodo arbores diſtinguantur à ſuffruticibus & herbis? Duratio plantarum.
5. Quomodo alantur, & ex quibus? quomodo & qualia alimenta attrahant. Alimentum.
6. Unde ſint, an ſpontaneo, an ſeminali ortu proveniant? Ortus.
7. Quales ſint, quibus virtutibus inſtructæ, & ad quid conferant in uſu humano; ubi de medicis facultatibus.
8. Ubi ſingulæ creſcant, quæ loca potiſſimum ament, & quare? Loca.
9. Quando vel quo tempore ſingulæ proveniant: cur aliæ verno, aliæ æſtivo, aliæ autumnali, aliæ hyberno tempore oriantur. Tempus proventus.

Quibus facultatibus inſtructæ operentur, qua corporis conſtitutione; ubi de foliis, floribus, fructibus, ſeminibus, eorumque virtute. Facultates.

Habes hîc paucis expoſitum, quidquid de univerſa plantarum natura proponi poteſt.

CAPUT VIII.

De Corporibus ſilentibus ſive mixtis perfectis inanimatis ſeu Foſſilibus, quod Octavum ſubjectum eſt Artis noſtræ.

Subjectum VIII. Mineralium. OMne Foſſile ſive Minerale eſt Mixtum perfectum omnis animæ & vitæ expers; unde & ſilentia & inanimata corpora dicuntur.

Diviſio Mineralium. Dividiturque in tres potiſſimum partes; id eſt, in Metalla, Lapides, ſuccos terreſtreſque ſubſtantias, uti & ea, quæ coagulata quidem non in duram tamen fixamque ſubſtantiam, quæ facilè in pulveres rediguntur; ut ſunt Terra Lemnia, Cimolia Melitenſis, Terra ſigillata, bolus armenia, creta, & omnia illa corpora, quæ coloribus conficiendis inſerviunt, de quibus vide VII. librum Mundi ſubterranei.

Metalla. Metallorum ſunt ſpecies, aurum, argentum, cuprum, ſtannum, ferrum, plumbum; Mercurius verò & ſulphur omnium dictorum ſunt materia, ex qua coagulantur.

Lapides. Lapides diſtinguuntur in tres Claſſes, ut in nobiles & pretioſos; cujuſmodi ſunt Adamas, Beryllus, Cryſtallus, Chalcedonius, Chryſopraſus, Carbunculus & ſimilia; Alii medii ordinis ſunt, ut omnia marmorum genera. Tertiò. Lapides communes, quibus in fabricandis ædibus utimur; quibus alii addunt omnes illos lapides magnæ virtutis, qui in animantium corporibus inveniuntur; ut ſunt lapis bufonius, Ophites, Lyncurius.

Metallica mixta. Tertii ordinis Mineralia ſunt iterum triplicia; Priora ſolidam quidem ſubſtantiam habent, non tamen ita lapideam, quin facilè in pulveres redigi queat: Cujuſmodi ſunt Arſenicum, Auripigmentum, Sandaraca, Ochra, Antimonium, Calx, Grypſum, Archilla, Terra ſigillata, Lemnia, Cimolia ſimiliaque, quæ ex ſuccis fluoribuſque metallicis conſtituuntur. Secundum locum occupant ſucci minerales, qui duplicis generis ſunt; vel concreti, vel liquidi. Succi. Concreti ſucci ſunt omnia ſalium genera; cujuſmodi ſunt ſal naturale ſive foſſile & artificiale hominum labore decoctum; Salia. Sal Ammoniacum, Sal gemmæ, Sal nitrum, Vitrolum, Salpetræ, Alumen, Manna &c. Concretos ſuccos conſequuntur ii ſucci, ſeu potiùs liquores, quorum alii ex Terræ viſceribus profluunt, quales ſunt Bitumen, Naphta, Petroleum, Pyſſaphaltum; alii tum ex mari, tum ex arboribus emanant, uti ſuccinum, Balſamum, pix, Reſina, & omnia reliqua gummacea corpora.

Eſt igitur Minerale corpus perfectè mixtum, quod ſolida & conſtanti Elementorum concretione conſtat, & ideò diutius durat; Omnia autem elementa in mixto eſſe corpore inde conſtat, quia mixta corpora feruntur ad locum terræ, indeque plurimum in iis terræ ſit oportet; ſi verò terra ineſt, ergo & aqua, ſine qua terra conſiſtere non poteſt: Uti nec aqua ſine igne, nec aqua & ignis ſine aëre. Cum verò omnis generatio conſiſtat in humido & calido, poſito uno contrariorum, & alterum poni neceſſe eſt; Eſt itaque Metallum corpus perfectè mixtum & inanimatum, ex ſulphure & argento vivo mixtis & temperatis in terræ venis natum. Metallicum corpus quale. Sulphur eſt Materia metallica ex ſubtiliori exhalatione pinguis & unctuoſa venis terræ concluſa conſtans. Sulphur. Argentum vivum verò materia metallica conſtat ex vapore ſubtiliori aqueo, qui terra conglutinatur, & per calorem ſulphuris excoquitur; quæ uti in omnibus metallicis Argentum vivum.

venis reperiuntur, ita pro temperamenti & mutuæ permiſtionis varietate metalla naſcuntur; quorum cauſa efficiens eſt calor & frigus, locus eſt terræ gremium; Forma eſt vis unicuique propria & peculiaris; quæ & in pura & impura dividuntur. Pura ſunt, quæ perfecta & exquiſita decoctione coaluerunt, ut aurum & argentum. Impura ſunt, quæ impuriori ſulphure & Mercurio conſtant, de quibus omnibus in noſtro Mundo ſubterraneo uberior datur diſputandi campus. Sed quomodò hæc omnia exquiri & inquiri poſſint, videamus; ac primò per Enneadem Erotematicam, tum ad Mineralium omnium in genere, tum in ſpecie, tum quoad individua; uniuſcujuſque naturam demonſtrandam procedemus, de metallis initium facturi.

Virtutes.

1. An metalla vegetativâ facultate polleant; cum metalla ſucceſſu temporis intra terram creſcere de novo videamus; Creſcere autem vegetabilium eſt proprium.
2. Quid ſint metalla propriè, & unde originem ſuam ſortiantur immediatè; An ex ſulphure & Mercurio omnia, & quomodo generentur.
3. Cur, & in quem finem natura ea conſtituerit, & quid ſingula utilitatis adferant.
4. Quanto ſit unum nobilius altero, & utrum unum in alterum perfectè transmutari poſſit.
5. Quomodò in terræ viſceribus generentur, & quænam ad eorum generationem concurrant.
6. Qualia ſint, cujus virtutis ſingula, & quiſnam eorum in humanis rebus uſus, & quænam medicæ eorum facultates.
7. Ubi, vel quibuſnam in locis maximè proveniant.
8. Quando, vel quo tempore maximè indagandæ metallicæ venæ.
9. Quibus modis, & inſtrumentis eruenda, depuranda, decoquenda, & in uſum humanum convertenda ſint; ubi de Chimicis operationibus magna philoſophandi materia in mundo ſubterraneo.

Hiſce propoſitis, procedes ad eorum naturam & proprietatem explicandam per octodecim principia Artis noſtræ hoc pacto.

Quæſituro cuipiam, An metalla vitâ, eò quod creſcere videantur, conſtent. Reſp. negativè; idque oſtendes per octodecim principia univerſalia.

B. Nullum corpus perfectè mixtum *inanimatum*, *vitâ* pollere poteſt.
Metallum eſt perfectè mixtum *inanimatum*.
Ergo &c. Quia non vivit, nec nutritur, nec creſcit propriè & vitaliter, ſed per appoſitionem quandam corpuſculorum augetur.

M. Nullum ens corporeum, cujus eſſentia non ſeſe *extendit* ad vitales operationes, vivere poteſt.
Tale Ens eſt Minerale & Metalum.
Ergo.
Quia nec vivit, nec nutritur, nec per generationem propagatur.

D. Illud corpus, quod quaſi perpetuam *durationis* ſuæ *permanentiam* ſortitur, *vivere* non poteſt. Quia omnis vita ſenſitiva & vegetabilis ad breve tempus durat.
Sed metalla maximam & quaſi *perennem permanentiam* habent.
Ergo.
Quod idem de reliquis mineralibus dicendum eſt.

P. Omne illud, quod poteſt tantùm eſſe, id eſt, quod in gradu naturæ tantùm eſſendi & exiſtendi *poteſtatem* habet, id *vivere* non poteſt.
Talia ſunt metalla.
Ergo.

S. & Vo. Omne quod naturalem ad centrum uti quietem, *appetitum* habet, id numero *animatorum* annumerari non poteſt.
Metalla & cœtera mineralia naturalem ad centrum appetitum habent: unde impulſa in altum, centrum ſuum, locumque, unde eruta, repetunt.
Ergo. Vegetabilia enim etiamſi appetitum ad centrum habent, ſurſum tatamen quoque naturaliter augmentationis ſuæ vi feruntur.

Vi. Nullum non *vegetabili virtute* præditum *vivere* poteſt.
Talia ſunt Mineralia.
Ergo.

G. Omne quod eſſendi naturæ gradu tantùm *gloriatur*, id *vitam* formaliter non habet.
Talia ſunt mineralia & metallica corpora.
Ergo.
Quærenti vero.
1. An metalla iter ſe differant eſſentialiter. ℞. affirmativè hoc pacto.

= Quæcunque *diſtinguuntur* ab altero, vel ſolo naturæ gradu, vel aliis proprietatibus ſpecificis & eſſentialibus, illa differre inter ſe neceſſe eſt.
Metalla *diſtinguuntur* eſſentialiter tum inter ſe, tum à vegetabilibus, ſpecificis proprietatibus.
Ergo.

2. An

2. An metalla inter ſe concordent? ℞. affirmativè, ſic.

♡ Quæcunque in eodem naturæ gradu *conveniunt*, illa in eodem concordare neceſſe eſt.

Mineralia conveniunt in eodem naturæ gradu, videlicet in gradu eſſendi & exiſtendi tantùm.

Ergo *concordare* in eodem naturæ gradu, neceſſe eſt.

3. An metalla ſibi invicem contrarientur? ℞. affir. ſic.

o-● Quæcunque ex pura & ſolida elementorum contemperatione & perfecta commiſtione conſtant, ea neceſſariò *contrariis* qualitatibus imbui neceſſe eſt.

Mineralia ſunt talia. Ergo.

4. An metalla dici poſſint cauſæ & principia ſuarum operationum. ℞. affir.

α Omnes ſubſtantiæ *principia* ſunt & cauſæ ſuarum operationum.

Mineralia ſunt *Subſtantiæ*.

Ergo principia & cauſæ ſuarum operationum.

5. An metalla medium ſint inter viventia & accidentia? ℞. affir.

⊙ Omne quod inter viventia & accidentia interponitur, *medium* eſt inter extrema quæ vivunt & ſunt; & inter ea, quæ ſuum eſſe habent in alio.

Mineralia inter viventia & accidentia interponuntur.

Ergò media ſunt. &c.

6. An metalla finem aliquem reſpiciant? ℞. affir.

ω Omne quod humanum emolumentum potiſſimum reſpicit, illud ipſum pro *fine* habet.

Talia ſunt Mineralia.

Ergo.

7. An unum metallum altero nobilius & majus ſit; & contra. ℞. affir.

M Ubicunque datur comparatio præſtantioris ad minus præſtans, ibi datur *Majoritas* & *Minoritas*.

Inter metalla & lapides ſuccoſque datur comparatio ad *majus* & *minus* præſtans.

Ergo.

Æ Ubicunque fit concordantia in eodem naturæ gradu, ibi datur æqualitas.

Hoc fit in mineralibus.

Ergo.

Pari pacto reliqua omnia juxta Enneadem Erotematicam propoſita dubia per octodecim principiorum applicationem deduci poterunt. De his quoque conſule noſtrum Mundum Subterraneum, in quo quæcunque ad mineralium naturam cognoſcendam, & penetrandam deſiderari poſſunt, uberrimè tractata reperientur.

CAPUT IX.

De Inſtrumentalibus, ſive de Novem Prædicamentis, quæ ſunt veluti inſtrumenta quædam, quibus Subſtantia operationes ſuas perficiat: quæ nonum conſtituunt hujus Artis Subjectum.

Subjectum IX. Inſtrumentorum ſive accidentium.

CONſideratis Principiis tranſcendentalibus univerſalibuſque Subjectis Subſtantialibus, de Accidentibus modò tempus eſt, ut nonnihil diſcurramus; ſunt enim ea non exigua hujus Artis noſtræ portio.

Eſt itaque Subſtantia una, Accidentia novem, quæ à pluralitate ad unum, tanquam ad ſubjectum reducuntur: Omnia autem hæc denario clauduntur numero, decemque nominibus & eſſentiis ad quas omnia reducuntur, decem prædicamenta dicunt. Sunt autem, *Subſtantia*, de cujus latitudine jam dictum eſt; *Quantitas*, *Relatio*, *Qualitas*, *Actio*, *Paſſio*, *Ubi*, *Quando*, *Situs*, *Habitus*, quæ hiſce binis verſibus exprimuntur:

9. Prædicamenta.

Subſtant, Quanta, Refert, Quale, Actio, Paſſio, Ubique,
Quando, Situſque, Habituſque, ad quæ revocabitur omne.

Sunt tamen quædam extra prædicamenta, quæ ad aliquod accidentium reduci nequeunt; quæ binis hiſce verſibus memoriæ cauſa continentur.

Conceptum, conſignificans, fictum polyſemum
Vox Logicæ, Deus, Excedens, Privatio, Parſque.

1. Conceptum, id eſt, omnes voces ex pluribus compoſitæ, ut homo juſtus, prædicamentis annumerari non poſſunt, niſi complexum unum ſignificet, uti corpus animatum.
2. Conſignificans nihil aliud eſt, quàm illud, quod niſi alteri junctum, nihil per ſe ſignificat; ut ſunt particulæ, omnis, nullus. Quocirca ex octo partibus orationis, quatuor categoriis continentur tantum; *Nomen*, *Participium*, *Verbum*, *Adverbium*.
3. Fictum, id eſt, quæcunque eſſe tantùm objectivè habent in intellectu, & Entia rationis dicuntur, uti Chimæra, hippocentaurus &c.

4. Poly-

4. Polyſimum, id eſt, quod multa ſignificat, niſi fiat diſtinctio.
5. Vox Logicæ, uti ſunt termini dicti ſecundæ intentionis; ut nomen, verbum, Oratio, propoſitio.
6. Deus, id eſt, omnia nomina infinita actu, ut Deus, Creator, extra prædicamenta ſunt, eò quod hæc omnia infinita actu ſint.
7. Excedens, ſeu quod idem eſt, tranſcendentalia, uti Unum, Ens, aliquid, & omnia principia noſtra tranſcendentalia; Bonitas, Magnitudo, Duratio &c.
8. Privatio, quæ indicant privationem, ut ſunt cœcitas, ſurditas, mors, ignorantia, & ſimilia.
9. Pars, id eſt, vox partis principiive materialis ſignificativa, ut forma, materia.

Verùm quoniam eorum pleraque in præcedentibus expoſuerimus, hoc loco ea tantùm veluti anacephaleoſi quadam exponemus.

§. I.

De Quantitate.

Termini diviſivi quantitatis combinati & ad formam ſyllogiſticam reducti.

Quantitas Tranſcendentalis. Omne quod diſtinctivum eſt graduum perfectionis, virtutis & ſubſtantiæ ſecundùm plus & minus, id prædicamentis adnumerari non poteſt.
Sed quantitas tranſcendentalis talis eſt.
Ergo.

Quant. Prædicamentalis. Omne ens diviſionem faciens ſubſtantiæ, per quod quantus & quotus in ordine quis dicitur, id propriè prædicamentis competit.
Quantitas continua & diſcreta talis eſt.
Ergo.

Omne continuum cujus partes copulantur in termino aliquo communi, illud quantitas eſt continua. Quant. Continua.
Sed talia continua ſunt, linea, ſuperficies, corpus, locus, tempus.
Ergo.

Omnis longitudo eſt id, cujus eſſentia eſt ex fluxu puncti continuato. Linea.
Talis eſt linea.
Ergo.

Omne longum & latum ſolùm eſt id, quod ex ductu lineæ tranſverſim continuatur. Superficies.
Talis eſt ſuperficies.
Ergo.

Omne longum, latum & profundum eſt id, quod ductu ſuperficiei continuatur in omnem partem. Corpus.
Tale eſt corpus ſolidum.
Ergo.

Omne ſpacium intra quod aliquid locatur, eſt terminatum ſuperficie. Locus.
Locus eſt talis.
Ergo.

Omne cujus curſus motuſque ſecundùm prius & poſterius continuatur, continua quantitas eſt. Tempus.
Motus Cœli ſive tempus tale eſt quoad partium Cœli extenſionem ſaltem conſiderata.
Ergo.

Omne cujus partes non copulantur ad aliquem terminum communem, id quantitas diſcreta eſt. Quantitas Diſcreta.
Numerus, & multitudo talis eſt.
Ergo. Quia ex multis unitatibus aggregata.

Omne quod menſurat, vel	Tempus.	Ad quantitatem pertinet. Sed	Minutum, gradus, hora, dies, hebdomas, menſis, annus, luſtrum, ſæculum, ævum, menſurant tempus.		
	Liquida.		Cyatho, cochleari, menſurata.	Talia ſunt.	Ergo.
	Arida.		Medimno, Chœnice, modio, ſacco menſurata.		
	Pondus.		Scrupulo, unciâ, librâ, talento menſurata.		
	Intervalla.		Digito, palmo, pede, paſſu, perticâ, funiculo, milliari menſurata.		

Menſurativa.

Omne quod menſurat & diſtinguit diverſos ſonos & ſyllabas, ad quantitatem diſcretam revocatur.
Tales ſunt tum ſyllabarum, tum dictionum, periodorum, partiumque Orationis menſuræ.
Ergo.

Axio-

Axiomata.

Omne extenſum, quod { Non habet ſibi contrarium. / Non recipit magis & minus. / Sub æqualitatis & inæqualitatis ratione conſideratur. / Mole inſtructum eſt. } Id propriè rationem quantitatis continuæ habet. { Tales ſunt dictæ quantitatis continuæ ſpecies. Siquidem bicubitum non eſt contrarium tricubito. Ergo.

Aliter per Principia abſoluta.

Per B. Omne ſine quo non datur extenſio, *bonum* eſt.
Sine quantitate non datur extenſio.
Ergo.
M. Omne quod præſtat trinam dimenſionem, *magnum* eſt.
Quantitas talis eſt. Ergo.
D. Quod perſiſtentiam præſtat, *durabile* eſt.
Quantitas perſiſtentiam præſtat.
Ergo.
Omne ſine quo ſenſus objectis frui non poſſunt, *potens* eſt. P.
Mediata quantitate rerum ſenſus attingunt objecta. Ergo.
Et ſic de cæteris, quæ per principia reſpectiva pari ratione deducere lubebit.

Quantitas.
Continua. — Diſcreta. { Par. / Impar.

Continua.
Permanens. — Succeſſiva. { Tempus. { Hora. / Dies. / Menſis. / Annus. } / Motus. { Rectus elementorum. / Circularis cœli. }

Permanens.
Linea. — Superficies. — Corpus. { Linea recta, circularis. / Superficies triangula, quadrangula, polygona. / Corpus ſolidum, tetraëdrum, pyramis, cubis, omnia priſmatum & pyramidum genera. }
Hæc. — Iſta.

§. II.

De Qualitate.

Complures Argumentorum ſedes, ſive Termini ad qualitatem reducibiles Combinati, & ad formam Syllogiſticam reducti.

Omnis forma accidentalis, eſt ea, ſecundùm quam quodlibet dicitur tale.
Omnis qualitas & forma accidentalis talis eſt.
Ergo omnis qualitas accidentalis eſt ſecundùm quam quodlibet dicitur tale.

Dividitur autem omnis qualitas vel in *intrinſecam*, vel *extrinſecam*. Intrinſeca rurſum eſt vel habitus, vel diſpoſitio, vel naturalis potentia.

Omnis diſpoſitio eſt præparatio quædam, qua quid deinceps facilè fieri poteſt.
Omnis habitus imperfectus & initium ejus eſt diſpoſitio.
Ergo omnis habitus imperfectus eſt præparatio &c.

Iterum Habitus & diſpoſitio eſt vel animæ vel corporis; Animæ, cum ſubjectum eſt in anima, aut in ejus intellectu, vel in voluntate: Ex habitu intellectus oritur ſapientia, ſcientia, prudentia, ars, opinio; Ex voluntate habitus & diſpoſitiones morales ſeu virtutes aut vitia. Corporis habitus ſunt propriè & ſubjectivè in corpore, atque in iſtis corporeis qualitatibus, ultra ea quæ ars addit, aliqua exigitur membrorum exercitatio, ut in habitu pilâ ludendi, ſonandi, ſcribendi &c.

Omnis diſpoſitio habitus imperfecti eſt aſſuefactio & promptitudo quædam facilè mobilis, uno vel pluribus actibus acquiſita. Diſpoſitio.
Omnis qualitas quæ necdum firmas radices egit, & facilè à ſubjecto removeri poteſt, eſt habitus imperfecti diſpoſitio.
Ergo omnis qualitas quæ necdum firmas radices egit & facilè à ſubjecto removeri poteſt, eſt aſſuefactio & promptitudo quædam facilè tamem mobilis, uno vel pluribus actibus acquiſita.

M Natu-

Naturalis potentia intrinſeca.

Naturalis qualitas intrinſeca eſt potentia vel impotentia naturalis congenita, qua aliquid naturaliter fit potens vel impotens ad agendum, patiendum, obſiſtendum, vel non agendum.

Sed omnes virtutes naturales tam animæ, uti intellectiva, volitiva, memorativa, quàm corporis, uti vegetativa, attractrix, retentrix &c. ſunt naturalis qualitas intrinſeca.

Ergo omnes virtutes naturales ſunt potentia, vel impotentia homini congenita, qua naturaliter fit potens vel impotens ad agendum aut patiendum.

Extrinſeca iterum Qualitas aut Paſſio aut figura eſſe poteſt; Unde paſſio eſt paſſibilis qualitas, quæ tamen differunt, ut diſpoſitio ab habitu radicato: ſiquidem ſubitò v. g. iraſci, paſſio eſt, mediata verò paſſio iracundiæ paſſibilis eſt paſſio.

Omne quod ab extrinſeco aliquo agente afficitur immutaturque, paſſio eſt.

Omnes externorum ſenſuum potentiæ ab aliquo extrinſeco agente afficiuntur, immutanturque. Ergo.

Omnis figura eſt qualitas formæ extrinſecæ.

Omnia Geometrica linearum, ſuperficierum, corporum Schemata: Omnis pulchritudo rei cujuſque: Omnes notæ, characteres tam naturales, quàm artificiales rei cujuſcunque figuræ rationem habent.

Ergo omnes ſunt formæ extrinſecæ.

Sumitur autem forma hoc loco tripliciter; primò pro forma ſubſtantiali compoſiti, & ſic conſiderata prædicamento qualitatis non adnumeratur, ut ſuprà diximus. Secundò pro omni re, quæ verè eſt accidens, & dat eſſe accidentaliter ſubjecto vel conſtituto; & hoc pacto invenitur forma in omnibus novem prædicamentis. Tertiò. Sumitur forma in ſpecie ſive ſpecificè pro re accidentali, quæ procedit ex determinatione vel circumſcriptione quantitatis concluſæ lineis, aut aliqua ſuperficie, prout quibuſque rerum naturis convenit.

Qualitas.
- Habitus & Diſpoſitio.
- Vis naturalis.
  - Intrinſeca.
    - Intelligere.
    - Velle.
  - Extrinſeca.
    - Quinque ſenſuum 4. Facultates Vitales.
    - Locomotiva.

Habitus.
- Acquiſitus.
- Infuſus.
  - Fides, Spes, Charitas.
  - 7. Dona Spiritus Sancti.
  - Dona gratiam facientia.

Acquiſitus.
- Moralis.
- Intellectus.
  - Sapientia.
  - Scientia.
  - Artes.

Moralis.
- Virtus.
- Vitium.
  - Intemperantia.
  - Injuſtitia.
  - Timiditas.

Virtus.
- Temperantia,
- Juſtitia.
  - Hæc.
  - Illa.
- Fortitudo.

§. III.

De Relatione Univerſali tam Categorica, quàm Tranſcendentali.

Natum eſt hoc Accidens ex conſequentia rerum, eò quod res omnes à ſumma Dei ſapientia ita colligatæ ſint, ſimilitudinis aut alterius cujuſdam participatione, ut vix res aliqua inveniatur, quæ ſi planè vel ex parte ſit cognita, ad alterius cognitionem non præbeat aditum ſecundùm relationem ad aliud. Cujus diviſio illa eſt quæ ſequitur; quarum aliquæ relationes non ponuntur in prædicamentis, ſed tranſcendentalem reſpectum ad invicem dicunt, uti ſequens Tabula oſtendit.

Relatio

- Relatio
  - Realis
    - Subſiſtens in divinis eſt quadruplex, & non includitur Categoriis.
      - Paternitas.
      - Filiatio.
      - Spiratio.
      - Proceſſio.
    - Non ſubſiſtens.
      - Secundùm dici; ut Relationes eſſentiales, accidentales ad ſubſtantiam, omnes tranſcendentium relationes, uti bonificantis ad bonificabile, &c. Materiæ ad formam, non incluſæ Categoriis.
      - Secundùm eſſe
        - Mutua, quæ dividitur.
          - Ratione termini, in relationem
            - Æquiparantiæ, ut eſt ſimilitudo, cui ex altera parte reſpondet ſimile ejuſdem ſpeciei, ut albedo ad aliam albedinem.
            - Diſquiparantiæ, ut inter patrem & filium, dominum & ſervum.
          - Ratione fundamenti
            - Proximi, uti
              - 1.
                - Unitas.
                - Multitudo.
                - Diſſimilitudo.
                - Inæqualitas.
              - 2.
                - Actio.
                - Paſſio.
              - 3.
                - Menſura activa, ut exemplar ad maginem.
                - Menſura paſſiva, & contra.
            - Remoti, eaque Relatio multiplex, quæ fundatur in
              - Subſtantia, ut relatio identitatis.
              - Quantitate, ut relatio æqualitatis.
              - Qualitate, ut relatio ſimilitudinis.
              - Relatione, ut relatio proportionalitatis.
              - Actione, ut relatio agentis immanentis ad ſeipſum.
              - Paſſione, ut relatio patientis ad agens.
              - Loco, ut relatio loci ad locatum.
              - Situ, ut relatio ſitus ad ſituatum,
              - Et ſic de cæteris.
        - Non mutua, ut relatio creatoris ad creaturam.
  - Rationis, quæ verè non exiſtit, rei tamen convenit.
    - Ante omnem cogitationem, ut relatio creatoris ad creaturas.
    - Poſt aliquam operationem intellectus, ut relatio prædicati ad ſubjectum & ſpecies intentionales.
    - } Et non annumerantur Categoriis.

Eſt itaque Relatio Categorica ea, per quam formaliter aliquid refertur ad aliud, non tanquam ad ſubjectum aut objectum vel finem, ſed tanquam ad terminum; eſtque accidens reale, cujus tota ratio eſt ad aliud, quibus conditionibus excluduntur relationes rationis, uti eſt relatio rei cognitæ ad cognoſcentem; deinde perſonæ divinæ, quia non ſunt accidentia: tertiò relationes ſecundùm dici, quæ ſunt partes entium abſolutorum & tranſcendentalium, aut eorum latentes differentias exprimunt.

Tria in qualibet relatione conſiderari poſſunt. Subjectum. Fundamentum. Terminus.

Tria autem in qualibet Relatione conſiderari debent. Primò ſubjectum in quo eſt relatio. Secundò fundamentum, propter quod fiat. Terminus ad quem, ſpectatur; uti in paternitate ſubjectum eſt homo qui genuit; fundamentum eſt potentia generativa; terminus verò filius qui genitus eſt. Subjectum, relatum ſeu relativum; terminus, correlativum dicitur; ambo tamen correlata, correlativa & extrema dicuntur, quia inter illa oppoſitæ relationes naſcuntur.

Relata contrarietatem admittunt, quod intelligendum eſt non tam relationum quàm fundamentorum, quibus nituntur, aut terminorum, ad quos referuntur ratione; uti fit in candore & nigredine, unde dicuntur relativa contraria. Secundò ſuſcipiunt magis, & minus, intenduntur & remittuntur, quod de qualitatibus intelligendum eſt. Tertiò relata ſunt reciproca, ita ut unum ſine altero concipi non poſſit, non tamen phyſicè ſed relativè conſiderata. Quartò cognito uno relatorum, cognoſcitur & alterum.

Combinatio terminorum ad Relationes qualeſcunque reducibiles.

Et primò quidem de Relationibus divinis ex profeſſo tractabitur in Theologia Combinata.

Porrò cum in omnibus tranſcendentalibus octodecim Artis noſtræ principiis ſtatuantur Relationes, quomodo eæ principiis noſtris applicari poſſint, videamus. Sic ergo operare.

Relationes tranſcendentalium combinatæ ſub forma Syllogiſtica.

				Vel Lulliano more.
Ubicunque eſt	Bonificativum. Magnificativum. Durarefactivum. Potentificativum. Cognoſcitivum. Volitivum. Corroborativum. Verificativum. Glorificativum.	Ibi eſt	Bonificabile. Magnificabile. Durarefactibile. Potentificabile. Cognoſcibile. Volibile. Corroborabile. Verificabile. Glorificabile.	Ubi eſt (tivum) ibi (bile) eſſe neceſſe eſt. Sed ubicunque eſt (tivum) & (bile) ibi neceſſariò reſultat relatio. Ergo (tivum) & (bile) ſunt correlativa. Ergo inter illa Relatio.
Ubicunque eſt	Diſtinctivum. Concordans. Contrarium. Principiativum. Finis. Medium. Majoritas. Majoritas & Minoritas.	Ibi eſt ſunt	Diſtinguibile. Concordabile. Oppoſitum. Principiatum. Terminus. Extrema. Minoritas. Æqualitas.	Sed hæc omnia ſe reſpiciunt, & ad ſe invicem referuntur. Ergo ſunt correlativa. Ergo inter hæc omnia datur relatio.

Termini reducibiles ad prædicamentum Relationis Combinati.

1. Ubicunque eſt ſimilitudo unius ad alterum ejuſdem rationis, ibi reſultat ratione termini relatio æquiparantiæ ſecundùm eſſe.
   Sed hoc fit inter albedinem & albedinem ſimileſque qualitates remiſſionis & intenſionis expertes.
   Ergo inter albedinem & albedinem reſultat ratione termini relatio æquiparantiæ.
2. Ubicunque eſt reſpectus unius ad alterum diverſæ rationis, ibi datur relatio diſquiparantiæ.
   Sed inter patrem & filium eſt reſpectus unius ad alium diverſæ rationis.
   Ergo inter patrem & filium eſt relatio diſquiparantiæ.

3. Quando

3. Quandocunq; datur reſpectus	Unius ad idem.	Ibi datur Relatio ratione fundamenti remoti.	Sed talis reſpectus datur, in	Subſtantia.	Ergo.
	Æqualis ad æquale vel inæquale.			Quantitate.	
	Similis ad ſimile vel diſſimile.			Qualitate.	
	Proportionalitatis.			Relatione ſeu categoria ad aliquid.	
	Agentis ad Patiens, & contra.			Actione & Paſſione.	
	Locati ad locum.			Terminis categoricis Loci.	
	Situati ad ſitum.			Sitûs.	
	Habituati ad habitum.			Habitûs.	

Haud ſecus in aliis procedes. Verùm de hiſce omnibus uberrimus aperietur argumentorum campus in Logica ſeu Dialectica noſtra Combinata, ad quam Lectorem remittimus. Quare hæc ſpeciminis loco ad Artis noſtræ applicationem oſtendendam ſufficiant.

§. IV. & V.

De Actione & Paſſione.

Actio, functio vel operatio rerum eſt motus activus ex agente in patiens, uti Paſſio eſt motus in patiente ab efficiente illi impreſſus, quo pati dicitur aliquid: Agens enim agit, patienſque patitur, vel per medium inſtrumenti ſeparati ab Agente; vel per medium inſtrumenti naturalis conjuncti cum agente. Medium cauſæ formalis habet formam vel permanentem vel tranſeuntem fluentemque. Forma permanens eſt quæ agit per qualitatem ſibi intrinſecam & permanentem; uti ignis agit in aquam per calorem; Sol per lucem in hæc inferiora. Forma fluens agit per actionem cujus principium ipſa eadem eſt qualitas, quæ eſt in agente, & fluvere dicitur; eo quod actuali in exercitio ſit. Per medium inſtrumenti naturalis conjuncti agenti actiones fiunt, uti per membra & alia, quæ natura generat & nutrit, per quæ ſuis fungitur actionibus. Per medium inſtrumenti ſeparati ab agente actio vel paſſio fit, ut dum quis ſerrâ findit, ſecat ſecuri, polit dolabro, enſe necat.

Agens quando agat & patiatur.

Omnis itaque *Actio* vel *Paſſio* conſideratur vel ratione principii, vel ratione objecti, vel ratione termini. Ratione principii dividitur in *Naturalem*, *Violentam*, *Præternaturalem*, *Artificialem*. *Naturalis* actio ab intrinſeco principio promanans & naturæ cujuſcunque rei conſentanea; uti motus ignis ſurſum, lapidis motus deorſum. *Violenta* actio eſt, quæ fit contra inclinationem naturalem, ut lapidis motus ſurſum, ignis deorſum. *Præternaturalis* eſt, quæ præter naturam contingit, ut fit in generatione monſtrorum. *Artificialis* eſt omnis illa actio, quæ membrorum ope fit, ut pulſatio Cytharæ &c.

Naturalis iterum eſt vel animæ vel corporis. Animæ iterum duplex conſtituitur, Vegetativa & Senſitiva. *Vegetativa* eſt nutritio, cui ſervit alimenti attractio, retentio, concoctio, diſtributio. 2. *Accretio*, nutritioni ſemper juncta. 3. *Generatio*, quæ eſt actio vitalis, qua aliquid de non eſſe ad eſſe producitur. *Senſitiva* verò actio competit potiſſimum brutis, continetque omnes actiones, motuſque vitales & animales. *Rationalis Creaturæ actio eſt* triplex: *appetitûs*, *intellectûs* & *Voluntatis*. *Appetitus* verſatur vel circa bonum, eſtque amor, deſiderium, gaudium, ſpes; aut circa malum, & ſunt odium, fuga, triſtitia, timor, ira, deſperatio. *Intellectus* continet omnes operationes intellectuales, quæ ſunt, intelligere, æſtimare, judicare, diſcernere, numerare, diſtinguere, dividere, definire. *Voluntas* verſatur circa operationes appetitivas, uti ſunt, eligere, conſulere, media quærere proportionata ad finem. *Actiones* verò corporeæ ſunt illæ, quæ exercitationem corporis concernunt, uti *Athletica*, *Luſoria* &c. reliquæque corporis vires.

Diviſio varia actionis & paſſionis.

Iterum Actio conſideratur ratione objecti, vel ſubjecti, eſtque duplex: *Immanens* & *Tranſiens*. Immanens eſt ut intellectio; Tranſiens ut calefactio.

Actio conſiderata ratione ſubjecti.

Ratione termini conſideratur actio vel *ſubſtantialis*, vel *accidentalis*. *Subſtantialis* eſt generatio, corruptio, implicatque tria naturalium rerum principia. *Accidentalis* eſt, accretio & decretio ſecundùm quantitatem; alteratio ſecundùm qualitatem; *Latio* ſecundùm locum ſeu locomotiva eſt vel ſimplex, vel mixta. Simplex eſt duplex; recta vel circularis, hæc Cœlorum illa Elementorum. Quæ omnia in ſequenti epilogiſmo digeſta conſidera.

Epilogiſmus omnium, quæ ad Actionem & Paſſionem ſpectant.

- **Actio & Paſſio**
  - Ratione principii, à quo oritur.
    - In
      - Naturalem.
      - Violentam.
      - Præternaturalem.
    - In eam, quæ eſt
      - Artis; Ut pulſatio Lyræ.
      - Naturæ, vel eſt
        - Animæ
          - Vegetativæ.
            - Nutritio, cui ſervit alimenti
              - Attractio.
              - Retentio.
              - Concoctio.
              - Diſtributio.
            - Accretio nutritioni ſemper juncta.
            - Generatio.
          - Senſitivæ. Senſatio tam varia, quàm eſt varius motus ſpontaneus in animalibus.
          - Rationalis.
            - Appetitus, ad quem ſpectant paſſiones.
              - Circa bonum.
                - Amor.
                - Deſiderium.
                - Gaudium.
                - Spes.
              - Circa malum.
                - Deſperatio.
                - Odium, fuga.
                - Triſtitia.
                - Timor.
                - Audacia.
                - Ira.
            - Intellectus.
              - Apprehenſio.
              - Judicium.
                - Enunciativum.
                - Diſcurſivum.
            - Voluntatis.
              - Volitio.
                - Circa bonum.
                - Circa media.
              - Nolitio.
        - Coporis; eſtque varia & multiplex, prout corporum variæ ſunt & multiplices vires.
  - Ratione ſubjecti, in quo recipitur, eſtque
    - Immanens; Ut intellectio.
    - Tranſiens; Ut calefactio.
  - Ratione termini, ad quem tendit, eſtque
    - Subſtantialis.
      - Generatio.
      - Corruptio.
    - Accidentalis.
      - Accretio ac decretio ſecundùm quantitatem.
      - Alteratio ſecundùm qualitatem.
      - Latio ſecundùm locum, ſeu motus localis, eſtque
        - Simplex.
          - Orbicularis; Ut Cœlorum converſio.
          - Rectus.
            - Surſum.
              - Simpliciter; Ut motus ignis.
              - Secundùm quid; Ut motus aëris.
            - Deorſum.
              - Simpliciter; Ut motus terræ.
              - Secundùm quid; Ut motus aquæ.
        - Mixtus.
  - Ratione durationis; eſtque
    - Inſtantanea.
    - Succeſſiva.
      - Perpetua.
      - Temporanea.

Habes hic Lector diviſionem Actionis: Jam quomodo ea Artis noſtræ Principiis applicari poſſit, videamus.

Applicatio Combinatoria.

Termini reducibiles ad prædicamentum Actionis & Paſſionis.

Omne ſine quo quidpiam	B.	Operari impoſſibile eſt, id	Bonum eſt.	Omnes actiones & facultates, ſive	Naturales, ſive Violentæ, aut præternaturales.	Tales ſunt, Ergo.
	M.	Intra determinatam activitatis ſuæ ſphæram operari non poſſet, id	Magnum eſt.		Immanentes, ſive transeuntes.	
	D.	Permanentiam non haberet,	Durabile eſt.		Artificiales, ſive Naturales.	
	P.	Nullam haberet potentiam,	Potens eſt.		Entitativæ, Vegetativæ, Senſitivæ, Rationalis, } Naturæ ſint.	
	S.	Nullam vim haberet determinativam ad locum certum,	Cognoſcitivum eſt.			
	Vo.	Nullum appetitum haberet naturalem,	Appetitivum eſt.		Subſtantiales, ſive Accidentales.	
	Vi.	Nulla virtute polleret,	Virtuoſum eſt.		Corporeæ, ſive Spirituales.	
	Ve.	Verè non eſſet,	Verum eſt.		Locomotivæ, ſive Inſenſatæ.	
	G.	Gloriari non poſſet,	Glorioſum eſt.			

Per Principia Reſpectiva ſic operare.

Omnia quæ multis variiſque modis	≡	Inter ſe *diſtinguuntur*, illa differre quoque neceſſe eſt.	Tales ſunt ſupra citatæ actiones & facultates. Ergo.
	♡	Inter ſe *conveniunt*, illa & inter ſe concordantiam habent.	
	●○	*Opponuntur*, contraria ſunt.	
	α	*Principiant*, illa verè principia & ipſa ſunt.	
	⊙	Per diverſa *media* operantur, & ipſa media ſunt.	
	ω	Ad naturæ bonum conſequendum operantur, *finis* rationem habent:	
	M Æ. Mi.	Dividuntur atque in diverſis gradibus perfectionis conſiſtunt, illa Majoritatis, Æqualitatis Minoritatiſque rationem habent.	

Præmiſſâ applicatione in genere tantùm peractâ; jam quomodo ſingulæ operationes in Epilogiſmo exhibitæ in particulari diſcuti poſſint videamus. Fiet id per Enneadem Erotematicam, hoc pacto.

1. An operationes omnibus rebus in quocunque naturæ gradu conveniant.
2. Quid ſint propriè actiones immanentes & fluentes: Naturales, Violentæ, & Artificiales. Quænam operationes Animæ vegetantis, ſentientis, rationalis.
3. Cur & in quem finem à natura ſingulæ conſtitutæ ſint.
4. Quantum ſingulæ præſtent.
5. Quomodo omnes inter ſe diſtinguantur.
6. Quales ex ſe, & ex ſua natura ſint.
7. Ubi potiſſimum ſingulæ ſuam virtutem exerant.
8. Quando cumprimis operentur.
9. Quibus modis & rationibus operentur.

Sed ad meliorem omnium notitiam Exemplum ſubjungamus.

Quæſituro itaque, An in homine animæ vegetantis, ſentientis & rationalis facultates verè & realiter ſint diſtinctæ. Reſpondebis negativè, & ſic probabis per Principia Reſpectiva.

Si tres animæ Vegetativa, Senſitiva & Rationalis in homine eſſent realiter *diſtinctæ*, ſequeretur hominem ex tribus formis ſubſtantialibus realiter diſtinctis conſtitui; quod eſt abſurdum. Per ≡

Major probatur. Quia ſequeretur, hominem ſimul futurum & plantam & animal & hominem.

Sed hoc fieri non poteſt; Eſſet enim homo non una ſed triplex ſubſtantia, quod pariter abſurdum eſt.

Ergo non realiter ſed ratione tantum tres hæ animæ in homine differunt.

Quæcun-

Per ♡ Quæcunque formæ *concordant* in una quadam forma ſubſtantiali nobiliſſima, illæ & ab ea non realiter ſed virtute tantùm ut diſtinguantur, neceſſe eſt.

Anima vegetans & ſentiens concordant cum anima rationali.

Ergo in ea realiter diſtingui non poſſunt; Ergo ratione tantum.

Ratio Majoris eſt, quia ſequerentur dicta abſurda, & quod homo viveret & moreretur primò animâ vegetativâ, deinde ſenſitivâ, & tertiò tandem homo eſſe deſineret, atque adeò triplici interitu moreretur; quæ ridicula ſunt.

Per ●-○ Illæ formæ, quæ in aliqua forma ſubſtantiali nullam *contrarietatem* ſuſtinent, illas quoque non realiter, ſed virtute ab ea diſtingui neceſſe eſt.

Tales ſunt vegetans & ſentiens forma in homine.

Ergo. Etiamſi enim ſenſus rationi repugnare videatur; illud tamen locum tantùm habet in diverſis & differentibus ſubjectis, non in uno aliquo ſubjecto, in quo diverſæ facultates, vegetativæ & ſentientes animæ amicè ſibi invicem ſubordinantur. Lucta enim illa non ex natura potentiarum, ſed ex accidente eſt.

Per α Omnes illæ formæ, quæ ſubordinantur formæ alicui principali tanquam *principio* & *cauſæ* illarum, illæ utique ab hac realiter diſtingui non poſſunt.

Tales ſunt anima vegetans & ſentiens in homine.

Ergo.

Per ⊙ Omnes illæ facultates, quæ ſe habent per modum *medii* conducentis ad conſervationem & auctionem, nutritionemque ſubjecti, illæ à toto tanquam formæ ſubſtantiales diſtingui non poſſunt.

Tales ſunt anima vegetans & ſentiens in homine. Ergo.

Per ω Omnes illæ formæ ſeu facultates aut potentiæ, quæ ſunt veluti media quædam ad *finem*, id eſt, ad formam totius compoſiti conſervandam, illæ utique tanquam formæ à toto diſtingui non poſſunt.

Tales ſunt facultates vegetans & ſentiens in homine.

Ergo.

Per M Ab illa forma principali, quæ *majoritatis* rationem habet, illæ formæ quæ continentur ab ea, ab eadem diſtingui realiter non poſſunt.

Talis eſt anima rationalis, quæ reliquas continet virtute.

Ergo.

Contra verò argumentaturis ex eo, quod cum in homine diverſæ ſint operationes, neceſſariò diverſas formas arguant: Reſpondebis, id verum eſſe in diverſis, & differentibus, uti ſuprà quoque dictum eſt, ſubjectis; etiamſi enim in homine ſint diverſæ operationes vegetandi, ſentiendi, audiendi, videndi &c. ita tamen amicè ſibi ſubordinatæ ſunt, ut una & eadem anima rationalis ſit cauſa omnium; aliàs enim ſequeretur, tot eſſe diſtinctas animas, quot in homine operationes concipi poſſunt, quod perabſurdum foret. Lucta enim illa ſive contrarietas non eſt ex natura potentiarum, ſed ex accidente. Accedit quod formæ genericæ ſeu generales, cujuſmodi in homine eſt vegetans & ſentiens, non ſint propriè formæ, eò quod hominem non conſtituant, ſed ſpecifica forma in homine eſt anima rationalis, quæ uti altioris gradus eſt, ita reliquas virtute in ſe continet, non ſecus ac, ut cum Philoſopho loquar, tetragonus continet in ſe trigonum, aut tanquam binarium ternarius, non quod ſint tres numeri, ſed quod binarius includatur in majori ternario.

Eſt itaque anima vegetans nil aliud, quam actus primus corporis organici phyſici, quo illud vivit, nutritur, augetur, & juxta ſpeciem per generationem propagatur. Qua definitione tres panduntur operationes animæ vegetantis: Nutritiva, Augmentativa, Generativa, quæ inter ſe pari pacto non niſi ratione aut virtualiter diſtinguuntur. Quare hæc ſufficiant.

§. VI.

De Prædicamento. Ubi.

Ubi, eſſe in aliquo loco, vel alicubi eſſe, oſtendit; aliud tamen locus, aliud ubi eſſe ſentiendum eſt. Eſſe ſiquidem in loco eſt replere locum illum. Collocatio rei in loco tripliciter conſiderari poteſt; vel *circumſcriptivè*, vel *definitivè*, vel *contentivè*, quibus nonnulli addunt *Ubi Sacramentale*. *Ubi circumſcriptivum* propriè prædicamentum conſtituitur, & eſt, quando corpus in loco, alio circundatur; atque hoc modo nulla incorporea ſubſtantia in loco eſt, neque illi convenit. Triplex conſideratio ubi.

Ubi definitivum eſt cum determinatione in loco, ut quando virtus incorporei agentis eſt finita & applicatur uni loco in quo operatur, quo tempore cum incorporea illa ſubſtantia finita ſit, illa eadem in alio loco operari non poteſt, neque exiſtere naturaliter. Ita Angeli ſunt & operantur in loco, non autem circumſcriptivè, quia carent quantitate, qua locus repletur.

Ubi

Ubi contentivum ſive repletivum illud eſt, quando agens infinitæ virtutis eſt & operatur & influit ubique in omni loco per eſſentiam, præſentiam & potentiam. Uti Deus opt. max. nulli tamen prædicamento incluſus.

Locus multiplex eſt: *communis*, *proprius*, *naturalis*, *violentus*, *ſuperior*, *inferior*, *lateralis*. Communis eſt, qui plura immediatè continet; uti civitas locus civium. Proprius eſt corporis terminus contento immediatus. Naturalis, in quó res naturaliter quieſcunt; in eo autem naturaliter quieſcunt res, in quo conſervantur & conſervari poſſunt, uti terra locus gravium. Violentus in quo contra naturam quieſcunt; cæteri ſitu tantum diſtinguuntur; quorum omnium diverſitates ſunt, longum, latum, profundum, vel altitudo. Sed hæc in ſequenti Epilogiſmo diſtinctiùs comparent.

Ubi eſt eſſe in loco, & conſiderari poteſt.
- Abſolutè, eſtque vel
  - Commune. Ut eſſe in foro, urbe, campis.
  - Proprium eſtque vel
    - Contentivum ſive Repletivum: Uti Deus Opt. Max.
    - Sacramentale; Chriſtus in Euchariſtia.
    - Circumſcriptum.
      - Reale, ut cum corpus reali ſuperficie ambitur, eſt vel
        - Commune multis. Ut civitas locus civium.
        - Proprium. Locus uniuſcujuſque proprius.
        - Naturale. Ut terra locus gravium.
        - Violentum. Extra terram.
      - Imaginarium. Ut cum corpus imaginaria ſuperficie ambitur; uti cœlum empyreum ambitur ſpacio imaginario.
    - Definitium quale eſt Ubi ſubſtantiarum ſpiritualium.
- Reſpectivè. Penes ſex differentias loci reſpectivi; Uti eſt.
  - Supra.
  - Infra.
  - Dextrorſum.
  - Siniſtrorſum.
  - Ante.
  - Retro.

Applicatio Combinatoria.

Ad varias Argumentorum ſedes acquirendas, & primò de Ubi circumſcriptivo.

Per B. Omne quod alicubi eſt, illud eſſe *bonum* neceſſe eſt: cum alicubi eſſe bonum; non eſſe vero aut nullibi eſſe malum ſit.
Sed omnia quæ ſunt, ſunt alicubi.
Ergo omnia quæ ſunt alicubi illa bona eſſe neceſſe eſt.

M. Omne quod loco extenſum eſt, ſive circumſcriptivè in loco eſt, id *magnum* eſſe neceſſe eſt.
Omnia corpora talia ſunt. Ergo.

D. Omne quod alicubi eſt, id *durare* ibidem quoque neceſſe eſt.
Omnia ſunt alicubi.
Ergo. Si enim non durarent, neque eſſe poſſent; ſufficit enim, ut illa vel per inſtans temporis durent.

P. Omnia mutabilia ratione Ubi *poſſunt* moveri, imò ea moveri neceſſe eſt.
Sed omnia quæ ſunt in loco ſunt mutabilia.
Ergo.

Omnia quæ ad certum locum feruntur naturâ ſuâ, illud faciunt *inſtinctu* quodam naturali, ſive inclinatione iis inſita. S.
Omnia gravia feruntur ad terram tanquam ad terminum naturæ eorum congruum.
Ergo.

Omnia quæ feruntur ad locum aliquem naturæ eorum conſervandæ proprium, id faciunt *appetitu* quodam innato. Vo.
Sed omnia corpora tali ratione feruntur.
Ergo.

Omne quod illuc fertur, ubi eſt majus *virtutis* ſuæ robur, illud virtuoſum eſt in ſuo loco. Vi.

Omnia quæ certam ſoli, regionis, urbis, conſtitutionem appetunt, feruntur illuc, ubi eſt majus bonum, aut virtutis ſuæ robur.

Ergo.

Per Ve. Quæcunque loco continentur de iis *verum eſt* dicere, finita eſſe.

At omnia corpora loco aliquo continentur.

Ergo verum eſt dicere, ea finita eſſe.

Per G. Omnia quæ aut ſurſum aut deorſum, aut lateraliter aut circulariter aut obliquè feruntur, id faciunt, ut *glorientur* ſeu quieſcant in fine ſuo.

Omnia corpora aliquem ex hiſce motibus habent.

Ergo id faciunt ut *glorientur* fine ſuo.

Secundò de Ubi definitivo ſic argumentaberis.

B. Omne id, quo quantò nobilius & excellentius eſt in loco, tantò majus bonum eſt.

M. Sed quodcunque eſt *definitivè in loco*, id nobilius & excellentius eſt in *loco*, quàm quod circumſcriptivè: eſt enim totum in toto, & totum in qualibet parte.

Ergo majus bonum eſt. Pari ratione procedes per reliqua principia illud deducendo, quod induſtriæ Lectoris relinquo.

Tertiò de Ubi contentivo ſive Repletivo, ita ratiocinaberis.

B. Omne id quod ubique & in omni loco eſt, nec à loco continetur, illud conſequenter excellentiſſimum Ubi habet & *ſummè bonum*.

At Deus Opt. Max. tali ratione in loco eſt.

Ergo. Sed hæc pluribus proſequemur in Theologia noſtra; quare modum tantùm innuiſſe ſufficiat.

Per Principia Reſpectiva ſic procedes.

Per = Quot ſunt *ubicationes*, tot ſunt Ubi *differentiæ*.

Sed quot ſunt entia corporea, tot ſunt *ubicationes*.

Ergo quot ſunt entia corporea, tot ſunt ubi differentiæ.

Quæcunque exiſtunt, *concordant* in eo, quod ſint alicubi. Per ♡.

Sed omnia quæ loco circumſcribuntur, illa verè & realiter exiſtunt.

Ergo omnia concordant in eo, quod ſint alicubi.

Quodcunque non admittit *oppoſitionem* formalem, hoc non admittit contrarietatem. Per o-•.

Sed Ubi non admmittit *oppoſitionem* formalem.

Ergo non admittit contrarietatem.

Sine quo operatio nulla in actum deduci poteſt, illud *principium* ſtatui debet operationum. Per α.

Sine Ubi nulla operatio in actum deduci poteſt;

Ergo Ubi eſt *principium* operationum; Quia ubi ſubſtantia eſt, illam alicubi eſſe: neceſſe eſt. Nam ab eſſentia profluunt operationes, teſte Philoſopho.

Illud ſine quo operationes fieri non poſſunt, eſt *medium* per quod operationes perficiuntur. Per ⊙

Sed ſine Ubi nulla operatio fieri poteſt.

Ergo Ubi eſt medium. Et ſic de cæteris.

§. VII.

De Prædicamento Situs.

Poſtquam novimus Locum in quo aliquid ſit, impellitur mens ad quæſtionem de Situ & poſitione, quâ per Ubi fit relatio, & ratio habetur totius locati, & totius loci, cum circumſcriptionis expreſſione. Nam per poſitionem exponitur ſitus partium locati, in partibus loci, quæ ſingularis & propria ſitûs nota eſt. Et hoc pacto pro vero prædicamento ſitus accipitur.

Omnis poſitio ſeu Situs, eſt, quando quidpiam dicitur habere partes certa ratione diſpoſitas. Reſolutio ſitus ſequitur.

Poſitio ſeu Situs eſt vel

- *Naturalis* & eſt rerum vel
  - Animatarum. Ut quando membra animalis ordine naturali & ſitu ſibi reſpondent.
  - Inanimatarum vel
    - Mobilium. Uti ſunt quatuor elementa in propriis locis.
    - Immobilium. Uti campi, agri, horti, domus.
- *Accidentalis* vel
  - Naturalis eſt, quando ordo naturæ ſervatur in poſitione membrorum, uti caput ſuprà, pedes infrà.
  - Spontaneus eſt,
    - Stare.
    - Sedere.
    - Jacere ſupinum, pronum.
    - Inclinari in anteriorem vel poſteriorem partem.
  - Artificioſus eſt, quando fit per artem, uti columnarum diſpoſitio, arborum in quincuncem diſpoſitio &c.
- *Caſualis* eſt poſitio, quæ homini præter naturam accidit; uti cadere prono obverſoque capite. Si præter ſpem aliquid accidit, ut in taxillis jactis.

Applicatio terminorum ad principia Artis Noſtræ.

Per B. Omne ſine quo ſenſibiles operationes commodè exeri non poſſunt. Neceſſariò bonum eſt.
Sed ſine certo ſitu & poſitione locatorum nulla operatio rectè exeri poteſt.
Ergo.

Per M. Omne ſine quo per rectam in loco *extenſionem* operationes ſenſibiles ritè perfici nequeunt, illud neceſſariò *magnum* eſſe oportet; longum, latum & profundum.
Sed hoc fit in omni ſitu.
Ergo ſitum *magnum* eſſe oportet.

Per D. Omne ſine quo non datur ſtabilis *permanentia*, illud neceſſariò durabile eſſe oportet.
Sed ſine certo ſitu & poſitione non datur ſtabilis *permanentia*.
Ergo ſitus debet eſſe durabilis.

Haud ſecus operabere in ſequentibus ordine principiis abſolutis Situi & poſitioni applicandis; quæ & eadem oſtendes per principia reſpectiva, hoc pacto.

Per = Ubicunque intervenit *diſtinctio* partium ſituatarum ibi datur ſituum differentia.
Hoc fit in omni ſitu & poſitione.
Ergo in omni ſitu & poſitione datur differentia.

Per ♡ Ubicunque datur *convenientia* in ordine ad certam membrorum poſitionem in loco, ibi datur *concordantia*.
Sed hoc fit in omni ſitu.
Ergo.

Ubicunque datur *oppoſitio* ibi datur *contrarietas* reſpectiva in ordine ad locum. Per •–○
Sed in ſitu datur dextrum ſiniſtrum, ſuperius inferius, anterius poſterius.
Ergo datur contrarietas reſpectiva in ordine ad locum.

Haud ſecus in reliquis procedes, quæ quia clara ſunt, iis ulterius deducendis non immoramur.

§. VIII.

De Prædicamento Quando.

Cognito Situ & Poſitione alicujus in loco, mox & intellectui imprimitur, rem ſituatam rectè ſe habere non poſſe ſine duratione; unde & naſcitur Prædicamentum, Quando; ſive quod idem eſt, rem eſſe in tempore.

Eſt autem duplex Quando: *Simplex* & *Compoſitum*. *Simplex*, cum ita ſe res habet ad tempus, ut ad indiviſibile, & à ſuſceptione menſuræ ſemotum; eſtque æternitas, ſempiternum, nictus oculi, momentum & inſtans. *Compoſitum Quando* eſt, cum ſe res habet ad tempus ut ad diviſibile, veluti ad certum diem, annum, menſem; Tempus enim in partes ſucceſſionis diviſibile eſt. Duplex Quando.

Tempus omne ex motu & numero conſtat; Eſtque ſecundùm Ariſtotelem menſura primi mobilis ſecundùm prius & poſterius: Eſtque vel *naturale*, uti hyems, æſtas, ver, autumnus, annus, menſis, hebdomas, dies, hora, minutum. *Non naturale*, ſeu potius tempora inſtituta; uti ſacrificia, dies feſti, nuptiæ; Epilogiſmum ſubnectimus.

Quando eſt eſſe aliquando, vel
- In æternitate, uti Deus opt. max.
- In ævo, uti ſunt Angeli, animæ, Cœli,
- In tempore ſunt motus, uti res quæ per motum fiunt, & corrumpuntur dum in motu ſunt, & conſideratur dupliciter.
  - Generatim.
    - Præteritum. Ut ante annum, diem, menſem, horam.
    - Præſens. Nunc eſſe.
    - Futurum. Poſt annum diem, menſem.
  - Speciatim ſumitur pro
    - Seculo.
    - Anno.
    - Menſe.
    - Die.
    - Hora.
    - Minuto.

Applicatio.

Quidquid principio & fine caret, *æternum* eſt.
Deus principio & fine caret.
Ergo *æternus* eſt.
Quidquid principium habet & fine caret, *æviternum* eſt.
Tales ſunt Angeli, animæ, Cœli, materia.
Ergo *æviterni* ſunt.
Quidquid principium & finem ſuæ *durationis* habet, id in *tempore* eſt.
Omnes creaturæ corruptionibus obnoxiæ principium & finem habent.
Ergo in tempore ſunt.
Deinde per principia abſoluta ſingula oſtendes. v. g.
Omne quod durat *bonum* eſt.
B. Omnia quæ tempori ſubduntur, durant.
Ergo *bona* ſunt.

Omne quod ſucceſſione partium continuatur, *magnum* eſt. M.
Tale tempus eſt. Ergo.
Et ſic de cæteris; quæ ne longior ſim, lubens omitto.

§. IX.

De Prædicamento Habitus.

Cognita diſtinctione temporali externa, alia rei ratio notior offertur ex habitu, quod eſt medium quoddam inter corpora & corporibus adjacentia, ſecundùm quod hæc ſcilicet, quæ adjacent, haberi, illa autem nempe corpora, habere dicuntur. Eſt itaque Habitus adjacentia corporum, eorumque quæ circa corpus ſunt, eſtque accidens medians inter corpus cui adjacet, & veſtimentum quod adjacet; ita ut neque corpus, neque veſtis propriè conſtituat prædicamentum habitus, ſed hoc tantùm, veſtitum eſſe, annulatum eſſe. Epilogiſmum ſubdimus.

Habitus duobus modis dici poteſt.
- Indutum eſſe.
  - Ratione veſtimenti.
    - Domeſtici.
    - Militaris.
    - Pontificii.
  - Ratione rei veſtitæ, uti
    - Totius. Togatum eſſe, armatum eſſe.
    - Partis. Calceatum eſſe.
- Ornatum eſſe & duplex eſt.
  - Annulatum eſſe.
  - Coronatum eſſe.

Applicatio.

Omnis adjacentia corporum eorumque quæ circa corpus ſunt, ad prædicamentum habitus pertinet.
Talis eſt omnis veſtitus & ornatus corporum. Ergo.
Per B. Omne quod hominem fovet, *bonum* eſt.
Omnis habitus talis eſt. Ergo *bonus* eſt.
Per M. Omne quod hominem adjacentia quadam ornat, *magnum* eſt.
Talia ſunt in dignitate conſtitutis, annuli, coronæ, mitræ, infulæ.
Ergo *magna* ſunt. Et ſic de cæteris.

Per Principia reſpectiva ſic procedes.

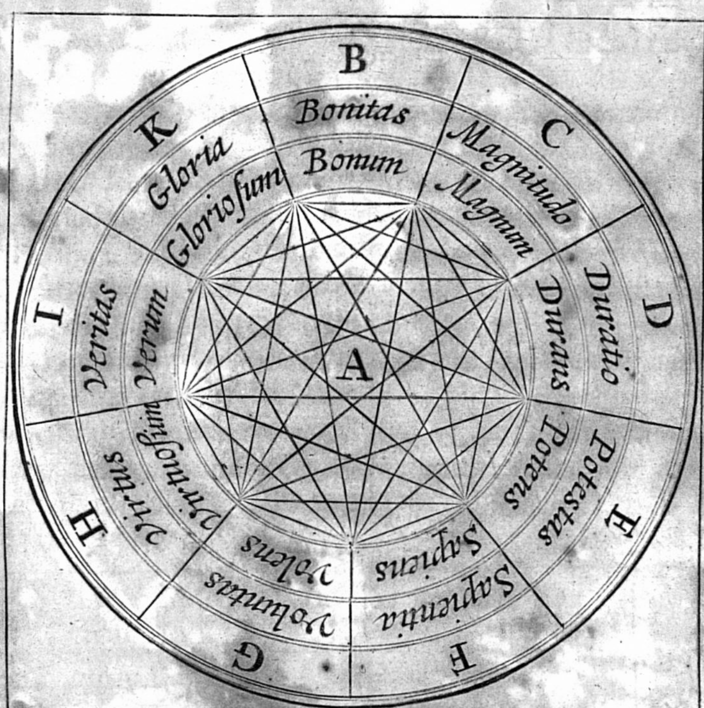
Per =. Omnes habitus diverſi differunt.
Per ♡. Omnes habitus aut Religioni aut nationi cuipiam proprii *concordant*.
Habitus *contrarium* non ſuſcipiunt. Per o-●.
Habitus *principium* eſt, quia cauſat fomentum contra frigus. Per α.
Media ſunt ad depellendum frigus. *Finiſque* idem. Per ⊙ & ω.
Datur & *majoritas* & *minoritas* inter habitus, uti palludamentum imperiale majus eſt, tunicâ ruſtici. Per M.
Datur & *æqualitas* in habitu; uti diximus de concordantia. Per Æ.

Atque hæc ſunt, quæ de Prædicamentis, in quantum ea Artis noſtræ principiis ſerviunt, dicenda duximus. Quæ ſi quis propoſitis argumentis ritè applicare nôrit, is haud dubiè immenſum propè, de quacunque re diſceptandi campum apertum reperiet.

ARTIS

ARTIS MAGNÆ SCIENDI, *SIVE* COMBINATORIÆ, LIBER TERTIUS.

Lullianæ Magnæ Artis methodi à paucis huc-uſque intellectæ novam & ſinceram expoſitionem continens.

QUA

Artis Magnæ Lullianæ arcana in lucem eruuntur: Alphabeti myſteria exponuntur, & variis exemplis ex omni ſcientia depromptis demonſtrantur.

PRÆFATIO.

NOn ignoro complures fuiſſe, qui Univerſalem Artis Lullianæ, quam pollicetur, methodum, non dicam utilem aut fructuoſam in ſcientifico negotio, ſed verbo παράδοξον καὶ ἀδύνατον *exiſtimarint, fieri non poſſe rati, ut ad tam pauca principia, tanta ſcientiarum amplitudo & varietas adaptetur. Nos verò dictæ Artis Lullianæ arcana, tametſi confuſa, & veluti caligine quadam involuta paulo profundius rimantes, talia non reperimus, qualia nonnulli iniqui rerum, quas non intelligunt, Cenſores & Ariſtarchi perperam ſentientes viro illuminatiſſimo* imme-

immerito jure opponunt. Quinimo ſub rudi illa & impolita mole veluti ſub chaotica quadam maſſa miranda quædam deprehendimus, qua ex incompoſita tenebrarum ruditate in lucem educentes, novam rationem iniimus, qua univerſales dictæ artis rationes ſcitè ad quamvis propoſitam quæſtionem ex tota artium ſcientiarumque Encyclopedia ſelectam facile applicare poſſis, quod & hoc libro per varia paradigmatum ſpecimina demonſtrandum duximus. Verùm ut cum bono ordine & methodo exquiſita progrediamur, Petri Hieronymi Sanchez Lullianæ Artis expoſitionem ſecuti, primò de Alphabeto, deinde de definitionibus, & tandem de Regulis in Arte obſervandis tractabimus.

LIBRI TERTII.

PARS I.

De Alphabetis eorumque applicatione.

CAPUT I.

De Alphabeto Artis Lullianæ, ejuſque Combinationibus & uſu.

Quamvis Alphabetum Artis noſtræ fuſè in primo Libro expoſuerimus, quia tamen omnia, quæ tum ad terminos ejus combinandos, tum ad uſum ejus inſignem & maximum pertinent, ibidem omiſimus, hîc ſingula ordine ad majorem Lectoris inſtructionem penitiùs ad mentem Lulli exponenda duximus. Nota Lector, ſequens Alphabetum non Lulli, ſed noſtrum eſſe. Quomodo verò id regulis Artis à Lullo traditæ applicari poſſit & debeat ad habitum ſcientificum faciliori methodo adquirendum; hac parte demonſtrabitur.

Alphabetum Artis Magnæ.

		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
1.	Principia abſoluta.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.
2.	Reſpectiva.	=	♡	o–•	α	⊙	ω	M	Æ	Min.
3.	Quæſtiones.	An.	Quid.	De quo.	Cur.	Quantum.	Quale.	Quomodo.	Ubi.	Quî. cum quo.
4.	Subjecta univerſalia.	△		◎	□					⁙
5.	Virtutes.	Juſtitia.	Prudentia.	Fortitudo.	Temperantia.	Fides.	Spes.	Charitas.	Patientia.	Pietas.
6.	Vitia.	Avaritia.	Gula.	Luxuria.	Superbia.	Acedia.	Invidia.	Ira.	Mendacium.	Inconſtantia.

De Combinatione Alphabeti, & de Tabulis ex eo concinnandis.

Nota, dupliciter Alphabeti terminos inter ſe combinari poſſe; vel expanſè, vel contractè. Combinationem expanſam ita adorieris.

Cum in Alphabeto novem ſint literæ: B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. quæ novem principia abſoluta per initiales ſuas literas ſignificant.

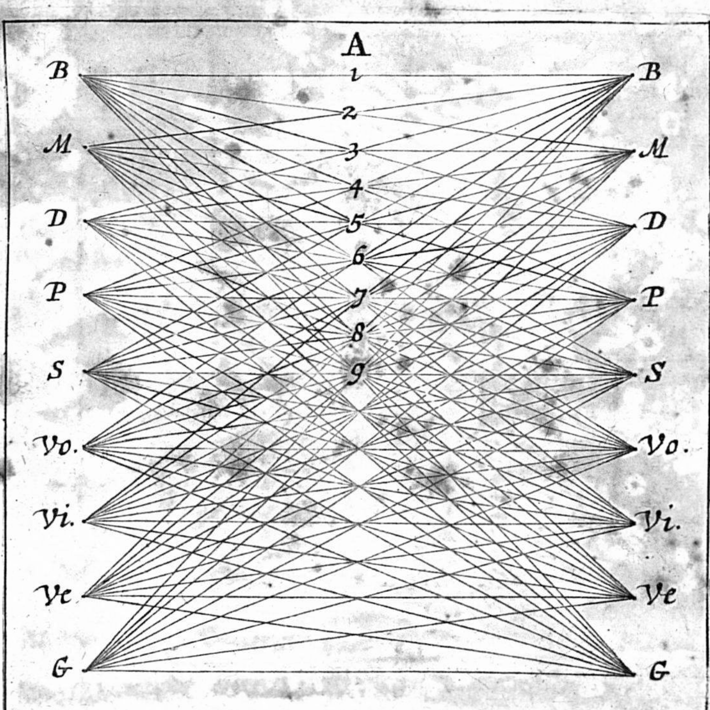
Primò,

Primò. Secundò. Tertiò. Quartò. Quintò. Sextò. Septimò. Octavò. Nonò.	Combinabis Literam.	Primam. Secundam. Tertiam. Quartam. Quintam. Sextam. Septimam. Octavam. Nonam.	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Cum omnibus ordine ſequentibus literis in circulum.	Et habebis.	Primam Columnam. Secundam Columnam. Tertiam Columnam. Quartam Columnam. Quintam Columnam. Sextam Columnam. Septimam Columnam. Octavam Columnam. Nonam Columnam.	Combinationis factæ.

Tabula Combinationis expanſæ Literarum Alphabeti.

1	B M	M D	D P	P S	S Vo	Vo Vi	Vi Ve	Ve G	G B
2	B D	M P	D S	P Vo	S Vi	Vo Ve	Vi G	Ve B	G M
3	B P	M S	D Vo	P Vi	S Ve	Vo G	Vi B	Ve M	G D
4	B S	M Vo	D Vi	P Ve	S G	Vo B	Vi M	Ve D	G P
5	B Vo	M Vi	D Ve	P G	S B	Vo M	Vi D	Ve P	G S
6	B Vi	M Ve	D G	P B	S M	Vo D	Vi P	Ve S	G Vo
7	B Ve	M G	D B	P M	S D	Vo P	Vi S	Ve Vo	G Vi
8	B G	M B	D M	P D	S P	Vo S	Vi Vo	Ve Vi	G Ve

Combinatio I. Contracta.

Combinatio contracta eſt illa, quæ fit per Schematiſmos lineares, quibus principia in ſe invicem ducuntur, ut in figura A. apparet, in qua vides, quæcunque in Tabula habentur per expanſam Combinationem, ea obtineri per Schema Combinationis contractæ; B. enim in oppoſitos terminos per lineas combinata tot efficit combinationes, quot expanſa, videlicet 81. Siquidem 9. in ſe ducta dant 81. Contractam dicimus, quia minorem locum occupat, & facilè memoriæ mandatur ob paucitatem literarum; Et quamvis reliquos Alphabeti terminos expanſè combinare potuiſſimus, conſultiùs tamen eſſe, ratus ſum, eorum multiplicationem per contractas Tabulas exhibere. Combinatis itaque primò literis Alphabeti, ſequitur Secunda Combinatio, quâ prima principia abſoluta conjunguntur cum principiis reſpectivis, quæ ſecundum in ordine Alphabeti locum obtinent.

Expoſitio tabulæ contractæ.

Tertia combinatio eſt principiorum tum abſolutorum, tum reſpectivorum cum Quæſtionibus, quæ tertium in Alphabeto ordinem ſervant.

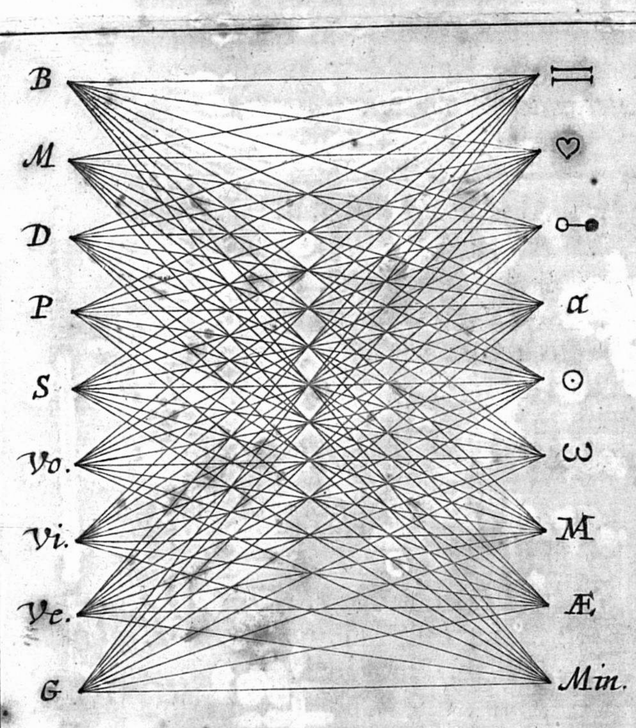
Quarta combinatio eſt principiorum tum abſolutorum, tum reſpectivorum cum Subjectis

jectis univerſalibus, quæ quartum in Alphabeto locum poſſident.

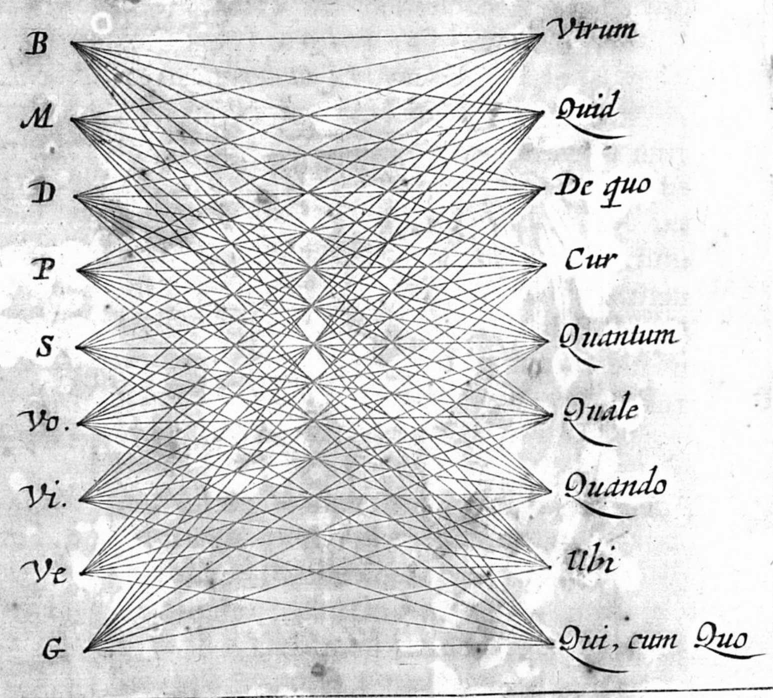
Quinta Combinatio eſt principiorum cum virtutibus moralibus, quæ quintum in Alphabeto locum obtinent.

Sexta Combinatio eſt principiorum cum vitiis, quæ ſextum in Alphabeto locum habent. Schematiſmi Combinatorii ſequuntur.

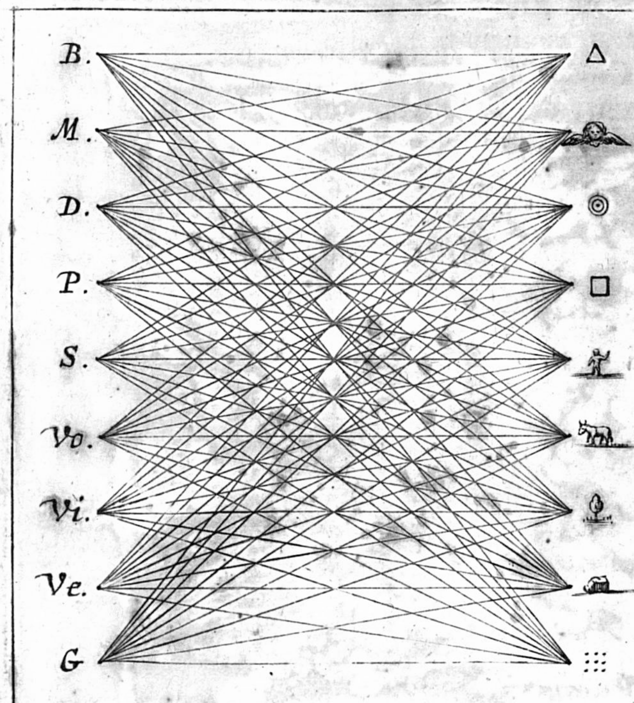
Combinatio II. *principiorum reſpectivorum cum abſolutis.*

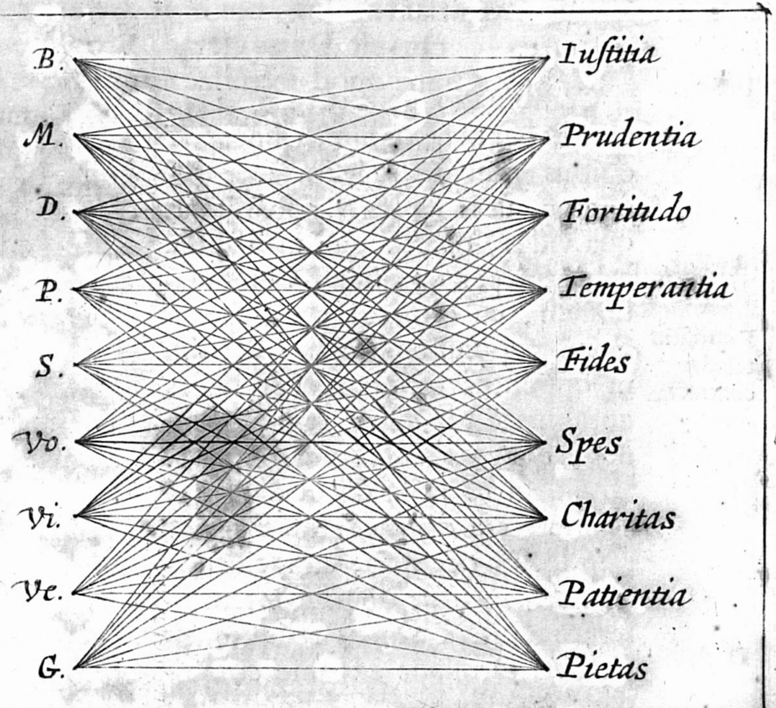
Combinatio III. *principiorum abſolutorum & reſpectorum cum Quæſtionibus.*

Combinatio IV. *Subjectorum Univerſalium cum principiis abſolutis.*

Combinatio V. *Virtutum cum principiis abſolutis,*

Vitia deducuntur per oppoſita Virtutibus,

Ex his ſex Schematiſmis naſcuntur propoſitiones omninò 486, quorum unuſquiſque Schematiſmos continet 81, quæ in 6. ducta, dant dictum numerum 486, & hoc tantùm quoad ſimplices Alphabeti terminos; quos ſi per terminos implicitos & ad principia reducibiles multiplicaveris, propoſitionum non erit numerus nec finis. Unde patet, quanta hinc in propoſito quolibet argumento propoſitionum multitudo & varietas enaſcatur. Sed jam uſum factarum Combinationum oſtendamus.

CAPUT

CAPUT II.

De Uſu Alphabeti mirifici juxta ſimplices terminos in ſingulis columnis conſideratos.

HOc Alphabetum in Arte noſtra quintuplicem potiſſimum Uſum habet, quos ea qua fieri poteſt, brevitate perſtringam.

I. Uſus. Primus Uſus eſt, quamlibet quæſtionem ad abſoluta Artis principia reducere, quæ reductio hoc pacto fiet. Sit quæſtio, An DEUS perfectus ſit? reduces (perfectus) ad B. id eſt bonitatem, cujus terminus implicitus eſt, & vocem (DEUS) ad ſubjectorum univerſalium △. quo DEUM ſignificamus; ſtabitque quæſtio hiſce notis ſignata. An △. B. Hoc peracto applicabis omnia ea, quæ in prima Columna B. continentur, eo ordine, quo in margine. Sic ergo per ſingulos terminos primæ columnæ Alphabeti argumentaberis. (I. Col. Alphabeti.)

B. 1. Per B. Quicunque omnes *perfectiones* rerum abſolutè continet, *bonus* eſt. DEUS eſt talis. Ergo.

=. 2. Per =. Illud eſt bonum & perfectum, quod in ſe omnes *differentias* communicationis continet. DEUS eſt talis. Ergo.

Utrum. 3. Per Utrum. Omne ens neceſſarium & independens à quolibet alio, eſt bonum & perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.

△. 4. Per △. Cui nihil deeſt, omnem ſufficientiam habens, bonus & perfectus eſt. DEUS eſt talis. Ergo.

Juſtit. 5. Per Juſtit. Omne quod intrinſecam & eſſentialem juſtitiam habet, unicuique quod ſuum eſt diſtribuit, illud bonum & perfectum eſt. DEUS eſt talis. Ergo.

Avarit. 6. Per Avarit. Omne quod ex ſe & ſua natura vim diffuſivam habet omnis boni communicabilis, omnis *avaritiæ* expers, illud bonum & perfectum eſt. DEUS eſt talis. Ergo.

Haud ſecus in reliquis Columnis tibi procedendum eſſe ſcias. Ut ſi quæſtio ſit de DEI magnitudine, duratione, potentia, ſapientia &c. argumentando juxta ſex terminos in ſingulis Columnis conſtitutos.

II. Uſus. Secundus Uſus Alphabeti eſt, docere aptas rerum diviſiones. Si enim quidpiam dividendum ſit, primò illud ad ſua principia deducendum erit; *V. G.* de hominis diviſione, ſic per ſex terminos primæ Columnæ diviſionem hominis inſtitues.

1. Per B. Dices alium hominem eſſe probum, alium reprobum, ſive alium bonum, alium malum; & ſic per omnia moralia ad B. reducibilia procedes.

2. Per =. Alium eſſe magnis naturæ talentis inſtructum, alium brutali quaſi ignorantia obrutum.

3. Per Q. Utrum. Quæ cum poſſibilitatem, impoſſibilitatem, neceſſitatem & contingentiam rerum connotet, Dices, alium hominem eſſe Reipublicæ neceſſarium, alium non neceſſarium.

4. Per △. Alium eſſe divinum, alium mundanâ concupiſcentiâ abſorptũ.

5. Per Juſt. Alium eſſe juſtũ, alium injuſtum.

6. Per Avarit. Alium eſſe avarum, alium inſigni liberalitate & munificentiâ illuſtrem.

Et hoc pacto iterum per ſingulas Columnas progredieris; adaptando diviſionem ſingulis terminis in iis contentis. II. Col.

1. Per M. Alium eſſe dices magnum, alium parvum, ſive id de quantitate molis, ſive virtutis intelligas. M.

2. Per ♡. Aliũ eſſe concordem & pacific. aliũ diſcordem & contentioſ. ♡.

3. Per Quid. Alium eſſe eſſentialiter hominem, alium analogicè. Quid.

4. Per . Alium eſſe Angelicis moribus imbutum, alium diabolicis.

5. Per Prud. Alium prudentiæ laude clarere, alium imprud. & ſtolidum eſſe. Prudent.

6. Per Gulam. Alium eſſeguloſum, alium ſobrium. Gula.

In Columna D. ſecundum ordinem terminorum, diviſionem hominis, eo, qui ſequitur, modo inſtitues. III. Col.

1. Per D. Dices, alium hominem eſſe brevis, alium longæ vitæ. D.

2. Per ○●. Alium eſſe ſanguineum, alium eſſe melancholicum. ○●.

3. Per Q. Unde. Alium eſſe legitimum, alium illegitimum. De quo. Unde.

4. Per ◎. Alium eſſe cœleſtium rerum contemplationi deditum, alium terreſtrium. ◎.

5. Per Fortit. Alium eſſe fortem, alium debilẽ. Fortit.

6. Per Luxur. Alium laſcivum, alium caſtum. Luxur.

Hæc ampliare in immenſum poteris, non tantùm per deſcenſum in Columnis perpendicularem, ſed & per ingreſſum lateralem ſive tranſverſum. *V. Grat.*

1. Quomodo homo dividitur juxta ſeriem literarum B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
2. Quomodo homo dividitur juxta ſeriem principiorum reſpectivorum. =. ♡. ○●. α. ⊙. ω. M. Æ. Min.
3. Quomodo hominis diviſio examinatur juxta ſeriem quæſtionum: *An. Quid. Unde. Cur. Quantum. Quale. Ubi. Quando. Quî.*

O 4. Quo-

4. Quomodò hominis diviſio deſcribatur per novem Subjecta univerſalia. △.

5. Quomodò per omnes virtutes diviſio fiat.

6. Quomodò per omnia vitia hominis diviſio inſtituatur.

III. Uſus. Tertius Uſus Alphabeti ſervit definitionibus rerum, quas Alphabeti termini ſuppeditant; *Verb. Grat.* Materiam primam ita definies per terminos in prima Columna poſitos.

1. Per B. Dices Materiam primam eſſe ens *bonum* corporeum paſſivum primum *comunicabile*.
2. Per ☰. Eſſe totaliter *differentem* ab actu & forma.
3. Per utrum. Eſſe ens neceſſarium ad compoſitionem rerum.
4. Per △. Eſſe à DEO primam omnium productam.
5. Per fortit. Recipere formas *potentiæ* ſuæ proportionales.
6. Per avarit. Eſſe inſatiabiliter *appetitivam* formarum.

Quæ per lateralem quoque ſeu tranſverſum ordinem definire poteris.

IV. Uſus. Quartus Uſus eſt topica locorum conſtitutio ad arguendum in quolibet propoſito, per primæ Columnæ deſcenſum. *V. G.*

1. Per B. Alius eſt locus arguendi à bonitate, utili, convenientia.
2. Per ☰. Alius à differentia bonitatis rei propoſitæ.
3. Per utrum. Alius à poſſibilitate, neceſſitate, contingentia, impoſſibilitate.
4. Per △. Alius à divinitate.
5. Per juſt. Alius à juſtitia.
6. Per Avarit. Alius ab avaritia.

Potes & hæc loca per lateralem ingreſſum deducere à B. M. D. &c. Sed ponamus exemplum.

Quæritur an quantitas diſtinguatur à corpore quanto? Reſpondeo, quod ſic. Et hoc per tranſverſum ingreſſum Alphabeti, ita probatur.

à B. Omne quod habet *communicationem* realem diſtinctam à ſubſtantia ſeu re quanta, id diſtinguitur ab ea.
Sed quantitas habet talem *communicationem*. Ergo.
Quia per ſe & eſſentialiter extendit ſubjectum.

à M. Quod cauſat *extenſionem* realem in corpore, diſtinguitur ab eo, quod extendit.
Sed quantitas cauſat *extenſionem* realem. Ergo.
Subſtantiæ enim non eſt extendere, ſed per ſe ſubſiſtere.

à D. Quod habet *durationem* realem naturaliter priorem, diſtinguitur realiter ab eo, ideo quod habeat eâ durationem poſteriorem.
Sed ſubſtantia habet priorem. Ergo.
Prius enim eſt eſſe, quàm adeſſe, priùs eſſe per ſe, quàm per accidens.

à P. Quod habet *potentiam* extenſivam ex ſe & ſua natura, diſtinguitur ab eo, quod ea caret.
Quantitas ita ſe habet. Ergo.

Non aliter de reliquis ordine principiis procedendum tibi eſſe ſcias.

Quintus Uſus docet, de qualibet propoſita quæſtione amplè diſſerere; atque hoc tum vel maximè fit, quando rem propoſitam Quæſtionibus Alphabeti applicamus. V. Uſus.
V. G. Fiat quæſtio de hominis bonitate.

Primo; Per *Utrum.* Quæres. An homo. B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ſit; tranſverſali ordine.

Per *Quid.* Eſſentiam ejus definies, quod ſit animal rationale, procreans ſibi ſimile.

Per *De quo.* Ex quibus componatur; unde ſit.

Per *Quare.* Quis ſit finis hominis creati.

Per *Quantum.* Quantus ſit, quoad virtutes & operationes naturales.

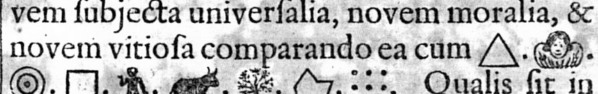
Per *Quale.* Qualis ſit quoad virtutes morales aut vitia.

Per *Quando.* Quando natus ſit, ex quo tempore, ſub qua conſtitutione Cœli.

Per *Ubi.* Ubi, in qua regione, urbe, oppido, &c. quibus parentibus.

Per *Quomodo.* Quomodo conſtitutus ſit, quoad naturalem inclinationem.

Per *Cum quo.* Qualis ſit in operatione ſive facultatibus animæ & corporis.

Hæc eadem fusè deducere poteris per novem ſubjecta univerſalia, novem moralia, & novem vitioſa comparando ea cum △. Qualis ſit in virtutibus, qualis in vitiis.

CAPUT III.

Demonſtratio practica per Exempla.

His itaque dicto modo obiter oſtenſis, nihil reſtat, niſi ut quæcunque hucuſque de uſu Alphabeti recenſita ſunt, paradigmate quodam plenius declaremus. Sit itaque quæſtio nobis propſita talis; An vita activa ſit perfectior contemplativa? Reſpondeo quod contemplativa, & variis modis demonſtratur.

I. *Modus*

I. *Modus per Abſoluta principia ſimpliciter.*

Per B.	Illa vita eſt perfectior,	Quæ majora *bona* ſecum adducit.	Talis eſt, Hoc facit,	Vita contemplativa. Ergo.
Per M.		Quæ hominem *integriorem* & capaciorem reddit.		
Per D.		Quæ homini in omnibus actionibus *conſiſtentiam* dat.		
Per P.		Quæ hominem contra diabolum *potentem* reddit.		
Per S.		Quæ hominem divinarum rerum *notitia* imbuit.		
Per Vo.		Quæ *voluntatem* hominis perfectè dirigit.		
Per Vi.		Quæ ſummum *virtutum* augmentum trahit.		
Per Ve.		Quæ hominem *veritatibus* æternis inſtruit.		
Per G.		Quæ homini oſtendit veram viam ad *gloriam* æternam.		

II. *Modus per principia reſpectiva.*

Per ═.	Illa vita eſt perfectior,	Quæ hominem *ſeparat* ab omni mundana converſatione.	Hoc facit vita contemplativa. Ergo.
Per ♡.		Quæ hominem *unit* DEO.	
Per ○●.		Quæ homini non *amorem* ſed *odium* ingerit Mundi.	
Per α.		Quæ bonorum cœleſtium *affluentiam* cauſat.	
Per ⊙.		Quæ homini varia ad ſalutem media ſuggerit.	
Per ω.		Qua homo perfectiùs *finem* ſuum ultimum cognoſcit.	
Per M.		Quæ hominem ſupra cæteros *exaltat* in notitia rerum divinarum.	
Per Æ.		Quæ hominem *æqualem* facit Angelis.	
Per Min.		Quæ in homine *minuit* peccata & pravas affectiones.	

III. *Modus per duplicatas literas, juxta Combinationes literarum in Tabula deſcriptarum, tam perpendicularem, quàm lateralem ingreſſum.*

Per BM.	Illa vita eſt perfectior,	Quæ hominem perficit & magnum facit in virtutibus.	Hoc facit vita contemplativa. Ergo.
Per BD.		Quæ hominem bonum reddit & conſtantem in exercitio virtutum.	
Per BP.		Quæ hominem bonitate vitæ potentem reddit contra omnia vitia & peccata.	
Per BS.		Quæ hominem ob acquiſitam bonitatem vitæ, ſapientia & cœleſti luce replet.	
Per B Vo.		Quæ hominem ſummum bonum unicè *appetere* facit.	
Per B Vi.		Quæ hominem conſumata *virtutum perfectione* imbuit.	
Per B. Ve.		Quæ hominem *bonis* cœleſtibus, & *veritate* legis æternæ informat.	
Per BG.		Quæ hominem *beatitudine gloriæ* æternæ frui facit.	

O 2 Per

Per B═.	Illa vita eſt perfectior,	Quæ homini *differentiorem bonitatem* & perfectionem tribuit.	Hoc facit vita contemplativa. Ergo.
Per B♡.		Quæ hominem *ſummo bono* per *conformitatem* & aſſimilationem DEO perfectè unit.	
Per B○●.		Quæ hominem DEUM perfectè *amare*, & omnia illi *contraria* odiſſe docet.	
Per B α.		Quæ magnam homini *bonorum* meritorumque accumulationem cauſat.	
Per B ⊙.		Quæ homini *media* perfectiſſima ad ſummo *bono* fruendum, ſubminiſtrat.	
Per B ω.		Quæ hominem in ſummo *bono*, ſeu ultimo *fine* requieſcere facit.	
Per B M.		Quæ hominem *ſanctitate majori* condecorat.	
Per B Æ.		Quæ hominis *bonitatem* divinæ bonitati magis *aſſimilat*.	
Per B Min.		Quâ omnia *bona* terrena & carnalia *deficiunt* & deſpiciuntur.	

IV. *Modus juxta terminos in ſupremis columnis contentos.*

Per B. cum ═	Illa vita eſt perfectior,	Quæ homini ſummam vitæ *bonitatem* confert, dum eum *ſeparat* ab omnibus Mundi delectamentis licitis & illicitis.	Hoc facit vita contemplativa. Ergo.
Per B. cum Q. utrum.		Quæ hominem cogit & *poſſibilitatem* tribuit, ut ſit *bonus* & perfectus.	
Per B. cum △.		Quæ in *bonitate* & perfectione DEO magis ſe conformat.	
Per B. cum Juſtit.		Quâ majora & perfectiora *bona* acquiruntur ad augendam *juſtitiam* & ſanctitatem.	
Per B. cum Avaritia.		Quæ minorem *avaritiam* & cupiditatem *bonorum* temporalium, majorem verò appetitum cœleſtium ingerit.	

Ecce habes hîc propoſitum argumentum per 40 Syllogiſmos, vel ex unica primæ figuræ Columna ordine deductos, comprobatum.

Si jam argumentum ulteriùs urgere tibi libeat, perges ad II. Columnam M. & eodem, quo hîc præſtitimus, ordine & methodo propoſitiones formabis. Duplici verò ſemita progredieris, vel perpendiculari per deſcenſum in Columnis, vel per lateralem ſeu tranſverſum ingreſſum.

V. Gr. Examinando dictum thema per Quæſtiones: *Utrum*, *Quid*, *De quo*, *Quare*, & ſic de cæteris in tranſverſali tabulæ ordine diſpoſitis.

Vel perpendiculariter procedendo ſecundum ordinem terminorum per deſcenſum intra ſingulas Columnas contentorum.

Vel per lateralem ſeu tranſverſum ingreſſum juxta ordinem literarum B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Poſt deductum thema per dictos modos, ſequitur deinde ordo Quæſtionum. Per tranſverſum ingreſſum ita progredieris.

Per B. cum Q. Utrum. An vita contemplativa perfecta detur? Quid ſit? & in quo conſiſtat? quomodò inſtituenda? & ſic de cæteris ordine Quæſtionibus. Poſt hæc ſequitur per novem Subjecta univerſalia progrediendi modus.

Per B. cum 	Illa vita eſt perfectior,	Quæ *bonitate Angelis* hominem conformat, aſſimilat, unit.	Talis eſt vita contemplativa. Ergo.
Per B. cum ◎.		Quæ *mentes* perpetuò ad *Cœleſtia* evehit.	
Per B. cum □.		Quæ tranſcendit communia vitæ Chriſtianæ *Elementa*, DEOque aſcenſu mentis propior fit.	

Hoc

Hoc pacto progredieris per reliqua Subjecta generalia, ſemper illa applicando ad B.

Finita combinatione propoſitionum per primam Columnam, adibis ſecundam Columnam, ſignatam literâ M. cujus ope eodem ordine & methodo per deſcenſum, thema aſſumptum deduces.

V. G. Per B. ♡. Quid. . prudentia. gula. Deinde accedes ad Columnam III. IV. V. &c. adaptando thema tuum ad res in iis contentas tam tranſverſali, quàm perpendiculari deſcenſu. Quæ omnia proprio Artiſtæ induſtriæ relinquo: Ex dato enim hic exemplo, facilè reliquorum applicationem advertes. Certè multitudo argumentorum, ſi ad computum reducatur, ex unica hac octo columnarum figura, facilè ad 2000 argumentorum emerget de unica hac quæſtione. Quod haud difficulter demonſtrare poſſemus, niſi temporis anguſtiæ & Combinationis vaſtitas obſtarent.

CAPUT IV.

De Definitionibus Artis.

QUamvis in Primo Libro fuſè prima Artis noſtræ principia definierimus, quas & in Secundo Libro ordine deſcriptas reperies; hoc tamen loco, ea paulò profundiùs exponemus; Cum in iis totus rerum Cardo verſetur.

Definitiones, propoſitiones ſunt, rei eſſentiam explicantes, & ſumuntur primo à quatuor generibus cauſarum; & ſubinde ſumuntur à materia. *V. G.* Homo ex parte materiæ, animal eſt erecto corpore progrediens. Interdum à forma; ut Homo eſt animal rationale. Aliquandò à fine: ut homo eſt animal beatificabile. Nonnunquam ab efficiente; ut homo eſt animal rationale creatum à Deo cum participatione divinitatis.

Variæ definitiones hominis.

Cum itaque Artis noſtræ termini ſint tranſcendentales & generaliſſimi, definitiones, quæ ex iis conſtituuntur, generaliſſimas eſſe neceſſe eſt; In quibus ſumitur aliquid, tanquam genus, & aliquid tanquam differentia. *V. G.* in definitione bonitatis: Bonitas eſt, ratione cujus bonum agit bonum; hîc ultima verba (bonum agit bonum) ſupponunt pro differentia; & hoc pacto omnia principia noſtra definiuntur. *Ver. Gr.*

B. cum B.	Bonitas eſt ens,	Ratione cujus *bonum* agit *bonum.*
B. cum M.		Ratione cujus *bonum* agit *magnum bonum.*
B. cum D.		Ratione cujus *bonum* agit *bonum durabile.*
B. cum P.		Ratione cujus *bonum* agit *bonum potens.*
B. cum S.		Ratione cujus *bonum* agit *bonum cognitionis* & *intelligentiæ.*
B. cum Vo.		Ratione cujus *bona* omnia *amantur* & *appetuntur.*
B. cum Vi.		Ratione cujus *bonum* agit *bonum virtuoſum.*
B. cum Ve.		Ratione cujus *bonum* agit *bonum verum.*
B. cum G.		Ratione cujus *bonum* agit *bonum glorioſum.*

Definitiones per multiplicationem Principiorum.

Bonitas eſt ratione cujus	B. agit	Bonum.
		M. B. Magnum bonum.
		M. D. B. Magnum durabile bonum.
		M. D. P. B. Magnum durabile potens bonum.
		M. D. P. S. B. &c.
		M. D. P. S. Vo. B.
		M. D. P. S. Vo. Vi. B.
		M D. P. S. Vo. Vi. Ve. B.
		M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. B.

Deductio principiorum per paraphraſin analyticam.

Paraphraſtica deductio principiorum ex bonitate eſt, quando unum deducitur & demonſtratur ex altero, uti ſequitur.

Bonitas per ſe eſt ratio bono, ut agat bonum; & quia eſt magna, per magnitudinem eſt ratio duplicata bono, ut producat magnum bonum.

Bonitas per durationem eſt durabilis, & ſic per durationem eſt ratio bono, ut producat bonum magnum durabibe.

Bonitas, quia eſt bonum magnum durabile eſt ratio quadruplicata bono, ut producat per poteſtatem bonum magnum, durabile, potens.

Bonitas, quia eſt Bonum Magnum Durans, Potens, eſt ratio quintuplicata, ut producat per Sapientiam Bonum M. D. P. magnæ ſcientiæ, & ſic de cæteris, quæ facilè ex dictis deducuntur.

Per principia verò Reſpectiva, ita procede.

Bonitas per	=.	Eſt *clara* & non confuſa, & ſic eſt ratio bono, ut producat à ſe bonum clarè & à ſeipſo *diſtinctum*.
	♡.	Eſt *concordabilis*, & ſic bonum & concordantia, & ſic eſt ratio bono, ut concordantiâ producat bonum concors.
	⊶.	Eſt contra malitiam, & ſic *contrarietas* eſt ratio bono, ut ſit contraria malitæ.
	α.	Habet rationem *principii*, & ſic eſt ratio bono, ut producat effectivè bonum *principiatum*.
	⊙.	Habet rationem *medii*, & ſic eſt ratio bono, ut cum *medio* producat bonum.
	ω.	Habet rationem *finis*, & ſic eſt ratio bono, ut producat bonum perfectum.
	M.	Habet rationem *Majoritatis*, & ſic eſt ratio bono, ut producat bonum majoritate pollens.
	Æ.	*Æqualiter* eſt ratio bono, ut producat bonum *adæquatum*.
	Min.	Eſt ratio bono, ut hîc & nunc producat bonum *minus*.

Hæc iterum omnia per Quæſtiones deduci poſſunt. Ut. An. Quid. Quantum. Quale. Quî. &c. Finita denique deductione bonitatis ex principiis, procedes ad reliqua M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. principia, eodem ordine & methodo per Combinationem eorundem deducenda.

Quæ quidem definitiones poſſunt non ſolùm ſimpliciter & ſingulariter, non uno ſolo principio fieri, ſed poſſunt multiplicari & diſponi cum aliis principiis binatim, triplatim &c. Ut ſi bonitatem comparemus cum magnitudine; Dicimus bonitatem eſſe, quæ cum magnitudine agit bonum magnum. Si cum duratione, dicimus eſſe bonum magnum durans, & ſic de cæteris, uti ſuprà patuit. Si cum Potentia, dicimus eſſe bonum magnum durans, potens, uti in pinacio ſuprà poſito patet; quanto enim major eſt definitionum multiplicitas, tanto major habetur cujuſcunque definitionis & principii notitia.

Ex. Gr. Si quæratur, An philoſophia naturalis ſit ſcientia? Primò Philoſophiam naturalem ita definiemus.

Per B.	Philoſophia naturalis	Eſt *communicatio* notitiæ rei ſenſibilis & mobilis.
Per M.		Eſt intellectus *extenſio* ad totale ens ſenſibile & mobile.
Per D.		Eſt habitus *perſeverans* in cognitione rei ſenſibilis.
Per P.		Eſt qualitas *potens*, quæ exiſtit in intellectu, & inde haurit notitiam rei ſenſibilis.
Per S.		Eſt *lumen* ordinatum ad manifeſtandas omnes res ſenſibiles.
Per Vo.		Eſt *appetitus* intrinſecus naturalis incitans ad rerum ſenſibilium notitiam & cognitiones acquirendas.
Per Vi.		Eſt *vis* à natura homini inſita ad ſciendum ordinata.
Per Ve.		Eſt vis, qua objecta ſenſibilia fiunt *conformia intellectui* ad cognoſcendas cauſas rerum naturalium.
Per G.		Eſt motiva vis, qua intellectus cognitâ cauſâ rei naturalis, veluti *adepto fine quieſcit & gloriatur*.

Deinde

Deinde hæc omnia ulterius per Quæſtiones extendi poſſunt. *Ver. Gr.* Si quæratur, An philoſophia naturalis ſit ſcientia; Cùm enim ſcientia ſit habitus ex principiis noviſſimis & primis comparatus, certum eſt, poſſe definiri per eadem principia. Reſpondetur itaque.

Per B. Omnis *perfectio* intellectus comparata per principia, eſt ſcientia.
Philoſophia naturalis eſt talis.
Ergo.

Per M. Omnis notitia *integrata* ex talibus principiis, eſt ſcientia.
Philoſophia eſt talis notitia. Ergo.

Per D. Omne lumen *perſeverans* in intellectu per talia principia, eſt ſcientia.
Philoſophia naturalis eſt tale lumen.
Ergo.

Et hoc pacto procedes in reliquis ordine principiis enucleandis ad propoſitum thema demonſtrandum.

Rurſus. Quodlibet pariter principium per quadruplicem cauſam definiri poteſt, in quolibet cujuſcunque ſpeciei individuo aſſumpto. *Ver. Gr.* Bonitatem roſæ definimus materialiter per ſubſtantiam roſeam; per virtutem vegetativam taliter determinatam formaliter; per bonitatem finis, quia ad delectationem hominis & corroborationem capitis à natura ordinata conſideratur finaliter; per cauſam efficientem, in quantum ad ejus productionem concurrit effectivè calor cœleſtis.

Ver. Gr. Si quæratur, quid ſit bonitas roſæ?

Reſpondeo; Per B.
- Eſſe ſubſtantiam roſeam. (A materia.)
- Eſſe ſubſtantiam vegetativam roſæ congruam. (A forma materiali.)
- Eſſe ſubſtantiam roſeam utilem capiti. (A fine materiali.)
- Eſſe ſubſtantiam roſeam naturæ & cœleſtis caloris vi productam. (Ab efficiente materiali.)

Iterum ſi quæratur; Quid ſit magnitudo roſæ.

Reſpondeo; Per M.
- Eſſe florem trina dimenſione quantum. (A materia.)
- Eſſe florem copioſa foliorum fœtura excellentem. (A forma materiali.)
- Eſſe florem odore mirifico caput recreantem. (A fine materiali.)
- Eſſe florem naturæ benignitate productum. (Ab efficiente materiali.)

Hoc pacto per omnia principia progrediendo dabis definitionem roſæ ex parte cauſæ materialis.

Deinde cauſam formalem roſæ per totidem argumenta deduces.

Tertiò per cauſam formalem & efficientem per totidem argumenta ex novem principiis deſumpta dilatabis; & hoc pacto procedendò habebis de ſola roſa definitiones 180. quas & de quolibet cujuſvis ſpeciei individuo aſſignare poteris.

Totidem definitiones aſſignare poteris ex contrariis & negativis, juxta quadruplex cauſarum genus. *Ver. Gr.* Si ageretur de malis qualitatibus alicujus metalli, notanda eſſet malitia ex parte materiæ, ex parte formæ, ex parte finis contrarii, ex parte efficientis, ex depravato halitu humorum.

Atque hæc de definitionibus principiorum ſufficiant: vide quæ in ſequentibus fuſiùs dabimus de principiorum Combinatione.

PARADIGMA.

Sed ut dicta exemplo confirmentur. Sit iſta quæſtio propoſita; An patre & filio in neceſſitate conſtitutis, teneatur quiſpiam, potiuſne patri an filio ſubvenire? Hanc quæſtionem Sanchez quoque tractat, etſi aliquantulum obſcuriùs in ſua methodo.

Hanc qnæſtionem ad ſuos terminos hac arte reduces. Pater & filius reducatur ad . neceſſitate conſtitutis ad B. Subvenire quoque cum ſit idem quod benefacere, terminus eſt reducibilis ad bonitatem. Cùm itaque hoc verbum, ſubvenire, totius quæſtionis ſtatum complicet, & variis modis intelligi poſſit; totam varietatem hujus verbi per applicationem ad principia factam, nullo negotio exhaurire poteris, hoc pacto.

Per

Per	B.	Subvenire eſt,	Alicui *benefacere* per auxilium *neceſſarium*.
	M.		Alicui *integritatem* & *augmentum* tam in bonis externis quàm internis cum benevolentia procurare.
	D.		Aliquem à maximi damni periculo *conſervare*.
	P.		*Corroborare* & *confirmare* afflictos, ut *poſſint* reſiſtere tribulationibus.
	S.		*Induſtriam* & *ſcientiam* propriam adhibere ad aliquem à periculo liberandum.
	Vo.		*Voluntario compaſſionis affectu* aliquem in periculo conſtitutum juvare, quà conſiliis, quà auxiliis.
	Vi.		*Viribus* deficientibus in proximo, earundem defectum inſtaurare.
	Ve.		Aliquem in bono ſibi convenienti *firmare*, eumque à malo imminente eripere.
	G.		*Quietem* alicui in bono poſſeſſo procurare.
	≡.		Aliquem *removere* & *ſeparare* à periculo ſibi inſtanti.
	♡.		Aliquem in ſtabili, & *convenienti pace* confirmare, *pacificum reddere*, *pacem conciliare*.
	⊶.		A *contrariis* aliquem eripere.
	α.		*Principia* conſiliorum dare alicui, quibus ſe dirigere valeat in tempore neceſſitatis.
	⊙.		*Media ſufficientia* ſubminiſtrare ad ſe juvandum.
	ω.		Juxta *finem perfectum* cujuſque rei, benefacere alicui.
	M.		Aliquem ne cadat à *majoritate*, in qua conſtitutus eſt, adjuvare.
	Æ.		Aliquem in *æqualitate* debita ſeu proportione ſui ſtatus, ne periclitetur, conſervare.
	Min.		Aliquem ab *infimo* ad ſublimiorem ſtatum *exaltare*.

Vides igitur ex hoc Exemplo, quomodò vel ipſa verba principiis noſtris applicata ingentem ſuggerant dicendi diſcurrendique materiam. Hoc itaque expedito, jam ad propoſitum nobis thema deducendum, progrediamur. Reſpondetur itaque. Primò ſubveniendum Patri quàm filio, utroque in neceſſitate conſtituto. Et ita probatur.

Per	B.	Illi magis debetur ſubventio & auxilium,	Cui magis propter accepta beneficia obligamur. Sed Patri magis obligamur. Ergo. Ratio minoris, quia filius à patre habet eſſe & vivere. Ergo.
	M.		A quo majora bona accepimus. A patre *majora* bona accepimus. Ergo.
	D.		Cui debetur *conſervatio* noſtri, & ſuſtentatio. Patri debetur conſervatio noſtri & ſuſtentatio. Ergo.
	P.		Qui nobis ut eſſemus & poſſemus *principium* dedit. Talis eſt pater. Ergo.
	S.		Cujus *inſtitutione* optimè educati ſumus. Patris inſtitutione educati ſumus. Ergo.
	Vo.		Qui nos majori *amore* & *favore* ſuſcepit, ſuſceptos educavit. Talis eſt pater. Ergo.
	Vi.		A quo proceſſerunt in nobis exiſtentes omnes *virtutes* naturales & morales. A patre proceſſerunt &c. Ergo.
	Ve.		A quo *verum* eſſe & reale ſuſcepimus. A patre ſuſcepimus &c. Ergo.
	G.		Cujus bonis & beneficiis *fruimur* & *gloriamur*. Patris bonis & beneficiis fruimur. Ergo.

Per

Per { Illi magis ſubvenire debemus {

=. Cum quo *differentiores* majoreſque obligationum titulos habemus.
Sed erga patrem, quam erga filium differentiores obligationum habemus titulos. Ergo.

♡. Cui magis *concordat* & convenit naturalis æquitas & juſtitia.
Sed ſubvenire patri in caſu propoſito, convenit magis æquitati & juſtitiæ. Ergo.

○●. Cui debemus majorem cæteris amorem, non verò eidem ſubveniendo, *contrarium* amori debito facimus.
Hoc fit non ſubveniendo Patri. Ergo.

α. Ubi plures concurrunt *cauſæ* ad ſubveniendum.
Sed in patre plures ſunt cauſæ ſubveniendi, quam in filio. Ergo. Quia à patre omnia habemus.

☉ & M. A quo *majora* nobis ad benè beatèque vivendum *media* ſunt ſuppeditata.
A patre hoc factum eſt. Ergo.

ω. Ubi *finis* juſtitiæ & debitæ gratitudinis major apparet.
Sed hoc contingit in periculo patris, non in filii. Ergo.
Quia ad patris neceſſitatem omnia quæ filius à patre habet, concurrere debent, debito juſtitiæ.

Æ. Quod eſt fundamentum *ſimilitudinis* termini comparati ad patrem.
Sed pater eſt fundamentum &c. Ergo.

Min. Qui major eſt illo, qui *minor eſt*, ſcilicet cauſæ, quàm effectus.
Filius minor eſt patre, qui effectus eſt parentis. Ergo.

Patet igitur, parenti & filio in neceſſitate conſtitutis, priùs patri, quàm filio ſubveniendum eſſe.

Objectiones.

Objectio 1. per B. Illi magis tenemur ſubvenire, à quo major reſultat communicatio boni per propagationem & conſervationem familiæ.
Sed major reſultat communicatio boni in filio, quàm in patre. Ergo.

℞. Concedendo Majorem, & negando Minorem. Quia in communicatione boni per filium attenditur tantùm boni communis reſpectus, non verò in propoſito themate, in quo particularis neceſſitas utriuſque attenditur, atque adeò plus tenemur gratitudini & debitæ juſtitiæ titulo opitulari patri quàm filio.

Objectio 2. per M. Illi tenemur magis ſubvenire, qui in majori neceſſitate conſtitutus eſt.
Sed ponamus filium per ſe alere ſe non poſſe, & majori neceſſitate premi. Ergo magis filio, quàm patri.

℞. Hanc objectionem eſſe contra caſum; ponit enim patrem non æquali cum filio neceſſitate conſtitutum eſſe, ſed melioris patrem, pejoris filium conditionis eſſe. Et hoc pacto concedo majorem, in æquali caſu neceſſitatis, nego.

Objectio 3. per D. Illud bonum tenetur quis magis conſervare, quod amplius & diutius poteſt durare.
Sed periclitantibus patre & filio, magis tenemur conſervare bonum filii quàm patris.
Ergo magis tenemur ſubvenire filio quàm patri; quia filius magis durabilis eſt bono communi, quàm pater.

℞. Bonum filii in communi conſideratum magis debere conſervari, quia durabilius eſt, concedo. In caſu hoc particulari, nego. Quia ratione gratitudinis & juſtitiæ magis obligamur ſubvenire patri, quàm filio in æquali neceſſitatis ſtatu conſtituto.

His itaque probatis, jam quomodò juxta Artis noſtræ principia Conſectaria formari poſſint, videamus.

Patet itaque ex dictis, & ſuppoſito Patrem & filium in æquali neceſſitate conſtitutos.

1. Per B. Illi majora *bona communicari* debere, à quo majora bona proceſſerunt, & conſequenter majora bona patri quàm filio.

2. Per M. *Majora* ſigna reverentiæ deberi parenti, quàm filio, ob dictas rationes.

3. Per D. Magis teneri nos ad *conſervandos* parentes, & ad ſubminiſtranda ipſis neceſſaria, quàm ad filios in rigore juſtitiæ.

4. Per P. Magis teneri ex tota *potentia* ſuccurrere parentibus, quàm liberis in neceſſitate conſtitutis.

5. Per S. Si dato caſu parens inciderit in hæreſin aut vitium; magis nos teneri ad *inſtruendum* patrem & ad reducendum, quàm ad filium.

6. Per Vo. Majora *amoris* & *benevolentiæ* ſigna exhiberi debere patri, quàm filio.

7. Per Vi. Magis teneri nos ad procurandum remedia patri, in caſu, quo periclitatur de *virtutis* poſſeſſione, quàm filio.

8. Per Ve. Magis teneri nos ad *ſtabiliendum* patrem ne cadat ſpiritualiter aut corporaliter, quàm ad filium, ob rationes dictas.

9. Per G. *Gloriam* majorem & honorem deberi patri quàm filio.

10. Per ☰. In *differentibus* cauſis deviantibus à patre & filio, priùs teneri aliquem ad patrocinandum patri quàm filio.

11. Per ♡. In caſu *diviſionis* jurgii & diſſenſionis, quæ contingere poſſunt cum patre & filio, priùs eum teneri ad *reconciliandum* patrem, quàm filium.

12. Per o●. Magis peccare eum, qui *amorem* patri debitum in *odium* convertit, quàm ſi in filium.

13. Per α. In *cauſa* defenſionis à periculo mortis, alteriuſve mali, magis procurandam ſalutem patris, quàm filii.

14. Per ⊙. Majora *media* ſalutis teneri aliquem adhibere tam in bonis ſpiritualibus quàm corporalibus in ordine ad patrem iis expertem, quàm ad filium, pariter iis indigentem.

15. Per ω. Majorem eſſe *finem* ſubveniendi patri, quàm filio, ob ſummas obligationes patri debitas.

16. Per M. *Majus* eſſe debitum naturale in auxilio præſtando patri, quàm in præſtando filio, quia filius à patre accepit totum eſſe ſuum.

17. Per Æ. In cauſa *æquali* inter patrem & filium, potius pro patre decidendum, quàm pro filio.

18. Per Min. Exiſtente parte & filio in *abjecta* profligataque *fortuna*, potius tenemur patri quàm filio ſuccurrere.

Habes hîc modum, quo omnia aliarum quæſtionum themata ſecundùm conſectaria diſponere poſſis.

PARS II.

De Regulis Artis noſtræ.

PRÆFATIO.

Regulæ hoc loco nil aliud ſunt, quàm novem quæſtionum circumſtantiæ, quarum adaptatione ad novem prædicata ſeu principia eſſentialia, tum abſoluta, tum reſpectiva, uti & moralia, totidemque Subjecta univerſalia, terminoſque ad eadem reducibiles, omnium ſcibilium rerum propoſitiones examinantur, definiuntur, dividuntur, componunturque, ut de earum tandem certitudine per varias Syllogiſmorum Combinationes comperta propoſitarum rerum veritas concludatur.

CAPUT I.

De Regula, An, Utrum, *ſive de Poſſibilitate.*

Primò nobis tractandum eſt de illis, ſine quibus in ſcientifico negotio nil rectè proponi poteſt; & ſunt novem conditiones erotematicæ univerſales cuicunque rei propoſitæ communes. Harum iterum unaquæque in alias ſpecies dividitur, quarum ope intellectus diverſis variiſque modis veritatem attingit. Videat Lector, ſi placet Libri primi, Partem primam, ubi de Quæſtionibus fuſè tractatum eſt; quæ ideò hoc loco non repetenda duxi.

Prima itaque Regula Artis noſtræ eſt *Utrum*; per quam potiſſimum de rei propoſitæ exiſtentia inquiritur, triplici intellectus motu: vel dubitando de ea, vel affirmando

mando negandove illam. Per dubium ſupponimus utramque partem eſſe poſſibilem; ut ſi quæratur: An homo ſit animal; ſupponitur primò, hominem eſſe animal, & hominem non eſſe animal; quod ſupponitur ad hoc, ut intellectus authoritatibus aut opinionibus hominum non ligetur, ſed cum plena libertate rei propoſitæ veritatem per ſeipſum ex natura rei indaget; qui enim Authorum intuntur placitis, ut plurimum innumeris perplexi dubiis, non ſcientiam, ſed opinionum ingrediuntur labyrinthum, à quo difficile eſt ſe expedire. Loquor autem hic de rebus indifferentibus. In rebus ſiquidem divinis, fides ceu principium omnium certiſſimum præſupponendum eſt; Sed jam ſingula ſingulis per appropriata paradigmata applicemus.

Quomodo probatio propoſitionum inſtituenda ſit.

Sciendum verò, probationes omnes fieri vel per terminos abſolutos, vel per reſpectivos, & quicunque ad eos reduci ſolent: qui verò termini ad abſolutos & reſpectivos ſint reducibiles, in Primo & Secundo Libro fuſè expoſitum fuit; unde Lectorem eò remittimus; hic enim omnia repetere, tum moles rerum, tum temporis anguſtia non permittit.

Quæritur itaque primò. An homo ſit animal. Sic quæſtio per Alphabetarias notas exprimatur. An . . Homo ſub appropriata figura, uti & animal exprimitur; & oſtenditur, hominem ex rationali & ſenſitiva natura conſtitutum; & homo quidem ſubjectum eſt propoſitionis, animal verò prædicatum; videndum ergo, an animalis attributa conveniant ſubjecto homini, quod variis modis oſtendere poteris, & primò quidem per novem principia eſſentialia B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Hoc pacto, primò pro parte affirmativa, ſic argumentor.

1. Per B. Medium. Omne quod habet *perfectiones* naturæ ſenſitivæ congruas, eſt animal.
. B. Homo habet omnes *perfectiones* naturæ ſenſitivæ congruas. Ergo. Quia habet potentias naturales & proprias aliorum animalium.

2. Per M. Omne quod *integratur* & *componitur ex partibus*, animalibus propriis, eſt animal.
. M. Homo integratur & *componitur* ex partibus, animalibus propriis, & integrantibus. Ergo eſt animal. Conſtat enim corpore organizato & anima ſenſitiva cum potentiis ſenſitivis.

3. Per D. Omne cujus natura & eſſentia *conſervatur* & *durat* per corpoream & ſenſitivam naturam permanentes in eo, id, eſt animal.
. D. . . Hominis natura & eſſentia *conſervatur* & *durat* per corpoream & ſenſitivam naturam. Ergo.

4. Per P. Omne quod præter organa ſenſoria, *potentiam* habet nutritivam, augmentativam, concoctivam, digeſtivam, id, eſt animal.
. P. Homo hæc omnia habet. Ergo.

5. Per S. Omne quod habet *cognitionem inſtinctivam* & phantaſtica facultate pollet, id, eſt animal.
. S. Homo eſt talis. Ergo.

6. Per Vo. Omne quod habet *appetitivam facultatem* ſenſitivæ naturæ inditam, id, eſt animal.
. Vo. Homo eſt talis. Ergo.

7. Per Vi. Omne quod *virtute ſenſitiva* pollet, id, eſt animal.
. Vi. Homo virtute ſenſitiva pollet. Ergo.

8. Per G. Omne quod ex fine operatur, & in eo obtento gloriatur, id, eſt animal.
. G. Homo eſt talis. Ergo.

Sed pro parte negativa forſan nonnemo ſic objiciet.

Objectiones.

1. Omne quod non perficitur ex partibus ſenſitivis convenientibus aliis animalibus, id animal dici non poteſt.
Homo non componitur ex partibus ſenſitivis convenientibus aliis animalibus. Ergo. Quia non habet diſpoſitionem & ſenſationem aliorum animalium.

2. Id non eſt animal, quod non comprehendit omnia naturalia & eſſentialia ipſius animalis.
Homo talis eſt. Ergo. Quia in eo non reperitur irrationalitas, propria animalis conditio.

3. Si homo eſſet animal, conſervarentur in eo omnes proprietates animalis.
Sed hoc non fit in homine. Ergo. Quia non viget viſu, ut aquila, neque auditu, ut ſus, neque olfactu ut canis, neque guſtu ut ſimia, neque tactu ut araneus.

Reſpondeo ad Primum, negando Minorem. Homo enim dum conſideratur ut animal, habet omnia, quæ in natura ſenſitiva deſiderari poſſunt.

Reſpondeo ad Secundum, pariter negando Minorem: neque importat irrationalitas; quia rationale & irrationale ſunt differentiæ, quæ genus contrahunt ad ſpecies, naturâ differentes; ad hominem ſcilicet, & brutum, eſſentialiter diſtinctum ab homine; non tamen inde ſequitur, quòd quoad gradum naturæ ſenſitivæ non habeat omnia ad animal conſtituendum requiſita.

Reſpondeo ad Tertium, pariter negando Minorem: non enim ſequitur, gradus ſenſitivos in omnibus ſpeciebus animalium æquè intenſos eſſe debere; aliàs enim talpa cum aquila comparata, animal non foret; neque glis animal foret, qui debili pollet auditu ad ſuem comparatus; & ſic de cæteris.

Vides igitur, qua ratione affirmativæ & negativæ propoſitiones ſecundùm artis noſtræ regulas formandæ ſint.

Probavimus modò, quomodò per ſimplices terminos, hominem eſſe animal, probari poſſit: Si quis verò velit, id per multiplices terminos variorumque prædicatorum mixtionem probare, modum oſtendo.

Probatio per compoſitos terminos.

1. Omne quod habet *perfectiones* (B.) & *potentias* (P.) *appetitivas* (Vo.) ipſius animalis, id eſt animal.
Per B. P. Vo.
Homo eas habet. Ergo. Cùm naturaliter idem appetat, quod animal; bibit enim, audit, dormit; & per inductionem cæterarum facultatum.

2. Omne quod habet *differentias* naturæ ſenſitivæ cùm principiis ejuſdem tendentibus ad eundem *finem* animalis, id eſt animal.
Per ☰. α. ω.
Homo eſt talis. Ergo. Quia utitur differentibus potentiis ſenſitivis videndi, audiendi &c. & inſtrumentis ſeu organis ad ſentiendum idem, quod cætera animalia. Ergo.

Hanc rationem per noſtram Tabulam Combinatoriam univerſalem in Secundo & Tertio Libro propoſitam pluſquam ad 2000. rationum multiplicare poteris; De qua poſtea. Poteris & has rationes multiplicare per quatuor ſpecies quæſtionis Utrum, quæ ſunt:

Utrum homo, { Neceſſariò / Contingenter / Poſſibiliter / Impoſſibiliter } Sit Animal?

Et hiſce omnia dicto modo applicare poteris, probando ſingula per novem prædicata eſſentialia & reſpectiva, obſervando ceu ad amuſſim omnes regulas paulò ante propoſitas. *V. Gr.* probaturus hominem neceſſariò eſſe animal, ſic argumentare.

Omnis illa ſubſtantia ex anima & corpore ſenſitivo conſtituta, animal eſt neceſſariò. — Neceſſariò.
Homo eſt talis. Ergo.

Iterum. Omnis illa creata ſubſtantia, cujus totum eſſe, eſt, & dependet ab alio, illa poteſt eſſe & non eſſe. — Contingenter.
Talis eſt homo. Ergo.
Sed hoc eſt, eſſe contingenter.
Ergo homo, animal eſt contingenter. Quia à principio libero dependet.

Hoc pacto per ſingula principia progredi poteris, & innumerabilem argumentorum copiam reperies.

Rurſus poteris propoſitæ quæſtionis ſtatum non tantùm per quæſtionem Utrum per omnia principia tam abſoluta quàm reſpectiva inducere, ſed & per reliquas ordine erotematicas circumſtantias eidem applicando quæſtiones in immenſam copiam multiplicare. *V. Gr.*

Per	B.	Utrum	Homo habeat *perfectiones* animalis?
	M.		Habeat *integritatem* & *extenſionem* animalis.
	D.		Habeat vitam & *conſiſtentiam durabilem* animalis.
	P.		Habeat *potentias* animalis neceſſarias.
	S.		Habeat *inſtinctivam cognitionem*.
	Vo.		Habeat *appetitum ſenſitivum*.
	Vi.		*Operationes* animali congruas.
	Ve.		*Conſtantiam* & *firmitudinem* eſſentiæ ſuæ.
	G.		*Quietem* & *finis* adeptionem.
	☰.		*Diſtinctionem* partium animalis.
	♡.		*Unitatem* eſſentiæ animalis.
	○●.		*Oppoſitiones* qualitatum animalis.
	α.		*Cauſas* animalis.
	⊙.		*Media* compoſitiva animalis.
	ω.		Inclinationes ad *fines* proprios animalis.
	M.		Animal *majus* ſit altero. Quâ virtute, quâ mole, & eſſentia.
	Æ.		*Æquetur* in operationibus cæteris animalibus.
	Min.		In aliquo *minus* ſit cæteris animalibus.

Quæ omnia vel affirmativè, vel negativè ex noſtris principiis probari poterunt, ſequendo filum & ordinem principiorum terminorumque ad ea reducibilium; imò quemadmodum per ſimplices terminos hæc omnia deduci poſſunt, deſcendendo ex uno principio in alterum; ſic quoque per compoſitorum terminorum trium, quatuor aut quinque

que aſſumptionem idem multiplici ratione & promiſcuè probare poteris. *V. Gr.* per B. M. D. P. *Ex. Gr.* Utrum homo habeat perfectiones [B.], integritatem [M.], conſiſtentiam [D.], potentiamque [P.] animalis.

Iterum hæc omnia fuſiùs deduci poſſunt per Quæſtiones *Quid. Cur. Quantum. Quî.* &c. *V. Gr.*

Per B. Quid ſit illa *perfectio* & bonitas animalis, & in quo conſiſtat?
Per M. Quid ſit illa *integritas* & extenſio partium.
Per D. Quid ſit exiſtens illa *permanentia.* Et ſic de cæteris.

Deinde quare ſit; & quare à natura inſtituta.

Quantæ ſint illæ.	Deducendo ſingula per ordinem principiorum.	B.	Et	≡.
Quando ſint illæ.		M.		♡.
Quales ſint illæ.		D.		○-●.
Ubi ſint illæ.		P.		α.
Quomodo ſint illæ.		S.		⊙.
Quibuſcum operentur.		Vo.		ω.
		Vi.		M.
		Ve.		Æ.
		G.		Min.

CAPUT II.

De Regula Quid.

Regula Quid propriè Quidditatem rei quærit, modumque docet definiendi quamcunque propoſitam quæſtionem, continetque quatuor Species.

Species	Prima.	Conſiderat eſſe totale rei.	Aut enim rem propoſitam definimus per	Eſſe totale rei.
	Secunda.	Partes intrinſecas & eſſentiales.		Partes eſſentiales.
	Tertia.	Habitus & inclinationes.		Inclinationes & habitus.
	Quarta.	Actus & operationes rerum indicat.		Actus.

V. G. DEUS definiendus vel ſecundùm
- Eſſe totale ſeu eſſentiam.
- Correlativa actuum notionalium.
- Attributa.
- Operationes quas exercet tum ad intra, tum ad extra.

In quolibet iſtorum Capitum utimur principiis Artis noſtræ, definiendo per ea quæſtionem propoſitam. Hoc pacto dicimus.

DEUM	Secundum eſſe totale,	Eſſe ens primum, independens; à ſe, per ſe, & ex ſe ſubſiſtens.
	Secundum eſſe correlativum,	Eſſe trinum & unum; trinum quoad perſonas, unum quoad naturam & eſſentiam.
	Secundum Attributa,	Eſſe ſummum bonum, immenſum, infinitum, omnipotentem &c. deducendo ſingula tum per abſoluta, tum per reſpectiva principia.
	Secundum actus ad extra,	Eſſe Creatorem rerum omnium, Conſervatorem & Redemptorem, Juſtificatorem, Glorificatorem.

Pari pacto, Si quis quærat, Quid ſit intellectus quoad eſſe totale. Reſpondebis ei octodenis rationibus, per primam ſpeciem.

Per	B.	Intellectus ſecundùm eſſe totale, eſt potentia cui propriè convenit	*Communicare* ſe ad eſſe intelligibile.
	M.		*Extendere* ſe ad id, quod intelligitur.
	D.		*Conſervare* in ſe rem intellectam.
	P.		*Poſſe* agere circa rem intelligibilem.
	S.		*Illuminare* phantaſmata rei intelligibilis.
	Vo.		*Appetere* ſcientiam.
	Vi.		Habere *virtutem* operandi intellectualiter.
	Ve.		Poſſe *veritatem* quærere.
	G.		*Quieſcere* in re intellecta.
	≡.		*Diſtinguere* inter differentes res.
	♡.		*Unire* res diſunitas media ratione.
	○●.		*Contrariorum* oppoſitorumque tationem fundare.
	α.		*Principium* eſſe omnis operationis intellectualis, ſcientiæ & cognitionis.
	⊙.		*Medium* ad omnes acquirendas ſcientias.
	ω.		*Finem* eſſe, in quem omnis cognitio reſolvitur.
	M.		Eſſe *maximam* potentiarum interiorum, proximam DEO & Angelis.
	Æ.		*Æquare* extrema trutinâ rationis.
	Min.		Corporeis ſpeciebus & phantaſmatis ad cognitionem uti, quo *minor* ſit Angelo.

Quid homo ſit ſecundum partes eſſentiales.

Secundò. Si quis hominem definire velit per ſecundam ſpeciem, ſeu ſecundum partes eſſentiales & componentes, quæ ſunt anima & corpus, quibus conſtituitur; duplici id via expedire poterit: vel definiendo eum ſolùm quoad animam, vel quoad corpus. Priori modo ita definiemus. Homo eſt ens ſpirituale utens ratione, unitum vel unibile naturæ corporeæ. Vel quoad corpus: eſt ens corporale organizatum cum potentia actuali, & unitum animæ rationali. Quarum utraque non ſecus ac paulò ante præſtitimus, per principia noſtra deduci poteſt: *V. G.*

Per	B.	Homo quoad animam eſt ens,	Quod conſtat *perfectionibus* ſpiritualibus, quæ poſſunt naturaliter *communicari* cum corpore organizato.
	M.		Quod *integrat* hominem ſimul cum natura corporea.
	D.		Quod ex parte dat homini eſſe *æviternum*.
	P.		Quod tribuit corpori poſſe *rationaliter* loqui.
	S.		Quod ratione ſuæ naturæ omnis *cognitionis* fons eſt.
	Vo.		Quod ex ſe & ſua natura *appetit bona* & media ad illa conſequenda eligit.
	Vi.		Quod *virtute* intellectuali omnia attingit.
	Ve.		Quod *veritatem* à falſo diſcernit.
	G.		Quod in *ultimo fine* quieſcit.

Pari ratione quoad corpus Hominem ita definire poteris, juxta principia ordine ſequentia.

Per	B.	Homo quoad partem corpoream, eſt	*Perfectio* compoſitiva hominis cum anima rationali.
	M.		*Extenſum* quid per partes corporeas per quas poteſt Spiritualiter vivificari ab anima rationali.
	D.		*Senſibile*, quod poteſt aliquouſque *durare* conjunctum formaliter cum Spirituali.
	P.		*Poſſe* omnes operationes perficere ope conjugis animæ. Et ſic de cæteris, quæ brevitatis cauſa omitto.

Probatio per tertiam ſpeciem de Quæſtione Quid.

Per tertiam Speciem quæſtionis Quid, definies Intellectum eſſe id, quod habet ſua correlativa, intellectivum, intelligibile & intelligere; ſine quibus eſſe non poteſt. Quæ omnia iterum per principia deduci poterunt.

Per	B.	Omne intellectivum eſt	*Perfectio* cognoſcitiva.
	M.		*Extenſio* ad rem intelligibilem.
	D.		*Perſeveratio* virtutis intellectivæ.
	P.		*Potentia* activa intelligendi.
	S.		*Inſtinctus* ad intelligendum.
	Vo.		*Appetitus* ad ſcientiam.
	Vi.		*Vis cognoſcitiva* & inventiva veritatis.
	Ve.		*Formalis* conceptus rei creatæ *verè* exiſtentis.

Simili modo definietur Intelligibile & Intelligere, cætera correlativa, quæ & omnibus aliis *tivis*, *are*, *bilibus* applicari poſſunt. Verùm, quid per correlativa intelligendum ſit, paucis aperio.

Per tertiam ſpeciem quæ eſt de Correlativis.

Correlativa ea dicuntur, quæ ad invicem referuntur; & hoc quidem relatione vel intrinſeca vel extrinſeca, ſive relatione ſubſtantiali, vel accidentali; Priori modo referuntur ad invicem materia & forma, prout dicuntur principia ſubſtantialia hominis conſtitutiva. Secundo modo accidentaliter referuntur ad invicem, ut unum album ad aliud fundata in ſimilitudine.

Hæc correlativa conſiderantur potiſſimum in noſtris principiis generalibus; ut Bonificativum, Bonificare, Bonificabile; Magnificativum, Magnificare, Magnificabile, & ſic de cæteris, de quibus Primo & Secundo Libro; adeòque ſub iſtis apertè relucet Unitatis & Trinitatis divinæ myſterium: Nam uti in divinis, ita in unoquoque principio reperitur unitas principii, & tria correlativa ejuſdem, ut in una bonitate, bonificativitas, ut cum Lullo loquar, bonificabilitas & bonificatio; in Magnitudine Magnificativitas, Magnificabilitas & Magnificatio in abſtracto; in concreto verò tivum, are, bile, quæ ad invicem referuntur, nec unum ſine altero conſiſtere poteſt; eſſet enim bonum ad bonificandum otioſum, & proprio careret fine, ſi non haberet tivum, are, bile. Quod idem de aliis principiis dicendum eſt; ex quibus Enti communicatur actualitas & potentia, ad entificandum ut ita loquar, quæ ſunt entificativum, entificare, & entificabile, quæ communicantur ſubſtantiæ creatæ in ratione ſuæ exiſtentiæ; unde procedunt ſubſtantiativum, ſubſtantiare & ſubſtantiabile, hæc dum tribuuntur corpori in ratione ſua lata, longa, profunda, efficiunt corporificativum, corporificare & corporificabile, quæ adhuc contracta ad vivens per vitam faciunt vivificativum, vivificare & vivificabile. Hæc iterum ad gradum ſenſitivum contracta per ſenſum, dant eſſe ſenſitivum, ſentire & ſenſibile; quæ iterum ad hominem per generationem contracta dant generativum hominis, generare & generabile. Hæc ulterius relata ad individua, faciunt generativum Petri, generare & generabile, quæ ſunt tria correlativa Petri intrinſeca & eſſentialia ipſius, ſine quorum aliquo Petrus non poſſet ſubſiſtere; actualitas enim Petri ſeu generabilitas Petri continet in ſe eſſentialiter omnes gradus ſuperiores recenſitos, ſuperioreſque gradus contrahuntur & determinantur ab iſto inferiori, in quo continentur; & hæc non de intrinſecis tantùm correlativis, ſed de extrinſecis dici poſſunt, ut de illuminativo lucis, de illuminabili colore, & de illuminare, procedenti ab utroque; quæ & in principiis naturalibus & ſupernaturalibus obſervantur: ſicuti enim in Intellectu conſideramus Intellectivum, are & bile, ſic in potentia generativa, generativum, are, bile, & in potentia viſiva, viſivum, viſibile & videre, & ita in qualibet potentia; hoc enim pacto de rebus, ſubtiliter per intrinſecum eſſe rei philoſophamur. Sed ad alia.

Tertia Species quæſtionis de Quid, quærit definitiones rei in ordine ad intrinſecas inclinationes & propenſiones rei. Hoc pacto dicimus. Tertia ſpecies Quæſt. de Quid.

Intellectivum in ordine ad	Grammaticam.	Eſſe	Grammaticum.
	Logicam.		Logicum.
	Mathematicam.		Mathematicum.
	Geometriam.		Geometricum.
	Arithmeticam.		Arithmeticum.
	Theologiam.		Theologicum.
	Ethicam.		Ethicum.
	Politicam.		Politicum.

Et quod dicitur de potentia Intellectiva, de Memorativa quoque ac Volitiva dici poteſt; quia ſecundùm habitum, quo imbuitur potentia, ſecundùm eum quoque poteſt definiri: ut ſi habitus Juſtitiæ in homine definiendus eſſet, ſic illum per noſtra principia definies.

Habitus

Habitus Juſtitiæ in homine eſt vis qua homo inclinatur ad reddendum unicuique quod ſuum eſt. {
Quæ ſe communicat Juſtitiæ, — B.tem
Quæ ſe extendit ad Juſtitiam, — M.em
Quæ perſeverat in Juſtitia, — D.em
Quæ potentem reddit animam ad ea quæ ſunt Juſtitiæ, — P.am
Et ſic de cæteris.
} Per

Quarta ſpecies quæſtionis de Quid definit res per actus ſuos. *V. Gr.* Si quis quæreret, quid DEUS faciat in alio, hoc eſt, in Mundo. Reſpondebitur juxta conſequentiam principiorum noſtrorum.

DEUS eſt Ens	*Communicans perfectiones* in Mundo, à quo deſcendit omne bonum	Per	B.
	Quod *magnificat* & *extendit* cœlos	Per	M.
	Quod *ſuſtentat* omnia *conſervatque* omnia per ſuam		D.
	Quod *potuit* facere omnia, & ea quo modo fecit, illo eodem annihilare poteſt	Per	P.
	Quod *gubernat* & *diſponit* omnia omnibus providens	Per	S.
	Quod per ſuam *voluntatem*, juſtos diligit, injuſtos odio habet	Per	Vo.
	Quod dat plenam & propriam *operationem* omnibus rebus, per ſuam		Vi.
	Quod *firmat* & *ſtabilit* omnia per ſuam		Ve.
	Quod juſtos & electos *exaltat* per ſuam		G.
	Quod avertit & *ſeparat* homines à malo	Per	Ξ.
	Quod *unit* & trahit ad ſe omnia	Per	♡.
	Quod *repugnat* & reſiſtit malis	Per	⊸.
	Quod omnium *principium* & cauſa eſt	Per	α.
	Quod conjungit diverſa ad ſe tanquam ad *centrum*	Per	⊙.
	Quod *terminat* & perficit vota & deſideria hominum	Per	ω.
	Quod aſſimilat ſibi *magis* bonos	Per	M.
	Quod facit ſibi *æquales* ſimilitudine actionum & amicos ſervos ſuos fideles	Per	Æ.
	Quod liberat à *miſeriis*	Per	Min.

Quæ omnia ex Sacræ Scripturæ locis, Sanctorumque Patrum auctoritatibus comprobari poſſunt.

Qui quidem termini non ſimpliciter tantùm fieri poſſunt, ſed & per triplicatos, quadruplicatos terminos. Uti DEUS eſt ens bonum, magnum, æternum, quod tribuit omni creaturæ B.em M.em D.em ſive conſiſtentiam ſui eſſe.

Quæ iterum per Reſolutionem & compoſitionem demonſtrari poterunt.

Si DEUS eſt, ergo ſummum bonum, à quo omne bonum deſcendit.

Si ſummum bonum, ergo infinitè magnus, immenſus.

Si infinitè magnus, ergo ſuſtentat omnia, conſervat omnia per ſuam durationem æternam.

Si conſervat omnia per ſuam durationem æternam; Ergo ſicuti poteſt facere omnia ex nihilo, ita creata annihilare poteſt.

Et ſic de cæteris ordine dictis, unum inferendo ſemper ex altero uſque ad ultimum.

CAPUT III.

De Regula Cur *ſeu* Quare, *& innuit Cauſalitatem.*

Regula de Q. Cur cauſalitatis index eſt.

QUotieſcunque quis interrogatur per Regulam de Quare, ei neceſſariò reſpondendum erit per recurſum ad formam & finem rei, & inveniet quæſtionis ſolutionem. Continet itaque hæc Regula quatuor cauſas: *Efficientem*, *Materialem*, *Formalem*, *Finalem*; quibus obſervatis, ad quamcunque quæſtionem multis variiſque modis promptam habebis reſponſionem.

Praxis primæ Regulæ, quæ formalis dicitur, ita ſe habet: Ut ſi quæratur: Quare Petrus eſt homo? Reſpondeo quia habet animam rationalem, per quam conſtituitur in ſua natura.

Cur Petrus eſt homo? Reſp.

Iterum. Quare aurum eſt rubrum? Reſpondeo,

ſpondeo, quia conſtat formaliter & prædominativè, formâ ignis. Quare argentum ſit album? Reſpondeo quia habet formam prædominantem in natura aquæ: Sicque in quolibet propoſito ratiocinandum eſt per Regulam Quare formaliter.

Si verò propoſitas quæſtiones principiis noſtris applicare volueris, ſic procede.

Per	B. M. D. P.	Quicquid habet	*Perfectionem* formalem aquæ, id habet prædominium in natura aquæ. *Extenſionem* formalem aqueam, id habet prædominium in natura aquæ. *Permanentiam* formalem aquæ, id habet prædominium in natura aquæ. *Potentiam* formalem, ut reſolvatur in aquam, id habet prædominium in natura aquæ.	Sed argentum hoc habet. Ergo.

Haud ſecus per principia deduces cujuſlibet propoſitæ quæſtionis tenorem.

Secunda Species quæſtionis de Quare, eſt finalis, quia per eam finis rei inquiritur. Ut ſi quæratur, quare ſit intellectus? Reſpondeo, quia ſunt intelligibilia, de quibus ſcientia haberi poteſt: Si enim non eſſet intellectus qui illuminaret phantaſmata rerum objectumque illuminaret proprio & intrinſeco lumine, objectum intelligi minimè poſſet, ſicuti colores videri nequeunt abſente lumine externo, quo illuminarentur.

Iterum. Quare homo eſt beatificabilis? Reſpondeo, quia ultimum finem, qui DEUS eſt, cognoſcit.

Iterum. Quare lapis tendit deorſum, & exhalationes ſurſum? Reſpond. quia omne grave, cujuſmodi lapis eſt, tendit deorſum ad centrum, & omne leve, cujuſmodi exhalationes ſunt, tendit ſurſum, quia calor iis prædominans ſequitur naturam ignis.

Cauſa Materialis. Tertia Species, Cauſa materialis, in qua de materia inquiritur. *V. G.* Cur domus ſit materialiter? Reſpond. quia conſtat ex lapidibus, lateribus aut terra taliter diſpoſitis. Iterum, quare homo ſuo pondere deſcendat & cadat deorſum. Reſpond. quia conſtat materia craſſa terrea & corpulenta, per quam inclinatur ad locum inferiorem tanquam ad centrum ſuum.

Efficiens. Quarta Species, cauſa Efficiens eſt, quâ inquiritur; *V. G.* Quare domus facta ſit? Reſp. quia Architectus illam effecit, uſibus humanis aptam. Et ſic de cæteris; poteris tamen ad unamquamque quæſtionem reſpondere per ſingulas quatuor ſpecies. *V. G.* Si quæratur, quare domus ſit? Reſpond.

Per Regulam ſive cauſam	Formalem.	Quia	Habet formam quadratam, rotundam aut quomodolibet alio modo diſpoſitam.
	Finalem.		Eo fine facta eſt, ut homo in ea commodè contra aëris iniurias habitare poſſit.
	Materialem.		Conſtituta eſt ex lapidibus, terra, luto, lateribus, ſimilibuſque.
	Efficientem.		Eam conſtruxit Architectus aut faber.

Et hic modus quærendi reſpondendique per quatuor cauſarum genera perfectus & completus in quolibet ſubjecto & propoſito conſiderari poteſt, tam in his, quæ naturaliter, quàm in iis, quæ moraliter aut ſupernaturaliter ſunt. Sed demus exempla.

Exemplum I. Phyſicum. Quæritur itaque Primò. Cur triticum ſit?

℞. per cauſam	Formalem.	Quia	Conſtat ſua forma triticea, propria talis naturæ.
	Finalem.		Ut homo vivat, ad cujus uſum productum eſt.
	Materialem.		Coagulatum fuit ex materia terrea & diſpoſita ad recipiendam formam tritici.
	Efficientem.		Calor ſolis & influentiæ Cœli tanquam cauſæ efficientes diſponunt materiam in ordine ad formam.

Exemplum II. Morale.

Quæritur Secundò. Cur ſit juſtitia?

℞. per cauſam	Formalem.	Ut reddat unicuique quod ſuum eſt, illa enim eſt forma juſtitiæ.
	Finalem.	Ut mundus politicus conſervetur in ſuo eſſe, ſine qua conſiſtere non poſſet.
	Materialem.	Ut ſcelera & exceſſus hominum improborum, de quibus juſtitia vindictam ſumit, caſtigentur.
	Efficientem.	Eſt Voluntas principis, quæ effectivè influit in juſtitiæ executionem ut compleatur.

Exemplum III. Supernaturale.

Quæritur Tertiò. Cur homo juſtificetur?

℞. per cauſam	Formalem.	Quia	Gratiâ divinâ imbuitur, quæ eſt forma juſtificationis.
	Finalem.		Per gratiam aſcendit ad finem ſupernaturalem, qui DEUS eſt.
	Materialem.		Juſtificati hominis voluntas liberè averſa à peccatis, ad DEUM convertitur.
	Efficientem.		A DEO Voluntas humana impellitur & movetur trahendo eum ad ſe.

De Applicatione dictorum practica.

Quæ hîc paulò ante de quadruplici cauſarum genere diximus, trita ſunt, & vulgò in Dialectica traduntur. Quomodò verò dicta cum ingenti ſcientiarum incremento Arti Magnæ applicanda ſint, noſtrum eſt, demonſtrare.

Certum eſt, nihil eſſe, in hoc ſenſibili rerum creatarum ambitu, quod non ex hoc quadruplici cauſarum genere conſtituatur; non tantùm extendendo illud ad res phyſicis contemplationibus ſubjectas, ſed & ad Morales, Politicas, Mathematicas, Metaphyſicas, Theologicas, cæteraſque, excepto DEO, qui uti omnium eſt cauſa cauſaliſſima, ita meritò incauſatus nuncupari poteſt; cauſa enim formalis, finalis, materialis, efficiens DEI, eſt ipſe DEUS, ſeu divina eſſentia, forma, finis, materia, effectus ſui ipſius.

EXEMPLUM I.

Quomodò per quadruplex Cauſarum genus juxta Artis noſtræ regulas, de quacumque re propoſita ſtatim totius Libri alicujus argumentum cum uberrima rerum tractandarum materie diſponi poſſit.

Sit itaque primum Argumentum Libri de natura Apis.

In hac aſſumpta Libri compoſitione ante omnia ad quadruplex cauſarum genus recurrendum eſt, expendendo primò Apum cauſam materialem, deinde finalem, tertiò formalem, quartò Efficientem.

Et primò quod ad materiam apum attinet, eſt illa iterum triplex; elementalis, vegetativa, ſenſitiva; quem triplicem materiæ gradum juxta principia noſtra ita deduces.

1. *Cauſæ Materialis Argumenta, juxta triplicem elementaris, vegetativæ, & ſenſitivæ naturæ gradum conſiderata.*

An ſit	*Communicatio* ſeu *diffuſio* materiæ elementalis in apibus.	Per	B.
Quid ſit	*Extenſio* materiæ elementalis in apibus.		M.
Cur ſit	*Permanentia* materiæ elementalis in apibus.		D.
Quanta ſit	*Potentia* materiæ elementalis in apibus.		P.
Quî ſit	*Inſtinctus* materiæ elementalis in apibus.		S.
Qualis ſit	*Appetitus* materiæ elementalis in apibus.		Vo.
Ubi	*Vis naturalis* materiæ elementalis inſit apibus.		Vi.
Quomodo	*Vera ratio* originis apum materialis aſſignari poſſit.		Ve.
Quibuſcum ſit	*Finem* aliquem materialem elementalem habeant apes, in quo quieſcant.		G.

An	Sit	*Differentia* materiæ elementaris apum tum inter ſe, tum inter alia inſecta.	Per	≡.
Quid		*Concordia* materiæ elementaris apum cum aliis.		♡.
Cur		*Contrarietatem* habens in apibus materia elementaris.		☍.
Quanta		*Cauſa* materialis apum.		α.
Quî		*Medium* materiæ elementaris ad apes producendas.		⊙.
Qualis		*Finis* aliquis materiæ elementaris in apibus.		ω.
Ubi		*Materia* elementaris major aliis materiebus.		M.
Quomodo		*Æqualis*.		Æ.
Quibuſcum		*Minor*.		Min.

Per cauſam formalem ita diſpones Secundi Libri Capita.

2. *Cauſæ formalis Argumenta.*

Per	B.	De *diffuſione* & *communicatione* formæ ſive formalis principii in apibus.
	M.	De *intenſione* & *extenſione* formæ.
	D.	De *Duratione* ſive conſiſtentia formæ.
	P.	De *vi* & *potentia* formæ in apibus.
	S.	De *inſtinctu mirabili* apum.
	Vo.	De *appetitu* innato apum ad mellificium.
	Vi.	De *virtute* ſtupenda in laborando.
	Ve.	De *veritate* quæ variis hiſtoriis ſtabilitur.
	G.	De *fine* apum in labore.
	≡.	De *differentia* & apum & mellis ex diverſitate ſuccorum.
	♡.	De *concordantia* apum in laboribus.
	☍.	De *contrarietate* apum cum fucis ſui diſſimilibus.
	α.	De *principio* intrinſeco, quo ad mellificium inſtigantur.
	⊙.	De *mediis*, quibus utuntur ad mellificium.
	ω.	De *fine*, in quem collimant earum operationes.
	M.	De *excellentia* mellificii.
	Æ.	Quibus *aſſimilantur* in operationibus.
	Min.	De *defectu* & morte apum.

Habes hîc de cauſæ materialis concurſu ad apem producendam, 162. Capitula Libri per enneadem erotematicam & octodecim principia deducta. Siquidem de materiæ elementaris diffuſione in generatione apum, quæritur primò An ſit, Quid ſit, Cur ſit, Quanta ſit, Qualis ſit, Quomodo fiat, Quandò fiat, Ubi ſit, Quî fiat, de Quo.

De Extenſione verò materiæ elementaris, quæritur iterum: An ſit extenſio, Quid, Cur, Quanta, Qualis &c. ſit.

Hoc pacto quærendo juxta progreſſum principiorum, orientur, quæ ſuprà dixi, 162. Capita.

Cùm verò triplex ſit in generatione apum confluxus, materiæ elementaris, de qua diximus, materiæ vegetativæ, & materiæ ſenſitivæ; totidem Capita habebis Libri de confluxu materiæ vegetativæ, in apibus; deinde per eadem principia de diffuſione, extenſione, duratione, potentia, inſtinctu, appetitu materiæ vegetativæ; Tertiò eadem

eadem omnia poterunt deinde applicari materiæ ſenſitivæ. An detur in generatione apum diffuſio, *Quid*, *Cur*, *Quanta*, *Qualis*, *Ubi*, *Quomodo*, *Quando*, *de Quo* &c. ſit. Hoc pacto habebis 486. capita libri, quæ ſola cauſæ materialis rationes inveſtigant, quas omnes ſi per varios terminos ad novem principia reducibiles explices in primò Libro expoſitos, immenſam ſanè materiæ copiam tibi ſuppeditabunt.

3. *Cauſæ finalis argumenta quæ conſiderantur ratione finis vel in materia elementari, vel in materia vegetabili, vel materia ſenſitiva.*

B.	De	Fine in *communicatione* virtutis.	Elementaris.
M.		*Extenſione* finis in omnia, uti de membrornm mirabili diſpoſitione ad mellificium requiſita.	
D.		*Duratione* finalis cauſæ.	
P.		*Poteſtate*.	Vegetativæ.
S.		Fine tanti *inſtinctus*.	
Vo.		Fine *appetitus* tam vehementis in operando.	
Vi.		Fine *virium* corporis.	Senſitivæ.
Ve.		*Veritate* & firmitate in opere.	
G.		*Gloria* finiti operis.	
≡.		*Differentia* finium.	
♡.		*Concordantia* finium in unum.	
⚯.		*Contrarietate* mediorum ad finem.	
α.		*Cauſa* finali.	
⊙.		*Mediis* ad finem conſequentibus.	
ω.		*Finis* conſecutione & quiete.	
M.		*Excellentia* finis.	
Æ.		*Æqualitate*, labore quo in unum conſpirant.	
Min.		*Morte* apum.	

4. *Cauſæ Efficientis Argumenta.*

Cum alia ſit virtutis elementaris, alia virtutis vegetativæ, alia virtutis ſenſitivæ efficientia, poteris hæc argumenta eodem modo diſponere, quo in præcedentibus, ea per Enneadem erotematicam, & octodecim principia deducendo; quæ nè longior ſim, Curioſo Lectori fuſius deducenda relinquo; modum enim hîc procedendi dictaſſe ſufficiat. Ad hoc vel unicum paradigma, omnium quorumcunque aſſumptorum operum argumenta, pari facilitate, de quacunque materia ſive phyſica, ſive morali, aut Theologica diſponere poteris, ut vel hinc Artis noſtræ excellentia pateat; Si enim ad calculum argumenta, quæ in aſſumpto themate apum deduci poſſunt, reducam, ea facilè ad 10000. excurrent, quæ non unius, ſed vel plurium Tomorum materiam præbeant. Sed jam ad alia.

PARADIGMA II.

Quod monſtat, quomodò quiſpiam de quacunque re propoſita, juxta quadruplex cauſarum genus ex tempore diſcurrere queat.

Sit thema propoſitum de virtute fortitudinis bellicæ; cujus materia eſt timor prudens, & moderata audacia; adeòque rectè, definitur, periculorum conſiderata ſusceptio, & obviorum laborum perpeſſio. De materia itaque nonnemo rogatus diſſerere, Timorem & Audaciam primò per 18. deducet principia, & deinde per enneadem erotematicam, hoc pacto.

Omnis Virtus, quæ in mediocritate eſt,	Bona eſt. Magna eſt. Conſiſtens eſt. Potens eſt. Sapiens eſt. Amabilis eſt. Virtuoſa eſt. Vera eſt. Glorioſa eſt.	Fortitudo in moderato timore & audacia conſiſtit. Ergo.

Ratio

Ratio Majoris eſt; quia exceſſus in omni virtute morali non virtus ſed vitium eſt; Timor enim excedens puſillanimitati, audacia præſumptioni opponitur.

Hoc peracto procedes ad quæſtiones: An timor hic, & audacia bona ſint an mala? Quid & in quo potiſſimum conſiſtat Timor & Audacia materia fortitudinis? Cur Timor & audacia dicantur materia fortitudinis, ubi variæ ſortes glorioſorum Ducum tam ex ſacris, quàm profanis hiſtoriis in exempla adducuntur; Deinde quantus ſit timor, aut debeat eſſe, quanta audacia reſpectu tum Ducum, tum objectorum extrinſecorum; qualis, quomodò, ubi ſint potiſſimum timenda & audenda pericula, quibus exemplis omnia monumenta paſſim plena ſunt.

His oſtenſis procedes ad cauſam formalem fortitudinis, quæ conſiſtit in prudenti quadam attemperatione timoris & audaciæ, ne illa per defectum, hic per nimium excedat; unde hoc pacto argumentabere.

Omne quod in prudenti quadam attemperatione timoris immodici & exceſſivæ audaciæ conſiſtit, virtus eſt, quæ hominem reddit	B.	Bonum.	Fortitudo hæc præſtat. Ergo.
	M.	Excellentem.	
	D.	Firmum propoſiti virum.	
	P.	Potentem.	
	S.	Prudentem.	
	Vo.	Efficacis voluntatis.	
	Vi.	Virtutibus conſpicuum.	
	Ve.	Veræ fortitudinis ideam.	
	G.	Gloria & honore conſpicuum.	
	≡.	Differentis fortunæ providum.	
	♡.	Concordantem in bonis conſiliis.	
	⚬•.	Contrarium puſillanimitati.	
	α.	Cauſam ingentium emolumentorum inde emanantium.	
	⊙.	Medii ad gloriam perpetuam capacem.	
	ω.	Finem ſalutis Reip. Patriæ, Religionis.	
	M.	Magnum gloria.	
	Æ.	Æqualem Heroibus.	
	Min.	Ab omni minoritate recedentem.	

Hæc iterum per Enneadem erotematicam examinabuntur: An detur talis virtus, Quid ſit, cur ſit, quanta ſit, qualis ſit, quomodo, ubi, quando &c. ſit.

His iterum per varia exempla demonſtratis, procedes ad cauſam finalem fortitudinis, quæ vel proprium honorem & gloriam aut præmium aliquod, emolumentumque ſingulare vel Reipublicæ aut Patriæ ſalutem, aut DEUM ipſum ejuſque Eccleſiam pro fine habet. Et ecce hîc iterum ingens ſe campus aperit innumerorum ad propoſitum thema demonſtrandum argumentorum; & primò quidem per 18 principia eam deduces ut prius, hoc pacto.

Hæc virtus, quæ DEUM, Religionem, ſalutem patriæ pro fine habet; illa Bona, Magna, Durans, P. S. Vo. Vi. Ve. Gl. eſt.

Hæc habet vera fortitudo. Ergo.

Deinde per Enneadem erotematicam dicta examinabis: An videlicet bonum ſit, periculo vitæ ſe exponere pro dicto fine; Quid ſit illa intentio; cur ſit, quanta ſit, quàmque DEO hominibuſque grata; qualis ſit, ubi ſit, quando ſit, quomodo ſit, dictaque variis exemplis & hiſtoriis illuſtrabis.

Quartò, his expeditis, procedes ad cauſam efficientem fortitudinis, quæ eſt duplex, naturalis aut ſupernaturalis: Naturalis eſt ingenita hominis ad quæcunque DEI cauſa aggredienda generoſitas; Supernaturalis eſt influxis divinæ gratiæ, qua imbutus homo ad nihil non arduum agendum impellitur. Quæ omnia eodem ordine & methodo, quem in præcedentibus tradidimus, juxta octodecim principiorum conſequentiam & Enneadis Erotematicæ examen unà cum hiſtoriarum illuſtratione dilucidabuntur.

CAPUT IV.

Uſus Regulæ de Quanto.

IMplicat hæc quæſtio omne quantum, ſive ſit illud molis ſive virtutis; Angelum enim dicimus magnum, non quantitate molis, ſed virtutis ſuæ extenſione; Sic DEUM dicimus quantum; ut cum quæritur, quantus eſt DEUS. Reſpond. eſſe immenſum, infinitum, principii & finis expertem; quæ pariter in potentiis & operationibus rerum intellectualium, quas magnas aut parvas dicimus, in conſiderationem veniunt; quæ non de quantitate prædicamentali, ſed de ſubſtantiali ſeu tranſcendentali intelligenda ſunt.

Quantitas ſubſtantialis. Item quantitas hæc ſubſtantialis de corporalibus quoque rebus dici poteſt, ſecundum quod corpus ad prædicamentum ſubſtantiæ pertinet; ut individua hominis tantò ſunt majora, quantò perfectiora, & tantò minora, quantò imperfectiora, quoad naturalium virtutum conditionem, ſic dicimus, equum minorem eſſe ſubſtantiam, quàm hominem; quia homo quoad rationalem vim equo perfectior eſt, & nobiliores excellentioreſque habet eſſentiæ ſuæ differentias; ſic per comparationem equi ad formicam, dicimus equum formicâ perfectiorem, quia partes componentes formicâ nobiliores habet.

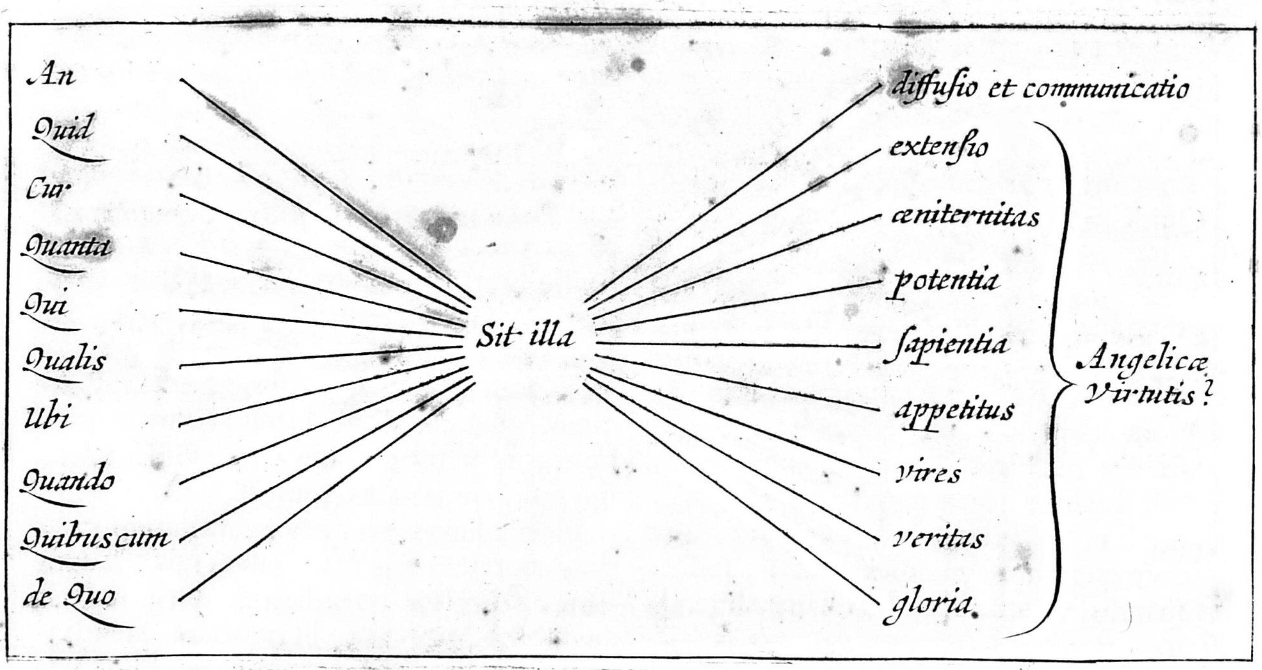
Quantitas prædicamentalis. Tandem Quantitas prædicamentalis in conſiderationem venit: quæ duplex eſt: *Continua & diſcreta.* Prior à Logico formaliter definitur per unitatem termini, ad quem partes copulantur; & à Phyſico per diviſibilitatem in infinitum. Diſcreta, tempus, motum, & numerum conſiderat. In continua trinam dimenſionem; longitudinem, latitudinem & profunditatem expendimus, quicquid ſit quantitas, quam in quolibet ente juxta gradum tranſcendentalem ſuo modo reperiri certum eſt.

Notandum vero, per quantitatem prædicamentalem ſeu materialem nos, ſecundum analogiam quandam & Artis noſtræ analogica præcepta, in notitiam quantitatis Spiritualis, quæ in Angelo & anima potiſſimum conſiderantur, facilè pervenire poſſe; Sicuti enim punctum ſe habet ad lineam, & punctum & linea ad ſuperficiem; & punctum, linea & ſuperficies ad corpus, ita continuitas eſſentiæ intellectus, ſeu intellectuali puncto, à quo promanat, comparari poteſt, natura lineæ, vires ſuperficiei, viribus operationes, quæ uti eſſentiam, naturam & vires complicant, ita corpori aptè applicari poſſunt. Quæ ſi noſtris principiis adaptentur, ingentem philoſophandi materiam ſuppeditabunt. Sed exemplis patebit veritas.

Ut ſi quæratur primò. Quantus ſit Angelus? Reſpondeo juxta regulas noſtras.

Angelus eſt ſubſtantia ſpiritualis creata completa per ſe ſubſiſtens.		
	B.	Diffuſiva ſui.
	M.	Extenſiva ſui.
	D.	Æviternum durans.
	P.	Summa poteſtate pollens.
	S.	Intellectuali virtute omnia penetrans.
	Vo.	Appetitiva omnium in ſeipſo.
	Vi.	Viribus maximis inſtructa.
	Ve.	Veritate eſſentiæ ſuæ incorrupta.
	G.	Intellectuali virtute glorificata.

Deinde quæratur.

Et primò quidem utrum ſit talis communicatio in Angelo?
Reſpondeo per quæſtionem *Utrum*, quod ſic.

B.		Omne bonum eſt *diffuſivum* ſui.
M.		Omnis eſſentia eſt *extenſiva* ſui ipſius ad operationes perficiendas.
D.		Principium habet ſine *fine duraturum*.
P.		*Diffuſivus* & *extenſivus* ſui ipſius, ſine quibus *potens* non eſſet.
S.	Quia	Rerum omnium *Cauſas novit*.
Vo.		*Bonum vult*, appetit, proſequitur, malum deteſtatur.
Vi.		In operationibus magna *efficacia* pollet.
Ve.		Subſtantiæ ſuæ ſummam *firmitudinem* poſſidet.
G.		In operationibus *glorioſus* eſt.

Et ſic de cæteris ordine quæſtionibus procede; quæ omnia referre infiniti laboris foret.

Si porrò quæratur Secundò, Quantus ſit intellectus humanus? Reſp. quod tantus eſt, quanta ſunt correlativa, in quibus ipſius eſſentia fundata eſt, videlicet: Intellectivum, Intelligere, & Intelligibile; ſicuti enim homo ex anima & corpore conſtituitur, & ex hiſce duabus partibus integratur, & conſiſtit in eis, & per eas operatur; ita eſſentia & natura intellectus conſiſtit in ſuis correlativis, quæ ſunt Intellectivum, intelligere & intelligibile, hiſce enim omnes perficit operationes intellectuales; quæ omnia iterum noſtris principiis applicata mirificè dilatari poſſunt per ſuprapoſitas quæſtionum particulas. *Verbi Gratia.*

Utrum		Communicatio.	
Quid		Extenſio.	
Cur		Duratio.	
Quanta		Potentia.	Intellectiva.
Qui	Sit	Sapientia.	Intellectionis.
Qualis		Appetitus.	Intelligibilis.
Ubi		Virtus.	
Quando		Veritas.	
Quibuſcum		Gloria.	Sed hæc omnia fuſius tractemus.

Diximus, & in Arte noſtra Analogica oſtendimus; quomodò per analogiam quandam ex corporeis qualitatibus ad intellectuales tranſcendere valeamus. Et quoniam de quæſtione per quantum hoc loco agimus, videndum eſt, quomodò per analogiam quandam, quantitatis prædicamentalis ſpecies, analogica quadam methodo, ad abſtractas & ſpirituales ſubſtantias transferre valeamus. Quod ut quàm optimè fiat, ſequentem Tabulam primò Ariſtam addiſcere neceſſe eſt.

Tabula

Tabula Analogiam Quanti continens.

Quæſtiones.	*Subjecta Univerſalia.*	*Quantitas Prædicamentalis.*	*Quantitas Virtutis.*	*Quantitas Intellectualis.*	*Principia Abſol.*	*Relat.*	*Prædicamenta Decem.*
An.	△.	1. Punctum.	Eſſe.	Eſſentia.	B.	⚍.	Subſtantia.
Quid.	.				M.	♡.	Quantitas.
Cur.	◎.	2. Linea.	Vivere.	Potentia.	D.	o●.	Qualitas.
Quantum.	□.				P.	α.	Relatio.
Quomodo.	.				S.	⊙.	Actio, Paſſio.
Quale.	.	3. Superficies.	Sentire.	Voluntas.	Vo.	ω.	Ubi.
Ubi.	.				Vi.	M.	Quando.
Quando.	⬠.	4. Corpus.	Intelligere.	Actualis operatio.	Ve.	Æ.	Situs.
Quibuſcum. De quo.	⁙.				G.	Min.	Habitus.

Hæc Tabula Analogiam rerum intellectualium ad quantitatis prædicamentalis ſive materiales ſpecies factam repræſentat.

Primò enim occurrit punctum, deinde linea, poſtea ſuperficies, & tandem corpus; ſicuti enim ex fluxu puncti fit linea, & ex hujus fluxu ſuperficies, & ex hujus tractu corpus; ita omnium reum geneſes fieri exiſtimandum eſt: In Phyſicis enim primò eſſe rerum occurrit, quod puncto; ſecundò vivere, quod lineæ; tertiò ſentire, quod ſuperficiei; quartò illigere, quod ſolido rectè comparari poteſt. Quid enim aliud eſt eſſe illud naturale, quod in natura rerum conſideratur primum, quàm individuum eſſe quoddam, à quo cuncta naſcuntur, ſunt, & conſervantur? niſi punctum intellectuale ad actum; quæ eſt exiſtentia? quid aliud linea, niſi naturæ corporeæ prolongatio ſeu fluxus quidam? & quid aliud ſuperficies, niſi corporeæ naturæ ampliatio ſeu dilatio? & quid ſolidum tandem aliud eſt, quàm id, quod implet, & perducit ad eſſe corporeum. Quæ omnia pulchrè patefiunt in motu fluxûs elementorum ad mixtorum geneſin ordinato, in qua unumquodque eorum in ſua prioritate & naturæ ſimplicitate ut punctum, conſideratur; in motu verò ſeu prolongatione ſive fluxu prolongationis ad aliud elementum, ut linea; in dilatione vero & longè latèque diffuſi diſperſione elementi, uti ſuperficies; & tandem in ipſo confluxu complexuque omnium elementorum, uti ipſum corpus mixtum.

Analogia pulchra.

Quomodo verò hæc principiis noſtris applicari poſſint, dicam. Sic itaque operare. Aſſumatur in exemplum Elementum aquæ, de quo quadruplex conſideratio oritur.

Primò. Quid videlicet aqua ſit, ut corpus ſimplex, & in prioritate naturæ conſideratum.

Secundò. Quid ſit & quomodo aqua ex ſimplicitate ſua evolvatur, mota ad aliud elementum, cui jungitur.

Tertiò. Quomodo juncta alteri elemento longè latèque ſe diffundat.

Quartò. Quomodo inde corpus naſcatur mixtum. Atque huic quadruplici conſiderationi per artem adaptata principia noſtra ingentem ſcribendi dictandique materiam exhibent. *V. G.*

De communicatione ſeu diffuſione. De extenſione ſeu magnitudine. De modo conſiſtendi. De potentia. De inſtinctu naturali. De appetitu. De viribus. De veritate. De quiete.	Naturæ aqueæ	1. In prioritate naturæ ſeu ut in ſimplicitate ſua conſiſtit. 2. In eductione ſeu evolutione naturæ aqueæ à centro ad circumferentiam. 3. In dilatatione, in longè latèque diffuſa mole. 4. In conſtitutione corporum ſeu mixtorum.

Quæ

Quæ per Quæſtiones fuſiſſimè examinari poſſunt, uti:

An Quid Cur Quanta Quî Qualis Ubi Quando Quibuſcum De quo	Sit talis	Communicatio Extenſio Permanentia Poteſtas Inſtinctus Appetitus Virtus Veritas Gloria	≡. ♡. ⊶. α. ☉. ω. M. Æ. Min.

Quid hæc omnia ſint ſecundum eſſe totale; ſecundum partes eſſentiales; ſecundum attributa; ſecundum actus: Deinde quomodò hæc omnia inter ſe differant, quomodò concordent, contrarienturque, quomodò cauſent, medient, finiant &c. docebimus, per principia reſpectiva ordine progrediendo.

Secundò. Hoc examine peracto procedemus paulatim à gradu entitativo quantitatis, ad vegetativum, & hinc ad ſenſitivum & intellectivum. Aſcendit autem conſideratio ad gradum animæ, qui eſt vivere, veluti per lineam ex puncto evolutam, in quo de vita animæ vegetativæ agimus eo, quem præſcripſimus, ordine & methodo; & ut uberiorem diſcurrendi materiam obtineas, ea per decem prædicamenta Tabulæ præcedenti annexa, deduces. *V. G.*

De	Subſtantia Quantitate Qualitate Relatione Actione Paſſione Locis Tempore Situ Habitu	Animæ.	Deinde. Utrum Anima	Commnicet vitam corpori. Extendat vitam in corpore. Faciat vitam durare in corpore. Det potentiam vivendi corpori. Communicet inſtinctus. Det appetitus naturales. Tribuat virtutem operandi vitaliter corpori. Veraciter inſit corpori. An quieſcat, aut quo motu moveatur.

Deinde iterum	An Quid Cur Quanta Quomodo Qualis Ubi Quando Quibus modis	Sit hæc vis animæ in corpore.

Hiſce ritè examinatis procedimus ad tertium Animæ gradum, qui eſt ſentire, veluti per ſuperficiem, & notat in anima ſubſtantiam ſenſitivam, quantitatem, qualitatem ſenſitivam; & ſic procedendo per ſingula prædicamenta; ad quæ denuò applicabis principia Artis noſtræ, eo prorſus modo, quo in præcedenti exemplo præſtitum eſt; habebiſque novos titulos & capita. *V. G.* De communicatione ſubſtantiali animæ ſenſitivæ ad corpus; de extenſione ejuſdem ad corpus; de duratione ejus. &c.

In quibus omnibus per enneadem quæſtionum excitantur novæ propoſitiones tùm generales, tum particulares per formalitates regularum & ſpecies earum. *V. G.* An Anima ſecundum ſubſtantiam poſſit communicare corpori ſenſationem? Quid ſit illa communicatio? De quo ſit? in quo conſiſtat?

His quoque examinatis aſcendit mens per modum profunditatis ſeu corporis, ad quartum naturæ gradum, qui eſt intelligere; in quo agitur iterum per analogiam quandam.

De facultate intelligendi	Subſtantiali Quantitativa Qualitativa Relativa Activa Paſſiva Durativa Locativa Situativa Habituativa	Deinde his applicentur principia Artis noſtræ, uti de	Communicatione Magnitudine Duratione Poteſtate Vi cognoſcitiva Facultate appetitiva Viribus Veritate Gloria	Subſtantiæ intellectivæ.

Deinde An, Quid, Cur &c. ea per Quæſtiones examinando. *V. G.* Utrum vis ſubſtantiæ intellectivæ communicari poſſit alicui, præterquam homini; quæ iterum per decem prædicamenta diſcurrendo; fuſius deduci poſſunt, & habebis infinitam ad innumeros libros conſcribendos materiam.

Ex hoc modo procedendi, ex corporeo quanto ad ſecundum, tertium & quartum entis gradum, pari analogia tanquam per filum Ariadnæ deducimur ad ſupremum intellectualis naturæ gradum, quod eſt eſſe Angelicum, juxta ſupradictum quadruplicem naturæ gradum. *E. Gr.* Naturam Angelicam ſcrutaturus, procede primò juxta analogiam quandam decem prædicamentorum ad res corporeæ molis expertes adaptatam; In qua primò Subſtantia, quantitas, qualitas, relatio, actio, paſſio, duratio, locatio, ſituatio & habituatio angelici eſſe conſiderabitur; Deinde hiſce principia Artis noſtræ applicabuntur: videlicet de Bonitate ſeu communicatione ſeu actu ſubſtantiali ipſius Angeli, De M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. =. ♡. o•. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. His poſitis ſingula deducenda per quæſtiones. *V. G.* An & Quid ſit talis communicatio actus ſubſtantialis Angeli; & finito prædicamento ſubſtantiæ procedimus ad reliqua novem prædicamenta, & ſingula, quæ ad eſſe Angeli pertinent, pari pacto diſcutiendo. Deinde finita diſcuſſione eorum, quæ ad eſſe Angeli pertinent, procedemus ad ſecundum naturæ gradum, qui vivere eſt; poſtea ad tertium, qui eſt ſentire; deinde ad quartum, qui eſt intelligere; omnia juxta memoratæ analogiæ filum: ſunt enim omnes hi naturæ gradus, ſuo quoque modo, etſi eminentiori perfectiorique in Angelis, cæteriſque Spiritibus. Ad quod facilè præſtandum, Tabulam hîc annexuimus.

1. *Eſſe.*	2. *Vivere.*	3. *Sentire.*		4. *Intelligere.*
Subſtantia.	An.	B.	=.	△.
Quantitas.	Quid.	M.	♡.	.
Qualitas.	Cur.	D.	o•.	◎.
Relatio.	Quantum.	P.	α.	□.
Actio.	Quî.	S.	⊙.	.
Paſſio.	Quale.	Vo.	ω.	.
Ubi.	Ubi.	Vi.	M.	.
Quando.	Quando.	Ve.	Æ.	⬠.
Habitus.	Quibuſcum.	G.	Min.	⁙.

Ex hoc graduali cognitionis progreſſu omnia dicta ad DEUM, rerumque divinarum proprietates poſſunt per dictam analogiam detorqueri, in quantum hæc omnia in DEO identificantur.

CAPUT

CAPUT V.

De Modalitate, ſive de Quæſtione Quomodo.

QUæſtio, *Quomodo*, Modalitatem implicat, & ſubjectis univerſalibus, aliiſque ad ea reducibilibus terminis applicari poteſt. In quatuor autem ſpecies dividitur.

Prima Species	Exponit modum, quo	Pars quædam totius, per ſe ſit ſingulariter conſiderata.
Secunda Species		Partes ſint in ordine ad totum.
Tertia Species		Totum ſit in ſuis partibus.
Quarta Species		Operatio totius in alia ſuam tranſmittat ſimilitudinem.

Verùm, ut hæc omnia ritè applicentur ad Artis noſtræ Regulas, Exemplum in humano corpore, caput, aſſumemus, quod juxta primam ſpeciem, per ſe ſingulariter conſideratur; juxta ſecundam verò ſpeciem, modus oſtendendus eſt, quem reſpectum habeat in ordine ad cætera totius corporis membra; juxta tertiam verò ſpeciem, quomodò omnia reliqua membra totius corporis cum capite communicent; per quartam denique ſpeciem, quomodò in toto ſemper reluceat ſimilitudo partis.

Dilucidaturus itaque caput humanum, vide primum modum exiſtendi talis partis, & limitationem intrinſecæ ejus perfectionis B. M. D. P. Inſtinctus, appetitus, Vi. Ve. G. =. ♡. o•. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. quas in certa quædam capita juxta ordinem principiorum diſtribues ut ſequitur.

Exemplum primæ Speciei Modalitatis.

De	Perfectione, Magnitudine, Duratione, Poteſtate, Inſtinctu, Appetitu, Viribus, Veritate, Gloria	Capitis humani.	De	Differentia, Concordia, Contrarietate, Cauſis, Mediis, Fine, Majoritate, Æqualitate, Minoritate	Capitis humani.

Hoc poſito deduces ſingula per quæſtiones applicatas 18. principiis. *V. G.*

Per B. An caput habeat modum determinatum, in quo *communicet* cum cæteris membris, & quis ſit iſte modus, quare, de quo &c.

Per M. An caput habeat determinatam *magnitudinem?* quid ſit iſta, quare, quanta, qualis ſit, &c.

Per D. An caput præ cæteris membris maximam *firmitudinem* adeptum ſit, & quid ſit iſta, quare, quanta, qualis, &c.

Per P. An caput aliquam habeat *poteſtatem*, & quid ſit, quanta, cur, qualis, ubi, quando, &c.

Per S. An *inſtinctu* naturæ talem & talem figuram habeat? quid ſit ille inſtinctus, cur, qualis, quando, &c.

Per Vo. An natura intenderit & appetierit illam; quid ſit ille appetitus, qualis, cur &c.

Per Vi. An *vires* capiti inſint ad operationes faciendas. Quid ſint illæ, cur, quales, ubi &c. ubi & copioſus campus dabitur de facultatibus & cellulis cerebri.

An *verè* conferat ad humanas operationes perficiendas. Per Ve.

An natura *quieſcat* in tali figura capitis. Per G.

An quædam *differentia* ſit capitum; in quo illa conſiſtat; quanta ſit; qualis; cur; ubi, quando, de quo &c. Ubi de complexionibus varia. Per =

An detur *concordia* inter capita; quid illa ſit; quanta, qualis, quare, ubi, &c. Per ♡

An detur *oppoſitiva* quædam inter capita *contrarietas*, & diſpoſitio; quid, cur, quanta, qualis, ubi, &c. Per o•

Unde *proveniat* talis & talis capitis proportio; quid; cur? & ſic de cæteris. Per α

Ad quid caput *medium* ſit neceſſarium ad operandum, quid, cur? &c. Per ⊙

Ad quid natura talem & talem capitis figuram *intenderit?* Per ω

An caput unum altero *majus* ſit, tum virtute, tum mole. Per M

An omnia capita ſint æqualia. Per Æ.

Hiſce poſitis, examinabis ſingula, per 18. principia. *V. G.* Ad primum: An caput habeat modum determinatum quo communicet

cet cum cæteris membris. *Reſp.* affirmativè. Et id hoc pacto probabis.

Illa pars habet modum determinatum, ſine quo cæteris membris ſe aptè communicare non poſſet.

Tale eſt caput humanum. Ergo.

Et ſic procedendo de uno in alterum, innumerabilem diſcurrendi materiam obviam reperies, quæ brevitatis cauſa omitto.

Per ſecundam ſpeciem Modalitatis.

Expedita prima Modalitatis ſpecie, procedes ad ſecundam; quæ oſtendit modum partium inter ſe ipſas. *V. G.* Quomodò caput ſe habeat ad collum, brachia, pectus, ſtomachum, cor, hepar, pulmonem & cætera ordine membra; atque adeò toties præcedens methodus multiplicabitur, quoties fit ejuſdem partis ad alias comparatio; quæ rurſus per principia dilatari poſſunt. *V. G.*

Caput { Cibos communicat ſtomacho. Per B. / Cibis implet eum. Per M. / Suſtentat eum. Per D. / Corroborat eum. Per P. / Et ſic de cæteris. } Quæ differunt ab ea ratione, qua { Perficit cor. Per B. / Extenditur ad cor. Per M. / Conſervat cor. Per D. / Corroborat cor per ſpiritus animales aut vitales, qui ſunt in corde. Per P. }

Unde fieri poſſunt diverſi tituli alicujus libri. *Verbi Grat.*

De { Communicatione. / Extenſione. / Suſtentatione & vivificatione. / Poteſtate. / Ordine. / Appetitu. / Veritate. } Capitis cum aliis partibus.

Quæ omnia iterum examinari poſſunt per quæſtiones applicatas 18. principiis.

Iterum. Caput aſſumi quoque poterit, tanquam totum integratum ex partibus integrantibus illud; uti ex quinque organis ſenſoriis, & cellulis interioribus cerebri; in quantum ſcilicet virtutem ſuam influit partibus, ex quibus conſtat; partes verò illæ communicant ſuam unaquæque virtutem & perfectionem, per quas caput ipſum conſiſtit; In quo uti alia eſt ratio ipſius capitis totalis, & alia ratio ipſarum partium componentium illud; ſic dupliciter quoque tota Ars applicari poteſt ad ipſum caput, & hoc pacto innumeri tituli ſeu capita diſponi poſſunt, ad propoſitionem aſſumptam plenius dilucidandam, applicando denuò eas principiis eſſentialibus, uti de communicatione capitis ad partes, ex quibus integratur; de Extenſione; Duratione &c. & per quæſtiones ſine numero dilatari.

Per Tertiam ſpeciem Modalitatis.

Et quemadmodum comparando caput ad partes ſuas, varii diſponi poſſunt tituli & capita, ita per eundem ordinem comparando partes ipſius capitis ad ipſum totum caput; uti de communicatione omnium partium ad caput; de extenſione partium ad totum; de conſervatione partium ad totum; de ordine, poteſtate &c. Quæ deinde iterum per Quæſtiones diſcutienda; ut quomodo partes exiſtant in toto? Utrum partes poſſint communicare totum ſuum eſſe capiti? Quid ſit talis communicatio? & ſic de cæteris.

Per Quartam ſpeciem Modalitatis.

Per Quartam ſpeciem jam quæritur, quomodo totum caput tranſmittat ſimilitudinem ſuam, quæ potiſſimum elucet in generatione hominis, in quantum eſt actio naturalis & ſubſtantialis; vel in quantum accidentalis; cujuſmodi eſt hominis in ſpeculo comparentis imago. Prior innumeram philoſophandi materiam tibi præbere poteſt. *V. G.* Utrum aliqua ſubſtantia à capite profluat, quæ virtute ſimilitudinem capitis contineat; cujuſmodi eſt portio ſeminalis, ex qua caput in generato formatur. Deinde illud per Quæſtiones examinetur: Quidnam ſit illa virtus, qualis, quanta, unde, cur: applicando ea deducendoque per principia, eo ordine & methodo, quam præſcripſimus; primò in titulos ſeu capita totum argumentum diſpertiendo. Uti: De communicatione ſimilitudinaria & ſubſtantiali capitis generantis in generato. De Extenſione talis ſimilitudinis; De perſeverantia in generato. De poteſtate; &c. Et utrum talis dari poſſit? Quid? De quo? in quo conſiſtat? Eadem de ſimilitudine accidentali dici poſſunt; ut dum caput per aërem in ſpeculum tranſmittit ſimilitudinem ſui, ſive ſpeciem; per quam notitiam traditur admiranda de ſpeciebus à quolibet corpore emiſſis, notitia. Atque hæc de rerum materialium ſenſibiliumque indagatione ſufficiant.

Quoniam tamen nonnulla ſunt entia ſpiritualia, quæ non habent partes componentes; ut Anima & Angelus, ideò juxta analogiam

logiam quandam partium ſumi debent, cujuſmodi actus animæ, & potentiæ animæ ſubſtantiales eſſe poſſent; eò quòd Anima, ſive Angelus actus purus minimè dici poſſit, veluti DEUS; ſed actus mixtus ſit cum potentia, ex qua cum actu animæ reſultat tota anima. Atque hoc pacto de actu Animæ, veluti de una parte Animæ, eodem prorſus modo, quo de parte materiali egimus, tractari poteſt; uti de Communicatione actuali, Extenſione actuali, duratione actuali, & ſic de cæteris ordine principiis. Quæ iterum per Quæſtiones dilucidanda ſunt; per quadruplicem Modalitatis Speciem. Et finitâ materiâ de actu Animæ, ad potentiam ejuſdem transeundum eſt, eodem ordine & methodo, qua dictum eſt. Quæ in ſequentibus fuſiùs demonſtrabuntur.

CAPUT VI.

De Quæſtione Quando, ſive de Temporalitate.

QUæſtio, *Quando*, implicat Temporalitatem, ita tamen, ut æternitatem æviternitatemque minimè excludat. Quomodò itaque res in tempore, quomodò in æviternitate, quomodò in æternitate ſint, diſpiciendum reſtat.

Tempus variè conſiderari poteſt; uno modo, pro menſura durationis creatæ incorruptibilis; & ſic æviternitatem includit. Alio modo ſtrictè ſumitur pro menſura durationis motus & rei permanentis generabilis & corruptibilis; & definitur à Philoſopho, numerus motus ſecundum prius & poſterius; ſeu menſura diſcretiva & determinativa durationis motus, ſecundum quod iſte per prius & poſterius correſpondet menſuræ ſeu durationi, quæ motum menſurat ſecundum prius & poſterius; & hoc Tempus ſeu menſura dicitur eſſe tanquam in ſubjecto, in primo motu Cœli, qui eſt veluti menſura reliquorum motuum, & actionum temporalium, quæ in inferioribus fuit. Tale autem tempus ſecundum rationem formalem dicitur eſſe ratio diſcretiva animæ, quâ anima animadvertit prius & poſterius in motu, & quibuſdam aliis operationibus; Secundum rationem verò materialem dicitur motus, quâ motus eſt materia, ſuper quam, & in qua demonſtratur duratio temporis, ut fit in motu & defluxu arenæ ſeu aquæ in clepſydra, per quem anima diſcernit horam, quam ſine fluxu arenæ deprehendere non poſſet; atque adeò tempus nil aliud ſit, quàm duratio ſeu mora motus ab anima numerante, in quantum mediante motu menſurat continuationes vel durationes aliorum.

Atque ex hoc motu tota dependet temporis diſtributio, in ſæcula, luſtra, annos, menſes, dies, horas, minuta. Æviternitas verò definitur menſura durationis rerum incorruptibilium, quæ uti principium habet ſui, ſic ſine caret. Cujuſmodi ſunt, Angelus, Anima rationalis, Materia. Æternitas verò eſt interminabilis vitæ poſſeſſio tota ſimul & perfecta; ſeu duratio quædam indeficiens & omninò immutabilis, cujus eſſe eſt ſemper totum. Et de hiſce tribus, hîc paucis per Paradigmata acturi ſumus.

CAPUT VII.

De Tempore ſive de Quæſtione Quando.

QUæritur itaque primò, Quando homo propriè ſit? Reſpond. per quatuor ſpecies Regulæ Quid. Hominem tum eſſe quandò eſt totum eſſe corporale & ſpirituale abſolutum hominis. Secundò, quandò forma & materia uniuntur. Tertiò, quandò exercet operationes homini convenientes; quandò tranſmittit aliquam ſui ſimilitudinem in alium.

Notandum hoc loco, hanc Regulam Quæſtionis de *Quando*, alias quatuor Quæſtionum Regulas involvere; & ſunt Regulæ de Quid, de quo, regula modalitatis, & inſtrumentalitatis, ex quibus naſcuntur 15. modi quærendi per Quando, qui ſunt ejus ſpecies. *V. G.* Si quæratur; Quando ſit homo in eſſe ſuo naturali?

℟. per primam Regulam de Quæſt. *Quid.* 1.
Tunc hominem eſſe completæ perfectionis, quandò totum eſſe hominis abſolutum eſt.

℟. iterum per ſecundam ſpeciem Regulæ *Quid.* 2.
Tunc eſſe hominem completè perfectum; quando formæ & materiæ perfecta facta fuit unio.

℟. per tertiam ſpeciem Regulæ *Quid.* 3.
Tunc dicimus eſſe hominem perfectum, quando inclinationes & proprietates naturales ei inſunt.

4. Et per quartam ſpeciem regulæ *Quid*.

Quando corpus aliquam actionem edit in alio.

5. Per Regulam, *de Quo*, quæ materialitatem notat, & triplex eſt: *Primitiva*, *Derivativa*, *Poſſeſſiva*, ita Reſpondetur.

6. Primò. Tunc eſſe hominem, quando cauſatur & generatur ab alio.

6. Secundò. Quando partes derivantur & uniuntur in eo.

7. Tertiò. Quando corpus hominis poſſidetur ab alio, vel ipſum poſſidet aliquid.

8. Item per Regulam Modalitatis ſuprà traditam. ℞. 1. Tunc eſſe hominem, quando pars hominis modificatur & determinatur.

9. 2. Tunc, quandò pars ordinatur ad alias.

10. 3. Quandò totum eſſe hominis integratum eſt.

11. 4. Quandò ſui emittit ſimilitudinem.

Per Regulam verò inſtrumentalitatis, cum quo.

℞. 1. Tunc hominem eſſe, quando eſt inſtrumentum partiale corporis hominis. 12.

2. Quando ſunt plura inſtrumenta tanquam partes inſtrumentales corporis hominis. 13.

3. Quando totale inſtrumentum corporis hominis. 14.

4. Quando emittit ſimilitudinem ſui. 15.

Per has Regulas pari prorſus ratione deprehenditur ratio temporis, per eſſentiam rei in Regula per Quid: per materialitatem rei in Regula, De quo; & per modalitatem & inſtrumentalitatem in Regula, Cum quo. *V. G.*

Ubicunque quædam, quæ materialiter durant, reperiuntur, neceſſe eſt, ut tempus ſit, per quod ipſa durent & menſurentur. Sed homo durat materialiter. Ergo.

Si verò dicta velis ad principia Artis applicare, conficies octodecim capitum argumentum, quo totius temporis ratio enodetur. *V. G.*

B.	1.	De actu & *communicatione* temporis in eſſe abſoluto corporis humani.
M.	2.	De *magnitudine* temporis, quo in utero formatur homo.
D.	3.	De præciſa *conſervatione* temporis in eo.
P.	4.	De *poteſtate* temporis in formando corpore humano, ubi de primorum membrorum geneſi.
S.	5.	De ordine temporis in tali eſſe *abſoluto*.
Vo.Vi.	6.	De *appetitu* & inſtinctiva vi temporis ad expellendum.
Ve.	7.	De *veritate* & infallibili temporis regula conſiderando ordinem naturæ.
G.	8.	De *quiete* ſeu gloria temporis, abſoluto corpore.
☰.	9.	De *differentia* temporis in corporis fabrica, ubi de novimeſtri & octimeſtri partu.
♡.	10.	De *concordantia* temporis ordinaria in novimeſtri geneſi.
o•.	11.	De *contrarietate* temporis in corpore formando.
α.	12.	De *principiis* & cauſis formationis.
⊙.	13.	De *mediis* in eo ritè formando.
ω.	14.	De *fine* quem intendit natura per tempus.
M.	15.	De *majoritate* temporis, ſive de exceſſu durationis fœtus in utero.
Æ.	16.	De *æqualitate* temporis in ordinaria mora fœtus in utero.
Min.	17.	De *defectu* temporis, quo fœtus ante vel poſt tempus editur.

Horum deinde capita ſingula per Quæſtiones examinabuntur ordine. *V. G.*

An actus & forma temporis ſit in abſoluto eſſe corporis humani.

Quid ſit, & qualis ſit talis actus temporis.

Cur ſit; quantus ſit; quomodo ſit; ubi ſit; &c.

Et deinde hæc iterum deducentur per quatuor ſpecies Regularum Quid, De quo, Quando, Cum quo.

Ex quibus ritè diſcuſſis immenſa reſultabit de formalitate temporis notitia, ſeu de modo exiſtendi in tempore, quæ eſt propria ratio, quam Regula, *Quando*, intendit.

His ritè diſcuſſis & examinatis, à materialibus & temporalibus aſcendimus ad modum conſiderandi ea, quæ ſunt æviterna; ut ſunt Anima, Angelus, Materia; quæ omnia iterum examinabuntur per 15. ſpecies, *Quando*, paulò ante adductas; cujuſmodi ſunt quæ ſequuntur.

1. De

1. De eſſe abſoluto.
2. De partibus componentibus eſſentialibus.
3. De inclinationibus & proprietatibus.
4. De actibus exterioribus.
5. De creatione.
6. De derivatione ſeu conſtituentibus partibus angelicè conſideratis.
7. De poſſeſſione, quomodò poſſideatur & poſſideat Angelus.
8. De actu & potentia, quæ ſunt partes.
9. De concurſu unius partis ad aliam.
10. De totalitate Angeli abſoluta & determinata.
11. De emiſſione ſimilitudinis à tali totalitate.
12. De Angelo, in quantum habet potentias, quæ ſunt intellectus & voluntas.
13. De concurſu inſtrumentorum partialium.
14. In quo eſt totale inſtrumentum.
15. De actione totali emiſſiva ſimilitudinis ſui.

} Angeli vel Animæ.

Hæc Capita iterum fuſiſſimè dilatari poſſunt per eorundem applicationem ad 18. principia & Quæſtiones, diſtribuendo ea in nova Capitula & titulos, veluti aſſumpti argumenti rivulos quoſdam. *V. G.*

1. De actu & *communicatione* æviternitatis in eſſe abſoluto.
2. De *magnitudine* æviternitatis in eo.
3. De *duratione* æviternitatis in eo.
4. De *poteſtate*; ordine, *appetitu*. Vi. Ve. G. ☰. ♡. ○•. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. Æviternitatis in eo.

Quibus poſitis applicabuntur Quæſtionum ſuprà adductarum Regulæ, de Quid, de Quo, Quando, Cum quo, & emerget denuò innumerabilis diſcurrendi materia.

V. G. Per Regulam primam de Quid. Utrum æviternitas poſſit menſurare eſſe
B. Angelicum & *communicari* illi. Quid ſit talis *Communicatio*; Cur, De quo, &c.
Deinde. An ſit *æviternitas* ex parte termini *infinita?*
M. Quid ſit illa *infinitas?* qualis?
D. An ſit *duratio* quædam ſucceſſiva, an non? Quid ſit illa duratio?

An ſit in *potentia*, an actu tota? & quid ſit illa potentia ante actum? P.
An æviternitas ſit *comprehenſibilis?* S.
An omnia *appetant* æviternitatem? Vo.
An, & quænam *vis* ſit æviternitatis? Vi.
An *verè* tempus involvat. Ve.
De *gloria* æviternitatis. Et ſic de ☰. ♡. G.
○•. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. Æviternitatis.

Tandem diſcuſſa Temporis & æviternitatis natura & eſſentia, tranſeundum ad ipſam æternitatem, qui DEUS eſt, interminabilis tota ſimul & perfecta vitæ poſſeſſio, indeficiens, immutabilis, indiviſibilis, à nullo creaturæ intellectu comprehenſibilis; poſſumus tamen ſecundum analogiam quandam dictorum 15. modorum eſſendi, uti ad corruptibilium in tempore, ita ad DEI in æternitate exiſtentis notitiam pervenire; atque adeò totam de æternitate materiam in certa capita dicto modo redigere; quæ deinde diſcuſſa & ſtabilita per 18. principia, quæſtionumque ſpecies, interminam dabunt diſſerendi materiam.

Tituli ſeu Capita Argumenti de æternitate, per 15. modos eſſendi in æternitate.

1. De eſſe totali.
2. De coeſſentialibus, Tivum, are, bile.
3. De Attributis intrinſecis.
4. De actu.
5. De principio ſine principio.
6. De derivatione.
7. De poſſeſſione.
8. De ratione per modum partis.
9. De ratione per modum partium ad totum noſtro modo intelligibilium.
10. De ratione, qua per modum inſtrumenti partialis conſideramus.
11. De ratione, qua per modum concurſus inſtrumenti partialis ad aliam partem conſideramus.
12. De ratione conſiderationis per modum inſtrumentalem totalem in aliis.
13. De modo emiſſionis ſimilitudinis in alia.

} Æternitatis in æternitate.

Atque

Atque per hoſce 15. modos, fuſam habebis diſputandi materiam, ſi eam rurſus ad 18. principia applicatam per quæſtiones agitaveris; in titulos totam reſolvendo materiam juxta ſeriem principiorum. *V. G.*

De	Actu & *bonitate* eſſentiali Infinita *duratione* Duratione & ſimultanea permanentia. *Poteſtate* *Inſtinctu* *Appetitu* *Virtute* *Veritate* *Gloria*	Æternitatis.	De	*Differentia* *Concordantia* *Contrarietate* *Cauſis &* *Principio* *Medio* *Fine* *Majoritate* *Æqualitate* *Minoritate*	Æternitatis.

Hæc ſi denuò per Quæſtiones ordine examinâris, tot ac tanta tibi de æternitate dicenda occurrent, quanta vaſto volumine comprehendi non poſſint. *V. G.*

B. Utrum ſit actus & communicatio æternitatis, reſpectu æternitatis & temporis?

M. Utrum ſe extendat æternitas ſecundum aliquem modum ad æterna & temporalia?

D. Utrum duratio æternitatis poſſit inveniri in re æviterna & temporali? Sive utrum aliqua creatura æviterna poſſit eſſe ab æterno.

Deinde per Regulas, de Quid, de Quo, Quale, Quantum, Quando, Cur. &c. Ordine omnia & ſingula examinanda ſunt.

Quæ omnia, non uti in creatis rebus ſit, DEO applicari debent; ſed uti dixi, per analogiam quandam rerum creatarum finitarumque ad infinitum; hoc enim, quicquid in creatis rebus perfectionis exiſtit, & reperitur, in ſe eminenter continet; operamurque juxta modos durationis æternæ, abſtrahendo & removendo ab ea omnem imperfectionem; ut proinde hi modi ſolummodò modificent & dirigant intellectum noſtrum ad divina attributa cum ea reverentia & humilitate, qua decet, inveſtiganda; quomodo DEUS in æternitate, hoc eſt, in ſe ipſo ſit & exiſtat. Atque hæc de Regulis Quando ſufficiant.

CAPUT VIII.

De Regula Quæſtionis, Quale.

Complicat hæc Regula omnes qualitates rerum tam corporalium, quàm ſpiritualium; Quemadmodum enim in Regula *de Quanto* duplicem conſtituimus quantitatem, molis & virtutis; ita pariter hîc duplicem adſtruimus qualitatem; aliam incorporeis, aliam corporeis rebus competentem: quarum utramque iterum duplicem ſtatuimus: aliam intrinſecam & eſſentialem: aliam extrinſecam, appropriatam & accidentalem. Hoc pacto propria & primaria qualitas intellectûs eſt intelligibilitas, cum qua intellectus eſt habituatus; eſtque eidem intrinſeca & eſſentialis, ſine qua intelligere nequiret; atque in hac diſponitur ſpecies intelligibilis, & recipit quandam ſimilitudinem intelligibilitatis interioris & ſubſtantialis, ut poſſit ab intellectu intelligi; ex qua procedit extrinſecum illud intelligere, quæ eſt ſubſtantialis intelligibilitas intellectûs; illa autem quæ reperitur in ſpecie intelligibili, accidentalis eſt, acccidit enim ſpeciei intelligibili illuminari ab intrinſeco lumine intellectus, & hoc pacto fit intellectio, à qua actione ſeu qualitate primariò & eſſentialiter denominatur qualis: Eſt enim primaria & ſecundaria qualitas, ut patet in igne, cui primò convenit eſſentialiter eſſe calidum, ſecundariò verò eſſe ſiccum; quæ omnia ut planè enucleentur.

Nota, in Elementis proprias conſiderari qualitates veluti formas quaſdam. *V. G.* In Terra ſiccitatem; frigiditatem in Aqua; in Aëre humiditatem, in igne caliditatem; ſecundum quas unumquodque iſtorum elementorum formaliter conſiſtit. Hoc pacto, quandò Terra communicatur aquæ, recipit ab aqua frigiditatem; quandò aëri, humiditatem; quandò igni, caliditatem; quandò ignis Terræ, recipit ab ea ſiccitatem; & hujuſmodi qualitates ſuperventaneæ dicuntur extrinſecæ & appropriatæ. Sed vide, quæ de hiſce fuſiùs in Arte Combinatoria de Combinatione Elementorum tradidimus; Ex hiſce enim mixtionibus, quicquid in corporeo

poreo Mundo ſpectatur, componi neceſſe eſt. Sed ut ad noſtrum inſtitutum propiùs accedamus; jam videamus, quomodò per Regulam *de Quale*, ingentem nobis de quocunque mixto philoſophandi materiam comparemus, tum ad dicendum, tum ad ſcribendum opportunam.

Si itaque de Terra nobis ſermo futurus eſſet, primò in Capita quædam referes omnia illa; quæ eſſentialiter & formaliter Elementum Terræ conſtituunt; cujuſmodi eſt ſiccitas, ſine qua nec concipi nec conſiſtere poteſt; forma ejuſdem eſſentialis corpulentiam & ſoliditatem omnibus reliquis mixtis corporibus tribuens; quæ juxta principia noſtra ita diſpones.

B.	De	Actu ſeu *bonitate* ſiccitatis Terræ.
M.		*Magnitudine* ſiccitatis, in quantum omnia alia corpora ſolida facit.
D.		*Duratione*, in quantum omnia ſubſiſtere facit.
P.		*Potentia* in coagulandis corporibus.
S.		*Inſtinctu*, quo fugit humidum.
Vo.		*Appetitu* ad unionem partium.
Vi.		*Viribus*, quas exerit in conſtitutione mixtorum.
Ve.		*Veritate* conſiſtentiæ ejus.
G.		*Quiete* & gloria in loco ſibi proprio.
		☰. ♡. ○●. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. Siccitatis Terræ.

Hæc deinde per quæſtiones examinabuntur. *V.G.*

An ſiccitas ſit actus formalis Terræ? quid ſit illa? Qualis? Cur? Ubi? &c. Et ſic de cæteris ordine titulis examinandis procedendum eſt, per quos intellectus quærendo & inveſtigando propriam & eſſentialem qualitatem Terræ, diſcurrit. Et Modus, qui de elemento Terræ dilatando hîc traditus eſt, erit inſtar fili Ariadnæ ad inveſtigandum eodem modo cæterorum elementorum naturam, proprietatem & qualitates eſſentiales. Sed de his fuſiùs in Medicina Combinata.

Diximus de Qualitatibus elementaribus, jam de qualitate animi & corporis, quarum illam Logici diſpoſitionem & habitum, hanc, formam & figuram nominant, agemus; quarum utramque pulchrè pariter per Artis noſtræ principia deduces hoc pacto: Si *V.G.* agendum eſſet, de qualitate eſſentiali ipſius diſpoſitionis aut habitus, aut de accidentali qualitate in ordine ad diverſos actus, poſſumus hæc omnia dilatare per noſtra principia eo modo, quo in præcedenti exemplo oſtendimus. Idem fieri poteſt in forma & figura. Sed exemplo res patebit luculentius.

Quæritur itaque de Habitu, uti eſt radicata qualitas, firmata & immobilis ſive difficulter mobilis ad operandum. De hac qualitate hoſce titulos juxta principiorum ordinem formare poteris.

B.	De	*Communicatione* ſeu actu formali,	Talis Habitus.	De	☰.	Talis Habitus.
M.		*Extenſione* & magnitudine,			♡.	
D.		*Duratione*,			○●.	
P.		*Poteſtate*,			α.	
S.		*Inſtinctu*,			⊙.	
Vo.		*Appetitu*,			ω.	
Vi.		*Virtute*,			M.	
Ve.		*Veritate*,			Æ.	
G.		*Gloria*,			Min.	

Juxta hos titulos ſingula per Quæſtiones examinabis hoc pacto.

B. An detur actus formalis, ſeu *bonitas* habitûs.
M. An *extendatur* ad operandum.
D. An poſſit immobiliter *durare* in operatione.
P. An habeat aliquam *vim inſtinctivam* ad operandum.
S. An proprie *appetat* cognoſcere.
Vo. An *vires* habeat ad operandum.
Vi. An *verè* ſit radicata qualitas.
Ve. An & in quo *quieſcat*.
G. An differat, concordet, contrarietur, cauſet, mediet, finem intendat. &c.

Deinde quid hæc omnia, cur, quomodo, ubi, quibuſcum, de quo ſint. Quæ omnia eodem ordine formæ & figuræ applicanda ſunt.

Et quoniam in intrinſecis qualitatibus diſpoſitio ſemper præcedit habitum, In extrinſecis verò, forma figuram; In iis diſquiſitionis tuæ argumentum auſpicaberis ſemper à diſpoſitione, in his à forma.

V.G. Sit tractandum de forma ſubſtantiali hominis, quæ eſt anima; hanc ita deduces per noſtra principia.

De forma, quæ eſt rationalis anima, dices eſſe	Maximum bonum.	B.
	Extenſam definitivè in corpore.	M.
	Duratione æviternam.	D.
	Potentem in operationibus.	P.
	Sapientiæ acquirendæ ſtudioſam.	S.
	Appetitivam multipliciter.	Vo.
	Viribus ſummis prædítam.	Vi.
	Veritate eſſentiæ firmatam.	Ve.
	Glorioſam in fine, quem ſemper intendit.	G.

De forma corporis pulchra, dices eſſe	Donum DEI ſingulare.	B.
	Proportionatam.	M.
	Durabilem.	D.
	Potens allectamentum.	P.
	Quam omnes cognoſcere appetunt.	S.
	Illicias amoris divini.	Vo.
	Virtute magna præditam.	Vi.
	Veram.	Ve.
	Glorioſam.	G.

Turpem contra per oppoſita hiſce deſcribes.

Deinde per Quæſtiones ſingula examinabuntur, ut in præcedentibus dictum fuit; ubi tranſgreſſio fieri poteſt ſanè peropportuna de diſpoſitionibus naturalibus aut moralibus in anima aut corpore; quales ſint ex parte corporis diſpoſitiones, quas habet per vires naturales operando; & in anima inclinationes ad nonnulla opera quaſi ſibi naturalia; Sunt enim virtutum omnium ſemina nobis quaſi inſita, quæ quando in opus transfluunt, dicuntur extendi, & dicuntur diſpoſitiones; quando verò immobiliter ſive difficulter mobiles inſunt animæ, dicuntur habitus; diſpoſitiones quidem ex parte corporis dicuntur inclinationes reſpectu prædominantis elementi, quibus ad taliter & taliter operandum diſponitur anima: hoc pacto ſanguinis temperamentum diſponitur ad ea, quæ lætitiam; Melancolicum ad ea, quæ triſtitiam & mœrorem; Cholericum ad jurgia; Pituitoſum ad ſomnum & inglunniem. In quibus ſi immobiliter perſeveret, naſcitur habitus difficulter mobilis.

Atque quadruplex hæc qualitas, Diſpoſitio, habitus, forma, figura, non tantùm ad animæ humanæ formam & figuram transferenda ſunt, ſed & ad formas rerum inanimatarum, vegetabilium & ſenſitivarum applicari ſcitè poſſunt.

Quod ſi nobis ad altiores naturæ gradus procedendi animus ſit, poterimus hæc eadem juxta Artis noſtræ analogicæ præcepta, Angelicæ quoque naturæ applicare, & in Angelo formam & figuram Angelicam, diſpoſitiones & habitus Angelorum ad operandum; tametſi enim hæ qualitates in Angelica natura non reperiantur per modum ſupradictum in materialibus, ſecundum tamem analogiam quandam, ſeu metaphoricos ſenſus omnia facilè adaptari poſſunt. Quin imò juxta dictos analogicos conceptus, vel ipſi Divinæ naturæ, hæc omnia ſuo modo, non accidentaliter, ſed ſubſtantialiter & divinè applicari poterunt. *V. G.*

De forma DEI.

De figura DEI, in quantum filius eſt imago Patris.

De diſpoſitionibus divinis, quæ tot ſunt, quot ſunt attributa.

De habitu divinæ naturæ.

Quibus nobis per	B.[tem]	Influit	Omnia *bona*.
	M.[nem]		Omnem *excellentiam*.
	D.		*Durabilem* conſiſtentiam.
	P.		Ut quod *poſſumus*, poſſimus.
	S.		*Lumen* ad intelligendum.
	Vo.		*Appetitum* ad volendum amandumque.
	Vi.		*Virtutes* naturales, morales, ſupernaturales.
	Ve.		*Firmitudinem* & conſtantiam.
	G.		*Quietem* & felicitatem.

Ex his denique novi tituli formari poſſunt.

De communicatione & actu Deitatis.

De M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Quæ deinde ulterius diſcutiantur per Quæſtiones. *V. G.* Utrum talis communicatio & actus reperiantur in DEO? Quid ſit? De quo ſit? Ex quibus patet, quantam nobis diſceptationis congeriem per hujuſmodi Artis noſtræ præcepta comparare queamus.

§. IX.

§. IX.

De Regula Quæſtionis Ubi, ſive de Localitate.

Triplici modo res eſſe in loco poſſunt. *Repletivè, Definitivè, Circumſcriptivè.*

Primò modo DEUS Opt. Max. eſt; quia omnem locum implet, ita ut impoſſibile ſit, locum eſſe, quem non impleat, & hoc pacto non continetur à loco, nec dicitur eſſe in loco, quia videlicet immenſivè infra & ſupra Mundum eſt, ſuſtentans eum, ſuprà Mundum regens, intra Mundum conſervans, extra Mundum ſua virtute ambiens; neque in loco eſt definitivè, in aliquo loco determinato, cujuſmodi locus competit Angelis, qui ita ſunt in uno loco, ut non poſſint eſſe uno & eodem temporis inſtanti in alio; neque circumſcriptivum Ubi DEO competit, cum illud proprium rerum corporearum & loco commenſuratarum ſit; & ſic definitur: *Locus* eſt ſuperficies corporis immediata & ambiens locatum; & ſic dicuntur eſſe in loco corpora circumſcriptivè, occupativè, commenſurativè, dimenſivè & quantitativè; Et hoc ubi eſt vel generale; quandò videlicet una ſuperficies multa alia continet locata; uti primum Cœlum continet omnia inferiora & intra ſe concluſa; in loco communi non eſt neceſſarium, ut ſuperficies univerſalis omnia intra eandem concluſa immediatè circumſcribat, unde & impropriè locus dicitur; Particulare verò ubi eſt, quando una ſuperficies unum tantùm locatum continet & circumſcribit, ut ſuperficies ambiens hominem. Tunc tam ſecundum Ubi generale, quàm particulare aliquid in loco eſſe poteſt quindecim modis.

Quomodo Deus exiſtat.

Loci definitio.

1. Quando eſſe *abſolutum* rei eſt ſub aliquo ſuperficie circumdante tale eſſe.
2. Quando partes eſſentiales *componentes* eſſentialeſque alicujus entis ſunt ſub tali ſuperficie.
3. Quandò inclinationes & propenſiones entis ſunt ſub ea incluſæ.
4. Quando ens operatur intra eandem ſuperficiem.
5. Quando primitivum entis verificatur ſub ea.
6. Quando componitur & conſtituitur ex his partibus intra eam.
7. Quando poſſidetur à tali ſuperficie.
8. Quando eſt pars locata intra talem ſuperficiem.
9. Quando ſimul concurrit in collectione cum aliis partibus.
10. Quando in ſua totalitate circumſcribitur ab ea.
11. Quando extra ſe intra eandem emittit ſimilitudinem ſui.
12. Quando in ea eſt veluti pars & inſtrumentum operationum materialium.
13. Quando ſecundum generalitatem ſuæ totalitatis ambitur à loco communi.
14. Quando cum aliis concurrit.
15. Quando inſtrumentaliter intra eam emittit ſimilitudinem ſui.

Ex hiſce abundantiſſimam de Ubi, diſcurrendi materiam tibi comparabis, ſi ea per principia dilatâris, & dilatata per Quæſtiones examinâris; videlicet ea omnia in capita diſponendo juxta principiorum ſeriem.

B.	De	*Neceſſitate* loci generali.
M.		*Extenſione* ejuſdem, & an infinitum ſe extendere poſſit.
D.		*Conſervatione* & immobilitate loci generalis.
P.		*Poteſtate* loci generalis in influendo in inferiora.
S.		*Ordine* locatorum intra eum. Et ſic de cæteris.
		Inſtinctu, virtute, veritate, quiete loci generalis.
Item ☰.		*Differentia* à loco particuliari.
♡.		*Unione* corporum intra eum locatorum.
○●.		*Contrarietate* locatorum intra eum.
α.		*Cauſalitate* locatorum.
⊙.		*Intermediis* locis particularibus intra generalem contentis.
ω.		*Fine* generalis loci.
M.		*Majoritate, Æqualitate, Minoritate* locatorum intra eum.

Quæ ſi per Quæſtiones examines, in immenſum abit argumentorum congeries. *V. G.* Per ☰.

Utrum locus eſſentialiter differat diffuſione & extenſione ſui à particulari loco? Quid illa ſit? Quomodo fiat? Quare ſit, quanta & qualis, ubi? &c.

Utrùm differat extenſione, duratione, potentia, ordine, inſtinctu naturali, virtute, veritate?

Utrum concordet, contrarietur, principiet, mediet, finiat &c.

Quid ſint illa in alio loco communi? quid agant in eo?

Expoſuimus modos eſſendi loci generalis, jam particularis loci modi eſſendi deſcribendi ſunt; qui quidem totidem ſunt, quot modi eſſendi loci generalis; ita ut eodem ordine & methodo ea applicare poſſis loco particulari, quâ univerſali.

V. G. Titus dicitur in loco eſſe. Quæritur igitur quomodo immediata ambiente eum ſuperficie circumſcribatur.

℞. 1. Quia *abſolutum* eſſe Titi eſt intra eam.

2. Quia partes *componentes* Titi ſunt in ea.

3. Quia inclinationes, propenſiones ſeu habitus Titi ſunt intra eandem *permanentes*.

4. Quia *actus* immediatus contingendi talem ſuperficiem particularem eſt intra eam.

Et ſic de cæteris ordine modis eſſendi in loco procedes, ea applicando Tito in loco particulari conſtituto.

Quæ octodecim principiis applicata novam dabunt diſceptandi materiam; ut de communicatione loci particularis ad Titum, de extenſione, duratione, poteſtate, ordine. &c.

Iterum de differentia loci particularis Titi à quolibet alio. De concordia, contrarietate, principio, medio, fine. &c. Deinde per Quæſtiones ſingula inveſtigabis: utrum videlicet locus particularis circumſcribat Titum; in quo conſiſtat illa circumſcriptio; & ſic de cæteris Quæſtionibus.

Argumenta per analogiam loci quantitativi ad Ubi Angelicum.

Porrò poſſunt hæc ex Artis Analogicæ præceptis ſecundum quandam analogiam etiam applicari ad Angelos. Et primò quidem formando titulos de ſingulis. *V. G.*

B. 1. Utrum *neceſſariò* Angelus in loco ſit definitivè; In quo conſiſtat Ubi definitivum Angeli.
M. 2. De *Extenſione* Angeli in loco; Utrum & quomodo ſit definitivè in loco.
D. 3. De *duratione* in loco definitivo, & quomodo perſiſtat in loco tali.
P. 4. De *poteſtate* in loco definitivo, & quomodò in eo operetur.
S. 5. De *ordine* ad eum locum; an verè commenſuretur loco materiali.
Vo. 6. De *appetitu* ad locum. An appetat unum præ alio.
Vi. 7. De *virtute* in loco. Quomodo & quid operetur in tali loco.
Ve. 8. De *veritate*. An verè poſſit dici, Angelus eſt hìc, vel alibi.
G. 9. De *gloria*. An Angelus verè ſit in loco immobilis, an ſe contrahat & extendat in eo.

Et eodem modo hæc princiis Reſpectivis applicabis. An differat quoad loca Angelus; an concordet; an ſemper habeat eandem extenſionem in loco, & quî ſe extendere poſſit.

Argumenta ex analogia quadam ad Ubi DEI.

Hiſce oſtenſis ex Ubicatione Angelica aſcendes ſecundum eandem analogiam ad Ubi repletivum DEI Opt. Max. illud per 18. principia deducendo.

B. De communicatione repletiva per influxum *bonitatis*.
M. De *extenſione* ejus infinita per præſentiam.
D. De repletione æterna per *conſervationem*.
P. De *omnipotenti* repletione per adminiſtrationem.
S. De *ſapienti* & ordinata repletione per providentiam.
Vo. De *amabili* & ſuavi repletione per *amorem*; quo diligit opera ſua.
Vi. De *virtute* repletiva omnium, vires ſingulis præbendo.
Ve. De *veritate* repletiva, dans omnibus eſſe.
G. De *glorioſa* repletione, dans omnibus quietem in ſuis operationibus.
☰. De *differentia* repletivi Ubi. Aliter enim implet Cœlum, aliter elementa, aliter vegetabile, ſenſitivum, Hominem, Angelum, omnia multipliciter.
♡. De *unione* repletiva DEI cum rebus, quas implet.
○●. De *contrarietate* repletiva Ubi, DEI, expellente malum.

Et ſic de aliis. In quorum quolibet per Quæſtiones, novam parabis diſputationis materiam.

Ut, quid ſit replere omnia. An DEUS in omnibus ſit omnia. Cur DEUS omnia repleat; quantus, qualis, quid conferat. Sed hæc de Quæſtione localitatis ſufficiant.

Caput IX.

Regula Quæſtionis de Quo.

Quemadmodum per Regulam	Utrum.	Exiſtentia rei,	inquitur. Ita per Regulam, *de Quo*, potiſſimum inveſtigatur rerum materia.
	Quid.	Formalitas & eſſentia,	
	Quare.	Finis,	
	Quantum.	Quantitas.	
	Quale.	Qualitas rerum,	
	Quando.	Duratio,	
	Ubi.	Locus,	
	Quomodo.	Modus,	
	Cum quo.	Inſtrumentum,	

Habet autem hæc Regula tres Species.

I. Species de Quo. Prima dicitur Primitiva; quia per eam prima & univerſalia attributa cujuſque rei per omnia cauſarum genera inquirimus. Ita Intellectus, Memoria, Voluntas, ſunt à ſeipſis primitivè, nec ab alio intellectu, memoria, voluntate dependent.

II. Species. Quæſtiones notæ. Secunda Species dicitur Derivativa; quando videlicet quærimus, unde aut de quo aliquid ſit, reſultet, aut fiat. Ut cum quæritur, unde ſit intellectus, de quo ſit derivativè? Reſpond. quod ſit de ſuis intrinſecis correlativis, intellectivo, intelligibili & intelligere, ex quibus tanquam ex actu & potentia reſultat intellectus. Item, unde eſt aurum? Reſpond. eſſe derivativè de ſuis elementis & à materia auri ſeu metallica, à forma ſeu aureitate, à quibus tanquam à partibus componentibus reſultat aurum. Hoc pacto Homo eſt ex corpore & anima rationali corpori ſimul juncta.

III. Species. Tertia Species dicitur Poſſeſſiva. Ut cùm quæritur, cujus eſt intellectus? Reſpond. Hominis. Cujus equus? Domini, qui poſſidet equum. Et juxta hanc ſpeciem non tantùm quæritur de his, à quibus res poſſidetur eſſentialiter, tanquam attributis ejus rei eſſentialibus; ſed de his quoque, quæ accidentaliter poſſunt eidem rei verè applicari. *V. G.* Leo dicitur poſſideri eſſentialiter ab animali, quod ejus eſt eſſentiale attributum; & Leo flavus dicitur poſſideri à flavedine, quæ hîc accidentaliter Leoni attribui poteſt, & à proprio domino, qui ſupra leonem accidentaliter dominium habet.

Hinc veluti per ſcalam quandam aſcendimus ex his per modum poſſeſſionis ad ea, quæ reperiuntur in eadem re per modum compoſitionis ſeu derivationis, & ab his ad ea, quæ ſunt in re per modum primitivitatis. *V. G.* Per Regulam de Quo, Titus eſt poſſeſſivè rationalis, quia hujuſmodi attributum illi eſſentialiter competit per hominem; & derivatè ſive compoſitivè, ex anima rationali & corpore; & tandem primitivè, de animali, vivente, corpore, ſubſtantia, ente, de primis videlicet principiis, ex quibus ens conſtat. Hoc pacto omnia, quæ Tito eſſentialiter competunnt, demonſtrare poſſumus, aſcendendo ab infimo gradu ad ſupremum, per demonſtrationem Quia; uti fecit Ariſtoteles, & deſcendendo à ſummo ad infimum per demonſtrationem, propter Quid, ut fecit Plato.

Hoc pacto per deſcenſum demonſtratione propter Quid, Titus eſt derivativè de bonitate; quia perfectus eſt in ſua eſſentia individuali. Per Syntheſin.

Si ergo eſt à bonitate, ergo eſt ab entitate; quia ei formalitas communicatur entis.
Si ab entitate, ergo eſt de ente.
Si de ente, ergo de ſubſtantia per ſe ſubſiſtente; ſubſtantia enim facit, ut per ſe ſubſiſtat.
Si de ſubſtantia per ſe ſubſiſtente, ergo & de corpore; quia facit illum longum, latum, profundum. Reſolutio quæſtionis.
Si de corpore, ergo de vivente, quia vita Tito eſt eſſentialis.
Si de vivente, ergo de ſenſitivo, quia hic naturæ gradus pariter ipſi eſt eſſentialis.
Si de ſenſitivo, ergo de animali.
Si de animali, ergo de homine, quia formaliter per humanitatem Titus conſtituitur homo.
Eſt igitur Petrus derivativè homo ex anima & corpore conſtans, tanquam ex partibus eſſentialibus componentibus ipſum.
Ergo eſt de animali, quia participat ſenſationem.
Ergo de vivente, quia participat vitam.
Ergo de corpore, quia triplici dimenſione conſtat.
Ergo de ſubſtantia, quia per ſe ſubſiſtit.
Ergo de ente, quia eſt.
Ergo de bonitate, quia bonum eſt eſſe, & malum non eſſe.

Ex quo patet, Cur Ariſtoteles dixerit, Demonſtrationem propter Quid procedere

ex primis notionibus; deſcendendo enim demonſtratur effectus per ſuam cauſam, ſive principia univerſalia; aſcendendo contrà, cauſa per ſuum effectum, ſeu per demonſtrationem, Quia.

Hoc pacto de quolibet individuo cujuſcunque ſpeciei ratiocinari poteris per Regulam de Quo.

COROLLARIA.

Ex hiſce patet primò, Quomodo per Quæſtionem De Quo, de univerſo Naturæ ordine ratiocinari valeas. Ut cum quæritur, à quo Terra poſſideatur, ſive contineatur. ℞. ab Elementari ſphæra ambiente; hæc à ſidereo, & hoc ab empyreo Cœlo. Anima ab Angelo, Angelus ab Archangelo, hic à Virtutibus, & hæ à Poteſtatibus, & ſic ordine progrediendo uſque ad apicem totius ſublimitatis, qui DEUS eſt omnia continens.

Secundò. Hoc pacto poſſumus conſiderare ſingulas tum Angelorum, tum majoris Mundi, omniumque in eo contentorum perfectiones, à DEO contineri, à DEO derivari, à ſummis uſque ad infima. Verùm quia hæc omnia in Arte Analogica proſecuti ſumus, hic immorari nolumus.

PARS III.

ARS MAGNA APPLICATA Per Paradigmatiſmos Univerſales.

SIVE

CLAVIS ARCANORUM

QUA

Ad omnium Scientiarum, Artium & facultatum intima penetralia, aditus paratur.

PRÆFATIO.

PRæmiſſis Regulis aliiſque in præcedentibus Libris ad Artis enucleationem neceſſariis, modò quod unicè hucuſque deſideratum fuit, DEO dante præſtabimus, ut videlicet quî omnium intelligibilium rerum rationes huic applicari poſſint, & quomodo inde quilibet mediocris etiam ingenii uberrimam diſſerendi, ſcribendi diſceptandique de quolibet rei ſcibilis argumento, materiam haurire poſſit, per 20. Capita, variis paradigmatum ſpeciminibus ex omni ſcientia ſelectis demonſtramus; Et ut cum optata methodo & ordine progrediamur, priùs hanc Quæſtionem, Utrum talis Ars univerſalis dari poſſit, & an ad ſcientias acquirendas neceſſaria ſit, per Artis noſtræ Regulas paulò ante traditas, agitandam exiſtimavimus. Sit itaque.

CAPUT I.

Utrum Ars univerſalis ſciendi quam hic ſupponimus dari, ad ſcientias acquirendas utilis ſit & neceſſaria.

REſpondetur, quod ſic; & ita per principiorum noſtrorum conſequentiam deducitur.

Conſiderentur primò factæ propoſitionis termini; Utrum, enim, ſtatum rei indicat, in utramque partem diſceptabilem; Ars ad principium Sapientiæ deducitur, univerſalis ad tranſcendentiam principiorum ſub ſe multa continentem; neceſſarium verò oſtendit id, ſine quo res eſſe non poteſt. Quibus præmiſſis ſic argumentor.

1. Per B.

1. Omne quod largitur perfectam cognoſcendi ſciendique rationem per principia
Per B. univerſalia, id eſt utile & neceſſarium non quidem neceſſitate abſoluta, ſed medii, ad ſcientias acquirendas. Et ſic ſemper intelligimus.

Ars generalis *perfectam* cognoſcendi ſciendique rationem largitur.

Ergo eſt utilis & neceſſaria.

Major vera eſt, Minor probatur. Quia ſine principiis univerſalibus nulla particularis ſcientia perfectè poſſidetur; Debet ergo dari Ars univerſalis, quæ per principia univerſalia id præſtet; Sed alia non eſt, quæ hoc præſtet, niſi Ars generalis. Ergo Ars generalis perfectam ſciendi rationem largitur; Ergo utilis & neceſſaria.

2. Illud, cujus principia ſe *extendunt* ad omnes inferiores ſcientias, quas univerſali
Per M. ſuo ambitu continet, eſt utile & neceſſarium.

Hoc facit Ars generalis per principia ſua univerſalia. Ergo eſt utilis & neceſſaria.

Ratio Minoris eſt; quia cum principia Artis generalis tranſcendant omnia reliquarum ſcientiarum principia, Ergo ſine illis inferiora plenè intelligi non poſſunt. Eſt ergo neceſſaria.

3. Illud quod ſummam in demonſtrando *firmitudinem* generat in intellectu ob prin-
Per D. cipiorum generalitatem & evidentiam, id eſt neceſſarium.

Hoc facit Ars noſtra generalis. Ergo. Quia principia quantò ſunt univerſaliora, tantò evidentius veritates rerum demonſtrant.

4. Illud eſt neceſſarium, per quod *intellectus* plenè *poteſt* dirigi & regulari ope prin-
Per P. cipiorum univerſalium.

Hoc fit per Artem noſtram. Ergo. Ratio Minoris patet.

5. Illud quod perfectam ſcientiam in *intellectu* parit, eſt neceſſarium.
Per S. Hoc facit Ars noſtra generalis. Ergo.

6. Id quod adeptis omnibus ſcientiis particularibus adhuc *deſiderant* earum profeſſo-
Per Vo. res, eſt neceſſarium iiſdem.

Sed adeptis ſcientiis in particulari quilibet deſiderat univerſalitatem entis & principiorum ejus, quod nec Logica per ſecundas intentiones, nec Metaphyſica ſub ſola materia intelligibili omnia conſiderans advertit & ſola ars generalis hoc præſtat; Ergo eſt neceſſaria.

7. Illud eſt neceſſarium, quod *virtute* ſua perennem quandam & perpetuam conſi-
Per Vi. derationem non materiâ & principiis deſtitutam parit in intellectu.

Hanc tribuit Ars generalis. Ergo eſt neceſſaria.

8. Illud eſt neceſſarium quod ſcientiarum *veritatem* plenè manifeſtat & dilucidat.
Per Ve. Hoc facit Ars generalis. Ergo eſt neceſſaria. Ratio Minoris eſt, Quia uti ſubjectum particularis ſcientiæ ad ſupremum & generale ei conveniens reducit, id eſt, per ſpecificam conſiderationem ad genericam Artis trahit; ita perfectionem quoque ſcientiarum parit.

9. Id quod perfectè *quieſcere facit* intellectum in adeptione ſcientiæ particularis, id
Per G. eſt neceſſarium ad particularem ſcientiam acquirendam.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Minoris. Quia dum omnia, quæ conſiderantur in particulari ſcientia per Regulas generales & modos quærendi communes demonſtrat, inde detectam Veritatis evidentiam præ omnibus aliis ſcientiis, quæ id præſtare non poſſunt, demonſtrat.

Per Principia Reſpectiva Argumentum hoc pacto urgebis.

Per ⚌. Id quod oſtendit plures *Differentias* & conditiones ſubjecti ſcibilis in ſcientia particulari ejuſque proprietates variis viis & rationibus demonſtrat, eſt neceſſarium.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Minoris: Quia tale ſubjectum particulare uſque ad communem & ſupremum gradum entis per ſcalam naturæ ſublimat & in diverſis gradibus à particulari remotis diverſimodè conſiderat, manifeſtando plurima per viam univerſalitatum, ad quam particularis ſcientia pertingere non poteſt.

Per ♡. Illud quod ſcientiæ cognitionem & notitiam *Conjungit*, applicatum aliis ſcientiis, id eſt neceſſarium.

Hoc præſtat Ars generalis. Ergo. Ratio Minoris; quia particulares ſcientias univerſalitate ſua dirigit.

Per ○●.

Per ○●. Illud quod *tollit* & *ſeparat ignorantiam* objecti ſcibilis à ſcientia particulari, eſt neceſſarium.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Min. Quia ſua methodo & ordine communi conſiderationem ſcientiæ particularis enodat & explicat, hauriendo ab eo plures notiones, quàm ſcientia particularis poſſit.

Per α. Illud quod *cauſat* generalem alicujus ſcientiæ notitiam, eamque animat, exponit, ampliatque, eſt neceſſarium.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Min. Quia per Regulas generales detegit amplitudinem cujuſque ſcientiæ particularis, omnes ejus conditiones & proprietates explanando.

Per ⊙. Illud quod plura diverſaque *media* ad ſciendum ſuppeditat, eſt neceſſarium.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Min. Quia gradus communes & ſupremos entis objecto ſcibili manifeſtat, novaſque notiones per diverſas conſiderationes locorum Artis ſubminiſtrat.

Per ω. Id quod varios *fines* in aliqua ſcientia particulari demonſtrat, id ad eam addiſcendam neceſſarium eſt.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Quia detegit non tantùm varias objecti ſcibilis conditiones & proprietates, ſed & generales eſſentialeſque objecto ſcibili priores indicat.

Per M & Min. Illud eſt neceſſarium ſcientiæ, quod non ſolùm adæquatam ejus notitiam cum ſuo *minori* & objecto ſcibili ſpecifico manifeſtat, ſed quod ſcibile ipſum ſimpliciter repreſentat.

Hoc facit Ars generalis. Ergo.

Atque hiſce argumentis per 18. principia deductis artem hanc neceſſariam eſſe demonſtramus.

Si quis porrò ea per Quæſtiones earumque ſpecies examinare velit, is

Per Q.	*Utrum.*	Fuſiùs dictam neceſſitatem deducet. An videlicet, ſe extendat ad poſſibilia, impoſſibilia, contingentia, neceſſaria?
	Quid.	Quod ſit ejus totale objectum, quæ partes eſſentiales, quæ inclinationes, qui actus?
	De quo.	Quænam ſint ejus principia & cauſæ.
	Quare.	Quænam ſint ejus cauſæ, efficiens, formalis, materialis, finalis.
	Quantum.	Quænam ſit continuitas & diſcretio in objecto ſcientiæ.
	Quale.	Quænam ejus ſint appropriatæ qualitates & attributa.
	Quando. *Ubi.* *Quomodo.*	Quænam ejus ſit duratio, localitas, modus & inſtrumenta.

Quæ iterum per applicationem ad principia factam, innumerabilem præbent diſcurrendi materiam. Sed paucis uſum explicemus. Artem itaque neceſſariam dicimus.

1. Per B. Quia ingentia ad omnes ſcientias acquirendas *emolumenta* communicat.
2. Per M. Quia *integram* latitudinem ſcientiæ alicujus particularis per reductionem particularium principiorum ad univerſalia manifeſtat.
3. Per D. Quia *firmam* & *ſtabilem* certitudinem producit in animo ſcientis, dum primos fontes, ex quibus veritates in qualibet ſcientia derivantur, aperit.
4. Per P. Quia indicat, quid unaquæque ſcientia *poſſit*, per univerſalem demonſtrandi rationem.
5. Per S. Quia dirigit *intellectum* circa particularem ſcientiam occupatum in ordine ad communem notitiam notionemque ſcientiæ ab omnibus ſcientiis participatam; hac enim omnes ſcientiæ concinnantur, naſciturque inde mirabilis illa totius Encyclopædiæ nexus & methodus.
6. Per Vo. Quia per ſe *amabilis* & *deſiderabilis* eſt, eo quod ea utens, ſumma ſuavitate rapitur, dum nexum ſcientiarum omnium per eam intelligit.
7. Per Vi. Quia *vires* & *operationes* cujuſvis ſcientiæ, quoſnam videlicet fructus edat, quæ emolumenta conferat, oſtendit.
8. Per Ve. Quia omnes *veritates* ſcientiæ particularis exponit, quæ latent eos, qui modum neſciunt, ſeque nequeunt per principia univerſalia ultra determinata, ſcientiæ particularis principia provehere.

9. Per G.

9. Per G. Quia in hac ſola ob principiorum univerſalium evidentiam intellectus *quieſcit*.

10. Per ≡. Quia omnium rerum *differentias* ſcientiarumque circa objecta *diverſitatem* aperit.

11. Per ♡. Quia *harmoniam* & concinnitatem rerum omnium, uti & *connexionem* unius ſcientiæ cum altera manifeſtat.

12. Per ○●. Quia *contrarietates* & *oppoſitiones* tam in unaquaque ſcientia particulari, quàm in omnibus aliis occurrentes per eam cognoſcuntur.

13. Per α. Quia *cauſas principiorum* manifeſtat, dum cognoſcuntur priora & generalia principia, ex quibus ea, quæ in particulari ſcientia conſiderantur, deducuntur.

14. Per ⊙. Quia innumera *media* ad diſcurrendum de quolibet propoſito argumento, ſubminiſtrat.

15. Per ω. Quia *finem* ultimatum demonſtrat in ſcientia intentum.

16. Per M. Quia *majorem* & evidentiorem notitiam de objecto particularis ſcientiæ in animis hominum imprimit.

17. Per Æ. Quia *adæquatum* uniuſcujuſque ſcientiæ objectum ſive totam objecti ſcibilis æqualitatem oſtendit.

18. Per Min. Quia in unaquaque ſcientia *limitatam* cognitionis ſphæram oſtendit.

Sed objiciet forſan hoc loco non nemo.

1. Per B. Omnia *bona* particularia includunt in ſe generalia, ſub quibus implicitè continentur. Ergo videtur ſupervacanea ſcientia univerſalis.

Reſpond. Quòd quamvis in notitia particularis ſcientiæ generalia conſideranda per eam ſint quaſi incluſa & implicita, illa tamen non apparent & manifeſtantur iis, qui carent Arte generali, cùm altioris conſiderationis ſint, quàm ut particularis ſcientia ad ea pertingat.

2. Per S. Illa *Ars* neceſſaria minimè videtur, quæ *ſcientiarum* particularium notitiam non exprimit neque advertit.

At talis eſt Ars generalis. Ergo. Quia ſolùm communia & univerſalia tractat, neque ad inferiora deſcendit, in quibus ſcientiæ particulares verſantur.

℞. Tametſi Ars primò & per ſe circa generalia verſetur, habet tamen ſuas Regulas & principia, quæ facilè ſcientiis particularibus applicari poſſunt, quemadmodum in ſequentibus variis ſpeciminibus oſtenditur.

Si *Ars* generalis eſſet neceſſaria & utilis, id eſſet, quod particulares omnes ab ea dependeant, ab ea dirigantur & comprehendantur. 3.

Sed hoc eſt impoſſibile. Ergo. Quia tunc cognita univerſali, ſine difficultate cæteræ omnes cognoſcentur, quod fieri non poteſt, cum particulares ſpecifica & propria objecta habeant, de quibus non agit Ars generalis.

℞. Quemadmodum multa individua ſub una ſpecie; ita, & particulares ſcientiæ ſub una generali Arte continentur; ac proindè à Regulis ſuperioris ſcientiæ poſſunt dirigi tanquam à ſuperiori principio; neque inde ſequitur, ſcitâ univerſali ſcientiâ inde notitiam ſtatim particularium ſcientiarum haberi; cùm Ars generalis primò & per ſe non niſi ſolùm univerſalia, non verò ad omnia particularia & ſpecifica objecta particularium ſcientiarum ſe extendat; hæc enim ſpecialem requirere indaginem notius eſt, quàm dici debeat.

CAPUT II.

De modo, quodlibet Thema ſive Theologicum ſive Philoſophicum ita juxta Artis noſtræ Regulas diſponendi, ut inde quivis innumerabilem ſcribendi dicendique copiam acquirat.

VT Lector Curioſus Artis noſtræ methodum plenè & perfectè cognoſcat, hoc loco ſpecimen dabimus, quod ſufficientiſſimam inſtructionem præbebit, quomodo in aliis quibuſcunque aſſumptis thematis procedendum ſit; atque adeò loco Exemplaris habendum eſt, juxta quod in aliis propoſitis quæſtionibus dirigatur Artiſta. Non ſervit autem hoc tantùm Theologis Scholaſticis ad propoſitiones formandas, ſed & Scriptoribus, ut ex hoc addiſcant, quomodo & quo ordine aſſumpti, qualecunque tandem illud ſit, argumenti ſive thematis materiam, ad copioſè & amplè tum ſcribendum, tum docendum, diſponere debeant; & quomodò tandem poſita ichnographia aſſumptum argumentum denuò per 18 principia cæteraſque Artis Regulas diſcutiendum & in innumeras quæſtionum farragines ampliandum dilatandumq; ſit. Paradigma ſive ſpecimen thematis dilucidandi: Chriſtus eſt DEUS & homo.

PARADIGMA THEOLOGICUM.

Thema Operis.

Chriſtus DEUS Homo. Sive, de Chriſti Excellentia.

DISPOSITIO I.

Titulorum ſive Capitum per 18. principia diſpoſita.

1.	B.	De	*Bonitate* & perfectione Chriſti, & Incarnationis Verbi.
2.	M.	De	*Magnitudine* & Excellentia Chriſti.
3.	D.	De	Generatione Chriſti *æterna* & *temporali*.
4.	P.	De	*Potentia* ſive poteſtate Chriſti.
5.	S.	De	*Sapientia* & *Scientia* Chriſti.
6.	Vo.	De	*Voluntate* Chriſti.
7.	Vi.	De	*Virtutibus* Chriſti tum ſupernaturalibus tum naturalibus moralibus, & de gratia Chriſti.
8.	Ve.	De	*Veritate* Chriſti.
9.	G.	De	*Gloria* Chriſti.
10.	☰.	De	*Differentia* Chriſti quoad divinam & humanam naturam & quoad cæteras creaturas.
11.	♡.	De	*Unione* divinæ & humanæ naturæ in unitate perſonæ.
12.	o-•.	De	*Contrarietate* ſeu oppoſitione actuum & paſſionum in Chriſto.
13.	α.	De	Verbo incarnato *principio* & *cauſa* omnium.
14.	⊙.	De	*Mediatione* Chriſti inter DEUM & homines, inter intellectualem & corpoream creaturam.
15.	ω.	De	*Fine* ultimo, qui Chriſtus eſt, in quem omnia reſolvuntur.
16.	M.	De	*Majoritate* Chriſti in quantum ad dona naturalia, quibus ſuperat omnes.
17.	Æ.	De	*Æqualitate* Chriſti tum reſpectu Patris, cui conſubſtantialis, tum reſpectu humanitatis, ad reliquas hominum conditiones.
18.	Min.	De	*Minoritate* Chriſti, in quantum homo reſpectu Patris, & ob paſſionem & mortem.

Vides hîc ante omnia totius operis ichnographiam in titulos & capita digeſtam, propoſito argumento quovis modo dilatando mirè oportunam, cùm in ea quicquid de Chriſto dici & concipi poteſt, implicitè contineatur. Verùm jam ulterius videndum eſt, quomodo omnia iſta capita & tituli ad omnia, quæ de Chriſto quæri in Scholis ſolent, dilatari & extendi poſſunt; hoc autem per 9 Regulas Quæſtionum paulò ante expoſitas nullo negotio conſequeris. Verùm ut omnia ad oculum intuearis, ſit;

DISPOSITIO II.

Thematis per Quæſtiones, earumque ſpecies dilatatio.

Primò itaque per Quæſtionem, *Utrum*, quæritur:

1. B. An Chriſtus ſit eſſentialiter *bonus* & *ſummum* bonum.
2. M. An Chriſtus ſit *ubique*, an loco *coëxtenſus*, eique commenſuratus, tam extra quàm intra Sacramentum Euchariſtiæ.
3. D. An Chriſtus fuerit ab *æterno*, aut potuerit eſſe ab *æterno*.
4. P. An *omnipotentia* Verbi fuerit communicata humanitati Chriſti; an creare & annihilare potuerit.
5. S. An Chriſtus habuerit aliquam *ſcientiam* præter divinam; an in quantum homo fuerit *omniſcius*; an habuerit infuſam, an acquiſitam aut experimentalem ſcientiam.
6. Vo. An in Chriſto una vel duæ fuerint *voluntates*; an voluntas in Chriſto fuerit ſenſualis; an liberum arbitrium in Chriſto; an conformis Voluntati DEI.
7. Vi. An Chriſtus fecerit *miracula*, & qua *virtute*; an dœmones ejecerit, cœleſtia immutaverit, aquam in vinum mutaverit, &c.
8. Ve. An Chriſtus *veritas æterna* dici debeat, an quoad hominem falli, aut an peccare potuerit.

9. G. De

9.	G.	De *gloria* Chriſti tum ratione divinitatis tum humanitatis; An glorioſus in via, ſive an viator & comprehenſor ſimul fuerit.
10.	⚌.	An divina & humana natura in Chriſto fuerint *diſtinctæ*, an una in unitate perſonæ.
11.	♡.	An *unio* divinæ & humanæ naturæ in Chriſto; An illa ſit quid creatum, an maxima unionum; an facta in natura, an in perſona, an ſit compoſita an unita accidentaliter; an facta per gratiam; an Verbum aſſumpſerit humanam naturam paſſivam; an hominem, an abſtractam ab individuis: An corpus & cætera accidentia corporis aſſumpſerit.
12.	⊶.	An Chriſtus habuerit *contrarietatem* in voluntate aut intellectu; an in ſenſu, ubi de communicatione idiomatum.
13.	α.	De *cauſalitate* Incarnationis Chriſti, de principio efficiente, formali, finali, materiali.
14.	⊙.	An Incarnatio fuerit *medium* ad generis humani ſalutem, an ad peccatum & deſtructionem operum ſatanæ.
15.	ω.	An *conveniens* fuerit, Chriſtum incarnari, an neceſſarium; an ſi homo non peccaſſet, DEUS fuiſſet incarnatus.
16.	M.	An Chriſtus *major* ſit omnibus creaturis ſimul ſumptis; an *contractum maximum* & abſolutum; an complicet in ſe univerſam naturam creatam; an Chriſtus majorem gratiam habeat, quàm omnes homines ſimul ſumpti.
17.	Æ.	An Chriſtus ſit *æqualis* & conſubſtantialis Patri.
18.	Min.	An *minor* Patre; ubi de paſſione Chriſti & morte cæteriſque humanæ vitæ miſeriis aſſumptis agitur.

DISPOSITIO III.

Diſcuſſa Quæſtione *de Utrum*, procedes ad Quæſtionem *Quid*, Titulos ſeu Capita juxta 18. principia recenſita hoc pacto diſponendo.

Q. de Quid. Per { … } Quid ſit {

Per	Quid ſit
B.	*Bonitas* in Chriſto quoad eſſe totale, quoad actus intrinſecos & eſſentiales, quoad operationes & proprietates, & dona naturalia & ſupernaturalia, ubi copioſè de gratia Chriſti.
M.	*Extenſio* Chriſti, tum quoad bonitatem, quem Mundo contulit, tum quoad *locum*; quomodò *extenſus* ſit, tum extra, tum intra Euchariſtiam.
D.	*Duratio* Chriſti, an, quod ſemel aſſumpſit, dimiſerit vel dimiſſurus ſit; ubi de anima ſeparata poſt mortem; de ſacerdotio Chriſti æterno.
P.	*Potentia* Chriſti, & in quo conſiſtat.
S.	*Scientia* in Chriſto; in quo conſiſtat Sapientia & ſcientia in Chriſto; ubi de multiplici Chriſti ſcientia.
Vo.	*Voluntas* in Chriſto, ſive illam conſideres ut divinam, ſive humanam.
Vi.	*Vis* iſta mirifica in Chriſto.
Ve.	*Veritas* propriè in Chriſto, & in quo conſiſtat.
G.	*Gloria* Chriſti, & in quo potiſſimùm conſiſtat.
⚌.	*Differentia* Chriſti tum inter DEUM, tum inter homines cæteros.
♡.	*Unio hypoſtatica* in Chriſto, & in quo conſiſtat.
⊶.	*Contrarietas* in Chriſto, reſpectu voluntatis & noluntatis paſſionumque quænam oppoſitio.
α.	Chriſtus, in quantum ſe dicit *principium*.
⊙.	*Mediatio* Chriſti inter DEUM & homines.
ω.	Quid Chriſtus intenderit Incarnatione ſua, quis *finis* Incarnationis.
M.	In quo conſiſtat *majoritas* Chriſti eſſentialiter.
Æ.	In quo *æqualitas*.
Min.	In quo *minoritas*.

DISPOSITIO IV.

Per Quæſtionem, Quomodò.

Per	B.	Quomodò, Quibus modis	Chriſtus *perfectus* fuerit in omni perfectionum genere.
	M.		*Extenderit magnitudinem* bonitatis ſuæ & perfectionis.
	D.		Chriſto *inextiterint* dona extrinſeca & habitus ſupernaturales.
	P.		*Potentiam* ſuam exeruerit in miraculis, in gratiarum conceſſione.
	S.		Quis modus fuerit *ſcientiæ* Chriſti, circa omnia, quæ concernebant ipſum ratione officii Judicis.
	Vo.		Chriſtus *voluerit* alia extra ſe, & an mala?
	Vi.		*Virtutes* exercuerit, tum morales, tum phyſicas, tum ſupernaturales.
	Ve.		Chriſtus *falſa* cognoverit, quomodo contingentia, poſſibilia & impoſſibilia.
	G.		Chriſtus fuerit *glorioſus* in carne mortali & paſſibili.
	=.		Quis modus *differentiæ* Chriſti, ratione habituum naturalium.
	♡.		Incarnatum verbum *unitum* ſit humanæ naturæ; an unio facta in perſona, an in natura; an accidentaliter, an compoſita dici poſſit unio; an idem quod aſſumptio, an per gratiam, aut merita præcedentia.
	○●.		Verbum aſſumpſerit *contraria*, an præter animam & corpus, aut partes integrantes corporis.
	α.		Verbum unitum ſit corporeæ naturæ oppoſitæ divinæ, & quomodo ſit *caput* Eccleſiæ, hominum & Angelorum.
	⊙.		Operatus ſit ad ſalutem omnium, quomodo Sacramenta *media* ſalutis inſtituerit.
	ω.		*Finem* ſemper, qui eſt gloria & glorificatio hominum procuraverit.
	M.		*Major* ſit omni creatura, & quomodo corpoream & ſpiritualem naturam in ſe complicet.
	Æ.		Chriſtus ſit rerum omnium *æqualitas, menſura, nexus*.
	Min.		*Minor* dici poſſit reſpectu reliquorum hominum; an Chriſtus plura paſſus ſit, quàm omnes homines; de humilitate Chriſti.

DISPOSITIO V.

Per Quæſtionem, Cur?

B.	Cur	Chriſtus incarnatus ſit? & an *Conveniens* fuerit, & an neceſſaria fuerit aut libera Incarnatio; an aliquod inde *bonum* DEO acceſſerit.
M.		Verbum corpus *quantum*, terrenum & corruptibile aſſumpſerit.
D.		*Durabile* in *omnem æternitatem*.
P.		Chriſtus *potentiam* ſuam in miraculis præſtandis non ſemper exeruerit, ſed tantùm ultimo tempore vitæ ſuæ.
S.		Non *revelaverit arcana* & *ſecreta* naturæ, Mundi conſtitutionem & Fabricam; Cur Solam doctrinam Spiritus hominibus contulerit.
Vo.		Nonnullos *permiſerit* damnari, nonnullos ſalvari; ubi de prædeſtinatione.

Hoc pacto titulos & Capita deduces per ordine ſuccedentia tam abſoluta quàm Reſpectiva principia.

DISPOSITIO VI.

Per Quæſtionem, Quantum?

B. } Quantus { Chriſtus fuerit in *bonitate* tam in genere naturæ quàm moris; & an bonitatem & gratiam habuerit infinitam.
M. Fuerit Chriſtus ratione loci, tum extra, tum intra Sacramentum Euchariſtiæ; An ſe poſſit *coëxtendere* omnibus, an replicare ſe.
D. Sit in *duratione*; an *æternus* dici poſſit.
P. Quantus In *potentia*. An Chriſtus *potuerit* naturam immutare quoad eſſentias rerum; an creare, an annihilare.
S. Fuerit in *ſapientia* & *ſcientia*; utrum omnia actu cognoverit; an omnia præterita, præſentia & futura.
Vo. Fuerit in voluntate; an omnes homines efficaciter ſalvos *voluerit*, an non; & cur? Et ſic de cæteris.

DISPOSITIO VII.

Per Quæſtionem, de Quale.

B. Qualis fuerit *bonitas* & *perfectio* in Chriſto; an accidentalis, an ſubſtantialis; an phyſica, an moralis.
M. Qualis fuerit *magnitudo* Chriſti; an ſe *extenderit* ad omnia.
D. Qualis fuerit *duratio* operationum in Chriſto; an ſemper in plena & perfecta operatione intellectuali conſtiterit, ſive dormiens ſive vigilans.
P. Qualis fuerit *potentia* Chriſti; an abſolutè *potuerit* omnia; an infinita creare potuerit.
S. Qualis fuerit *ſcientia* Chriſti; an acquiſita, an infuſa, an experimentalis; an DEUM comprehenderit; an anima Chriſti in Verbo *cognoſcat* omnia, poſſibilia, impoſſibilia, infinita, an infinita actu.
Vo. Qualis fuerit in Chriſto *voluntas*; duæne an una?
Vi. Qualis ſit *operatio* Chriſti; an una, an duæ reſpectu duplicis naturæ; an meritoria.
Ve. Quale corpus verbum aſſumpſerit; an *verè* humanum, an omnia *verè* quæ ad integritatem corporis pertinent, aſſumpſerit, ut quatuor humores, oſſa, carnem, pilos &c.
G. Qualis fuerit *gloria* Chriſti; in corpore mortali; qualis in corpore *glorioſo*; an ſedeat ad dextram Patris; & quid hoc ſit.
⚌. Qualis *differentia* Chriſti à cæteris hominibus, quoad nativitatem, vitam, mores, cæteraſque humanas operationes, & neceſſitates.
♡. Qualis fuerit in Chriſto potentiarum, tum interiorum, tum exteriorum *concordantia*, & *unio*.
○●. Qualis *contrarietas* in Chriſto, qualis ſit communicatio idiomatum.
α. Qualis ſit Chriſtus, in quantum eſt *primogenitus* omnis creaturæ.
⊙. Qualis ſit *mediatio* Chriſti.
ω. Qualis ſit Chriſtus quoad paſſionem, crucifixionem & mortem ſuam; an ante mortem Chriſti Redemptio humani generis *completa* fuerit.
M. Qualis fuerit *majoritas* Chriſti.
Æ. Qualis *æqualitas*.
Min. Qualis *minoritas*; ubi de defectibus Chriſti ratione ſitis, famis, frigoris, caloris, defatigationis, mæroris; & quomodo hæc in glorioſo corpore conſiſtere potuerint.

DISPOSITIO VIII.

Per Quæſtionem, Ubi & Quando.

B. Ubi, & quando Verbum ſit incarnatum; An, Quomodo & Cur in utero Virginis; cur non in principio Mundi, aut in fine.
M. Ubi, Chriſti, in Utero Virginis; an fuerint *circumſcriptivum*, an *definitivum*; an media quadam ratione; cur infantile corpus ſuſceperit.
D. *Quamdiu* fuerit in utero Virginis, quomodo nutritus; an ſicuti reliqui homines primò fuerit inſtar embryonis, an perfectis organis.

Et hoc pacto procedes per reliqua principia, quærendo juxta eorundem ordinem titulos & capita.

DISPOSITIO IX.

Per Quæſtionem, De Quo & Unde.

Unde Chriſtus fuerit, in quantum Deus, & unde in quantum homo?

Utrum B. Virgo verè Dei genitrix dici poſſit, & quomodo & cur?

An ex ſtirpe Adæ.

An anima Chriſti fuerit creata ante corpus.

An unita corpori uno & eodem inſtanti; & ſic de cæteris; quæ, ne longior ſim, Lectori curioſo diſponenda relinquo.

Habet, hîc, Lector modum diſponendi Libros, uti de Chriſto, ſic de quocunque alio ſubjecto, de quo opus aliquod meditaris.

Si porrò Chriſtum cum novem Subjectis univerſalibus comparare velis, ita procede.

An

- Chriſtus ut homo *divinorum* attributorum fuerit particeps.
- Chriſtus major fuerit *Angelis*, an eorundem naturam aſſumere potuerit, in quantum Verbum; an caput *Angelorum*.
- Chriſtus *cæleſtibus* influxibus fuerit ſubditus; an in corpus ejus egerint, an aliquam complexionem contulerint.
- Chriſtus verè ex 4 *Elementis* fuerit compoſitus; an & qualem complexionem habuerit.
- Verbum, totius *humani* generis naturam aſſumpſerit; an in eſſe abſtracto, an in ſpecifico, aut individuali.
- Chriſtus verè fuerit *animal*, & quomodo *ſenſitiva* natura in eo extiterit; an unita Verbo.
- Verbum, verè *vegetativam* naturam aſſumſerit; an *plantali* virtute nutritum fuiſſe dici poſſit; quomodo, & cur.
- Corpus habuerit *elementale*, terrenum, corruptibile.
- Chriſtus intra 9 *Categorias* poni poſſit; an verè fuerit quantus, qualis, relativus, tum ad perſonam Verbi, tum ad reliquas perſonas; an agens, patiens, & ſic de cæteris, dici poſſit.

Habes hîc Lector titulos & capita omnium earum rerum quæ de Chriſto dici & ſcribi poſſunt; verbo, infinitam penè de toto Incarnationes myſterio docendi ſcribendique materiam; Reſtat ut jam ea ampliandi dilatandique modum & rationem uno atque altero Exemplo doceamus; Quot enim capita ſunt, tot de eo diſputationes inſtitui poterunt, quas omnes ex noſtris principiis Reguliſque ſupradictis adornabis, eo, qui ſequitur, modo. Sit itaque prima Quæſtio.

PARADIGMA II.

An Chriſtus verè & propriè homo fuerit?

℞. Quod ſic. Et hoc pacto probatur.

Per — Omne quod

B.	Habet *eſſentiales* ad hominem conſtituendum rationes, id hominem eſſe neceſſe eſt. Chriſtus eas habet. Ergo.
M.	Ex *partibus componentibus* homini competentibus, eſſentialiter diſtinctis *componitur* & *integratur*, anima videlicet rationali & materia, id hominem eſſe neceſſe eſt. Chriſtus eſt talis. Ergo.
D.	*Firmam* & *durabilem* homini convenientem conſiſtentiam habet, id hominem eſſe neceſſe eſt. Chriſtus hanc habet. Ergo.
P.	*Potentias* tùm interiores tùm exteriores ad operandum humano more requiſitas habet, id hominem eſſe neceſſe eſt; Chriſtus id habet. Ergo.
S.	*Scientiam* habet, *dividit*, *componit*, *infert*, comparatis per ſenſus notitiis, id hominem eſſe neceſſe eſt. Chriſtus habuit talem ſcientiam. Ergo.
Vo.	Perfectum & *liberum* operationum ſuarum *arbitrium* habet, id hominem eſſe neceſſe eſt. Chriſtus hoc habet. Ergo.
Vi.	*Facultates* & *vires* habet humanis operationibus congruentes, id homo eſt. Chriſtus has habet. Ergo.
Ve.	*Intellectum* habet *conformem rebus*, quas concipit modo humano, is homo eſt. Chriſtus habet. Ergo.
G.	*Finibus* rerum cognitis in iis perfectè *quieſcit* & *gloriatur*, homo eſt. Chriſtus id habet. Ergo.

Per ⚌.

Per { ... } Omne quod { ... }

⚌.	*Differentem* habet membrorum ſitum, differentes ſenſus tum interiores, tum exteriores, ad ratiocinandum aptos, id hominem eſſe neceſſe eſt. Chriſtus hoc habet. Ergo.
♡.	*Concordiam* habet membrorum ad totum, & obedientes ſibi habet potentias tam interiores quàm exteriores, id homo eſt. Chriſtus id habet. Ergo.
⊶.	*Contrarietatem* habet quoad corpus ratione temperamenti, & quoad animam libertatem habet actionum ſuarum exequendarum & non exequendarum, homo eſt. Chriſtus hoc habet. Ergo.
α.	*Principium* eſt operationum ſuarum, id eſt, *cauſat* omnes illos effectus, qui propriè homini competunt, homo eſt. Chriſtus hoc habet. Ergo.
⊙.	Cognoſcit *media proportionata* ad finem, is homo eſt. Chriſtus cognoſcit &c. Ergo.
ω.	*Finem ultimum* appetit, variiſque ratiociniis in eo tandem quieſcit, id homo eſt. Chriſtus id habet. Ergo.
M.	Quantò quis perfectior eſt in operationibus ſuis, tantò *major* homo eſt. Chriſtus talis eſt. Ergo.
Æ.	Quandocunque operationes alicujus *æquantur* communibus hominum operationibus, id hominem eſſe neceſſe eſt. Chriſtus habuit omnia communia cum hominibus excepto peccato. Ergo.
Min.	Communibus humanæ naturæ *miſeriis*, uti neceſſitatibus humanis & *morti* expoſitum eſt, id hominem quoque eſſe, neceſſe eſt. Chriſtus talis fuit. Ergo.

Ex quibus ſingulis patet, Chriſtum perfectum hominem fuiſſe. Hiſce declaratis, procedes jam ad Quæſtionum Regulas, quarum ope omnia, quæ in dictis propoſitionibus difficultatem annexam habent, facilè diſſolvere poteris. *V. G.* Utrum Verbum omnia ea, quæ homini competere poſſunt, per unionem hypoſtaticam, unitam Verbo, aſſumpſerit? ut ſunt quatuor humores, ſudor, pili, & ſimilia. Quid, & in quo iſta aſſumptio conſiſtat; utrum iſta aſſumptio competat Patri, & Spiritui Sancto? Chriſto in quantum homo; quanta, qualis fuerit iſta aſſumptio?

His pariter expeditis procedes ad novem ſubjecta eſſentialia: Utrum Verbum aſſumere potuerit naturam Angelicam; Utrum purè ſenſitivam, vegetativam aut elementarem naturam; quæ omnia per dicta 18 principia deduces; Deinde per Artem Analogicam; quantus fuerit Chriſtus comparatione facta ad Angelos, & ad reliquas creaturas; cujuſmodi ſunt: quomodo leoni, bovi, agno, viti, petræ comparatus ſit; quæ denuò ingentem farraginem propoſitionum offerunt. Tandem procedes ad virtutes & vitia eo ordine, quem Alphabetum continet, per antitheſin quandam ea exagitando.

Nota hoc loco, omnes titulos in præcedenti Catalogo poſitos dicto modo deduci poſſe. Quod ſi quiſpiam Majorem aut Minorem negaverit, ſtatim tibi ſeſe offerent argumenta, ad ea quæ probata ſunt, ſtabilienda. *V. G.*

Si quis objiceret; Chriſtus non fuit purus homo, Ergo non perfectus homo. Ratio Antecedentis; quia non fuit à ſemine humano; Ergo non perfectus.

℞. Eſſentiale hominis non conſiſtere in eo, quod ſit ex ſemine humano; alioquin Adam primus homo, homo verus & perfectus non fuiſſet, quod erroneum eſt; & hoc pacto infinitis modis variare poteris; Exempl. gratia: perfectionem hominis in Chriſto facile variaveris comparando eum cum reliquis attributis tum abſolutis, tum reſpectivis, ſubjectiſque univerſalibus, deinde mixtione propoſitionum in præcedentibus claſſibus poſitarum. *V. G.*

Si quis quærat; In quo ergo Chriſtus differat à cæteris hominibus; ſi non eſt purus homo.

℞. per ⚌. Juxta 9 Principia abſoluta; quod differat perfectione, integritate, duratione, potentiâ, ſapientiâ, voluntate, virtute, veritate, gloriâ. Deinde per Reſpectiva, quod Oppoſitione rerum admirandâ, Cauſalitate, mediatione, finalitate, Majoritate, æqualitate, Minoritate; in omnibus enim hiſce eum à puro homine partim differre, partim cum illo concordare reperies; quemadmodum per Quæſtiones illa examinanti luculenter patebit. Sed aliud demus Exemplum.

Quæratur itaque. Quomodo unio duarum naturarum in Chriſto facta ſit. An in

natura,

natura, an in perſona, an per modum compoſitionis, an accidentaliter. Hanc quæſtionem paraphraſticè per principia ita deduces.

℞. Per
- B. Divinam & humanam naturam eſſe *perfectam* in Chriſto.
- M. Non per modum *compoſitionis*; haberent enim ſe, ut materia & forma, ex quibus *componitur* integrum aliquod.
- D. Neque anima prius corpori fuit *Unita*; cæteroquin Chriſtus aliquando non completè fuiſſet homo; ſed uno inſtanti anima corpori, & totum, Verbo unitum.
- P. Si duæ naturæ in Chriſto fuiſſent unitæ per modum compoſitionis, illæ eſſent in *potentia*; quod dici non poteſt; neque accidentaliter; eſſet enim Chriſtus homo per accidens.
- S. Cùm igitur *divina natura* incarnata dicatur, ſenſus eſt: ſibi univit carnem in perſona Verbi; neque dici debet, perſonam converſam in carnem, ſed Verbum aſſumpſiſſe carnem.
- Vo. Neque unio ita abſorbuit humanam naturam in divina, ut Chriſtus in quantum homo non habuerit *liberum arbitrium*; ut proinde duæ in Chriſto voluntates concedendæ ſint, divina & humana.
- Vi. Univit omnipotens *Virtus Verbi* ſibi humanam naturam ita, ut ea non ut perſona puri hominis, ſed ut ſuppoſitata in Verbo ſubſiſteret; æquum enim erat, ut & anima & corpus Chriſti advenerint perſonæ præexiſtenti nobiliori.
- Ve. Hinc licet natura humana ſit mutata, Verbum tamen manſit nulla in ſe mutatione facta; naturam ſiquidem humanam ei non accidentaliter, ſed vi unionis adveniſſe conſtat.

Patet igitur, unionem factam eſſe in perſona ſive in hypoſtaſi aut Suppoſito Verbi, quia perſona ad hypoſtaſin non addit niſi determinatam naturam, id eſt rationalem & intellectualem; minimè tamen dici poteſt in natura ſive eſſentia factam; natura ſiquidem denotat eſſentiam ſpeciei, perſona verò ſignificat totum habens naturam ſeu partem formalem & perfectivam ſui; cùm ergo natura humana non pertineat ad naturam & eſſentiam Verbi, pertinebit ad perſonam, alioquin non eſſet unita Verbo.

Verùm hoc aſſumptum thema per 9 quoque prædicamenta deducere poteris, per antitheſin quandam, hoc pacto.

Chriſtus in quantum DEUS in nullo *prædicamento* locum habuit; in quantum homo, ſic.

Quantus enim ut DEUS dici minimè poteſt; ut homo, ſic. habebat enim perfectum partium membrorumque *ſitum, extenſionemque partium* extra partes.

Qualis, ut DEUS, non fuit; quia *accidens* in eum cadere non poterat; ut homo, ſic. quia corpus ejus verè omnium accidentium (excepto peccaminoſo) fuit capax.

Relatio prædicamentalis, ut DEUS, in eo non fuit; ut homo, ſic. quia filius Matris Mariæ Virginis.

Nec *Actio* vel *Paſſio* in Chriſto ut DEO fuit prædicamentalis; cùm omne agens agendo repatiatur, idque hoc ipſo imperfectionem annexam habeat, quæ DEO non competit, eſt enim impaſſibilis; Chriſto uti homini verè uti cæteris hominibus competit.

Ubi in Chriſto uti DEO locum non habuit, cùm ſit immenſus incircumſcriptus, loco contineri neſcius; in Chriſto ut homine, ſic.

Neque prædicamentum, *Quando*, uti DEO, cùm ſit æternus; in Chriſto, uti homo, ſic. Quia fuit in tempore.

Neque *ſitus* uti DEO convenit, cùm ſitûs ſit expers, uti homini, ſic. Ob corporearum partium ſitum & diſpoſitionem.

Neque *habitus* uti DEO, quia adjacentia iſta habitus DEO non competit, uti homini, ſic. Atque hæc de propoſito argumento ſufficiant.

Habes hîc Lector infinitam penè de Chriſto diſcerendi materiam; Unde concludes Chriſtum Θεάνθρωπον univerſam naturam, divinam, humanam, incorpoream, corpoream, formalem materialemque omnem conditionem ita in ſe complicuiſſe, ut nihil in univerſo rerum ambitu ſit, quod Verbum unà cum humana natura, mediante unione hypoſtatica, non aſſumpſerit; Chriſtus enim ut homo eſſe habuit cum petra, vitam cum planta, cum animali ſenſum; ratiocinatus eſt ut homo, intellexit ut Angelus, omnia in omnibus & per omnia operatus eſt, ut DEUS, ſumma rerum æqualitas, abſolutum utriuſque creatæ & increatæ naturæ medium, mundanæ & ſupramundanæ eſſentiæ vinculum unicum & connexio ineffabilis; unde, uti diſſertationem hanc cœpi, ita eandem concludam.

Chriſto nihil eſſe

Melius.	Potentius.	Virtuoſius.
Majus.	Sapientius.	Verius.
Durabilius.	Amabilius.	Glorioſius.

ARTIS MAGNÆ SCIENDI, SIVE COMBINATORIÆ, LIBER QUARTUS.

QUO
Veluti proprio loco Artis Combinatoriæ modus & ratio exponitur.

PRÆFATIO.

QUamvis Ars Combinatoria, id eſt modus in combinandis propoſitionibus procedendi, cujus nomine totum hoc opus inſcripſimus, primum ſibi locum vendicare poſſit; quia tamen illa, ſine terminis, noviter à nobis conſtitutis, quos in II. Libro expoſuimus, vix intelligi poſſe videbatur, ne Lector nos in ordinis ratione confuſe Proceſſiſſe cenſere poſſet, illam tanquam opportuniore loco Libro huic IV. conſultius inferendam cenſuimus.

PARS I.

De combinatione terminorum tam ſimplicium, quam compoſitorum.

CAPUT I.

De mira & incomprehenſibili numerorum vi.

RAtionalis fabricæ naturale quoddam pullulans principium numerus eſt, mentis enim expertia, uti bruta non numerant; ſed & hic ipſe nihil aliud eſt, quam ratio explicata, ideo enim numerus principium eorum quæ ratione attinguntur, eſſe probatur, ut eo ſublato nihil omnium remanere ratione convincatur; Eſt autem principium omnium numerorum Unitas, utpote à qua omnis numerus profluit, ipſaque omnium finis, in hanc enim omnis numerus reſolvitur; neque tamen unitas ab ullo alio ſuam nanciſcitur originem, aut in aliquem dividitur numerum, ſed omnis numerus ita eſſentialiter dependet ab unitate, ut ſine illa tantùm abeſt ut exiſtat, ut omnia potius ſine ea in nihilum abire certum ſit. Eſt autem hæc unitas ſempiterna DEI eſſentia, omnium principium & finis, α & ω, omnia aperiens, omnia claudens, atque adeò omnia rerum creatarum entia nihil aliud ſunt, quàm illius ſupremæ Unitatis ſignacula. Monas ergo, ut cum Triſmegiſto loquar, principium omnium numerorum continet, à nullo contenta, omnemque gignit numerum, nullo numero genita, id ſanè quod augeſcit, virtute Monadis augetur, evaneſcit autem imbecillitate propria, cum ulterius monadem capere nequeat, ex qua ſola, omne id quod eſt, veluti ex fæcunda matrice in innumerabilem & incomprehenſam, rerum varietatem & multitudinem propagatum dilatatumque, eſt, vivit, ſentit, intelligit, ut proinde, uti ex prima unitate omnis emanavit numerus, ita is meritò, Divo Auguſtino & Platone teſtibus, rerum creandarum in animo Conditoris exemplar fuiſſe, in confeſſo ſit. Hinc Pythagoras ab Ægyptiis edoctus ſub numeris omnia latere aſſerebat; cùm enim ſenſibilia, eorum quæ inviſibilia ſunt, quædam veluti ſimulacra exiſtant, atque adeò omnia quandam,

ad ſe invicem, tametſi occultam nobis atque incomprehenſam proportionem habeant, quæ cùm ſine ſimilitudine concipi non poſſint, hinc veteribus eas maximè imagines in entium ſupernorum contemplatione adhibere viſum fuit, quæ uti ſimpliciores abſtractioreſque, ita ſublimium quoque rationes aptius exprimerent. Hinc rectè Plato in Timæo. Intelligis numeros, intelligis omnia; latent enim in toto ſcientiarum ambitu quædam veluti divinitatis latentis ſemina, quorum fæcundo incremento ad unitatem illam rectà pervenis, in qua ſunt omnia. Quod quàm verum ſit, in hujus libri decurſu nobis dante DEO demonſtrandum eſt. Quemadmodum itaque omnis numerorum multitudo ex ſe confuſa, indiſtincta indigeſtaque eſt, ita ut ab omni is confuſione vindicetur, neceſſariò regula aſſignanda eſt, cujus directione omnia quæ numeris conſtant, ex unitate in diſtractam, etiamſi nobis inconceptibilem multitudinem, & ex hac in unitatem reducatur; Atque hanc dicimus Artem Combinatoriam, cujus dignitas & excellentia tanta eſt, ut nihil ferè ſit quod non occulta quadam vi vel per analogiam, vel per ſyntheſios analyſioſque leges ſapienter indaget, atque indagata exiguo numerorum diſtrictu ita exhibeat, ut numerorum multitudinem, tametſi oculi diſcernant, lingua exprimat, eam nulla tamen humani intellectus profunditas concipere poſſit; Et ut rem exemplis nonnullis demonſtremus. Quis crederet, ex 24 literarum, quas Latinum Alphabetum continet, combinatione, tantum exurgere combinatarum literarum multitudinem, ut librorum iis conſcribendorum incapax ſit, vel ipſa ſolaris Sphæræ concavitas. Mirantur multi in ripa maris aut in deſerto quopiam ſabuloſo arenæ multitudinem, quam fieri non poſſe putant, ut ſub numerorum leges cadere queat, quod tamen tantum abeſt ut ἀδύνατον ſit, ut nihil potius Combinatoriæ Arti magis quadret, quam non tantùm omnes & maris & deſertorum ſabuloſorum arenoſos montes ſub numerum cogere, ſed quotnam eorum univerſæ Telluris concavum; dicam amplius, totius firmamenti vacuitas capax ſit, numero & quidem non niſi unitate & 50 Cyphris expreſſo, exhibere, ſequens exemplum demonſtrat:

Numerus granorum papaveris, quos firmamenti concavitas capere poteſt.

100000000000000000000000000000000000000000000000000.

Quæ omnia meritò παράδοξα καὶ ἄπιστα iis, qui proprietatem numerorum neſciunt, videri poſſent, niſi irrefragabili Mathematico ratiocinio id demonſtrari poſſet, atque ab Archimede jam olim demonſtratum fuiſſet; Si itaque prædicta granorum multitudo tam incomprehenſibilis ſit, quantam numerum ad centum, mille, decem millia, centena millia, millena millia combinatum, granorum multitudinem exhibiturum putas? Quid ſi ad unius milliaris intervallum dicta numerorum ſeries, ſi à polo terræ arctico uſque ad antarcticum extenderetur? Sub continuata Meridiani linea deſcriberetur? Quid ſi denique hujuſmodi numerorum congeries ab ultimo mundialis diametri puncto ad oppoſitum ejuſdem extenderetur? Certè non arbitror ingenium futurum tam acre, tam perſpicax, tam ſubtile & penetrativum; qui eum vel intimis animi conceptibus exprimere poſſit; tantus profectò is foret, ut granula per dictum numerum combinata non dicam unum hunc Mundum, ſed vel mille Mundorum myriades explere poſſint, unde non immeritò quiſpiam ad tantam rerum multitudinem ſtupefactus & attonitus hæreat: Sed quid totum hoc ad æternitatis immenſitatem? Quid aliud totum hoc, niſi 0 ad 1. Sicuti enim Zyphræ quantumvis infinitæ, nunquam tamen ad unitatem pertingere poſſunt; ita numerus quantumvis ſub quadam infinitudinis umbra ludat, ad infinitum tamen & æternum nunquam pertinget. Hinc magnus quidam DEI ſervus, hæc conſiderans, magno animæ ſuæ fructu, iſthoc ſeſe exemplo aut ad beatam æternitatem conſequendam, aut infelicem impiorum ſortem evitandam ſolabatur; Si enim inquiebat, ab ultimo puncto mundanæ diametri ad ejus oppoſitum extremum punctum continuata numerorum naturali ordine conſequentium ſeries deſcriberetur, & juxta combinationis leges numeri ab unitate uſque ad ultimum ducerentur, quantum inde numerorum multitudinem emanaturam putas? is haud dubiè nullo humano ne dicam Angelico intellectu comprehendi poſſet. Inferebat poſtea, quid ſi tanto annorum ſpatio, quantum numeri hujuſmodi inter ſe combinati continent, tibi inferorum pœnis immorandum foret, quid non ageres? Quid non ad tam innumerabilium annorum pœnas acerbiſſimaque ſupplicia evitanda molireris? & ſi ad multa millia annorum tibi terrenæ vitæ gaudia, voluptates dignitateſque conceſſæ eſſent, an eas illis commutandas expedire videretur? Stolida ſanè ea foret & inſenſatæ mentis electio. Sed quid tandem tota illa annorum congeries ad æternitatem, niſi purum punctum, nihil? O quam felices ſeſe infelices illi barathri infernalis incolæ reputarent, ſi poſt tot annorum myriades millionum, nonnulla tandem conſequendæ ſalutis

Æternitatis conſideratio.

ſpes

ſpes affulgeret, ſed fruſtra; ubi enim hi finiti fuerint, alii infiniti in perpetuas æternitates, juſtis ad gloriam & gaudium; impiis ad ſupplicia nunquam interitura, ſubſequentur. Sed hæc per transſennam dicta ſint. Quare ad derelictum filum revertamur.

CAPUT II.

Quid & quotuplex ſit Ars Combinatoria.

ARs Combinatoria in hoc potiſſimum conſiſtit, quòd datis quibuslibet rebus, quoties aut quot modis illæ inter ſe combinari, ſive quoties res illæ inter ſe permutari poſſint, demonſtret: Amplectitur autem quidquid univerſo Mundi ambitu concluditur, non tantùm quoad univerſalia rerum principia, ſed & particulares rerum, quæ in quatuor elementorum contemplatione elucescunt, effectus; uti poſtea oſtendetur. Exercuit hanc Artem primùm æterna DEI Sapientia in primordiali Mundi conditu, dum ex confuſa Chaoticæ maſſæ mole elementorumque quaternorum adaptatione tantam rerum varietatem eduxit, quantam uti mente non concipere, ita ſatis admirari non poſſumus. Mirantur multi tantam varietatem diverſitatemque in ſolis hominum inclinationibus, vultibus, vocibus, inceſſibus, dum nullum inveneris ita alteri ſimilem, qui non vel inclinatione ad nonnihil diverſum, vel vultu, vel voce, vel inceſſu ab altero diſtingui poſſit, ut ex differentiſſimis humanæ vitæ ſtatibus & conditionibus luculenter patet, quæ ſanè aliundè originem non habent, niſi ex temperamentis ſub tali & tali proportione elementorum ita combinatis, ut nullum inde alteri prorſus ſimile emergat; ſicuti in univerſa numerorum multitudine nullus numerus alteri ſecundum naturalem ſuam conſiſtentiam, ſimilis eſſe poteſt; Nam ut rectè Philoſophus: numeri ſeſe habent, ut rerum ſpecies, ideo binarius ſemper eſt binarius, ternarius eſt ternarius &c. quibus ſi vel minimum quid demas aut addas, jam eſſentiâ numeri binarii aut ternarii deſtructâ, ad alteram numeri ſpeciem tranſitus fiet; ita in temperamentis ſi quid vel addideris vel dempſeris, jam illud in aliud ſpecie temperamentum degenerare adeò certum eſt, quàm certi ſunt effectus quotidiani tùm in hominibus, tum in reliquis ſubſtantiis naturalibus, quos cum admiratione intuemur.

Artis combinatoriæ excellentia.

Hominum varietas in vultibus vocibus, inceſſibus.

Eſt itaque Ars Combinatoria facultas Arithmologica; qua quoties & quot modis compluribus principiis & terminis aſſumptis illi inter ſe permutari & diverſimodè per compoſitionem & reſolutionem comparari docetur; quæ & pro varia rerum comparandarum ratione, varia eſt: Alia ſiquidem verſatur circa vocum duntaxat & dictionum quarundam literas, & haud incongruè Anagrammatica dici poteſt; qua quot diverſos quælibet vox aut dictio, ſenſus in ſe contineat, exploratur; Alia circa quantitatem tam continuam quàm diſcretam occupatur, & docet, quoties quælibet quantumvis involuta quæſtio, numeris tranſpoſitis, additis, ſubſtractis, multiplicatis, diviſis radicumque extractione exhiberi poſſit; & hæc optimo jure Algebraica nuncupatur; dum nihil non perplexum, difficile & intricatum ſolvit & demonſtrat. Alia circa elementarium qualitatum permutationes poſſibiles verſatur. Alia denique circa artium & ſcientiarum principia, terminos, propoſitiones, Syllogiſmos occupatur, & eſt illa, quam nos in hoc opere proſequimur. Qua verò induſtria & methodo, jam tempus eſt, ut aperiamus; quod ut quàm optimè fiat, primò propoſitiones nonnullas ad firmiorem rerum demonſtrationem præmittemus.

Quid ſit Ars Combinatoria.

Combinatio Anagrammatica.

Algebraica.

Elementaris.

Circa Artes & ſcientias verſatur.

CAPUT III.

De variis ſpeciebus Combinationis.

COmbinatio variè hoc loco conſiderari poteſt. Latè, ſtrictè, ſtrictiſſimè. *Latè ſumpta* Combinatio conſiderat omnem rerum combinandarum poſſibilem immutationem: id eſt, quoties res aſſumptæ & combinandæ præciſè inter ſe locum mutare poſſint. *Stricte* verò ſumpta Combinatio reſpicit utilium tantùm rerum aſſumptarum comparationem. *Strictiſſimè* verò ſumpta Combinatio reſpicit eſſentialem rerum ad invicem comparationem. De quibus ſingulis per totidem propoſitiones agendum eſt.

Primus Modus Combinandi res univerſali quadam ratione.

PROPOSITIO I.

Quandocunque tot ſerie naturali conſequentes ſe numeri, quot res Combinandæ propoſitæ ſunt, aſſumantur, illi inter ſe multiplicati dabunt ſummam Combinationis quæſitam.

Sint *V. G.* duæ res propoſitæ A & B. Dico eas bis mutari poſſe non pluries; quia A primum locum ſemel, & B ſemel tantùm primum pariter locum occupare poteſt. Ergo 1 in 2 ductum producit 2 numerum combinationis quæſitum. At ſi tres res aſſumantur; dico eas ſexies tantùm mutari poſſe, quia hi numeri 1, 2, 3. in ſe ducti 6. efficiunt. Ut in exemplo patet.

EXEMPLUM I.

ORA
OAR
RAO
ROA
ARO
AOR

In hoc exemplo vides in tribus hiſce literarum ordinibus bis ſemper unam, & eandem literam poni, in principio medio & fine, unde 2 in 3 ductis, naſcuntur 6 trium literarum Vocis ORA Combinatio quæſita.

EXEMPLUM II.

Si verò quatuor rerum Combinationem deſideres: ponantur ordine naturali quatuor res, hoc pacto 1, 2, 3, 4. quæ in ſe ordine ductæ, dabunt 24. combinationem quatuor rerum quæſitam. Uti in ſequenti exemplo eluceſcit.

1.	2.	3.	4.
AMEN	MAEN	EAMN	NAME
AMNE	MANE	EANM	NAEM
AEMN	MEAN	EMAN	NMAE
AENM	MENA	EMNA	NMEA
ANEM	MNAE	ENAM	NEMA
ANME	MNEA	ENMA	NEAM

In quo vides ex multiplicatione 6 in 4, naſci 24. rerum quatuor diverſarum deſideratam combinationem in qua vides quoque numerum 6 indicare, ſingulas quatuor literas AMEN ſexies primum locum obtinere poſſe; in reliquis verò tribus ordinibus literarum, ſingulas bis vel immediatè, vel alternè, vel tranſultim poni; 2 deinde ducta in 3 dant pariter 6, quæ ductæ in 4 iterum ut priùs, 24 producunt.

COROLLARIUM.

Ex hoc ſequitur, quomodò facili negotio Anagrammata conſtitui poſſint; Sit enim dictio quinque literarum *V. G.* PATER. & noſſe cupias, quoties hæc dictio combinari poſſit: ſic procede, ſcribantur ordine naturali numeri quinque, uti ſequitur: 1, 2, 3, 4, 5. quos ſi ordine inter ſe multiplicaveris, prodibunt 120 combinatio quæſita: toties enim & non pluries literæ hujus nominis PATER mutari poſſunt. Cum verò hic numerus ex multiplicatione 24 in 5 producatur; hinc ſingulæ literæ nominis PATER, vigeſies quater primum locum occupare debent, in reliquis verò quatuor ordinibus literarum, ſingulæ iterum promiſcua poſitione ordinentur. 4 Verò ducta in 24 dant 96, quibus primus literarum ordo 24 additus, denuò prodit 120. quinque literarum propoſitarum combinationem, in qua omnes mutationes differunt.

Hoc pacto, dato numero quarumvis rerum propoſitarum, eaſdem combinationes habebis, Si tot numeros ordine naturali conſequentes, quot res propoſitæ fuerint, in ſe multiplicaveris; ſumma enim dabit combinationem rerum propoſitarum quæſitam. Verùm ut Lectorem à computandi faſtidio liberemus, hîc Tabulam ponemus, ex qua dicto citiùs propoſitarum quarumvis rerum combinationem calculatam reperies.

TABULA

TABULA GENERALIS.

Ex qua omnes rerum ſimpliciter commutandarum conjugationes poſſibiles eruuntur.

1	1. A.
2	2. B.
3	6. C.
4	24. D.
5	120. E.
6	720. F.
7	5040. G.
8	40320. H.
9	362880. I.
10	3628800. K.
11	39916800. L.
12	479001600. M.
13	6227020800. N.
14	87782912000. O.
15	1307674368000. P.
16	20922789888000. Q.
17	355687428096000. R.
18	6402373705728000. S.
19	121645100408832000. T.
20	2432902008176640000. V.
21	51090942171709440000. X.
22	1124000727777607680000. Y.
23	25852016738884976640000. Z.
24	620448401733239439360000.
25	15511210043330985984000000.
26	403291461126605635584000000.
27	10888869450418352160768000000.
28	304888344611713860501504000000.
29	8841761993739701954543616000000.
30	265252859812191058636308480000000.
31	8222838654177922817725562880000000.
32	263130836933693530167218012160000000.
33	8683317618811886495518194401280000000.
34	295232799039604140847618609643520000000.
35	10333147966386144929666651337523200000000.
36	371993326789901217467999448150835200000000.
37	13763753091226345046315979581580902400000000.
38	523022617466601111760007224100074291200000000.
39	20397882081197443358740281739902897346800000000.
40	815915283247897734349611269596115893872000000000.
41	33452526613163807108334022053440751647352000000000.
42	1405006117752879898550028926244511569188784000000000.
43	60415263063373835637651243828513997475117712000000000.
44	2658271574788448768056654728454615888905179328000000000.
45	107659998778932174106294516512411943500659762784000000000.
46	4952359943830880008889547759570949401030349088064000000000.
47	232760917360051360417808744699834621848426407139008000000000.
48	11117252403328246530005481974559206184872446754267238400000000000.
49	547453677630840799702686167534011030587498909590946816000000000000.
50	12737268388154203998513430837670055152937494547954734080000000000000.

USUS TABULÆ.

Habet hæc Tabula duplices literas in binas columnas diviſa; prior continet numeros ordine naturali ſe conſequentes, & rerum combinandarum numeros deſignat; Altera verò columna magno numerorum fœtu prægnans, denotat, quot, quibuslibet rebus aſſumptis ex eorum permutatione aliter & aliter facta, conjunctiones differentes emergant. *V. G.* Si quis velit ſcire, quoties ſeptem res aſſumptæ inter ſe permutari poſſint, ſive quot ſimpliciter conjunctiones aſſignari poſſint; mox tibi omnium poſſibilium conjunctionum multitudinem in Secunda Columna correſpondens numerus exhibebit; *Verbi Gratia* 5040, toties enim ſeptem differentes res inter ſe permutari poterunt, non pluries. Vides itaque combinandarum rerum numerum ſemper habere è regione correſpondentem numerum conjunctionum differentium quantitatem. Vides quoque decem res toties permutari poſſe, quoties numerus K continet unitates: pari ratione Viginti toties permutari poſſunt, quoties numerus V demonſtrat. Extendimus autem hanc Tabulam ad 50, ne quicquam ad curioſitatem Lectoris ſatiandam omiſiſſe videremur.

STRUCTURA TABULÆ.

Conficitur hæc Tabula duplici modo: Si numerus rerum combinandarum ordine naturali extendatur; omnes enim ordine in ſe ducti dabunt ſummam rerum combinandarum quæſitam: *V. G.* Si duodecim res combinandæ ſint, eæ ordine naturali deſcribendæ ſunt hoc modo. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. Si deinde hi ordine, quo ſcripti ſunt, inter ſe multiplicentur, prodibit numerorum congeries in Tabula è regione 12 ſignata litera M. toties enim non pluries res dictæ permutari poſſunt. Vel etiam brevius: Duc proximè præcedentem productum numerum in ſecunda columna in eum qui conſequitur in columna prima, & idem prodibit, uti Tabula docet.

COROLLARIUM.

Ex quibus ſequitur Combinatarum rerum incrementum in tantam paulatim multitudinem exurgere, quantam verbi gratia ultimus, 50, primæ columnæ numerus adnexam exhibet, qui ſanè tantus eſt, ut, ſi totum univerſum arena maris impleretur, eam alteri adhuc Mundo implendo ſufficientem aſſeverare auſim.

Ex quibus patet, quantus Combinationum numerus exurgeret; ſi non 50. ſed 100. 1000. 10000. 100000. 1000000. imo ſi numeri ad unius milliaris ſpatium, aut ex polo ad polum extenderentur, quæ tamen combinationes etſi humano ingenio inconceptibiles ſint, nihil tamen & non niſi punctum, aut unitas ad æternitatem comparata exiſtunt.

Secundus Modus Strictior.

Si noſſe cupias, quotcunque rebus propoſitis, quot ſimpliciter conjunctiones ex ipſis fieri poſſint, non ſolùm intelligendo, quandò binæ ſumuntur, ſed etiam, uti poſtea patebit, quandò ternæ, quaternæ, quinæ &c. hoc eſt, quot modis diſtinctis inter ſe comparari poſſint; efficietur id hac arte & induſtria.

PROPOSITIO II.

Quandocunque tot numeri in dupla proportione quot res ſunt propoſitæ, aſſumuntur, & à ſumma omnium ſubtrahatur numerus rerum; reliquus indicabit, quotnam diſtinctis modis res propoſitæ inter ſe comparari poſſint.

Verbi Gratia. Si ſcire cupias, quotnam modis diſtinctis quatuor primæ qualitates inter ſe comparari valeant, ita operare. Ponantur ab unitate incipiendo quatuor numeri in dupla proportione hoc pacto. 1, 2, 4, 8. quorum ſumma eſt 15, abjectis ergo ab hiſce 4, tot videlicet res, quot combinandæ proponuntur, & remanebunt 11. numerus combinationum quæſitus, uti in ſequenti exemplo patet.

Vides in hoc Exemplo ſolas attendi combinationes, id eſt, quotnam modis diſtinctis quatuor qualitates primæ ad invicem conjungi poſſint, ſive ſint poſſibiles ſive impoſſibiles, &

	A			
1	*Cal.*	*Frig.*		
2	*Cal.*	*Sicc.*		
3	*Cal.*	*Hum.*		
4	*Frig.*	*Sicc.*		
5	*Frig.*	*Hum.*		
6	*Sic.*	*Hum.*		
7	*Cal.*	*Frig.*	*Sic.*	
8	*Cal.*	*Sicc.*	*Hum.*	
9	*Frig.*	*Sicc.*	*Hum.*	
10	*Cal.*	*Frig.*	*Hum.*	
11	*Cal.*	*Frig.*	*Sicc.*	*Hum.*

quod id fieri non poſſit, niſi undecies, uti in præſenti typo literâ A ſignato patet. Si verò ſtrictiſſimè, quotnam modis illæ inter ſe ita combinari poſſint, ut poſſibiles tantùm combinationes eluceſcant, id conſequêris hac ratione: Multiplicentur quatuor res propoſitæ per numerum immediatè minorem, videlicet per tria 3. & productum inde numerum dimidia, & provenient 6, qui eſt numerus combinationis ſtrictiſſimè ſumptæ; Id eſt, ſi binæ tantùm res ſemper ſuman-

ſumantur, ut in ſequenti Exemplo litera B ſignato apparet.

B.				
1.	*Cal.*	*Sic.*	Ignis.	Poſſibilia.
2.	*Hum.*	*Cal.*	Aër.	
3.	*Frig.*	*Hum.*	Aqua.	
4.	*Sic.*	*Frig.*	Terra.	
5.	*Cal.*	*Frig.*	Contraria Incompoſſibilia.	
6.	*Hum.*	*Sicc.*		

Vides in hoc Exemplo binas tantùm qualitates comparari, non tres aut quatuor, ut in præcedente. Unde hæc combinatio ſtrictiſſimè ſumitur: poteſt tamen utraque regula, tam hæc quàm præcedens ad omnes res extendi, uti in præcedenti Exemplo, quinque res, uti ſunt quinque prædicabilia vigeſies ſexies combinari poſſunt, id eſt, inter quinque prædicabilia, 26 comparationes fieri poſſunt, ut ex numerorum ſub dupla proportione poſitorum in ſe ductorum numero patet. Sed exemplum apponamus.

Sint quinque res ſub dupla proportione poſitæ 1, 2, 4, 8, 16. Si enim ultimum 16 duplicaveris, & 5. à producto numero 32 abſtraxeris, remanebunt 27. numerus comparationum faciendarum quæſitus. Hoc pacto invenies quotnam diverſæ ſeptem planetarum aſpectuum conjunctiones fieri poſſint, ſiquidem juxta regulæ proceſſum invenies 120. Verùm de his omnibus ſuo tempore uberrima dabuntur Exempla. Quare hoc loco conſtituendarum combinationum tantùm regulas dediſſe ſufficiat.

Tertius Modus combinandi res, quarum aliquæ eædem.

PROPOSITIO III.

Quandocunque datis quibuslibet rebus, inter quas aliquæ eædem vel ſimiles ſunt, & non omnes differentes; quotnam hujuſmodi combinationes fieri queant, reperire.

Solet nonnunquam contingere, ut duæ aut tres, aut quatuor, aut quinque inter res propoſitas, ſimiles & prorſus eædem reperiantur; Itaque quotnam combinationes ex iis exoriri queant, indagandum nobis reſtat; certum enim eſt, hujuſmodi res non tantam combinationum copiam admittere, quàm res certo numerò comprehenſæ, quæ prorſus diſtinctæ ſint.

Sint itaque res propoſitæ, in quibus, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. &c. ſint prorſus ſimiles & eædem, ut videre eſt in ſequentibus polyſyllabis:

Nomen triliterum.	ALA.
Quadriliterum.	SARA.
Pentagrammatum.	MARIA.
Pentagrammatum.	AMARA.
Hexagrammatum.	PAULUS.
Heptagrammatum.	POPULUS.
Octogrammatum.	MARABANA.
Octogrammatum.	PERIMERE.
Enneagrammatum.	PARASANGA.

Literas aſſumimus, quia nobis rem explicant, & omnibus aliis rebus facilè pari analogia applicari poſſunt.

Ubi vides, in voce ALA, A, literam bis reperiri in SARA quadrilitero pariter bis; in Pentagrammato MARIA iterum bis; in AMARA, A, ter: in voce Hexagrammata PAULUS, U bis; in voce POPULUS Heptagrammata, bis U, & bis P; in MARABANA Octogrammato A quater; in PERIMERE bis R & E ter: in PARASANGA denique, A, quater. His itaque poſitis: quoties dictorum nominum literæ inter ſe combinari poſſint, & quotnam ex iis conjunctiones, omnes differentes fieri queant, jam per totidem regulas explicandum eſt. Sit itaque.

Regula I. Primò vide, quot res combinandæ ſint propoſitæ. Secundò vide, quoties una & eadem inter res propoſitas occurrat. Si itaque duæ ſimiles inveniantur, tunc divide combinationum numeros rerum diverſarum, numero propoſitarum rerum reſpondentes, quos tabula generalis continet, per 2; & habebis quæſitum ſcil. 3 ut quoniam in voce ALA trilitera duæ literæ eædem ſunt, tunc divides 6. numerum trium rerum propoſitarum per 2 & provenient 3 numerus quæſitus, uti in margine patet. Si verò quadriliteram SARA duas literas habuerit ſimiles, divides 24 numerum combinationum quatuor rerum propoſitarum per 2, & prodibit 12. numerus quæſitus. Sic vides in Pentagrammato MARIA, A bis poni: Divide itaque 120 numerum combinationis quinque rerum per 2. & habebis 60. numerum quæſitum; ſexagies enim hoc nomen combinari poterit non pluries. Et hoc pacto procedes in infinitum.

	ALA.
	AAL.
	LAA.
1	SARA.
2	SAAR.
3	SRAA.
4	ASAR.
5	ARAS.
6	AARS.
7	AASR.
8	RAAS.
9	RASA.
10	RSAA.
11	ARSA.
12	ASRA.

Regula II. Quandocunque inter res propoſitas tres inveniuntur ſimiles, tunc numerum Combinationum numero rerum propoſitarum correſpondentem divides per 6. & habebis intentum. *Verbi Gratia* noſſe cupis, quoties, AMARA, vox Pentagrammata

mata in qua tria A A A continentur, combinari poſſit, divide 120 numerum combinationis, numero quinque rerum propoſitarum in Tabula generali reſpondentem, per 6, & habebis 20. atque toties vox AMARA combinari poterit, non pluries.

Regula III. Quandocunque inter res propoſitas quatuor res inveniuntur ſimiles & eædem, tunc divides numerum combinationis numero rerum propoſitarum correſpondentem, per 24, & habebīs quæſitum. *V. G.* in voce MARABANA octilitera, litera A quater invenitur: quæritur combinationis numerus; Divide itaque combinationem, octo rerum propoſitarum numero correſpondentem, videlicet 40320. per 24 & habebis 1680. combinationis numerum quæſitum.

Regula IV. Quandocunque inter res propoſitas quinque res ſimiles reperiuntur; tunc combinationum numerum numero rerum propoſitarum correſpondentem divides per 120, & quotiens dabit quæſitum.

Regula V. Quandocunque inter propoſitas res plures quam octo ſex inveniuntur ſimiles, tunc diviſio combinationis rerum, numero rerum propoſitarum correſpondentis inſtituenda eſt per 720, ut habeat quæſitum in quotiente.

Regula VI. Si verò inter res propoſitas plures quam octo vel novem ſeptem ſimiles inveniantur, numeri combinationis diviſio inſtituenda eſt per 5040, & quotiens dabit quæſitum. Et ſic in infinitum.

Verùm ut unico oculorum intuitu omnia comprehendas, hîc Tabulam ſubjungere volui, in qua ſtatim, datis rebus propoſitis, & dato numero rerum inter eas ſimilium & earundem, dicto citius datarum rerum combinationem reperies.

TABULA II. COMBINATORIA,

Oſtendens numerum mutationum, rerum, in quibus non præciſa diverſitas, ſed quædam ſunt ſimiles.

1 *Series rerum diverſarum.*	2 *Combinatio rerum omnium diverſarum.*	3 *Combinatio rerum in qua 2 ſimiles*	4 *Combinatio rerum in qua 3 ſimiles*	5 *Combinatio rerum in qua 4 ſimiles*	6 *Combinatio rerum in qua 5 ſimiles*	7 *Combinatio rerum in qua 6 ſimiles*	8 *Combinatio rerum in qua 7 ſimiles*	9 *Combinatio rerum in qua 8 ſimiles*	10 *Combinatio rerum in qua 9 ſimiles*
I	0								
II	2	0							
III	6	3	0						
IV	24	12	4	0					
V	120	60	20	5	0				
VI	720	360	120	30	6	0			
VII	5040	2520	840	210	42	7	0		
VIII	40320	20160	6720	1680	336	56	8	0	
IX	362880	181440	60480	15120	3024	504	72	9	0
X	3628800	1814400	604800	151200	30240	5040	720	90	10
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX

USUS

USUS TABULÆ.

Habet hæc Tabula decem Columnas, ordine proportionaliter deſcendentes; in prima continentur decem numeri ſignificantes res combinabiles, ſive ſeriem rerum combinabilium. Secunda Columna continet combinationes rerum, quarum ſingulæ inter ſe differunt; ita res quinque mutari poſſunt 120. vicibus: Septem verò res 5040. Tertia Columna continet Combinationes rerum, quarum duæ eædem ſunt. Quarta Columna continet Combinationes rerum, quarum tres eædem ſunt, & ſic de cæteris ordine Columnis uſque ad decimam columnam, in qua Combinationes rerum, quarum novem eædem ſunt continentur.

Uſus Tabulæ.

Uſus igitur hujus Tabulæ hic eſt; ſi quis ſcire cupiat, quoties nomen aliquod octo, *Verbi Gratia* literarum mutari poſſit, quod tamen quatuor literas habeat eaſdem, uti hoc fictum nomen MARABANA oſtendit, in quo cùm quatuor literæ ſint eædem, quæritur, quoties id combinari poſſit. Quære igitur, in prima columna. VIII. (tot enim literarum nomen propoſitum eſt) deinde Columnam Combinationis rerum, quarum quatuor eædem ſunt, & angulus communis dabit 1680; & toties propoſitum nomen octo literarum, quarum quatuor eædem ſunt, combinari poterit. Ita nomen ſex literarum, quarum tres eædem ſunt, 120. vicibus commutabile eſt, quem numerum habebis in angulo communi, ſi à numero VI. in prima Columna tranſverſim, & in quarta Columna deorſum progreſſus fueris.

Ita vides ſex res omnes differentes 720. vicibus mutari poſſe; Si verò illarum duæ fuerint eædem, 360. Si tres eædem 120. ſi quatuor eædem, 30. ſi quinque eædem, ſexies. Si ſex res eædem, 0. Haud ſecus procedes de aliis rebus quotlibet intra denarium contentis. Compoſuimus autem hanc Tabulam ex Regulis paulò ante traditis, ut proinde difficile non ſit, eam ad quemcunque numerum extendere.

Si verò cuipiam lubeat hanc Tabulam ulterius extendere, is ita procedet. Primò videat Tabulam generalem ad 50 extenſam & habebit negotium peractum, ſi ordine numeros Combinationum diviſerit per numerum proximè minorem. *Verbi Gratia* in hac Tabula, ſecunda Columna eſt deprompta ex Tabula generali, & rerum prorſus differentium Combinationes continet. Si itaque inter tres res propoſitas duæ fuerint ſimiles, vide in prima Columna numerum III, tunc in ſecunda Columna numerum 6. tribus rebus propoſitis correſpondentem divide per 2. immediatè minorem in eadem Tabula, & prodibunt 3. quæ inſeres in Columna tertia, cujus titulus eſt, (*In qua duæ res ſimiles*) in angulum communem; & ſi per eundem numerum 2 dividas 24. Combinationem quatuor rerum propoſitam, prodibit 12. quem in Columna in correſpondente loco pones. Haud ſecus ſi 120. per duo diviſeris, habebis 60. Si per eadem 720, 5040, 40320. rerum propoſitarum Combinationes diviſeris, habebis quotientes 60, 360, 2520, 20160. in Columna tertia ordine collocandos numeros; hi enim monſtrant, quoties dictio quotlibet literarum, quæ tamen binas eaſdem habuerit, combinari poſſit.

Secundò, ſi in dictione quotlibet literarum tres literæ ſimiles fuerint, tunc divides omnes Combinationum in Secunda Columna numero propoſitarum rerum in prima Columna correſpondentium numeros per 6. qui tertium ab unitate locum obtinet. Et ſi quatuor in quacunque dictione literæ fuerint ſimiles, tunc dictos Combinationum in Secunda Columna numeros ordine divides per numerum minorem, & quartum ab unitate locum obtinentem, id eſt per 24, & habebis omnes ordine numeros in quinta Columna collocandos; Et ſi quinque literæ in quapiam congerie literarum fuerint ſimiles, tunc omnes productos in ſecunda Columna numeros divides per numerum, quintum ab unitate locum obtinentem, id eſt, per 120, & habebis omnium literarum, in quibus quinque fuerint ſimiles, Combinationum numeros in ſexta Columna collocandos. Pari pacto, ſi in congerie quadam literarum ſex fuerint ſimiles, tunc Combinationum in ſecunda Columna diviſio fiet per numerum, ſextum ab unitate locum continentem, qui eſt 720, & quotientes ordine Columnæ ſeptimæ inſerendæ. Hoc pacto vides Columnæ octavæ numeros, omnes eſſe quotientes numerorum ſecundæ Columnæ per 5040. diviſorum, & nonæ Columnæ numeros, quotientes eſſe numerorum in ſecunda Columna, per 40320 diviſorum: Et decimæ Columnæ numeros quotientes eſſe numerorum in ſecunda Columna contentorum, per 362880. diviſorum, & ſic tabulam continuabis in infinitum. Verùm quoniam negotium hoc ob diviſiones intricatiſſimas non tam utile quàm laborioſum eſt, nos tabulam ad 10. tantùm extendimus, ut vides. Si verò quiſpiam ſcire velit, viginti res differentes, in quibus 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, uſque ad 20 ſimiles fuerint, id conſequetur hac ratione: Divide numerum Combinationis 20 rerum; *Verbi Gratia.* 2432902008176640000,

per 2 , & quotiens dabit combinationem rerum , in quibus duæ fuerint ſimiles : Si verò eundem hunc numerum per 6. diviſeris , habebis quotientem combinationis rerum , in quibus tres fuerint ſimiles , quæſitum. Si res quatuor fuerint ſimiles , divides dictam combinationem per 24 ; & habebis combinationem rerum , in quibus quatuor ſunt , ſimiles , & ſic ordine procedes , dividendo dictum numerum per conſequentes ordine numeros combinationum in tabula generali contentos , uſque ad 19 , per cujus combinationis numerum 121645100408832000 , ſi diviſeris ſuprà exhibitum viginti rerum combinationis numerum , quotiens dabit combinationem rerum 20 , in quibus novemdecim ſunt ſimiles , & vigeſies tantùm combinari poterunt. Non ſecus in omnibus aliis procedes.

CAPUT IV.

De Applicatione dictorum ad Artis noſtræ principia , per varias combinationum ſpecies.

Modus I. *Combinationis applicatus permutativus terminorum ſimplicium.*

VT Lector innumerabilem & incredibilem combinationum ubertatem luculenter videat, hoc loco primùm de ſimplici combinatione terminorum agendum eſt, qua oſtenditur, quot res differentes inter ſe permutari queant, ut nunquam coincidant inter ſe comparatæ. Primò itaque conſidera terminos Artis noſtræ, ſive principia quadruplici Alphabeto propoſita, cujuſmodi ſunt. Novem quæſtiones ; totidem prædicata abſoluta, totidemque Reſpectiva , & denique novem ſubjecta ; atque hæc ſunt Artis noſtræ principia omnium ſimpliciſſima ; quibus ſi jungas novem prædicamenta , terminoſque ad novem prædicata abſoluta reducibiles ; inde naſcetur tanta propoſitionum farrago, quantam ſuprà in combinationum Tabula numeris expreſſimus. Sed ut propoſitum nobis ſcopum adoriamur.

Nota nos hoc loco minimè tradituros terminorum combinationem , in quantum abſolutè conſiderantur , ſed in quantum propoſitionibus formandis inſerviunt ; Propoſitionum autem combinatio eò collimat, ut inde Syllogiſmi conficiantur univerſales ad propoſitæ quæſtionis veritatem demonſtrandam. Quemadmodum enim elementa, dum veluti ſimplices termini conſiderantur, poſitivè nullum in animo Auditoris conſenſum aut diſſenſum ponunt , niſi per definitiones , diſtinctiones , diviſiones , compoſitiones , in propoſitiones , & ex his in ſyllogiſmos demonſtrativos evolvantur , ita termini Artis noſtræ pariter per ſe conſiderati, nullum in animo veritatem aut falſitatem ponunt , niſi illi inter ſe , vel cum ſubjectis univerſalibus , aut cum iis , qui ad eos quovis modo revocari poſſunt , terminis aptè componantur.

Dico itaque , quod in hac terminorum Artis noſtræ combinatoriæ methodo ſemper ſtatuendi ſunt ad minimum duo termini ſeu principia , prius quidem veluti ſubjectum , ſive id abſtractivè, ſive concretivè conſideretur ; alterum verò de quo ſubjectum veluti prædicetur. Verùm ut paulò propius accedamus ; hic primum ſingula principia repetenda ſunt , ut Artiſta ſeriem rerum combinandarum liquidius aſſequatur. Principia Artis noſtræ, ut in primò libro expoſuimus , ſunt novem prædicata abſoluta ſeu eſſentialia, totidem reſpectiva, totidemque ſubjecta univerſalia , quibus termini applicandi ſunt.

Eſſentialia principia ſunt,

Bonitas.	Magnitudo.	Duratio.	Potentia.	Sapientia.	Voluntas.	Virtus.	Veritas.	Gloria.

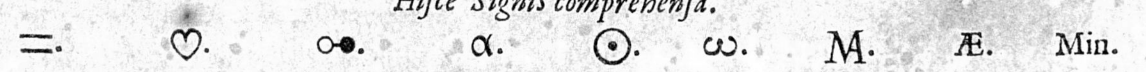
Hiſce Litteris comprehenſa.

B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.

Reſpectiva ſunt,

Differentia.	Concordantia.	Oppoſitio.	Principium.	Medium.	Finis.	Majoritas.	Æqualitas.	Minoritas.

Hiſce Signis comprehenſa.

Subjecta ſunt,

Deus.	Angelus.	Cœlum.	Elementa.	Homo.	Natura ſenſitiva.	Natura vegetativa.	Mineralia.	Accidentalia.

Hiſce Signis comprehenſa.

QUÆ-

QUÆSTIONES.

An. Quid. Cur. Quantum. Quì. Quale. Ubi. Quando. Quibuſcum. Atque ſub hiſce veluti in ſemine quodam fæcundiſſimo, quidquid cognitioni ſubeſt, virtute continetur, præſertim ſi per erotematicam enneadem ſingula appoſitè explicentur, & per aliunde aſſumpta reducibilium terminorum principia aptè comparentur; de quibus poſtea.

Expoſitio principiorum.

Scias itaque velim Lector. Quod omne Ens primò eſſentiæ ſuæ ratione eſt, & hoc ipſo quod eſt, ad agendum fit potens; & hoc ipſo quod fit potens ad agendum, agit, & tandem actione ſua quietem & perfectionem ſuam adipiſcitur; Unde quicquid de re quapiam dici poteſt, ad eſſe, poſſe, agere & perfici reducitur. Hinc abſolutorum principiorum enneas in tres triades optima ratione & judicio dividitur; ita ut prima B. M. D. ad eſſe; Altera P. S. Vo. ad poſſe. Tertia verò Vi. Ve. G. ad agere, pulchra ad naturæ exemplar, diſtributione, pertineat.

3. Triades principiorum omnia continent.

1. *Trias eſſentiæ.* Bonitas & ratio ejus.

Bonitas ſignificat eſſe rei ſive eſſentiam, quod eſt primum rei bonum, cui omnia reliqua ſuperaddi dicuntur; quia eſſe, bonum eſt; non eſſe, malum; quoniam nullum bonum eſſe poteſt, quod non intenſione vel extenſione polleat; hinc naſcitur ſecundus eſſentiæ gradus Magnitudo.

Magnitudo & ratio ejus.

Et quoniam fruſtra res aliqua bona & magna foret, niſi in eſſentiæ ſuæ continuatione permaneret; hinc naſcitur tertius eſſentiæ gradus, Duratio, quæ ſignificat continuationem exiſtentiæ, quæ eſt neceſſaria ad perfectionem, & ut ad actionem ſe promoveat; ſi enim ſtatim ac eſt, periret, nil ageret.

Duratio.

2. *Trias potentialis.*

Altera trias potentialis eſt. Hoc ipſo enim, quod res eſt, debet habere potentiam ad agendum requiſitam; eſt enim poteſtas hoc loco conſiderata eſſentialis vis in ſubjecto ad aliquid agendum inſtituta, uti eſt ratio in homine ad diſcendas ſcientias.

1. Potentia. Ratio potentiæ.

Quoniam verò non ſufficit habere potentiam ad agendum neceſſariam, niſi detur vis directiva, qua finem ſuum conſequatur; & hæc eſt Sapientia, quæ in homine dicitur cognitio rationalis, in animalibus ſenſualis, in reliquis omnibus ſive brutis, ſive vegetabilibus, inanimatiſque, inſtinctus.

2. Cognitio.

Quoniam verò fruſtra eſſet directio, ſi appetitus non eſſet, qui boni convenientis rationem ſequeretur; hinc naſcitur voluntas ſive appetitus, ſive is naturalis, ſive rationalis ſit, amoremque ſignificat, qua bonum ab intellectu aut inſtinctiva cognitione propoſitum, cuncta naturaliter appetunt; quoniam verò bonum concupitum conſequi nemo poteſt ſine mediis & actionum efficacia; hinc naſcitur Tertia Trias: Vi. Ve. G. his enim res quæpiam convenientes habens potentias ad agendum, agit perfectè per ſuam virtutem; per veritatem verò id agit, quod verè & rectè agere debet, conformitate quadam intellectus cum re intellecta, & ſic tandem gloriam ſeu finem totius perfectionis conſequitur. Atque hæc omnia principia ſumuntur partim eſſentialiter, ut in naturalibus, partim accidentaliter, ut in virtutibus moralibus.

3. Appetitus.

3. *Trias.* Virtus. Veritas. Gloria.

Principia Reſpectiva pariter ſumuntur vel eſſentialiter vel accidentaliter.

Differentia eſt ſpecifica aut individualis, aut ratione accidentium, aut ſubſtantiarum. =.

Concordantia eſt vel generica, vel ſpecifica, vel accidentalis. ♡.

Contrarietas eſſentialis eſt inter ea, quæ ſunt ejuſdem generis, & diverſæ ſpeciei; ut corpus animatum & non animatum; Sympathia & Antipathia naturalis; oppoſitiones per contrarietatem exponuntur uti in elementis calidum frigidum; humidum ſiccum; In politica, bella, diſſidia; Pax, & concordia. o-●.

Principium ſumitur pro cauſa, vel pro initio cujuſvis rei, ſive prioritatem, ſive ordinem, ſive aliud quodcunque inchoativum ſpectes. α.

Medium, pro mediis aut rei, aut rationis, aut inſtrumenti ſubſervientis. ⊙.

Finis, pro bono, quod intenditur, uti ſcopus, centrum; aut pro rerum termino, ut mors eſt terminus vitæ. ω.

Hinc patet, omnem exiſtentiam rei, involvere in ſe poteſtatem, actionem, gloriam; omnem quoque bonitatem, magnitudinem, durationem &c. eſſe in principio, medio & fine; ſive quicquid eſt, eſſe reſpectu alterius in principio, medio, aut fine.

Majoritas dicitur comparativè ad alias magnitudines; quia nulla res eſt, quæ non reſpectu alterius nunc major, nunc minor dicatur. M.

Æqualitas eſt alia quædam identitas, cujus imago & ſimilitudo eſt. Æ.

Minoritas dicit omnes defectus & negationes ſive bonas, ſive malas; ut avaritia in quantum nulli auxiliatur, eſt minoritas bonitatis; punctum indiviſibile eſt minoritas magnitudinis; rerum inconſtantia minoritas durationis; paupertas quæ notat carentiam divitiarum, & imbecillitas eſt minoritas potentiæ; ignorantia minoritas cognitionis. Min.

Hinc ſequitur, Omnes	Bonitates reduci,	Ad unam	Bonitatem.
	Magnitudines,		Magnitudinem.
	Durationes,		Durationem.
	Poteſtates,		Poteſtatem.
	Cognitiones,		Cognitionem.
	Voluntates,		Voluntatem.
	Virtutes,		Virtutem.
	Veritates,		Veritatem.
	Glorias,		Gloriam, quæ eſt vitæ æternæ.

Hinc ſequitur,	Omnes differentias ad unam differentiam.
	Omnes concordantias ad unam concordantiam.
	Omnes contrarietates ad unam contrarietatem.
	Omnia principia ad unum principium.
	Omnia Media ad unum Medium.
	Omnes fines ad unum finem.
	Omnes Majoritates ad unam Majoritatem.
	Omnes Æqualitates ad unam Æqualitatem.
	Omnes Minoritates ad unam Minoritatem.

Quomodo prædicata abſoluta dicantur de Ente.

Prædicata abſoluta primò de omni Ente dicuntur affirmativè vel negativè, in concreto vel abſtracto, convertibiliter vel inconvertibiliter; at de DEO præcipuè omnia affirmativè, convertibiliter, abſtractivè & concretivè dicuntur; Sunt enim in principio rerum omnium, æqualia omnia; In creatis verò ſubinde convertuntur, ſubinde non, unde ſecundum varios caſus ponenda ſunt. *Exempli Gratia.* Sapientia de libro in caſu recto prædicari non poteſt; non enim dici poteſt, Liber eſt Sapiens: In obliquo tamen poteſt; ut dum dico, Liber eſt Sapientis, vel continet Sapientiam. Convertuntur tamen termini in abſoluto ſtatu conſiderati; ut dum dico, omnis magnitudo bona eſt, & omnis bonitas magnitudo eſt; vel dum dico, in omni Ente elucet magnitudo bonitatis, vel in omni Ente elucet bonitas magnitudinis.

Quomodo abſoluta principia dicantur de reſpectivis.

Præterea prædicata abſoluta cum reſpectivis ſubjectiſque comparata acquirunt perfectum propoſitionum Syllogiſmorumque formandorum ſtatum; ut dum dico, omnis bonitas eſt differens, concordans, contrarians, principians, medians, finiens &c. de quibus haſce regulas accipito.

Regula I. Pro ſubjecto ſumatur terminus abſolutus, pro prædicato pariter abſolutus. *V. G.* Bonitas magna.

Regula II. Pro ſubjecto uterque terminus poteſt eſſe reſpectivus; uti differentia principians, concordans, medians.

Regula III. Subjectum ſit terminus abſolutus, & prædicatum reſpectivus. Uti Bonitas differens. B. ☰.

Regula IV. Subjectum ſit terminus reſpectivus, & prædicatum ſit abſolutus. Uti ☰. B. Differentia bona, vel differens bonitas.

Quatuor iſti modi multiplicari poſſunt.

Primò. Subſtantivè: uti B. M. Bonitas Magna; Magnitudo bona: vel adjectivè; uti bonum magnum, vel magnum bonum.

2. Vel componendo ſubjectum, ut conſtet ex abſoluto & reſpectivo; ut magnitudo bona eſt differens; vel ex duobus abſolutis, ut bonitas magna eſt differens & durans.

3. Vel componendo prædicatum, ut concordantia eſt magnum bonum.

4. Vel componendo ſubjectum & prædicatum; ut concordantia principians eſt magnum bonum.

5. Vel poſito utroque in recto & altero in obliquo; ut differentia principiantis; vel utriſque in concreto, vel uno in concreto, & altero in abſtracto, vel utriſque in abſtracto: ut magnum bonum, magnum boni, magnitudo boni, magnitudo bona, magnitudo bonitatis: ex quorum combinatione naſcitur incredibilis combinationum multitudo, adeò ut tempus prius te, quam propoſitionum congeries deficiat, ut jam demonſtrabitur.

PARADIGMA.

Combinationis permutativæ paulò ante deſcriptæ, & primò quidem in terminis ſimplicibus faciendæ.

Tametſi hic modus inſtituto noſtro parum utilis eſſe poſſit, apponendum tamen eum duximus, ad paradoxam & incredibilem penè, quæ inde emanat, combinationum multitudinem firmius demonſtrandam. Imaginare itaque tibi, terminos abſolutos, ſive reſpectivos eſſe veluti diverſorum numerorum rerumve combinandarum ſeriem.

Verb.

Verb. Gr. Si noſſe cupias, quotnam modis ſimplices termini novem principiorum abſolutorum ita permutari poſſint, ut nunquam in idem recidant; tunc quæres in Tabula Combinatoria generali, in prima Columna 9. & correſpondens numerus, videlicet, 362880, dabit numerum rerum permutandarum quæſitam combinationem. Si verò hoſce ſimplices in propoſitiones cogere velis; pone è regione eandem terminorum ſeriem; & ſi ſcire velis, quot ex permutationum compoſitione propoſitiones inde emanent, duc 362880. in ſeipſum, & provenient 131664294400. numerus permutationum quæſitus.

Si verò principia abſoluta ordine junxeris reſpectivis, numero pariter 9. vel cum uno ſubjecto ex univerſalibus comparaveris, erunt permutationes propoſitionum: 121645100408832000. hunc numerum ſi quadraveris, habebis ſummam omnium propoſitionum, quæ ex octodecim terminis tam abſolutis quàm reſpectivis, in totidem terminos reducibiles ductis confici poſſunt, combinationem quæſitam. Si denique in unam columnam cogas quatuor Enneades Artis noſtræ, earumque terminos 36. cum totidem attributis ſeu prædicatis reducibilibus combines, invenies in prima Columna Tabulæ generalis Combinatoriæ propoſitionis primæ, ſequentem numerum.

Numerus propoſitionum, quæ ex quatuor Enneadum Artis Noſtræ, id eſt, 36. terminis cum totidem attributis reducibilibus, combinatione fieri poſſunt.

371993326789901217467999448150835200000000.

Si denique 50 termini cum totidem aliis, *Verb. Gr.* Quinque Enneadum termini cum 50 attributis divinis componantur combinatione permutativa, naſcetur ſequens numerorum congeries.

1273726838815420399851343083767005515293749454795473408000000000000.

Qui numerus tam immenſus eſt, ut totus Mundus libris de iis conſcribendis impleri poſſit; & ſi totus Oceanus, imò totius Univerſi humidum in atramentum converteretur, prius id deficeret, quàm librorum de iis conſcribendorum finis attingeretur, etiamſi millena millia annorum in iis ſcribendis omnes homines ab origine Mundi uſque ad finem ejus impenderent; quorum demonſtratio ex ſupra dictis clarè patet. Atque hæc tunc maximè patent, quanta principiorum Artis noſtræ cum attributis divinis ſit combinatio; ut vel ex hoc eluceſcat, combinationem hujuſmodi cum divinis perfectionibus infinitudinem quandam induere, nullo numero, pondere, aut menſura determinabilem. Quare relicta prima hac combinationis ſpecie, quæ in permutatione rerum conſiſtit, utpote parùm utili, & ſemper identica; ad ea tranſeamus, quæ inſtituto noſtro magis propria, & proportionata ſunt.

Modus II. *Combinationis applicatus.*

Secundus Combinationis modus in hoc conſiſtit, ut principia variè juxta terminos abſtractos, concretos, combinatos in propoſitiones ad formandos ſyllogiſmos evolvamus; Sunt autem termini vel *ſimplices*, vel *compoſiti*. *Simplices* ſunt, quando ii ſoli ponuntur, uti magna bonitas, vel magnitudo bona; vel in concreto, omne magnum eſt bonum, vel omne bonum eſt magnum &c. prout ſuprà in Regulis docuimus. *Compoſiti* termini ſunt, quando ſimpliciter termini alii ad abſoluta prædicata reducibiles aſſumuntur, ut omne bonum ſimpliciter & abſolutè durabile eſt infinitè magnum. Si itaque cuipiam animus ſit, terminos hoſce per compoſitionem in propoſitiones evolvere, is utetur methodo ſuprà in Propoſitione prima, deſcriptâ. *Verbi gratia.* Ex Tabula combinatoria generali conſtat, duas res bis tantùm combinari poſſe; tres, ſexies; quatuor, vigeſies quater: quinque centies vigeſies &c.

PARADIGMA.

Sint primò aſſumpti duo Artis noſtræ termini, ſeu principia abſoluta. B^s^. M^o^. Hi termini non ſecus ac binæ literæ bis comparari inter ſe poſſunt, non pluries: uti ex Tabula generali patet; quia tamen hi termini non ſimpliciter conſiderantur, ſed uti ad propoſitiones apti ſunt, ita variis modis inter ſe combinari poſſunt terminorum permutatione; vel enim abſtractè vel concretè uterque, vel unus in abſtracto, alter in concreto; vel unus in recto, alter in obliquo, uti ſuprà in Regulis docuimus; vel unus denique reſpectivus, alter abſolutus; & hoc pacto plurimam tibi ſuggeret propoſitionum materiem dicta combinatio; vel per propoſitiones indefinitas vel definitas, per particulam affirmativam vel negativam, id eſt, omne, nullum; quorum illud, o, circello, hoc puncto nigro ſignamus, facta ſuppeditabit, uti ſequitur.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
B^s. M^o.	B^m. M^m.	B^s. M^a.	B^s. Mis.	B^s. ═. M^a.	B^s. ♡. M^a.
M^o. B^s.	M^m. B^m.	M^o. B^a.	M^o. B^{is}.	M^o. ═. B^a.	M^o. ♡. B^a.
7.	8.	9.	10.	11.	12.

Nota, *literis adjunctum* s. *aut* o. *aut* is. *ſignificare abſtractum*, a. *vel* m. *verò concretum; uti,*

Omnis { 1. Bonitas eſt magnitudo quædam. / 7. Magnitudo eſt bonitas quædam. }
Omnis { 3. Bonitas eſt magna. / 9. Magnitudo eſt bona. }

Omne { 2. Bonum eſt magnum. / 8. Magnum eſt bonum. } 4. Bonitas magnitudinis. / 10. Magnitudo bonitatis.

Omnis { 5. Bonitas differens eſt magna. / 11. Magnitudo differens eſt bona. } Omnis { 6. Bonitas concordans eſt magna. / 12. Magnitudo concordans eſt bona. }

Omnis { Concordantia eſt bonitas magna. / Differentia eſt magnitudo bona. } Et ſic de cæteris.

Quibus inter ſe ritè combinatis, & partim abſolutè, partim reſpectivè conſideratis, naſcentur propoſitiones omninò differentes 72. uti ex ſequenti Pinacio Combinatorio patet.

Pinacium Combinationis per Binarium.

Combinatio Reſpectivorum cum abſolutis.		*Abſoluta Combinatio.*							
═.	Differens.	B. M.	M. D.	D. P.	P. S.	S. Vo.	Vo. Vi.	Vi. Ve.	Ve. G.
♡.	Concordans.	B. D.	M. P.	D. S.	P. Vo.	S. Vi.	Vo. Ve.	Vi. G.	
○●.	Contrarians.	B. P.	M. S.	D. Vo.	P. Vi.	S. Ve.	Vo. G.		
α.	Principians.	B. S.	M. Vo.	D. Vi.	P. Ve.	S. G.			
⊙.	Medians.	B. Vo.	M. Vi.	D. Ve.	P. G.				
ω.	Finiens.	B. Vi.	M. Ve.	D. G.					
M.	Majorans.	B. Ve.	M. G.						
Æ.	Æquans.	B. G.							
Min.	Minorans.								

Si verò tres terminos aſſumpſeris, uti B. M. D. Dico ex illis ſex combinationes reſultare, non plures, uti ex ſequenti patet ſchemate. Ubi vides primum terminum B. bis in prima ſerie, bis in 2da. bis in 3. reperieri, duæ priores ſemper naturam ſubjecti, tertia prædicati locum poſſidet.

	Id eſt, Omnis
B. M. D.	Bonitas magna, durabilis eſt.
B. D. M.	Bonitas durabilis, magna eſt.
M. B. D.	Magnitudo bona, durabilis eſt.
M. D. B.	Magnitudo durabilis, bona eſt.
D. B. M.	Duratio bonitatis, magna eſt.
D. M. B.	Duratio magna, bona eſt.

Vides igitur, ſi terminos tali ratione ordinaveris, ſtatim naſci duas præmiſſas ad totidem ſyllogiſmos formandos opportunas, aſſumpto uno ex novem ſubjectis univerſalibus pro minore; Quæ omnia maximo compendio per literas tantùm indicantur, uti ſequitur.

Syllogiſmi ex ſex Combinationibus nati.

	Subject. Præd.				Medium.				Concluſ.
Omnis	B. M. D.	Sed	△.	eſt	B. M.	Ergo	△.	eſt	D.
	B. D. M.		△.		B. D.		△.		M.
	M. B. D.		△.		M. B.		△.		D.
	M. D. B.		△.		M. D.		△.		B.
	D. B. M.		△.		D. B.		△.		M.
	D. M. B.		△.		D. M.		△.		B.

Si verò hæc cum aliis tum abſolutis tum reſpectivis combinare velis, præſtabis id ex ſequenti Pinacio, in quo ternæ literæ ita combinatæ ſunt, ut ex iis denuò Artiſtæ ingens propoſitionum ſyllogiſmorumque farrago emanet.

PINACION

Combinandi per tres terminos ſimplices quocunque ordine dato.

Principia abſoluta.

B. M. D.	M. D. P.	D. P. S.	P. S. Vo.	S. Vo. Vi.	Vo. Vi. Ve.	Vi. Ve. G.
B. D. P.	M. P. S.	D. S. Vo.	P. Vo. Vi.	S. Vi. Ve.	Vo. Ve. G.	
B. P. S.	M. S. Vo.	D. Vo. Vi.	P. Vi. Ve.	S. Ve. G.		
B. S. Vo.	M. Vo. Vi.	D. Vi. Ve.	P. Ve. G.			
B. Vo. Vi.	M. Vi. Ve.	D. Ve. G.				
B. Vi. Ve.	M. Ve. G.					
B. Ve. G.						

Principia Reſpectiva.	*Oppoſita principiorum abſolutorum.*	
≡.	Bonum.	Malum.
♡.	Magnum.	Parvum.
o●.	Durabile.	Non durabile.
α.	Potens.	Impotens.
⊙.	Sapiens.	Inſipiens.
ω.	Voluntas.	Noluntas.
M.	Virtus.	Imbecillitas.
Æ.	Veritas.	Falſitas.
Min.	Gloria.	Dedecus.

Comprehenduntur ſub hoc Pinacio Syllogiſmi affirmativi prorſùs differentes 144. & totidem negativi; qui juncti faciunt ſummam ſyllogiſmorum 288; quorum, ne cartam combinationibus referciremus, explicationem conſultò omittandam duxi, ſed eorum loco tantùm nonnullos ad meliorem rerum intelligentiam apponimus; & ſunt ſignificati per primam literarum ſeriem tranſverſam.

B. M. D.	Omne bonum Magnum, durabile eſt.	Sed		Ergo.
M. D. P.	Omne magnum durabile, potens eſt.			
D. P. S.	Omne ſummè durabilis potentia, ſapiens eſt.			
P. S. Vo.	Omne potens intellectuale, appetitivum eſt.			
S. Vo. Vi.	Omne intellectuale appetitivum, virtuoſum eſt.			
Vo. Vi. Ve.	Omnis appetitiva virtus, vera eſt.			
Vi. Ve. G.	Omnis virtus vera, glorioſa eſt.			

Per

Per Oppoſita ſic argumenteris.

Nullum malum magnum, in creatis durabile eſt.
Nullum parum durabile, potens eſt.
Nullum impotens, ſapiens eſt.
Nullum impotens, veræ cognitionis appetitivum eſt.
Nullum irrationale appetitivum, virtuoſum eſt.
Nullus appetitus irrationalis virtus vera eſt.
Nulla virtus falſa, glorioſa eſt.

Per Reſpectiva ſic argumenteris.

Omnis	B. M. D.	=.	Differt,	Scilicet ab alia.
	M. D. P.	♡.	Concordat,	Cum alia.
	D. P. S.	○●.	Contrariatur,	Ad aliam.
	P. S. Vo.	α.	Principiat,	
	S. Vo. Vi.	⊙.	Mediat,	
	Vo. Vi. Ve.	ω.	Finem habet,	
	Vi. Ve. G.	M.	Majorat,	
		Æ.	Æquat,	
		Min.	Minorat.	

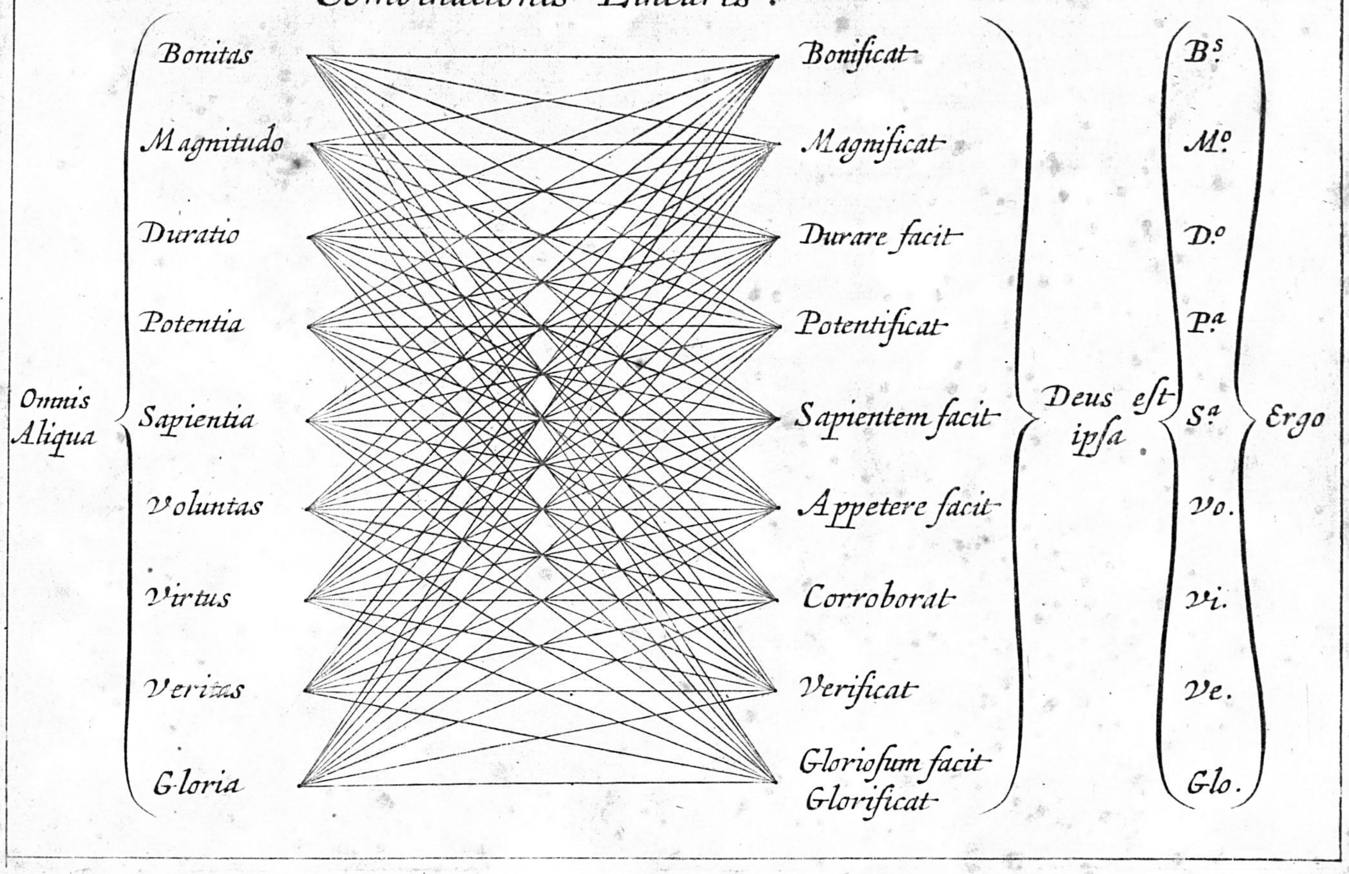
Notandum autem, hoſce terminos non tantùm ordine recto, ſed & retrogrado, imò promiſcuo ordine aſſumi poſſe. Si itaque 144, per 2 multiplices, habebis 576, ſyllogiſmos, quorum nonnulli perfectè, quidam imperfectè concludunt; ex quibus prudens Lector ea potiſſimum ſeligere poterit, quæ ejus propoſito magis conducere videbuntur; poſſunt tamen ad perfectionem reduci, vel unicâ particulâ (abſolute) vel particulari affirmativâ aut negativâ (aliquid) aliquod non.

Tertius Combinationis Modus, qui eſt linearis, ſive per linearum ductus.

Eſt & alius aptiſſimus ſanè rebus combinandis modus, quo per ductus linearum in notitiam omnium combinationum deducimur, & ita ſe habet. Ponantur ex uno latere, ordine novem prædicata eſſentialia, ex altero, eadem replicentur; deinde ex ſingulis ad ſingula ducantur lineæ, & habebis combinationem quæſitam. Sed ad hoc intelligendum, nihil aliud niſi ocularis inſpectio in ſubjecto Schemate requiritur, variiſque modis confici poteſt. Primò Lulliana methodo per *Tivum*, *are*, *bile*, id eſt, per terminos principiorum abſolutorum terminantium in tivum, are, bile; uti bonificativum, bonificare, bonificabile; hæc enim ſunt tria cujuſque rei principia coëſſentialia, videlicet potentia activa, potentia paſſiva, & actus, quibus omnis innititur probatio. Secundò fit per terminorum abſolutorum prædicationem cum totidem ſubjectis; quod dum fit, quodlibet ex prædicatis abſolutis aut reſpectivis rationem ſubjecti, in oppoſita verò ſerie ſemper quodlibet rationem prædicati habet. Sed hæc in ſequenti typo luculentius patebunt.

SCHEMA

SCHEMA
Combinationis Linearis.

Ex hac Combinatoria methodo clarè patet, ex novem prædicatis abſolutis in totidem oppoſita ductis, 81 propoſitiones fieri poſſe, quæ emanant ex multiplicatione 9. in ſeipſum; ſingula enim in ſingula oppoſita ducta dabunt 81. quibus quidem propoſitionibus, ſi in ſecunda propoſitione, pro ſubjecto ſtatuas unum ex 9 ſubjectis univerſalibus; *Verbi gratia*, DEUS; habebis totidem Syllogiſmos demonſtrativos, uti ex Schemate patet. *Verb. Grat.*

Omnis bonitas bonificat; DEUS eſt ipſa bonitas; Ergo bonificat.

Omnis magnitudo bonificat; DEUS eſt ipſa magnitudo infinita; Ergo bonificat.

Omnis duratio bonificat; DEUS eſt duratio æterna; Ergo.

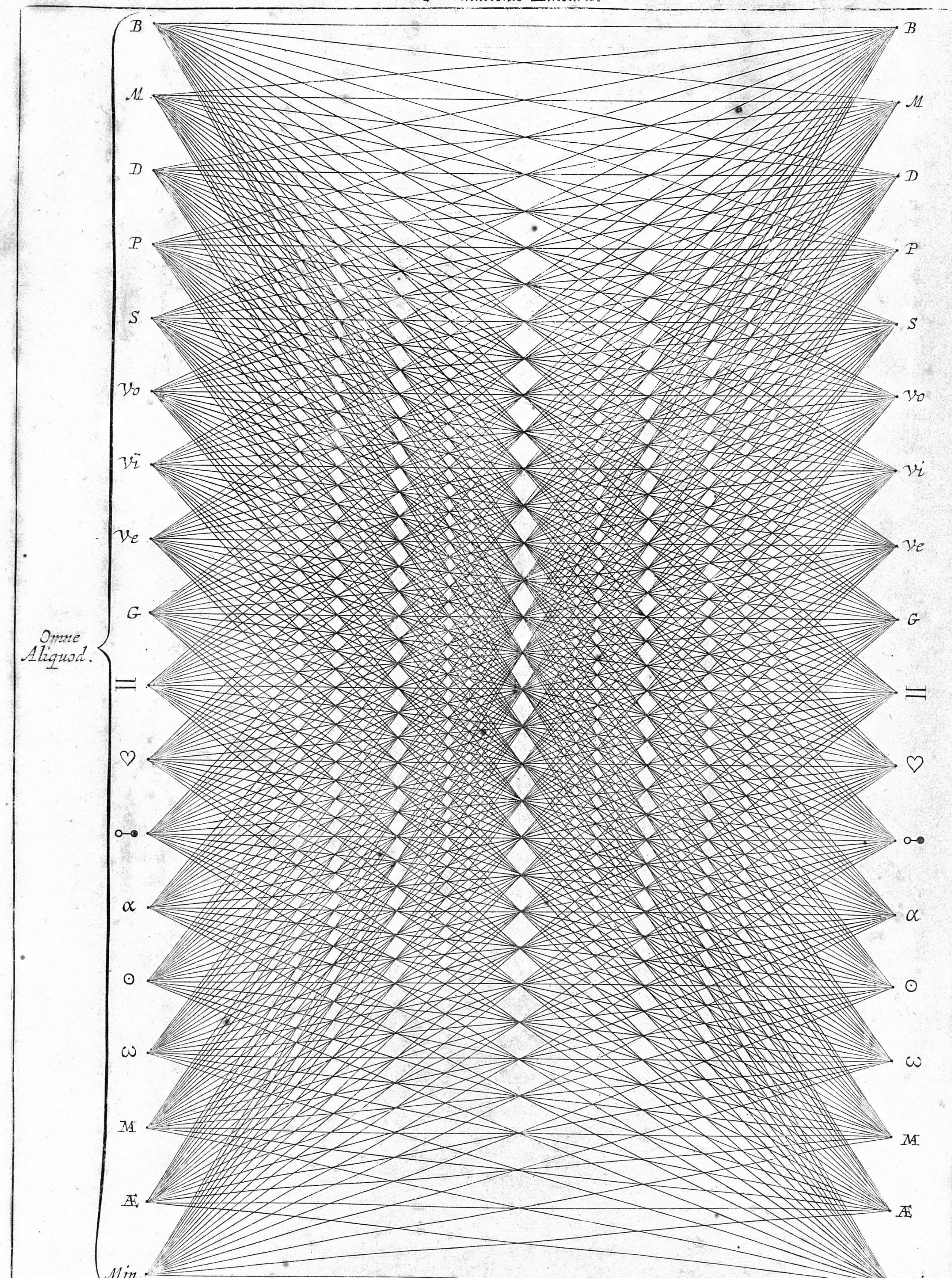
Et ſic de cæteris ordine abſolutis idem judicium eſto, quæ & linearum ductus pulchrè docent. Secundò, pari ratione, ſi loco abſolutorum terminorum ponas, tivum, & bile, probabis eadem diverſo modo per correlationem quandam: ut omne bonificativum habet bonificabile, quod bonificat. Omne Magnificativum habet magnificabile, quod magnificet. Ubi tamen nota, non ſingulas propoſitiones directè concludere, niſi rectitudinem ſuam conſequantur ex nonnullis particulis additis vel in recto, vel in obliquo, vel particulari negativo, ut cum dico, omnis magnitudo bonificat, directè non concludit, cum magnitudo diverſam à bonitate formalitatem habeat; vera tamen eſt, ſubintelligendo bonitatem, quæ magnitudini ineſt; ut omnis bonitas magnitudinis alicujus, bonificat, ſivè, quædam magnitudo bonificat. Idem judicium eſto de aliis non directè concludentibus propoſitionibus; unde omnia illa prædicata, quæ rectis, non obliquis lineis connectuntur, tantùm directè concludunt, reliqua indirectè. *V. G.* Omnis veritas bonificat, ſubintellige, intellectum; Omnis, voluntas, ſubintellige bona, ſapientem facit; ſive, quædam voluntas ſapientem facit, ſcilicet, voluntas ſtudioſa & recti inveſtigatrix.

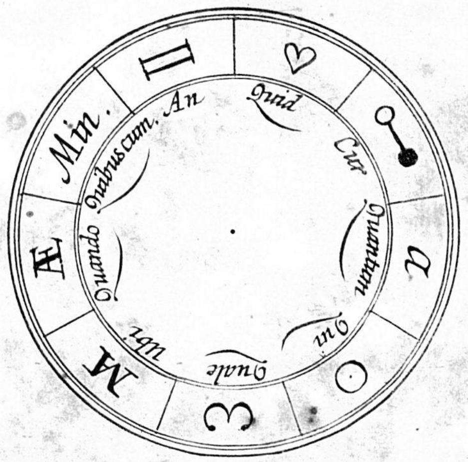
Tertiò. Si loco abſolutorum opponas, oppoſitos ſeu contrarios terminos, præpoſitâ particula negativa (nullus) habebis totidem propoſitiones negativas; ut nulla malitia bonificat; nulla parvitas magnificat; nullum non durans durare facit. &c.

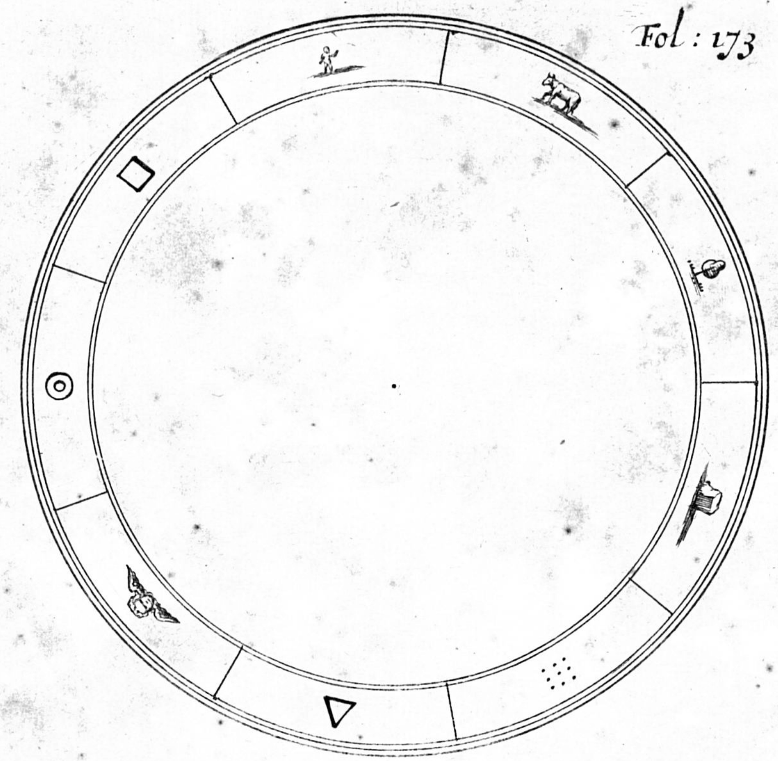
Quartò. Si verò novem terminis abſolutis, novem reſpectiva junxeris, & ſingula linearum ductibus connexueris, habebis 324 propoſitiones ſyllogiſmis totidem formandis aptas; uti ex ſequenti Abaco patet.

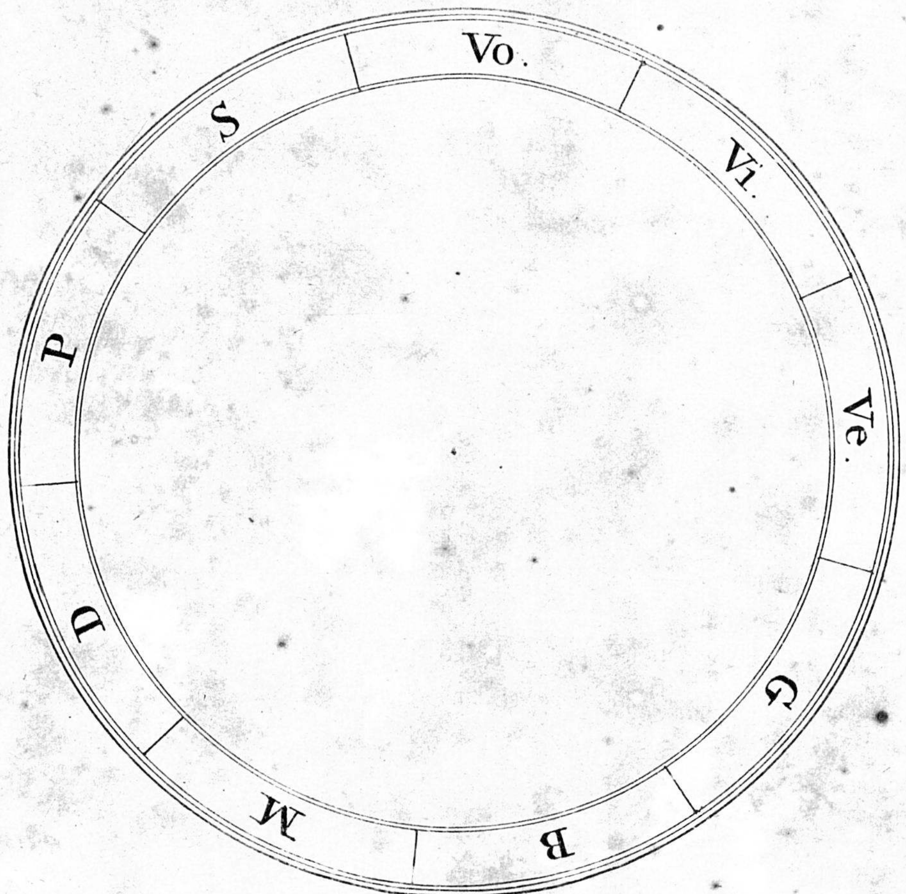
EPILOGISMUS

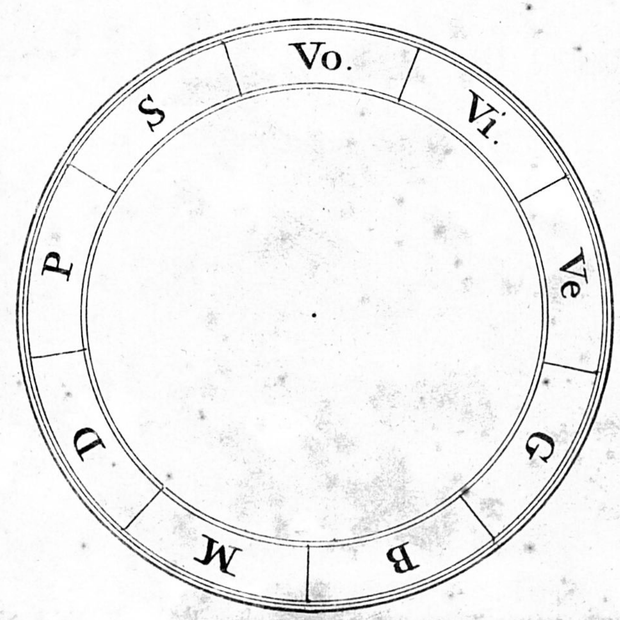
Combinationis Linearis.

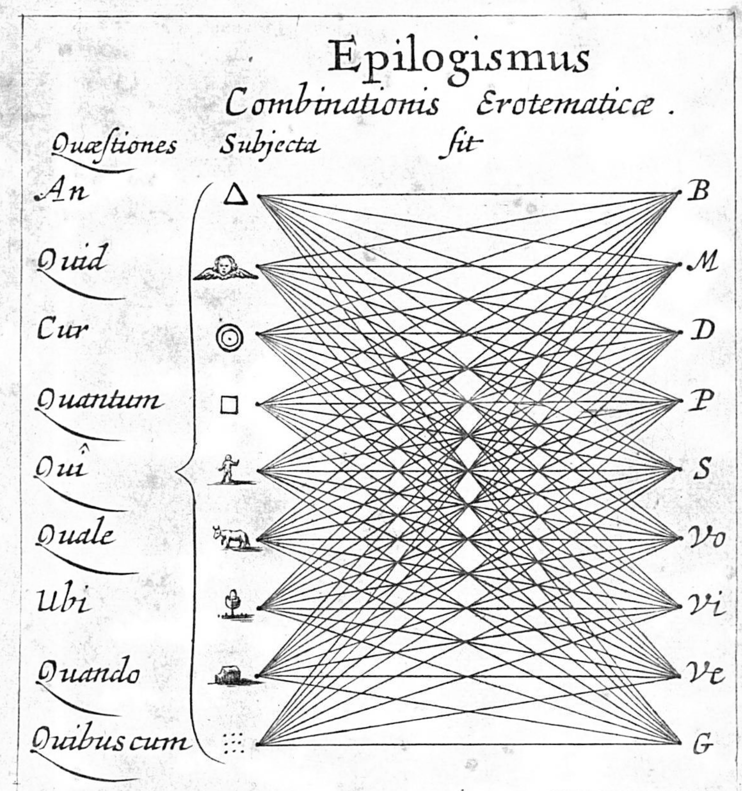

Min.
Æ
M
Quando
Quibus cum.
An
Quid
Cur
Quantum
Qui
Quale
Ubi

Vo.
Vi.
Ve.
G
B
M
D
P
S

Vo.
Vi.
Ve
G
B
M
D
P
S

Quintò ſi hiſce præponas Enneadem aut Decadem Erotematicam, uti *An*, *Quid*, *Cur*, *Quantum*, *Quì*, *Quale*, *Ubi*, *Quando*, *Quibuſcum*, tum ampliſſimum habebis campum ſingula ſecundum artem examinandi.

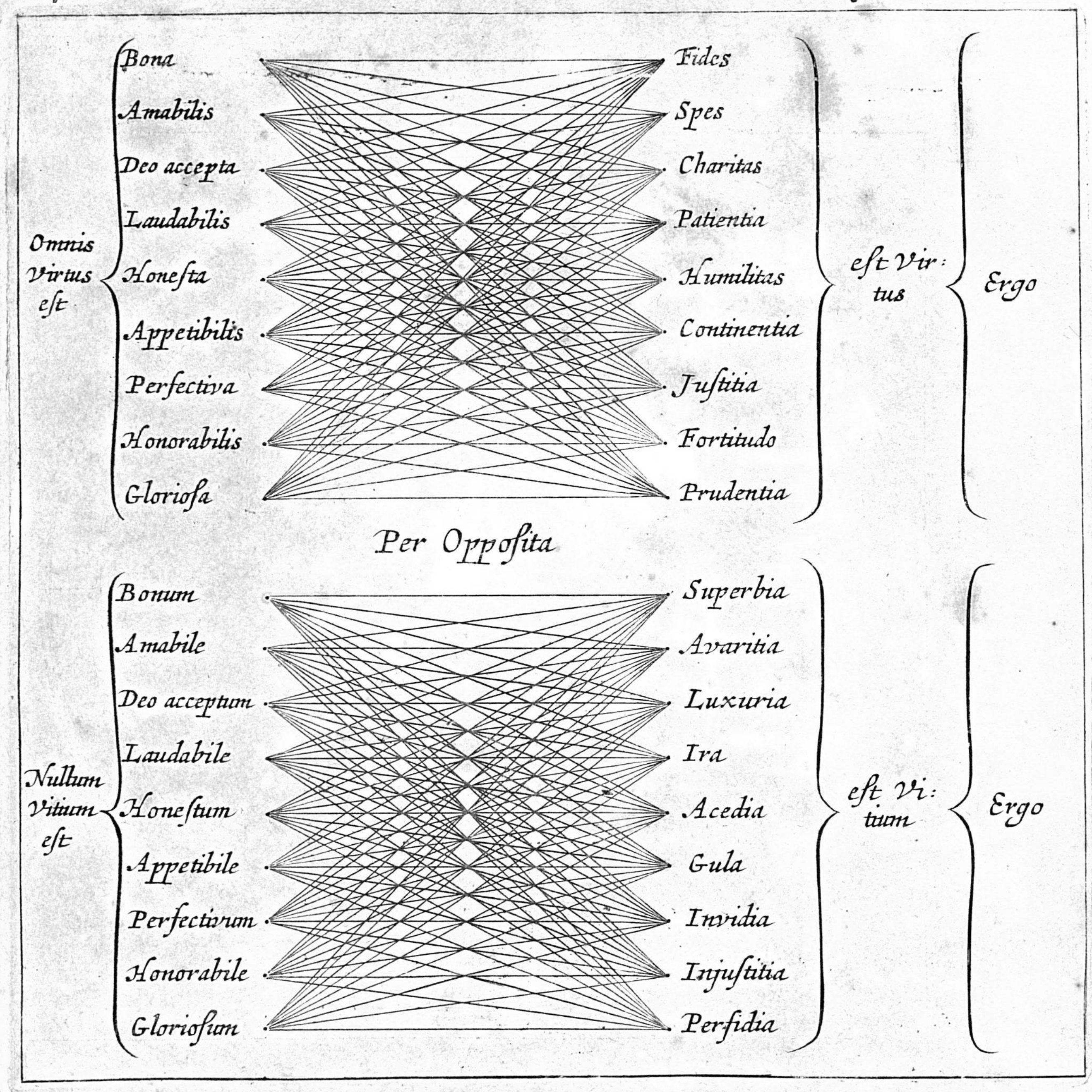
Secundò. Quæſtio inſtituenda eſt cum prædicatis tum abſolutis tum reſpectivis, uti,

An, *Quid* in *Cur*,	△ ſit	Bonus.		Et	An differat à ſe.
		Bonitas.			Quænam ejus differentia.
		Bonitas.			Cur differat ab aliis; & ſic de cæteris.

Deinde eadem comparanda ſunt cum reliquis ordine prædicatis tum abſolutis, tum reſpectivis.

Quartò. Quæſtiones inſtituendæ ſunt cum attributis divinis tum eſſentialibus tum Relativis; verùm hæc omnia ſuo loco luculentius patefient.

Quintò. Data quacunque propoſitione, Combinationem inſtitues hac eadem methodo. *V. G.* Si probandum ſit, virtutes eſſe bonas; ſic procedes, Ponantur omnes, vel quotquot volueris, termini ad virtutem reducibiles, ſerie perpendiculari, deinde virtutes quotquot volueris è regione; deinde connectantur ſingula ſingulis per lineas, & habebis combinationem peractam, ut in ſequenti Schemate patet.

Vides in hac Combinatione, dum ſingula ſubjecta in totidem prædicata ducuntur, ex novem prædicatis & totidem ſubjectis naſci ſyllogiſmos omninò differentes 81. Et hoc pacto pro multiplicatione prædicatorum ſubjectorumque ſemper majorem & majorem reſultare Syllogiſmorum numerum; Hac ratione ex triginta prædicatis & totidem virtutibus naſcuntur ſyllogiſmi prorſus differentes & demonſtrativi 900; Si verò per oppoſita ſeu contraria virtutibus ratiocinium tuum deducere velis, loco particulæ omnis, ponas, nullum vitium, & loco ſubjecti in Minori, Superbia, hac ratione: nullum vitium eſt bonum; Superbia eſt vitium, Ergo. Naſcentur pro novem prædicatis & totidem vitiis, uti prius, 81 Syllogiſmi, & ex 30 vitiis comparatis pariter cum ſuis prædicatis 900 Syllogiſmi emergunt; Habes itaque juxta hunc modum 1800 Syllogiſmos. Vel etiam, hac induſtria per oppoſitorum etiam combinationem, dicto citiùs quotlibet ſyllogiſmos erues, ſi loco prædicatorum ponantur contraria prædicata, & loco virtutum vitia, & habebis intentum. Ut

Omne vitium eſt odibile, odioſum, DEO execrabile, vituperatione dignum, inhoneſtum, &c.

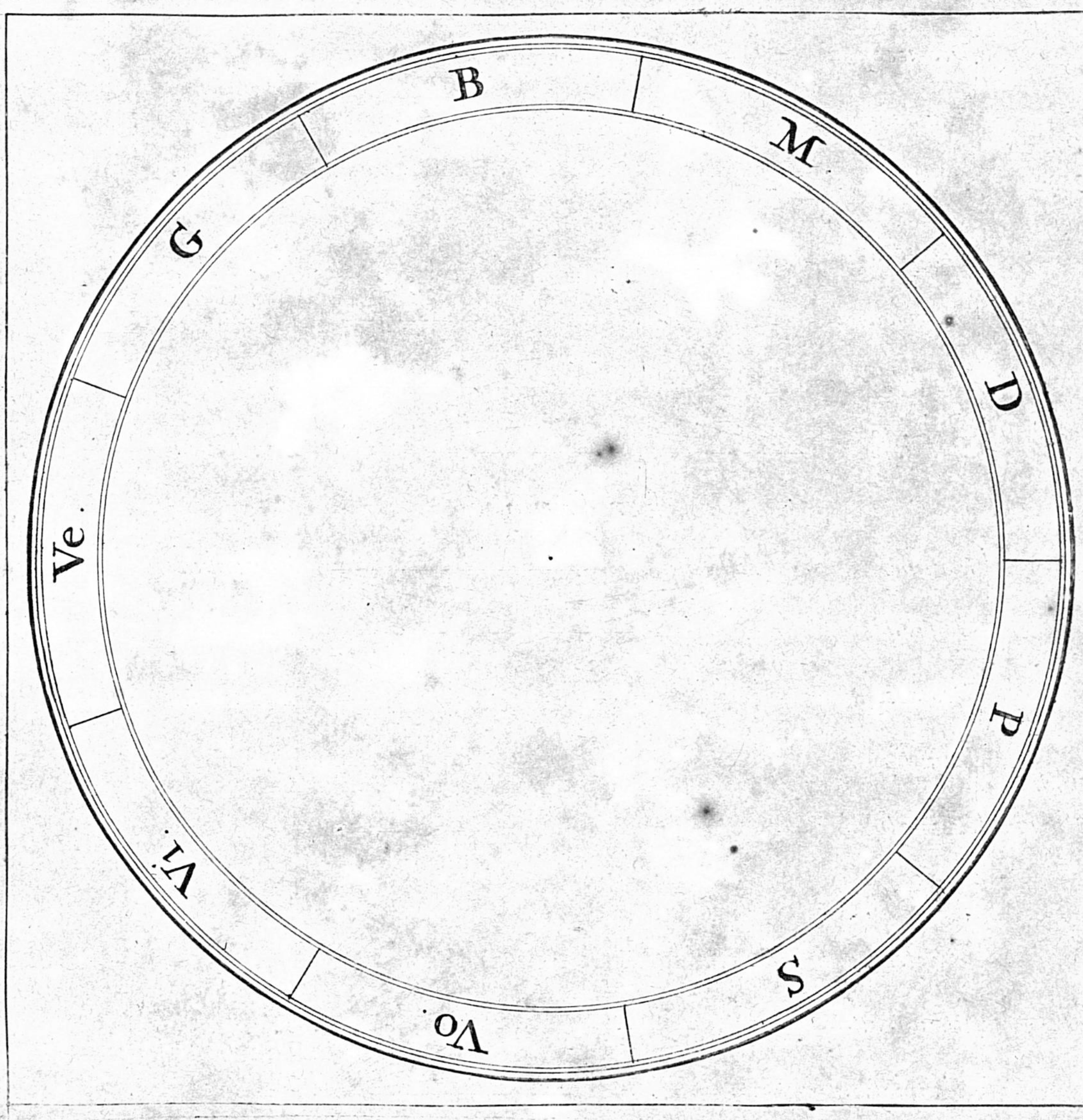
Sed Superbia, Avaritia &c. ſunt talia. Ergo.

Atque ex hiſce patet, dato ſubjecto, *Verbi Gratia*, Logico, Phyſico, Theologico, Medico, Mathematico, Rhetorico, Politico, &c. qualicunque tandem probando, quomodò dicto citius, hac Combinationis methodo & ratione quotlibet argumenta erue re poſſis. Sed hæc fuſius in ſequentibus proſequemur.

Quartus Modus, Combinatio rerum circularis.

Quartus Modus Combinationis, fit Artis noſtræ terminis in circulos partim mobiles, partim immobiles, coactis; idque variis modis; vel ſimplicibus terminis ſolum iis impo-

impoſitis, vel junctis terminis ad eos reducibilibus. Nos ſingulos modos & rationes ordine exponemus, ut unuſquiſque apta ingenio ſuo haberè poſſit, ad combinandum ſubſidia. Primus modus eſt ſimpliciſſimus, & fit hoc pacto:

Delineantur quinque circuli in ſeparatis chartis ſemper minores & minores; in quorum primo, ſecundo & quarto, ordine deſcribantur novem prædicata eſſentialia; in tertio verò & quinto, novem ſubjecta univerſalia, & novem principia reſpectiva, uti in appoſita figura patet.

Deinde ſinguli centro affigantur verſatiles, & habebis Combinationis rotam peractam. Uſus ejus is eſt, qui ſequitur.

Explicatio Rotæ.

Supponendum primò, in ſuperiori circulo omnes literas abſolutorum prædicatorum habere ſe per modum ſubjecti, id eſt, denotare in propoſitione ſeu antecedenti majori ſubjectum; In ſecundo circulo omnes literæ ſe habent per modum prædicati; In tertio verò circulo continentur ſubjecta univerſalia, quæ ſe habent per modum ſubjecti in propoſitione Minori. Sit igitur in quæſtione probandum, utrum Angelus ſit B. M. D. P. S. &c. Applica primò ad B. ſuperioris circuli, in ſecundo circulo literam B, eique ſuppones in tertio circulo ſubjectum ex novem univerſalibus , & in quarto circulo literam B, habebiſque hunc ſyllogiſmum: Omne Ens eſt bonum; Angelus eſt Ens; Ergo eſt bonus. Deinde promove B, ſecundi circuli, cum tertii & quarti circuli notis , & B. ſubter M, ſupremi circuli, & habebis ſecundum Syllogiſmum. Deinde ſimili induſtria promovebis ſecundi circuli literam B. ad omnes reliquas literas ſuperioris circuli, reliquis tribus ordine, & gradatim pariter promotis uſque ad 9, & habebis per revolutionem primam 9 Syllogiſmos, quibus probatur Angelum eſſe bonum, & ſunt hi.

B. B. . B.	Omne	Ens eſt bonum; Angelus eſt Ens quoddam;	Ergo eſt bonus.
M. B. . M.		Magnum eſt bonum; Angelus eſt magnus;	
D. B. . D.		Durabile eſt bonum; Angelus eſt durabilis;	
P. B. . P.		Potens eſt bonum; Angelus eſt potens;	
S. B. . S.		Sapiens eſt bonum; Angelus eſt ſapiens;	
Vo. B. . Vo.		Voluntate præditum eſt bonum; Angelus eſt voluntate præditus.	
Vi. B. . Vi.		Virtuoſum eſt bonum; Angelus eſt virtuoſus.	
Ve. B. . Ve.		Verum eſt bonum; Angelus eſt verus;	
G. B. . G.		Glorioſum eſt bonum; Angelus eſt glorioſus;	

Hinc vides, ſi trium inferiorum circulorum notas eaſdem, ſuperioris circuli notis ordine & gradatim ſuppoſueris, ſemper novem naſci Syllogiſmorum differentium emanationes.

Nota tamen, quod ſi alicubi occurrerint identicæ propoſitiones, uti B B B, tum ſubjectum ſemper debet aſſumi reducibile ad quendam terminum abſolutum; ut Ens, unum, ſubſtantia, eſſentia ad bonum; extenſum, capax &c. ad magnitudinem, & ſic de cæteris, quos terminos reperies in præcedenti Libro, Sectione III.

Revolutio I.

Ens.

Termini reducibil.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Subjectum	Majoris.
Abſoluti.	B	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	Prædicatum	
	. B.	. M.	. D.	. P.	. S.	. Vo.	. Vi.	. Ve.	. G.	Subjectum Prædicatum	Minoris.
Ergo.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	Concluſio.	

Termini reducibiles ad B.

Unum. Ens. Eſſe. Eſſentia. Tivum, are, bile. Beneficum. Amabile. Felix.

Poſt primam revolutionem, qua Angelus bonus eſſe probatur; ſi eum magnum eſſe probare volueris, tunc trium inferiorum circulorum notas M. . M. ſuppones ſuperioris circuli ordine notis, ab M. incipiendo, & naſcetur ſecunda revolutio, quæ ſequentem propoſitionum ſyllogiſmorumque congeriem continebit.

Revolutio II.

Angelus extenſus virtute ſua, non mole.

Termini reducibil.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	Subjectum	Majoris.
Abſoluti.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	Prædicatum	
	. M.	. D.	. P.	. S.	. Vo.	. Vi.	. Ve.	. G.	. B.	Subjectum Prædicatum	Minoris.
Ergo.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	Concluſio.	

Termini reducibiles ad M.

Extenſum. Copioſum. Amplum. Integrum. Summum. Excellens. Dignum.

Revolutionem Tertiam hac ratione perficies: Subdantur tres inferiores circuli cum iiſdem notis D. ſuperioris circuli notæ, & deinde promoveantur in conſequentes ordine notas, circuli ſuperioris; & habebis alteram ſyllogiſmorum congeriem; ut ſequitur.

REVO-

REVOLUTIO III.

Æviternum.

Termini reducibil.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	Subjectum	Majoris.
Abſoluti.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	Prædicatum	
	. D.	. P.	. S.	. Vo.	. Vi.	. Ve.	. G.	. B.	. M.	Subjectum Prædicatum	Minoris.
Ergo.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	Concluſio.	

Synonima, ſive Termini reducibiles ad D.

Æviternum. Æviternitas. Conſiſtens. Immortale. Inſolubile. Perpetuum. Permanens. Stabile. Immortale.

Reſolutionem quartam ſic auſpicaberis. Subdantur tres circuli inferiores cum iiſdem notis ſub circuli ſuperioris nota B. & deinceps ordine ad notas conſequentes, & habebis Combinatam Syllogiſmorum novem congeriem, ut in ſequenti patet.

REVOLUTIO IV.

Magnâ dignitate conſtitutum.

Termini reducibil.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	D.	Subjectum	Majoris.
Abſoluti.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	Prædicatum	
	. P.	. S.	. Vo.	. Vi.	. Ve.	. G.	. B.	. M.	. D.	Subjectum Prædicatum	Minoris.
Ergo.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	Concluſio.	

Synonima, ſive Termini reducibiles ad P.

Auctoritate pollens. Dignitate conſpicuum. Dominio clarum. Facultatem habens. Forte. Sublimitate, gloriâ pollens.

Revolutionem Quintam ita perficies. Subdantur tres inferiores circuli ſuis notis, ſub circuli ſuperioris nota S. & deinceps ad alias ordine conſequentes notas applicentur, & habebis ſequentem Syllogiſmorum novem enneadem, ut ſequitur.

REVOLUTIO V.

Intellectuale.

Termini reducibil.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	D.	P.	Subjectum	Majoris.
Abſoluti.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	Prædicatum	
	. Int.	. Vo.	. Vi.	. Ve.	. G.	. B.	. M.	. D.	. P.	Subjectum Prædicatum	Minoris.
Ergo.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	Concluſio.	

Synonima ad S.

Intellectuali vi pollens. Scientiâ conſpicuum. Intelligentiâ plenum. Providentiam habens.

Revolutionem ſextam pari pacto perages.

REVO-

REVOLUTIO VI.

Intellectuale.

Termini reducibil.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Subjectum	Majoris.
Abſoluti.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Prædicatum	
	. Int.	. Vi.	. Ve.	. G.	. B.	. M.	. D.	. P.	. S.	Subjectum Prædicatum	Minoris.
Ergo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Concluſio.	

Synonima ad Vo.

Appetitivâ vi pollens. Amore impulſum. Finem in actionibus prætendens.

REVOLUTIO VII.

Termini reducibil.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Subjectum	Majoris.
Abſoluti.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Prædicatum	
	. Vi.	. Ve.	. G.	. B.	. M.	. D.	. P.	. S.	. Vo.	Subjectum Prædicatum	Minoris.
Ergo.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Concluſio.	

Synonima ad Vi.

Potens ad agendum. Facultate pollens. Efficax, vigoroſum.

REVOLUTIO VIII.

Conformis intellectui.

Termini reducibil.	Ve.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Subjectum	Majoris.
Abſoluti.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Prædicatum	
	. Ve.	. G.	. B.	. M.	. D.	. P.	. S.	. Vo.	. Vi.	Subjectum Prædicatum	Minoris.
Ergo.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Concluſio.	

Synonima ad Ve.

Conformitas. Idea. Exemplum, intellectus poſſidens.

REVOLUTIO IX.

Termini reducibil.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	Subjectum	Majoris.
Abſoluti.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	Prædicatum	
	. G.	. B.	. M.	. D.	. P.	. S.	. Vo.	. Vi.	. Ve.	Subjectum Prædicatum	Minoris.
Ergo.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	Concluſio.	

Synonima ad G.

Quietum, honore, potentiâ fruens, gaudio plenum.

Habes hîc trium Circulorum revolutiones cum ſuperioris circuli prædicatis combinatas; & ſunt 84 Syllogiſmi, quibus Angeli proprietates demonſtrantur; Si verò eadem ratione procedas cum ſubjectis univerſalibus tertio circulo inſcriptis, habebis Syllogiſmos omnes differentes (in Barbara) *672*. Verùm antequam ulterius progrediamur, hæc te primò notare velim.

Primò.

Primò. Subjecta propoſitionis majoris, quæ in ſupremo circulo continentur, & principia abſoluta notant, non ſemper ſumenda ſunt in terminis explicitis; eſſent enim omnes illæ propoſitiones identicæ, & auribus acciderent injucundè (cujuſmodi ſunt, quæ primum locum in combinationum revolutionibus obtinent, uti B B ☁ B. M M ☁ M.) Sed loco abſolutorum ſive explicitorum prædicatorum, aſſumantur implicitì, ſeu ad illa reducibiles termini, quos in tertio circulo ſubjectis univerſalibus ſemper ceu media Syllogiſmorum adſcripta vides. Vocamus autem explicitos hoc loco terminos omnia prædicata ſeu principia abſoluta ſimpliciter, ſive in abſtracto, ſive in concreto poſita; Implicitos verò eos vocamus, quæ ad abſolutos terminos quovis modo revocari poſſunt; uti ad Bonum revocantur, Ens, eſſentia, eſſe, unum, & ſimilia, quæ in primo libro fusè expoſita ſunt, & ſingula ſingulis abſolutis prædicatis adſcripta reperiuntur, quorum & hic nonnulla ſingulis Revolutionibus, ad meliorem rerum intelligentiam appoſuimus.

Nota ad bene operandum.

His poſitis. Si alia combinationis lege, novarum propoſitionum ſupellectilem eruere velis, tunc per oppoſitos & contrarios principiorum abſolutorum terminos intentum tuum acquires, ea prorſus ratione, qua in præcedenti combinatione proceſſum fuit, & habebis alios 81 Syllogiſmos. *Verb. Gr.* Nullum Ens in quantum bonum, eſt malum. Angelus eſt ens & bonus; Ergo nullus Angelus in quantum bonus, eſt malus; & hoc pacto per leges artis oppoſitorum, 81 alios Syllogiſmos evolves, omnes in (*Celarent.*) Et ut artificium luculentius tibi pateat, nôris, omnes Syllogiſmos univerſales in (*Barbara*) per oppoſitorum terminorum applicationem mutari in Syllogiſmos in (*Celarent.*)

Operatio per oppoſitos terminos.

Vidimus modum & rationem, qua per Rotam combinatoriam magnam propoſitionum congeriem coacervare poſſimus, principiorum abſolutorum ſubſidio. Reſtat ut oſtendamus, quomodo principia reſpectiva, quæ in infimo circulo continentur, ad novam ſemper & novam propoſitionum Syllogiſmorumque materiam comparandam applicari debent.

Advertendum itaque, totum hoc negotium facilè expediri poſſe per Enneadem Erotematicam intra infimum circulum deſcriptam. *Exempli Grat.* Si quæratur: An Angelus differat ab aliis omnibus creatis rebus ratione bonitatis. Reſpondeo affirmativè, idque hoc pacto per notam differentialem = abſolutis principiis applicatam comprobabis. Supponantur tertius, quartus, quintus circulus ſub ſe invicem iſthoc notarum ordine ☁ B =. fietque B quarti circuli litera, ſubjectum propoſitionis majoris; = verò nota differentialis in quinto circulo, prædicatum: In minori vero propoſitione in tertio circulo ☁ erit ſubjectum, & B prædicatum, naſceturque hic Syllogiſmus:

Omne Ens ut bonum differt à quolibet alio ente bonitate ſua ſpecifica ſeu individuali.
Omnis Angelus eſt Ens in quantum bonus. Ergo bonitate ſua differt ab alio quovis ente.
Omne magnum differt ab aliis extenſione exiſtentiæ ſuæ in loco vel circumſcriptivè, vel definitivè.
Omnis Angelus eſt magnus. Ergo differt ab aliis exiſtentiæ ſuæ extenſione in loco non circumſcriptivè ſed definitivè.

Hoc pacto promovebis tertii & quinti circuli notas eaſdem ſemper ordine ſupra intermedii circuli literas, & habebis 9 Syllogiſmos de differentia Angeli, ut ſequitur:

REVOLUTIO I.

Termini reducibil.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Subjectum	Majoris.
Abſoluti.	=	=	=	=	=	=	=	=	=	Prædicatum	
	☁. B.	☁. M.	☁. D.	☁. P.	☁. S.	Vo. ☁.	Vi. ☁.	Ve. ☁.	G. ☁	Prædicatum Subjectum	Minoris.
Ergo.	=	=	=	=	=	=	=	=	=	Concluſio.	

Applicando verò tertii circuli notam ☁ & quinti circuli notam concordantiæ ♡ ad B intermedii circuli, ſic: B ♡ ☁ ♡, naſcetur hic Syllogiſmus:

Omne Ens concordat quo ad eſſe in communi naturæ gradu.
Omnis Angelus eſt Ens. Ergo concordat, &c.

Et ſic de cæteris, uti in ſecunda Revolutione infra poſita patet.

REVOLUTIO II.

Termini reducibil.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Subjectum	Majoris.
Abſoluti.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	Prædicatum	
	. B.	. M.	. D.	. P.	. S.	. Vo.	. Vi.	. Ve.	. G.	Subjectum Prædicatum	Minoris.
Ergo.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	Concluſio.	

Atque de applicatione tertii & quinti circuli ſupra intermedii circuli notas idem ſit judicium; ubi tamen obſerva, non omnes ſyllogiſmos directè & univerſaliter concludere, niſi certis particulis, quas ſuprà aſſignavimus, determinentur. Obſervanda quoque ſunt, quæ in præcedenti libro, de differentia & concordantia cæterorumque principiorum reſpectivorum accidentibus docuimus.

Vides Lector, quomodo per quæſtionem (*Utrum*) termini Artis noſtræ in ſyllogiſmos ad propoſitam quæſtionem probandam, cogi debeant. Pari ratione, ſi per quæſtionem, (*Quid*) cæteraſque circumſtantias, propoſitum nobis thema ampliandum ſit. *V.G.* Quid Angelus propriè ſit. Expedies quæſtionem eâdem ſyllogiſmorum varietate, qua præcedentia probaſti. Quæritur, *Exempli gratia*, Quid ſit Angelus. Reſpondetur, eſſe ſubſtantiam creatam, completam, incorpoream, intellectualem. Hoc ut probes, applica extimum circulum notâ ſuâ B, ad B. ſecundi circuli notam, & . tertii circuli infra; B. verò quarti circuli notam infra . Sic.

Termini reducibil. { B. S. Omne bonum creatum purè intellectuale, eſt ſubſtantia, incorporea, intellectualis, completa. B.

Per B. . B. S. Omnis Angelus eſt bonum creatum purè intellectuale.

B. Ergo omnis Angelus eſt ſubſtantia incorporea, intellectualis, completa.

M. Omne Ens quod definitivum eſſe in loco habet, eſt ſubſtantia incorporea, intellectualis.

B. . Omnis Angelus eſt Ens, quod definitivum eſſe habet in loco. Per M.

B. Ergo omnis Angelus eſt ſubſtantia incorporea, intellectualis. Et ſic de cæteris.

Si verò tres inferiores circulos ad ſupremi circuli notas ordine ſe conſequentes applicueris, habebis 9. Syllogiſmos, quibus propoſitam quæſtionem demonſtres; ſiquidem Combinatio Revolutionis primæ, paulò ante propoſita, litera A ſignata, huic quæſtioni abundè ſatisfaciet. Si rurſum propoſitam quæſtionem per reliquas ordine quæſtionum circumſtantias ſingulis abſolutis prædicatis applicatas evolveris, habebis unius & ejuſdem quæſtionis 81. Syllogiſmos, quibus intentum propoſitionis ſcopum demonſtres; ut interim innumera alia, quæ ſuis locis reſervavimus, multiplicationi propoſitionum argumentorum oportuna ſileam. Sed jam ad reliquos Combinationis modos explicandos progrediamur.

CAPUT V.

Combinatio rerum Tabularis, unicus Artis noſtræ ſcopus.

COmbinatio Tabularis docet numerum rerum Combinandarum in Tabulas aptè redigere, ut quoties res diverſimodè inter ſe comparari poſſint, ſcitè exhibeatur; Quæ ſanè methodus omnium pulcherrima, & ad operandum facillima eſt. Non ignoro, Lulliſtas varias hujus generis Tabulas proferre, ſed, ut quod res eſt, dicam, ita intricatas, ita obſcuras, ita ad operandum difficiles, ut vix ſit, qui hucuſque ex iis aliquem ſe fructum conſequi, ne dicam, ſcopum videre potuiſſe faſſus ſit. Quare nos omiſſâ Tabulâ Lullianâ, quam magnam vocat, alias reponimus, meliori methodo diſpoſitas; quibus quicquid in omni ſcientia fuſè traditum eſt, tanquam ad quandam in nucis cortice Iliadem contractum, atque in innumeros uſus explicatum habetur.

Componitur autem prima Tabula ex præcedenti Combinatoria Rota; & continet in ſe Combinatos Syllogiſmos 729, qualium unumquodque principium abſolutum continet 81. Tabula ſequitur.

TABULA

TABULA I. COMBINATORIA,
Ex qua Argumenta deſumuntur omni Scibili accommodata.

COMBINATIO I.
Bonitatis cum reliquis novem Principiis.

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Ens.	1	B b b	B m b	B d b	B p b	B s b	B vo b	B vi b	B ve b	B g b	Acceptabile.
Eſſe.	2	B b m	B m m	B d m	B p m	B s m	B vo m	B vi m	B ve m	B g m	Æquum, juſtum.
Eſſentia.	3	B b d	B m d	B d d	B p d	B s d	B vo d	B vi d	B ve d	B g d	Beatum.
Actio.	4	B b p	B m p	B d p	B p p	B s p	B vo p	B vi p	B ve p	B g p	Appetibile.
Unum.	5	B b s	B m s	B d s	B p s	B s s	B vo s	B vi s	B ve s	B g s	Communicativum.
Subſtantia.	6	B b vo	B m vo	B d vo	B p vo	B s vo	B vo vo	B vi vo	B ve vo	B g vo	Dignum, rationabile.
Perfectio.	7	B b vi	B m vi	B d vi	B p vi	B s vi	B vo vi	B vi vi	B ve vi	B g vi	Diffuſivum.
Simplicitas.	8	B b ve	B m ve	B d ve	B p ve	B s ve	B vo ve	B vi ve	B ve ve	B g ve	Nobile.
Communio.	9	B b g	B m g	B d g	B p g	B s g	B vo g	B vi g	B ve g	B g g	Pulchrum, utile.

COMBINATIO II.
Magnitudinis cum omnibus novem Principiis.

Extenſum.	1	M b b	M m b	M d b	M p b	M s b	M vo b	M vi b	M ve b	M g b	Exuperans.
Amplum.	2	M b m	M m.m	M d m	M p m	M s m	M vo m	M vi m	M ve m	M g m	Excellens.
Copioſum.	3	M b d	M m d	M d d	M p d	M s d	M vo d	M vi d	M ve d	M g d	Liberale.
Ens, eſſe, eſſentia.	4	M b p	M m p	M d p	M p p	M s p	M vo p	M vi p	M ve p	M g p	Magnificum.
Immenſum.	5	M b s	M m s	M d s	M p s	M s s	M vo s	M vi s	M ve s	M g s	Multitudo.
Infinitum.	6	M b vo	M m vo	M d vo	M p vo	M s vo	M vo vo	M vi vo	M ve vo	M g vo	Dignum.
Capax.	7	M b vi	M m vi	M d vi	M p vi	M s vi	M vo vi	M vi vi	M ve vi	M g vi	Opulentum.
Unum.	8	M b ve	M m ve	M d ve	M p ve	M s ve	M vo ve	M vi ve	M ve ve	M g ve	Copioſum.
Subſtantia.	9	M b g	M m g	M d g	M p g	M s g	M vo g	M vi g	M ve g	M g g	Sublime.

COMBINATIO III.
Durationis.

Æternum.	1	D b b	D m b	D d b	D p b	D s b	D vo b	D vi b	D ve b	D g b	Fidelitas.
Æviternum.	2	D b m	D m m	D d m	D p m	D s m	D vo m	D vi m	D ve m	D g m	Conſtantia.
Temporale.	3	D b d	D m d	D d d	D p d	D s d	D vo d	D vi d	D ve d	D g d	Patientia.
Succeſſivum.	4	D b p	D m p	D d p	D p p	D s p	D vo p	D vi p	D ve p	D g p	Perſeverantia.
Ætas.	5	D b s	D m s	D d s	D p s	D s s	D vo s	D vi s	D ve s	D g s	Spes, confidentia.
Ens, eſſe, Eſſentia.	6	D b vo	D m vo	D d vo	D p vo	D s vo	D vo vo	D vi vo	D ve vo	D g vo	Conſtitutiones, leges ſtatuta, decreta.
Exiſtentia.	7	D b vi	D m vi	D d vi	D p vi	D s vi	D vo vi	D vi vi	D ve vi	D g vi	Firmum.
Perpetuum. Immortale.	8	D b ve	D m ve	D d ve	D p ve	D s ve	D vo ve	D vi ve	D ve ve	D g ve	Omnia quæ tempus.
Permanens. Stabile.	9	D b g	D m g	D d g	D p g	D s g	D vo g	D vi g	D ve g	D g g	Omnia quæ locum.

COMBINATIO IV.

Poteſtatis.

Vires rerum.	1	P b b	P m b	P d b	P p b	P s b	P vo b	P vi b	P ve b	P g b	Auctoritas.
Violentia.	2	P b m	P m m	P d m	P p m	P s m	P vo m	P vi m	P ve m	P g m	Dignitas.
Sympathia. Antipathia.	3	P b d	P m d	P d d	P p d	P s d	P vo d	P vi d	P ve d	P g d	Dominium.
Activum.	4	P b p	P m p	P d p	P p p	P s p	P vo p	P vi p	P ve p	P g p	Principatus.
Robur.	5	P b s	P m s	P d s	P p s	P s s	P vo s	P vi s	P ve s	P g s	Juriſdictio.
Rerum proprietates.	6	P b vo	P m vo	P d vo	P p vo	P s vo	P vo vo	P vi vo	P ve vo	P g vo	Divitiæ.
Facultates.	7	P b vi	P m vi	P d vi	P p vi	P s vi	P vo vi	P vi vi	P ve vi	P g vi	Robur.
Virtus naturalis.	8	P b ve	P m ve	P d ve	P p ve	P s ve	P vo ve	P vi ve	P ve ve	P g ve	Leges.
Lex naturæ.	9	P b g	P m g	P d g	P p g	P s g	P vo g	P vi g	P ve g	P g g	Præcepta.

COMBINATIO V.

Sapientiæ.

Cognitio.	1	S b b	S m b	S d b	S p b	S s b	S vo b	S vi b	S ve b	S g b	Peritus.
Intelligentia.	2	S b m	S m m	S d m	S p m	S s m	S vo m	S vi m	S ve m	S g m	Sciens.
Intellectuale.	3	S b d	S m d	S d d	S p d	S s d	S vo d	S vi d	S ve d	S g d	Rationi conforme.
Rationale.	4	S b p	S m p	S d p	S p p	S s p	S vo p	S vi p	S ve p	S g p	Prudentia.
Scientia.	5	S b s	S m s	S d s	S p s	S s s	S vo s	S vi s	S ve s	S g s	Ratio.
Præ. Peritia.	6	S b vo	S m vo	S d vo	S p vo	S s vo	S vo vo	S vi vo	S ve vo	S g vo	Sagacitas.
Induſtria.	7	S b vi	S m vi	S d vi	S p vi	S s vi	S vo vi	S vi vi	S ve vi	S g vi	Studium.
Experientia.	8	S b ve	S m ve	S d ve	S p ve	S s ve	S vo ve	S vi ve	S ve ve	S g ve	Doctrina.
Artes & diſciplinæ.	9	S b g	S m g	S d g	S p g	S s g	S vo g	S vi g	S ve g	S g g	Gradus artium.

COMBINATIO VI.

Voluntatis.

Appetitus intellectualis.	1	Vo b b	Vo m b	Vo d b	Vo p b	Vo s b	Vo vo b	Vo vi b	Vo ve b	Vo g b	Amor.
Appetitus rationalis.	2	Vo b m	Vo m m	Vo d m	Vo p m	Vo s m	Vo vo m	Vo vi m	Vo ve m	Vo g m	Deſiderium.
Appetitus naturalis.	3	Vo b d	Vo m d	Vo d d	Vo p d	Vo s d	Vo vo d	Vo vi d	Vo ve d	Vo g d	Concupiſcentia.
Appetitus ſenſualis.	4	Vo b p	Vo m p	Vo d p	Vo p p	Vo s p	Vo vo p	Vo vi p	Vo ve p	Vo g p	Libertas.
App. inſtinctivus.	5	Vo b s	Vo m s	Vo d s	Vo p s	Vo s s	Vo vo s	Vo vi s	Vo ve s	Vo g s	Cupiditas.
Vis omnis appetitiva.	6	Vo b vo	Vo m vo	Vo d vo	Vo p vo	Vo s vo	Vo vo vo	Vo vi vo	Vo ve vo	Vo g vo	Dilectio.
Vis omnis regulata ab intellectu.	7	Vo b vi	Vo m vi	Vo d vi	Vo p vi	Vo s vi	Vo vo vi	Vo vi vi	Vo ve vi	Vo g vi	Liberum arbitrium.
Appetitus boni & finis.	8	Vo b ve	Vo m ve	Vo d ve	Vo p ve	Vo s ve	Vo vo ve	Vo vi ve	Vo ve ve	Vo g ve	Benevolentia.
Omnes inclinationes naturales.	9	Vo b g	Vo m g	Vo d g	Vo p g	Vo s g	Vo vo g	Vo vi g	Vo ve g	Vo g g	Leges.

COMBINATIO VII.

Virtutis.

Activum.	1	Vi b b	Vi m b	Vi d b	Vi p b	Vi s b	Vi vo b	Vi vi b	Vi ve b	Vi g b	Efficax.
Vis generativa.	2	Vi b m	Vi m m	Vi d m	Vi p m	Vi s m	Vi vo m	Vi vi m	Vi ve m	Vi g m	Robuſtum.
Potentia.	3	Vi b d	Vi m d	Vi d d	Vi p d	Vi s d	Vi vo d	Vi vi d	Vi ve d	Vi g d	Generoſum.
Facultas rerum nativa.	4	Vi b p	Vi m p	Vi d p	Vi p p	Vi s p	Vi vo p	Vi vi p	Vi ve p	Vi g p	Studioſum.
Efficacia.	5	Vi b s	Vi m s	Vi d s	Vi p s	Vi s s	Vi vo s	Vi vi s	Vi ve s	Vi g s	Intentio.
Sympath. & antipathia rerum.	6	Vi b vo	Vi m vo	Vi d vo	Vi p vo	Vi s vo	Vi vo vo	Vi vi vo	Vi ve vo	Vi g vo	Zelus.
Ingenium.	7	Vi b vi	Vi m vi	Vi d vi	Vi p vi	Vi s vi	Vi vo vi	Vi vi vi	Vi ve vi	Vi g vi	Gloria.
Proprietates rerum.	8	Vi b ve	Vi m ve	Vi d ve	Vi p ve	Vi s ve	Vi vo ve	Vi vi ve	Vi ve ve	Vi g ve	Actiones virtuoſæ.
Omnia quæ natura producit.	9	Vi b g	Vi m g	Vi d g	Vi p g	Vi s g	Vi vo g	Vi vi g	Vi ve g	Vi g g	Omnis vehementia.

COMBINATIO VIII.

Veritatis.

Ens.	1	Ve b b	Ve m b	Ve d b	Ve p b	Ve s b	Ve vo b	Ve vi b	Ve ve b	Ve g b	Adæquatio. } Intellectus.
Eſſe.	2	Ve b m	Ve m m	Ve d m	Ve p m	Ve s m	Ve vo m	Ve vi m	Ve ve m	Ve g m	Conformitas. } Intellectus.
Eſſentia.	3	Ve b d	Ve m d	Ve d d	Ve p d	Ve s d	Ve vo d	Ve vi d	Ve ve d	Ve g d	Conformatio
Conformitas intellectus.	4	Ve b p	Ve m p	Ve d p	Ve p p	Ve s p	Ve vo p	Ve vi p	Ve ve p	Ve g p	Approbatio.
Adæquatio.	5	Ve b s	Ve m s	Ve d s	Ve p s	Ve s s	Ve vo s	Ve vi s	Ve ve s	Ve g s	Fides ſupernaturalis.
Quidditas rerum.	6	Ve b vo	Ve m vo	Ve d vo	Ve p vo	Ve s vo	Ve vo vo	Ve vi vo	Ve ve vo	Ve g vo	Lex.
Proprietas rerum.	7	Ve b vi	Ve m vi	Ve d vi	Ve p vi	Ve s vi	Ve vo vi	Ve vi vi	Ve ve vi	Ve g vi	Conſtitutio.
Virtutes naturales.	8	Ve b ve	Ve m ve	Ve d ve	Ve p ve	Ve s ve	Ve vo ve	Ve vi ve	Ve ve ve	Ve g ve	Decreta.
Proportionatũ. Quod aliter eſſe non poteſt.	9	Ve b g	Ve m g	Ve d g	Ve p g	Ve s g	Ve vo g	Ve vi g	Ve ve g	Ve g g	Approbationes.

COMBINATIO IX.

Gloriæ.

Gloria intellectualis.	1	G b b	G m b	G d b	G p b	G s b	G vo b	G vi b	G ve b	G g b	Gaudium.
Rationalis.	2	G b m	G m m	G d m	G p m	G s m	G vo m	G vi m	G ve m	G g m	Triumphus.
Inſtinctiva.	3	G b d	G m d	G d d	G p d	G s d	G vo d	G vi d	G ve d	G g d	Honor.
Beatitudo.	4	G b p	G m p	G d p	G p p	G s p	G vo p	G vi p	G ve p	G g p	Dignitas.
Gaudium:	5	G b s	G m s	G d s	G p s	G s s	G vo s	G vi s	G ve s	G g s	Nobilitas.
Honor.	6	G b vo	G m vo	G d vo	G p vo	G s vo	G vo vo	G vi vo	G ve vo	G g vo	Laus.
Majeſtas naturæ.	7	G b vi	G m vi	G d vi	G p vi	G s vi	G vo vi	G vi vi	G ve vi	G g vi	Fama.
Pulchritudo omnis.	8	G b ve	G m ve	G d ve	G p ve	G s ve	G vo ve	G vi ve	G ve ve	G g ve	Felicitas, DEUS.
Splendor rerum.	9	G b g	G m g	G d g	G p g	G s g	G vo g	G vi g	G ve g	G g g	Feſtivum.

Uſus & Praxis Tabulæ.

Omnium facillimam argumentandi rationem tibi monſtrabit hæc præſens Tabula Generalis, utpote ex omnibus Alphabetis compoſita, diſponitque intellectum ad inveſtigandum, inveniendum, objiciendum, probandum, determinandumque per neceſſarias Concluſiones; cujus uſus eſt multiplex; Nam in quolibet loculamento hujus Tabulæ ſunt tres literæ; quarum prima eſt nota eorum, quæ in propoſitione loco ſubjecti ponuntur; Tertia eorum, quæ loco prædicati; Media denique medium terminum demonſtrat. Nota tamen in hac tabula eas ſolummodò triades literarum aſſumendas eſſe, quæ inſtituto magis fuerint congruæ, magiſque ad propoſitum applicabiles; neque enim hic numero, ſed pondere certandum eſſe tibi perſuadeas; nec ſunt centum deligenda Axiomata, quorum nonaginta ſunt deſerenda; ſed quod in Anagrammatis uſu venit, illi ſolum, ſenſus qui ex propoſito themate anagrammaticè emerſerint, ſcilicet apti, venuſti, pulchrè & ſcitè propoſito themati quadrantes ſeligendi ſunt; omnibus inde emanantibus ſenſibus duris, inſulſis, coactiſque relictis. Siquidem in propoſita qualibet quæſtione tum ſubjectum, tum prædicatum, tum etiam tota complexio per locos Dialecticos traducenda ſunt, ut argumenta omnia, quæ ad rem pertinebunt, quaſi dato ſigno occurrant; nec enim neceſſe eſt, pulſare oſtium, & omnia latibula ſcrutari; quia ſi veri quidpiam habuerint, ad ſingulas quaſi inclamationes ex ſingulis hujus fæcundi penuarii noſtri concitata locis ſponte prodibunt. Contrarium fit in magna Tabula Lulli, in qua tanta ſæpè ac inutilium argumentorum turba vel celeriter per omnes locos diſcurrentem ſequetur, ut vix ſummo labore ab ea te expedire poſſis.

Mediora ſemper ex propoſitionibus eligenda.

Tabula itaque noſtra ſingulari artificio conſtructa, non omnis tantummodo probationis, ſed & amplificationis incredibilem ſuppeditat materiam: Amplificantur enim res ex conglobatis definitionibus deſcriptionibuſve, ex partium enumeratione, ex antecedentibus, conſequentibus, & circumſtantiarum frequentia, ex multorum imparium, & parium ſimilium, & diſſimilium, contrariorum & teſtimoniorum collatione. Verùm quia breviori via ad Artis notitiam pervenitur, paradigmatica quadam demonſtratione, quàm fuſis verborum ambagibus; modò nonnulla paradigmata exhibenda ſunt, ut, quomodò hujus Tabulæ uſu in ſcientiarum acquiſitione procedendum ſit, Lector curioſus intelligat.

Expoſitio Tabulæ.

Primò. Tabula hæc habet novem areolas, juxta novem principia univerſalia ſeu abſoluta; quæ ſunt *Bonitas, Magnitudo, Duratio, Potentia, Sapientia, Voluntas, Virtus, Veritas, Gloria.* Singulæ harum areolarum habent novem Columnas, & ſingulæ Columnæ habent novem Syllogiſmos; ſinguli Syllogiſmi tribus ſignantur literis; quarum prior ſubjecti, altera prædicati, tertia medii, vel converſim; tertia prædicati, & ſecunda medii rationem habet.

Secundò. Singulas areolas ſtringunt utrimque Columnæ, quarum prior Synonima, ſive terminos implicitos ad *Bonitatem, Magnitudinem, Durationem, &c.* in genere naturæ reducibiles; altera verò terminos implicitos, morales, politicoſque, quæſtionibus hoc in genere propoſitis congruos continet, quorum ſinguli loco ſubjecti vel prædicati eſſe poſſunt in propoſita quæſtione: *V.G.* in hac triade literarum BBB. inconveniens foret, & prorſus identicum, dicere: Omne bonum eſt bonum; loco itaque boni, aſſumere poteris quodvis ex reducibilibus terminis Synonimum ſive epitheton; *V.G.* hac ratione: Omne Ens perfectivum eſt bonum; vel omnis entis perfectio eſt bona; vel omne Ens perfectum eſt bonum; hoc pacto reddetur propoſitio congrua, & ad inferendum apta.

TABU-

TABULA II.

De applicatione principiorum Reſpectivorum.

COMBINATIO I.

Bonitatis cum principiis reſpectivis.

	B = B	B ♡ B	B ⊶ B	B α B	B ⊙ B	B ω B	B M B	B Æ B	B Min. B
	B = M	B ♡ M	B ⊶ M	B α M	B ⊙ M	B ω M	B M M	B Æ M	B Min. M
	B = D	B ♡ D	B ⊶ D	B α D	B ⊙ D	B ω D	B M D	B Æ D	B Min. D
	B = P	B ♡ P	B ⊶ P	B α P	B ⊙ P	B ω P	B M P	B Æ P	B Min. P
Enneas 1.	B = S	B ♡ S	B ⊶ S	B α S	B ⊙ S	B ω S	B M S	B Æ S	B Min. S
	B = Vo	B ♡ Vo	B ⊶ Vo	B α Vo	B ⊙ Vo	B ω Vo	B M Vo	B Æ Vo	B Min. Vo
	B = Vi	B ♡ Vi	B ⊶ Vi	B α Vi	B ⊙ Vi	B ω Vi	B M Vi	B Æ Vi	B Min. Vi
	B = Ve	B ♡ Ve	B ⊶ Ve	B α Ve	B ⊙ Ve	B ω Ve	B M Ve	B Æ Ve	B Min. Ve
	B = G	B ♡ G	B ⊶ G	B α G	B ⊙ G	B ω G	B M G	B Æ G	B Min. G

COMBINATIO II.

Magnitudinis cum principiis reſpectivis.

	M = M	M ♡ M	M ⊶ M	M α M	M ⊙ M	M ω M	M M M	M Æ M	M Min. M
	M = D	M ♡ D	M ⊶ D	M α D	M ⊙ D	M ω D	M M D	M Æ D	M Min. D
	M = P	M ♡ P	M ⊶ P	M α P	M ⊙ P	M ω P	M M P	M Æ P	M Min. P
	M = S	M ♡ S	M ⊶ S	M α S	M ⊙ S	M ω S	M M S	M Æ S	M Min. S
Enneas 2.	M = Vo	M ♡ Vo	M ⊶ Vo	M α Vo	M ⊙ Vo	M ω Vo	M M Vo	M Æ Vo	M Min. Vo
	M = Vi	M ♡ Vi	M ⊶ Vi	M α Vi	M ⊙ Vi	M ω Vi	M M Vi	M Æ Vi	M Min. Vi
	M = Ve	M ♡ Ve.	M ⊶ Ve	M α Ve	M ⊙ Ve	M ω Ve	M M Ve	M Æ Ve	M Min. Ve
	M = G	M ♡ G	M ⊶ G	M α G	M ⊙ G	M ω G	M M G	M Æ G	M Min. G

COMBINATIO III.

Durationis cum principiis reſpectivis.

	D = M	D ♡ M	D ⊶ M	D α M	D ⊙ M	D ω M	D M M	D Æ M	D Min. M
	D = D	D ♡ D	D ⊶ D	D α D	D ⊙ D	D ω D	D M D	D Æ D	D Min. D
	D = P	D ♡ P	D ⊶ P	D α P	D ⊙ P	D ω P	D M P	D Æ P	D Min. P
	D = S	D ♡ S	D ⊶ S	D α S	D ⊙ S	D ω S	D M S	D Æ S	D Min. S
Enneas 3.	D = Vo	D ♡ Vo	D ⊶ Vo	D α Vo	D ⊙ Vo	D ω Vo	D M Vo	D Æ Vo	D Min. Vo
	D = Vi	D ♡ Vi	D ⊶ Vi	D α Vi	D ⊙ Vi	D ω Vi	D M Vi	D Æ Vi	D Min. Vi
	D = Ve	D ♡ Ve	D ⊶ Ve	D α Ve	D ⊙ Ve	D ω Ve	D M Ve	D Æ Ve	D Min. Ve
	D = G	D ♡ G	D ⊶ G	D α G	D ⊙ G	D ω G	D M G	D Æ G	D Min. G

COMBINATIO IV.

Potentiæ cum principiis reſpectivis.

	P = P	P ♡ P	P ○–● P	P α P	P ⊙ P	P ω P	P M P	P Æ P	P Min. P
	P = S	P ♡ S	P ○–● S	P α S	P ⊙ S	P ω S	P M S	P Æ S	P Min. S
	P = Vo	P ♡ Vo	P ○–● Vo	P α Vo	P ⊙ Vo	P ω Vo	P M Vo	P Æ Vo	P Min. Vo
Enneas 4.	P = Vi	P ♡ Vi	P ○–● Vi	P α Vi	P ⊙ Vi	P ω Vi	P M Vi	P Æ Vi	P Min. Vi
	P = Ve	P ♡ Ve	P ○–● Ve	P α Ve	P ⊙ Ve	P ω Ve	P M Ve	P Æ Ve	P Min. Ve
	P = G	P ♡ G	P ○–● G	P α G	P ⊙ G	P ω G	P M G	P Æ G	P Min. G

COMINATIO V.

Sapientiæ cum principiis reſpectivis.

	S = Vo	S ♡ Vo	S ○–● Vo	S α Vo	S ⊙ Vo	S ω Vo	S M Vo	S Æ Vo	S Min. Vo
Enneas 5.	S = Vi	S ♡ Vi	S ○–● Vi	S α Vi	S ⊙ Vi	S ω Vi	S M Vi	S Æ Vi	S Min. Vi
	S = Ve	S ♡ Ve	S ○–● Ve	S α Ve	S ⊙ Ve	S ω Ve	S M Ve	S Æ Ve	S Min. Ve
	S = G	S ♡ G	S ○–● G	S α G	S ⊙ G	S ω G	S M G	S Æ G	S Min. G

COMBINATIO VI.

Voluntatis cum principiis reſpectivis.

	Vo = Vi	Vo ♡ Vi	Vo ○–● Vi	Vo α Vi	Vo ⊙ Vi	Vo ω Vi	Vo M Vi	Vo Æ Vi	Vo Min. Vi
Enneas 6.	Vo = Ve	Vo ♡ Ve	Vo ○–● Ve	Vo α Ve	Vo ⊙ Ve	Vo ω Ve	Vo M Ve	Vo Æ Ve	Vo Min. Ve
	Vo = G	Vo ♡ G	Vo ○–● G	Vo α G	Vo ⊙ G	Vo ω G	Vo M G	Vo Æ G	Vo Min. G

COMBINATIO VII.

Virtutis cum principiis reſpectivis.

Enneas 7.	Vi = Ve	Vi ♡ Ve	Vi ○–● Ve	Vi α Ve	Vi ⊙ Ve	Vi ω Ve	Vi M Ve	Vi Æ Ve	Vi Min. Ve
	Vi = G	Vi ♡ G	Vi ○–● G	Vi α G	Vi ⊙ G	Vi ω G	Vi M G	Vi Æ G	Vi Min. G

COMBINATIO VIII.

Veritatis cum principiis reſpectivis.

Enneas 8.	Ve = G	Ve ♡ G	Ve ○–● G	Ve α G	Ve ⊙ G	Ve ω G	Ve M G	Ve Æ G	Ve Min. G

PARADIGMA I.

Quæritur itaque, An Bonitas ſit magna. Reſpondetur affirmativè, idque per tranſverſam ſecundi ordinis areolam probabitur.

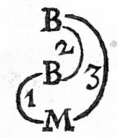
Nota triadem literarum ſemper Syllogiſmum denotare, in quo ſecunda litera & tertia propoſitionis majoris ſubjectum & prædicatum ſignant; prima verò & ſecunda propoſitionis minoris ſubjectum & prædicatum, atque unà medium continent; prima denique & tertia litera concluſionem oſtendunt; poſſunt tamen etiam hæ tres literæ tranſmutari, ita ut M. ſemper medium locum teneat, reliquæ verò literæ primum & tertium, quæ omnia induſtriæ Curioſi Lectoris relinquimus.

Figura

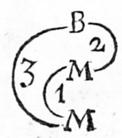
Figura ſequens tranſmutationem per numeros indicat, in quibus 1. ſignificat connexionem ſubjecti cum prædicato in majori. 2. ſubjecti & prædicati connexionem in minori. 3. concluſionem.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
B B M.	B M M.	B D M.	B P M.	B S M.	B Vo M.	B Vi M.	B Ve M.	B G M.

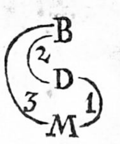
Per principia abſoluta.

1.
1. Quodcunque ſe in omnia *diffundit* magnum eſt.
2. Bonitas ſe in omnia diffundit.
3. Ergo bonitas eſt magna.

Vides in hoc exemplo (diffundere ſe) eſſe terminum reducibilem ad bonitatem per B. notatum, quia omne bonum eſt diffuſivum ſui: optimo itaque jure hîc pro ſubjecto ſtatuitur.

2.
1. Omne quod *extendi* poteſt, magnum eſt.
2. Bonitas extendi poteſt.
3. Ergo bonitas magna eſt.

Vides hîc particulam (extendi) eſſe terminum reducibilem ad magnitudinem, & ideo ponitur in propoſitione majori pro ſubjecto.

3.
1. Omne *durabile* magnum eſt.
2. Bonitas eſt durabilis.
3. Ergo bonitas magna eſt.

4.
1. Omne quod *poteſtate* pollet, magnum eſt.
2. Bonitas poteſtate pollet.
3. Ergo bonitas magna eſt.

5.
1. Omne quod *ſcientiam* confert, magnum eſt.
2. Bonitas intellectus ſcientiam confert.
3. Ergo bonitas magna eſt.

Ubi vides cognitionem & ſcientiam revocari ad ſapientiam.

6.
1. Quodcumque *diligitur* ab omnibus, magnum eſt.
2. Bonitas diligitur ab omnibus.
3. Ergo bonitas magna eſt.

Ad Voluntatem revocatur amor, dilectio, &c.

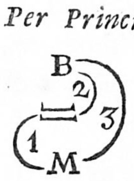
7.
1. Quodcumque *vim* ad agendum confert, magnum eſt.
2. Bonitas vim confert ad agendum.
3. Ergo bonitas magna eſt.

8.
1. Quodcumque *veritatem* conſervat, magnum eſt.
2. Bonitas veritatem conſervat.
3. Ergo bonitas magna eſt.

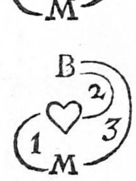
9.
1. Quodcumque *gloriam* parit, magnum eſt.
2. Bonitas gloriam parit.
3. Ergo bonitas magna eſt.

Si verò jam per principia Reſpectiva procedere velis, ita operare.

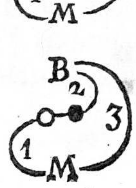
Per Principia Reſpectiva.

1.
1. Quod unicuique, quod ſuum eſt *diſtribuit*, magnum eſt.
2. Bonitas juſtitiæ unicuique quod ſuum eſt, diſtribuit.
3. Ergo bonitas juſtitiæ magna eſt.

Ubi (diſtribuere) revocatur ad ≡.

2.
1. Quod omnia *unit*, magnum eſt.
2. Bonitas omnia unit.
3. Ergo bonitas magna eſt,

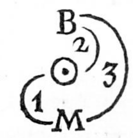
Unire ad ♡ revocatur.

3.
1. Quod *ſeparat* malum à bono, magnum eſt.
2. Bonitas ſeparat malum à bono.
3. Ergo bonitas magna eſt.

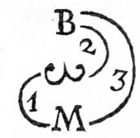
Separatio contrariis adſcribitur.

4.

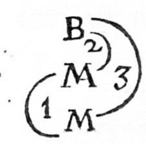
1. Quod eſt *cauſa* rerum, magnum eſt.
2. Bonitas eſt *cauſa* rerum.
3. Ergo bonitas magna eſt.

5.

1. Cujus *medio* omnia componuntur, magnum eſt.
2. Bonitate *mediante* omnia componuntur.
3. Ergo bonitas magna eſt.

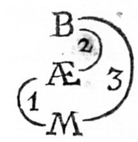
6.

1. Quod eſt *finis* rerum, magnum eſt.
2. Bonitas eſt *finis* rerum.
3. Ergo bonitas magna eſt.

7.

1. Quod *prærogativas* continet, magnum eſt.
2. Bonitas *prærogativas* continet.
3. Ergo bonitas magna eſt.

Prærogativa ad M reducitur.

8.

1. Quod omnia *æquat*, magnum eſt.
2. Bonitas omnia *æquat*.
3. Ergo bonitas magna eſt.

9.

1. Quod omnibus *reſiſtit* magnum eſt.
2. Bonitas omnibus reſiſtit.
3. Ergo bonitas magna eſt.

Reſiſtentia ad Min.

Et ut Artiſta majorem habeat Combinationis materiam, ſciat, ſingulas tres literas non ſemel, ſed ſexies commutari poſſe. Hoc pacto ſint B. M. D. & indicant, omne bonum magnum durabile eſſe. Dico ſexies hanc propoſitionem mutari poſſe. Ponantur literæ ea Combinationis lege, quam in prima propoſitione hujus Libri docuimus.

B. M. D.	Omne bonum magnum durabile eſt.	Vel per terminos explicatos.	Omne Ens bonum & magnum, durabile eſt.
B. D. M.	Omne bonum durabile magnum eſt.		Omnis bonitas durabilis, magna eſt.
M. D. B.	Omne magnum durabile, bonum eſt.		Omnis magnitudo durabilis, bona eſt.
M. B. D.	Omnis magnitudo bonitatis, durabilis eſt.		Omnis extenſio bonitatis, durabilis eſt.
D. B. M.	Omne durabile bonum, magnum eſt.		Omnis duratio bonitatis, magna eſt.
D. M. B.	Omnis durabilis magnitudo, bona eſt.		Omnis durabilis extenſio, bona eſt.

Atque hoc pacto ex una eademque literarum triade, per explicitorum terminorum cum implicitis connexionem, copioſam propoſitionum congeriem evolves, ex quibus eas tamen, quas propoſito ſcopo magis profuturas cognôris, ſeliges. Quod autem de una literarum triade dictum eſt, de omnibus aliis triadibus dictum ſit, ſemper in diſpoſitione literarum eam ſervando legem, quam ſuprà docuimus, ut ſingulæ triadum literæ bis in principio, bis in medio, & bis in fine ponantur, uti in exemplo patet. Et quoniam Tabula 729 triades Syllogiſticas continet, ſi hoſce numeros per 6 multiplicaveris, habebis 4374 propoſitiones forma Syllogiſtica diſpoſitas; & ſi denique haſce per terminos implicitos, ſive ad explicitos reducibiles ampliaveris, inde haud dubiè naſcetur ea propoſitionum multitudo, quæ numerari vix poſſit; De quibus omnibus Artiſtam inſtruere volui, ut variis hiſce Combinationis modis, pro libitu ſuo utatur. Idem fit in principiis reſpectivis, dum abſolutis miſcentur. *Ex. G.*

B. ⚌. M. Omnis bonitas differt à magnitudine.
B. M. ⚌. Omnis bonitas magnitudinis differt.
⚌. B. M. Differentia bonitatis magna.
⚌. M. B. Differentia magnitudinis bona.
M. ⚌. B. Magnitudo differens bona.
M. B. ⚌. Magnitudo bonitatis differt.

B. ♡. M. Omnis concordantia bona magna eſt.
B. M. ♡. Omne bonum magnum concordat.
♡. M. B. Omnis concordantia magna bona eſt.
♡. B. M. Omnis concordantia bona magna eſt.
M. ♡. B. Omnis magnitudo concors bona eſt.
M. B. ♡. Omnis magnitudo bonitatis concordat.

Verùm ut hæc diffuſius deducantur, & ne quicquam ſit, quod Lectorem in operando remorari poſſit, hoc loco rationes, quibus principia reſpectiva tum inter ſe, tum cum abſolutis differant, concordent, contrarientur, principient, medient, finiant &c. apponemus.

Differentia.

Omnis { B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. } A quolibet alio { B. =. M. =. D. =. P. =. S. =. Vo. =. Vi. =. Ve. =. G. =. } Differt. Diſtinguitur. Dividitur. {

- *Bonitate* eſſentiæ, effectibus, motu, vita, unitate individuali, accidentibus, eſſentia, potentia, operatione.
- *Magnitudine* eſſentiæ, extenſione, finitudine, inæqualitate, æqualitate, in quantum majus & minus, eſſentia, potentia, operatione.
- *Duratione*, temporis diuturnitate, brevitate, mora, ſucceſſione, quando, differentiis temporis, eſſentia, potentia, operatione.
- *Potentia*, activitate, dominio, poteſtate, jurisdictione, minoritate, majoritate, gloria, eſſentia, potentia, operatione.
- *Sapientia*, cognitione, intellectu, ſenſibus, varietate artium & ſcientiarum, experientia, peritia, effectibus, eſſentia, potentia & operationibus.
- *Voluntate*, appetitus & finis diverſitate, mediis, amoris efficacia, proſecutione, fuga contrariorum, electione mediorum, eſſentia, potentia, operatione.
- *Virtute*, viribus, proprietatibus, effectibus, accidentibus, pathematis, moribus, eſſentia, potentia, operatione.
- *Veritate*, eſſe, actuali exiſtentia, conformitate intellectus majori vel minori, veriſimilitudine, operationibus.
- *Gloria*, vera, falſa, dominio majori vel minori, ordinibus, gradibus, minoritate, majoritate.

}

Concordantia.

B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. } ♡. Concordat cum {

- *Bonitate*, in ente, eſſentia, convenientia, perfectione, unitate.
- *Magnitudine*, ratione extenſionis, finitudinis.
- *Duratione*, ratione temporis in communi, ſucceſſionis, moræ.
- *Potentia*, ratione poteſtatis, dominii, ratione communis boni, felicitatiſque conſequendæ.
- *Sapientia*, in cognitione, inquiſitione, inventione veritatis.
- *Voluntate*, ratione finis, quod eſt bonum.
- *Virtute*, ratione agendi & operandi in ordine ad finem.
- *Veritate*, ratione objecti, intelligibilis, in ordine ad veritatem eliciendam.
- *Gloria*, ratione fruitionis, delectationis, gaudii, quietis, poſſeſſionis.

}

Contrarietas.

Omne omnis	B.	Contrariatur oppoſitis.	*Bonitati.*	Uti	Malum in genere naturæ & moris.
	M.		*Magnitudini.*		Inextenſum, uti punctum, minimum.
	D.		*Durationi.*		Non durabile, ratione momentanei, puncti temporis, inſtantis.
	P.		*Potentiæ.*		Impotentia, ratione imbecillitatis, minoritatis.
	S.		*Sapientiæ.*		Ignorantia, ratione imperitiæ, inſcitiæ, incapacitatis.
	Vo.		*Voluntati.*		Noluntas, ratione diſplicentiæ, inviti animi difficultatum.
	Vi.		*Virtuti.*		Α᾽δυνάμια, pigritia, acedia, rancor.
	Ve.		*Veritati.*		Falſitati, opinio, dubitatio, perplexitas, perfidia.
	G.		*Gloriæ.*		Infamiæ, turpitudo, ſimiliaque gloriæ contraria.

Principium.

Omne omnis	B.	Cauſat, principiat in	*Bonitate* communicationem, diffuſionem, beneficiorum collationem.
	M.		*Magnitudine* extenſionem, dilatationem, rarefactionem, determinationem.
	D.		*Duratione* permanentiam, firmitudinem, conſtantiam, ſtabilitatem, moram.
	P.		*Potentia* poteſtatem, vires, dominium, juriſdictionem, regnum.
	S.		*Sapientia* ſcientiam, peritiam, varietatem artium & diſciplinarum, Juriſprudentiæ, Ethicæ.
	Vo.		*Voluntate* appetitum, amorem, deſiderium, mediorum ſelectum ad finem conſequendum.
	Vi.		*Virtute* robur, vires, efficaciam ad reſiſtendum, ſanitatem, morales virtutes.
	Ve.		*Veritate* conformitatem intellectus cum re intellecta, ex qua naſcitur veritas ſcientiæ.
	G.		*Gloria* gaudium, quietem, delectationem, honorem, dignitates, nobilitatem.

Medium.

Omne omnis	B.	Medium eſt inter aliam	*Bonitatem* ratione majoritatis & minoritatis, ratione exceſſus & defectus.
	M.		*Magnitudinem* ratione exceſſus & defectus magnitudinis, ratione ſitus & ubi, ratione finis.
	D.		*Durationem* ratione longi & brevis temporis & moræ, præſens duratio ratione præteriti & futuri.
	P.		*Potentiam* ratione majoris & minoris potentiæ, ratione conſilii, electionis, deliberationis.
	S.		*Sapientiam* ad cognoſcendum, ratiocinandum, inveniendum, inveſtigandum naturæ & moralitatis arcana.
	Vo.		*Voluntatem* appetitivum & appetibile, inter principium & finem.
	Vi.		*Virtutem,* ratione objecti & potentiæ, ratione exceſſus & defectus, activi & paſſivi.
	Ve.		*Veritatem,* inter potentiam intellectivam & intelligibile, inter *Tivum* & *bile*, tum interiorem tum exteriorem facultatem.
	G.		*Gloriam* ratione quietis, delectationis, gaudii, fruitionis.

Finis.

Omne omnis	*Bonitatis,*	Finis eſt	Felicitas, beatitudo, perfectio.
	Magnitudinis,		Bonum magnum facere.
	Durationis,		In eſſe ſuo conſervari.
	Potentiæ,		Acquiſitio opum, gloria, honor.
	Sapientiæ,		Cognitio, ſcientia, animi perfectio.
	Voluntatis,		Bonum, feliciter & beatè vivere.
	Virtutis,		Conſervatio ſui eſſe.
	Veritatis,		Quies intellectus.
	Gloriæ,		Fruitio, gaudium, delectatio, gloriæ poſſeſſio.

Majoritas.

B.	Unum majus eſt altero	*Bono.*	Ratione B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
M.		*Magno.*	
D.		*Durabili.*	
P.		*Potente.*	
S.		*Sapiente.*	
Vo.		*Volito.*	
Vi.		*Virtuoſo.*	
Ve.		*Veritabili.*	
G.		*Glorioſo.*	

Æqualitas.

B.	Æquale eſt alteri	*Bono.*	Ratione	Eſſentiæ.
M.		*Magno.*		Æqualitatis quantitativæ.
D.		*Durabili.*		Permanentiæ.
P.		*Potenti.*		Poteſtatis, dominii, juriſdictionis.
S.		*Sapienti.*		Scientiæ, peritiæ, ingenii.
Vo.		*Volito.*		Finis, æqualitate virtutum, ratione intenſionis.
Vi.		*Virtuoſo.*		Proprietatis & activitatis.
Ve.		*Veritabili.*		Studii veritatis.
G.		*Glorioſo.*		Gaudii & quietis, in poſſeſſione gloriæ.

Minoritas.

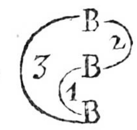
B.	Minus eſt altero	*Bono.*	Ratione B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
M.		*Magno.*	
D.		*Durante.*	
P.		*Potente.*	
S.		*Sapiente.*	
Vo.		*Volito.*	
Vi.		*Virtuoſo.*	
Ve.		*Veritabili.*	
G.		*Glorioſo.*	

PARADIGMA II.

Quæſtio II. *Sive, An Subſtantia ſit bona &c.*

Quæritur, Utrum Subſtantiæ generaliſſimæ competant cætera principia abſoluta. B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Reſpondetur affirmativè. Probatur aſſumpta quæſtio per triades literarum, quæ in Abaco bonitatis diagoniam, ſive diametralem lineam obtinent, uti ſequitur: B B B. B M M. B D D. B P P. B S S. B Vo. Vo. B Vi. Vi. B Ve. Ve. B G G. His poſitis ſelectiſque, ita ſubſtantiæ bonitatem per novem haſce triades demonſtrabis.

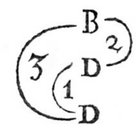
Per principia abſoluta, & terminos ad ea in lateribus unicuique adſcriptos, reducibiles.

1.

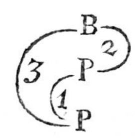
1. Omne quod dicit *actualitatem* eſſendi, bonum eſt.
2. Subſtantia generaliſſima dicit actualitatem eſſendi.
3. Ergo ſubſtantia generaliſſima eſt bona.

2.

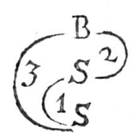
1. Omne quod habet *ſufficientiam* ſui eſſe, eſt magnum.
2. Subſtantia generaliſſima habet ſufficientiam ſui eſſe.
3. Ergo ſubſtantia generaliſſima eſt magna.

3.

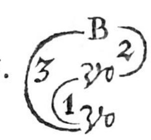
1. Quicquid dicit *permanentiam* eſſendi, eſt durans.
2. Subſtantia generaliſſima dicit permanentiam eſſendi.
3. Ergo ſubſtantia generaliſſima eſt durans.

4.

1. Omne quod poteſt *eſſe* & agere, eſt *potens*.
2. Subſtantia generaliſſima poteſt eſſe & agere.
3. Ergo eſt potens.

5.

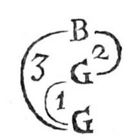
1. Omne *directivum* actuum, ſine quo finem non poſſent attingere, ſapiens eſt.
2. Subſtantia generaliſſima directiva eſt actuum ſuorum.
3. Ergo ſubſtantia generaliſſima eſt ſapiens.

6.

1. Omne quod inclinationem naturalem habet *conſequendi* finem, appetitivum eſt.
2. Subſtantia generaliſſima habet appetitum conſequendi finem.
3. Ergo ſubſtantia generaliſſima volens ſive appetitiva eſt.

7.

1. Omne quod naturalibus facultatibus pollet, virtuoſum eſt.
2. Subſtantia generaliſſima naturalibus *facultatibus* pollet.
3. Ergo Subſtantia generaliſſima virtuoſa eſt.

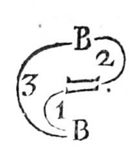
8.

1. Omne *quod eſt*, hoc ipſo quod eſt, verum eſt.
2. Subſtantia generaliſſima eſt.
3. Ergo hoc ipſo quod eſt, vera eſt.

9.

1. Omne quod exaltat effectus ſuos quantum poteſt, *glorioſum* eſt.
2. Subſtantia generaliſſima hoc facit.
3. Ergo ſubſtantia generaliſſima glorioſa eſt.

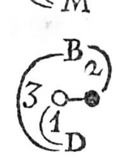
Per principia reſpectiva ita probatur.

1.

1. Omne *ens*, quod differt à quocunque alio quod non eſt ipſum, bonum eſt.
2. Subſtantia generaliſſima tali ratione differt.
3. Ergo ſubſtantia generaliſſima bona eſt.

2.

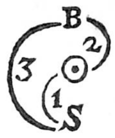
1. Omne quod *concordat* in gradu naturæ abſtracto, magnum eſt.
2. Subſtantia generaliſſima concordat in gradu naturæ abſtracto.
3. Ergo ſubſtantia generaliſſima magna eſt.

3.

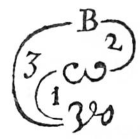
1. Omne quod *contrarietate* caret durabile, eſt.
2. Subſtantia generaliſſima contrarietate caret.
3. Ergo ſubſtantia generaliſſima durabilis eſt.

4.

1. Omne quod *principiat* ſubſtantialiter, potens eſt.
2. Subſtantia generaliſſima principiat ſubſtantialiter.
3. Ergo ſubſtantia generaliſſima potens eſt.

5.

1. Omne *medium* ſubſtantiale ad cognitionem cognoſcitivum eſt.
2. Subſtantia generaliſſima medium eſt ſubſtantiale ad cognitionem.
3. Ergo Subſtantia generaliſſima, cognoſcitiva eſt.

6.

1. Omne quod appetit eſſe meliori modo quo eſt, id *inclinatur* ad finem.
2. Subſtantia generaliſſima appetit eſſe meliori modo, quo eſt.
3. Ergo ſubſtantia generaliſſima inclinat ad finem.

7.

1. Quod accidentibus ſubſtat, majus eſt virtute illis, quibus ſubſtat.
2. Subſtantia generaliſſima accidentibus ſubſtat.
3. Ergo ſubſtantia generaliſſima major eſt, &c. Et ſic de cæteris.

CONSECTARIA.

Ex quibus manifeſtè patet, ſubſtantiam generaliſſimam prædicta principia in ſe formaliter includere, & à quolibet, excepta contrarietate, formalem prædicationem recipere, quorum tamen nullum ſubſtantia dici poteſt, ſed pars ſubſtantiæ, vel principium ſubſtantiale, duplici de cauſa; Primò, quod ſubſtantia ex principiis ſubſtantialibus ſit conſtituta, in quantum illa per ſe propriè exiſtit. Secundò, quia ſubſtat accidentibus, & ſic propriè ſubjectum dicitur; Cùm itaque ſubſtantia ſit conſtituta ex memoratis principiis, certè nullum eorum per ſe ſeparatim, ſed conjunctim, ut finis eorum, ob quem condita ſunt, conſequitur, quæ eſt ſubſtantia; Siquidem Philoſopho teſte *finis ponit neceſſitatem iis, quæ ſunt ad finem.* Hinc ſubſtantia, in tantum bona eſt, in quantum eſt & realiter exiſtit, neque fieri poteſt, ut ſubſtantia ſine bonitate aut bonitas actualem exiſtentiam habere aut ſine ſubſtantia eſſe poſſit in genere naturæ; unde bonitas rectè à nobis principium ſubſtantiale determinatur. Hinc & bonitas magna eſt, quia informatur à magnitudine; & contrà, magnitudo bona, quia informatur à bonitate; neque fieri poteſt, ut bonitas à magnitudine, aut magnitudo aut utrumque à ſubſtantia in quantum ſunt principia ſubſtantialia, ſeparetur. Neque bonitas vel magnitudo ſubſiſtere poſſunt, niſi durent; quod enim non durat, id neque bonum, neque magnum eſſe poteſt; neque durare poſſunt, hæc omnia, niſi potentiam habeant ad bonificandum, magnificandum, durandumque neceſſariam; neque potentia prodeſſe poſſet, niſi cognoſcitivum ſeu inſtinctivum principium ineſſet, appetituſque ad finem conſequendum, & ad ſe conſervandum requiſitus; & ſic de cæteris. Unde patet clarè. ſubſtantiam ex iis principiis ſubſtantialibus conſtitutam, ſine quibus nec eſſe, nec poſſe, nec operari queat; Unde ſubſtantialia principia illa dicere neceſſe eſt; quod ſi quis neget, id nova argumentorum congerie probabis quæ ſunt argumenta Lulli; quamvis aliqua valde obſcura ſint, more ei ſolito. Argumenta Lulliana.

1. Si ſubſtantia non eſſet ſubſtantialiter & formaliter bona, tunc accidens eſſet melius illâ; ſed hoc eſt abſurdum; quia bonum ſubſtantiale, cum eſſe, per ſe, convertitur, minimè verò cum eſſe in alio, quod eſt accidens. B.

2. Si ſubſtantia non eſſet *magnum* ſubſtantiale, accidens pariter ſubſtantiâ majus eſſet, quod dici minimè poſſet, cum ſubſtantialis bonitas magna, bonum magnum, cum eſſe per ſe convertantur, atque adeo ſubſtantia de iis formaliter & ſubſtantialiter producatur. M.

3. Si ſubſtantia non *duraret* ſubſtantialiter, nulla ſubſtantia duraret per ſe ipſam, tranſiret enim in præteritum, & ſic non poſſet contrahi nec determinari, aliàs omnis potentia foret accidens, & ſic ſubſtantia plus poſſet per accidens, quàm per ſe, quod inconveniens eſt. D.

4. Si ſubſtantia non eſſet *potens* ſubſtantialiter, accidens plus poſſet, quàm ſubſtantia, quod inconveniens eſt. P.

5. Si ſubſtantia qualiſcunque tandem illa ſit ſubſtantialiter non eſſet *cognoſcitiva* aut appetitiva per inſtinctum naturæ, illa utique omnis operationis, quæ propter finem eſt, incapax eſſet, nec dirigere poſſet actus ſuos. Lullus quando loquitur de cognitione inſtinctiva, id ſemper de appetitu naturali omnibus indito intelligi debet. S.

6. Si præterea non haberet *appetitum* perveniendi ad finem, tunc neceſſariò quieſceret in principio & medio, non in fine, quæ omnia incongrua ſunt; talis autem appetitus non poteſt dici accidens, cùm ille præſcindat à quocunque accidente; naturæque eſſentialiter inſertus. Ergo eſt ſubſtantialis. Vo.

7. Si non eſſet *virtus* naturalis ſubſtantialis, nulla virtus moralis & accidentalis eſſe poſſet, ſed eſt moralis, ergo & ſubſtantialis à quo oritur & dirigitur. Vi.

8. Si nulla eſſet *veritas* ſubſtantialis, ſubſtantia magis eſſet vera per accidens, quàm per ſeipſam; quia de ſubſtantia prout in univerſa- Ve.

verſalitate ſua præſcindit à quocunque poſteriori, verum eſt dicere, quod eſt; hoc enim pacto, vera adæquatio ejus eſt ad intellectum.

G. 9. Si Subſtantia non eſſet *glorioſa* per ſe, nulla ſubſtantia haberet gloriam per ſeipſam; quia omnis ſubſtantia gloriatur in ſuo eſſe, & in ſua operatione intrinſecè; aliàs nunquam daretur ſubſtantiæ quies, qua, bono ſuo contenta, frueretur.

Simili modo probabuntur, principia reſpectiva ſubſtantialia eſſe.

=. 1. Si ſubſtantia non habet *differentiam* ſubſtantialem, tunc ceſſante operatione intellectûs Materia & forma neceſſariò erunt idem; hoc eſt abſurdum; ergo.

♡. 2. Si *concordantia* non eſſet ſubſtantialis, deficerent ei bonitas, magnitudo, duratio &c. quoniam ſubſtantia cum ſubſtantia magis concordaret, quàm cum ſeipſa, & in ſe ipſa; neque bonitas & magnitudo ſe mutuo poſſent informare & ſubſtantiam conſtituere; eſt ergo inter illa concordantia ſubſtantialis.

o-●. 3. Soli ſubſtantiæ nihil eſt *contrarium*.

α. 4. Si ſubſtantia non eſt principium ſubſtantiale, conſequenter non erit cauſa principians; ſed hoc dici non poteſt; ergo.

⊙. 5. Si ſubſtantia non eſſet *medium ſubſtantiale*, ex materia & forma non fieret ſubſtantia; hoc dici non poteſt, ergo neque illud, unde conſequitur.

ω. 6. Si *finis* non eſſet ſubſtantialis, major eſſet quies per accidens quàm per ſe, & ſic ſubſtantia non poſſet quieſcere in aliquo fine ſine accidente, quod falſum eſt, cum individuum de genere ſubſtantiæ, prius ſit individuo de genere accidentis, Philoſopho teſte 7. Metaph.

M. 7. Si *Majoritas* non eſſet ſubſtantiale principium, illa non eſſet major accidente; ſed hoc falſum eſt; cùm ſubſtantia habeat eſſe per ſe, & propter ſe, minimè verò accidens; una ſiquidem ſubſtantia dicitur major alterâ ob majorem finem.

Æ. 8. Pari pacto ſine *æqualitate* ſubſtantiali non eſſet aliqua æqualitas ſubſtantialis major alterâ;

Min. 9. Nec ſine *minoritate* ſubſtantiali eſſet aliqua pars ſubſtantialis minor altera. Quæ omnia hîc uberius deducenda duxi, ut ratio, cur principia Artis noſtræ, principia ſubſtantialia & eſſentialia dicamus, Lectori patefiat. Sunt enim hæc principia ita cum ſubſtantia identificata, ut ab ea nulla ratione ſalva ſubſtantia ſeparari queant, atque hoc pacto Lullus intelligenduus eſt.

Per 9. Categorias alia deductio.

Poſſunt & hæc ulterius deduci per novem Categorias; cujus ut exemplum habeas, ſic operabere.

Quod ſubſtantia ſit quanta probatur per,

B. M. Omne ens finitum & limitatum eſt *quantum*, ſive extenſive ſive intenſive. B.

Q. B. Sed ſubſtantia generaliſſima eſt ens finitum & limitatum.

B. Q. Ergo ſubſtantia generaliſſima eſt quanta, vel extenſive vel intenſive.

Quia ſi non eſſet limitata, eſſet illimitata & infinita, quod nulli enti creato convenit. M.

Quia omne deductum de non eſſe ad eſſe per ſuas partes, eſt limitatum & finitum.

Quando, eſt prædicamentum eſſentialiter ab aliis diſtinctum, & cauſatur ex novitate ſeu inceptione principiorum eo modo, quo ſequitur. D.

Omne inceptum eſt novum & in tempore poſitum.

Subſtantia generalis eſt hujuſmodi. Ergo.

Major eſt vera, ſecus enim eſſet, antequam eſſet, quod eſt impoſſibile.

Nota duo illa prædicamenta eſſe abſoluta, ex eo, quod cauſantur à principiis abſolutè ſumptis, non tamen alia prædicamenta accidentalia ponuntur abſque mutua relatione, ut patet in qualitate, quæ oriri non poteſt à principiis ſubſtantialibus, niſi mutuò ſe informare dicantur.

B. Omne quod informatur ab aliquo, *qualificatur* ab eo. Quid qualis.

Q. Sed bonitas ſubſtantiæ informatur à magnitudine, duratione &c.

Q. Ergo qualificatur ab ipſis.

Ubicunque eſt compoſitio, ibi eſt *actio & paſſio*; ſine his enim fieri non poteſt, ut aliquid componatur. Quod agens & patiens.

Sed in ſubſtantia generaliſſima eſt compoſitio.

Ergo in ſubſtantia generaliſſima inter principia ſubſtantialia eſt actio & paſſio.

Ubicunque eſt *actio & paſſio*, ibi eſt relatio. Quod relativa.

Sed inter principia ſubſtantiæ eſt actio & paſſio.

Ergo & relatio. Major patet ex 6. Met. Minor per ſe patet.

Ubi reperitur aptitudo rei *ubificantis* ad rem *ubificatam*, ibi reperitur *locus*. Ubi.

Inter principia ſubſtantiæ reperitur talis habitudo.

Ergo. Major nota eſt ex definitione: probatur Minor, ſunt enim omnia principia in ſubſtantia.

Ubi

Ubi eſt habitudo *ſituantis* ad rem *ſituatam*, ibi eſt *ſitus*.
Inter principia ſubſtantiæ talis eſt habitudo.
Ergo.
Major per definitionem patet: Minor probatur: eſt enim bonitas, M. &c. in ſubſtantia ſituata, ut pars in toto.

Per habitum.

Ubi eſt *habitudo* rei habituantis ad rem habituatam, ibi eſt *habitus*.
Inter principia ſubſtantiæ eſt talis habitudo.
Ergo.
Major patet, ex definitione. Min. prob. eſt enim habituata bonitas ex magnitudine, duratione &c.

Nota igitur, quod quemadmodum ex Principiis ſubſtantialibus fit ſubſtantia, ſic ex finito ſeu finitudine quantitas completa; & ex inceptione principiorum Prædicamentum quando; & ex qualificatione qualitas; ex actionibus & paſſionibus actio & paſſio completa; ex relationibus relatio proprii generis; ex ubificatione ubi; ex ſituatione ſitus, ex habitibus habitus; quemadmodum enim ordine naturæ principia ſubſtantialia præcedunt accidentalia, ut bonitas & magnitudo; ita inde neceſſario reſultat ſubſtantia, quæ emanat à principiis univerſalibus; quæ ſubjectantur in ea; & hoc modo habent eſſe effectivè ab ea, & ſubjectivè in ea, & ſunt finaliter propter eam.

CAPUT VI.

Tabula univerſalis ſeu Abacus polyſophus.

QUA

Quicquid in humanarum divinarumque rerum ſcientia latet abſconditum, eruitur.

HAbes hîc in Tabula, quicquid curioſa mens deſiderare poteſt, tum ad diſcurſus facili negotio formandos, tum ad ſacras profanaſque authoritates amplè deducendas. Habes naturalium rerum, artium atque ſcientiarum omnium applicationes, & veluti themata quædam, eorum, quæ ſub quæſtionem cadere poſſunt, miro artificio conſtituta fœcundiſſima ſeminaria, quæ in copioſam meſſem haud dubiè, induſtriâ Lectoris, excreſcent.

TABULA COMBINATORIA

SIVE

Abacus Polyſophus omnium principiorum tam abſolutorum, quam reſpectivorum, quo veluti in epitoma quadam omnium ſcibilium rationes continentur.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
B B	B ℳ	B D	B P	B S	B Vo	B Vi	B Ve	B G	B ⊨	B ♡	B ⊶	B α	B ⊙	B ω	B M	B Æ	B Min
ℳ B	ℳ ℳ	ℳ D	ℳ P	ℳ S	ℳ Vo	ℳ Vi	ℳ Ve	ℳ G	ℳ ⊨	ℳ ♡	ℳ ⊶	ℳ α	ℳ ⊙	ℳ ω	ℳ M	ℳ Æ	ℳ Min
D B	D ℳ	D D	D P	D S	D Vo	D Vi	D Ve	D G	D ⊨	D ♡	D ⊶	D α	D ⊙	D ω	D M	D Æ	D Min
P B	P ℳ	P D	P P	P S	P Vo	P Vi	P Ve	P G	P ⊨	P ♡	P ⊶	P α	P ⊙	P ω	P M	P Æ	P Min
S B	S ℳ	S D	S P	S S	S Vo	S Vi	S Ve	S G	S ⊨	S ♡	S ⊶	S α	S ⊙	S ω	S M	S Æ	S Min
Vo B	Vo ℳ	Vo D	Vo P	Vo S	Vo Vo	Vo Vi	Vo Ve	Vo G	Vo ⊨	Vo ♡	Vo ⊶	Vo α	Vo ⊙	Vo ω	Vo M	Vo Æ	Vo Min
Vi B	Vi ℳ	Vi D	Vi P	Vi S	Vi Vo	Vi Vi	Vi Ve	Vi G	Vi ⊨	Vi ♡	Vi ⊶	Vi α	Vi ⊙	Vi ω	Vi M	Vi Æ	Vi Min
Ve B	Ve ℳ	Ve D	Ve P	Ve S	Ve Vo	Ve Vi	Ve Ve	Ve G	Ve ⊨	Ve ♡	Ve ⊶	Ve α	Ve ⊙	Ve ω	Ve M	Ve Æ	Ve Min
G B	G ℳ	G D	G P	G S	G Vo	G Vi	G Ve	G G	G ⊨	G ♡	G ⊶	G α	G ⊙	G ω	G M	G Æ	G Min
⊨ B	⊨ ℳ	⊨ D	⊨ P	⊨ S	⊨ Vo	⊨ Vi	⊨ Ve	⊨ G	⊨ ⊨	⊨ ♡	⊨ ⊶	⊨ α	⊨ ⊙	⊨ ω	⊨ M	⊨ Æ	⊨ Min
♡ B	♡ ℳ	♡ D	♡ P	♡ S	♡ Vo	♡ Vi	♡ Ve	♡ G	♡ ⊨	♡ ♡	♡ ⊶	♡ α	♡ ⊙	♡ ω	♡ M	♡ Æ	♡ Min
⊶ B	⊶ ℳ	⊶ D	⊶ P	⊶ S	⊶ Vo	⊶ Vi	⊶ Ve	⊶ G	⊶ ⊨	⊶ ♡	⊶ ⊶	⊶ α	⊶ ⊙	⊶ ω	⊶ M	⊶ Æ	⊶ Min
α B	α ℳ	α D	α P	α S	α Vo	α Vi	α Ve	α G	α ⊨	α ♡	α ⊶	α α	α ⊙	α ω	α M	α Æ	α Min
⊙ B	⊙ ℳ	⊙ D	⊙ P	⊙ S	⊙ Vo	⊙ Vi	⊙ Ve	⊙ G	⊙ ⊨	⊙ ♡	⊙ ⊶	⊙ α	⊙ ⊙	⊙ ω	⊙ M	⊙ Æ	⊙ Min
ω B	ω ℳ	ω D	ω P	ω S	ω Vo	ω Vi	ω Ve	ω G	ω ⊨	ω ♡	ω ⊶	ω α	ω ⊙	ω ω	ω M	ω Æ	ω Min
M B	M ℳ	M D	M P	M S	M Vo	M Vi	M Ve	M G	M ⊨	M ♡	M ⊶	M α	M ⊙	M ω	M M	M Æ	M Min
Æ B	Æ ℳ	Æ D	Æ P	Æ S	Æ Vo	Æ Vi	Æ Ve	Æ G	Æ ⊨	Æ ♡	Æ ⊶	Æ α	Æ ⊙	Æ ω	Æ M	Æ Æ	Æ Min
Min.B	Min ℳ	Min D	Min P	Min.S	Min.Vo	Min.Vi	Min.Ve	Min.G	Min ⊨	Min ♡	Min ⊶	Min α	Min ⊙	Min ω	Min M	Min Æ	Min Min

EXPOSITIO TABULÆ.

Habes in hac Tabula quicquid in univerſo ſcibili latet abſconditum, per arcanas argumentorum ſedes, miro quodam artificio, ita diſpoſita, ut data qualibet quæſtione, ingentem, ad eam probandam, argumentorum materiam paratam habere poſſis. Prima Columna monſtrat; quicquid de bonitate entium ſive realium ſive moralium, intentionaliumque, ſecundum totam naturæ latitudinem proponi poteſt.

poteſt. Secunda, quicquid ad extenſionem, intenſionemve, & magnitudinem proponi poteſt, obtinet. Tertia, Quarta, Quinta, Sexta, &c. Quicquid ad durationem, potentiam, cognitionem appetitum; &c. quovis modo revocari poteſt, continet. Idem de principiis reſpectivis dicendum eſt.

Literas binas in unoquoque Columnarum receptaculo poſſuimus; quarum utraque ſignificat terminum in abſtracto; prima quidem in recto, altera in obliquo; & nihil aliud, quàm quæſtionum themata denotant; Exempli gratia: M. B. non in concreto, ſed in abſtracto pronunciandæ ſunt; Magnitudo bonitatis; D. B. Duratio bonitatis. P. B. Potentia bonitatis, & ſic de cæteris per octodecim principia Artis noſtræ. Secunda Columna omnia themata exhibet, quæ ad magnitudinem pertinent; uti B. M. Bonitas Magnitudinis. D. M. Duratio magnitudinis, ita ut ſemper prima litera in recto abſtractè, altera in obliquo caſu pronuncianda ſit.

Sed quæret forſan nonnemo, Cur B.M.& M. B. ſimiliaque diverſè poſuerimus, cùm idem ſignificare videri poſſint. Hiſce reſpondemus, magnam eſſe differentiam inter Bonitatem magnitudinis, & magnitudinem bonitatis; illud enim bonum aliquod in magnitudine, hoc magnum quid in bonitate conſiderat; in Deo enim, magnitudo bonitatis cauſa fuit, quod Mundus conditus ſit; Bonitatis vero magnitudo cauſa fuit, ut ea quæ condidit, omnia præſentia ſua conſerventur, & ſic de cæteris, quæ omnia differentes in animo conceptus formant. Porrò in diagoniis tabulæ lineis, ſeu diametralibus receptaculis invenies omnia identica; uti BB. MM. DD. Bonitas Bonitatis. Magnitudo Magnitudinis. Duratio Durationis, quæ quidem nihil ad propoſitum facere videri poſſunt. Sed ſi, uti in præcedentibus dixi alterutram per terminos implicitos ſive ad abſoluta reducibiles expoſueris, magnam ſtatim invenies propoſitionum formandarum farraginem. Exempli cauſa B. B. Diffuſio bonitatis. M. M. extenſio magnitudinis. D. D. æternitas æviternitatis, temporalis durationis, & ſic de cæteris.

Verùm quoniam ei, qui in Arte necdum exercitatus eſt difficile futurum prævideo, ut ſedes thematum proprio Marte promptè inveniat, hinc in ſequenti Tabula, ſingulis litterarum Combinationibus, themata adjungere viſum fuit, ut ſic majorem haberet Artiſta de omni ſcibili diſcurrendi materiem.

Si tibi probanda fuerit aliqua quæſtio, ſtatim quod in ea ſubjectum, quod prædicatum ſit, diligenter nota, cognitaſque propoſitiones ad congruos terminos abſolutos ſive reſpectivos reduces. Atque hic eſt Lydius lapis, uti Ivo dicit, quo mentis conceptus probantur, ac confuſi luxuriante contextu in certas reducuntur propoſitiones. Verbi gratia.

1. Si fiat hæc propoſitio: An unita ſint fortiora? ℞. affirmativè. Et quoniam unio revocatur ad ♡ Concordantiam, forte verò ad P. poteſtatem, utrumque conjunctum dabit Combinationem P. ♡ potentia Concordantiæ. Quæ res itaque in Tabula ♡ P. & è regione abundantem reperies formandarum propoſitionum, Syllogiſmorumque materiam hoc pacto.

1. Ubicunque eſt rerum omnium in unum conſpiratio ibi eſt ♡ P.
Hoc fit in Mundo. Ergo.
2. Ubicunque eſt in bonum Commune promovendum unio, ibi eſt ♡ P.
Hoc fit in Republica benè ordinata. Ergo.

Hoc pacto varias promes propoſitiones ad propoſitam quæſtionem per variam inductionem probandam utiles.

2. Quæſtio ſi fiat, an adverſa ſint deſideranda; quoniam adverſa ad ⊶ Contrarietatem, deſideranda verò ad Vo. Voluntatem pertinent; illa conjuncta dant hanc Combinationem, Contrarietas voluntatis, per has notas ſignificata, ⊶ Vo. Quære itaque hæc ſigna in appropriatis Columnis, videlicet in Columna ⊶ Vo. & ſtatim è regione exhibebuntur tibi argumenta, themata, ſeu materia formandorum diſcurſuum vaſtiſſima.

3. Quæritur. An, & Quanta ſit potentia bonitatis divinæ; hi termini cum expliciti ſint, & idem ac P. B. potentia bonitatis; illas notas quæres in Columna priori, & è regione P. B. invenies ingentem probandarum concluſionum materiam, hoc pacto.

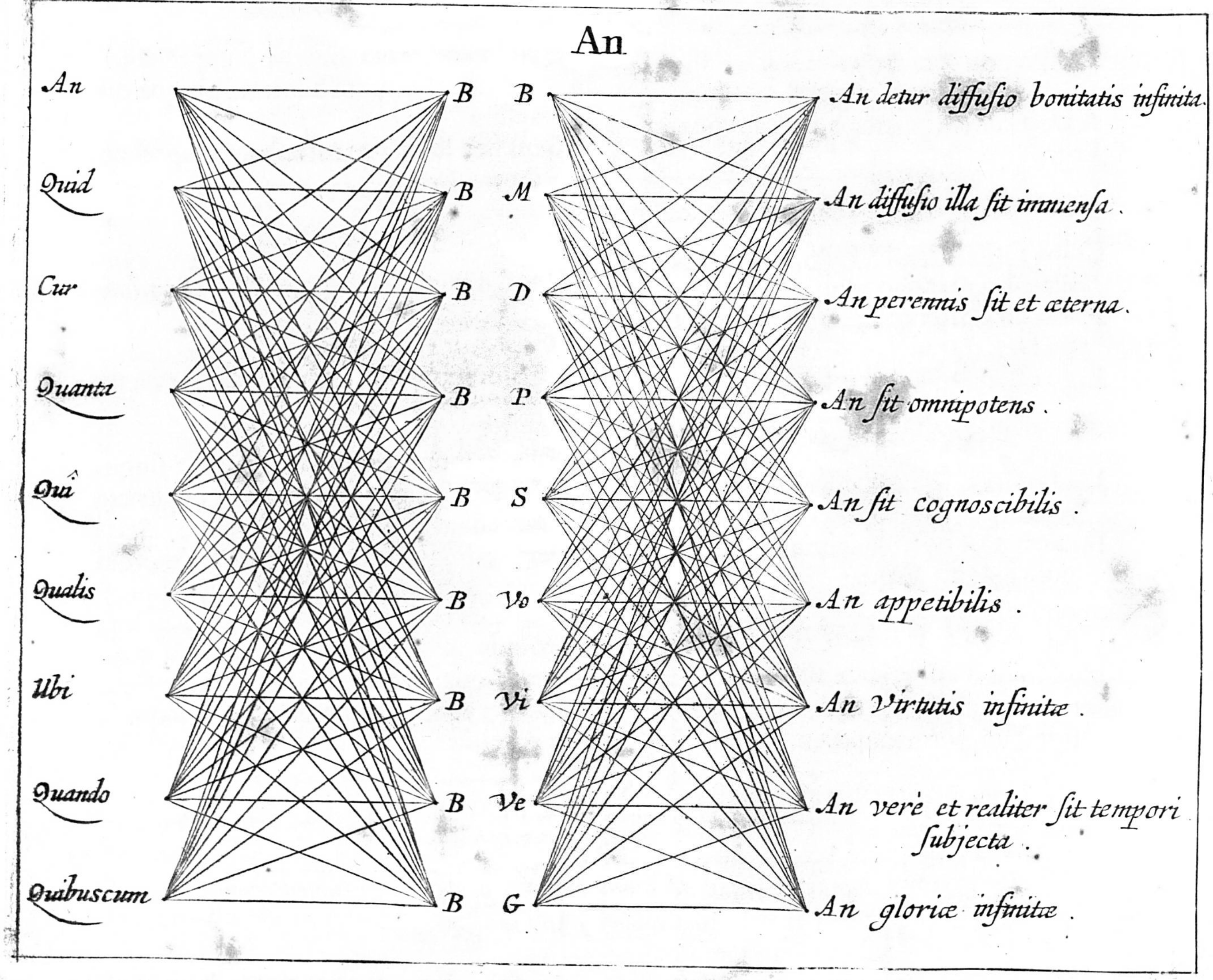
Ubicunque eſt diffuſio virtutis magnæ ibi eſt potentia magnæ bonitatis.
In Deo dum Mundum condidit, & in opere Redemptionis fuit diffuſio virtutis magnæ.
Ergo in Deo dum Mundum condidit, & in opere Redemptionis fuit potentia magnæ bonitatis.

4. Quæſtio. An parentes honorandi: quoniam (parentes) revocantur ad, α, principium, & honorandi ad, G, Gloriam inde naſcetur hæc Combinatio, G. α. cui in Columna appropriata reſpondent argumenta, ſeu media, ad propoſitam quæſtionem probandam; & ſic in omnibus aliis propoſitionibus in ſuos terminos abſolutos reſolvendis

procedes. Veruntamen quoniam difficile eſt, ſtatim & ex tempore Combinationem veram, ex propoſitione facta reperire; meliùs feceris, ſi diligenter Tabulæ juxta Columnas ſuas, proceſſum obſervaveris, memoriæque mandâris; quod facili negotio fiet; Siquidem in prima Columna omnia 18 principia tam abſoluta, quàm reſpectiva, prædicantur de B. In ſecunda, eadem de magnitudine. In tertia, eadem de D. In Quarta, eadem de P. In Quinta, eadem de S. In Sexta eadem de Vo. & ſic de cæteris Columnis ordine idem judicium eſto; Unde qui menti ſuæ firmiter impreſſerit 18 ordine principia per literas ſuas, is ſtatim immenſam & inexhauſtam deducendarum propoſitionum ſegetem paratam habebit ex argumentis & thematis, ſeu mediis, è regione in certas claſſes redactis.

Verùm ne rem tam fœcunda materie præditam parcè attingam, exemplis eam deducere viſum fuit, & ne ſtatim confuſo ordine progrediar, à prima ſtatim Tabulæ univerſalis tranſverſa ſerie negotium auſpicabor. Primò itaque per novem quæſtiones rem deduces.

An.

An ſit illa,
Quid ſit illa,
Cur ſit illa,
Quanta ſit,
Qualis ſit,
Quomodo ſit,
Quando ſit,
Ubi ſit,
Quibuſcum agat,

Diffuſio in

9. Accid.

Ecce in hac diſpoſitione ſimplici ſtatim paratam habebis 162 argumentorum materiam, ſimplicibus terminis compoſitam, & per novem quæſtiones, totidemque ſubjecta univerſalia deductam; quæ quidem tantò ſemper creſcent amplius, quantò ad particulariora, quæ in univerſalibus virtute latent, deſcenderis profundiùs. Sed jam quomodo ea in formam Syllogiſticam cogenda ſint, oſtendamus.

Quæſtio

Quæſtio 1. *per* An.

Per B. B. *An* detur diffuſio bonitatis infinitæ. Reſpond. affirmativè, & oſtenditur per enneadem erotematicam.

Per B. M. Illud Bonum, quod ſine termino ſeſe *diffundit*, eſt infinitæ *bonitatis diffuſio*.
Deus ſine termino ſe diffundit.
Ergo in Deo eſt infinitæ bonitatis diffuſio.

2.

Nullum Ens creatum *infinitè* bonitatem ſuam diffundit.
Angelus, homo, Cœlum, eſt ens creatum. Ergo.

Quæſtio per Quid.

Per B. M. Illud à quo cuncta *participativè* ſunt *bona*, eſt bonitas magnitudinis infinitæ.
A Deo cuncta participativè ſunt bona.
Ergo.

Quæſtio per Cur.

Per B. M. Cujus ratio formalis *boni* eſt ipſa *eſſentia*, illa eſt *infinitæ* bonitatis.
Ratio formalis boni in Deo eſt ipſa eſſentia Dei.
Ergo eſſentia Dei eſt infinitæ bonitatis.

Quæſtio per Quantum.

Per B. M. Illa Bonitas, quæ nec *numerum* nec terminum habet, eſt *infinitè diffuſa*.
Bonitas Dei nec numerum nec terminum habet. Ergo.

Quæſtio per Quomodo.

Per B. D. Illud in quo eſſentia & duratio convertuntur, illud neceſſariò habet infinitæ bonitatis permanentiam.
In Deo eſſentia & duratio convertuntur.
Ergo.
Si enim non eſſet, non eſſet bonus; & ſi non duraret, pariter non eſſet bonus; Sed eſſentia Dei durat infinitè. Ergo & infinitæ bonitatis eſt.

Quæſtio per Quale.

Omne attributum, quod identificatur cum ſubjecto eſſentialiter, eſt infinitâ *bonitate* ſua *diffuſum*. Per B. M.
Bonitas in divinis identificatur cum ſubjecto divinæ eſſentiæ. Ergo.

Quæſtio per Ubi.

Quod nec *loco* nec *termino* comprehenditur, id eſt infinita bonitate ubique diffuſum. Per B. M.
Deus nec loco nec termino comprehenditur. Ergo.

Quæſtio per Quando.

Quod natura ſua *æternum* eſt, eſt infinitæ bonitatis. Per B. D.
Deus natura ſua æternus eſt.
Ergo infinitæ bonitatis. Et ſic de cæteris.

Vides itaque, quomodò tibi per ſingula, ad ſelectam propoſitionum congeriem comparandam, procedendum ſit. Scias præterea, ſingulos horum Syllogiſmorum ad majorem varietatem per ſingula 18 principia deduci poſſe; uti paulò poſt patebit; ut proinde nec finis nec numerus ſit quæſtionum, quæ hac methodo haberi poſſunt in qualibet propoſita materia, uti in ſequentibus patebit.

CAPUT VII.

De Abaco Pantoſopho, quo de omni materia propoſita argumentorum loca reperiuntur.

EX præcedenti Tabula, deduximus hoſce Abacos, quos pantoſophos vocamus, quia de omni ſcibili ſuppeditant ingentem argumentorum copiam & ubertatem. Abaci ſunt duo. Primus continet Combinationem principiorum abſolutorum cum abſolutis; in cujus deſcendente Columna ponuntur principia abſoluta in abſtracto ſumpta, & in recto; In fronte verò ponuntur eadem ordine principia abſoluta, ſed in obliquo, uti Tabulam inſpicienti patebit. Secundus Abacus combinat abſoluta cum principiis reſpectivis.

Quorum uſus hic eſt. Si quæratur *Verb. Grat.* Utrum bonum ſit ſcire? reduces bonum ad bonitatem, & ſcire ad ſapientiam, & habebis Combinationem terminorum, quæ eſt Bonitas Sapientiæ. Accipe itaque Bonitatem in latere & Sapientiam in fronte, & angulus communis dabit loca & argumentorum ſedes propoſitæ quæſtioni congruas. Si verò quæſtio ſit de differentia aut concordantia bonitatis, quære in ſecunda Columna Differentiam aut concordantiam è latere, bonitatem verò in fronte, & angulus communis dabit argumentorum ſedes propoſitæ quæſtioni congruas. Si denique

nique ſit quæſtio de differentia & concordantia, & de cæteris principiis reſpectivis; *Verb. Gr.* Utrum principia differant; quæres principium in fronte, & differentiam in latere, & angulus communis dabit quæſitum.

Verùm cum praxin hujus Abaci in ultimum Librum reſervaverimus, ejus uſum & praxin hoc loco conſultò omiſimus; cùm hîc nihil aliud agamus, niſi ut Combinationum, quæ per varios Abacos & Tabulas quovis modo fieri poſſunt, varietatem oſtendamus, atque adeò inſignem ſubſidiorum, quibus in Arte noſtra poſſidenda Tyronum conatus promoveantur, apparatum curioſo guſtui aptatum proponamus. Neque hoc loco Lector ſperet totius Artis praxin, quam non niſi paucis exemplis declarandam duximus; Sed ultimum hujus Operis Librum adire oportebit; ubi quicquid ad univerſalem Artis praxin pertinet, uberrimè per exempla comprobatum reperiet.

Abacus Polyſophus argumentorum ſedes explicans.

Quæſtiones.	*Particulæ.*	1.	2.	3.	*Subjecta.*
An.	Omne.	B.	B.	B.	△.
Quid. Cujus. Cui.	Nullum.	M.	M.	M.	.
Cur. Quare.	Quod.	D.	D.	D.	◎.
Quantum.	Quodcunque.	P.	P.	P.	□.
Quomodo. Quî.	Quandocunque.	S.	S.	S.	.
Quale.	Ubi.	Vo.	Vo.	Vo.	.
Ubi.	Ubicunque.	Vi.	Vi.	Vi.	.
Quando.	Quoties.	Ve.	Ve.	Ve.	⬠.
Quibuſcum.	Quantò. Tantò.	G.	G.	G.	⁝⁝⁝.
Unde.	Quot. Tot.	=.	=.	=.	Quantitas.
Ex quo.	Si non, Sequeretur.	♡.	♡.	♡.	Qualitas.
	Quò. Eò.	○●.	○●.	○●.	Actio.
	Quicquid.	α.	α.	α.	Paſſio.
	Quorum. Quibus.	⊙.	⊙.	⊙.	Relatio.
		ω.	ω.	ω.	Ubi.
		M.	M.	M.	Quando.
		Æ.	Æ.	Æ.	Situs.
		Min.	Min.	Min.	Habitus.

CAPUT

CAPUT VIII.

De mirifico Abaci polyſophi mobilis artificio.

TRademus hoc loco Lectori ultimam Combinationis methodum, tantò excellentiorem, quantò reliquis expeditior, facilior & brevior eſt; quicquid enim hucuſque de variis Combinationis modis, Tabularumque diverſitate dictum fuit, hac veluti in Epitome quadam pauciſſimis Columnis comprehendit; reſervavimus autem hanc methodum non immeritò in hunc locum, ut ex eo uberrimæ Artis noſtræ divitiæ & inventionum incredibilis varietas & multitudo luculentius pateret, ac Lectores Curioſi novum reperirent ad ſcientiarum cultum promovendum organum, mirum in modum facile & oportunum; Sic autem ſeſe res habet. Tribus Columnis planis, ſive chartaceis, ſive ligneis, mobilibus totum negotium conficitur.

Deſcribantur octodecim principia tam abſoluta, quàm reſpectiva in tribus Columnis, uti hîc juxta vides; & negotium confectum habebis.

Hiſce tribus Columnis, quicquid in Tabula Univerſali, quam Capite V expoſuimus, habetur per novem principiorum quà abſolutorum, quà reſpectivorum Combinationem expanſum, hîc contractum reperies; ſola mobilium Columellarum alia & alia applicatione; per duas etiam ſolas obtinebis, quicquid in Abaco polyſopho fusè digeſtum latet. Sed in exemplo rem oſtendamus.

PARADIGMA I.

Per 2. ſolas Columnas.

Si velis duabus ſolis Columellis exhibere primam Columnam Tabulæ, ſeu Abaci polyſophi, Cap. VI. deſcripti; ſic operare.

Promove B. literam ſecundæ Columnæ ad ſingulas ordine literas, & ſigna primæ Columnæ, ad B. deindè ad M. & poſtea ad D. & ſic deinceps, & naſcetur prima Columna. Si deinde ſecundam Columnam Abaci polyſophi exhibere velis; promove ſecundam literam M. ſecundæ Columnæ hîc è latere poſitæ ſupra ſigulas ordine literas in prima Columna deſcriptas, & habebis quæſitum. Hoc pacto ſi tertiam literam D. ſecundæ Columnæ applices ſupra ſingulas ordine primæ Columnæ literas, habebis tertiam Columnam Abaci polyſophi. Si quartam denique ſecundæ Columnæ literam P, ſupra ſingulas ordine literas primæ Columnæ applices, habebis quartam Abaci polyſophi Columnam; & ſic de cæteris procedes uſque ad ultimam Columnam, Combinando ſingulas literas & ſigna cum ſingulis primæ Columnæ literis & ſignis, & reperies omnes Combinationes Tabulæ ſeu Abaci polyſophi Columnas 18. ſola harum mobilium Columnarum alia & alia applicatione, pulcherrimo jucundiſſimoque technaſmate exhiberi; quorum quidem uſus in ſequentibus uberrimè declarabitur.

PARADIGMA II.

Per 3. Columnas.

Quoniam verò ſingulas propoſitas quæſtiones per Syllogiſmos demonſtrativos probare contendimus, tres Columnas ad opus cum debita induſtria conficiendum aſſumere oportebit. Et quamvis ſuprà Cap. V. Tabulam univerſalem exhibuerimus, qua per Combinationem ternariam omnem poſſibilem principiorum inter ſe Syllogiſticam Combinationem oſtendimus. Scias tamen Lector, quicquid in dicta Tabula quàm fuſiſſimè præſtitum eſt, id ſolis tribus hiſce Columnis mirâ facilitate exhiberi poſſe, eo modo qui ſequitur.

Si quiſpiam velit ſolis hiſce tribus Columnis ſingulas ordine Combinationes in dicta Tabula deſcriptas exhibere, is ponat ante ſe dictam Tabulam, in qua primo loco occurrit abacus, cujus titulus eſt; Combinatio prima Bonitatis cum reliquis principiis. Et quoniam prima Columna bis ponit B B, & deinde replicato ordine reliquas principiorum literas iis annexas habet; primò tres Columnas eo ſitu pones, quo prima Combinatio docet, *V. Grat.* B b b. Deinde Tertiæ Columnæ literam ſecundam M ad B, deinde tertiam tertiæ Columnæ literam D pones ad B B. & poſtea quartam literam P iterum ad B B. & ſic deinceps ordine literas appònes ad ſingulas duplicatas literas B D. & habebis primam Columnam. Secundæ Columnæ Combinationem B M B ſic perficies: Applica primæ Columnæ literæ B, ſecundæ Columnæ ſecundam literam M. & deinde tertiæ Columnæ primam literam; deinde replicatis literis ordine applicabis tertiæ Columnæ literas, & habebis quæſitum; & ſic in ſingulis novem Abacorum Columnis procedes, & habebis, quicquid in expanſa Tabula amplè deductum fuit, ſolis tribus Columnis exhibitum. Nil amplius dico, Lector modum operandi ex

ex dictis facilè percipiet, atque experietur, quod quomodocunque has tres Columnas tranſmutaveris, ſemper Combinationes & propoſitiones tuo inſtituto maximè proficuas ſint reſultaturæ. Expoſuimus modum operandi cum tribus hiſce Columnis, nihil jam reſtat, niſi ut alia nonnulla ad facilitandum negotium oportuna addamus.

Certum eſt; in his tribus Columnis, omnia, quæ in dictis fuſè deſcriptis tabulis continentur, exponi; quoniam verò non uniuſcujuſque eſt, tribus dictis literis aut ſignis, ſtatim Syllogiſmos ex tempore, per congruos terminos, media & propoſitiones formare; hoc loco docebimus, Quanam facilitate fieri poſſit, ut pueri etiam & idiotæ nonnihil, dummodo legere, nôrint, in hoc negotio, non ſine admiratione, etſi materiali quadam operatione, ſint præſtituri: paucis exponemus negotium. Primò fiant quotlibet Columnæ, exacta 18 loculamentorum diviſione æquales, tum in longitudine tum in latitudine. In hiſce deſcribatur primò Enneas Erotematica; deinde in alia, particulæ affirmativæ & negativæ. In tertia Columna contineantur novem ſubjecta univerſalia. In cæteris Columnis deſcribantur omnes termini reducibiles, ad principia videlicet Bonitatis, Magnitudinis, Durationis, Potentiæ &c. quos tibi exhibebit Liber primus, Caput 4. de principiorum definitionibus, & habebis Columnas ad operandum diſpoſitas; ſed modum diſpoſitionis ex typo hîc appoſito facilè intelliges.

USUS & PRAXIS.

Propoſita quavis quæſtione; *Verbi Gratia.* An △ ſit bonus. Ad hoc probandum, primo loco ponatur Columna quæſtionaria; Secundo Columna particularum, quarum ope propoſitiones formandæ ſunt; (poterit autem formari quæſtio, ſemper unâ ex iſtis particulis, quæ Columnæ inſcriptæ ſunt.) Deinde tres Columnæ Alphabeticæ, uti vides; ultimo tandem Columna ſubjectorum univerſalium.

Hiſce poſitis. Duplex modus operandi inſtitui poteſt; vel per ſolas literas initiales principiorum, vel per terminos compoſitos reducibiles ad eadem. Prior propriè exercitatis in Arte competit; Alter iis, qui terminorum reducendorum modum neſciunt. De priori paucis hîc agam, de poſteriori in ſeparato Libro tractaturus; ubi & hanc Rabdologiam polyſopham ad omnes ſcientias applicabilem obiter innuimus. Sed jam ad inſtitutum.

Quæſtio propoſita fuit; An △ ſit bonus; ad hoc probandum ita procedes quoniam enim tria B B B identicam propoſitionem faciunt; ideò pro primo B. unum ex terminis reducibilibus pones, cujuſmodi ſunt: Ens, unum, ſubſtantia, eſſentia &c. ſuprà deſcripta. Hoc poſito ſic argumentare: Omne Ens eſt bonum: △ eſt ens; Ergo eſt bonus. Ubi vides, ſemper primas duas literas exhibere majorem, in qua prior ſemper rationem ſubjecti & medii, altera verò rationem prædicati habet; Minor verò propoſitio ſemper pro ſubjecto, unum habet ex novem ſubjectis univerſalibus, uti hîc △. rationem verò prædicati, Ens ſeu B. unde Concluſio latere non poteſt; habebiſque Syllogiſmos novem ſequentes juxta enneadem erotematicam diſpoſitos.

1. *An △. ſit bonus.*

B. Omne Ens eſt bonum.
△. B. Deus eſt Ens.
B. Ergo eſt bonus.

2.

B. Omnis perfectio eſſentiæ eſt bona.
△. B. Deus eſt perfectio eſſentiæ ſuæ.
B. Ergo eſt bonus.

3.

B. Sine quo nil quidpiam operari poteſt, illud eſt bonum neceſſarium.
△. B. Sine Deo nil quidquam operari poteſt.
B. Ergo Deus eſt bonum neceſſarium.

4.

B. Suprema eſſentia eſt infinitum bonum.
△. Deus eſt ſuprema eſſentia.
B. Ergo eſt infinitè bonus.

5.

B. Ubi eſt perfectio perfectionum omnium poſſibilium, ibi eſt ſummum bonum.
△. Deus eſt perfectio perfectionum omnium poſſibilium.
B. Ergo Deus eſt ſummum bonum.

6.

B. Quod ubique eſt, illud infinitum bonum eſt.
△. Deus ubique eſt.
B. Ergo Deus infinitum bonum eſt.

7. B. Quod

7.

B. Quod æternum eſt, id ſummum bonum eſt.
△. Deus æternus eſt.
B. Ergo ſummum bonum eſt.

8.

B. Quod extra omne tempus fuit, eſt, & erit, illud ſummum bonum eſt.
△. Deus extra omne tempus fuit, eſt, & erit.
B. Ergo Deus ſummum bonum eſt.

9.

B. Cujus actio eſt ipſa eſſentia, illud eſt ſummum bonum.
△. Dei actio eſt ipſa eſſentia.
B. Ergo eſt ſummum bonum.

Habemus itaque primam propoſitionem per novem quæſtiones deductam. Si porrò mediæ Columnæ ſingulas literas ordine applices primæ & tertiæ Columnæ primis literis, naſcetur hæc Combinatio B M B. Omne ens bonum eſt magnum; & per B D B. Omne ens durabile eſt magnum; & per B P B. Omne ens potens bonum eſt; & ſic de cæteris. Atque hoc pacto per varias trium Columnarum tranſpoſitiones atque applicationes, innumerabilem propoſitionum congeriem obtinebis, quæ omnes uti ab homine totius vitæ tempore, deſcribi, ne dicam, numerari poſſunt; ita conſultò eas paucis tantùm exemplis indigitandas duxi. Atque hæc de Arte Combinatoria ſufficiant.

ARTIS MAGNÆ SCIENDI, *SIVE* COMBINATORIÆ, LIBER QUINTUS.

QUO

Diviſio Scientiarum Principiorumque ad eas aſſequendas neceſſariorum, eorumque unius ad alteram, ſingularumque ad ſingulas combinatio traditur.

PARS I.

De Scientiis modiſque eas acquirendi.

PRÆFATIO.

ANtequam ad eam methodum, quam Artis noſtræ ad omnes ſcientias applicatam modum & rationem docet, progrediamur, ordinis ratio poſtulare videbatur ut primò de ſcientiarum diviſione, deinde de ipſis principiis ſciendi ageremus, ne Lector in ſecuturarum ſcientiarum ad noſtræ Artis principia applicatione dubius & anceps hæreat.

CAPUT I.

De Diviſione Scientiarum.

QUicunque animus eſt ad recte & legitimè philoſophandum proclivis, is ſequentia veluti Effata quædam irrefragabilia priùs ſupponenda ſibi eſſe perſuadeat.

Philoſophia eſt ſtudium Sapientiæ.
Sapientiæ Univerſitatis eſt cognitio.
Rerum Univerſitas conſtat ordine.
Ordo conſtat priori & poſteriori.

Si quis à poſterioribus philoſophari inceperit, is rerum pervertit ordinem, quo perverſo, intellectui non aliud, niſi tenebræ & caligo ſuperſunt. A primis ergo philoſophandi tibi initium ſumendum putes; non ab incognitis ſed cognitis; ſi enim ab incognitis ordimur, omnia ſequentia nobis incognita erunt. A cognitis ergo noſtræ diſceptationis ſumamus exordia.

Cognitio omnis à mente primam habet originem; à ſenſibus prima ſui habet incunabula,

nabula, cùm nihil ſit in intellectu, quod non prius fuerit in ſenſu. Inter ſenſus, uti viſus naturæ nobilitate viriumque præſtantia, & actionum dignitate princeps eſt, ita totius meritò philoſophiæ præcipua cauſa dici debet; huic individuus comes auditus, ſecundum in rebus cognoſcendis locum poſſidet; hic enim ex concordi audibilium rerum conſenſu exactam format harmoniam, ſive proportionem harmonicam, quæ omnibus ineſt rebus, tum corporeis quæ compoſitione conſtant, tum incorporeis ſecundum analogiam. Reliqui verò ſenſus, uti circa qualitates primas, ſecundas, tertias occupantur, ita ignobiliores meritò cenſentur, ad plenam tamen rerum cognitionem, neceſſarii. Sed ut ad viſum revertamur.

Lux, Lumen & Color, uti primigeniæ lucis ſemina, ita ante omnia reliqua primò cognoſcuntur; eorum ope innumeræ pateſiunt differentiæ. Primum quod mortalibus obvium fit, lux eſt & lumen; per hæc à naſcentis Mundi primordiis, homines ſublimia, media, infima conſpexerunt, conſpecta, ſunt admirati, admirando ſunt contemplati, contemplando ſunt philoſophati.

Hinc omnis ſcientiarum origo; ſenſus enim ſingularum rerum ſpecies intulerunt, primùm phantaſiæ, hæc examinandas contulit facultati æſtimatrici id eſt rationi, hæc ab omni fœce turbida expurgatas tandem eas obtulit intellectui, intellectus depuratas & ſub abſtractiori naturæ conſtitutione, in puriſſimo ſui fonte conſideratas, cauſas earum detexit, detectis iis ſcientiam condidit, quæ eſt cognitio veri, totius humanæ felicitatis finis.

Philoſophia itaque à pleriſque dividitur in Theoricam & practicam; hanc iterum vel in moralem activam, vel in effectivam aut factricem ſubdividunt. Illa contemplatur ut ſciat; altera ut agendo moralium virtutum opera efficiat; Tertia ut efficiat, faciatque, & ſub Artis nomine comprehenditur; Sub Theorica omnes ſcientiæ divinæ & humanæ, ſub Practica omnes morales, Politicæ, & factivæ diſciplinæ comprehenduntur. Nos verò ne ſub univerſali hac notione confuſas exhibeamus, eas meliori & Arti noſtræ magis congrua diviſione in certas Claſſes diſpertitas, quantum fieri poteſt, minutim ante oculos ponemus Curioſi Lectoris.

Dividitur omnis ſcientia in Divinam & humanam; Divina pro objecto ſuo Deum habet, & Theologia dicitur, quæ uti ſub varia formalium rationum conſtitutione conſideratur, ita in varias quoque ſpecies dividitur. Humana ſcientia in varios ramos pariter dividitur: & ſunt Metaphyſica, Phyſica, Mathematica, Moralis, quæ in innumeros iterum ramos diſpeſcitur; uti ex ſequentibus patebit.

CLASSIS I.

Theologica.

Theologia, alia eſt

- *Supernaturalis*, hæc vel
  - Prophetica. Per lumen divinitus affuſum.
  - Extatica. Per exceſſivos divini amoris raptus.
- *Scholaſtica*, hæc vel
  - Thomiſtica.
  - Scotiſtica.
  - Quarum utramque in Scolis paſſim exponunt Doctores.
- *Dogmatica*, quam
  - SS. PP. per S. Scripturam & traditiones
  - Commentatores in ſacras Litteras
  - Quadruplici ſenſu exponere ſolent.
    - Literali,
    - Allegorico,
    - Tropologico,
    - Analogico,
    - Pro objecto habet verbum Dei ſcriptum & non ſcriptum.
- *Poſitiva*
  - Concionatoria. Quæ DEUM per virtutum ſtudium imitandum docet.
  - Controverſiſtica. Quæ DEO per verbum DEI ſcriptum & non ſcriptum revelato credere docet.
- *Naturalis*
  - Vera. Cujus objectum DEUS in creaturis eluceſcens.
  - Poëtica ſeu fabuloſa. Cujus objectum varii DEI effectus per divinitatem in omnia diffuſam, eluceſcentes.
- *Moralis*
  - Canonica ſive caſuum. Objectum eſt, conſcientiæ ſtatus ut ad ſalutem conſequendam dirigibilis.
  - Aſcetica. Cujus tres gradus,
    - Purgativus.
    - Illuminativus.
    - Perfectivus.
    - Ejuſque objectum, perfectio animæ ejuſque cum DEO per amorem unio.
- *Profana*
  - Hieroglyphica
    - Hermetica ſeu Ægyptiaca.
    - Platonica ejuſque Sectatorum.
    - Objectum utriuſque DEUS eſt, uti Auctor naturæ, principium, & finis omnium; de quibus vide *Syntag. XII. Tom. II. Oedipi Ægypt.*
  - Cabalica, cujus quatuor ſunt ſpecies
    - Gemura.
    - Notariaca,
    - Themura,
    - Sephirotica,
    - Quorum objectum eſt DEUS ſub obſcuro Hebraicarum literarum tegmine & involucro revelatus. De quo vide *Oedipi tom. II. Syntag. V. de Cabala Hebræorum.*

CLASSIS II.

Metaphyſicæ partes.

Metaphyſica cognoſcit Axiomata prima, primaſque propoſitiones, ut eſt mens ſeu habitus principiorum; ut verò eſt ſapientia, denominatur, ex iis principiis certas de rebus divinis concluſiones colligit, eſtque triplex.

Metaphyſica
- *Divina.* — DEUM ab omni materia ſeu phyſica ſeu metaphyſica abſtractum contemplatur.
- *Tranſcendens.* — Ea ſpectat, quæ abſtrahunt à genere prædicamenti, licet ad genus contrahi poſſit; ſic ens abſtrahit à ſubſtantia & accidente, à ſpiritu & à corpore; poteſt enim ens ſubſtantia eſſe vel ſpiritus vel corpus, vel accidens.
- *Angelica.* — Quæ Angelicam naturam in puritate naturæ ſuæ conſtitutam à corpore longè ſemotam in abſtracto conſiderat.

CLASSIS III.

Phyſica.

Naturalium rerum ſcientia dividitur in quinque potiſſimum partes, quarum prima.

Philoſophia naturalis, eſt vel
- *Scholaſtica* ſeu Acroamatica — Cujus objectum eſt corpus mobile; naturaliumque rerum Principia, Materiam, Formam, Privationem, eorumque cauſas, proprietates & rationes exponit; in quantum generationi, corruptioni, incremento, decremento, atque motui locali ſubſtant.
- *Hiſtorica,* — Omnium Mundi corporum naturas & proprietates, tam animatorum quàm inanimatorum in genere & ſpecie deſcribit; Animalium quadrupedum, volucrum, piſſium, inſectorumque, uti & vegetabilis mineraliſque naturæ; elementorum denique omniumque mixtorum rationes exponit.
- *Magia naturalis*, triplex eſt
  - Aſtrologia,
  - Alchimia,
  - Empyrica,

  Quæ potiſſimum ex Sympathia & Antipathia paulò ante memoratorum artium mirandos effectus per applicationem activorum cum paſſivis præſtare docet.
- *Jathrica* ſive Medicinalis, de qua in ſequenti Claſſe.

CLASSIS IV.

Medica.

Jatrica ſive Medicina circa naturam & proprietates humani corporis, prout ſanabile eſt, verſatur; & amplectitur totius ſcientiæ naturalis ambitum; cùm nihil ſit in naturæ inferioris Oeconomia, quod Medicus in ſuos uſus ad humani corporis ſalutem non aſſumat; In complures ramos dividitur ut ſequitur.

Phyſica, Jatrica, *ſive* Scientia, Medicinalis, Eſt vel

- *Empyrica* ſive veterinaria quæ ſola experientia fulta curat. Ejus partes ſunt.
  - *Veterinaria*, quæ in cura plantarum & animantium verſatur.
  - *Plebea*, quæ in nonnullis ſecretis herbarum, metallorum, animalium conſiſtit.
- *Rationalis* ſive *Dogmatica*, omnia diligenter perſpicit, rationem experientiæ fulcit, & eſt vel
  - *Etiologiſtica*, quæ morborum cauſas indagat, & unicuique appropriata remedia adhibet.
  - *Botanica*, quæ herbarum, plantarum, arborum, ſeminum, fructuum vires & proprietates indagat.
  - *Zootica*, quæ animalium ſingularum partium vires & proprietates medicatrices explorat.
  - *Antropologica*, univerſam hominis naturam & conſtitutionem inveſtigat.
  - *Phyſiologica*, de illius elementis, humoribus, ſpiritibus, temperamento, ſemine, ſimilibuſque diſſerit.
  - *Critica*, quæ ex ſignis, pulſibus venarum, coloribus, urina, ſymptomatibus variis de morbi ſtatu indicat.
- *Methodica* practica eſt, & tota in morborum curis ſe impendit, eſtque vel
  - Therapeutica. Morbos præſentes curare intendit mediis ſupradictis.
  - Prophylactica. Corpus ne in morbos incidat, congruas mediis præſervat.
  - Pharmaceutica. Purgationibus ſubſtractioni humorum ſuperfluorum intendit, aut defectui eorundem ſuccurrit.
- *Anatomica* totius humani corporis compagem diſſolvit, eſtque vel
  - Myologia. — De Muſculorum ductibus.
  - Oſteologia. — De Oſſium ſtructura.
  - Neurologia. — De Nervorum propagatione.
  - Artereologia. — De Arteriarum conſtitutione.
  - Phlebologia. — De Venarum ductu & correſponſu.
  - Arthologia. — De Singulorum principalium 7. membrorum poſitione, natura, viribus.
- *Chirurgica* externi corporis morbos curandos ſpectat, conſiſtitque vel in
  - Sectione, ut calculi, apoſtematum, ulcerum.
  - Medicatione vulnerum quovis modo inflictorum, externique corporis membrorum læſione.
- *Characteriſtica.* Ex ſignis extrinſecis plantarum, animalium in interioris latentis virtutis notitiam pervenit.
- *Chimica.* In metallorum mineraliumque ad morbos propulſandos præparatione, quintis eſſentiis, ſalibus, ſpiritibus ſuam induſtriam ponit.
- *Magica.* Quæ ſignis, characteribus, amuletis, aliiſque ſuperſtitioſis ritibus, ad morborum depulſionem utitur.

CLAS-

CLASSIS V.

Mathematica.

Mathematica ſcientia eſt, vel

- *Arithmetica.*
  - Elementaris, tradens varios Algorithmos
    - Integrorum.
    - Fractorum.
  - Regularis, continens Regulam
    - Auream, ſive proportionum.
    - Societatum.
    - Alligationis.
    - Falſi, ſive Poſitionum.
  - Logiſtica,
    - Popularis.
    - Aſtronomica ſeu Phyſica.
    - Canonica ſive Tabularis, de Sinubus Tangentibus, Secantibus, & Logarithmis.
  - Apologiſtica,
    - Principum.
    - Mercatorum.
  - Analogiſtica,
    - Progreſſionum.
    - Proportionum.
    - Combinationum.
  - Figurata de Geneſi & Analyſi
    - Polygonorum.
    - Poteſtatum.
  - Geometrica, de
    - Ineffabilibus ſeu ſurdis.
    - Incommenſurabilibus.
- *Algebra.* Cujus partes Zetetice, Poriſtice, & Exegetice
  - Laterum, Quadratorum, Cuborum. Altiorum, Graduum,
    - Purorum.
    - Affectorum.
      - Arithmeticè.
      - Geometricè.
- *Geometria,* de Magnitudinum
  - Deſcriptione, Dimenſione, Auctione & diminutione, Sectione, Transformatione, Proportione,
    - Euthymetrica.
    - Embadometrica.
    - Stereometrica.
- *Muſica.* &c. Vide pag. ſeq.

Muſica.

- *Muſica.*
  - Plana ſive Choralis,
    - Compoſitrix.
    - Uſualis.
  - Figurata,
    - Compoſitrix.
    - Uſualis.
    - Muſarithmica.
      - Vocalis.
      - Inſtrumentaria.
      - Mixta.
        - Logiſtica proportionum harmonicarum.
        - Geometrica Monachordi diviſio.
- *Coſmographia.* Cujus partes
  - Aſtrologia,
    - Introductoria
      - Canonica.
      - Thematica.
    - Judiciaria
      - Catholica.
      - Meteorologica.
      - Genethliaca.
      - Merica ſeu Particularis.
  - Aſtronomia, ſive Uranoſcopia,
    - Obſervatrix.
    - Syſtematica.
    - Sphærica.
    - Theorica Planetarum
      - Communis.
      - Propria.
    - Computatrix, cujus partes ſunt
      - Supputatrix,
        - Geometrica.
        - Tabularis.
      - Computus
        - Aſtronomicus.
        - Politicus.
        - Eccleſiaſticus.
    - Geographia,
      - Abſoluta.
      - Comparata.
      - Chorographica.
      - Graphica
        - Univerſalis.
        - Particularis.
    - Nautica.
    - Gnomonica ſive Horologiographia Sciatherica triplex,
      - Directa.
      - Reflexa.
      - Refracta.
        - Quorum ſingulis totius primi Mobilis doctrina per umbram & lucem exhiberi poteſt. Ex hiſce naſcitur Uranographia directa, reflexa, refracta; quam in Arte noſtra Magna Lucis & Umbræ tradimus.

Optica.

- *Optica*, eaque vel
  - Propriè Optica, ut
    - Perſpectiva.
    - Proſpectiva.
      - Orthographica.
      - Stereographica.
      - Schenographica.
  - Catoptrica de ſpeculis
    - Planis.
    - Convexis.
    - Concavis.
    - Uſtoriis.
  - Dioptrica, ſive tractat de obſervatione, phœnomenorum Cœleſtium per tubos aliaque inſtrumenta in hunc uſum ab Aſtronomis inventa.
  - Diocatoptrica.
- *Statica*, eaque
  - Elementaris.
  - Centrobaryca.
  - Iſorropoſtatica.
  - Mechanica, quæ iterum multiplex, uti
    - Zygoſtatica.
    - Mochloſtatica.
    - Trochleoſtatica.
    - Onoſtatica.
    - Sphenoſtatica.
    - Polymechanoſtatica.
    - Seu
      - Libra.
      - Vecte.
      - Trochlea.
      - Ergata.
      - Cuneo.
  - Hydroſtatica, cujus partes
    - Bareocolymbia,
    - Bareodyſia,
    - Hydatholcia,
    - Seu de
      - Iis, quæ natant in
      - Iis, quæ merguntur in
      - Attrahendis & deducendis
      - Aquis.
  - Aëroſtatica.
  - Pyroſtatica.
  - Polymeſoſtatica.
  - Automatica.
  - Hydraulica.
  - Thaumaturga.
  - Magnetica.
  - Archetypa.
  - Angelica.
  - Mundana.
  - Cœleſtis.
  - Humana.
  - Elementaris.

- *Ichnographica.* { Mathematicis ſubalternantur vel iiſdem multùm indigent
  - Medicina.
  - Politica.
  - Hiſtoria.
  - Chronologia.
  - Architectonica.
  - Militaris.
  - Oeconomica.
  - Horologiographia.
  - Automatica.
  - Pictura.
  - Sculptura &c.

CLASSIS VI.

De Philoſophia Morali.

Philoſophia Moralis mores hominum in univerſum ſpectat. Si de moribus hominis ſolitarii loquitur, dicitur Monaſtica. Si de familiæ moribus, Oeconomia. Si de moribus civitatis, politica, & ſic de cæteris, quorum diviſio ſequitur.

Ethica ſive Philoſophia morum eſt,

- *Moralis*, alia
  - Sacra per virtutis & perfectionis ſtudium Chriſti imitationem præſcribit & propria eſt Religioſorum.
  - Alia moralis propriè, omni homini cujuſcunque conditionis convenit, & virtutum moralium ſtudium ſuadet, ex dictamine rationis, quæ propriè eſt Philoſophia Moralis, quam ex Ethnicis quoque ſectati ſunt Epictetus, Seneca, aliique.
- *Politica*, & eſt vel
  - Monarchica. Leges docet Imperatorum Regumque ſtatui congruas.
  - Ariſtocratica. Optimatum benè beatéque peragendam adminiſtrationem præſcribit.
  - Democratica. Reipublicæ benè beatéque adminiſtrandæ formam.
  - Oeconomica. Domeſticæ privatæque familiæ benè inſtituendæ rationes dictat.
  - Polemica, ſive militaris. Leges belli docet.
- *Juriſprudentia* continet ſub ſe
  - Jus civile. Exortas lites & diſſidia circa humanarum rerum ſtatum, juſtitiæ bilance dirimit, unicuique quod ſuum eſt, tribuit.
  - Jus Canonicum Eccleſiaſticas ſive Pontificias leges & conſtitutiones exponit.
  - Polemicum. Jura belli decernit.

CLAS-

CLASSIS VII.

Scientia ſermocinatrix eſt, vel

- *Vocalis.*
  - Grammatica. Legendi, ſcribendi, componendiq; ſtudium docet.
  - Rhetorica. Rectè & eleganter diſcurrendi exponit rationes.
  - Poëtica. Legibus poëticis quæ ſoluta erant, in verſus ſtringere docet.
  - Logica. Intellectualium operationum uti dirigibiles ſunt, artem præſcribit.
  - Dialectica. Terminos Logicæ & Syllogiſticam Artem dictat.
- *Hiſtorica* ſunt vel
  - Chronologia.
    - Sacra, & S S. Literarum hiſtoriam, uti & Eccleſiaſticam, Vitas S S. & illuſtrium virorum ortum & & tempora in genere & ſpecie deſcribit.
    - Profana, Monarchiarum, Imperiorum, Regnorum, Rerumpub. & privatas civitatum origines exponit.
  - Geneologia.
    - Sacra, Succeſſionem & originem, propaginemque Patriarcharum.
    - Profana, Profanarum rerum, familiarumque origines deducit.
- *Divinatoria* ſunt
  - Aſtrologia judiciaria.
    - Licita. Mutationem temporum, Nauticam, Medicinalia, & quo quævis oportuno tempore aggredi debeamus, exponit.
    - Illicita. Quæ humanæ libertati vim infert.
  - Phyſiognomia.
    - Metopoſcopia. Ex Fronte ſigna futurorum eventuum colligit.
    - Chiromantia. Ex Lineis manuum.
    - Nœvorum. Ex Nœvis & maculis totius corporis.
  - Sortilegia, ſuperſtitioſa.
    - Geomantia. Ex Punctorum temerè in chartam conjectorum ſtatu, futura colligit.
    - Pyromantia. Ex Igne. Futura colligit.
    - Aëromantia. Ex Aëre. Futura colligit.
    - Hydromantia. Ex Aqua. Futura colligit.
    - Auguratrix. Ex Avibus. Futura colligit.

Sunt & Innumeræ aliæ divinationis ſpecies, quas in primo libro recitavimus.

Artes Illiberales.

Vitriaria.	Agricultura.
Plaſtica.	
Encauſtica.	Conquinaria.
Metallaria.	Et innumeræ aliæ.

Expoſitio prædictæ Subdiviſionis in ordine ad Scientiarum conſtitutionem.

Certum eſt, omne quod eſt, eſſe vel per ſe, vel in alio.

Omne ens quod eſt per ſe, eſt vel incorporeum vel corporeum, ſive quod idem eſt, immateriale vel materiale.

Omne quod eſt incorporeum eſt vel increatum vel creatum.

Analyſis 1. Omne quod eſt increatum eſt neceſſariò per ſe, ex ſe, à ſe, infinitum, æternum, uti DEUS.

DEUS conſideratur vel ut ens ſupernaturale, vel ut naturale.

Si conſideratur uti eſt objectum ſupernaturale revelatum; naſcitur Scientia quæ Theologia dicitur; eaque ratione diverſarum formalitatum, ſub quibus conſideratur, alia & alia eſt, uti in prima Claſſe patet.

Si uti naturale objectum conſideratur, Theologiam naturalem parturit, cujuſmodi eſt illa, quam Platonicam & Hermeticam; partim etiam Metaphyſicam vocant.

Mixta eſt, quæ partim principiis revelatis, partim Metaphyſicis principiis utens, DEUM attingit, ut Theologia Scholaſtica.

Analyſis 2. Omne corporeum ſive materiale eſt vel animatum vel inanimatum.

Omne corporeum quod inanimatum eſt, ſub ſe continet, vel Cœlum, planetas, ſtellas, elementa, vel mixta tam perfecta quàm imperfecta, quorum objecta uti innumeris formalitatibus diſtincta ſunt, ita ſcientias quoque innumeras parit.

Si conſideretur Cœlum ut ſubſtantia ſive Corpus mobile, naſcitur Phyſica Cœlorum.

Si ut quantum menſuris & numeris ſubditum, naſcitur Aſtronomia.

Si in quantum variis viribus & influxibus præditum, quæ menſuris & numeris indagentur, naſcitur Aſtronomia judiciaria.

Si prima quatuor principia ſive elementa naturæ conſiderat, naſcitur Stæchejologia, quæ circa quatuor elementa eorumque tum primas tum ſecundas & tertias qualitates potiſſimùm diſcutiendas occupatur.

Si in quantum circa mixtorum imperfectorum originem verſatur, naſcitur Meteorologia.

Si in quantum mixtum perfectum in ſua principia reſolubile, tum naſcitur Chimia, ſive Mineralium, Metallorumque ſcientia.

Si verò in quantum corpus animatum eſt, conſideretur, naſcetur ſcientia, quæ Botanologia ſive plantarum herbarumque cognitio dicitur.

Si ut ſenſitivum, tum naſcetur ſcientia, quæ Zoologia, ſive quæ de animalibus eſt, eorumque affectiones, proprietates, vires, uſuſque exponit, & quadruplex eſt ſcientia.
- Quadrupedum.
- Volatilium.
- Natatilium.
- Inſectorum.

Si verò corpus animatum ſenſitivum ut rationale conſideratur, tum naſcitur ſcientia, quæ Anthropologia dicitur.

Anthropologia duplex eſt, Theorica & Practica; Illa principia tum interna ab intellectu & ratione emanantia, tum externa, quæ à ſenſibus dependent, contemplatur, & partim Logicam, partim Metaphyſicam, partim Phyſicam ſibi vendicat. Practica eſt, quæ hominem uti per præcepta moralia dirigibilem ſpectat; & inde profluit Philoſophia moralis ſive Ethica.

Ethica vel publicum bonum ſpectat, & inde emanat ſcientia politica, & eſt vel Monarchica, vel Ariſtocratica, vel Democratica, vel Reipublicæ, vel Oeconomica; quorum omnium finis eſt ſalus publica & felicitas in ſuo quæque ſtatu.

Vel privatum hominis, uti per virtutum moralium ſtudium dirigibilis ſtatum conſiderat, & Ethica propriè dicitur.

Sermocinatrix, quia ante omnia legendi ſcribendique præcepta tradit, inde naſcitur Grammatica. Si verò appoſitè conſtructionem rerum aſſumptarum in numeros colligat, naſcitur Poëſis; Si ad perſuadendum aptè diſponit, naſcitur Rhetorica, Ars bene dicendi. Si denique eadem ad rectè de quavis re diſcurrendum utatur, naſcitur Dialectica.

Iterum vel conſiderat hominem in quantum variis infirmitatibus ſubjicitur, & uti eſt ſanabilis, & naſcitur Jathrica ſive Medicinalis ſcientia, quæ omnes ſupradictas ſcientias naturales ſui juris facit; Siquidem ad corpus humanum conſervandum applicat influxus Cœleſtes, & oportunum remediis adhibendis tempus, elementarem corporis ſanandi conſtitutionem ſive temperamentum examinat; deinde activa paſſivis applicando deſideratum ſanitatis portum ingreditur; Itaque dum quis herbarum ſcientiâ utitur, Botanicus

nicus dicitur; Si mineralium plantarumque extractis, Chimicus. Dum fabricam tum internam tum externam humani corporis explorat: Anatomicus: Si compoſitioni Medicinalium unicè intendit, pharmocopæus: Denique ſi externas tantùm corporis infirmitates conſiderat, Chirurgus dicitur.

Vides igitur quomodò ex diverſis formalitatibus unius ſubjecti, quod eſt corpus phyſicum, diverſæ naſcantur ſcientiæ.

Analyſis. Omne corpus naturale conſideratur, ut quantitate affectum vel continua vel diſcreta.

Si affectum quantitate continua, naſcetur Geometria; quæ iterum triplex eſt; Nam ſi verſatur circa altitudines, longitudines & latitudines metiendas, Grammometria dicitur; Si circa longum & latum ſive ſuperficies, Embadometria ſeu planimetria; Si circa longum, latum & profundum, Stereometria appellatur.

Si ut affectum quantitate diſcreta, tunc naſcitur Arithmetica, quæ ut ex Claſſe ejus patet, varia & multiplex eſt.

Iterum ſi corpus quantitate affectum conſideratur ut ſonorum, naſcetur Muſica, quæ eſt ſcientia numeri ſonori.

Si verò corpus quantum ſub ratione viſibilium ſpecierum attingitur, naſcitur Optica vel Perſpectiva, quæ triplex eſt: { Directa. / Reflexa. / Refracta. }

Si ut grave & ponderoſum, inde naſcitur Statica; quæ uti ex Claſſe patet, iterum varia & multiplex eſt.

Si denique uti in varios uſus humanos cadere poteſt, inde naſcentur Mechanicæ Artes; quæ tam variæ ſunt, quàm varia eſt tam liberalium quàm illiberalium artium cultura; quæ tamen omnes, ut poſtea dicetur, principia ſua ex prædictis ſcientiis deducunt.

Demum omnes hæ ſcientiæ reales utuntur ſcientia accidentium, quæ ſunt entia in alio ſive adhæſiva & inhæſiva alteri, quæ nobis præbent novem prædicamenta accidentalia, & ſunt principia omnis operationis; de quibus in primo libro fusè dictum eſt.

CAPUT II.

De principiis diſciplinarum applicabilibus ad Artem noſtram.

DUo ſunt humanarum actionum principia, Cognitio & Appetitus; Illa rem percipit qualis ſit; hic eandem cognitam aut ſectatur aut fugit.

Cognitio ita fit; primò *objectum* movet ſenſum, ut pulchritudo viſum, ſonorum auditum, dulce guſtum, ſuave odoratum; molle aut durum, tactum.

Quomodo fiat cognitio. Secundò communis *ſenſus* ea, quæ externis ſenſibus offeruntur, excipit, & judicat excipiendo.

Tertiò *phantaſia* ſimulacra rerum ſenſibilium format & fingit.

Quartò *memoria* excepta phantaſmata fideliter ceu theſauraria retinet.

Quintò *Appetitus* ſequitur cognitionem ſenſitivi ſeu animalis, quatuor illis gradibus conſtantem, quia vel objecta ſenſuum conſectatur, vel ea fugit & aſpernatur, & niſi coerceatur, erroribus obnoxius eſt: Eſt enim vehiculum imaginum, quo ab uno ſenſu ad alium ſpecies tranſvehuntur, uti ab aure aut oculo ad ſenſum communem, ab hoc ad phantaſiam, à phantaſia ad memoriam. Et quoniam intellectus immaterialis, corporeæ imaginis incapax eſt; hinc ſpecies ſenſibiles ſeu phantaſmata à ſua corporeitate, antequam in intellectu recipiantur, depurare oportet: Non poteſt autem corporeæ imaginis phantaſma defœcare ſeipſam; ſi non per ſeipſam, ergo ab alio, qui non eſt alius, quàm intellectus, qui duplex eſt, Agens & Patiens. Agens facit intelligi & intelligere; Patiens & intelligit & recipit intelligibilia. Si Agens facit intelligi & intelligere, ergo & ſpecie ſenſibili faciet ſpeciem intelligibilem. Intellectus agens.

Occupatur ergò circa phantaſma juxta illud: Sapientem oportet phantaſmata ſpeculari. Quod dum fit, illud ſua exuit corporeitate, & ad ſpiritualis lucis ſplendorem excitat & evehit; non ſecus ac lux externa colores illuſtrat, eoſque actu viſibiles facit, qui antea viſibiles erant tantùm in potentia: Hæc defœcatio à philoſophis dicitur abſtractio; quæ juxta diverſitatem ſcientiarum varia eſt.

Intellectus verò patiens rem intellectam judicat. Hinc res in quantum intelligibilis, dicitur objectum intellectus Agentis; in quantum intellecta Patientis; quum verò Agens jungitur Patienti intellectui, tunc dicitur intellectus adeptus. Intellectus Patiens.

Sunt proinde cognitionis intellectivæ tres gradus, & à Logicis tres operationes intellectus appellantur. 3. Gradus cognitionis.

Primus gradus eſt apprehenſio notionum ſimpli-

ſimplicium, quas ſicuti intellectus patiens recipit, ita agens tractat & apprehendit; primò quidem ſingulares, deinde univerſales, ac inde formæ eliciuntur.

Secundus gradus eſt compoſitio & diviſio notionum, in qua eſt veritas vel falſitas, ſive affirmatio & negatio; componenda autem ſunt conſentanea, diſſentanea dividenda.

Tertius gradus eſt Ratiocinatio ſeu diſcurſus, qui eſt illativus in Inductione & Syllogiſmo, vel ordinativus in Methodo.

Appetitiva vis. Quoniam verò intellectiva vis ſine appetitiva nihil exequitur; hinc voluntatem, qui appetitus rationis eſt, ſemper eum concomitari neceſſe eſt; utpote ſine qua ad agendum non impelleretur; cujus ſeptem gradus ſunt: ut ſequitur.

7 Gradus appetitivæ facultatis.

Primus eſt *Voluntas* finis, ſeu ejus rei quam volumus, & βέλησις Græcis dicitur, ſeu volitio.

Secundus dicitur à Philoſopho ζήτησις ϗ σκέψις. Inquiſitio & Conſideratio, qua ad id, quod neſcimus, cognoſcendum impellimur.

Tertius βυλὴ dictus, & eſt conſilium, quo deliberamus, an rem aggredi conveniat, an non.

Quartus γνώμη ſeu ſententia, qua id, quod affectamus, & probamus, judicio noſtro approbamus.

Quintus προαίρεσις, & dicitur delectus, quo id quod melius eſt, eligimus, & electio quoque dicitur.

Sextus ὁρμὴ ſive profectio dicitur, & eſt inſtar ſtimuli, quo ad agendum & proſequendum incitamur.

Septimus eſt χρῆσις ſive uſus, quo in re, quam appetivimus, cognita, veluti bono adepto quieſcimus, ſive qui eſt finis cognitionis.

His itaque gradibus ad ſapientiæ apicem aſcendimus; In quo intellectui ſeſe varia objecta offerunt; quorum primum eſt, Liber naturæ. Liber naturæ eſt Mundus, Mundus vel magnus vel parvus; uterque Mundus dicitur principium cognoſcendi objectivum, ſicuti intellectus recipiens ſubjectivum; effectivum verò quod facit, ut ſubjectum poſſit recipere objectum; Eſt enim Mundus teſte Sancto Baſilio nihil aliud, quàm DEI Optimi Maximi Schola, in qua Homo diſcipulus, Cœlum codex, Terra ſuggeſtus, Microcoſmus inſtitutiones, ſingulæ partes ſinguli libri, partium partes ſingulæ, capita. Atque adeò in omnibus diſciplinis hæc tria conſideranda ſunt, ſubjectum, objectum & media: Et objectum quidem & ſubjectum jam explicatum eſt, reſtat ut & media exponamus.

Mundus Liber Naturæ.

Media in Arte noſtra ſunt notitiæ, quæ ſunt regulæ de rebus, in quantum ſunt cognitæ; Siquidem nihil eſt in intellectu, quod non priùs fuit in re cognita præexiſtente.

Notitiæ ſunt vel primæ, vel ſecundæ, illæ dicuntur principia, hæ concluſiones; quicquid enim in diſciplinis occurrit, id vel principium eſt, vel concluſio.

Principium eſt notio prima, quæ per ſe nota, probatione pro ſe non eget, ſed quo omnis cognitio aliorum principiorum probatione egentium regitur, eſtque primum in ordine cognitionis, ante quod nil tale eſt, & ad quod omnia principia ſequuntur, & in id reſolvuntur. Principia.

Eſt autem principium vel coëſſentiale, vel incomplexum, vel complexum; immediatum vel mediatum; Theoricum vel practicum aut factivum; vel tandem innatum & acquiſitum. Singula exponamus.

Lullus ponit in Arte ſua tria principia coëſſentialia, quæ vocat, Ivum, bile, are, vel io. Vocantur principia coëſſentialia, quia ipſiſſimam cujuſque rei eſſentiam conſtituunt; de quibus in primo libro ex profeſſo actum; & Ivum quidem notat potentiam activam; *Verbi Gratia:* DEUS ab æterno fuit creativus, non autem creator actu; Homo verò fuit ab æterno creabilis; Bile enim notat potentiam paſſivam; Are verò denotat ipſum actum creationis, quo creativum fit creans, & creabile creatum; hinc creatio eſt activa vel paſſiva; una nempe eademque actio hoc pacto dividitur reſpectu termini à quo, ad quem: atque adeò omnia entia conſtant hiſce coëſſentialibus principiis; ſed de hiſce in ſequentibus plura. Conſiderantur autem hæc principia coëſſentialia in omnibus principiis incomplexis & abſolutis.

3 Principia Lulliana tivum, are, bile, coëſſentialia.

Incomplexum principium prima & ſimplex rerum notio, ut ens, unum, verum, bonum, & in Arte noſtra omnia principia abſoluta.

Complexa verò principia ſunt compoſita ex pluribus terminis; ut totum eſt majus ſua parte. Varia principiorum ſumptio.

Immediatum principium eſt illud, quod ex ſe & ſua natura eſt indemonſtrabile. Mediatum verò, quod ex immediatis ſua haurit demonſtrationis principia; vocatur & à Philoſophis immediatum ſive innatum Theoricum, ſicuti mediatum practicum & acquiſitum; illud ſciendorum, hoc agendorum regula dicitur; ſicuti factivum regula eſt efficiendorum.

Ens itaque eſt primum principium incomplexum theoricum; eſt primum, quia eſt irreſolubile; eſt irreſolubile, quia commune; eſt commune, quia omnibus innatum,

& na-

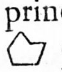
& naturæ lumine cognitum, & quia naturæ lumine cognitum eſt, & ex ſe & per ſe notum; ut quodlibet eſt vel non eſt; ideò immediatum quoque dicitur, utpote cui medium per quod demonſtretur, non datur; & quia primum immediatum, irreſolubile, commune, ideò omnes ſcientiæ de ente tractant; Theologia enim de ente ſummo & abſoluto ſupernaturali: Metaphyſica de ente ſummo, uti ratione attingitur. Phyſica de ente ut mobili. Arithmetica, ut numerabile. Geometria ut menſurabile, & ſic de cæteris, tractant.

CAPUT III.

De Principiis incomplexis mediatis, in quantum applicabilia ſunt Arti noſtræ.

PRima principia incomplexa immediatè ſunt ens & bonum; principia verò incomplexa mediata ſunt attributa entis & boni. Hæc attributa ſunt vel ſubjecta vel prædicata, vel quæſtiones. Hinc non ſine ratione Lullus, quem nos interpretamur, omnium diſciplinarum principia digeſſit, in novem ſubjecta univerſalia, totidemque prædicata tum abſoluta, tum reſpectiva, & quæſtiones.

Subjecta Artis noſtræ, ut jam ſæpè ſæpius dictum fuit ſunt novem: △ ◎ □   :::

△ ſive DEUS eſt principium omnis boni. Angelus principium boni eſt, proximè DEO ſubſerviens. ◎ Cœlum eſt principium boni influens in inferiora proportionaliter. □ ſunt principium boni mixtorum conſtitutiva. eſt principium boni humanitatis conſtitutivum. eſt principium boni naturæ ſenſitivæ conſtitutivum. eſt principium boni, quo vegetabilia vivunt. eſt principium boni, quo mineralia & metalla ſunt id, quod ſunt.

Prædicata abſoluta ſunt novem: B. M. D. P. S. V. V. V. G. totidemque reſpectiva: ⩶. ♡. ○●. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. Quæ hoc pacto definiuntur à Lullo.

B. *Bonitas* eſt id, cujus ratione ens producit bonum, quod appetit.

M. *Magnitudo* eſt id, ratione cujus bonitas & reliqua principia ſunt magna.

D. *Duratio* eſt id, ratione cujus, Bonitas, Magnitudo, & reliqua principia durant & permanent.

P. *Potentia* eſt id, ratione cujus reliqua principia B. M. D. agunt.

S. *Sapientia* eſt id, ratione cujus ſapiens B. M. D. P. &c. intelligit & cognoſcit.

Vo. *Voluntas* eſt, ratione cujus B. M. D. P. S. ſunt amabilia & deſiderabilia.

Vi. *Virtus* eſt origo unionis B. M. D. P. S. Vo. cæterorumque principiorum.

Ve. *Veritas* eſt, ratione cujus B. M. D. P. S. Vo. Vi. vera ſunt.

Gloria eſt, in qua ceu fine B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. delectantur & quieſcunt. G.

Differentia eſt, ratione cujus principia abſoluta ſunt clara & inconfuſa. ⩶.

Concordantia eſt, ratione cujus principia in uno pluribuſve concordant. ♡.

Contrarietas eſt quorundam mutua reſiſtentia propter contrarios fines. ○●.

Principium eſt id, quod ad reliqua ſe habet ratione alicujus prioritatis. α.

Medium eſt id, quod naturam utriuſque extremi participat. ⊙.

Finis eſt id, in quo principium quieſcit. ω.

Majoritas eſt id, per quam B. M. D. &c. principia ſunt excellentiora. M.

Æqualitas eſt id, per quod unum principium alteri æquale eſt. Æ.

Minoritas eſt, per quam unum principium inferius eſt altero. Min.

Quæ ſi per Enneadem Erotematicam examinentur, innumerarum mox exurget concluſionum multitudo.

Atque hæc ſunt principia illa generalia Artis noſtræ, in quibus uti particularia in univerſalibus, ita in hiſce omnium aliorum principiorum particularium, principia implicitè continentur, eruunturque per applicationem, dum particularia generalibus, veluti partes toti adaptantur; ſiquidem omnes bonitates ad unam bonitatem; omnes magnitudines ad unam magnitudinem generalem, & ſic de cæteris, reducibiles ſunt.

Omnes itaque propoſitiones circa novem ſubjecta univerſalia factæ in Ens ultimatè reſolvuntur; ultra quod nihil reſtat conſiderandum, quemadmodum ex ſequentibus Combinationibus patet, quas in novem Columnas diſtribuimus, juxta naturæ ſcalem ita diſpoſitas, ut primus terminus majoris propoſitionis ſemper unum ex novem univerſalibus ſubjectis ſit ſubjectum, & medius propoſitionis terminus prædicatorum rationem habeat, ex quibus ſemper infallibiles concluſiones inferuntur, ut ſequitur.

Typus

Typus reſolutionis rerum in primum principium Theoricum incomplexum, quod ens eſt metaphyſicè conſideratum.

Reſolutiones.	*Compoſitiones.*	△		◎	□	
8.	1.	DEUS.	Michaël, Gabriël, Raphaël.	Sol. ☾. ☿. ♀. ♂. ♃. ♄.	Ignis, aër, aqua, terra.	Petrus.
7.	2.	Unum, principium.	Angelus.	Aſtrum.	Elementum non ſimplex. Ergo elementatum.	Homo.
6.	3.	Verum.	Spiritus.	Mobile.	Compoſitum ex Cal. Frig. Hun. Sicc.	Animal rationale.
5.	4.	Bonum.	Eſſentia ſimplex.	Compoſitum.	Corpus materiale.	Compoſitum.
4.	5.	Eſſentia.	Incompoſita.	Corpus inſenſitivum.	Corpus inſenſitivum.	Mixtum ſenſitivum.
3.	6.	Natura.	Incorporea.	Corpus inanimatum.	Corpus inanimatum.	Corpus vitale.
2.	7.	Subſtantia.	Subſtantia.	Subſtantia naturalis.	Subſtantia naturalis.	Subſtantia.
1.	8.	Ens.	Ens.	Ens.	Ens.	Ens.

		⬠	⁝⁝⁝
Leo.	Arbor.	Marmor.	Accidens.
Animal irrationale.	Planta.	Lapis.	Quantitas.
Compoſitum.	Compoſitum.	Compoſitum.	Extenſiva.
Mixtum perfectum.	Mixtum.	Mixtum.	Menſurabilis.
Corpus ſenſitivum.	Corpus inſenſitivum.	Corpus inſenſitivum.	Inſubſiſtens per ſe.
Corpus animatum.	Corpus animatum.	Corpus inanimatum.	Corpus afficiens.
Subſtantia.	Subſtantia.	Subſtantia.	Subſtantiæ additamentum.
Ens.	Ens.	Ens.	Ens totum in alio.

△

Ἀνάλυσις ſeu *Reſolutio.*

Si DEUS eſt, ergo ens eſt per ſe.
Si ens eſt per ſe, ergo ſubſtantia.
Si ſubſtantia, ergo opetatur.
Si operatur, ergo eſſentia.
Si eſſentia, ergo bonum.
Si bonum, ergo verum.
Si verum, ergo unum.
Si unum, ergo ens.

Compoſitio.

Si ens eſt, ergo unum eſt.
Si unum eſt, ergo verum eſt.
Et verum eſt, quia bonum eſt.
Et bonum eſt, quia eſſentia eſt.
Et eſſentia eſt, quia operatur.
Et operatur quia ſubſtantia eſt.
Et ſubſtantia eſt, quia ens eſt per ſe.

Σύνθεσις ſeu *Compoſitio.*

S. Michaël eſt, ergo Angelus eſt.
Sed Angelus eſt, quia ſpiritus eſt.
Spiritus eſt, quia eſt eſſentia ſimplex per ſe.
Et eſſentia ſimplex eſt, quia incompoſita phyſicè.
Incompoſita eſt, quia incorporea eſt.
Incorporea eſt, quia ſubſtantia immaterialis.
Subſtantia immaterialis eſt, quia ens eſt immateriale per ſe ſubſiſtens.

Reſolutio.

Si ens immateriale per ſe ſubſiſtens, ergo incorporeum.
Si hoc, ergo incompoſitum.
Si hoc, ergo eſſentia ſimplex per ſe ſubſiſtens.
Si hoc, ergo ſpiritus eſt.
Si ſpiritus eſt, ergo Angelus eſt.
Sed S. Michaël eſt ſpiritus, ergo & Angelus.

Compoſitio.

Si Sol eſt, ergo aſtrum eſt.
Si aſtrum eſt, ergo mobile corpus eſt.
Si mobile corpus eſt, ergo ex materia & forma compoſitum.
Si compoſitum, ergo & corpus quantum eſt.
Si corpus quantum, ergo inſenſitivum.
Si hoc, ergo inanimatum.
Si hoc, ergo ſubſtantia naturalis.
Si hoc, ergo ens eſt actuale.

Reſolutio.

Si Sol ens eſt actuale, ergo ſubſtantia eſt naturalis infimi naturæ gradus.
Et hoc, quia inanimatum.
Et quia inanimatum, erit & inſenſitivum.
Et quia inſenſitivum, erit corpus quantum trina dimenſione compactum.
Et quia hoc, erit & compoſitum ex materia & forma.
Et quia hoc, ideò corpus mobile.
Et hoc, quia aſtrum.
Et aſtrum, quia Sol.

Compoſitio.

Si Petrus eſt, ergo homo eſt.
Si hoc, ergo animal rationale.
Si hoc, ergo compoſitum.
Si hoc, ergo mixtum ſenſitivum.
Si hoc, ergo animatum.
Si hoc, ergo ſubſtantia.
Si hoc, ergo ens eſt.

Reſolutio.

Si Petrus ens eſt, ergo ſubſtantia.
Et quia ſubſtantia eſt, ergo corpus animatum.
Et quia animatum, ergo ſenſitivum.
Si ſenſitivum, ergo compoſitum ex materia & forma rationali.
Et quia hoc, ideo eſt animal rationale.
Et quia hoc, ideo homo.
Petrus ergo homo eſt.

Compoſitio.

Si Leo eſt, ergo erit animal irrationale.
Si irrationale, ergo compoſitum.
Si hoc, ergo erit mixtum ſenſitivum.
Si hoc, ergo animatum.
Si hoc, ergo ſubſtantia.
Si hoc, ergo ens eſt.

Reſolutio.

Et quia Leo ens eſt, ergo ſubſtantia eſt.
Et hoc, quia corpus animatum.
Et quia hoc, ergo ſenſitivum.
Et quia hoc, ergo compoſitum ex materia & forma.
Et quia hoc, ideo animal irrationale.
Leo ergo animal eſt irrationale.

Hæ Reſolutiones & Compoſitiones hoc pacto ad Syllogiſticam formam reducuntur.

EXEMPLUM I.

Si DEUS eſt, ergo unum & primum eſt. Hypotheſis.
Si unum non eſſet nec primum, ergo ante illum aliud eſſet. Demonſtratio.
Sed ante DEUM aliud non eſt.
Ergo DEUS unum & primum eſt.
Si DEUS eſt ens unum & primum, ergo ſubſtantia eſt. Hypoth.
Si enim ſubſtantia non eſſet, ergo nec ens unum & primum eſſet. Demonſt.
Sed ex præcedenti DEUS eſt ens unum, primum.
Ergo & ſubſtantia eſt.
Si DEUS ſubſtantia eſt, ergo operatur, & quidem actus purus eſt. Hypoth.
Si DEUS non operaretur, ergo hoc, quia non vellet, vel quia neſciret, aut non poſſet. Demonſt.
Sed hæc omnia impoſſibilia ſunt.
Ergo DEUS operatur.

Hypoth. Si DEUS operatur, ergo eſſentia eſt, quia ab eſſentia profluunt vires.

Demonſt. Si DEUS non eſt eſſentia, ergo neque bonus.

Sed DEUS bonus eſt. Ergo eſſentia eſt.

Hypoth. Si DEUS bonus eſt, ergo verus eſt.

Demonſtr. Si enim verus non eſſet, neque bonus eſſet.

Sed DEUS bonus eſt ex præcedenti, ergo verus.

Hypoth. Si DEUS verus eſt, ergo unus eſt.

Demonſt. Si DEUS unus non eſſet, neque verus eſſet.

Sed verus eſt, ergo unus eſt. Si unus, ergo ens eſt.

EXEMPLUM II.

Petrus eſt homo.

Demonſtr. 1. Omnis homo eſt animal.
Petrus eſt homo. Ergo eſt animal.

2. Omnis homo eſt compoſitum ex materia & forma.
Petrus eſt homo. Ergo eſt compoſitum phyſicum ex materia & forma.

3. Omnis homo eſt corpus mixtum.
Petrus eſt homo. Ergo corpus mixtum.

4. Omnis homo eſt corpus ſenſitivum.
Petrus eſt homo. Ergo eſt corpus ſenſitivum.

5. Omnis homo eſt corpus animatum.
Petrus eſt homo. Ergo eſt corpus animatum.

6. Omnis homo eſt ſubſtantia naturalis.
Petrus eſt homo. Ergo eſt ſubſtantia naturalis.

7. Omnis homo eſt ens actuale.
Petrus eſt homo. Ergo ens eſt actuale.

Reſolutio.

Si non eſt ens, ergo non eſt ſubſtantia; ſed ens eſt, ergo ſubſtantia.

Si non eſt ſubſtantia, ergo non eſt corpus animatum; ſed eſt corpus animatum. Ergo.

Si non eſt corpus animatum, ergo neque ſenſitivum; ſed eſt corpus animatum; Ergo ſenſitivum.

Si non eſt ſenſitivum, ergo neque compoſitum; ſed eſt compoſitum ex materia & forma. Ergo.

Si non eſt compoſitum, ergo neque animal; ſed eſt animal; Ergo & compoſitum phyſicum.

Si non eſt animal, ergo non erit homo; ſed ſed animal eſt, Ergo homo eſt.

Si non eſt homo, ergo Petrus non erit Petrus, quod impoſſibile eſt. Petrus ergo eſt homo.

EXEMPLUM III.

Roſa eſt planta.

1. Omnis planta eſt animata.
Roſa eſt planta. Ergo animata.

2. Si enim animata non eſſet, non eſſet vegetabilis.
Sed roſa eſt vegetabilis. Ergo animata.

3. Omnis planta eſt compoſitum phyſicum.
Roſa eſt planta. Ergo eſt compoſitum.

4. Omnis planta eſt corpus mixtum.
Omnis roſa eſt planta, ergo corpus mixtum.

5. Omnis planta eſt corpus vitale.
Omnis roſa eſt planta. Ergo corpus vitale.

6. Omnis planta eſt ſubſtantia.
Omnis roſa eſt planta. Ergo ſubſtantia.

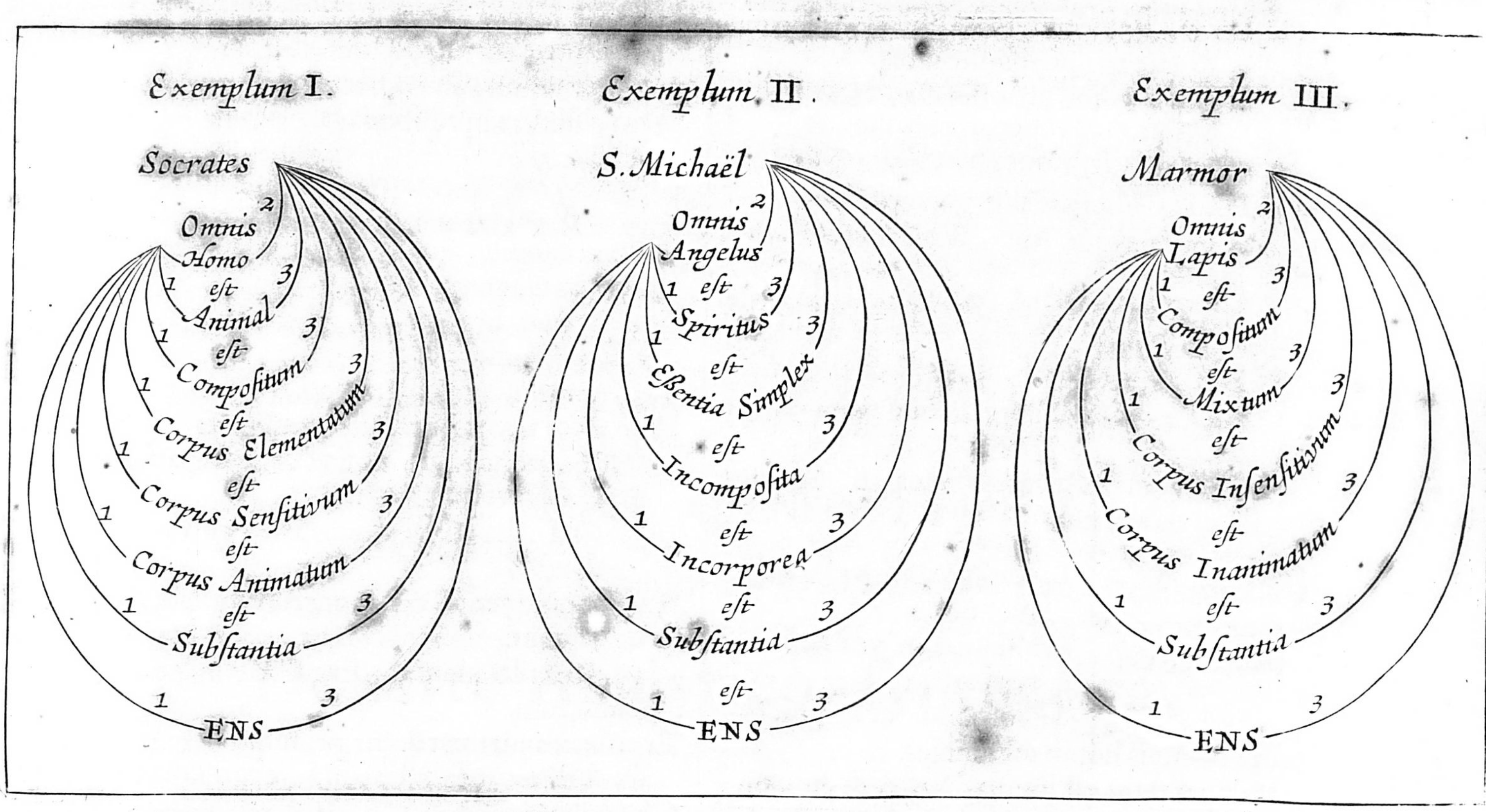
7. Omnis planta eſt ens.
Roſa eſt planta; ergo eſt ens.

Reſolutio.

Si non eſt ens, ergo neque ſubſtantia. Si non eſt ſubſtantia, ergo neque vivens. Et ſic de cæteris uſque ad initium.

Poſuimus hîc tria paradigmata, ex quibus luculenter patet, quomodò tum per argumentationes Synthetico-analyticas, tum per Syllogiſticas, omnia ſubjecta univerſalia, vel ad illa reducibilia in ens tandem reſolvantur; eſtque methodus pulcherrima, & ad diſſerendum de quacunque re aptiſſima; ita ut ſervatis naturæ gradibus, veluti per ſcalam quandam, ex imo ad ſummum per Syntheſin, & ex ſummo per media ad infimum per Analyſin, de quacunque propropoſita quæſtione nullo negotio ampliſſimè ratiocinari poſſimus; non uno modo, ſed prorſus innumeris, ut in ſequentibus apparebit. Verùm ne tot Syllogiſmos convolvere cogamur; quomodo id Artiſta vel per ſimpliciſſimos terminos aſſequi poſſit, ſequenti typo docemus.

Numerus 1. notat majorem. 2. Minorem. 3. Concluſionem.

Vides in hoc typo tot Syllogiſmos contineri, quot ſunt gradus naturæ intermedii; Medium verò in tribus hiſce exemplis eſt, Homo, Angelus, lapis. *V. G.* in primo Exemplo: Omnis homo eſt animal. Socrates eſt homo. Ergo Socrates eſt animal. Syllogiſmus eſt in Darii, cujus propoſitio major notatur per 1. Minor per 2. Concluſio per 3. & hoc pacto procedendo juxta ductus linearum, habebis octo Syllogiſmos, donec tandem, quod propoſitum erat, totum ratiocinium reſolvatur in Ens, ultra quod nihil reſtat demonſtrandum. Quicunque igitur hoc pacto quæſtionem de quacunque re propoſita diſpoſuerit, is ſtatim eam ſine difficultate per Syllogiſmos ex infimo uſque ad ſupremum deductos in id, quod in natura rerum ultimum eſt, reſolvat; quod non ſolùm novem ſubjectis univerſalibus competit, ſed & omnibus, quæ in iis implicitè continentur. In phyſicis quidem ab individuo ſpeciei ordiendo. In moralibus & politicis à particulari aliqua virtute initium ſumendo. *V. G.* Omnis virtus eſt bona, amabilis, appetibilis, magna potens, inhæſiva ſubſtantiæ, accidens, ens in alio. Sed juſtitia eſt virtus. Ergo bona, amabilis &c. Sed hæc ulterius Lectori evolvenda relinquimus.

CAPUT IV.

De principiis lumine naturæ notis, ſive de dignitatibus Scientiarum.

PRincipium diſciplinarum primum id eſt, unde principiatum oritur, quod quidem aliud non eſt, quàm DEUS Opt. Max. fons omnis ſapientiæ & cognitionis principium independens.

Catena terminorum.	Si independens, ergo à ſe, ex ſe, per ſe, in ſe; ergo primum, ante quod nihil.
Abſolutum.	Si abſolutum; ergo perfectum.
Perfectum.	Si perfectum, ergo ſufficientiſſimum.
Sufficiens.	Si ſufficientiſſimum, ergo indeficiens.
Indeficiens.	Si indeficiens, ergo immutabile.
Immutabile.	Si immutabile, ergo Lex æterna.
Lex æterna.	Si Lex æterna, ergo menſura omnium.
Menſura omnium.	Si menſura omnium, ergo regula omnium.
Regula omnium.	Si regula omnium, ergo omnis ſapientia, ſcientia, cognitio à DEO eſt.
	Si à DEO eſt, ergo participata eſt.
	Si à puro principio eſt, ergo principiata eſt.

Ergo omne principium cognoſcendi immediatè à primo ortum eſt principio, omnibus ſcientiis commune. Quod per analyſin ita oſtendo.

Si principium cognoſcendi eſt omnibus commune ſcientiis;

Ergo erit omnium ſcientiarum regula.

Si hoc, ergo menſura omnium.

Si hoc, ergo æternæ veritatis.

Si æternæ veritatis, ergo immutabile.

Si hoc, ergo indeficiens, perfectum, abſolutum, à nullo niſi à quo profluxit principio dependens; qui eſt DEUS Opt. Max.

Unde patet, omne principium eſſe vel
- Independens vel dependens.
- Incomplexum vel complexum.
- Immediatum vel mediatum.
- Theoricum vel practicum.

Independens eſt, à quo omnia, & ante quod nihil. Dependens eſt, quod ab alio dependet.

Incomplexum eſt, quod ſimplici notionis apprehenſione concipitur; ut unum, ens, verum, bonum. Complexum eſt, quod ſecundâ mentis reflexione concipitur: ut omne bonum eſt amandum.

Immediatum eſt, quod uti lumine naturæ notum eſt, ita indemonſtrabile eſt, utpote cui nihil intermediet. Mediatum verò eſt, quod medium habet, per quod demonſtrari poſſit.

Theoricum eſt, quod ab intellectu primùm concipitur, uti ens. Practicum, quod ab intellectu propoſitum, voluntate appetitur, ut bonum.

Proprietates & affectiones principiorum.

Primò. Omne principium eſt prius ſuo principiato; & intelligitur de omnibus principiis naturalibus & ſupernaturalibus.

Si prius eſt ſuo principiato, ergo quicquid cognoſcitur, id in ſua principia reſolvi neceſſe eſt.

Et hoc, quia quælibet res creata reſoluta ſecundùm ſuum eſſe quod habet, cognoſcitur: Sicuti enim ſe habet res ad eſſe, ſic ſe habet ad cognoſci: Sed omnis res creata ſuum eſſe habet per principia; Ergo per principia cognoſcitur.

Unde ſequitur, quod cognitionis certitudo ex certitudine principiorum dependeat.

Si hoc, ergo diverſarum ſcientiarum cognitionumque diverſa ſunt principia. Et hoc.

Quia res quælibet, uti diſtinctam habet unitatem ab alia, ita quoque & principium habet diſtinctum.

Si ſingulæ res diſtinctum habent principium, ergo ejuſdem rei plura non aſſignari debent principia; tum in totalibus & adæquatis non ſibi ſubordinatis principiis, tum in eodem genere cauſandi occurrentibus.

Fruſtra enim fit per plura, quod fieri poteſt per pauciora.

Principium cujuſlibet rei minimum eſt initio, maximum in fine; mole parvum, virtute magnum. Secundò.

Inductione probatur.

Semen mole parvum, virtute magnum; in arborem enim excreſcit. Parva ſæpè ſcintilla magnum excitavit incendium. In Phyſica.

Ergo minimus error in principio, magnus eſt in fine.

Confirmatur.

In Aſceticis minimam cogitationem irrepentem excipit fortis imaginatio, hanc ſequitur conſenſus & delectatio; per hanc hoſtis ingreſſus, animam, peccato proſtratam ſui juris facit.

In Medicis: principiis obſta, ſerò medicina paratur.

In Speculativis: poſito uno abſurdo, ſequuntur multa alia.

Sicuti enim ex principiis veris vera naſcitur propoſitio, ita ex falcis falſa.

Omne principium noſci debet per terminos ſuos. Tertiò.

Ergo non cognitis terminis, principium non cognoſcitur.

Ergo per ſe notum eſſe debet.

Si per ſe notum eſſe debet, ergo per ſe fidem habet.

Sed fidem per ſe habere non poteſt, niſi cognoſcantur.

Non cognoſcuntur, niſi ſenſu, experientiâ, uſu, conſuetudine.

Hoc autem ideò, quia nihil eſt in intellectu, quod prius non fuit in ſenſu.

Sunt enim ſenſus veluti feneſtræ quædam animæ, per quas anima imbuitur innumeris rerum ſpeciebus, intellectuſque phantaſmata ſpeculando omnia fit.

Sicuti omnes ſcientiæ proprium objectum habent, ita & principia propria, quæ tanquam vera ſupponuntur, quibus in propoſitionibus demonſtrandis utuntur. Ut, Quartò.

Natu-

Natura eſt principium motûs & quietis; quo veluti principio definitivo Phyſici utuntur, ad concluſiones ſcientificas de corpore mobili Phyſico deducendas.

Quintò. Sunt verò principia quædam prima, immediata & communia, quibus omnes ſcientiæ utuntur; ſunt enim veluti elementa quædam omnium propoſitionum & demonſtrationum; & Axiomata ſive dignitates appellantur;

Ex quo patet, omnem ſcientiam virtute contineri in ſuis principiis, ſicut effectum in ſua cauſa.

Item principium in ſpeculativis ſe habere, uti finis ſe habet in practicis.

Unde contra negantes principia non eſt diſputandum; ſublatis enim principiis, omnis tollitur cognitio & veritas.

Principia verò omnium Artium & ſcientiarum, in quantum Artis noſtræ principiis applicari poſſunt, in II. Tomo, ſingulis ſcientiis reſervantur, ut proinde eò Lectorem remittamus.

LIBRI QUINTI,

Tomus Alter.

De Arte Analytico-ſynthetica,

SIVE

De Compoſitione & Reſolutione rerum.

CAPUT I.

Quidnam ſit, & in quo conſiſtat Synthetica & Analytica Ars.

ARs Analytica nihil aliud eſt, quàm methodus quædam; qua ex principiis poſitis veluti ex centro ad circumferentiam ferimur continuata terminorum aſſumptorum unius ex altero illatione ad veritatem tandem propoſitæ quæſtionis eruendam. Synthetica verò Ars illa dicitur, quòd, quæ Analytica ab infimis per media ad ſupremum, ſive à circumferentia ad centrum continuo mentis aſcenſu reſolverat, hæc reſoluta aptè componat, donec ex latitudine quadam longè latèque diffuſa, ſingulas rerum rationes colligendo, ſuo tandem poſtliminio reſtituatur centro, unitati, principio; hoc enim modo, uti à rudi primum cognitione ad determinatam alterius proficiſcimur, qua peracta denuò reverſi in circulum indefinita prius cognitionis principia propius intuemur, ita ex obſcura totius negotii ſyntheſi rectè in plenam analyſin ſeſe mens noſtra diffundit, unde rurſum in orbem obliquata ſuæmet conſtitutionis modum atque principia explorans certius illud, unde defluxus rudimenta ſumpſit, elaboratorum axiomatum fide & ſtabilitate compenſat. Eſt hoc inſigne Mathematicorum inventum, uti eſt apud Apollonium Pergæum, Euclidem, alioſque primi ordinis Geometras; quæ Ariſtoteles in Priorum & Poſteriorum libro facilè quidem oſtendit, ſed modum & rationem, ea in praxin evolvendi omiſit. Nos verò hoc loco Diophantum Pappum, Euclidem, Vietam, & in Metaphyſicis Franciſcum Patricium, quia eam primus ante omnes, ad res Metaphyſicas tranſtulit, ſecuti, illam hîc, ea qua fieri poteſt, claritate exponimus exemplis illuſtratam; qua quidem nihil ad veritates abditas eruendas aptius, ſcitiuſque excogitari poteſt; non tam Tyronibus, quàm jam in Philoſophico ſtudio provectis ad imitandum propoſitum.

Scias itaque Lector, Quod in Mathematicis omnes probationes vel à conceſſis ad quæſita, vel à quæſitis ad conceſſa progrediuntur. Quæ à conceſſis progrediuntur ad quæſita, Syntheſes ſive compoſitiones appellantur; Compoſitio enim ſive Syntheſis eſt aſſumptio per conſequentia ad quæſiti finem comprehenſionemque; Quæ verò à quæſitis progrediuntur ad conceſſa, duplices ſunt; Vel enim conceſſa ponunt, vel deſtruunt; quæ ponunt conceſſa, Reſolutiones vocantur; Eſt enim Analyſis ſive Reſolutio aſſumptio quæſiti tanquam conceſſi per conſequentia ad verum conceſſum; Nam in Reſolutione id, quod ponitur, ut jam exiſtens, & ut verum ponentes, per ea, quæ deinceps conſequuntur, procedimus

mus per aliquod conceſſum, quo quæſitam concluſionem in proprias cauſas, per quas demonſtratur, reducimus; atque hiſce Reſolutionibus compoſitiones opponuntur; fieri enim non poteſt, ut à conceſſo iſtiuſmodi per eadem Reſolutionis veſtigia ad quæſitum revertamur; Quæ verò deſtruunt conceſſa, deductiones ad impoſſibile, magni in Arte noſtra uſûs, appellamus. Eſt autem hujuſmodi ad impoſſibile deductio, aſſumptio ejus, quod quæſito contradicit tanquam conceſſi per conſequentia ad id, quod vero conceſſo opponitur; In qua quidem ſumimus id, quod quæſito contradicit, idque ſupponentes progredimur, donec in aliquod abſurdum incidamus, per quod ſuppoſitione deſtructa confirmetur id, quod à principio quærebatur; Diſtinguitur itaque Reſolutio à Deductione ad impoſſibile, quod illa in verum deſinens concludit eſſe verum; hæc in falſum, falſum eſſe; eò quod ſupponitur, arguit, & conſequenter quæſitum verum eſſe. Verùm quoniam forſan hic Tyro dubius circa definitionis rationem hærebit, Artem noſtram omnigenis exemplis tam Syntheticis quàm Analyticis inſtruendam duximus; Ex his enim naturam & proprietatem utriuſque Artis luculentius patefactum iri, nihil dubito.

Primò, Confuſa quælibet ac magis univerſalia notiora quoad nos exiſtere, docet Ariſtoteles *Lib. I. Phyſ.* Hujus itaque cognitionis ductu prius, veluti per nebulam procul conſpecto Socrate, offert ſeſe Subſtantiæ notio, deinde corporis, paulatim verò & animati atque ſenſibilis, rationalis, ac poſtremò etiam individui.

Socrates itaque, cum primo conſpectui exhibitus fuerit; mox ſenſus ſub notione confuſa objectum veluti ſubſtantiam corpoream conſiderat. Secundò, mens ſenſum in ſubſidium vocans. Tertiò, per rationem cuncta componens ac dividens multo quàm prius accurratiùs concreta fundit, diffuſa recolligit, totum in partes dirimit, & partium ſingularum cùm ſubſtantiales tum accidentales rationes inveſtigat, ubique determinans, quid ſit illorum quodlibet, quantum, quale, ubi, quando, quæ cuique cognata, quæ pugnantia, & id genus reliqua; donec tandem concludat id, quod eſt, objectùm verè eſſe Socratem. Eſtque hæc Syntheſios quædam ſpecies.

Analyſis autem modus philoſophandi, quo ex primo aliquo aſſumpto, aliud, & ex hoc iterum aliud & aliud uſque ad ultimam terminorum reſolutionem concludit; Syntheſis verò, quæ analyſis reſolvendo deduxerat, componendo partes partibus reducit ad primum, unde effluxerant, terminum. Et hoc ut meliùs liquidiùſque præſtent, primò Suppoſitiones, definitiones, axiomata præmittere ſolent, ut iis veluti lumine naturæ notis, tandem, arcanas rerum aſſumptarum rationes, per apodicticas leges eruant. Sed hæc omnia exemplis ſtabiliemus.

CAPUT II.

Paradigmata Methodi Analyticæ & Syntheticæ.

EXEMPLUM PRIMUM.

Quo reſolutio datur à DEO ad ultimum naturæ gradum.

SI quiſpiam jubeatur catenas rerum Mundialium analytica Arte reſolvere, is hoc pacto proponenti ſatisfaciet; à DEO diviniſque attributis incipiet; deinde per gradus entium rem deducet, uſque ad ultimum naturæ gradum, ut ſequitur.

Notet verò Lector, Compoſitionem & Reſolutionem inſtitui hac ratione poſſe. Sit ſubjectum quodcunque propoſitum ſive ex novem Univerſalibus ſive particularibus ad unum ex novem revocabilibus, Analytico-Syntheticè demonſtrandum; Primò ſeorſum omnes proprietates alicujus ſubjecti, ſive prædicati ponantur, quas omnes ordine pones; & deindè eo modo procedes, quo in Paradigmatis ſequentibus factum eſſe reperies.

Syntheſis ſeu Compoſitio terminorum univerſalior.

PARADIGMA I.

Quod ab uno & primo bono omnia procedant & in idem revertantur.

1. Si ens primum eſt, ergo ante id nihil; Si enim quidpiam eſſet ante primum, jam primum non eſſet.
2. Poſt primum ergò omnia; quia ſi poſt primum omnia non eſſent, jam primum non eſſet; ſed primum eſſe conceſſum eſt; Ergo poſt primum omnia.
3. Si poſt primum omnia; ergo primum ſummum & eſſentiale bonum eſt.

4. Si

4. Si primum ſummum & eſſentiale bonum eſt; ergo unum eſt; abſurdum enim foret dicere, plura bona ſumma & una eſſe.
5. Si unum eſt; ergo principium omnium eſt; poſt primum ergo omnia, à principio omnia, à bono omnia, à Deo triuno omnia.
6. Deus ergo Ens unum, primum, bonum.
7. Si Deus ens primum & unum eſt; ergo unitas primæva & abſoluta eſt.
8. Si unitas primæva & abſoluta; ergo ab eo unitates omnes profluere neceſſe eſt; Si unitates, ergo & eſſentias rerum.
9. Si ab unitatibus eſſentiæ profluunt; ergo ſicuti ab unitate eſſentiæ emanant omnes, ita.
10. Ab eſſentiis vitæ.
11. A vita intellectus.
12. Ab intellectu Animæ.
13. Ab anima naturæ.
14. A naturis qualitates.
15. A qualitatibus formæ.
16. A formis corpora, quæ ſunt vel inanimata, vel vitalia, vel ſenſitiva, vel rationalia.
17. Hæc omnia ſunt in Mundo, tanquam in continente contenta; hæc omnia in lumine & calore; atque ex his tandem analytico modo ad DEUM paratur reditus.
18. A primo itaque principio, uno, bono, ſummo, omnia, id eſt Mundus prodiit, & in Mundo corpora, formæ, qualitates, naturæ, animæ, mentes, vitæ, eſſentiæ omnes, unitates omnes.

Sed Deus primum omnium principium eſt.

Ergo { Eſſentia eſſentiarum. / Vita vitarum. / Mens mentium. / Anima Animarum. / Natura Naturarum. / Intellectus Intellectuum. }

Ergo { Bonitas bonitatum. / Magnitudo Magnitudinum. / Duratio Durationum. / Cognitio cognitionum. / Appetitus appetituum. / Virtutum omnium Vis. / Veritas veritatum. / Gloria Gloriarum. }

Ergo omnia in omnibus & per omnia; qui proinde ſit laudatus in ſæcula.

In hac analyſi, quot membra ſunt, tot modi ſunt, ſubjecta per innumerabiles Syllogiſmos urgendi.

PARADIGMA II.

Quomodo Analytica methodo modum ſciendi aſſequi poſſimus. Sic procede.

1. Si omnes naturâ ſcire deſiderant; ergo ſcientiam aſſequi poſſunt, non per ſcientiam, qua adhuc carent, ergo per artem ſive per facultatem ſeu modum ſciendi, quæ ſit directiva actuum intellectûs, quam ſive Logicam, ſive Analytico-ſyntheticam dicamus perinde eſt.
2. Diriget autem intellectum, ſi conceptus ei ſtatuantur conformes.
3. Conformes fiunt conceptus, ſi eo modo res concipiamus, quo res ipſæ ſunt.
4. Concipimus autem res uti in ſe ſunt, ſi illas per cauſam concipiamus.
5. Si per cauſam concipiamus, demonſtrationem facimus.
6. Demonſtratio ex ignotioribus ad notiora procedit.
7. Notiora ſunt vel naturæ & nobis, vel naturæ & non nobis, vel nobis & non naturæ.
8. Quod naturæ notius eſt & non nobis, nullam demonſtrationem parit.
9. Quod naturæ & nobis, notius eſt, demonſtrationem quandam facit, ſed vera tamen demonſtratio non eſt.
10. Demonſtratio itaque debet eſſe propter quid, & per cauſam, & hoc ipſum eſt, quod ſcire nobis largitur, & in quo humani intellectus perfectio conſiſtit.

Quomodò verò doctrinam quamlibet Analytica methodo reſolvere debeas ad cujuſvis libri quæſitique ſubjectum diſponendum ſequitur.

1. Si itaque humani intellectus perfectio Analyticè deducenda ſit; ſic procedes.
2. Humanum genus perfectionem exoptat.
3. Hujuſmodi perfectionem aſſequitur, dum ea poſſidet, quæ ſuâ naturâ exoptat.
4. Poſſidet hæc, quæ exoptat, dum à ſuo principio ea ſuſcipit actu.
5. Suſcipit actu, dum principio conjungitur.
6. Conjungitur, dum ei fit ſimile.
7. Simile efficitur, dum ſcientiæ actum exercet.
8. Eundem exercet actum, dum cauſas rerum intuetur.
9. Intuetur, dum eas quæſiverit.
10. Quærit dum dubitat.
11. Dubitat dum admiratur.

12. Admi-

12. Admiratur à repugnante per animæ fugam.
13. Repugnat, quod animæ perfectioni obſtat.
14. Obſtant perfectioni animæ indiviſibili & immobili multitudo, magnitudo, motus.
15. Ens plura in ſe complectitur.
16. Plura ratio ſimul quærere nequit.
17. Inquirit ergo primò, quod ſe admirabile priùs offert.
18. Se priùs admirabile magiſque repugnans offert ens mobile.
19. Ens mobile ex pluribus, quæ ei inſunt, conſiſtit.
20. Secundum plura ſimul, nullum ſe ens offert.
21. Se offert primum ſecundum id, quod primùm ei ineſt.
22. Primum ineſt, quod prioris cauſæ opus eſt.
23. Prioris cauſæ opus eſt, quod ſe latius communiuſque diffundit.
24. Se latius communiuſque diffundit mobile ſimpliciter, quàm mobile loco.

Per Syntheſin ſive Compoſitionem dicta à parte in partem progrediendo, juxta naturæ executionem operabere.

1. Mobile eſt id, quo fit aliquid non ex quolibet, ſed ex apto nato.
2. Si ex apto nato aliquid fit, ex nihilo aliquid fieri non poteſt.
3. Cum ex nihilo nihil fieri poſſit, mobile omne tribus principiis innititur.
4. Privatio juxta Ariſtotelem eſt non Ens enti admixtum.
   Materia eſt admixtum non enti; forma eſt ens omnis privationis expers.
5. Formæ, ut bono, adhærere ambit materia.
6. Hanc verò materiæ aviditatem cùm totam explere non poſſit forma, neceſſariò inde motus exurgit.
7. Motus eſt actus entis in potentia, prout in potentia.
8. Ens in potentia movetur ad actum ab alio.
9. In his quæ movent & moventur, dandum eſt primum.
10. Primum movens nec corpus, nec virtus in corpore eſt; ſed infinitum.
   Quod movet vigore ut finis, efficitur mobile primum.
11. Mobile primum eſt Cœlum, quod à Deo primo movente excitatur ad motum.
12. Cœlum, quod fertur in Orbem, hanc ſublunarem materiam ad formas adaptat.
13. Prima ſublunarium forma eſt natura corporea.
14. Hac forma intercedente per varia Cœli organa nec non & per corruptibilium corporum diſcrimina ad diſtinctas numero, ſpecie & genere, formas diſponitur materia.
15. Terminant autem eam formis diſtinctis, genere & ſpecie; primò leges elementorum; ſecundò mixtorum imperfectorum; tertiò Mineralium; quartò Vegetabilium; quintò Animalium; ſextò, in quam totius naturæ intentio vergit, humana ratio.
16. Illam materialem potentialemque aſſerimus.
17. Hanc etſi potentialis fuerit, nec materiem tamen, nec materiæ admixtam, ſed ſubſtantiam abſtractam oſtendimus.
18. Hæc quia abſtracta, ideò & ſemper intelligit actu.
19. Et quamvis ſuapte natura intelligat actu, humano tamen corpori formam tribuens, quandoque intelligit, quandoque non.
20. Intelligit actu, quando ei cogitationem phantaſma porrexerit, ſine quo non.
21. At phantaſma cum ſua natura intelligibile non ſit, danda eſt virtus agens ſive potentia, quæ intelligibile actu conſtituat.
22. Intelligibilia actu cum fuerint, materialis facultas adeptum intellectum parit.
23. Adepto intellectu genito, ab eoque phantaſmatum ſpectris deletis agens intellectui jungitur, quo & abſtracta cuncta proſpicimus, atque altiſſimi Numinis adhæſionem aſſequimur.

Porrò per Analyſin Metaphyſicam definitivam ita progredere.

1. Dei adhæſionem aſſequimur, ſi ipſum noverimus.
2. Novimus, ſi illum ab entis attributorumque ambitu dependere concipimus.
3. Dependere concipimus, ſi entis partes ac prædicata eidem invicem attribuimus.
4. Entis quadruplex eſt diviſio, aut enim ortum habet in re, & in re ipſa conſiſtit; aut oritur ab intellectu in eodemque conſiſtit; aut à re ducit originem, in intellectu tamen reponitur; aut oritur ab intellectu, & ſiſtit in re ipſa ab extra.
5. Quod oritur intus, & ſiſtitur ab extra, id artificialium moraliumque cultor pertractat.

6. Quod

6. Quod ortum habet in re ad extra, ſiſtitque intus, ſunt intelligibilia ſpeciesque, quæ actu reflexo per adeptum intellectum intuentur.
7. Quod originem ducit intus, & intus reponitur, eſt ens rationis, quod Logicus conſiderat.
8. Quod verò in re extra & oritur & conſiſtit, alii ſcientiarum opifices ut tale, Metaphyſicus autem ut Ens ſpeculatur.
9. Ens quatenus Ens,eſt propria ratione aliquid, quod omnibus analogicè ineſt.
10. Hujus eſſentiam ſi in ſe aſpexeris veluti unum, ens comitari reperies.
11. Si ad intellectum retuleris ens, ipſum verum reſultare reperies.
12. Si ad Voluntatem, bonum emanabit.
13. Unum igitur Ens indiviſum, ut intellectu apprehenſum, eſt verum; ut volitum, bonum.
14. At quoniam volitum apprehenſumque non ex abſoluta,ſed ex collativa mentis ratione dependet; ideò partes ejus diſtinctaque attributa ens ipſum eſt.
15. Ideo uti Ens eſt independens, ſubſtantia; ita dependens, accidens emergere faciet.
16. Si ut independens, unum; Si ut dependens, multum eſſe cognoſcetur.
17. Hinc actus, illinc potentia.
18. Hinc prius, illinc poſterius.
19. Hinc cauſa, illinc cauſatum.
20. Hinc univerſale, illinc particulare.
21. Hinc infinitum, illinc finitum.
22. Hinc neceſſarium, illinc contingens.
23. Quæ Symbola enti, ut modos attributaque, non ut partes competere dices.
24. Partes verò primò contrahentes ens non modos, ſed ſubſtantiam & accidens aſſeres.
25. Subſtantiæ ratio eſt non adhærere; accidentis, inhærere ſubjecto.
26. Hinc id, quod non inhæret, potius pars erit, eò quod inhæret, ſcilicet ſubſtantiæ, ſubjecto.
27. Subſtantia alia mobilis, alia immobilis eſt.
28. Mobilis ſubſtantiæ materiam contrariis ſubjectam eſſe oportet.
29. Subjecta materia ens eſt, non actu ſed potentia; in æternis quidem ad Ubi; in generationibus ad formam.
30. Quod in potentia eſt, movente eget æquivoco, quo ducatur in actum.
31. Movens univocum in perpetuo generationis & corruptionis negotio verſans, perpetuò mobile eſt.

Quod perpetuò movet, nullâ potentiâ aut materiâ commiſceri, neceſſe eſt.

Quod nulla potentia inficitur, actus eſt, ſe primum & in ſe omnia reliqua intelligens.

Vita in ſummo delectabilis atque perfecta, à qua appetibile & intelligibile atque natura dependet.

Cœlum à tali movente veluti à cauſa effectus manat, quotque ejus ſunt motus, tot ſunt Motores.

Motores quidem duplices, quorum unus conjunctus, & forma; alter reipſa ſejunctus, & intelligentia eſt.

Et quanquam plures ſunt Motores,hi tamen ad invicem ordinis ſervant unitatem,& ab uno,veluti exercitus à Duce pendent, & ad unum refluunt univerſi.

Vides in hiſce abſolutiſſimum Reſolutionis & Compoſitionis ſpecimen, omnia in ſe diſcurſuum rationalium ſeminaria continens;complectiturque in ſe tot Syllogiſmos, quot membra continet tota Analytico-Synthetica rerum ſeries; quæ uti ſuperfluum eſt demonſtrare, ita ingenioſo Lectori amplius diducenda relinquimus. Sed hiſce expoſitis ad aliud Analyſeos genus procedamus.

PARADIGMA III.

De Reſolutione ſeu Analyſi per analogiam rerum Concinnanda; & continet finium encyclicas Reſolutiones & Compoſitiones in trium Mundorum ſerie eluceſcentes.

Equidem ſatis mirari non poſſum, quod in Divinis operibus ita concinnata ſint ſingula, ut idem medium ſæpè reſpiciat diverſos & penè contrarios ſcopos; diverſa quoque media converſim referantur ad unicum finem; Unde cùm in ordinibus quibuſcunque tria hæc ſemper occurrant, extrema duo, & extremorum medium, uti totius diviſionis latitudo bipartita vel connexim ſub unius medii ratione, vel diviſim rurſus ſub extremorum ambitu continetur. Hinc ſanè cunctorum finium exurgit in univerſo maximè circularis ratio; Nam modò referuntur infima quæque ad ſuperiora, tanquam ſuæ exiſtentiæ actioniſque principes ſcopos; modò converſim ſuprema videntur inſtitui inferiorum gratiâ; modò extrema utraque propter unius medii rationem, vel medium propter extrema. Unde hæc Analyſeos atque Syntheſeos ratio in Mente Opifice propter Symphoniam triplicem longè quidem pulcherrima eſt, ſed inexplicabilis Mortalibus; quippe qui ejus conſiliis non interfuerunt, ſed rude duntaxat veſtigium ejus impreſſum habent. Videmus enim Mundum hunc univerſum ex uno verſum infinitam pulchritudinem, ex uberrima ipſius Opificis boni-

bonitate profluxiſſe; Itaque totius Opifex Deus eſt, & ſumma ejus bonitas, idem & rationes formarum omnium eſſentialium, accidentalium, quantitatum in ſe complexus, Cunctorum, ut ita dicam, quaſi forma eſt generalis atque materies. Unde Mundus propter Deum, ut gloriæ nimirum illius & Majeſtati inſerviat; propter eundem ſingula agit in Mundo Deus, emittit ſpiritum ſuum, verſat atque circumagit, rerum ortus efficit, interitus & converſiones mutuas. Hinc primùm Mundi majoris gratiâ creatus eſt minor, & propter Minorem Politicus Mundus, propter ſcientias & artes homo, propter hominem Mundus major; & rurſus in ſingulis minora propter majora & media; majora converſim minorum gratiâ, & medium propter extrema, & hæc propter medium; Ita enim ſerviunt animabus corpora, corporibus animæ, ſed utriſque ſpiritus medii; ita formæ inſervit materies, materiei forma, utriſque proportio; ut non ineptè Mundum conſiſtere ex mutuo debito arbitremur; Licet aliâ quidem ratione inferna ſummis debeant, aliâ verò ſumma infimis, vel utroque modo; Superiora enim hoc ex amore debent, ut inferiora quæque perficiant; quod debiti genus ad agendi conditionem magis eſt referendum; Inferiora, quorum conditio magis paſſibilis eſt, ſupernis ordinibus recipiendis, promptitudinem atque obſequium debent. Media tandem extremis, ut ſint in actione & paſſione qualibet vinculorum loco, viamque deducant ex ortu interitum verſus, ex uno contrariorum in alterum per commune Symbolum in analogia mutua & proportione Cælatum. Rurſus inter extremum ſummæ naturæ faſtigium DEUS in omnes inferiores ordines agit, à nullo accipit, à nullo patitur; omnibus contrà ſubſtat materia quæ patitur tantùm. Quicquid eſt intermediorum graduum, omne id partim activa, partim paſſiva virtute præditum ea neceſſitate cooperatur, ut agens omne in agendo pati, viciſſim ea quæ patiuntur, agere videamus. Ut ſeſe mutuò quærant amentque ſingula vel fuga & odio proſequantur; unde illi attractus repulſuſque perpetui, aſcenſus atque deſcenſus, miſturæ & miſturarum dyalyſes, ortus, interitus, augmenta, decrementa, & naturarum quovis genere contrariarum perpetuæ quædam viciſſitudines.

Verùm ut totitus Reſolutionis, Compoſitionis atque Circuitus ordo ſit explicatior, ad Mundi ſpecies convertamur, quæ ſpectant in omnibus rebus trium præcipuarum partium analogam rationem, & ubique finium relationem triplicem, vel ad infima quæque, vel ad ſuprema, vel media; ſic enim ſub univerſali priori, particularis finium circulus eluceſcet, & ex analytico typi ſequentis ſchemate ſatis patet.

Primum Ens DEUS Opt. Max.	In ſe eſt	Summum bonum.	Ad cætera comparatur, ut	Principium.	Ideo omnia per amorem	Creat.	Hinc inter creata ſingula	Ex eodem effluunt ut α.	Hinc in omnibus	Vita.
		Summum pulchrum.		Medium.		Rapit ad ſe.		Per eundem circumaguntur, veluti circa centrum.		Ordo.
		Summum verum.		Finis.		Perficit.		In eundem refluunt & terminantur ut ω.		Connexio.

Hiſce præmiſſis, jam tandem telam inceptam proſequamur; ab iis, quæ ſub univerſalibus ordinum rationibus continentur, analyſes Syntheſeſque noſtras orditurі; ut fructus Analogicæ, Analyticæ, Syntheticæ, definitivæ & demonſtrativæ Artis, luculentius patefiat.

PARADIGMA IV.

De Finium in Univerſo Reſolutione & Compoſitione.

Si quiſpiam itaque quærat, quænam ſit finium converſio in Majori, Minori & Politico Mundo, quoad continentia, connectentia, contenta? ita reſolutorio ſtylo procedes.

Continentia ſunt Deus omnia continens, Mundus Angelicus ſeu Intelligibilis, Cœleſtis Æthereus, Elementaris.

DEUS eſt finis ſui ipſius; Mundus Angelicus propter Deum; Cœleſtis propter Angelicum; Elementaris propter Cœleſtem; Elementa propter miſturam & generationem; propter elementorum agitationem influxus ſidereus; propter ſenſibilem machinam, inſenſibilis omnium cauſa Deus.

Iterum DEUS ſeipſum continens eſt; Hierarchia continetur à Deo; ab Hierarchia prima, Secunda; à Secunda Tertia; Anima propter corpus; propter animas hierarchia

chia prima; propter hanc ſecunda; propter hanc tertia; propter hæc omnia, omnium gubernator DEUS.

Hiſce reſpondent in Mundo Minori Viſcera, Cor, Cerebrum, Hepar.

Propter viſcera, vaſa, ut arteriæ, nervi, venæ.

Propter vaſa, muſculorum carnes.

Propter muſculos, oſſa & ligamenta.

Propter hæc omnia, humores, cibi, potus, & elementa; ad ſuſtentandam vitam corpoream.

Propter vitam corpoream, humores & partes.

Propter extremarum partium nutritionem, vitam, ſenſum, motum, vaſa triplicia.

Propter vaſa triplicia viſcera ſunt inſtituta.

Facultates Animæ tres ſunt: vitalis, animalis, naturalis.

Propter principes facultates reliquæ miniſtræ & deferentes.

Propter has in partibus ſingulis potentiæ ſingulares.

Vita interior multiplex.

Propter vitam multiplicem multiplex organorum particularium vitæ conſtitutio.

Propter infimi ordinis potentias, deferentium partium facultates.

Propter deferentium facultates, facultas princeps.

Rurſus in Politico Mundo ſunt populus, Magiſtratus, Princeps.

Quibus reſpondent uſus vivendi, Leges & Edicta, Notiones Legum.

Notionum gratiâ, leges & edicta.

Legum gratiâ, uſus vivendi & conſuetudo.

Si verò Finis efficientem cauſam ſpectemus; ita Reſolutionem & Compoſitionem inſtitues.

Finis efficiens & cunctorum princeps cauſa DEUS eſt; cujus bonitati, magnitudini, potentiæ & fœcundiſſimæ pulchritudini conveniebat Mundum ſibi creare ſimilem, qui unitate ſimul ac trinitate rationem Opificis ſui, & ineffabilis Majeſtatis gloriam teſtaretur.

Bonitate, Pulchritudine & Conſervatione.

Primò. Ut eſſentiæ ipſius ſumma perfectio eluceſceret, quæ in rerum circuitu plenius, & contrariorum mutua converſione cernitur; hujus finis gratiâ, vita triplex requiritur { Animalis. Vitalis. Naturalis.

Propter vitam triplicem, actio pariter triplex. { Animalis. Vitalis. Naturalis.

Propter hanc triplicem actionem, totidem facultates, videlicet. { Animalis. Vitalis. Naturalis.

Propter facultates, anima & forma unica triplici ratione diſtincta. { Rationalis. Memorativa. Phantaſtica.

Propter animam corpus, ſimiliter diviſum in tres ſedes, videlicet in { Cerebrum, animalis & rationalis facultatis. Cor, vitalis & iraſcibilis facultatis. Hepar, Concupiſcibilis & naturalis facultatis.

Propter utriuſque nexum, Spiritus triplex: { Animalis. Vitalis. Naturalis.

Propter particularium animalium Compoſitiones ex { Anima. Corpore. Spiritu.

Propter Compoſitionem, omnium Communis amor.

Propter amorem, DEUS ejuſdem fons & ratio prima.

Secundò, Pulchritudo, id eſt, ut cum aliis ſit, quæ maximè explicatur ex uno in multitudinem.

Propter hanc prima diſtinctio in ternarium fluens { Mundi Majoris. Minoris. Politici.

Propter hanc diſtributio dictorum in ſecundam triadem. { Partis incorporeæ. Spiritualis. Corporeæ.

Propter hanc concentus partium per aliam triadem. { Supremorum. Mediorum. Infimorum. } Ordinum.

Horum gratiâ concretorum forma ut { Ordo. Numerus. Proportio. } Subſtantiarum. Proprietatum. Accidentium.

Ordinis gratiâ excluditur ab Univerſo omne Vacuum, privatio, penetratio dimenſionum.

Horum gratiâ junguntur ſimilia ſimilibus, contraria contrariis, & ex conjunctis iterum fit pugna & diſſolutio nova; quorum quidem omnium ratio & fons in amore; amoris autem ratio in omnium Architecto DEO eſt.

Poteris hoc Analyſeos ſpecimen, ſi velis, ad inſtar primarum Claſſium diſcurſu triplici in converſionum circulo exarare; poteris quoque analogiam omnium mutuam aſſiguare, ut & in humana fabrica, & in civitate hominum ſint ſingularum partium communiſſimæ rationes, poſſintque dici in homine partes Cœleſtes, æthereæ, elementares. Similiter in Mundo Majore & Viſcera & Vaſa, & partes, quæ influxu nutriantur; poſſis & in Republica ſuum caput & ventrem conſtituere, ſuos angelos, dœmones atque inferioris ordinis animas, & ſic de cæteris, ut omnis idea per omnes exactè pelluceat; ſunt enim particulares Analyſes & Syntheſes iſtiuſmodi in rebus naturæ quodammodo infinitæ; ita ut vel in uno metallico corpore planta, animali, quicquid totus Mundus poſſidet, dummodo ad intentam analogiæ amuſſim, per Analyſes & Syntheſes ſingula rectè applicentur. Sed de his ſuo loco fuſiùs.

CAPUT III.

De Analyſi & Compoſitione principiorum abſolutorum Artis noſtræ.

OStendimus in præcedentibus modum reſolvendi & componendi ea themata in genere, quæ in quæſtionem cadere poſſunt, quibuſque veram ſcientiam adipiſci poſſimus; Nunc ad particularia deſcendemus, & qua ratione principia tum abſoluta tum reſpectiva in perfectam reſolutionis & compoſitionis formam ad quidlibet demonſtrandum redigi poſſint, oſtendimus; à DEO rerum omnium principio diſceptationis noſtræ initium facturi.

Principia Artis noſtræ ſunt: B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. = ♡ ○● α ⊙ ω M Æ Min.

Horum quodlibet habet alios terminos proximos & reducibiles, uti jam ſæpè dictum fuit; quorum ope, in innumerarum quæſtionum ſolutionem devenimus. Exempli grat. ad Bonitatem primum abſolutorum revocantur Ens, unum, verum, eſſe, eſſentia, unum eſſentiale, primum, vita, perfectio, ſimplicitas. Quomodo verò Analytico-Synthetica methodo illa demonſtrare valeamus, nobis modò exponendum incumbit.

Eſt modus philoſophandi omnium optimus & præſtantiſſimus, ut nihil adeò occultum, nihil adeò impenetrabile, quod non, canis inſtar venatici, ſagaci hujus Artis induſtria detegat, & in apertam lucem deducat; Quare hanc Philoſophis præ omnibus aliis methodis ſeligendam conſulamus. Ita autem ſe habet negotium.

QUÆSTIO I.

Quæritur ergo Primò, Utrum Unum, quod eſt prædicatum ad bonitatem reducibile, ſit cauſa omnium; Utrum ab uno omnia profluant? Hanc quæſtionum ut ſecundum Analytico-Syntheticam rectè diſponas, ante omnia, Unius ratio & proprietas examinanda per varias diviſiones, eaque quæ propriè ei conveniunt; quibus ordine ſeorſim poſitis, juxta ea procedes, eo, qui ſequitur modo.

1. Datur unum aliquod ante res omnes, & ſupra res omnes, & ab omnibus ſeparatum entibus.
2. Si datur tale, vel illud agit aliquid, nel nihil agit.
3. Si nihil agit, id eſt, vel quia non poteſt agere, vel quia agere neſcit, vel quia non vult.
4. Si non poteſt, id fiet, quia vel impotens eſt, vel quia impeditur.
5. Si impotens, ergo ad agendum & potentia & viribus caret; ſed omne quod eſt, bonum eſt, magnum eſt, potens eſt, virtuoſum eſt, ergo fieri non poteſt, ut viribus careat.
6. Si verò impeditur, ergo id impediente debilius eſt.
7. Si debilius eſt impediente, ergo impediens erit eo vel majus, vel æquale, vel minus, juxta ultimam noſtrorum principiorum triadem.
8. Si majus eſt eo, quod impeditur, jam nec unum nec primum erit; eſt autem unum hoc, quod impediri dictum fuit; primum ante omnia; Ergo ſe majus quid & prius, quod ſe impediat, eſſe non poteſt.
9. Si verò ſit æquale, jam non unum primum erit, ſed duo una, duo prima; quæ omnia contradictionem involvunt; eſſet enim unum & non unum; Ergo æquale non habet.

10. Si verò minus eſt illud aſſumptum impediens, Ergo unum hoc non erit unum, nec primum, ſed multa, quæ pariter repugnant.
11. Si verò, uti ſecundum membrum objicit, agere neſcit, id deterioris erit conditionis, quàm omnia etiam infima & inanimata entia, quorum nullum eſt, quod non ad agendum ſolo naturæ inſtinctu ducatur.
12. Si verò poteſt & non vult, hoc ideò eſt, vel quia dedignatur, vel quia arrogans eſt, vel quia invidum eſt, vel quia non judicat expedire, & alio frui vellet, & eſſet iners. Sed hæc uti ſummas imperfectiones involvunt, ita bonum quod eſt diffuſivum ſui, eſſe non poteſt, & conſequenter neque unum, quod cum bono convertitur.
13. Unum igitur eſſentiale tantum abeſt, ut agere non poſſit, neſciat, nolit, ut potius non poſſit non agere, non poſſit non ſcire, non poſſit non velle.
14. Si ergo agit aliquid; ergo vel unum, vel plura aget.
15. Si plura, vel ea pauca, vel pleraque, vel omnia.
16. Si unum tantùm agere dicamus & non plura; jam unum non erit.
17. Si non unum; ergo neque bonum, quod eſt diffuſivum ſui in omnia.
18. Si plura, vel aliqua, vel pleraque, vel omnia.
19. Si in aliqua tantùm aut pleraque ſe diffundat; ergo hoc ideò fit quod vel non poſſit, vel neſciat, vel nolit.
20. Si hoc; ergo omnes ſuperiùs adductæ contradictiones redibunt.

Concluſio. Aget ergo, & unum & omnia aget. Omnia ergo quæ in univerſo ſunt, agendo fecit, facit & faciet.

Si omnia fecit, ergo jam illud bonum eſſentiale eſſe neceſſe eſt.

Ex hac ergo concatenata argumentorum ſerie inferimus: Principium eſt rerum omnium, cauſa & origo. Ab uno itaque profluunt omnes B B. MM. DD. PP. SS. Vo Vo. Vi Vi. Ve Ve. G G. & ſic de cæteris principiis reſpectivis; quod erat demonſtrandum.

QUÆSTIO II.

Franc. Patritius de bono.

Quæritur Secundò. Sitne revera unum aliquod omnium rerum principium? Hanc quæſtionis difficultatem, Analytica arte ita evolves.

Univerſi vel principium aliquod fuit, vel nullum.

Si nullum, ergo falſum in præcedentibus demonſtravimus ab uno ſive à principio eſſe omnia; ergo neceſſariò principium aſſignari debet, à quo omnia.

Principium abſolutè id eſſe dicimus, ante quod nihil eſt, in quo, & à quo, & poſt quod omnia ſunt in univerſo condita.

Tale principium Univerſitatis fuit vel aliquod vel nullum.

Si nullum, neque primum, neque unum in eo erit ullum.

Si nullum fuit primum, ergo neque ſecundum, neque tertium, neque aliud deinceps.

Si hoc; ergo Univerſi res omnes ex ſe & per ſe ſubſtiterunt.

Si à ſe & per ſe ſubſtiterunt; ergo principio carebant; ergo non à principio omnia, quod ſuprà oſtendimus.

Si entia Univerſi principio carent; ergo vel finita erunt, vel infinita, eſſentiâ, viribus, actionibus.

Si infinita dicantur, & res ſingulæ & Mundi Corpus univerſum, infinita erunt, & totum ex ſingulis partibus infinitis erit infinitum; ergo dabitur proceſſus in infinitum, quod abſurdum eſt; ſequeretur enim aliam rem aliâ infinitiorem eſſe in infinitum, & nullam ex infinitis quicquam agere poſſe.

Hoc ſi non permittatur; ergo ſaltem res una alteri foret æqualis; ſed neque hoc congruit, foret enim muſca toti Mundo æqualis, cùm ipſa pars ſit Mundi, omnes autem partes in infinito ſunt infinitæ, & conſequenter totum æquale ſuis partibus, quod implicat. Res ergo non ſunt infinitæ.

Sunt ergo finitæ.

Si finitæ, ergo eſſentiâ, viribus, actionibus finitæ erunt.

At nullum ens finitum aut à ſeipſo eſt, aut à ſe eſſe poteſt; procedit enim omnis actio à viribus, vires ab eſſentia, hæ omnes finitæ;

Si ergo à ſe eſſent, per propriam eſſent actionem, ergo actionem prius haberent, quàm eſſentiam, eſſentque priùs quam eſſentiam acquirerent, quod rerum ordini repugnat.

Cum ergo res finitæ ſint, certè à ſe, & per ſe eſſe non poſſunt; ſi æterna, ſui natura talia non ſunt, neque à ſe; ergo ab alio; ergo ab uno eſſentiali, quod eſt rerum omnium principium. Quæ omnia fuſius Patritius in ſua Philoſophia.

QUÆSTIO III.

Quæritur Tertiò. Utrum plura principia ſint, quàm unum, & utrum ad unum omnia revocentur.

 Conſtat

Conſtat unamini Philoſophorum conſpiratione, plura eſſe rerum principia, rerum quarundam ſed non omnium: Alia enim ſunt unius tantùm compoſiti, uti forma; alia motus, ut natura; alia miſtionis, ut in mineralibus elementa; alia vegetandi, ut in plantis; alia ſentiendi, ut in brutis; alia ratiocinandi, ut in anima rationali; alia intelligendi, ut mens. Hoc pacto per Intelligentias motrices, Cœli principium ſunt vitæ, motionis & alterationis rerum inferiorum teſte Ariſtotele, quorum connexionem, & fatum vocat, quæ quidem principia ſubordinata dicuntur, & ad unum aliquod ſummum, primum & eſſentialem unitatem, à qua profluunt, reducuntur; uti doctè probat Franciſcus Patricius, & Proclus in Theologia Platonica; quod analytico-ſynthetica induſtria ita evinces.

1. Neceſſe eſt principium primum vel unum eſſe tantùm, vel plura tantùm eſſe, vel unum quod in ſe multa contineat, vel multa eſſe, quæ unum tamen participent.
2. Si principia multa tantùm ſunt, ab ipſis nihil fiet unum, cum ad certos tantùm effectus ordinis ſui, determinata ſint.
3. Vel enim in iis omnibus eadem eſt bonitas, potentia, voluntas, virtus, qua operentur; vel ſunt hæc omnia eadem, vel in ſingulis diverſa.
4. Si bonitas eſt in multis eadem, hac ratione bonitatis multitudo ad unam reducetur bonitatem.
5. Si verò entia ab unitate fiunt, ab uno erunt principio & ad idem revocabuntur.
6. Si itidem eadem in omnibus Voluntas, Potentia, Virtus, qua operentur, & entia efficiant, illa una erunt in multis, atque unum neceſſariò erit principium & non multa.
7. Si verò alia bonitas, voluntas, potentia, virtus in ſingulis eſt principiis, diverſitas hæc vel concordabitur, vel diſcors manebit.
8. Si concordabitur, concordia erit diviſorum unio; unio verò ab uno; ad unum ergo omnis reducetur diverſitas; atque hoc pacto unum iterum erit principium.
9. Si verò in diſcordia perſeverent, & agant, erunt inter ſe diſcordia & diſcordes effectus producent, ſingula ſingularem, & propria ſibi ens quoddam, vel ſingula efficient entia plura, vel ſingula omnia efficient entia.
10. Si hoc tertium dicamus, jam dabitur proceſſus in infinitum, quod implicat.
11. Si ſecundum, idem, quod prius, inconveniens reſultabit.
12. Si verò multa ſint principia unum participantia, unum inter ipſa erit ordinatum, & conſequenter id, quod participat, inferius eſſe debet eo à quo participat, & quod ordinat antiquius ordinato.
13. Ergo unum antiquius eſt ipſis & potentius, quia vim habet, ea in ordinem redigendi; Ergo hoc unum cogens, erit principium, quia anterius eſt & primum, & non ipſa multa quæ ſunt poſteriora.

Ergo unum tantùm eſt principium, non plura.

Ergo unum tantùm erit principium.	Unitatis. Eſſentiæ. Vitæ & motus. Bonitatis. Magnitudinis. Durationis. Potentiæ. Cognitionis. Appetitus. Virtutis. Veritatis. Gloriæ.	A qno omnes	Unitates. Eſſentiæ. Vitæ & motus. Bonitates. Magnitudines. Durationes. Potentiæ. Cognitiones. Appetitus. Vires. Veritates. Gloriæ.	Sed hæc omnia in uno primo principio ſunt; Ergo omnia ad unum referri, neceſſe eſt.

QUÆSTIO IV.

Quæritur Quarto. Utrum unum ſit principium omnis multitudinis.

Hanc quæſtionem ita reſolves.

Si in Univerſo eſt multitudo aliqua, unum quoque ibi eſſe neceſſe eſt.

Sed in Univerſo ſunt multitudines multæ: Exempli gratia: multa rerum genera, multæ ſpecies, multa individua, multa tota, multæ totorum partes, eſſentiæ quoque multæ, bonitates, magnitudines, potentiæ, vires multæ. Ergo ibi unum quoque eſſe, neceſſe eſt.

Si itaque in Univerſo tanta rerum multitudo eſt, illa vel ordine aliquo conſtabit, vel nullo.

Si nullo,

Si nullo, nulla cauſa effectum ſuum præcedet, nullus effectus cauſam ſuam ſequetur; genus nullum, totum nullum, ſpecies parteſque antecedet ſuas; neque hæ ſequentur illa, neque actio à viribus naſcetur, neque vires ab eſſentia; ſed eſſentia erit poſterius, & actio vires anteibit; Cœli omnes in ſingulis erunt elementis; hæc erunt in illis; & ſublime corpus erit infimum, & infimum ſupremum; omnia per omnia erunt fuſa, omnia in omnibus confuſa jacebunt; Sed hoc rationi & experientiæ repugnat. Ergo res mundanæ omnes certo, eoque maximo ordine conſtant, ſuntque omnia ſuis numeris, formis, motibus, qualitatibus & ornata & ordinata.

Sed ubi ordo, ibi primum aliquod ordinis caput; & ubi primum, ibi ſecundum, tertium, quartum, &c. Ergo in univerſitate rerum primum aliquod eſt.

Sed hoc primum nil aliud eſt, quàm unum, ſive unum rerum omnium principium.

Si ergo multitudo eſt, neceſſariò quoque aliquod erit primum, hoc eſt, unum, omnis enim multitudo eſt ab uno.

Si enim nullum in rebus unum eſſet, multitudo neceſſariò per ſe conſiſteret.

Si per ſe conſiſteret, ergo 2, 3, 4, 5, forent, antequam ſit unum.

Si nullum unum, nulla duorum vel trium pars unum facit; cui rei nullus ſenſus, nulla ratio aſſentitur.

Si nulla duorum, trium &c. pars unum erit; ergo innumeræ ſtellæ, plantæ, bruta, homines, ſi una non ſunt, nihil prorſus erunt.

Si non ſunt, nihil quoque erunt.

Si nihil ſunt, erunt quoque aliquid quia ſenſus ea dicit eſſe; erunt ergo & non erunt; & converſim non erunt & ſimul erunt, quod implicat.

Rurſus, multorum quodvis vel unum eſt, vel non unum.

Si non unum; vel multum eſt, vel nihil.

Si nihil dicamus, multitudo quoque ex nihilis erit, atque ita omnia nihil; & entia conſequenter non erunt entia; quæ omnia perabſurda ſunt.

Si præterea multitudo ab uno non naſcitur, multitudo non erit unitatum collectio; ergo duo vel tres homines non erunt duo; ergo neque unum.

Si non unum, utrumque duorum; quia ex duabus unitatibus duo non conflabuntur; quæ omnia impoſſibilia ſunt.

Rerum ergò multitudo numerum in ſe implicat; ergo numerus ex ea collectus, unitatum eſt multiplex collectio. Ergo unitates per ſe ſingulæ unæ ſunt, ſimul poſitæ numerus & multitudo ſunt; ergo unitates & multitudo ſunt.

Si ergo multitudo ſunt, illa neceſſariò ex una profluent unitate, quæ eſt unitas unitatum, & unorum omnium primum. Iiſdem enim rationum neceſſitatibus oſtendimus, ſingula entia vel per ſe exiſtere, vel ab alio eſſe, & eſſe ſuum accepiſſe; atque proinde ſingula unum eſſe, & plura omnia, una.

Sicuti igitur unitates cujuſcunque multitudinis ad primam omnium unitatem reducuntur, ita entium omnium multitudinem & numerum ad unum primum reduci, neceſſe eſt; Ergo unum, unitaſque, principium & cauſa eſt omnium numerorum, omniſque multitudinis; quod erat oſtendendum.

QUÆSTIO V.

Quæritur Quintò. Quale illud ſit principium, à quo omnia? Dico eſſe multiplex.

Cùm ſine unitate nullus numerus conſletur, multitudo verò variè conſiderari poſſit; unum conſequenter iſtiuſmodi principium ſumi poteſt, & debet. Franc. Patritius.

Datur itaque primum principium ordinis, quia unitatem duo, tria, quatuor & reliqui numeri ſequuntur.

Si principium ordinis, dabitur & principium numerationis; neque enim ritè numerantur numeri, niſi incipiendo ab unitate.

Si datur principium numerationis, dabitur & principium productionis; nam ab unitate & uno producuntur, ex eiſque profluunt.

Si principium productionis, dabitur & principium conſtitutionis; dum enim unitates ab unitate productæ unoque productæ colliguntur, numeri componentur omnes, & conſtituentur.

Si datur principium conſtitutionis, datur & principium eſſentiæ; non enim numeri eſſent, niſi eſſentialiter unitates, & uni ſinguli eſſent; habent enim ſeſe numeri, ut ſpecies rerum.

Si datur principium eſſentiæ, datur & principium materiæ ex qua; Ex unitate enim & uno omnes fiunt numeri, & omnes ſunt.

Si datur principium materiæ ex qua, datur quoque principium ut forma; duæ namque unitates, duo una ſunt, quæ binarium formaliter conſtituunt, ſicuti triuna ternarium &c. hoc eſt, dant eis eſſe idipſum, ut duo ſint & tria, ſine quo

quo binarius & ternarius concipi non poteſt.

Si datur principium materiale & formale, dabitur quoque principium conſervationis ſingulorum, omnia enim unitas fovet & conſervat; unitate enim aut uno à quovis ſubtracto, illum in aliam mutari ſpeciem neceſſe eſt, & quod erat, eſſe deſinit.

Si datur principium conſervationis, datur & principium incrementi; addita enim ſingulis unitas ad unum, ipſius, quod primò erant, ſunt adhuc, & id plus habent, quod ab eis ad eos acceſſit.

Si datur principium incrementi, dabitur & perfectionis; quia binarius, ternarius, quaternarius &c. quiſque in ſuis numeris eſſentiâ completur & perfectus eſt.

Si datur numerus perfectionis, dabitur & numerus finis omnium; omnes enim numeri ad unitatem, ad unum reducuntur, unique inhiant, unum eſſe deſiderant omnia; non eſſe verò fugiunt.

Si datur principium ut finis omnium; datur & ad principium reditus, omnes enim numeri in unitatem primævam reſolvuntur.

Ex his ſequitur, ita ſeſe habere & entia & multitudinem Entium ad unum primum; ut ſe numeri habent ad unitatem & unum ſuum; omnia ergo entia conſequentur unum eo modo, quo numeri conſequentur unitatem. Unum ergò illud principium eſt entium iis omnibus modis, quos nunc expoſuimus videlicet.

Principium ſine quo non; principium ordinis, numerorum, productionis, conſtitutionis, eſſentiæ, materiæ & formæ, accrementi, perfectionis, finis, & reditus ad unum, qui eſt DEUS laudatus in ſæcula.

CAPUT IV.

De Analyſi & Syntheſi principiorum Artis noſtræ.

QUÆSTIO I.

UTrum applicari poſſit unum principiis noſtris eſſentialibus? ℞. affirmativè, & ita analyticè id deduco.

Analyſis. Si itaque, uti in præcedentibus demonſtravimus, unum eſt; illud verè unum eſt, & non aliud, quàm unum, & ſimpliciter unum, & ſuprema ſimplicitas.

Franc. Patrit. de uno.

Si hoc, ſupremum quoque erit abſolutum, utpote cui nihil deſit.

Si ſupremum abſolutum, erit & ſumma perfectio, imò perfectiſſima, & perfectionum omnium complementum.

Si perfectiſſimum, ſibi quoque erit ſufficientiſſimum; cum nihil ſit quod quærat, nihil quod appetat, cum in ipſo & cum ipſo ſint omnia.

B. Si ſufficientiſſimum, erit etiam ſummè bonum, imò bonum ſupremum; quæ quidem omnia in uno unum ſunt, & ſola ratiocinii humani imbecillitate tanquam plura concipiuntur.

Si itaque bonum unum abſolutum, perfectum ſimplex & ſufficiens eſt, in omnia bonitatem ſuam diffundere neceſſe eſt; cum omne bonum ſit diffuſivum ſui.

Si in omnia ſeſe diffundit; ergo magnum erit abſolutum, id eſt, infinitè magnum.

Si magnum abſolutum & infinitè magnum; ergo erit ubique; ergo omnia ipſum unum continet. M.

Si enim ſit ubique, omnia continebit, omnia terminabit, & à nullo aberit.

Si à nullo abeſt, erit ubique & in entibus & in non entibus; Ergo ubicunque eſt, erit in ſeipſo, & omnia in ipſo; ergo per compoſitionem, neque ipſum abeſt ab aliis, neque ipſum eſt in aliis, neque ab ullo continetur, neque ab ullo terminatur, ſed ipſum continet; Ergo omnia ſunt in eo, ſed uniter, indiſcretè, indefinitè; Ergo unum hoc maximè abſolutum, immenſum, infinitum.

Si maximum abſolutum, immenſum, infinitum, ergo durationis æternæ. D.

Si enim durationis æternæ non eſſet, neque maximum abſolutum eſſet, deeſſetque ipſi immenſitas & infinitas ad durationem; deeſſet ergo ipſi aliquid, quod abſurdum eſt; ergo ſi maximum eſt; & æternum eſſe, dicere neceſſe eſt.

Si verò æternum; ergo & potens; eſt enim unum potentia omnium, & in ipſo omnia ſunt potentia. P.

Si erit potens omnia, vel illa erit receptiva, vel effectiva.

Si receptiva, vel à ſuperiori, vel à pari, vel ab inferiori eam recipiet.

Non à ſuperiori, cùm unum non habeat ſe ſuperius quicquam.

Non

Non à pari, cùm uni nil æquale, nil par eſſe poſſit.

Non ab inferiori, quia id ſummam arguit imperfectionem; potentiam itaque habet effectivam, qua omnia faciat; eſt enim principii prima ea efficacia, ut omnia efficiat principiata; Unum autem principium eſſe ſæpe diximus; Unum ergo, ut principium eſt, omnia facit.

Si omnia facit, procul dubio, omnia faciendi habuit potentiam; Omnipotens ergo fuit.

S. Si fuit omnipotens; ergo & vita eſt.

Si vita; ergo mente pollebit.

Si mente; ergo intellectu & ſapientia infinita.

Ergo ſicut in primo intellectu ſunt omnia, tanquam in uno ſummo bono; ita & omnia cognoſcit, & uniter una inſita ſibi continet.

Si inſita ſibi uniter una continet, ergò ea ignorare nequit.

Seipſum ſeipſo ergo novit, & in ſe omnia ſupereminentiſſimo & proprio ſibi modo.

Ergo ſapientia ſua, quæ ipſemet eſt, & ſui ipſius plenitudine ſapit, & ſcit omnia.

Si ipſa ſapientia, ergo non ratiocinatur per rerum terminos, qui ipſe ſunt.

Neque intelligit, quærendo eos aliundè, vel in ſe reducendo, quos jam in ſe habet; hæc enim omnia imperfectionem implicant.

Seipſo ergò ſemetipſum & alia omnia in ſemetipſo unum illud eſſentiale, ſummum bonum & ſcit & ſapit. Atque hæc eſt ineffabilis ejus ſapientia & ſumma veritas, quam à ſe in omnes infundit intellectus, & veritatem eis ingenerat, & eos ipſa perficit.

Vo. Si ergo DEUS ſapientia ſumma & eſſentialis; ergo erit & eadem voluntas boni.

Si enim voluntas non eſſet, non intelligeret bonum, quod ipſe eſt.

Si non intelligeret bonum, hoc eſt, ſeipſum, nullum eſſet bonum.

Si nullum bonum, nihil quoque amaret, neque ſeipſum amaret; quæ omnia ſunt impoſſibilia.

Eſt itaque unum eſſentiale voluntas abſoluta, qua & ſe infinitè amat, & omnia in ſeipſo, & extra ſeipſum, ab eo producta.

Omnia ergo in ſummo bono, uti bona ſunt, ita prout ab eo profluxerunt, omnia pariter bona; videt enim DEUS omnia quæ fecerat, & erant valdè bona.

Omnia ergò in quantum bona ſunt, à DEO bona ſunt; à prima Voluntate bona ſunt, & in eum tanquam in ultimum finem reſolvuntur reducunturque omnes bonitates.

Si ergo DEUS ſui ipſius voluntas eſt, ſui ipſius amor & deſiderium; ergo infinitæ virtutis, qua quæcunque voluit fecit in Cœlo & in terra. Vi.

Si itaque virtus ſuprema eſt, & lux infinita; ergo omnia virtute ſua illuminat, omnia perficit; non enim illuminaret neque perficeret, ſi ea non intelligeret, ſi ea non amaret.

Eſt ergo DEUS virtus ſuprema & abſoluta, à quo velut ex unius eſſentialis fonte, omnes profluunt virtutes, & virtutes virtutum.

Si ergo ſuprema virtus eſt, ergo & infinita Veritas. Ve.

Si non eſſet infinita Veritas, hoc eſſet, vel quod intellectus ejus eſſet difformis objecto; ſed hoc impoſſibile eſt, cùm DEUS ſit ſuus intellectus, ſuum objectum; ſua eſſentia, quæ eſt conformitas ipſa intellectus cum objecto, qui eſt ipſe: ergo Veritas infinita.

Si infinita Veritas, ergo & infinita Gloria. G.

Si non eſſet infinita Gloria, non ſeipſo frueretur, non in ſeipſo quieſceret; quod inconveniens eſt.

Uti ergo Unum bonum, magnum, æternum, omnipotens, omniſcium; ita infinitè ſeipſo gloriatur, ſeipſo infinitè fruitur, ſeipſo infinitè gaudet; & in ſe ipſo omnia gloriari facit.

Vides igitur, quomodò principia eſſentialia Artis noſtræ per concatenatam ratiocinii Analyſis in Syntheſin, unum ex altero deducere doceant.

Eadem ratione Reſolutiones inſtitues cum principiis Reſpectivis. Sed ne quicquam omiſiſſe videamur, exemplum apponemus.

QUÆSTIO II.

Quæritur itaque ſecundò. An in Uno eſſentiali detur differentia, ſeu diſtinctio? ℞. Negatur; & ſic argumentor.

Si in uno ſunt omnia, uti ſuprà diximus, ergo in uno ſunt multa. Per =

Si ſunt multa; ergo erunt vel diſtincta, & diſcreta; vel indiſtincta, & indiſcreta.

Si ſint diſtincta, & diſcreta, ergo id erit & unum & multa ſimul; ergo diſcreta & indiſcreta; quæ contradictionem implicant.

Sunt ergo in uno omnia uniter, unè ſimpliciſſimè, ſub multitudine quadam ſimpliciſſima, uniter una, ingenita & improducta, prima & ſuprema, quæ in uno omnia æternum fuit & eſt, neque unquam

unquam ab eo vel prodiit vel prodibit, neque aliundè in ipſum venit; ſed ita eſt cum ipſo una, ut magis quid unum eſſe non poſſit.

Datur tamen in hujuſmodi triuno diſtinctio relativa, Pater, Filius & Spiritus Sanctus; ſed quæ uti ſempiterna eſt & ſimpliciſſima eſſentia, ita ſub numerum & multitudinem cadere non poteſt; eſt tamen hîc fundamentum totius diſtinctionis in rebus creatis intervenientis.

Datur itaque in uno illo, diſtinctio quædam, non quovis ſed divino modo ſubſtantialis, eſſentialis, ineffabilis, & incomprehenſibilis; multitudo ſcilicet ſimpliciſſima & uniter una, verbo Un-omnia, quæ ſi extra ſe emanat; jam in unitate illa multitudo eſt diſtincta & in numerum effuſa innumeris diſtinctionum ordinibus fulget; extra ſe omnia producit, intra ſe, quod erat, manet, immotum & imminutum, indiſtinctum, indiſcretum, inconfuſum, nullam à ſe editorum jacturam faciens; haud ſecus ac fons immotus & imminutus manens varios rivos fluere facit; eſt enim omnis promanatio cum ſecretione, omnis autem ſecretio ab uno, multitudinis & diſtinctionis eſt cauſa.

Cauſa itaque ſecretionis fuit unitas, executrix potentia, finis fuit bonitas, & amor ſe communicandi ad extra. Exemplo id declaratur.

Centrum circuli unum & indiviſibile eſt; in eo uno termini ſunt linearum omnium ab eo procedentium inter ſe in ipſo minimè diſtincti; Ab eo lineæ prodeunt innumeræ, inter ſe jam diſtinctæ ad circumferentiam uſque, quæ in centro prius indiſcretæ erant omnes, & dum à centro ſecernuntur, multiplicantur, & dum multiplicantur, prodeunt, & ab eo deſcendunt, centro perſiſtente immoto & imminuto, lineæ quoque exeuntes non amplius id ſunt, quod in ipſo erant, ſed ab eo & inter ſe diſtinctæ, habent tamen à centro id, quod ſunt, centrumque ipſis eſſe tribuit, cum omnis linea ſit fluxus puncti; ita ut id, quod prodiit, videatur, & in eadem cauſa eſſe in qua prius fuerat, & inde etiam diſceſſiſſe.

Haud abſimili ratione ab Un-omnia indiſcreto, in diſtincto, ſecernuntur, multiplicantur, diſtinguunturque omnia quæ inde prodeunt entia.

Si itaque in Deo uno eſſentiali datur diſtinctio, illa erit vel rationis, vel formalis, vel realis, vel alia quæpiam.

Si rationis tantùm; ergo ante intellectum nihil in Deo, uno, ſummo, erit diſtinctum.

Si nihil eſt diſtinctum; ergo triunum non erit.

Si non ſit triunum; ergo nulla erit trium perſonarum diſtinctio.

Si nulla perſonarum diſtinctio, ergo Pater erit Filius, & Filius, Pater, & Spiritus Sanctus Pater & Filius; quæ omnia heterodoxa ſunt, & fidei contraria.

Datur itaque in Deo Triuno diſtinctio relativa realis hypoſtatica, fundamentum totius in Mundo varietatis, diverſitatis & diſtinctionis rerum; Datur ergo in Deo diſtinctio.

Si datur diſtinctio, datur & concordantia. Per ♡

Si non datur concordantia, ergo triunum jam non erit unum, ſed multiplex.

Si multiplex, ergo jam unitates tres, ſubſtantiæ tres diſtinctæ, diſunitæ, ſeparatæ erunt; ergo tres Dei, quæ omnia impoſſibilia ſunt.

Tres itaque hypoſtaſes divinæ uti ſunt una unitas, una eſſentia, una natura, una ſubſtantia, ita & in Un-omnia ſimplici concordabunt.

Si verò detur in hoc triuno diſtinctio relativa, dabitur neceſſariò in eo & proprietatum relativarum oppoſitio; qua Pater Filio opponitur per relationem notionalem, minimè tamen hæc dici poteſt contrarietas, quæ in qualitatibus cæteriſque accidentibus tantùm ſedem ſuam poſuit; dici tamen poteſt Deo ſummo bono extrinsecè contrarium eſſe ſummum malum, quod peccatum eſt. ○-●.

QUÆSTIO III.

Quæritur Tertiò. An Deus ſit principium, & an in Deo unitates ſint ideæ? ℞. affirm. Idque ſic oſtendo. α. Principium.

Omnia entia proveniunt ab uno primo principio & cauſa omnium.

Si enim Unum entium omnium cauſa non eſt; vel circulari emanatione una connectetur alteri, vel in infinitum dabitur aſcenſus.

Si prius, id eſt, ſi nullorum entium cauſa fuerit, neque ordo erit ſecundorum & primorum, perficientium & perfectorum, ornantium & ornatorum, generantium & generatorum, agentium & patientium.

Si nihil horum; neque cauſæ entium ullæ cognoſci poterunt; eſt enim cauſarum cognitio opus ſcientiæ.

Ergo ſi cauſæ nullæ cognoſci potuerunt, nulla ſcientia habebitur ullius entium; quæ rationi & experientiæ repugnant.

Si verò

Si verò circulari emanatione circumeunt cauſæ, eædem erunt & priores & poſteriores & potentiores & debiliores; cauſatum cauſâ prius, imperfectum perfecto præſtantius; quæ abſurda ſunt.

Si verò in infinitum fiat cauſarum diſtenſio, & ab alio aliud ſit ſemper; rurſus nullius erit ſcientia, infinitorum enim nulla eſt cognitio, nulla ſcientia.

Ignoratis ergo cauſis, neque ſequentium erit ſcientia; quæ incongrua ſunt.

Si ergo cauſam entium oportet eſſe, & diſtinctæ ſint cauſæ à cauſatis, neque in infinitum eſt proceſſus; erit ergo unum cauſa cauſarum, & principium primum entium, à quo veluti à radice promanant ſingula, alia quidem ei viciniora, alia verò remotiora ab eodem. DEUS ergo cauſa prima eſt & principium omnium; quod erat demonſtrandum.

Rurſus. Si DEUS eſt principium omnium; ergo primum, ſummum, & ipſum bonum eſt.

Si enim ab una cauſa omnia proveniunt, cauſam illam vel ipſum bonum oportet dicere, vel ipſo bono præſtantius.

Si ſit bono præſtantior cauſa, vel ab illa nonnihil tranſibit in entia, vel in naturam entium, vel nihil.

Si nihil; abſurdum dicere cogemur; cum illud in ordine cauſæ conſervari non poſſit.

Oportet enim ubique adeſſe aliquid cauſatis à cauſa, & excellenter à prima omnium, à qua omnia pendent, & per quam ſingula entium ſunt.

Si verò tranſire dicimus in entia entiumque naturam; hoc quidem non fiet, niſi per participationem.

Si per participationem eſt; ergo bono imparticipato nihil præſtantius, & tantò quidem omnia quæ participantur, præſtantiora ſunt, quantò bonum imparticipatum magis magiſque participant.

Si enim bonum imparticipatum non eſt præſtantius bono participato, id primum dici non poteſt, ſed ſecundum; ergo poſterius nobilius erit primo; quod eſt inconveniens.

Si ergo bonum primum præſtantiſſimum eſt, ergo omnia illud appetent.

Si id omnia appetant, certè ante cauſam boni nihil eſſe poteſt; & ſi ultra illud aliquid appetit, quomodò illud dici poterit bonum abſolutum?

Si verò id non appetit, quomodo omnium cauſam non appetunt entia, quæ proceſſerunt ab ipſa?

Si denique ipſum bonum eſt, à quo omnia entia pendent, principium & cauſa prioriſſima omnium erit ipſum bonum; quod erat demonſtrandum.

Rurſus. Si principium eſt, cauſa omnium, neceſſariò id bonum erit; ſi ſit bonum, erit quoque medium & finis omnium. ⊙. Per medium.

Medium conjunctionis eſt; quia eo mediante univerſus entium ordo mira quadam harmonia connectitur; ſecus fieret, ſi medium non eſſet.

Eſt & medium menſurationis, quia omnes entium multitudines ex ſe & ſua natura indefinitas, per unum definit & menſurat.

Eſt & medium extremitatum, in quantum unitate ſua ſempiterna extremos entium ordines connectit.

Si medium eſt, ergo & finis eſt.

Si finis eſt; ergo & bonum eſt; finis enim & bonum convertuntur. ω. Per finem.

Si bonum eſt; ergo convertit omnia in ſeipſum tanquam ad ultimum finem.

Si convertit omnia in ſeipſum tanquam ad ultimum finem; ergo tanquam ultimus finis ab omnibus appetitur, & in eum omnia reſolvuntur & reducuntur; quæ eſt ſpes omnium finium terræ.

Si itaque DEUS unum eſſentiale eſt principium, medium & finis omnium; ergo nullum principium, medium & finis ante eum, qui appeti poteſt. M.

Si nihil ante eum quod appeti poteſt; ergo eſt majus omnibus entibus, imò maximum abſolutum.

Sed & eſt quoque ſumma æqualitas; Quia; Æ.

Ubicunque reperitur infinita bonitas & infinita magnitudo, ibi datur & ſumma æqualitas.

In DEO datur infinita bonitas & infinita magnitudo.

Ergo datur ſumma æqualitas. Quæ quidem nil aliud eſt quam nexus omnium.

Si in DEO, uno primævo datur majoritas, æqualitas, ergo & minimus ſuo modo dici poteſt; quia omnia eſſentiæ præſentiæ & potentiæ ſuæ perfectione penetrat; ita ut in unoquoque totius naturæ puncto ſit totus. Min.

Vides igitur, quomodo per catenas Analytico-ſyntheticas omnia & ſingula deduci poſſint, ex uno primo, in infinitam entium multitudinem, & ex hac iterum per intermedios gradus reduci ad unitatem. Qui eſt DEUS ſupra omnia benedictus.

CAPUT V.

De Unitate Mathematica, & Analogia ad Unitatem Metaphyſicam.

DIximus in præcedentibus, de fœcundiſſima Unitatis Metaphyſicæ fœtura, in quantum illa ad bonum eſt revocabilis; nunc de Unitate Mathematica, in quantum illa ad Magnitudinem & durationem revocari poteſt, & amplectitur univerſam corporeæ ſive quantitativæ naturæ ſcientiam, tractandum eſt. Verùm ut hoc loco veram & exactam Analytico-Syntheticæ artis ſpecimen videas, Franciſci Patritii methodum ſectati, Mathematicorum more ab iis, ex quibus omnis rerum demonſtrandarum vis & veritas dependet, ordiri viſum eſt. Et quoniam quod unum eſt in tranſcendentalibus, hoc in quantitate eſt punctum ſive centrum; de quo tametſi Geometræ non niſi definitionem hanc (punctum eſt, cujus nulla pars eſt, ſive quod nullas partes habet) dederint; nos tamen ejus veram ſcientiam aſſignari poſſe, Analytico-Syntheticæ artis beneficio tum demonſtrabimus, ubi prius neceſſarias ſuppoſitiones, definitiones & axiomata, more Geometris ſolito, præmiſerimus.

Suppoſitiones.

1. In omni corporeo quantitativo conſiderantur puncta, lineæ, ſuperficies & corpus, qui eſt naturalis ordo geneſis rerum quantitate affectarum, & ſe habent ut unum ad duo, tria, quatuor, in Arithmeticis; & ut inſtans ad temporum conditiones.
2. Omne ſpatium eſt extenſio, & omnis extenſio eſt ſpatium.
3. Omne ſpatium eſt vel minimum, vel medium, vel maximum.
4. Omne ſpatium eſt vel longum, vel longum & latum, vel longum, latum, & profundum.

Definitiones.

1. Minimum ſpatium eſt illud, quo minus dari non poteſt.
2. Maximum ſpatium eſt, quo majus dari non poteſt.
3. Medium eſt, quod inter majus & minus interjicitur.
4. Punctum eſt minimum in ſpatio.
5. Linea eſt ſpacium longum, ſive eſt longitudo.
6. Angulus eſt ſpatium longum & latum, ſed apertum.
7. Superficies eſt ſpatium longum & latum, ſed clauſum.
8. Corpus eſt ſpacium longum, latum & profundum.

Axiomata.

1. Illud primum eſt, quod omne aliud ordine præcedit.
2. Totum eſt majus ſua parte.
3. Omne totum in partes diviſibile eſt.
4. Omnis pars toto minor.
5. Omne quantum eſt diviſibile.
6. Omne diviſibile in minora & minora dividi poteſt.

Hiſce præmiſſis jam ordiemur Synthetico-analyticas demonſtrationes, ex quibus verum & genuinum hujus methodi artificium eluceſcet.

Euclides definiens punctum dicit, punctum eſſe id, cujus nulla pars eſt, ſatisfactumque putabat ſine ulteriori demonſtratione eſſentialem puncti conceptum exhibere. Sed datur per artem noſtram ulterior philoſophandi ratio, qua quæ alii pro principiis indemonſtrabilibus veluti ſuppoſuerunt, nos ad apodicticam limam revocemus. Puncti itaque ſcientiam dari, ita oſtendemus per Reſolutionem;

Primò quærito omnes puncti proprietates, eaſque eo ordine, qui ſequitur pone. Quibus poſitis ſic Analytico-Syntheticè ratiocinare.

Proprietates puncti.

1. Punctum.
2. Minimum in ſpacio.
3. Primum.
4. Simplex.
5. Indiviſibile.
6. Cui totum non competit.
7. Expers, id eſt, ſine partibus.
8. Impartibile.
9. Indiviſibile.
10. Non quantum.
11. Non majus.
12. Non æquale.
13. Non minus.
14. Non comparabile cum quanto.
15. Non menſurabile.

Fiat Reſolutio retrogrado ordine.

Quæritur itaque. Utrùm punctum ſit minimum in ſpacio.

℞. affirm. Idque per Syntheſin ita probat Franciſcus Patricius in ſua Geometria.

1. Pun-

1. Punctum quia eſt minimum quid in ſpacio, eſt etiam in eodem primum.
2. Et quia eſt in ſpacio primum, eſt etiam ſimplex.
3. Et quia eſt ſimplex, erit etiam indiviſibile.
4. Et quia eſt indiviſibile, totum eſſe non poteſt.
5. Et quia non eſt totum, neque partes habebit.
6. Et quia partes non habet, non eſt quoque partibile.
7. Et quia non eſt partibile, non eſt diviſibile.
8. Et quia non eſt diviſibile, non erit quantum.
9. Et quia non eſt quantum neque eſt majus, neque æquale, neque minus.
10. Et quia hoc, nulli ſpeciei quantitatis comparabile eſt.
11. Et quia hoc, neque commenſurabile eſt.
12. Et quia hoc, ideò à nullo quanto menſurabile.

Analyſis ſive Reſolutio, hinc uſque ad principium, unde per Compoſitionem dilapſi ſumus.

1. Quia verò punctum à nullo quanto menſuratur, nec ipſum quantum menſurat, eam ob cauſam ipſum eſt incommenſurabile.
2. Cum nullo autem commenſurabile eſt, quia cum nullo eſt comparabile.
3. Non eſt comparabile, quia quanto nec majus, nec minus, nec æquale eſt.
4. Majus verò, aut minus, aut æquale fieri non poteſt, quia ipſum non eſt quantum.
5. Et quia ipſum non eſt quantum, diviſibile id eſſe nequit.
6. Diviſibile eſſe nequit, quia non eſt partibile.
7. Non eſt partibile, quia nullas partes habet.
8. Nullas partes habet, quia non eſt totum.
9. Non eſt totum, quia eſt indiviſibile.
10. Et quia eſt indiviſibile, ideo eſt ſimplex.
11. Et quia ſimplex, ideò primum in ſpacio eſt.
12. Et quia primum in ſpacio eſt, id eſt & neceſſariò minimum in ſpacio.

Punctum ergo eſt minimum in ſpacio; quod erat demonſtrandum.

Demonſtratio dictorum.

Si quiſpiam verò per abſurdum, unum ex dictæ Compoſitionis Reſolutioniſque membris negaverit, quomodò is per deductionem ad impoſſibile Syllogiſmoſque demonſtrativos, de irrefragabilis veritatis negatione convinci poſſit, jam reſtat, ut doceamus.

Primum Compoſitionis membrum erat:

Si punctum eſt minimum in ſpatio exiſtens, erit id neceſſariò & primum in ſpacio. Propoſitio 1.

Si punctum quod eſt in ſpatio, minimum, in ſpatio non eſſet primum, ante minimum aliquid minus minimo foret. Demonſtratio.

Sed punctum, quod eſt minimum quid, minus habere non poteſt.

Ergo punctum eò quod ſit minimum in ſpacio, in eo primum quoque eſt.

Cum itaque punctum ſit primum in ſpacio, erit quoque ſimplex; quod ita demonſtro. Propoſ. 2.

Si enim punctum non eſſet ſimplex, id non foret primum. Demonſtratio.

Sed demonſtratum eſt in præcedente, punctum eſſe primum.

Ergo cum ſit primum, erit quoque ſimplex.

Si itaque punctum ſit ſimplex, erit indiviſibile; quod ita demonſtratur. Propoſ. 3.

Si enim punctum non foret indiviſibile, id diviſibile foret in ſuas partes componentes, & conſequenter eſſet compoſitum. Demonſt.

Sed ex præcedente demonſtratum eſt, punctum eſſe ſimplex.

Ergo punctum eò quod ſimplex, erit etiam indiviſibile.

Punctum cùm ſit indiviſibile, non erit totum; quod ita demonſtratur. Propoſ. 4.

Si enim punctum eſſet totum, id foret diviſibile in ſuas partes. Demonſt.

Sed ex præcedenti conſtat, punctum eſſe indiviſibile.

Cùm ergo tale ſit, totum eſſe non poteſt.

Et quoniam punctum totum non eſt, neque partes ullas habebit; quod ita demonſtratur. Propoſ. 5.

Si punctum haberet partes, id totum quoque eſſet. Demonſt.

Sed demonſtratum eſt in præcedenti, punctum non eſſe totum.

Ergo, cum non ſit totum, neque partes ullas habet.

Et quia punctum non habet partes, ideò non eſt partibile, quod ita demonſtratur. Propoſ. 6.

Si punctum foret partibile, haberet partes; quod contra præcedentem eſt. Demonſt.

Ergo quia partes non habet, ideò non eſt partibile.

Et ſi punctum partes non habet, non erit quoque diviſibile; quod ita demonſtratur. Propoſ. 7.

Si enim partes haberet, foret quoque diviſibile; quia omne quod partibus conſtat, eſt diviſibile. Demonſt.

Sed ex præcedente patuit, punctum non habere partes;
Ergo neque eſt diviſibile.

Propoſ. 8. Et quia punctum non eſt diviſibile, id neque erit quantum; quod ita demonſtratur.

Demonſt. Si enim eſſet quantum, eſſet quoque diviſibile;
Sed ex præcedentibus patuit, non eſſe diviſibile;
Ergo neque quantum.

Propoſ. 9. Et quia punctum quantum non eſt, neque minus fiet; Quod ita demonſtratur.

Demonſtr. Si punctum minus fieret, id foret quantum;
Sed hoc repugnat præcedenti:
Ergo uti non eſt quantum, ita minus fieri non poteſt.

Propoſ. 10. Et quia punctum non poteſt fieri minus, neque majus eſſe poteſt; quod ita demonſtratur.

Demonſtr. Si punctum majus eſſet, etiam foret minus:
Sed hoc eſt contra præcedentia;
Ergo ſicuti minus non fit, ita majus quoque fieri non poteſt.

Propoſ. 11. Et quia neque majus neque minus eſſe poteſt, neque æquale eſſe poteſt; quod ita demonſtro.

Demonſt. Si enim æquale fieri poſſet, fieri quoque poſſet majus & minus, ratione commenſurabilitatis.
Sed hoc eſt contra præcedentem.
Ergo cum majus & minus eſſe non poſſit, neque æquale fieri poteſt; ratione commenſurabilitatis.

Propoſ. 12. Et quia majus, minus, & æquale non eſt, id pariter comparari non poteſt ulli quanto: quod ita demonſtro.

Demonſt. Si comparari poſſet cum quanto majori, minori, æquali, eſſet & ipſum quoque majus, minus, & æquale.
Sed hoc eſt contra præcedentem propoſitionem.
Ergo punctum, quia majus, minus, æquale eſſe non poteſt, ideo quoque comparari non poteſt majori, minori æquali, neque lineæ, neque ſuperficiei, neque angulo, ratione commenſurabilitatis.

Propoſ. 13. Si neque æquali neque majori neque minori comparari poteſt; ergo neque iiſdem poteſt commenſurari.

Demonſt. Quia, ſi poſſet commenſurari, poſſet & ipſum quoque eſſe menſura.
Quæ omnia impoſſibilia ſunt. Ergo.

Punctum itaque incommenſurabile eſt, quia majus, minus, æquale eſſe non poteſt: Et hoc pacto retrogrado ordine per Analyſin reſolves, inferendo ſemper unum ex altero, uſque ad primò propoſitam quæſtionem uti ſuprà in Reſolutionis exemplo patuit.

Vides itaque in hoc ſpecimine terminos concatenata quadam conſecutione, & illatione unius ex altero ita conſtitutos, ut quos Syntheſis ex centro ad circumferentiam deducit, hos deductos ex circumferentia ad centrum reducat Analyſis; quo nihil pulchrius & in veritatis exploratione excogitari poteſt ſcitius.

Quæritur Secundò. An punctum habeat ſitum in ſpatio?

Cum punctum ſit in ſpacio, etiam habebit ſitum.
Si non haberet ſitum in ſpatio, non eſſet in ſpatio.
Sed eſt in ſpatio. Ergo habet ſitum in ſpatio.
Cum itaque ſitum habeat in ſpatio, habebit etiam poſitionem in ſpatio.
Si non haberet poſitionem in ſpatio, etiam ſitum non haberet in ſpatio.
Sed ex præcedenti ſitum habet; Ergo & poſitionem.
Si itaque poſitionem habet in ſpatio, dicet quoque reſpectum ad alia puncta, ſive lineas, ſive ſuperficies, ſive corpora.
Si non diceret reſpectum ad puncta, non haberet poſitionem in ſpatio.
Sed ex præcedenti habet poſitionem in ſpatio.
Ergo & reſpectum dicit ad puncta, lineas, ſuperficies, corpora.
Ergo per Analyſin.
Punctum reſpectum dicit ad puncta, lineas, ſuperficies, corpora, quæ ſunt in ſpatio; quia illud in ſpatio habet poſitionem.
Et quia habet poſitionem in ſpatio, habet & in eodem ſitum.
Et quia habet ſitum, eſt etiam in ſpatio.

Quæritur Tertiò. An duo puncta ſe contingere poſſint?

℞. Affirm. Componendo ita rem demonſtrat Franciſcus Patricius.
Si punctum, uti in ultima præcedentis oſtenſum eſt, reſpectum dicit ad plura alia puncta in ſpatio, vel ſe tangent, vel non tangent.
Si ſe tangent, ſpacium non occupabunt.
Quia ſi ſpatium occuparent, non eſſent minima, ſed quantitate affecta.
Sed ex præcedentibus demonſtratum eſt, eſſe minima in ſpatio & quantitatis expertia.
Ergo contingendo ſe duo vel plura puncta, ſpatium non occupabunt.

Si enim

Si enim majus uno puncto ſpatium occuparent, unumquodque illorum ſpatium occuparet majus uno puncto.
Sed ex præcedenti patuit, illa ſpatium non occupare.
Ergo puncta plura contingendo ſe, majus uno puncto ſpatium non occupabunt, etiamſi forent infinita.

Et quia tangendo ſe, majus uno puncto ſpatium non occupant, intra ſpatium quoque non extenduntur.
Si enim extenderentur, majus uno puncto ſpatium occuparent.
Sed hoc refutatum eſt in præcedente.
Ergo cùm majus uno puncto ſolo ſpatium non occupant, neque in eodem extenduntur.

Et ſi non extenduntur, magnitudinem non acquirunt.
Si enim magnitudinem acquirerent, ſupra ſpatium ſe extenderent.
Sed hoc in præcedenti exploſum eſt.
Ergo cum in ſpatio non extendantur, neque magnitudinem acquirent.

Et ſi magnitudinem non acquirunt, neque de ſe illam producunt.
Si enim eam producerent, jam eam in ſe haberent;
Sed hoc eſt contra præcedentem.
Ergo dum magnitudinem non acquirunt, neque eam de ſe producent.

Et quia magnitudinem de ſe non producunt, neque longum, aut longitudinem aut lineam faciunt.
Si enim lineam facerent, longitudinem etiam ex ſe producerent.
Sed hoc eſt contra præcedentem.
Ergo cum longitudinem de ſe non producunt, neque lineam producent.

Et quia lineam non faciunt, etiam latitudinem aut ſuperficiem non faciunt.
Quia ſi ſuperficiem producerent, jam lineam quoque produxiſſent.
Sed hoc eſt contra præcedentem.
Ergo cum lineam de ſe non producant, neque ſuperficiem producent.

Et quia ſuperficiem non formant, etiam corpus non producunt.
Si enim corpus producerent, etiam ſuperficiem producerent.
Sed hoc eſt contra præcedentem.
Ergo ſi ſuperficiem non formant puncta plura contactu ſuo, ergo neque corpus producent.

Per Reſolutionem itaque redeamus eò, unde digreſſi ſumus.

Ergo duo aut plura puncta tangendo ſe, corpus de ſe non producunt.
Non formant corpus, quia ſuperficiem non producunt.
Non producunt ſuperficiem, quia lineam non producunt.
Non producunt lineam, quia magnitudinem de ſe non producunt.
Magnitudinem de ſe non producunt, quia eam non acquirunt.
Non acquirunt, quia in ſpatio non ſe extendunt.
In ſpatio non ſe extendunt, quia uno puncto ſolò majus ſpatium non occupant.
Et ſpatium non occupant, quia minima ſunt, & omnis quantitatis expertia.

Habemus primum duo puncta ſe tangere poſſe, ſpatium tamen, quod occupant, non niſi uno puncto majus eſſe.

Supponamus jam, duo puncta in ſpacio non ſe tangere. Dico, ſi duo puncta in ſpatio non ſe tangunt, ſpatium illud interſitum, punctum eſſe non poſſe.
Si enim eſſet punctum, ſe etiam tangerent.
Sed per ſuppoſitionem non ſe tangunt.
Ergo ſpacium illud, ſi ſpatium ſit, punctum non erit.
Si non eſt punctum, ergo ſpatium eſſe poteſt inter illa minimum, medium, maximum.
Si non, ergo nullum ſpatium eſſet. Ergo inter illa ſpatium eſſe poteſt minimum, medium, maximum.
Si ſit ſpatium minimum, quo minus dari non poteſt, id conſequenter erit primum in genere longorum. Si non eſſet prima, ante eam eſſet alia linea; Sed quia minima eſt, alia ante eam dari non poteſt. Ergo.
Si eſt primum, ergo erit ſimplex; ſi enim non eſſet ſimplex non eſſet prima, quod eſt contra præcedentem; Ergo, quia prima eſt, ſimplex eſt,
Si ſimplex, ergo ex partibus non erit compoſita.
Si eſſet ex partibus compoſita, jam non eſſet ſimplex;
Quia ergo eſt ſimplex, erit etiam ex partibus non compoſita.
Si non ſit compoſita ex partibus; ergo illud ſpatium non habebit partes; quia ſic ex partibus jam eſſet compoſita; quod eſt contra præcedentem. Ergo.
Si non habebit partes; ergo neque erit partibilis.
Si non partibilis; ergo neque diviſibilis.
Si non diviſibilis, ergo ſimplex hoc ſpatium, prima erit in ſpatio longitudo, ſive linea minima; quæ uti non eſt divi-

diviſibilis, ita quoque nec in infinitum erit diviſibilis.

Si verò linea minima non eſt diviſibilis in infinitum, neque media linea erit diviſibilis in infinitum, & conſequenter neque maxima; ſemper enim diviſio earum terminabitur in minima; Ergo nulla linea erit diviſibilis in infinitum. Ergo falſum dogma, omnem lineam in infinitum eſſe diviſibilem.

Quamvis verò duo puncta in ſpatio poſita non ſe tangant, tangent tamen utrumque lineæ extremum; ſecus enim, ſpatium aliud foret inter lineæ extremum & punctum.

Si itaque tangunt utrinque lineam, erunt quoque extrema lineæ, aliàs enim non tangerent.

Si ſunt extrema lineæ, erunt & termini ejuſdem; aliàs enim non eſſent extrema.

Si termini, ergo lineam facient terminatam; aliàs enim non eſſent termini.

Si terminant, ergo terminant finitè, aliàs enim non terminarent.

Si finitè terminant; ergò linea utrinque poteſt prolongari; eſſet enim aliàs ſine termino.

Si utrinque poteſt prolongari; ergo ſemper plus & plus poteſt prolongari.

Si ſemper plus & plus poteſt prolongari; ergo in infinitum.

Si poteſt prolongari in infinitum utrinque; ergo & linea minima poteſt prolongari.

Si poteſt prolongari; ergo poteſt pervenire ad æqualitatem mediæ & maximæ.

Si hoc, ergo non remanet minima, ſed ſemper magis & magis prolongari poteſt in infinitum.

Sed ut per Analyſin eò, unde progreſſi ſumus, redeamus.

Nulla linea eſt diviſibilis in infinitum.

Si non eſt diviſibilis in infinitum; Ergo maxima non eſt diviſibilis in infinitum; ergo neque media, neque minima.

Minima non eſt diviſibilis in infinitum, quia eſt indiviſibilis.

Eſt indiviſibilis, quia non eſt partibilis.

Non eſt partibilis, quia omnis partis expers.

Eſt omnis partis expers, quia eſt incompoſita.

Eſt incompoſita, quia eſt ſimplex.

Eſt ſimplex, quia eſt prima.

Eſt prima, quia eſt minima, qua minor dari non poteſt.

Hæc linea ſemper poteſt eſſe major; ergo poteſt fieri media & maxima.

Poteſt fieri maxima, quia poteſt fieri media.

Poteſt fieri media, quia poteſt prolongari.

Poteſt prolongari, quia poteſt prolongari in infinitum.

Et quia ſemper poteſt prolongari, erit utrinque ſemper finita.

Si ſemper erit finita, utrimque erit terminata, quia utrimque habet terminos.

Habet terminos, quia habet extrema, quæ lineam utrimque tangunt.

Et quia utrinque tangunt lineam, ſpacium comprehendunt.

Et quia ſpacium comprehendunt, ideò non ſe tangunt; quod ab initio erat demonſtrandum.

Hæc de puncti ſcientia per Analytico-Syntheticum artificium dicta ſufficiant; quod enim de puncto demonſtratum eſt, id & de Linea, angulo, parallelis, triangulis, cœteriſque Geometricis propoſitionibus, Axiomatibus, definitionibus demonſtrari poteſt, uti nos fuſè in noſtra Geometria Combinatoria, Deo dante, ſuo tempore, comprobabimus.

§. I.

Applicatio ſcientiæ puncti ad divinas proprietates, & ad octodecim Artis Magnæ principia.

Et quoniam punctum ſe habet per modum unius; Hinc quæcunque de proprietatibus DEI, Angelorum, rationalis creaturæ, proprietatibus dicuntur, illa omnia miro quodam ordine, & ſecundum analogiam quandam, quæ de dictis pariter enunciari poſſunt, in puncti elucent proprietatibus. Si enim quærat quiſpiam.

Cur DEUS definiatur circulus, cujus punctum medium ſeu centrum ſit ubique, circumferentia nuſquam? Reſpondeo, quia ad punctum habet analogiam. Hoc ita reſolvendum eſt.

Si DEUS centrum eſt; ergo unum primum; ſi primum, ergo ſimplex; ſi ſimplex, ergo incompoſitus; ſi incompoſitus, ergo partes non habet; ſi partes non habet, ergo impartibilis; ſi impartibilis, ergo indiviſibilis; ſi indiviſibilis, ergo non eſt ens quantum; ſi non ens quantum, ergo neque longum, latum, profundum; ſi neque longum, latum, profundum, ergo neque corporeum; ſi non corporeum, ergo incorporeum; ſi incorporeum, ergo ens eſt incorporeum primunum; ſi primunum, ergo bonum,

bonum, primum & ſummum; ſi hoc, ergo infinitè magnum; ſi infinitè magnum, ergo infinitè durans, id eſt, æternus; ſi æternus, ergo infinitè potens; ſi infinitè potens, ergo infinitè ſapiens; ſi infinitè ſapiens, ergo infinitæ voluntatis; ſi hoc, ergo infinitæ virtutis & perfectionis; ſi hoc, ergo veritas infinita; ſi hoc, ergo gloria infinita & æterna.

Si hæc omnia ſit DEUS unus; ergo nulla in eo dabitur differentia; ſi nulla differentia; ergo ſumma concordantia. Si ſumma concordantia, ergo omnis contrarietatis expers. Eſt itaque DEUS principium, medium & finis ultimus omnium; Major omnibus, æquans omnia, omni minoritate excluſa.

Vides itaque Lector, quomodò ex unius puncti proprietatibus, quicquid de DEO dici poteſt, per noſtræ Artis methodum demonſtrari queat. Et quoniam à puncto & uno incipimus; quomodo hujus puncti unitas, rebus quoque creatis applicari poſſit, videamus. Sicuti enim unitas omnibus ineſt, ita & punctum κατὰ τὴν ἀναλογίαν, omnibus applicari poſſe oſtendamus.

§. II.

De Angelica natura analoga lineæ minimæ, ad DEUM centrum omnium Comparata Reſolutiones.

DEUS ſimul ac à centro ad circumferentiam, id eſt, ad extra ſe movit, immobilis & immutabilis; mox Natura prodiit Angelica, quam nos lineæ minimæ, ſecundum analogiam quandam, quam à fluxu puncti concipimus, comparamus; id eſt, prodierunt duo puncta non ſe contingentia; ſicuti enim duo puncta non ſe contingentia neceſſario ſpacium intercipiunt, ita quoque hoc ſpatium punctum eſſe non poteſt. Si non eſt punctum, ergo alterum à puncto primo, ſeu centro eſſentiali Univerſorum DEO; Ergo eſt ſpacium minimum. Si ſpatium minimum, ergo cum puncto primo & eſſentiali & infinito, coincidere non poteſt; Si coincidere non poteſt, ergo nunquam idem fieri poteſt cum puncto infinito, cùm ſpatium ſit terminatum. Si idem eſſe non poteſt cum puncto eſſentiali, ergo ab eo immediatè productum fuit; ergo ab eo immediatè prodiit; & alterum factum eſt: Sicuti enim linea à puncto profluere concipitur, ita Angelus à DEO, centro omnium; & ſicuti linea differt à puncto, quod lineam terminat, ita Angelus à DEO, quia ab eo terminatur; Et quemadmodum linea minima incorporea à puncto incorporeo incipit, ita & Angelus incorporeus à DEO incorporeo; & quemadmodum linea prima eſt quantitatis ſpecies poſt punctum, ita Angelus prima Creatura poſt centrum omnium DEUM à DEO producta ex nihilo.

Si prima Creaturarum, ergo ſicuti linea minima eſt ſimplex, ita & Angelus ſubſtantia ſimplex.

Si eſt ſimplex, ergo, ſicuti linea minima, quâ minor dari non poteſt; non eſt compoſita ex partibus, ita & Angelus.

Si non eſt compoſita ex partibus; ergo ſicuti linea minima non eſt partibilis, ita & Angelus.

Si non eſt partibilis; ergo ſicuti linea minima non eſt diviſibilis, ex ſuprà demonſtratis, itaque neque Angelus.

Si non eſt diviſibilis, ergo ſicuti linea minima eſt unum quid indiviſibile; ita & Angelica natura unum quid & indiviſibile eſt, ergo incorporeum intellectuale.

Si unum quid Angelus quoad ſubſtantiam, & indiviſum in ſe, ergo ens bonum erit, convertuntur enim inter ſe bonum & unum. B.

Si bonum eſt intellectuale, ergo & bonitatis ſuæ diffuſivus; eſt enim omne bonum diffuſivum ſui.

Si eſt bonitatis ſuæ diffuſivus, ergo & magnitudine pollebit intellectuali; fieri enim non poteſt, ut bonus ſit, & magnus non ſit, cum magnitudo, bonitatis formalis effectus ſit. M.

Si magnum ſit ens intellectuale, ergo & durabilem permanentiam habebit, cum fieri non poſſit, ut quidpiam boni magnum ſit & non duret, & quidem uti ſubſtantia incorporea, ita perennis. D.

Si bonum magnum duret, ergo potentia pollebit activa intellectuali; ſi enim nulla potentia pollet, ergo bonum & magnum eſſe non poteſt; quod contra præcedentem eſt. P.

Si potens eſt, ergo intellectuali vi pollebit; S.

Si intellectuali vi pollebit; ergo erit ſummè ſapiens; ſi enim non eſſet ſapiens, altiſſimarum rerum cauſas intellectu non penetraret; quod falſum eſt.

Si eſt ſummè ſapiens, ergò ſummè appetitivum ſive voluntarium; ubicunque enim eſt ens intellectuale, ubi vim appetitivam ponere neceſſe eſt. Vo.

Si eſt voluntarium; ergo ſummæ virtutis & efficaciæ, tum ad intelligendum tum ad volendum erit. Vi.

Si eſt ſummæ virtutis & efficaciæ tum ad intelligendum, tum ad volendum, ergo eſt in eo ſumma conformitas intellectus cum rebus volitis.

Ve. Si eſt ſumma conformitas intellectus cum rebus volitis, ergo ſumma veritas creata.

G. Si eſt ſumma veritas creata, ergo eſt glorioſus, ergo plenam habet felicitatem in ſeipſo. Haud ſecus per principia reſpectiva procedendum tibi eſſe ſcias.

Vides jam aliam catenam ex uno & puncto, quâ angelicæ naturæ proprietates miro quodam reſolutorum terminorum ordine & nexu conſtituuntur.

§. III.

Rationalis Creaturæ, qui eſt homo, ad punctum, lineam, & ſuperficiem comparatio & Analogia.

Quemadmodum ex uno ſeu puncto eſſentiali, profluxit linea minima, id eſt Angelus, ita ſicuti ex fluxu puncti linea, ita ex fluxu lineæ conſtituitur ſuperficies, quæ eſt longa & lata, quam nos ſecundùm ceptam analogiæ telam hominem rationalem dicimus; conſtat enim ex linea, id eſt, intellectu & ratione; quorum illud lineæ indiviſibilis minima, hoc ſuperficiei applicatio ſequitur; Eſt enim rationis proprium diſcurrere, ſicuti angeli ſine diſcurſu intelligere.

Si itaque homo ratiocinando diſcurrit, quod eſt proprium diſcurrere ex linea in ſuperficiem; ergo judicat.

Si enim non judicaret, non diſcurreret, quod falſum eſt; ergo judicat.

Si judicat, ergo unum infert ex altero; aliàs enim non judicaret, unum expedire præ altro.

Si infert unum ex altero; ergo diſtinguit unum ab altero.

Si diſtinguit unum ab altero, ergo dividit.

Si dividit, ergo ex diviſione infert differentias, ex differentiis ſpecies, ex ſpeciebus individua, quod eſt, per longum & latum diſcurrere; ergo ratio humana in longum latumque diſcurrens ſe habet per modum ſuperficiei ex lineæ fluxu conſtitutæ, quod ab initio erat propoſitum demonſtrandum.

§. IV.

Analogia ſeu Applicatio unitatis eſſentiæ & vitæ intellectus primi ad omnia Mundi entia, eadem attributa ſecundùm gradus participantia.

Species rerum ſe habent, teſte Ariſtotele, ut numeri; cui ſi unitatem addideris, ſtatim in alterius unitatis eſſentiam illum degenerare neceſſe eſt; ut ſi binario 1. addas, fiet alter à binario numerus, videlicet ternarius, eſſentialiter à binario diſtinctus, ſua eſſentiali unitate gaudens; & ſic de cæteris.

Cùm itaque jam demonſtratum ſit, à Deo veluti ex centro prim'uno omnia proveniſſe; primam ſcilicet unitatem & in ea & extra eam omnes entium unitates, eaſque inter ſe tantum diſtinctas, quantum diſtinguuntur numeri à numeris, binarius à ternario, & hic à quaternario, ſola primæ unitatis ſeu puncti ad extra facta appoſitione.

Si itaque ab unitate hac omnes unitates tum in Deo, tum extra ipſum ſunt, ergo ab unitate hac omnes eſſentiæ; concipitur enim unum prius, quàm eſſentia.

Si ab unitate omnes eſſentiæ; ergo ſicuti ab unitate omnes unitates, ita ab eſſentia prima omnes reliquæ eſſentiæ.

Si ab eſſentia omnes eſſentiæ, ergo uti à prima eſſentia omnes eſſentiæ, ita ab una eſſentia vita prima, & ab hac omnes vitæ.

Si à prima vita omnes vitæ, ergo & à prima vita primus intellectus; & ab hoc omnes creati intellectus; Concipiuntur enim, ratione originis primò unum, deinde eſſentia, & deinde vita, deinde intellectus; quæ tamen in Deo omnia unum ſunt.

Si à primo intellectu omnes intellectus, ergo & à primo intellectu omnes animæ, id eſt ab anima prima omnium omnes animæ, quæ uti in Deo omnia unum ſunt, ita & in anima omnia hæc unum ſunt, unitas, eſſentia, vita, intellectus; inter quos gradus nihil mediat. Quod ut intelligas,

	1. Unitas.	Participat.
	2. Eſſentia.	
	3. Vita.	
	4. Intellectus.	
Medium.	5. Anima rationalis.	
	4. Natura.	Participat.
	3. Proprietas.	
	1. Forma.	
	2. Corpora.	

Nota, animam rationalem mediam eſſe inter novem univerſitatis gradus, ſuperiores quatuor, & inferiores quatuor. Superiores ſunt, unitas, eſſentia, vita, intellectus. Inferiores ſunt, natura, proprietas, forma, corpora. Superiores immobiles & in dignitate ſua conſtituti, infra animam non deſcendent, neque inferiorum quatuor ullum ultra animam aſcendet; neque natura mundana, neque proprietas, neque forma, neque corpus, tametſi ſuperiores quatuor, inferioribus quatuor de ſuis proprie-

proprietatibus nonnullas, non tamen omnes communicent. In omnibus unitatem, in aliquibus eſſentiam tantùm, in nonnullis vitam tantùm & ſenſum; mentem verò & intellectum nulli inferiorum animâ. Nullum etiam in novemplici hoc graduum ordine eſt, quod uti unum eſt, & ens eſt, ita bonum quoque non ſit; Vidit enim DEUS quæ fecit, & erant valdè bona; quod ita oſtendo reſolutoriè.

B. Si omnia bona ſunt, bonitate ſua primam bonitatem ut ut poterunt, imitabuntur; eſt enim omne bonum diffuſivum ſui; facient ergo aliquid.

Si facient aliquid, ergo hæc factio actio erit; Sed actio omnis eſt à viribus; vires ab eſſentia; ergo omnia beneficam eſſentiam habebunt, à majori uſque ad minimum.

Si omnia eſſentiam beneficam habent; ergo in ſe primò vires habent & per vires actiones parturient ad extra.

Si ad extra actiones parturiunt; ergo in ſe prius erunt prægnantia, & ad extra neceſſariò fœcunda;

Ergo converſa ratione, omne ens eſt fœcundum; ſi fœcundum, ergo etiam prægnans; ſi prægnans, etiam parturit; ſi parturit, etiam producit.

Si enim vires ab eſſentia emanantes nihil producunt; ergo erunt otioſæ; ſed fieri non poteſt, ut à bono ſummo & primuno participatum, ſit otioſum; ergo otioſæ non ſunt; ergo agent aliquid.

Si agent aliquid; erunt ergo in motu vel interno, vel ad extra externo; externus per internum ad extra fit, & vita dicitur.

Eſt enim vita nihil aliud, quàm eſſentia parturiens actionem tum intra ſe, tum extra ſe; ſi enim intra ſe actionem edit, ea actio à ſe non exit, ſed immota hæret; ſi verò extra ſe abit, fieri non poteſt, ut ſit otioſa.

Si otioſa non eſt, & ipſa motus eſt, & motu ipſo aliud à ſe efficit ut cauſa, quam vocant, alterius immediata.

Si cauſa eſt, illa prior erit & potentior ſuo cauſato.

Si prior & potentior ſuo cauſato; ergo cauſatum poſterius, vel impotentius, vel potentius, vel æquale erit;

Sed uti prius aſſerendum eſt, ita reliqua neganda ſunt.

Ergo impotentius eſt, quia tametſi omnes cauſæ proprietates ſecum ferat, eæ tamen remiſſiores ſunt.

Si remiſſiores; ergo non eaſdem prorſus habet, eſſet enim aliàs idem cum ſua cauſa, quod abſurdum eſt; neque præſtantiores, ſic enim ad ſuperiora fieret propagatio; quod naturæ ordini repugnat.

Si non præſtantiores, ergo non æquales, quia effectus cauſæ ſuæ par eſſe nequit; ergo remiſſiores, ut dictum eſt, ſecum defert cauſatum, partim cauſæ ſimiles, partim diſſimiles. Ergo effectus omnis non eodem cum cauſa gradu conſiſtit, non idem cum eo, ſed ſimile, & minus, & diverſum.

Habemus ergo per reſolutionem, quod omnis effectus ſit idem & diverſum, ſimile & diſſimile à ſua cauſa, quod poſterior, impotentior, ipſa cauſa in quantum primum agens eſt. Cauſa autem producendo effectum non otioſa erit, quia aget; ſi aget, ergo ab intrinſeco habuit, unde ageret; ergo vires habet, unde agat; ergo cauſa ut agens eſt diffuſiva ſuarum virium; ergo bonum; bonitas hæc eſt ab anima prima; anima ab intellectu primo; intellectus à vita prima; vita prima ab eſſentia prima; eſſentia prima ab unitate prima; & ſic datur reditus ad unum, qui eſt DEUS benedictus in ſecula. B.

Si porrò omnis cauſa per vires & actiones bona eſt, in quantum ſe diffundit; in alia ſe fundit, ſe propagat, & beneficiis implet, ergo & magna eſt. M.

Si enim non magna eſt, ergo neque ad alia ſeſe extendit, quod eſt bonitati contrarium: Si ſe extendit, ergo & magna.

Si magna, ergo & durans; Si enim non duraret, neque bona, neque magna foret, neque ſe diffunderet, vel extenderet; ſed ſeſe diffundit & extendit, ergo durat. D.

Si durat ſe diffundendo, extendendo, ergo potens eſt; aliàs enim non ſe diffunderet, neque extenderet, neque duraret; quæ incongrua ſunt; ergo potens eſt. P.

Si potens eſt; ergo cognoſcitiva vi pollet. S.

Si cognoſcitiva vi pollet, ergo illa erit vis intellectualis, vel rationalis, vel inſtinctiva; utique omne cauſans in rerum natura, unâ ex hiſce, Angelus intellectuali pura, rationalis mixtâ, reliqua ſenſitiva, vegetabilia, inanimata inſtinctivâ pollebunt; ergo omne cauſans cognoſcitiva vi pollebit vel vera vel analoga, unumquodque modo ſibi proportionato.

Si cognoſcitiva vi pollet, ergo & appetitiva; ſi enim bonum ſibi congruum non cognoſceret, illud non appeteret; ſed appetit, ergo cognoſcit, vel per realem cognitionem, vel inſtinctivam. Ve.

Vi. Si appetitiva vi pollet, ergo vires habebit ad finem obtinendum neceſſarias; ſi enim vires non habet ad bonum obtinendum neceſſarias; ergo fruſtra erit cognoſcitiva & appetitiva vis à natura inſtituta; Sed DEUS & natura nil fruſtra faciunt; ergo vires habebit.

Ve. Si vires habet, ergo cognoſcitivam conformitatem habebit ad cognoſcibile, & volitivam ad bonum volibile; ergo

Gl. erit vera; ergo erit glorioſa, requieſcens in fine ſuo adepto.

Omnia ergo à ſupremo ad infimum ens, unitates ſunt, eſſentiæ ſunt, Magnitudines, D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ſunt; In ſuperioribus quidem quatuor, propriè; in inferioribus partim propriè, partim impropriè, & ſecundùm analogiam quandam.

DEUS ergo intellectus Conditor, dum hominem conderet, anima rationali inſtructum, omnes in eum transfudit proprietates, identitatis ſuæ tantum illi tribuens, quantum in alteritatem cadens ſecum ferre potuit; factus itaque homo anima rationali inſtructus, rerum univerſitas tota, ſed modo & conditione animæ propria, videlicet animaria; ſicuti intellectus factus eſt univerſitas tota, ſed intellectualis; & vita univerſitas tota, ſed vitalis; eſſentia univerſitas tota, ſed eſſentialis; & denique unitas univerſitas tota, ſed unialis.

Quemadmodum verò in intellectu omnium rerum formæ fuerunt ſuo modo; ita in animum eædem omnes rerum formæ ab intellectu deſcenderunt; per quas ſicuti intellectus intelligibilis & intellectualis Mundus erat, ſic homo anima rationali inſtructus, factus eſt Mundus animarius, rerum omnium formis refertus.

Homo itaque omnia eſt; ſuperiora in ſe exprimit tanquam in imagine, inferiora reſpicit tanquam eorum exemplar; & eſſentia quidem ſua tota univerſitas entium eſt, modo ut diximus, animario. Eſt igitur unum ab unitate prim-una; eſſentia, ab eſſentia intelligibili; & vita à vita intelligibili; & intellectus ab intellectu Conditore; & quamvis ab hoc productus ſit & ab eo dependeat neceſſariò; poſtquam tamen productus fuit, & in ſe unus eſt, & unitatem habet, & in ſe eſt, & eſſentiam habet, & in ſe vivit effectivè & eſt vita, in ſe intelligit ſuo modo, & eſt intellectus, & eſt ratio, & eſt rationalis ſuo modo, & rationes rerum omnium eſſentiales ſibi inſitas habet: Ab Archetypo ſiquidem per unitatem, eſſentiâm, vitam, intellectum in eum deſcenderunt; ſimilem quidem illius proprietatibus, quia identitatis illius aliquid ſecum tulit; diſſimilem verò, quia in alteritatem ab eo cecidit, aliuſque ab eo factus eſt. Quemadmodum autem ipſe à ſuperioribus factus eſt, ita fiunt ea, quorum ipſe productor eſt; partim ſimilia ipſi, partim diſſimilia, quia alia ab ipſo facit. Rurſus, quia uti intellectus eſt animæ, ita & naturæ quoque conditor eſt; ideò natura Univerſitas ſit naturalis; & quia natura qualitatibus non affecta ſubſiſtere non poteſt, ideò qualitas quoque Univerſitas quædam erit, ut ita dicam, qualitativa; & quia qualitatibus veluti diſpoſitionibus quibuſdam præviis per haſce formarum quoque corporearum Conditor eſt, ideo forma quoque corporea Univerſitas erit formalis, id eſt, corporea; à qua proximè & à ſuperis, qualitate, natura, animo intellectuque cum corpus efficiatur, corpus quoque Univerſitas erit corporalis. Omnes hæ univerſitates ſuo quæque ordine & ſtatu ſtant; ſunt tamen omnia in omnibus; ſuperæ ſuo modo in inferis, & inferæ ſuo modo in ſuperis.

Sunt itaque novem Univerſitatis gradus, uti ſuprà retulimus, & præter hos nihil eſt in rerum natura; nihil hiſce intermediat; & quæcunque ſunt, ex uno vel pluribus conſtant. Homo verò in quantum anima rationali inſtructus eſt, medium locum inter quatuor incorporea ſuperiora, & quatuor corporea inferiora occupat; ut proinde ſolus homo à ſuperioribus incorporeum quod habet, ab inferioribus corporeum quod habet, participet, cum utriſque communicans.

CONSECTARIUM.

Hinc ſequitur, omnia quæ in Univerſitate rerum ſunt, aut corporea eſſe aut incorporea, aut ex corporeo & incorporeo compoſita; Quæ omnia ἀναλυτικῶ-συνθετικῶς ita deduco. Axioma phyſicum eſt, dato uno contrariorum, & alterum dari neceſſe eſt; ſed datur corporeum, ergo & incorporeum; ex his quoque medium dari poſtea oſtendam. Igitur à corporeo incipiamus.

Si itaque corpus eſt, id vel à ſe movetur, vel ab alio: Si à ſe movetur, id non à ſeipſo, ſed à propria forma moveri neceſſe eſt.

Si à propria forma movetur; ergo id quod movet, à corpore aliud quid eſſe neceſſe eſt; ergo corpus in quantum corpus eſt, non ſe movet; ſed ab intrinſeco diverſo à corpore differente moveri debet.

Si enim corpus ſeipſum in quantum corpus eſt, movet; ergo id movebitur à ſemet ſine intrinſeco, quod eſt impoſſibile; movetur ergo ab alio.

Si mo-

Si movetur ab alio, movebitur in tempore; ſi movetur in tempore, ergo motus hic erit actio; actio autem profluit à viribus; vires ab eſſentia; ergo motus hic & actio erit temporanea; ergo vires & eſſentia unde profluit, erunt temporaneæ. Si eſſentia eſt temporanea, ergo erit partibilis; ſi partibilis, ergo diviſibilis.

Si eſt partibilis & diviſibilis, ergo trinam habebit dimenſionem.

Omne verò quod trinam habet dimenſionem, corpus eſt, & omne corpus trinam habet dimenſionem; ſi trinam habet dimenſionem, ergo mole conſtat.

Si mole conſtat, ergo neceſſariò in loco erit; eſt enim locus, omnium corporum primum principium.

Omne ergo corpus in loco eſt & ſpatium occupat, & mole conſtat, & moles eſt, & trinam dimenſionem habet.

Si trinam habet dimenſionem, ergo totum erit; ſi totum, ergo partes habet; ſi partes habet; ergo erit diviſibile.

Si diviſibile, ergo patietur; nihil enim aliud agit corpus, quàm quod patiatur; ſi itaque patitur, ergo alteratur.

Si alteratur; ergo mutatur; ergo ab eo quod prius erat, non eſt amplius, quod erat; ex ea igitur parte, quod erat, & jam non eſt, eſt non ens; ſed ex ea parte, quod jam eſt, quod prius non erat, entis ſuſcipit denominationem, eſtque id, in quod mutatur. Ergo compoſitoriè corpus nunquam idem eſt, quia mutatur; mutatur, quia alteratur; alteratur, quia patitur; patitur, quia diviſibile; diviſibile eſt, quia partes habet; partes habet, quia trinè dimenſum; trinè dimenſum eſt, quia mole conſtat; mole conſtat, quia loco continetur; loco continetur, quia in ſpacio eſt determinato; atque ideo mobile eſt, non à ſe, ergo ab alio; uti prius demonſtravimus.

Ex hiſce corporis proprietatibus oſtendimus, neceſſariò incorporeum dari debere; Dato enim uno oppoſitorum, corporeo, alterum, incorporeum, dari neceſſe eſt.

Invenietur igitur in Univerſitate ens aliquod corporeo oppoſitum, videlicet incorporeum, quod ſemper ſit ſibi ſimile, ſemper ens, ſemper idem.

Semper hoc erit, quia non mutabile; & quia non mutabile, non erit alterabile; & quia non eſt alterabile, non erit paſſibile; & quia non eſt paſſibile, non erit partibile; & hoc, quia nullis partibus conſtat; & quia nullis partibus conſtat, non erit trinè dimenſum; & quia non eſt trinè dimenſum, non erit moles; & quia mole non conſtat, ſpacio ſeu loco non commenſurabitur; ſi loco non commenſurabitur, ergo erit totum in toto, & totum in qualibet parte; & quia hoc, erit neceſſariò per ſe ſubſiſtens; ergo incorporeum.

Vides igitur, quàm ſcitè ex oppoſitorum arte, res alioquin cognitione difficiles, per Analyticam noſtram Artem veluti per quandam propoſitionum argumentorumque catenam, demonſtrare valeamus.

Quomodò verò Corporeum incorporeo jungi poſſit, id eſt, quomodo anima rationalis corpori inſita, partim cum corporeis, partim cum incorporeis, cùm hæc contrarietatem habeant, communicari, corpuſque actione ſua movere, mutare, alterare, & conſervare poſſit; oſtendamus.

Anima rationalis media eſt inter incorporea completa & corporea. Si media eſt, ergo à ſuperioribus & ab inferioribus participatur; ſi participatur, ergo illis erit ſimilis; ſi ab inferioribus, diſſimilis erit ſuperioribus; quia ſicuti ſuprà demonſtratum eſt, omne productum non idem cum producente eſt; ſed eſt ei ſimile, in quantum ab illo identitatis ſuæ nonnihil defert; ſed quia ab illo in alteritatem cadit, fit ei etiam diſſimile, dum corpori jungitur; Si verò ſimilis eſt ſuperioribus, ergo ex ea parte erit quoque impartibilis & indiviſibilis. Animus verò corporeis affectionibus tingitur, & ut ita dicam, partibilis & diviſibilis redditur, & conſequenter diſſimilis ei, unde profluxerat; ratione ſenſuum corporeorum; & hoc pacto medium inter corporeum & incorporeum occupare locum dicitur.

Verùm, quoniam in ſequenti libro uberrimus dabitur hæc per Analyticam diſcutiendi locus, ubi & Theologiæ, Metaphyſicæ & Phyſicæ difficiliores materias hac methodo evolvere conabimur, non amplius hiſce immoror: Specimen enim tantum hoc loco Analytico-ſyntheticum dediſſe, modumque procedendi demonſtraſſe ſufficiat.

FINIS Tomi primi.

KIRCHER
ARS MAG
SCIENDI
OM. I.